
THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Razne dela
pesniške in igrokazne

Jovana Vesela-Koseskiga,
finančniga svetovavca.

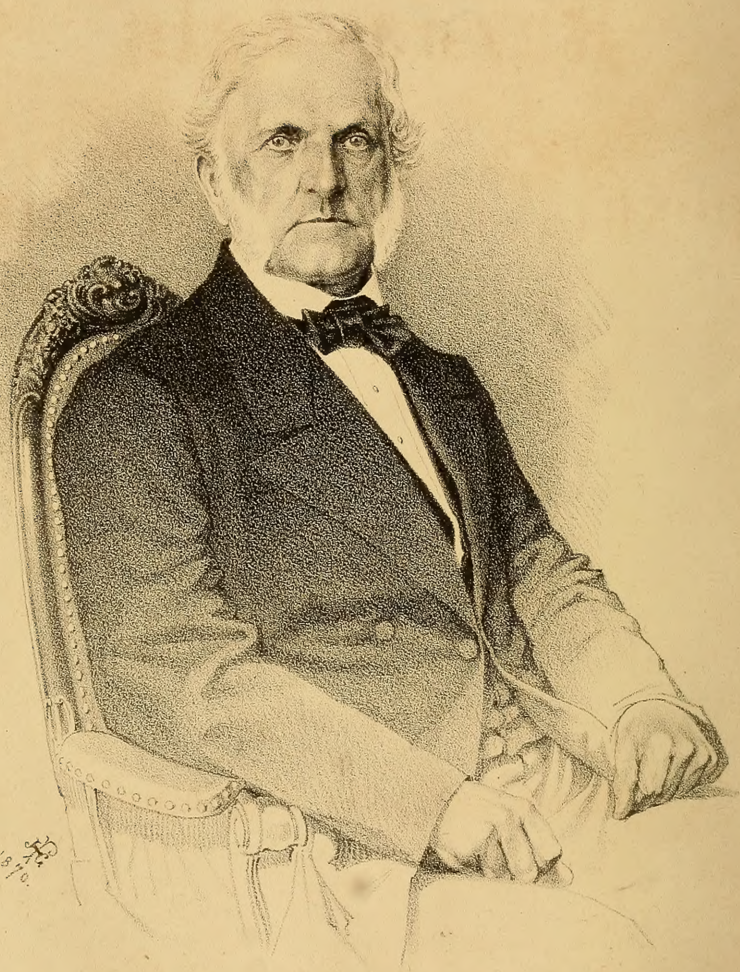
S pisateljevo podobo.

Založila in na svitlo dala

MATICA SLOVENSKA.

1870.

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

Lith. Anst. v. F. Köke, Wien.

Janez Vesel

Razne dela

pesniške in igrokazne

JOVANA VESELA-KOSESKIGA,

finančniga svetovavca.

Na svetlo dala in založila

Matica Slovenska v Ljubljani.

1870.

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

Uvodivna.

Pesmi smo, pohlevne male,
Tihe duše rahla stvar;
Ne prepuste, ne prezale,
Sličnočutnim šibki dar.
Voljno vsi nas poslušajte,
Govorečim gre pozor!
Poterpite, če se hválimo,
Brez pomerde, ak se šalimo,
Nekda je govoril, znajte,
Grekam clo, — da! žabji kor.

Večidel smo stroge, tužne,
Značaj nam je britki stok,
Včasih ojstre, nikda kužne,
Vas ne žali zdih in jok.
Naš roditelj, tertosadnik,
Sam iz lastne skusbe zna,
Rozge, ki spomlad se jókajo,
Kmetu pridnim žep nažókajo,
Tak razumi vinogradnik:
Solza v sklep veselje da.

Ena nas je Boga hvalna,
Ta je glavna za ta ples,
Nekatera pak je šalna,
Kako zajde taka vmes? —
V igrokazih starodavnih
Gre pavliha smerti vštric;
Tako pesmi me smo vredjene,
Od žalivih žalne slédjene,
Krive so družice ravnih,
Ima vsaka svoj poklic.

Po obsežku smo romance,
Vse na vagi lahka stvar,
Po domače, le za znance,
Modrijanu prazne kar.
Ki v steržen se iti trudi,
Bo zadel na kako reč,
De bi vredna bila téhtanja —
Včasih lika, gladbe, žéhtanja. —
Kdor se pak oblikam čudi,
Tem bo kako jedro všeč.

Bo nektera vam nevažna;
To je puste dobe znak,
Cvetla ni Slovenji pražna,
Čutil kerč je v desni vsak.
Kjer pa hira prosto djanje,
Rada pesmica zbolí;
Zdaj Slovenja, prej zadúšena,
Iz okornih spon je zlúšena,
Prenehalo zdaj bo spanje
V blesk domovja, dvombe ni.

Res je, bravšimu te stavke
Kadkada se zdelo bo,
Terja de po kmetih davke,
Ki v plačilu terdi so.
Ki pa slajši misli vda se,
Globokejši seže v stvar,
Najde tud vesele známenja,
Za poslopje krasno kámenja;
Ak oberne brano na-se,
Pojde v prid mu, nikda v kvar.

Tak smo mirne koreničke
Za prihodni čversti hrast,
Gnal bo verhe, ne veršičke,
Domovini naši v čast.
To pa niso vam obeti,
So le želje do Bogá. —
Bratje, sercu temu vpisani,
Ste sami dovolj prebrisani,
Žita v setvi znate zreti,
Ali v prid bo žetva šla.

Potažba.

Naj žuga svet, gorijo naj puščave
Vihar valove morja naj dervi,
Na zemljo tresk, po zraku grom verši,
Divjajo naj snežnikov goličave;

Na puštinjah porušene planjave
Naj ljutih vojsk sirovi krik doní,
Pred njim, za njim nemili glad morí
Vekšaje strah raztrešnice kervave:

Ta tužni dol, te britke časne sanje,
Nevihti cilj, zaupnem sercu lom,
Ni bitju tem, ni duhu mojmu stanje!

Čez groba noč beseda vedno sveta
Mi kaže tje — mi kaže krasni dom,
Moj stalni dom: veseli dom Očeta!

Slovenija caru Ferdinandu

(ob veselim dohodu v Ljubljano leta 1844).

Trojno ovenčan unuk vladarjev iz hiše Rudolfa,
Zgodnimu soncu enak sveta v ogledu stojiš,
Kron sedmero bliši v škerlatu sedeža tvojga,
Silnih narodov devet varje ti slavo in dom,
Sme se iz temnih osod približati zvesta Slovenija?

Sme rudorov Ti, o Knez! odpreti ljubezni neskončne,
Ktera do tebe rodu vnema slovenskiga kri,
Kaplico slabo boječ pridružiti morju svitlosti,
Ko Ti visoki prestol sonce temnivši gradi,
Svoje prisege poklon doložiti vrisku narodov?

Čula žvižgati meč sem tvoj iz pozonskiga hriba
Duše ko skazal si sklep stranam čveterim sveta,
Čula v radosti sem rujoveti českiga leva,
Čula odgovor gromeč brata jadranskiga sem,
Ko prisegovali so bregovi Veltave, Pada.

Željno prašaje, ali smem se šteti med Avstrije stebre,
Ali na zboru deržav moja beseda veljá,
Sini slovenski al so v številu zemlje junakov,
Tudi za mene razpet al je istorie list?
Slišim iz neba oglas ponosne Klione grekinje.

„Kako, ti dvomiš? mar treseš se clo, ti moja lublenka,
Ker ti imena s kervjo Rimic ni pisal in Grek?
Dvigni se, dvombe na stran! prestolu dostojno se bližaj,
Slava je tvoje ime, slava porod ino rast,
Zvedi iz mojih ust, kaj bila si svetu od nekdaj.“

„Preden Bizanc ino Rim verige kovala narodam,
Bila Evropi si varh! veči le hvale želiš?
Tvoja žarila je kri od ledniga Balta do Jadre,
Mirnimu svetu razum, bojnimu bila si meč,
Zlobi gotova zajez med jutram in divjim zapadam.“

„Tebi kmetija doma, kupčija po morju slovele,
Jeklo v trojanski prepir vitezam dajala si,
Tvojih poznal je pušic britkost macedonski Aminta
Bil arbelski je breg priča slovenske moči,
Ko sta za zemlje oblast borila zapad se in istok.“

„Kar je visokega um, častitega desna storila,
Ptuje ostalo ti ni, slave deležnica si,
Grom je slovenski krotil narode v jeziku latinskim
Černega morja prestol tvojih junakov je bil,
Pravda, Dioklecian, Belizar, so ti trojka sestrancov.“

Reče, — in temni oblak nekdajnih razdeli časov,
Glej, pred mano stoji vitezov krasni izbor:
Agron silni brodnik, jadranskiga morja krotitel,
Pinez, Brem ino Bolk, dika slovenske kervi,
Skerdilaj, Pleurat, brez brojno vitezov drugih.

Medju ženami potem, Teuta ponosna Ilirka,
Zraven Ravenski jetnik, velikodušni Baton,
Hrabri Metulčanov rod, sloboden do zadnega zdiha,
Z vencam mnogi junak, ptujimu ljudu ponos,
Trikrat škerlatnikov šest gromivših iz dvojniga Rima.

Zdaj, ko junake spoznam, velikane hrabrosti svoje,
Vname se v sercu ko blisk vrednosti lastne mi čut,
V persih otajanih vir odpre se goreče besede,
Kjer se bežeči govor djanja v svitlosti žarí
In Ti ljubezen redim gorečo v junaškimu mozgu.

Tako se bližam, o Knez, z bogastvom dlana in uma,
Gradov Ti ključe podam verno na zlatni blazin,
Verlo namestvana sem od petkrat pet sto županov,
Moje prisege oglas Donava sliši in Pad,
Donava sliši in Pad slovenskih junakov obljubo.

Blago, življenje in kri, visoki Vladar! Ti posvetim,
Bistri v sodbi razum, v boju nevžugani dlan,
Tvojimu rodu na čast, na zgubo protivnikam Tvojim,
Snuje v oserčju mi duh, cuka na bedri mi meč;
Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovencu ne gane!

* * *

Z šaplam oviti zares blišečim senc ti ne morem,
Zmel nevsmileni rok, časa vihar mi ga je,
Kadar od istoka Hun, od severa Got ino Kimbar,
Rimic od juga in Vlah, terli so moje kosti,
Strani četeri sveta menovale sirove narode.

Kaj terpela takrat, kaj sem doživela gubivši,
Ustam izreči ni moč, duhu razumiti ni,
Smert je dajala objed neskončno pogubi, obupu,
Save in Drave vode solze so bile in kri,
Zadnjiga, zdelo se je, de bila bo ura Slovenca.

Kakor divji natok serditiga morja se vzdigne,
Kadar vihar globočin zemlji se v drobu zbudi,
Brezdnov valove napne, peneče na brege dervivši,
S tminami krije ostrov, ki ga razbiti ni moč,
Sivo pečovje ječi v korenu se tresejo gore. —

Tako, kdo reče zakaj, je vrelo nebrojno narodov,
Vsakiga konca sveta meni serdito na vrat,
Moje dobrave so stan jim, klavnica moje domovje,
Grom je beseda njih ust, strela goreči pogled;
Zemlja se moja šibí pod težo železnih vojščakov.

Ravno mi vkazal je bil iz trebnika prerok Arkonski,
— Bravši v drobu zverin čas mašovanja gotov —
Dvignuti verli svoj dlan, razbiti verige Latinca
Rimu pobotat obrest sedem sto letnih krivic,
Ter zapečatiti pah kovačnice stare na Tibru.

Setve dozor kervave kosil Radogost je na Padu,
De Kartage potem strašno osveti posip
Genserik, drugi moj sin, preplava do Afrike sto rek;
Kakor nevidama blisk temni preterga oblak,
V Rimu Otokar stoji končavši nevredne gospode.

Zdaj brez varha doma, mi Siskia pade, Emona,
Rupa omaga, Optuj, druge zakrije mi prah,
Divjih jezikov hrup zatare mi glase domače,
Misli in djanju na vir vleže debela se noč,
Tri sto me let ino čez mertvaška je groza davila.

Ko se vtolaži vihar, občut mi zbudi se na novo,
Strašno iz jezera ran čutim kipeti život,
Kakor o zori junak razbiti po boju ponočnim
Samši na škitu medlí, trume plakaje pogín
Plakala pravde pad sem svoje pomembe na šibrah.

Dva samogoltna volka, stoječa na levi, na desni,
Z ojstrim jezikom iz ran gladno mi serkata kri,
Ropa nasiten Avar Dagobertu se hujšimu vogne,
Misel razdvojena vsih, glada enaka oba,
V serce pomakata zob strupeni mi vedno protivna.

V ognju se skusi zlato — sem bila dostojna v nesreči?
Me je le znajdel obup vredno ko dika poprej?
Slavna ostala če sem, pričujta mi Argaid, Ferdulf,
Švigni iz vekov temot moje šesterke spomin:
Samo, Borut, Ketumar, Privina, Bojnomir, Kocel.

Tode prirojena moč razbita je bila na vedno,
Sin je nesreče razpor — brata mi brat ne pozna —
„Vogni se, Horvat si ti! — Iz pota mi Krajnec, Korošec!
Tak malopriden prepir dom ino noč mi drobi,
Z šaplam oviti tedaj blišečim senc ti ne morem.

Vzemi ljubezen, o Knez! namesto ginečiga venca
Serc junaških Ti dam tri milione in čez,
Verlo namestvana sem od petkrat pet sto županov,
Moje prisege oglas Donava sliši in Pad,
Donava sliši in Pad slovenskih junakov obljubo.

Blago, življenje in kri, visoki Vladar Ti posvetim,
Bistri v sodbi razum, v boju nevžugani dlan
Tvojimu rodu na čast, na zgubo protivnikam Tvojim
Snuje v oserčju mi duh, cuka na bedri mi meč,
Hrast se omaja in hrib — zvestoba Slovencu ne gane!

* * *

V padu gromečimu let poginejo imena, narodi,
Moje prisege zaklep časa viharju stoji,
Ko bi se bližala kdaj rešetanja železniga ura,
Kakor se zernje iz plev, kakor iz sipa demant,
Bi se Ti cena takrat slovenskiga serca svetila,

Vedno zahvalna dobrot prededov Tvojih ne zabim,
Duši globoko vsajen milosti njih mi je sad,
Rudolf pervi je bil moj pervi v resnici zveličar,
Lekar veliki, iz ran vzame mi ost ino strup,
Hrabra sinova mi dva za vojvode, varhe postavi.

Stara Emona se zdaj iz praha digavati začne,
Srednica mojih dežel bila je, biti če zmir.
Kakor na vodjevi glas se druž'jo po bitvi junaki,
Sestri oživljeni krog stop'jo Slovenke na hip,
Pivka, Metlika hiti mladiti se — bramba nje praga.

Reka se zdrami iz sanj, naslednica slavne Promone,
Desno Albertu poda, z levo mu morje odprè;
Terst Leopoldu in Kras; Frideriku Celeja, Dolenja;
Živa Gorica potem pervimu Maksu se vdá,
In polovici moči slovenske trese Mletak se.

Zdaj prestrašin oblak na čelu se istoka dvigne,
Bajesid Ildirim — blisk — njemu se v jedru rodi,
Novi vihar buči, na Kosovu Miloš Obilič
Pade za vero, za dom, Lazar junaški je prah,
V morju keršanske kervi ozidje Nikopoljsko plava.

Kje je natoku zajez, kje v zmoti občinski otetba?
Svetu zapadnimu mor, pravdi razbitje grozi,
Jaderno bliža verig rožlanje se, mečošumenje,
Grozomnoživši komet žuga na nebu pogin,
Opominjaje poklic mi moje nekdanje namembe.

Sine navdušene zdaj med borce v prednimu redu
Urno postavit' hitim, vrata jadranske zaprem,
Roko sestrancu podam na Donavi, Tisi in Karki,
Vodju posvetim život, ter se Bogu zarotím,
Moje domovje mejak krivoverstvu de bode gotovo.

Gore slovenske so zdaj od Kope, do Soče, do Drave
V žarku gorečih germad trombe zapadu na boj,
Persi slovenske jez viharnimu toku divjakov,
Svetu trepečimu varh, trum janičarskih obup,
Meči slovenski pogin tlačivniku vere in pravde.

Vojska mi divja gromi zdaj trojno stoletna na mejah,
Duša se strahu ne vdá, sercu ne vpade pogum,
Kako se bije moj sin za vero, za kralja, za slavo,
Priča Kostajnica, Beč, Radgona, Kisek, Siget,
Siskia stara slovi Andreja junaškiga mojga.

Glej, in dopolneno je! sovražniku strašnim oserčje
Vjedajo rane ko strup, dlanu odpadel je meč,
Naskakovavec osod, ki zobe drakonove s'jal je,
Kaj je današniga dne? votla podoba za vid,
Sužnim nezvestim posmeh, zaničvanimu ptujcu igrača!

Tode ne samo na meč, na um veličanstvo opiram,
Kjer časti se modrost, tam se imenuje moj sin.
Kar so mi — Karola dva, in mati velika Terezja,
Jožef slavni in Franc — znanstva odperli zaklad,
Sveti slovenski razum se v sodbi ob mizah zelenih.

Misel se sveti in duh slovenski na zraku Evrope,
V družbi nekdanjih bogov Vega na nebu bleši,
Valvazor, Voglar, Cojz, Koronini in stotine drugih,
Vnukam prihodnim izgled, Avstrije slava in moč,
Vnemajo v sercu mi čut ko sonce vrednosti lastne.

Bližam se vredna tedaj z bogastvam dlana in uma,
Gradov Ti ključe podam verno na zlatni blazin',
Verlo namestvana sem od petkrat pet sto županov,
Moje prisege oglas Donava sliši in Pad,
Donava sliši in Pad slovenskih junakov obljubo.

Blago, življenje in kri, visoki Vladar, Ti posvetim
Bistri v sodbi razum, v boju nevžugani dlan,
Tvojimu rodu na čast, na zgubo protivnikam Tvojim
Snuje v oserčju mi duh, cuka na bedru mi meč,
Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovencu ne gane!

Grof Habsburški.

Prevod iz nemškiga.

V Porečju s cesarsko svitlostjo obdan,
V dvorani starinsko sloveči,
Grof Rudolf sedi za cesarja izbran,
Kraljevo vezilo derželi.
Starosta narenski prinaša jedi,
Možečega vina Čeh mu deli;
Volitelov sedem se stavi,
Kot soncu okoli truma zvezdá,
Na levo, na desno vladarju svetá,
De službe dolžnosti opravi.

Vse krog napuni visoki altán
Naroda veseliga stiska,
Ko glasno klicaje, radosti vdan,
Med trombe in cimbale vriska.
Vtolažen je strašni kervavi prepir
Brezvladniga časa, na svetu je mir;
Vladarju so v rokah osode,
Zgubila grozo sta jeklo in meč,
Slaboten in miren ne trese se več,
Močnejšiga sužen de bode.

In cesar prijaznih iz ust govori,
Bokal blišeči dvigaje:
„Kosilo je krasno, godiše slovi,
Z veseljem mi dušo napaje;
Al pevca pogrešam, besede oblast,
De v sercu očisti mi radosti slast,
Nebeške nauke mi reče.
Navajen sim takó od mladih let;
Kar vitezu bila je šega popred,
Zdaj cesar opušati neče“.

In pevec nastopi, v dvorani stoji,
Talar ga do pete pokriva,
Ko srebro, ko sneg se mu glava bleši,
Od časov obilnosti siva.
„Glasovi vse sorte so strunam iztok:
Od sreče ljubezni od hvale porók,
Od zemlje do neba se poje,
Od uma, poguma, od slave in zmot:
Kaj vredno bi bilo cesarju nasprot,
Izusti zapovedi svoje!“

„ „Vkazavati pevcu ne smem — govori
Vladar prijazniga obraza —
V dolžnosti on višjiga kralja stoji,
Zamaknenja hip mu je vkaza.
Kot burja na zraku izvoli si pot,
Ne ve se kdaj pride, ne zna se od kod,
Kakor vir neznane iz žile,
Tak' pevcu se pesem iz duše glasí
In temnih počutkov oblasti zbudí,
Ko skrite v oserčju so bile“ “.

Zdaj pevec lotivši se strun, krepak
Jih začne mogočno prebirat':
„Na lov je podal se žlahtni junak,
Za divjo se kozo ozirat.

Oproda mu nese orožje in rog,
In kadar na krasnimu konju tje v log
Zelene dobrave prijaha,
Iz dalje je zvonček nasprot se glasil,
En mašnik z rešnim Telesom je bil,
Pred njim cerkovnik primaha.

In grof pripogne do zemlje se tje,
Ponižno glavo razkrivši,
De vredno časti, kar otelo je vse,
Človeka v pogubi ljubivši.
Verší pa po logu en potok dereč,
Od silne nevihte in plohe kipeč,
Ki zapre popotnima stazi;
In mašnik na stran zakrament položí,
Iz noge potegnit obutev hití,
De potok šumeči pregazi.

„„Kaj delaš?““ — zavpije mu grof nasprot,
Čudivši se činu njegovim. —
Obhajat merjočiga idem, gospod!
Ki bliža se grobu gotovim.
In glejte, ko bervi približal sim se,
Odnesel napihneni potok jo je,
In dalej hoditi ne da mi;
Zato de bolniku zveličanje bo,
Zdaj mislim potoka kipečo vodo
Prebroditi z bosmi nogami.

Zdaj dene na lastniga konja ga knez,
In krasne mu berzde ponudi,
De previdi bolnika z jedilam nebes,
In svetih dolžnost ne zamudi.
On sam pa poda se veselo ko pred
Na živinčetu hlapca zverinam u sled.
Med tem pa duhoven opravi,
In konja pohlevno prihodni dan
Za ujzdo pripelje na grofovi stan,
Hvaležno na dvor ga postavi.

„„Bog vari me — reče mu grof zavzet —
De konja jemal bi za svoj'ga,
Jezdaril na lov in boj bi ga spet,
Ki stvarnika nosil je moj'ga!
In ako imeti ga tebi ni mar,
Ostane naj službi cerkovni v dar,
Saj temu on bil sporočen je,

Od kiga v najém posvetno oblast
In blago imam, in zdravje in čast
In dušo in kri in življenje.““

Tak tud' naj Vsigamogočni sam,
Ki prošnje se grešnika usmili,
Časti vam doseči da tukaj in tam,
Kakor vi ste ga zdaj počastili.
Vi grof ste mogočen, široko poznan
Po delu kneževskimu v švajcarski stran'
Šestero otrok vam je danih;
Naj tudi — pristavi navdušen — v obrest
Prinesejo kron v rodovino vam šest,
Sloviviši do časov neznanih.“

In cesar globoko zamišljen sedi,
Spomnivši nekdanjih se časov,
Ko pevcu pazljivo pogleda v oči,
Ga trese pomemba tih glasov.
On lice duhovniga urno spozna,
In skrivši potoke derečih solza
V škerlatnimu plajšu zdihuje.
Zdaj v njega oberne se vsako oko,
In grofa spoznavši, ki storil je to,
Vse božjo osodo poštuje.

Orjaška igrača.

Prevod iz nemškiga Chamissona.

Nidek je grad v Alzacji pravlici dobro znan,
Višava, kjer je grad bil orjaški neki dan,
Zidovje vse poderto, in gol in pust je kraj,
Ki praša po orjacih, jih več ne najde zdaj.

Enkrat iz grada pride orjaška deklica,
Igravši se sprehaja, brez pesterne je b'la,
Polagama po hribu v dolino se spustí,
Ogledati je željna, kaj doli se godi. —

Z nekoliko stopinic preteče gojzd in log,
In proti Aslam urno v človeški pride krog,
Tam sela, mesta, njive, poljan nebrojni cvet.
So bili njenim vidu neznano čuden svet.

Ko zdaj oči pobesi, razloči vse do tal,
Opazi enga kmeta, ki pridno je oral;
Ta mala stvar gomazi tak' čudno sem ter tje,
Tak svitlo v soncu pluga čertalo bliska se.

„Ojoj igrača zala! domu jo nesem koj“, —
Ireče pokleknivši, razgerne robec svoj,
In kupoma pomede v ohrambo rutnih gub,
Kar pred-njo vse se giblje, in stisne vogle skup.

Veselo spet skakaje — otrok je tak, se ve, —
V grašino gor po hribu, iskat očeta gre;
„Moj oče, ljubi oče, igračico imam,
Tak' lepe še na naših višavah ne poznam!“

Prehladno vino pivši pri mizi star sedí,
Prijazno hčerko gleda in tako govorí:
„„Berclivo stvar prineseš in nepokojno zlo,
Ti plešeš od veselja, pokaži, kaj je to?“ “

Zdaj ona razgernivši kernir pazljiva vsa
Postavi v rajdo kmeta, drevo, in vola dva,
Kjer, kakor gre po redu, na mizi vse stojí,
Berluzgne v roke pridno in skače v radostí.

Temnivšiga obraza pa glavo ziblje star:
„„Si lepo naredila, to ni igrača mar!
Kjer si ratarja vzela, tje nesi ga nazaj,
Kaj pade ti na misel? Igrača kmet? — aj aj!

In urno brez mermranja dopolni, kar sim djal!
Če kmeta bi ne bilo, kdo kruha bi ti dal?
Orjaško steblo raste iz kmečkih korenin,
Kmet ni igrača za-te! to bodi ti spomin“ “.

Nidek je grad v Alzacji pravlici dobro znan,
Višava, kjer je grad bil orjaški neki dan,
Zidovje vse poderto, in gol in pust je kraj,
Ki praša po orjacih, jih več ne najde zdaj.

Pesem od verliga moža.

(Po nemškim od Bogomira Avg. Bürgerja.)

Ko trombe glas, ko zvon doni
Od verliga moža spomin;
Kdor je enake vrednosti,
Ga plača pesem, ne cekin.
O, slava Bogu, de zapeti znam,
De verlimu možu pohvalo dam!

Od juga veter vre gorak,
Po laški zemlji moker sop,
Pred sabo žene čern oblak,
Kot volk pozrešen čedo trop.
Razruši dobrave in gojzde vred,
Na jezeru poka gromivši led.

V planinah gor topi se sneg,
Povodenj krije dol in log,
Naliv buči nebrojnih rek,
Kipí dežele velki tok;
Valovje po žlebu za sabo derví,
Kot hribe razbite, ledu pečí.

Na stebrih in oblocih prost,
Iz rezanega kamenja,
Čez tok razpet je zidan most;
Na sred se vidi hišica.
Z otroci in ženo mitar je not.
„O beži, o beži mitar od tod!“

Ob hiši tuli srež, vihár,
Gromivši strašno bliža se,
Pod streho skoči plah mitár,
Na boj valov ozrè se tje. —
„O vsmileni Bog! zaječi na glas,
Zgubleni, zgubljeni! kdo reši nas?“

Valé se kóre, sklad na sklad,
Od sem in tam obeh straní,
Obeh strani valov napad.
Z obloci stebre proč derví.
Glasnejši vpije, ko tok in vihár,
Z otroci in ženo trepeči mitár.

Valé se gruče, tresk na tresk,
In gor in dol na vsako stran,
Za stolpam stolp, ko prah in pesk,
Podré se v tok razrit, razklan.
Že sredi se bliža prekuc okrog. —
„O, vsmili se vsigamogočni Bog!“

Na daljnim bregu jih stojí,
Zijačev trop, žená, možov;
Vse roke vije, vse kričí,
Nobeden ni v pomoč gotov.
Z otroci in ženo trepeči mitár
Prevpije v otetbo valove, vihar.

Od verlega moža, o kdaj
Zapoješ pesem, trombe glas?
Posipa širi se stežaj,
Zapoj ko zvon, je zadnji čas!
Že bliža se sredi razrušenje,
O verli mož, urno pokaže se.

En knez pridirja naglo v speh,
Na krasnim konju žlahten knez.
Napeto mošnjo voglov dveh.
Pogledu kaže vsih očes:
„Cekinov mu štir sto gotovih dam,
Kdor otme v pogubi nesrečne tam!“

Moj verli mož je mar ta knez,
Ko premoženje svoje da?
Pri Bogu! on je verli res, —
Poznam pa vender goršiga,
Pokaži se urno moj gorši mož,
Poguba se bliža, zamudil boš!

In hujši rase tok in hrup,
Glasnejši zmir bučí vihár,
Že vpade serce vsim in up,
O rešnik, rešnik, kje si mar?
In steber za stebram se zverne v tok,
Gromivši valí, se za njim oblok.

„Aló, aló! Na svit junak!“
Cekine kviško knez moli.
Posluša vse, obupa vsak
Rešitelja v ti trumi ni.
Z otroci in ženo zastonj mitár
V otetbo prevpije natok, vihár.

En kmet, po šegi splohni krit,
Na palci romarski prispè,
V debelo suknjo je zavit,
Visok obličja, raše je.
On kneza zasliši, razumi slov,
In gleda na mostu pogin gotov.

Storí v imenu božjim križ,
In skoči v čoln nar bližni koj,
Ne vstraši ga ne slap, ne piš,
Premaga toka divji boj.
Pa čoln je premajhen, gorje, gorjé!
Vse vzeti na enkrat — ne gre, ne gre.

In trikrat čoln posili tje,
Viharju vkljub, valovju vprek,
In trikrat srečno v kraj prispè,
Otevši jih iz groze rek;
In komaj so zadni v zavetju vsi,
Se zadni kos mosta v prepad zvali.

Kdo verli je, al kmet, al knez?
Povej nam pesem, reci kdo!
Življenje kmet je vagal res —
Bi djal — za zlat je storil to?
Če knez bi ne bil premoženja daril,
Moj kmet morebiti bi vagal ne bil.

„Na! reče knez prijatel moj,
Zlato je tvoje, plačan boš!“
Ni verlo bilo? Pesem poj! —
Za Boga! knez, je žlahten mož.
Pa vender še gorši, še boljši krí
Pod plahto v ratarjevim sercu žarí.

„Življenja ne prodajem jez,
Sim reven pa nasitim se,
Zlató mitarju dajte, knez!
On blago svoje zgubil je.“
Tak reče s poštenim obrazam, in glej!
Oberne mu herbet in gre naprej.

Ko trombe glas, ko zvon doní
Od verliga moža spomin;
Kdor je enake vredností,
Ga pesem plača, ne cekin.
O, slava Bogu, de zapeti znam
De verlimu možu pohvalo dam.

Divji lovec.

(Po nemškim B. A. Bürgerja.)

Narenski grof zatrobi v rog:
„Haló na gonjo! jež in peš!“
On spred na žrebcu urnih nog,
Za njim derhal, ko megla veš,
In psi — klif klaf! — verige prosti,
Skoz tern in zern, po resju, hosti.

Nedelne zore pervi trak
Zlatí visoke cerkve krov,
K veliki maši jasno jak
Sosesko kliče žvenk zvonov.
Vse krog razlega petje živo
Pobožnih duš se ljubeznivo.

In lov derví razpotja vprek
Vsa truma husasa, huj! huj!
In glej, iz desne jezdic nek
Pridirja v skok, iz leve druj,
Konj desniga je srebroraven,
Konj levega ko plam žerjaven.

Kdo konjka dva bi bila mar?
Sej zdi se mi, pa prav ne znam;
Lep desen je ko sonca žar,
Obraz njegov ljubezni hram;
Strašán, venlív, rumenoličen
V očesu suče blisk levičen.

„O pravim času prideta
Na žlahten lov, pozdravim vaj!
Ga ni veselja lepšiga, —
Kaj druga slast, nebesa kaj?“
To reče grof, na stegno bije,
Klobuk visoko v zraku vije.

„Tvoj rog ostudno se glasi
K zvonenju, k petju svetih maš —
Ga desni rahlo posvari —
V nesrečo dans zadeti znaš;
Besede angel varha pazi,
De hudi duh te ne pogazi.“

„Moj žlahtni knez, naprej pogled!“ —
Zakruli jezdic levi v glas —
„Kaj žvenk zvonov, kaj maš klepet?
Veselje lovsko je za vas!
Bedaka desniga strahujte,
Kaj knežko je, od mene čujte.“

„„Ha! pravo rečeš, levi mož!
Ti korenjak po moje sí.
Kdor ni za rabo v krogu goš,
Nej klepetanja se derží
Pobožni trap, će to te žali,
Mi dalej radosti ne kali!““

In hura, hura, vrejo v dir
Iz hriba v hrib, iz gaja v gaj,
Na desni levi konjka zmir
Štric njega sledita tekaj.
Zdaj plane jelen bel iz hoste,
Na čelu nosi roge goste.

In hujši grof zatrobi v rog
Derhala speh še hujši vžgé;
In čuj, od zad od spred je stok,
Mnog'ter telebi mertev tjé.
„„Nej pade, nej se v pekel zverne,
To knežke vade ne oberne.““

Potuhne v stern se jelen plah,
Zavetje upa varno let
In glej, pred grofa prostre v prah
Se na kolena vbožen kmet:
„O milost, grof visokovredni!
Pustite up mi moj poslednji“.

Pridirja jezdic desni v speh,
In rahlo grofa posvarí;
Pa levi mož ga šunta v greh,
Zločinstvu v mrežo ga slepí
In grof svarenje zaničuje,
Storí, kar levi mu svetuje.

„„Preč, pasji duh! se grof zadrè
Na kmeta vbogiga strašnó;
Na stran! al sam korbačim te,
Tovarši v njega, huj, haló!
V spomin, de grof resnico reče,
Nej jermen ga za ušesa speče.““

Velí, storí. In pervi koj
Čez mejo plane grof ko blisk,
Za njim derhala divji roj,
Možov in psov in konj pritisk;
In mož in pes, in kónj kopito,
De vse kadi se, tlači žito.

Od hrupa bližniga splašèn,
Iz loga v log, iz gaja v gaj,
Pretiran, gnan ne dotečèn,
Prispe zverjak na pašnik zdaj,
Prekanjen, de jim slede zvije,
Se med domače čede skrije.

Pa semtertje, in dol in gor,
Skoz gojzd in log, od zad od spred
Dervijo psi, sledivši skor
Obvohajo beguna sled.
Pastir, skerbé za svojo čedo,
Pred grofa pade s to besedo:

„Gospod prežlahtni, vsmilenje!
Krotite svoje družbe hrup.
Se pase tu, pomislite,
Mnog'tere vdove zadni up
Jedino vse ji ohranite,
Gospod moj dragi, zanesite!"

Pridirja jezdic desni v speh,
In rahlo grofa posvarí,
Pa levi mož ga šunta v greh,
Zločinstvu v mrežo ga slepí!
In grof svarenje zaničuje
Storí, kar levi mu svetuje.

„ „Nesramni pes, me boš mudil?
Ha, de bi vampu tvojih krav
Sam krog in krog prirasen bil,
In s tabo babe vsih težav!
Vse skup vas huskati v nebesa,
Bi se smejal lepoti plesa.

Naprej tovarši! psi halo!
Šuj, šuj! diho! šuj husasa!" "
In psi popadejo strašnó,
Kar ravno je nar bližniga;
Kervav pastir, za glavo glava,
Se čede zverne tje kervava.

Iz klanja tega se pobit
Otme begun, slabečih nog,
Openen ves, s kervjo oblit,
Doteče gojzda temni krog,
K pušavniku pod streho puhne,
V pobožno bajto se potuhne.

Pa z bičotreskam divji roj,
In s horido — huj — husasam,
Trobivši v rog, ga sledi koj
Z lajanjem pasjim tudi tam.
Pušavnik s prošnjo zdaj pohlevno
Prispé nasprot pred bajto revno.

„Ne sledi dalej, grof! Nikar!
Poštuj zavetje božje, prah!
V nebo zdihuje plašna stvar,
Budí nebeške jeze strah.
Poslušaj zadnikrat svarenje,
Če ne, te treši pogubljenje.“

Pridirja skerbno desni v speh,
In rahlo grofa posvarí;
Pa levi mož ga šunta v greh,
Pogubi v mrežo ga slepí.
Gorje! svarenje zaničuje,
Storí, kar levi mu vkazuje.

„„Poguba sèm, poguba tje!
Zarjove grof, m'je majhen strah!
Če v tretji raj zamaknen je,
To štejem kot za nohtam prah.
Se znata ti in Bog zavzeti,
Veselje svoje čem imeti!“ “

Zasuče bič, zatrobi vred:
„„Haló tovarši, v skok napad!“ “
Huj, zgine mož in bajta spred,
In zgine konj in mož od zad;
Ropòt in vrisk in lovsko gnanje,
Premeni se v mertvaško spanje.

Ostrašen grof se zaj ozrè,
Zatrobi v rog — ne poje več,
Kričí na moč — ne sliši se,
Zasuče bič — ves glas je preč,
Ostroge konju v rebra vtakne,
Pa konj stojí, se ne premakne.

Potem se krog in krog temní,
Če dalej bolj, kot grôba noč,
Pod zemljo tuli, zrak verší,
Kot morja hrup, kot ploha toč,
Iz gromonosniga oblaka
Glasí se strašna viža taka:

„Nevredni sin, kervav trinóg,
Bogú, ljudém, zverini stud!
Stvarí britkost, ubožtva jok,
Dozor pregréh, nemár zamud,
Te kličejo pred sodbo mojo,
V trepetu čuj osodo svojo.

Pobegni zlom! od pekla gnan,
Suvan do dneva sodniga,
Pretuli sveta vsako stran,
V opombo hudodelnika,
Ki za Bogá in stvar ne vpraša,
De grešnim željem se obnaša.“

Besede konc je grom in blisk,
Žvepljeno morje gojzd se zdí,
Po udih grofa strašen stisk,
In strah in žar in mraz letí.
Nasprot mu brije piš ostuden,
Od zad ropót naraša čuden.

In zemlje njedro se odprè,
Neznana černa pest iz dna,
Orjaška pest, pokaže se,
Raztegne dlan, in stisne ga;
Huj! se na téme grofa zverne,
Obraz na herbet mu oberne.

Vse miga, šviga krog in krog,
Požar zelen, rudeč in siv,
Zakrije drevje, gojzd in log,
Merčesa vsake sorte živ.
Zdaj grom peklenske pse zaščuje,
Na jezere jih brezdno bluje.

Grof dvigne se, iz lesa v les,
Večaje ah in joj, beží;
Po celim svetu divji ples
Peklenskih trum za njim derví.
Čez dan po tminah jam globocih,
Čez noč po zraku sap visocih.

In dalej, dalej vedno v dir,
In vedno zrè obraz nazaj,
Pošasti divje gleda zmir,
Ko gladne na-nj dervi ščuvaj,
Odperte žrela gleda plašno,
Ko trop za njim steguje strašno.

To je divjaške trume lov,
Ki krog do sodne ure vre,
In večkrat sreča strah njegov
Po noči vasovavca še.
Planinski lovci, ko bi smeli,
Bi več od tega razodeli.

Zima.

Ojstra sapa lice brije,
Gojzda verhe burja vije,
Ti zdihuješ dragi gaj!
Pevce kličem tvoje trate,
Slavce glasne, druge svate;
Odgovori! Kje so zdaj?

Star sim, siv, nadloge truden,
V oblačilo sever studen
Je ledeno me zavil.
Pevci cvet so moj ljubili,
Sivca stok v nemár pustili,
Svatov trop mi zvest ni bil.

Zgube vadi se terpeti,
V cvetju se ne da živeti,
Zima pride, dalječ ni.
Britke sape ne pozabi,
Ko te v svate pomlad vabi,
Vnema serca lahko kri!

Žita išem klasje gladko,
Vinograda grozdje sladko,
Mlade cvetlice obraz,
Pisan pert zelene njive,
Rahle breskve, sočne slive,
Kje je cvetje, kje je klas?

Blaga prazno je torilo,
Truplo moje ovenilo,
Zlate sklede glinjen roč.
Breskve rahle, slive sočne,
Davke sreče opotočne,
Jih ne najdeš, hodi proč!

Vse lepote tvoje zbrane
Na posodbo so ti dane
Le za malo dobe v pest.
Terjal čas bo posodilo.
Vzel bo pokoj za plačilo,
Grenke solze za obrest.

V pert mertvaški je zavito,
Pod ledeno rjuho skrito,
Premoženje tvoje, gaj!
Zguba taka v dušo peče,
Proti volji solza teče,
Solza moja, serčna saj.

Hrani solze, tug se vari,
Moje bitje prav prevdari,
Glej nad mano jasen zrak!
Smotri žarke zvezd ugodnih,
Porok lepih ur prihodnih
Je ozir dobrave tak.

Ko ti nekdaj krasno cvetje,
Zrelo sadje, vse imetje,
Zimska sapa podrobí,
De le zrak na une strane
Brez oblakov ti ostane,
Žalovanja treba ni!

Jablan letnih ur prijazen,
V ivju stoka ploda prazen,
Nima znamnja radosti;
Nima sence blage za me,
Golo glavo, nage rame,
Proti nebu v zrak moli.

Milost kliče zdaj iz neba,
Pred je mislil, de ni treba,
Ko je sadja svest si bil.
Berstja breme je nabiral,
Spodno zelše zlo zatiral,
Vej bogastvo v prah molil.

Zbudi se! Na kviško lice,
Sreče sin! ko gluh pravice
Na blazinah zlatih spiš!
De prepozno, z bičem mahnen,
Iz blazine v ternje pahnen,
Tega v stoku ne storiš.

Krasno klila je pšenica,
Sterna slava, njiv kraljica,
Siromaka zlati up.
Vse požgal bo šibke kale,
Zernje mehko, stebla male,
Zime take divji strup.

Pusti kale, to so čudi;
O skrivnostih se ne trudi,
Bolji um o tem skerbí.
Kjer je temno, tam ne sodi,
Kar zadene, prav ti bodi,
Ne obupaj, če bolí.

Tri trenutja daj preteči,
Mogel boš, de prav je, reči,
V jedru bitja snuje Bog;
Ter ne zabi te resnice,
De prihodni zor pšenice
Vse vtolaži, jok in stok.

Slava tebi, Bog resnice!
Cvet prihodni, zor pšenice
Vse ozdravi, kar bolí.
Tri trenutja poterplenja
V krasno ceno oživljenja —
To so v morju kaple tri!

Legenda.

Si hi tacuerint lapides clamabunt. Luc. XIX. 40.

V britanjski zemlji nekdaj duhoven bil je svet,
Za podučenje vere neprejenlivo vnet,
Iz mesta v mesto hodil na vsaki shod in zbor,
Vse snide obiskavši ni spal, ne jedel skor.

Od teže let slaboten in slep od starosti,
Ga clo očes temnota v dolžnosti ne mudi,
Mladenča v službo vzame, hitivši z njim okrog,
On misli zadovoljen: nar bolji luč je Bog.

Prijaznost govorenja njegoviga je znam,
Beseda pa je vžgala ko strele živi plam,
„Gospod se bliža, kliče, ogladite mu pot,
Iz rodovitne brazde poplite ljulko zmot!“

Enkrat ob letni uri se v daljni kraj podá,
Po goli tje planjavi ga vodja mlad pelja,
Vročina zlo pritiska, mladenča zvije trud,
Duhoven le priganja, boječi se zamud.

Do dola tak prispeta, ki s kamni nasejan
Je krog in krog s pečovjem in skalami obdan;
Pri potu pa hladiven, samoten dob stojí,
Njegova senca vodju se prav pripravna zdí.

„Veliko ljudstva čaka besede vaše tod,
Veliko trdovratnih — učite kaj gospod!“
To reče in raztegne se v senco fant nezvest,
Vesel zvijače take se tiho smeja v pest.

Pripravljen urno sivček — sumljivosti je čist —
Pozdravi: „Hvaljen bodi med nami Jezu Krist!“
Prekriža se pobožno, izvolji živ predmet,
Postavi podučenja razdela dva v izgled.

Govor mu gladko teče, resnice je izvir,
Beseda res da rani, pa v rane lije mir,
Skrivnosti zakramenta, molitve moč učí,
Svariti ne prejenja, zanikernim grozí. —

Pobožno in prijazno, tak serčno vse je to,
De s curkom solze v sivo mu brado dol tekó,
In kar iz serca pride, prigovor star pove,
Predré kamnito steno, iz serca v serce gre!

Končaje roke dvigne in stisne dlan na dlan,
Pokliče milost božjo resnici vere v bran,
Ter sklene: „Mir na zemlji človeku bodi zdaj,
V nebesih slava Bogu in čast na vekomaj!“

In čuj — ko to izusti, se strese zemlje drob,
Ko svit večerne zarje nad njim zabliska dob,
Skalovje, pesk in kamen stoglasno se zbudí,
In — Amen! Amen! Amen! — iz dola zagromí.

Mladenča groza prime, lase mu dvigne strah,
On trepetaje pade pred učenika v prah,
Britkost in živo ksanje sta zdih njegovih ust,
On greha se obtoži in prosi za odpust.

Svetnik mu rahlo reče: „To bodi ti spomin,
Besede Božje nikdar ne zasramuj, moj sin!
Al nisi bral, de kamen, de zid Boga častí,
Če tega terda duša človeška ne storí“.

V jamo pade, kdor jo drugimu kóplje.

I.

V pervi polovici šestnajstiga stoletja je živel med neštevilno deržino turškiga cesarja, Sultana Selima, v Carigradu neki mlad rob ali sužen, izobražene pameti in velike osebne urnosti. Bil je tenke čverste postave, gladko okrogliga obraza, lepo rudečiga lica, černih bistrogledajočih očí, in takó prijetniga obnašanja, de se mu je vsako serce na pervi vid odperlo. Čistoglasno, kakor slavec, je peti, ino k petju takó lično citre prebirati znal, de se mu je v zamaknenim posluhu vse čuditi moglo. Vse ga je poznalo in ljubilo, vse le lepiga dvorskiga roba imenovalo. Njegova pridnost, njegova zvestoba, njegova ljubezen do Sultana, gospodarja, so bile sloveči lepôti enake, s ktero je vse znance obajal. Sultan ga je zavoljo tega neizmerno rad imel, in več ga je cenil, kakor polovico svoje druge deržine. Slišali smo nekega slave vredniga Černogorca terditi, de je bil slovenskiga naroda, kar brez prisege radi verjamemo, ker njegove lastnosti primerimo čverstim postavam, nenavadni pridnosti, krasni lepôti in bistrimu duhu naših junaških mladenčev ino jih po vsim enake sodimo. V nekih starih bukvah*) smo našli, de je bil na Korcirskim otoku, blizo Albanije, od pobožnih staršev kupčískiga stanú rojen, lepo v keršanski veri podučen, v desetim letu starosti od korzarjev ali morskih roparjev, na bregu imenovanega otoka vjet ino v Carigrad prodan. Opomniti moramo, de je z njim vred tudi njegova mlajši sestrica, J e l i c a imenovana, vgrabljena bila ter de on potem ničesar od nje ni zvediti mogel.

Zdaj, ko mi od njega govorimo, je bil ravno dvajset let star. Dobro je pomnil, de so ga v mladosti Ivana, ino očeta njegoviga Jurja klicali. V Saraju so mu pa le L a m p r i n rekli, in takó ga tudi mi prihodnič imenovali bomo.

Te dobe je Sultan Selim nekiga neotesaniga Azijata moha-

---

*) Hekathomithi, ovvero cento novelle di M. Giovanni Battista Giraldi Cinthio.

medanske vere in turkomanskiga plemena za skrivniga dvorskiga ključarja imel, kterimu je vodstvo černih skoplencov izročeno bilo. Po imenu se mu je Hasan, po imenitni službi njegovi pa Kizlaraga reklo. Bil je mož mogočen, bogat, prevzeten, častigladniga, zavistniga, do zadnje žile strupeniga sercá. Čednost, urnost, lepota in sreča našiga Lamprina so ga grozno v hudobno dušo pêkle. Prijazne besede, s kterimi je Sultan sploh Lamprina nagovarjal, so bile ojstre britve za serce njegovo. Bal se je, de bi ga sčasama ta priden in izobražen mladeneč v cesarski milosti ne prehitel. Zatoraj neprejenljivo misli, kakó bi mu škodo naklonil in cesarsko ljubezen odvernil. Tode kaj se zgodí? Hasan Kizlaraga se Sultanu Selimu nekidan neizrečeno zameri. S kakim djanjem ali opušanjem, nismo zvediti mogli. Sultan o temu ni govoril. Rečene stare bukve nam toliko razodenejo, de se je Sultan grozno razserdil, de je Hasana v hipu iz službe djati, njemu vse premoženje vzeti, ter iz Carigrada spoditi zapovedal. Hasanov obup in trud in stok so bili zastonj, zastonj vse prošnje njegovih prijatlov. Otetbe za njega kar več upati ni bilo. Zdaj se Lamprin h jeznimu cesarju podá, prosi in prosi takó milo, serčno in takó dolgo, de njegovo serce popolnama vtolaži ino v korist nesrečniga Hasana gane. Sultan odpusti, pri ti priložnosti pa reče našimu Lamprinu te pomenljive besede: „Zarad tvoje čiste duše, zarad tvoje lepe prošnje, zarad milosti moje do tebe prizanesem in pozabim. Ti pa ne pozabi mojiga svarjenja in se vari te hudobne kače, de te za plačilo v persi ne piči“.

Bajram, zapovedani turški tridanjski praznik, se bliža. V Saraju je nenavadno gibanje. Kizlaraga, po zaslugah našiga Lamprina v cesarski milosti ohranjen ino v službi poterjen, stojí na vratih cesarskiga harema in zapoveduje na levo in pravo. Očitno je veliko opravila. Dvor in ulica so polne černih in belih evnuhov, sužnih in drugih postrežnikov. Brez prenehanja se donaša neprecenlivo blago v skrinjah slonokostenih in zlatih posodah, ter spravlja se v nar lepši hišo celiga Carigrada, v nar imenitniši zidovje čudopolniga harema. Ni ga jezika, de bi izrekel neznano bogastvo kašmirskega ogrinala, kinežke svile, sibirske kožuhovne, arabskiga kadila, dragiga kamenja, blišečih diamantov in snežnobelih biserov, ko zdaj se tukaj druži v okinčenje ene umerjoče osobe. Po hiši se suče Kehaja Khaduna, vikši pazlivka cesarskiga ženstva, ter zapoveduje, kam in kakó se vse vred postaviti ima. Mudí se; pred praznikam mora vse olišpano biti, kakor poslopje nar bogatejši kraljice, kakor stan nar krasniši cesarske neveste, kér namenено je v dar Tamulii, izvoljeni prijatlici mogočniga Sultana, neizmerno bogatiga Selima. Petdeset odalísk, lepih mladih sužnih deklic, je v postrežbo nove gospodinje pripravljenih. O gromenju carigraškiga strelarstva pride pervi bajramski dan in Tamulija stopi v svoje novo domovje. Roža in limbar se skrijeta pred njeno lepoto; naše pero omaga popisati jo.

O molitvi, gostovanju in prenašanju neskončnih daril steče

tridanjski praznik. Zadovoljnost, živo veselje in serčna radost se svetijo na obrazih cesarske deržine. Nenavadno bogato je to leto od Sultana obdarovana. Nar bogatejši, nar imenitniši med vsim pa očitno naš Lamprin. Razumi se, de je on cesarski ljubljenik. Od njegovih dragocenih daril je vse govorilo. Posebno od nekiga krasniga, z dragim kamenjem, zlatam in žlahtno kožuhovno obšitiga oblačila, ktero v znamnje cesarske milosti mu je Sultan zanaprej nositi ukazal. Govorilo se je clo, de mu je dovoljeno bilo, v Saraju brado imeti, kar po turški šegi nar veči, le dvema možama skazano čast pomeni.

Perviga dneva po praznikih pokliče Sultan veseliga Lamprina, prijazno ga nagovorí in mu reče te besede: „Veliko sem ti namenil, tvoja mladost mi še ne da vsiga speljati. Za zdaj te v čast Kapidžibašeta povikšam, in te dam Tamulii za skrivniga ključarja. Slišal si, koliko jo cenim. Slišal si, de je zvezda mojiga življenja. Vari jo kakor jedro svojiga očesa!“ To pomenljivo izusti, ga prime za roko, in spremivši ga v gori popisano hišo, mu vse na tenko pové in naročí, kar njegovo prihodno službo tiče. Na vratih harema stojí Kizlaraga — dva megléna pogleda zadeneta krasno okinčaniga Lamprina.

Zdaj se Lamprinova čast in slava po celim Carigradu, po celi deržavi razglasi. Nihče več ne dvomi, da mu je vse doseči mogoče. Kdor želje ima, clo velikani turškiga cesarstva, clo poslanci ptujih kraljev se k njemu obračajo, kadar kaj naglo in gotovo od Sultana zadobiti hočejo. Več veljá njegova beseda, kakor nar umniši govorjenje imenitnih govorunov, kakor cele knjige gladko in lično spisanih prošinj. Vse se mu priklanja, vse prilizuje, vse v njemu prihodnjiga Nadvezirja, vsigamogočniga svetovavca v Saraju, viditi meni. Neizmerno bi bil obogatel, ko bi ga denár in bogastvo mikala bila.

Za vse to je naš Lamprin le malo serca imel. V prid svoje nove službe živo vžgan, in od cesarske milosti globoko ganjen, se neprejenlivo trudi, dolžnosti svojiga poklica na tenko spolniti. To mu je tem več na sercu, kér ga vedno nekako skrivno nagnenje v bližo izročene cesarske prijatlice tira. Večkrat se mu je zdelo, de bi vse svoje premoženje, vso svojo čast za eno besedico njenih ust brez prevdarka dati pripravljen bil. Tode le malokdaj se Tamulija iz skrivnih izb in stanic prikaže, in to malokdajno le med neštevilno družbo svojih urnih odalísk, po turški šegi v neprevidljive zagrinala skrita. Zapovedi njene po eni ali drugi odalíski do Lamprina pridejo.

Takó se luna trikrat premení. Nekiga poletniga večera sliši Lamprin, v svoje opravila zamišljen, na enkrat blizo sebe v materinskim jeziku pregovoriti: Zdravstvuj Ivan Jurjevič! Urno se oberne in Tamulijo pred sabo zagleda z razkritim obrazam. Kdo popiše njegovo stermenje, njegovo osupnenje, kdo občutke njegoviga serca, kér v nar imenitniši lepôti cesarskiga harema lastno svojo sestro spozna? Kdo popiše, koliko in kaj sta si vse pove-

dati imela? Enajst let se nista vidila, in ob času prisilene ločitve obá otroka bila. De sta v sercu veri svojih staršev zvesta, in zgoli čista kristjana ostala, mahomedanjskiga zakona le na videz, le po sili se poprijela, de do ničesar take žive želje nimata, kakor znebiti se takó sitniga moranja, ino te strašne imenitnosti, v ktero ju je čudna osoda zapledla, sta si na nagloma povedala, ter zgovorila se, de nju bližne žlahte živa duša zvediti ne sme, kér po šegi, v Saraju takrat vladajoči, takó bližni žlahtniki so brez odloga mogli ločeni biti. To sklenivši Tamulija krasno svoje lice zakrije, urno odide, in kakor lahka senčica v skrivne svoje izbe zgine.

Zdej so našimu Lamprinu krasni dnevi čiste zadovoljnosti v Saraju iztočniga veličanstva, v hiši ljubeznive njegove sestrice tekli. K spolnenju sreče njegoviga serca mu gotovo ničesar ni manjkalo. Res mu je včasi bilo, kakor de bi ga nekakošne odljudne osobe zalezovale. Večkrat je obraze ženskiga in možkiga spola srečal, kjer bi bil nar manj mislil. Tode na čistost svojih namemb gledavši, ino svest si cesarske ljubezni in milosti, se je le malo za vse to menil.

Kratkim uram enako mu je mesec za mescam pretekel, zima mine ino zopet se bližajo bajramski prazniki. Zdaj Lamprin po primerleju od nekiga na novo v Korciri vjetiga roba zvé, de so mu starši od velike žalosti pomerli. Živo ganjen brez odloga priložnosti iše in jo najde, z drago svojo sestrico govoriti. Strašno žalostna je ona bila ob taki grozni novici. Solze se ji s curkam po licu vlijejo. Lamprin jo ljubeznivo prime za roko ter jo tolaži, kolikor mu je njegova lastna žalost pripustila. Tak tolaživši in pogovarjavši se zaslišita v bližnih odpertih stanicah nekako naglo šumenje. Kakor bi trenil, Tamulija v svoje izbice zgine. Lamprin se po glasu ozrè ino vidi v mraku večerne ure iz tretje stanice dva visoka možaka zmuzniti se. Zadniga spozná — bil je Hasan Kizlaraga.

Nepokojna strašna noč je po ti prigodbi za našiga Lamprina sledila. Žalost po zgubljenih starših ga je v sercu stiskala. Strah ga je zastran ljubeznive sestrice obhajal, ker je prevdaril, de bi njeno obnašanje proti njemu po turški šegi in pameti znalo za veliko pregreho vzeto biti. Če ga je velikiga truda za kako trenutje spanje posililo, so mu koj strašne sanje kri vnemati začele. Zdelo se mu je, de nekaka grozna kača z lepim zelenim grebenam in gorečim žrelam za njim skače in ga po celim Saráju od stanice do stanice podí. Tak se mu za miglej stisnene obervi v hujši britkosti zopet odprejo, in komaj zor prihodnjiga dneva, to je, perviga bajramskiga praznika, pričakuje.

Dan se zazná, navadna ura bije, Lamprin se hitro napravi in se iz svojiga prebivališa v harem podati hití, serčno želevši, berž ko bi mogoče bilo, z ljubeznivo svojo sestrico govoriti. Ker se naglo vratam harema bliža, mu zakriči stotnik černih evnuhov z divjim glasam nasprot: „Proč! Ti nimaš opravila v ce-

sarskim svetišu". Kakor grom iz jasniga neba ga zadene ta glas. Urno se oberne in stoječih nog se proti cesarskimu poslopju na pot podá. Na stopalnicah ga sreča Kehaja Khaduna in mu reče: „Prijatel, verni se! Sultana za tebe ni domá. Njih visokost dovoljiti hočejo, de v svojih stanicah počakaš, kaj se zgoditi imá".

Čuden razloček med bajramskimi prazniki lanjskiga in tekočiga leta! Kaj za Boga pomeni ta britka tesnota cesarskiga Sarája, enaka gromonosni soparnici pred strašno nevihto in pogubljivo točo? Vse je tiho, vse je osupneno, ni veselja, ni radosti, ni gostovanja, ni cesarskih daril. Sultan se ne prikaže, nobeden ga ne vidi, skor se ne vé, ali je živ ali je mertev. Vse oprašuje, vse glave ziblje, vse rame stiska, povedati nihče ničesar ne vé. Takó preteče pervi, takó preteče drugi bajramski dan. Tretjiga dneva se vidi tu in tam skrivno pomenkvanje bližnih prijatlov, tu in tam se sliši šeptanje, se vpazi pomenljivo kimanje, se začnejo razglasovati čudne novice. Sultan je bolan, reče eden — strašno je razserden, reče drugi — v žalosti je plakal, clo reče tretji. V tim so si vsi glasi enaki, de se po praznikih grozne reči zgoditi imajo.

Govorí se, de je Sultan imenitno osobo svojiga harema v neznani pregrehi zapazil, kér je ravno z razkritim obrazam nekiga cesarskiga služabnika objemala, de je dvajset odalísk njene pregrehe deležnih, de vse te v cule zašite v černo morje z gospodinjo vred veržene bodo. Govori se dalje, de se je Sultan zarotil, nesrečniga služabnika koj po praznikih zverinam svojiga zverinjaka raztergati dati, ter de je ukazal, nar hujšiga iz Afrike pripeljaniga risa tri dni postiti in stradati, potem pa obilno z močnim žganjem napojiti. Nekteri so clo terdili, de so vikšiga vratarja cesarskih zverinjakov o večernimu mraku tretjiga praznika k Sultanu iti vidili, in de je gotovo že v tem njegove zapovedi prejel. To in več takiga se je govorilo, in od hiše do hiše, od stana do stana, od izbe do izbe širilo. Kaka groza, kaki strah, kake britke misli te dobe oplašeniga Lamprina v samotnih stanicah stiskajo, moramo lastnimu premišlevanju naših bravcov prepustiti.

Bajram mine. Perviga jutra po praznikih Sultan Lamprina poklicati da. Mraz in žar šineta temu v žile, ker neki černi pertlikavec v njegovo stanico stopi in mu gospodovo povelje razodene. Brez odloga vendar teče v cesarsko poslopje in s trepečim sercam hipoma v mali izbici stojí, iz ktere tri dele sveta goreče strele zadevajo. Okna so zagernene, takó de je clo temnotna, in Lamprin na pervi hip skor ničesar razločiti ne more. Nekaj trenutij je vse tiho, potém Sultan po navadi s krepko razločno besedo pregovori: „Pojdi do zverinjaka v Bujukdere, ter prašaj vratarje, če je ris napitan — hodi!" Lamprin bi imel toliko povedati. Sultana pogleda — opazi, de nista sama. V oboku zakritiga okna stoji Hasan Kizlaraga z veselo bleščečim obrazam. Lamprin ga spozna in začeta beseda omaga v persih njegovih.

Na bregu Bošpora, v prelepi bujukderski dolini, pol ure hodá od Carigrada, je bil tiste dobe krasen log, visokiga drevja poln. Dan današen se le še sedem košatih, po turško „Jerdi-kardaš“ po slavjansko „sedmero bratov“ imenovanih, od evropejskih potnikov zastran neprecenlive lepote pogosto popisanih platan na tem mestu vidi. Vse drugo drevje je oster zob pretečenih stoletij podrobil. V sredi loga je stala takrat med visokimi gostimi lipami nizka, revna, zapušena kapelica s podobo Matere Božje. Pravlica govorí, de je bila v letu 1096 po Kristusovim rojstvu od Bogomira Buljonskiga zidana, ker je na svojim potovanju k božji vojski v Jeruzalem z neštevilnimi trumami križanskih vojšakov in drugih romarjev v bujukderski dolini počival. Tri dni in tri noćí, pravi pravlica, je pobožni Bogomir v ti kapelici pred podobo Matere Božje na kolenih ležal, in tukej na zadnim robu evropejskiga svetá za odpušenje svojih grehov, in za božjo pomoč, de bi zasramovavce keršanske vére premagal, neprejenlivo prosil. Tretjo noč, reče dalje pravlica, se mu je Mati Božja prikazala, in mu je krasno iz limbarja spleteno krono v spomin, de bo sveto deželo osvojil, na glavo djala. Mnogo drugih poznejših čudežev še pravlica od te kapelice povedati vé, kterih splohno popisevanje nam za zdaj čas in prostor ne dopustita. Poleg tega loga je našiga Lamprina hoja pripeljati imela, kjer komaj tri dobre lučaje od ondot je bil tistiga časa strašen cesarski zverinjak.

Po prejeti zapovedi se Lamprin, globoko v dušo ranjen, molčé oberne, cesarsko izbico zapusti ter se brez odloga na pot podá. Čudne sanje, divje bledenje vročinske bolezni se mu zdi, kar je vidil in slišal in mislil. Žalost, groza, tuga in strah mu serce topijo, nerazumljive prigodbe zadnjih dni, zmešano govorjenje pretečenih praznikov, znamnja očitne cesarske nemilosti mu po glavi kakor gromonosni oblaki blodijo. Na persih mu leží neka neznana teža, kakor žareča železna gruča. V neprevidlivi mrak sta zavita um in pamet. Svest si lastniga djanja ni. Takó brez ozira, brez deležnosti lepe pomladanske nature, korači po krasni bujukderski dolini, namembi svoji nasprot. Če bolj se zverinjaku bliža, tem več se mu noge šibijo, tem več teža naraša njegoviga serca. Zdaj stojí v neizreklivi britkosti tik bujukderskiga loga, od kteriga je večkrat svoje keršanske znance govoriti slišal. Brez volje in zavedenja, kakor od skrivne oblasti tiran, se iz pota med drevje zavije, in preden svoje djanje prevdariti more, se v kapelici pred sveto podobo znajde.

O ti, samotnih svetiš sladka angelska sapa, ti, veže Božje čudodelni duh! Kdo vaji pozná, kdo vaji razumi, dokler se vajniga neprecenliviga zdravila v grenki britkosti temnih osod deležen ne storí? V migleju čuti Lamprin serce svoje ohlajeno, na koléna pade, solze se mu s curkam po licu vlijejo, do živega ganen globoko zdihuje, in takó serčno, takó pobožno, takó čisto moliti začne, kakor je nekdaj molil v jasnih letih svojiga detinstva na korcirskim otoku v družbi svoje mile, v Bogu spijoče matere. V

serčnim objoku svoje dozdajne slepote, v kteri je iz človeške boječlivosti pred zasramovavcam keršanske vere svojiga mojstra zatajil, terdno sklene, po spolneni zapovedi Sultanu vse na tenko razodeti, kar njegovo vero in žlahto tiče, čeravno bi mu za življenje iti imelo. Takó v Boga zamišljeniga na enkrat čuden, iz bližniga zverinjaka šumeč hrup zadene, in iz globokiga zamaknenja zbudi. Gromsko rjavenje, divje lajanje, strašno tulenje se čuje, kakor ob času pitanja gladnih zverin, kakor de bi se medvedje, volkovi in risi za najden plen prepirali in klali. Zdaj se Lamprin spomni Sultanoviga povelja, na noge skoči, ter se vpoti z olajšano dušo urno proti cesarskimu zverinjaku.

Na zverinjaškim mostovžu najde Lamprin vikšiga vratarja v družbi njegovih hlapcov, ter ga po zapovedi praša, če je ris napitan. Vratar se globoko priklone, v prostrano okroglo dvoriše iz mostovža pod-se pokaže in reče Lamprinu, de nej le sam pogleda. Lamprin pobesi oči — strašen vid! — kaj zagleda? Krog in krog po pesku stojé divje, razkačene pošasti medvedov, šakalov, leopardov in drugih zverjakov, proti sredi dvoriša obernene, na sredi pa sedi s pisanim gorečim pogledam vpijanen numičanski ris, s kervavimi sprednimi tacami raztergano truplo na tleh tišéč, v žrelu pa nepodobno človeško glavo na kviško moléč. Nahip Lamprin odtergano glavo spozná, spozná krasne oblačila semtertje raztrošene, in kakor od strele vdarjen zavpije: Hasan Kizlaraga!

Vikši vratar potem Lamprinu pové, de ga je Sultan zadniga bajramskiga večera k sebi poklical, de mu je ojstro zapovedal, prihodno jutro perviga po pitanju zverin prašajočiga poslanca med zverjake pahniti ter vpijanenimu risu prepustiti; de je pred nekimi trenutji ta krasno oblečeni dvorski velikan s tem prašanjem k njemu prišel; de je sicer neznano modroval, grozil in od nekake zmote govoril; de se mu je pa kljub opora potém zgodilo, kar se zdaj na dvorišu zverinjaka vidi.

Zdaj Lamprin razumi vse. Jasno mu vse na misel pride. On razumi, kaj mu je nameneno bilo; previdi, v kaki nevarnosti se Tamulija znajde. Kakor oplašen jelen iz ležiša plane, se proti Carigradu na pot podá in hitrejši, kakor bi sam bil upal, pred stermečim Sultanam stoji. Trepetaje mu razodene, kar je vedil, čul in vidil. Razodene, de mu je Tamulija sestra, de sta obá kristjana, de se le na videz mohamedanski veri vklanjata, de rajši pogineta, kakor zanaprej svojo vero tajiti, ter takó dalej do zadne pike, kar so naši bravci do zdaj od nju brali in sami vganili.

V zavzetju Sultan brez pogovora do konca pazlivo posluša. Potém se iz divana dvigne, proti Meki obraz oberne, roke križama na persi pritisne, ter s pripogneno glavo izusti: „Allah kherim!“ — to je, Bog je velik!

Drugi dan Lamprin od Sultana v svojo stanico sledeče pismice dobí:

Ivan Jurjevič!

Bog je sodil; glavo znižam, in ne terjam, kar mi Sura kaže. Uzemi sestro, hodi kamur ti je drago. Vajnimu premoženju dodam pet sto mošenj cekinov. Znati imajo prihodni vnuki, kako ljubi, kako čisla, kako bogatí

Selim Padišah, Emir al Mumenin.

Slišali smo, de si je Tamulija po tém samostansko življenje izvolila, in de je v srečni veliki starosti opatica imenitniga korcirskiga samostana svete Marije Magdalene, splohno češena in obilno objokana, umerla. Lamrin se je očetoviga stanú prijel. Silno bogat in imeniten kupec je bil. Petdeset morskih bark mu je služilo. Mnogo časa je pobožno živel in malo manj ko sto let star je mirno v Bogu zaspal. Njegovi vnuki po ženskimu spolu so še dan današni na jadranskih bregovih neizmerno bogati, imenitni gospodje.

II.

Hoja na plavž.

(Po Fr. Schillerjevi: „Der Gang nach dem Eisenhammer“.)

Bil sluga zvest je Fridolin,
V bogaboječnosti
Je stregel pridno vsih stopin
Savrenski kneginji.
Gospá je milost bila vsa,
Pa z radostjo zavolj Boga
Bi bil dopolnil brez zamude
Ukaze tudi volje hude.

Od jutra, ko zazna se dan,
Do mraka v terdo noč
Je le za njé korist vžgan,
Se vpira na vso moč.
Če ona pravi: zlajšaj si!
On polne ima solz oči,
Ker misli, če se ves ne vtrudi,
Dolžnosti svoje de zamudi.

Zatorej več kot posle vse
Ga ceni kneginja;
Če lepe usta le odprè,

Pohvalo njemu da.
Po hlapčevo ga ne derží,
De hišin sin je, skor se zdí;
Z veseljem serca mu pogosto
Prijazno gleda v lice prosto!

To v persih lovca Roberta
Napihne jeze hlup,
Že dolgo hudoželjnika
Je duša divji strup.
On stopi h knezu, ker enkrat
Iz lova verneta se v grad,
Z besedo vkanjene zvijače
Zbudi mu v sercu suma kače.

„O, vi ste srečni, žlahtni knez,“
Začne kovarstva rob,
„Vam spanja sladkiga zares
Ne grudi dvombe zob.
Vi žlahtno ženo imate,
Vsa sramožljivost ona je;
Skušnjavcova ne bo veljala,
Zvestoba taka ne se vdala“.

Obervi knez kriví temné:
„„Kaj govoriš mi trap!
Se bom zanašal na žené?
Ginlive so kot slap;
Omami lahko jih lizun,
Jez pojem pesem gorših strun;
Žené Savrenskiga vladavca
Se varje, mislim, duh skušnjavca!“ “

Un reče: „Prav imate pač!
Le smeha vreden je
Neumnež, ki, rojen berač,
Prederzne tega se,
Do gospodinje grešen up
In želje dvigne vam na kljub.“ —
„„Kaj! — knez zavpije in trepeče —
Besediš od stvari živeče?“ “

„Aj, aj! de bi ne vedli vi,
Kar znano je že vsim?
Če pa ste mar nalaš slepí,
Pa tudi jez molčim“ —
„„Govori zlom, — se un zadrè —
Kdo bliža Konigondi se?

Govori zdaj, al te zadavim!“ “
„I nu, od belolasca pravim.

„Se ve, — pristavi, — fant je mlad,
Obličja gladkiga.“
O tem gospoda žar in hlad
In strah predergeta.
„Al ga še niste spazili,
De ima za njo le oči?
Pri mizi vas ne zrè, ne čuje,
Za njenim stolam omaguje.

Ta pesem razodene vam
Njegove slasti žar,
Tu prosi, glejte, ga ni sram,
Nje serce sebi v dar.
Gospá pobožna, krotka zlo,
Iz milosti vam skriva to,
In žal mi je, de sim govoril,
Sej ta — ne bo krivice storil.“

Zdaj divje jeze dirja v speh
Do bližne hoste knez,
Kjer mu v razbelenih pečéh
Topi se rude zmes.
Tu pitajo požar strašán
Marlivi hlapci noč in dan,
Mehovje piha, iskra šviga,
Bi djal, de zemlje drob se vžiga.

Tu vidiš ognja in vodé
Zedinjene močí,
Kolesa v krogu se verté,
Valovja slap gromí.
Orodje praska spred in zad,
Po taktu bije kladva pad,
Oblasti silni kljub opora
Se clo železo vdati mora.

On migne dvema hlapcama,
Velevši serda vroč:
„„Od mene sem poslaniga,
Ki praša vaj rekoč:
Al je storjena kneza reč?
Verzita urno v živo peč,
De zdajci se v pepel razide,
In več mi pred oči ne pride.“ “

Brezdušen par ukaze se
Neznano veselí,
Nečutna kot železo je
V nju žilah divja krí.
Z mehovjem hujši urnih rok
Razpalita peči obok,
Pripravljata se morželeča
Popasti posla hrepeneča.

Tovaršu Robert zvit potem
Hinavsko reče tak:
„Gospod te kliče, ravno zvem,
Mudi se bodi jak!"
In Fridolinu pravi knez:
„„Boš tekel na fužine v les,
In tam mi od kurjačev zvedi,
Če je storjeno po besedi?" "

Koj Fridolin pripravljen je
Oditi hipoma,
Pa v mislih postojí: mordè
Bi hotli kaj gospá!
Ponižno stopi pred letó:
„Gospod na plavž me pošljejo,
Dolžnost je moja vam služiti,
Bi vi želeli kaj, zna biti?"

Na to Savrenska kneginja
Mu rah odgovorí:
„Bi k sveti maši rada šla,
Pa sin bolán leží;
Ter moli tí, ko čas imaš,
Za mene tud en Očenaš,
In pokorivši grehe svoje
Odpustik sprosi še za moje."

Ukaze take zlo vesel
Spustí se urno v tek;
Je komaj bistro teči jel
Vasi domače vprek,
Ko v bližni cerkvi zvona glas
Oznani svete maše čas,
In grešnike po božji rabi
K obresti zakramenta vabi.

„Boga ogibat se nikar,
Ko prideš mu nasprot!"
S tem stopi v cerkev pred oltar,

Vse tiho je še not.
Zakaj o žetvi ravno je,
Na polju trudi ljudstvo se,
In clo za mašno opravilo
Ni zakristana blizo bilo.

Cerkovnika namestiti,
Je koj pripravljen zdaj,
On reče: „To zamuda ni,
Kar pelje v sveti raj!“
In štolo mašniku podá,
Ter s cingulam opaše ga,
Pripravi urno vse posode,
Posvetjene za mašne zgode.

In bivši to storjeno vse
Je mašne bukve vzel,
In z njim' hitel k oltarju je
Pred mašnikam vesel.
Poklekne tu, poklekne tam,
Opazi pridno vsaki znam,
In zdaj ko mašnik „Sanctus“ reče,
Mu zvonček trikrat gladko steče.

Ko vkloni mašnik se po tem,
Obernen na oltar,
In Boga živiga ljudém
Pokaže v blagodar,
Oznani ljudstvu Fridolin
Žvenkljaje glasno ta spomin,
In pokleknivši vse se križa,
Na persi tolče, glave zniža.

Marlivo tak opazi vse,
Od rok mu lično gré,
Kar šega v božji veži je
Do zadne pike vé.
Do konca ga ne vtrudi skus,
Kjer po „Vobiscum dominus“
Izid duhoven razodene,
In s križem sveto djanje sklene.

Potem postavi vsako stvar,
Kjer bila je popred,
Osnaži čedno svet oltar
In pot nastopi spet,
Ter na fužine, v sercu mir,
Veselo sledi znani tir.

Gredoč pa tih po božji volji
Še dvanajst Očenašev zmoli.

In ker zagleda strašno peč,
Pred njo kurjača dva,
In praša: „Je storjena reč
Od kneza ukazana?“
Režaje se ostudnih ust
Pokažeta peči čeljust:
„Oskerbljen je, sva ga shranila,
Gospoda pično poslužila“.

Odgovor urno tak od tod
Prinese knezu v dvor.
Ko vidi iti ga gospod,
De duh je, misli skor:
„„Od kod, nesrečnik, prideš ti?““
„Od plavža“. — „„To mogoče ni!
Al si se mogel kje muditi?““
„Le v cerkvi nekaj, za moliti.

Ker, ne zamerite, gredé
Od vas poprej gospó
Sim prašal, kakor hlapcu gré,
Če kaj mi ukažejo.
Po volji njih sim k maši šel,
Kar sam že v mislih sem imel,
In štir sim molil Očenaše
Za njih zveličanje in vaše“.

Gospoda zdaj stermevšiga,
V zavzetju zgrabi strah:
„„In kaj kovača rekla sta
Pri plavžu?““ praša plah.
„Kaj hotla sta, gospod, ne znam,
Na peč kazaje v strašen plam,
Sta rekla: Tega sva shranila,
Na tanko kneza poslužila.“

„„In Robert? — praša dalej knez
Trepet ga spreletí —
Za tabo sim poslal ga v les,
Al mar te srečal ni?““
„Ga nisem videl, moj gospod,
Ne tje, ne lés gredé, nikod.“
Od groze ta skor dušo spusti —
„„Sam Bog je sodil!““ bled izusti.

In hlapcu, kot nikol poprej,
Prijazno seže v dlan,
Globoko ganjen ga gospej
Rekoč pripelje v stan:
„„To dete z duham angelskim
Dobroti vaši izročim!
Smo bili hudi misli vdani,
To dete Bog nesreče brani.““

Raj zgubljen.

Posekan hrast leží na tleh,
Dva pridna, mož in žêna,
Se trudita o njemu v speh,
Zagojzda je vsajêna.
On s kicam bije tresk na tresk,
In udri, udri, plesk na plesk,
Dervá leté iz njene rôke,
Verstivši v sklade se visôke.

„O Jeva! mati vsih nadlog!
Začnè tožliva Mina,
Tvoj dar so žuli naših rok,
Tvoj dar je bolečina.
Sladak je jabelček, je res,
Na mestu tvojim vonder jez
Bi se ne bila kači vdála,
Skušnjavki figo pokazála.“

„„Odam, Odam je pnoža stric,
Kaj ona? Luka pravi,
Odam je kriv, de kmeta kic,
Drevó in cepec davi.
Drugač bi ženo jez nažgal,
Klofute cvet za úh' ji dal,
Iz ust izbil ji dar malika,
In z njim še kakšen kos jezika.““

To čuje imeniten knez,
Grajšak na tistim kraju,
Smejé pristavi: „Škoda res,
De nista bila v raju!
Vse bolji bilo bi za nas,
Ne belil bi otrok nam las,

Ne bilo bi ne mit opravka,
Ne vojsk, ne pravd, ne tlak, ne davka.

Pa kaj se če? Pomoči ni,
Iz kletke všel je tiček,
Recimo rajši, kako bi
Se vama znižal griček.
Če bosta v sladnosti blagá
Junaško se obnašala,
Pustita rasti hrastovino
In z mano pojdita v grajšino.“

Grajšina, o besede cvet,
Besede slast velika!
Tvoj blesk, med rajske žarke štet,
Še mene včasi mika.
Naš Luka pa je mož kot ost,
In Mina vsa njegova kost;
Na hip razumita, de taka
Prememba sreče ni napaka.

In zadovoljna skoz in skoz
Se vpotita iz tnála,
Ne bila bi pečena gos
Ju zdaj nazaj deržála.
Ko prideta v grajšino res
Po knežko se obnese knez,
V šestino krasnih izb ju dene
In s to besedo lepo sklene:

„Moj grad, ne rečem de je raj,
Pa bolji je ko bajta,
Terpljenje tu ne čaka vaj,
Dovolj je vsiga, znajta!
Ležala bosta mirno rah
Na mehko gladkih vajšnicah,
Tenčice, slive, pražne krame
Bo kakor listja, kakor slame.

Kopune, torte za obed
Bo kuhar pridno pekel,
Na mizo vsak dan sedem skled
Postaviti bom rekel.
Ne bo pomanjkanja pijač,
Ne morskih rib, ne žlahtnih krač,
Ob godih še dodati mislim
Divjačine salatam kislim.

Le zadno skledo prepovém,
Prišla bo sploh pokrita,
Pri miru nej stojí, potém
Jo spet nazaj pošlíta.
Če mi prelomita pogoj,
Vaj zapodim iz grada koj;
En škrat je not — še vama znan je,
Ta razodene krivo djanje.“

O temu zdaj prepiranje
Bi bil rokav narobe,
Kjer darovanim konju se
Ne gleda zlo na zobe.
In meni se po pameti
Šestero skled gverljivo zdi;
Ni ravno bati se omage,
Če bo beržanke dost in drage.

Postrežba ker zakoncama
Je bila vsa po volji,
Gotovo v raju, mislita,
Ni môgla biti bolji.
Jedí prinaša mlad lokaj;
Kot ure zlate nov tečaj
Gre vse po redu gladko, lično,
Od jutra do večera pično.

Le zadna skleda je spotik,
Ta dvojco strašno peče;
Kdor skusil je pohot in mik,
Razumi kaj to reče,
Razumi, de v začetku se
Braniti mika treba je.
Odrašen hujši žge ko kuga,
Le malo kdo potém ga vžuga.

In glej! Pri mizi sedmi dan
Fazana sta obrala,
Zakrite sklede krov postran
Pogleda Mina zala:
„Ah, kako rada vedla bi,
Kaj pod pokrovam tim tičí?
Mi ni za jed, sim več ko sita,
Le vedla bi, zakaj je skrita“.

„„Ki mnogo praša, zajde rad,““
Pristavi modri Luka,
Gospodarica dobrih vad

Pogosto v pisker kuka.
„ „Zakaj je skrita, slepa stvar!
Al ne poznaš gospôde mar?
Smetí in ljulko nam nakani,
Za sebe zlate jedra hrani.

Daj, dvigni reno, vidla boš,
Resnica se ne zlaže!
Nar bolji kos obira mož,
In nama osle kaže.
En škrat je noter — ha, ha, ha!
Vsak trap, de škratov ni, že zna;
Ta prazna je, o tem ni dvombe,
Odprite — djal bi Lah — so bombe!“ “

Tak' modri Luka govori,
In skledo rah primakne;
Plen Mina vedogladnosti
Pod reno perste vtakne.
Pripogne glavo, kuka not,
Razmotrenju je rob napot,
Ter dviga, kuka, dviga, dvigne —
Iz prazne sklede miška švigne.

In huš po izbi sèmtertje
Begljivka urno šterka,
Na noge zbaše dvojca se,
Za njo marljivo derka.
Loví, loví, derví klobuk,
Iz kota zverče v kot — fuk, fuk
In Mini clo široko krilo
Ni v smešnim lovu k pridu bilo.

Obup in zdih in stisk in stok
Napade dvojco bledo,
Vse ksanje, mnenje, vitje rok
Ne spravi miške v skledo.
Zdaj pride knez, razumi kvar,
In sune nehvaležni par,
O groznim smehu vse družíne,
Zasramovaje iz grajšine.

Na tnalo Luka z Mino vštric
Prihodni dan koraka:
„„Kaj zmisli vse si vrag — in škric —
On zdihne — pasja dlaka!
Ostala ta mi bo v opom,
Odama sodil več ne bom,

Sim skusil, de ni treba kače,
Pripraviti ob raj bahače"".

Vojaška.

Kaj bliska se v jasnim, kaj votlo doní
Pred nami na levi na pravi?
Od sela do sela v okrogu verší,
Kot jeka v zaperti dobravi.
Orožje se sveti, vojaški je šum,
Nabira se čuda okinčenih trúm
Vitezi cenjeni,
Kam ste namenjeni,
Kaj vam zažiga v obrazu pogum.

Mi čvrsti Slovenci smo, gremo na boj
Za pravdo, za dom, za Cesarja,
Zakonu domačimu vitežki roj,
Protivnimu groza viharja.
Obraze bojari nam hrabrosti blesk,
Desnica, če vdari, razruši ko tresk.
Ude trum ločimo,
Grade naskočimo,
Tabor pred nami drobi se ko pesk.

Podravske, posavske planave so nas
Iz krepkiga jedra rodile
Neplažba, sloboda, premaga tačas
So tri rojenice nam bile.
Železo nam perva je dihnula v dlan,
Sloboda domovja naročila bran.
Zmaga le gledala,
Nekaj povedala,
Slišali boste, če bliža se dan.

Več ljubiga naše domovje imá,
Ko celiga sveta deržave,
Bogastva neskončno v naročju gorá
Na vidu cveteče dobrave.
In deklice naše so limbarja cvet,
So tenke ko jelke, njih usta so med;
Mi jim odrečemo,
Snubiti nečemo,
Gremo ostudniga tujca objet.

Ko sonce nam sveti prededov spomin
Na nebu človeškiga djanja,
Dva Rima sta sinam slavjanskih planin
Pod mečem se vdala mašvanja.
Horule — gorane — Otokar junak
Zapadnimu hrabro postavi na tlak.
Drugi mogočnimu,
Zmaju iztočnimu,
Bili so treska neskončen oblak.

Kaj Samo junaški v odgovor je dal
Ošabnimu tujcu, ste brali;
De Svatopluk ni se protivnika bal,
Od Balte do Jadre so znali.
Do nas, ne čez nas, je prisilil Mahón,
Na bukve slovenske prisegel Burbón,
Galija sliši gá,
Treba ni višiga,
Rotu zaupa — v zavetju je tron.

Nej bo ga ko listja sovražnika broj,
Ko trave po gorah slovenskih;
Serdito razkačen pripelji ga v boj
Sam vojvoda brezdnov peklenskih.
Če terdiga snopja skerbí te nasad
Mlatiče slovenske povabi na mlat.
Radostno vrisnejo,
Krepko pritisnejo,
Udrijo serčno, ne štejejo klad.

Nabita je risanca, ojster je meč,
Obilno v kartušu je blaga,
V junaškimu sercu poguma še več,
Na vraga, o bratje, na vraga!
Stoleten raztergati v migleju hrast,
Je dana nevihti gotova oblast;
Hujši mi planemo,
Urniši zmanemo,
V prah jo spremenimo vražno pošast!

Vodotop.

(Po Fr. Schillerjevi „der Taucher“.)

To čudno prigodbo smo scer še v trojnih druzih bukvah popisano našli: „Dies geniales Alexandri ab Alexandro“ knjiga II. glava 21; Thomas Fazelli de rebus siculis,“ Die unterirdische Welt vom Athanasius Kircher“, knjiga druga, glava 15. — Pripetila se je na Siciljskim otoku dolenolaške zemlje o vladanji kralja Friderika II. iz Aragonske hiše v drugi polovici petnajstiga stoletja. Mladenec, o kterim se to pripoveduje, je v Kataneji blizo Mesine rojen, in tako čudne natore bil, de je cele ure brez dihanja pod vodo plavati zamogel. Nar imenitniši plavarja so ga imeli. Večkrat je v daljne kraje, do Kolabrije in še dalje plaval. Zatorej, in ker mu je bilo Nikola, pokrajšano Kola, to je Miklavž imé, se ga je priimek „Pescekola“. — Riba Miklavž — prijel in tako od njega govoreči, ga še dandanašni Lahi imenujejo.

Blizo Mesinskega mesta ležeča voda, v kteri je ta žlahtna riba poleg naše pesmi zadnič poginila, se je v stari dobi Karibda imenovala. Zdaj se ji Kalofaro ali Karilo pravi. Nebrojnokrat je popisana bila, vselej strašno in čudno. Fazelli v šestnajstim stoletju o nji tako govori: „Tukaj morje strašno vrè in kipí, kakor de bi mu se dno na kviško dvignuti ter zemlji oserčje iztočiti hotlo. Valí in preobrača se tako čudnih vrtincov, de strah in groza ne samo brodnike in barkarje, ampak clo na bregu stoječe gledavce zvije. Zdi se ta strašen prepir silovita bitva protivno puhajočih valov. Nekteri kakor premagani beguni stermoglavno v brezden gromijo, drugi kakor ošabni zmagovavci na kviško se spenjajo. Tu se čuje tulenje kipečiga slapovja, tam zdih in stok v globočino derečiga morja“. — Homèr v dvanajstih bukvah krasne svoje Odiseje od stiska 234 do stika 243 poje:

„Plašno kormanimo zdaj po voskimu robu proliva,
Skila na desni grozí, na levi divja Karibda,
Gladno valove v prepad serkaje solnate morja.
Kadar izbluje, divjá kot kotel na silnimu ognju.
Kalna vali iz brezdna se zmes in kviško brizgaje,
Z belimi penami skal obojnih verhe zagerne.
Kadar poserka potém valove solnate morja,
Kalna se zmes pogrezne v prepad, in strašno v okrogu
Grom po skalovju doní, globoko zine kernica
Blata černa in muž, in bleda groza jih prime“.

„Kdo s’ upa, bodi oproda ali knez,
V kernico potopiti se?
To kupo zaženem zlato v objez,
Pogoltnilo černo žrelo jo je.
Ki kupo prinese iz burke neznane,
Jo sebi prinese, njegova ostane.“

To reče kralj, in iz verha pečí,
Katera čez brezden sirov
Dreveno v neskončno morje stermí,
Zažene kupo v tulenje valov.
„Kdo ima med vami serce gotovo,
Podati v Karibdo se? prašam na novo.“

Oprodje in vitezi krog in krog
Poslušajo, tiho so kar,
Oziraje plašno se v divji tok,
Nobenimu kupe doseči ni mar;
In kralj besedo v tretje izreče:
„Al tega se nihče podstopiti neče?“

Vse tiho ostane kakor poprej,
In derzno en mičen dvorán
Iz množice stopi boječe zdej,
In pas in kolor on verže na stran.
In ženske in moški okoli stoječi
Na krasniga zrêjo mladenča stermeči.

In ker se vstopi na skalen kraj,
In gleda v strašan vodovrát,
Karibda tuleča derví nazaj,
Valove pogoltnjene gladno v prepad,
In kakor bi v dalnim oblaku gromelo.
Jih bluje rjovevši peneče žrelo.

Valí se in herka in vrè in kipí,
Kot vode in plamena hlap,
Do neba brizgaje se megla kadí,
Neskončno pritiska za slapam slap,
Ne da se izprazniti strašno točilo,
Bi mislil, de morje bo morje rodilo.

Naposlej premeni se divja oblast,
In černo med stenami pen
Odprè v globočino orjaška se past,
Razor neizmeren ko brezden peklen,
In kakor sò snegam pokriti bregovi
Gromijo v kernico bijoči valovi.

Zdaj urno, preden se verne pritok.
Se Bogu mladenč poročí,
In — straha začuje se krič globok —
Že jaderno v liv ga valovje derví,
In žrela zagerne se skrivnoma kalej,
Prederzen plavavec ne vidi se dalej.

In verha vtolaži se brezden pust,
V globini le tuli vihar,
In žalostno čuje od ust se do ust:
Bog s tabo, zgubljen si, pogumen plavar!
In dalej in dalej zgubí se tulenje,
In strašno mudí se pritoka vernenje.

Če veržeš krono v kernico letó,
In rečeš: ki krono mi dá,
Nej dene na glavo jo, kralj nej bo!
Ne mika me dar, mi ne gane željá.
Kaj ta globočina tuleča zakriva,
Ne ve pripovedati duša živa.

Mnogotero barko so trešili not
Valovi v pozrešen okraj,
Po so pridervili raztergan hrod,
Razbito jamboro iz brezdna nazaj.
In bliža se bliža vihre veršenje,
In hujši in hujši vertinca šumenje.

Valí se in herka in vrè in kipí,
Kot vode in plamena hlap,
Do neba brizgaje se megla kadí,
Neskončno pritiska za slapam slap,
In kakor bi v dalnim oblaku gromelo
Jih bluje rjovevši peneče žrelo.

In glej! iz krila kipečih kališ
Dviguje se belo ko sneg,
Zasveti se rama in tilnika bliš,
Marljivo poganja in krepko se vprek,
In on je, in suče veselo z levico
Oteto kupo nad jadno kernico.

In zdihne globoko ter diha na moč,
In kviško obrača očí,
Razlega se v množici glas krikajoč:
On živi, otet je, vderžalo ga ni!
Iz groba, iz morske globine šumeče
Je verli prinesel oserčje živeče.

In pride — vriskaje ga truma ospè —
Pred kraljem poklekne v prah,
Ponudi mu kupo v obilnosti slè,
Kralj hčerici migne prijazni rah,
Ta z vinam nalije morečim jo jako,
Mladenč pa h kralju oberne se tako:

Bog živi vladarja, veselje vsim,
Ki dihajo v zraku svetá!
Al strašno je bitje v prepadu tim,
In člověk ne skušaj derzno Bogá,
Ne želi si gledati nikdar očito,
Kar milostno v grozo in tmino je skrito.

Dervilo ko blisk me je jaderno not,
Zdaj skozi pečovnat obok
Pridere mi reka gromeča nasprot,
Serdito popade me divji dvotók,
In kakor vertavko v okrogu derví me
Tiraje v globino, omota me prime.

Zdaj v sili nar veči pokaže mi Bog,
Ko živo do njega kričím,
Iz brezdna skaline moleči rog,
Objamem ga urno in smerti vbežím,
In tu na korali je kupa visela,
Scer padla v neskončnost bila bi žrela.

Še hribe globoko pod mano stermí
V škerlatno temnoto prepad,
Če ravno posluhu nenehama spí,
Okó trepetaje ozira se v čad,
Ki v nedriju brezdna peklenskiga krije
Drakone, modrase, razkačene zmije.

Tu černo gomazi in vije se v zmes
Ostudne červadine plast,
Skat ojstro bodeč, repon skaloplez,
Kladivana grozniga ljuta pošast,
In jadno grozivši mi zobe očita
Pomorski pes, jezera risa serdita.

In tu visím, in groza mori me in mar,
Ker upa otetbe ni več,
Med zvermi jedina občutljiva stvar,
Samotež v ostudni pušavi gineč,
Globoko pod glasam človeške besede,
Pri divjih strahotah nevsmiljene čede.

To z grozo prevdarim, zdaj vidim pošast,
Ko širi sto členov na mah,
Me hoče popasti; oklenjen izrast
Korale spustiti omami me strah,
Koj zgrabi valovje me divjiga vira,
Pa v blagor je bilo, na kviško me tira.

O temu vladar se začudi zlo
In reče: „Bokal ti je dan!
Tvoj tudi ta perstan kraljevi bo
Z nar dražjim kamenjem krasno kovan,
Če v drugo poskusiš in daš mi na znanje,
Kaj vidil na zadnjimu dnu si vertanje."

To čuje kraljevna rahle vestí,
Prijazno ga prosi rekoč:
„Moj oče, pustite te grozne rečí,
On storil je, kar ni nobenimu moč!
Če vas pa li mika ponovljenje zgoda,
Nej vžugajo knezi mladenča oproda".

Zdaj jaderno kupo popade vladar,
Zažene v kernico jo not,
In če mi jo spraviš na suho, plavar,
Nar goršiga kneza storim te nasprot,
In to, ko prositi za tebe jo čuješ,
Zaročeno ženo še danas miluješ.

Ko sila nebeška ga zbôde ta glas,
Okó se mu radosti vžge;
On deklice vidi zapečen obraz,
Bledeti jo vidi — in pasti tje;
Zdaj tiran zaslužiti krasno devico
On verže se — živi al umri — v kernico.

Še tuli valovje, se verne nazaj,
Ropot ga oznani strašan,
Tu klanja se željno gledaje čez kraj,
Vsi toki, potoki derejo na dan,
Kipijo na kviško, veršijo v prepade,
Mladenča nazaj — nobeden ne dade.

Bravcam „Novic" h koncu leta 1845 v spomin.

Habete sal in vobis et pacem inter vos.

Marc. IX. 49.

Z Bogam, bravci „Novic" na potu prihodniga leta!
Blag nam ostani spomín, upanje vam zanaprej.
Kar govórile smo petkrat desetérno in trikrat,
Bodi rečeno v koríst rodu, domovju, in vam,
Bodi ko zernja izmèt, požêni obilno klasovja.

Rekle bi, zvesto de smo namembo dosegle tečaja,
Tode služabnici molk, sodba spodobi se vam.
Sodite! Scer dovolite nam sledeče besede,
Dobro prevdarite jih, vredne pomislika so;
Če bi še manjkalo kaj, iz lastniga blaga dodajte.

Bogu dušo in vest, vladarju zvestobo do smerti,
Veri zaúpa poklòn, glasu zakona poslúh,
Starosti čast, mladenču poduk, otroku ljubezen,
Ženi prijazno pomoč, bratu Slovencu objem,
Vezi edinstva krepost — so naše perve naročbe.

Marno poglejte potém na polje slovenskiga djanja,
Mnogo ledine je še, mnogo je križama rok.
Ganite jih, otrébite mah domovini do jedra,
Duhe zarótite v beg dvombe, nemarnosti, tmin,
Dvignite serčno zaklad slovenskiga dlana in uma.

Svetu pokažite lik domače navade in misli,
Biti slovenske kerví, bodi Slovencu ponòs.
Spomnite se imenitnosti del pokojnih očetov,
Cenite vrednosti scer roda sedajniga tud;
Kdor zaničuje se sam, podlága je tujčevi peti.

Jezik očistite peg, opílite gladko mu rujo,
Kar je najétiga v njem, dajte sosedu nazaj.
Kinčite ga iz lastne močí, iz lastniga vira,
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako doníl,
Pričal vašo modrost na desno, na levo narodam.

Res je začetek trud, okorna beseda detinstva,
Tega ne vstrašite se, moč neizmerna je sklep.
Volja poprav vam bodi in skerb, izída ni dvombe,
Glejte ta hrast košat, hrastič očétu je bil,
Zakon natóre je tak, de iz maliga rase veliko.

Nepomenljivo leží nevažna pèška na grivi,
Nekim otroku iz rok padla nevedama je;
Kliti začnè, narase drevó, se kroži, se širi,
Krona mu prostre se v zrak, jablan na grivi stojí,
Važno devet rodovín z obilnim sadjem previdi.

Mlada zaveržena dva pobegneta v hrib aventinski,
Reven osnujeta stan, komaj pastirju se vdá,
Dvigne se stan, premeni se v grad, se množi, se krepi,
Žezlo prime deržav, morja si skuje trizób,
Roma ponosna slovi, kraljici zemlja se vklanja.

Tako iz maliga stvar narase velika in slavna,
Volja se zbudi tedaj, truda ne strašite se.
Krasno bo sad slovenske reči ob uri dozoril,
Gani se verli ratár! sin bo veselo sejal,
Cvetju se čudil unúk unuka unukove žetve.

Pesem o zvonu.

(Po Schillerjevi: „Das Lied von der Glocke“.)

Zvedba nas uči, de naši rahločutni Slovenci lepo zvonenje silno radi poslušajo. „Novice“ so o tem, in posebno o soglašenju cerkovnih zvonov večkrat govórile. Sicer tudi vsak sam lahko opazi, kakó globoko mili glas čistiga zvonenja pobožno slovensko dušo gane. Zatorej smo pričijočo pesem „o zvonu“ poslovenili, kér nas nar lepšiga zvonenja opomni in sama na sebi takó neizrečeno lepo poje, de se v celi zapadni Evropi enaciga glasa lirične narave le malo — po našimu mnenju clo nič ne čuje. „Pesem o zvonu“ — in ne pesem „od zvona“ — smo jo imenovali, kér zvon, ali litje zvona ni toliko predmet njeniga petja, kolikor priložnost globociga premišlávanja, s kterim je nemški pevec to čudno svoje delo, kakor krasno cvetlico istočnih očaranih vertov, obilno olišpal. Če smo pa mi visoko pomembo nemške pesmi razumeli, in z njo slovensko besedo oživiti znali, o temu sóditi se ne nam, ampak vam spodobi, dragi umni, prebrisani bravci!

Miroslav Šiler je to pesem o nar stašniši dobi, to je, o blodnji divjiga francozkiga puntanja zložil. Veliko njenih nar lepših misel, posebno proti koncu, zadene hude zmote tistiga časa. Brez obzira na tedajne grozne zgodbe se take besede ne dajo ne jasno razumeti, ne živo v sercu čutiti. Spomnite se tedaj razkričanih parižkih ribčank in druzih divjakov človeške podobe, kjer berete, de je hujši v svojih zmotah človek od serditiga leva in kerví žejniga risa.

Ne čudite se, ljubi bravci, de smo nemški besedi „Form“ kalúp rekli, če še niste morebiti te besede do zdaj slišali, ali v slovenskih bukvah brali. Naš model, čeravno se po tujstvu dišečiga obraza ne vstrašimo, nam zavoljo njegove okornosti v glavo ne gré. „Podoba, obraz, videz“ slovenski besedniki svetujejo, in to bi res bilo nekaj, tode te besede tudi druge reči pomenijo, in ne zadenejo černe pike. Kalúp je pa okornoglasnimu modelu lastna in sicer čisto slovenska beseda, ktero južni Slovani „kálup“ in Čehi „kadlup“ izgovarjajo in pišejo. Zatorej ne bomo zašli, če se je poprimemo. Sicer smo v ti pesmi „fantu, turnu, trugi“, pristop dovolili, ter tudi v nekimu stiku „lih“ pisali, čeravno vemo, de so tuje rodovine, in čeravno drugod bahaje vpijemo:

„Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo.“

Mi mislimo, de so rečene besede našimu jeziku popolnoma vdomačene in slovenskimu življenju takó globoko vkoreninjene, de jih svoje blago imenovati smemo. Takim besedam pa za zdaj, posebno v pevskih potrebah, slovesa dajati ne gré. Če bi komu po volji ne bile,

naj nam ne zameri, in zna po priliki v pričijoči pesmi namest „Votlo v turnu“ po staroslovensko brati „Votlo v stolpu“ ali pa „Votlo v cerkvi“ in tako dalje.

Vivos voco. Mortuos plango. Fulgura frango.

Žgan iz ila, kraj prostora
Zemlji vzidan je kalúp.
Zliti zvon se danas mora,
Nujte hlapci, urno skup!
Vroč na čelu stoj,
Têci s curkam znoj,
Nam de delo v čast izíde;
Blagor scer iz neba pride.

K naredbi, ko se modro snuje,
Besede modre vda se tok,
Če prav pogovor ga spremljuje,
Gre opravilo berž od rok.
Razmotrimo tedaj marljivo,
Kaj svetu slaba moč rodí;
Bedaka zaničujmo živo,
Ki ne premisli, kar storí.
Sej ravno ta človeka slavi,
Zató razum je njemu dan,
De v sercu čuti, kar opravi,
In kar pridela priden dlan.

Naložite smrekovine,
Dobro suha bodi tud,
Stisnjen plam de naglo šine
H kotlu v tok pripravnih rud.
Plavite mi med,
In kositer vred,
De poteče razpušava
Kakor terja vodba prava.

Kar dela v jami zdaj globoko
S pomočjo ognja rok oblast,
Bo pričevalo gor visoko
V zvoniku cerkve našo čast.
Dočakalo bo pozne čase,
Veliko ganilo ljudí,
Bo tugi dalo britke glase,
In klicalo k pobožností.
Kar zemlje sinu premenljivo
Osoda v dolu dá nadlog,
Medéno krono vdari živo,
De se razglasi važno krog.

Bele že mehurje dela,
Dobro! gruda se topí,
De bo verlo têči jela,
Berž alkalske gor solí!
Tudi čista pen
Bodi zmes ko sklen,
De iz čiste rude glasno
Zvon zapoje čisto, jasno.

Z veselim glasam radovanja
Pozdravi dete ljubljeno
Na pervi poti živostanja,
Ko v krilu sanj nastopi jo.
Še skrite v toku reke časne
So njemu vadle temne, jasne.
Življenja jutro krasne zarje
Mu mila mati skerbno varje —
Ko pšica čas naprej letí.
Od punce serne fant bahaje,
Puhtí v življenje zdetja vnet,
Preblodi svet popotovaje,
V domovje tuj se verne spet.
In krasno v blesku zore mlade,
Nebeški kip nedolžností,
Sramljivih lic, prijazne vade,
Devica zdaj pred njim stojí.
Brezímen mik mladenča spêče,
Samotež hodi tiho zdaj,
Po licu reka solz mu têče,
Plaší ga družtva divji raj.
Sramljivo njene stopnje sledi
Beseda njena mu je pir,
Nar lepši cvetje vzame gredi,
De kinči svoje ljube tir.
O! up sladák, o nježne želje,
Ljubezni perve zlati čas!
Očesa zró nebes veselje,
Topí nam serce rajski glas.
O! de bi vedno v cvetju bila
Ljubezni mlade doba mila!

Noter to paljčino vtaknem,
Pipe rjave so že zlo,
Če postekleno izmaknem,
Ruda v litje godna bo.
Hlapci, urnih rok
Skusite mi tok!

Ali krepko mehčovini
V dobro znamnje se jedini.

Kjer krepko se in mehko snide,
Kjer z ojstrim rahlo v družbo pride,
Tam čist je glas in dober vès.
Naj misli, kdor se vedno veže,
Če serce k sercu se prileže!
Le kratke sanje, dolg je kès.

Milo v kitah venc divičen
Res nevesti se bleší,
Ko klicaje k piru ličen
Na zvoniku zvon doní.
Pa življenja god prelepi
Tud koncá življenja cvet.
Z ogrinjalam se razcepi
Krasno mnenje mladih let.

Pohot ohladí,
Ljubezen ne smé se;
Cvetíca vení,
Ter sad napové se.
Mož mora na bor,
Življenje sovražno
Opravljati važno,
Sejati, saditi,
Zvijavši dobiti,
De v skusu in stavi
Koristno opravi.
Zdaj silno prihaja neskončniga blaga,
Napolni zaloga mu žitnice draga,
Pohištvo se širi, raztegne se dvor,
In noter vlada
Sramljiva ženica,
Otrok porodica,
In viža modro
Domače oprave,
Dekline učivši
Fantiče svarivši,
In vedno ko riba
Marljivo se giba,
Čuvaje vsih mest
Pomnoži obrest.
Z draginami polni predele dišeče,
In prejo vertí na vreteno berneče,
Nabira v omare, očistjene peg,
Blišečo volnino in platno ko sneg,

Sijanja pridružiti blagu ne mudi,
Se vedno trudi.

Gospodar veselih očes
Iz visociga hišniga verha
Srečo pregleda in blagor nebes;
Kozolca vidi ponosne podpore,
Skednja do verha nasute prostore,
Žitnice pod blagodaram ječeče,
Zlate pšenice valove šumeče,
Hvali prevzetno se zdaj:
Čversto, kot zemlje tečaj,
Proti viharju napak
Doma mi vterjen je tlak!
Tode glej! z močmi osode
Ni zaveze, ni pogode,
In nesreča urno spê.

Pràv! zdaj liv začeti dá se,
Lom po volji zernat je.
Vsak še nekaj môli za-se,
Preden liti se začne!
Dregni veho stran!
Bog ohrani stan!
Hlapno vrê v obok naprave
Reka rude žarorjave.

Korístna ognja je oblast,
Ko človek čuva njeno rast,
In kar napravi, kar storí,
Je dar nebeške te močí.
Alj moč nebeška strašna je,
Če varstva sponi zmakne se,
In samoglaven tir puhtí
Natóre proste prosta hčí.

Strašno, kadar razujzdana
Brez opora ljut vihar,
Po pohištvu ljudostana
Divji tje valí požár!
Vedno so napravi dlana
Elementi vražen kvar.
Iz oblaka
Blagor pride,
Dèž izíde,
Iz oblaka v strah sosesk
Udri tresk!
Čujte zvona stok in rig?
To je žig!

Kakor kri
So nebesa,
To žarenje dneva ni!
Ceste stresa
Divji hrup!
Puha hlup!
Kviško kviško plam se dviga;
Na široko liže, vžiga,
Urniši od vetra šviga,
Kot iz pečniga oboka
Zrak žarí, tramovje poka,
Strop se vdere, okno zije,
Dete plaka, mati vpije,
Stok živine
Iz dertine.
Dnevu svitla noč je enaka,
Vse letí, prenaša, skaka
Po verigi rok do meha,
V skušnji speha,
Vedro têče, v lok visoko
Brizga voda na široko.
Piš prituli zdaj globoko,
Ko vihraje iše plam.
Ta objame žita hram,
Skednja preverši prostore,
Slemena zdrobí podpore,
Kakor de bi htel puhteči
Bega silniga v oblak
Sabo vzeti zemlje tlak,
Zrase kviško več in veči
Žar orjak! —
Upa nag
Človek božji sili jenja,
Križem roke premoženja,
Vès oterpnjen, gleda konc.

Prah in sip
Je domovje,
Divji vihti prosto rovje,
V pustih linah okenj biva
Groza bleda,
In oblak nebeški gleda
Votlo not.

Enkrat še
Na goriše
Krasne hiše
Gospodar se zdaj ozrè —

Vesel si drugo stanje iše;
Če ognja rop je blago lih,
Tolažbe slast mu serce greje,
On druge glave svojih šteje,
In glej! ne manjka nihče vsih.

Zemlja rudo je sprejela,
Srečno je kalup nalít;
Bo li, uma prid in dela,
Lepo prišel zvon na svit?
Če je napak liv!
Če je bron snetiv!
Upamo, in ah! zna biti,
De nas tuga kmalo vhiti.

Mi nedru blage zemlje upno
Izročimo iskusti stvar,
Izroči zernje jak ratar,
In upa, de bo klilo skupno
Po volji božji v blagodar.
Še drajši seme v zemlje krilo
Polagamo gorečih tug,
In upamo, de zelenilo
Bo v lepši cvet iz praha trug.

Votlo v turnu
Klenka bron,
Smertno pesem
Poje zvon.
Žalostno z glasovi temi
Potnika na zadni cesti spremi.

Ah! zaročnica je draga
Žena zvesta, mati blaga,
Ktero tmin pošast nemila
Zmakne možu zdaj iz krila,
Iz objema nježnih det,
Krasnih kakor lilje cvet,
Ki v naročju zvestim so
Rasli v radost materno —
Hiše rahla vez, ljubljiva,
Je na dvoje vekomaj,
V černi zemlji, ah! počiva
Hiše zvesta mati zdaj,
Mične roke so se skrile,
Nje skerbí ni sence clo,
Vladala na mestu mile
Brez ljubezni tujka bo.

Dokler zvon se ne ohladi,
Trud opusti se težák.
Kakor tički v berstju mladi,
Se raduj po svoje vsak.
Se mračí visost,
Dela vsiga prost
Vidi fant večerne žare,
Mojster zmir si glavo tare.

Živo svoj korak pospeši
Daljno v divjim gozdu potnik
Proti pragu hiše svoje.
Ovca beketá iz paše,
In govedja
Trume gladke, čelovite,
Primukaje
Stopajo v navadne staje.
Žita poln
Voz iz gaja
Se primaja;
Krasno risan
Venec pisan
Je počez,
Žencov mladi ljud pa urno
Spê na ples.
Vmolknila sta terg in cesta,
O prijaznim žarku luči
Snidejo se stanovavci,
In zaprè se grad škripaje.
Mrak ovije
Zemljo temen,
Verlimu pa strah ne klije
Iz nočí,
Ko hudobne ljuto vije,
Kjer pravice moč budí.

Sveti red, o, sin nebeški,
Ki enako v prid človeški,
Prosto, lahko, radno veže,
Grade zida, mesta steže,
Not odljudniga divjaka
Kliče iz pušav in mraka,
K ljudu stopi v bajte lične,
Ga navadi šege mične,
In nar slajši zveze včini,
Zveze giba k domovini.

Tisuč rok se giblje pridno,
Ena drugi seže v dlan,
O gibanju živim vidno
Pride vsaka moč na dan.
V brambi se zakona trudi
Mojster in tovarš v obrest,
Ves vesel namembe tudi
Zaničvavcu kaže pest.
Trud gradjana kinč je pravi,
Dela blagor je izíd,
Če vladarja krona slavi,
Slava nam je roke prid.

Mir prijazen,
Sloga sladka,
Stojta, stojta
V zraku tega mesta rah!
De bi nikdar dan ne prišel,
Kjer kerdela divje vojske
Kraj previhrajo ta tihi,
In podnebje,
Ko večerna ravno zarja
Ga zlatí,
Mest in vasniga požarja
Strahovito zažarí!

Dajte zdaj kalúp razbiti,
Svoj namén dopolnjen je,
De pogled in serce siti
O lepoti kipa se.
Udri, udri, daj!
Dregni proč okraj!
De se v blesku zvon zasveti,
Se podoba mora streti.

Razdjati zna o pravi dobi
Podobo mojster modrih rok,
Al strašno, če se v plamozlobi
Oprosti sam žareči tok.
Divjaje slepo, gromopočno,
Oklep raznese ječe stert,
Kot iz peklenske jame ročno
Pogín izbluje, strah in smert.
Kjer divja moč neumno gazi,
Naredbe kip se ne obrazi;
Kjer oslobodi ljud se sam,
Blaženstva bilj ne iši tam.

Gorjé, ko v nedru mest netila
Se tihoma nabere drob,
In ljud, razbivši spon vezila,
Si sam pomaga strašnih zlob.
Zdaj punt verví zvonova tira,
De v sèrd in čèrt hrumé budí,
In, posvečen slovezu mira,
Zdaj geslo je posilností.

Enakost! Prostost! ljudstvo rjove,
Gradjan pokojen zgrabi drog,
Derhal napolni terg, zidove,
Vbijavci vrejo ljuto krog.
Kervave rise zdaj so žene,
Posmeh jim gnus in groza sta,
Še živ, razkačene hijene,
Delijo trup sovražnika.
Nič sveto ni, vse nježne veze
Pobožnosti so žertva zmot,
Pravičniga zločín podleze,
Pregrehi vsaki prost je pot.
Nevarno je buditi lava,
Risénе zob razbitja plam,
Pa vonder groz nar hujši glava
Je v blodnji mnenja člověk sam.
Gorjé, ki vednim slepcu dade
Svitlobe baklo rajsko v pest,
Ne sveti mu, le vžgati znade,
Ter je pogin deržav in mest.

Radost Bog mi dal je sladko,
Kakor zlate zvezde plam,
Iz lupine svitlo, gladko,
Brona zerno miga nam.
Krasno vsih platí
Sonca trak bleší.
Tudi gerba čerte snažne
So kiparju priče važne

Na stan! na stan!
Tovarši vsi, stopite v krog,
Kerstimo zvon, pomozi Bog,
Edinost bodi imenovan!
K edinosti, k preserčni družbi
On ljudstvo kliči v zvesti službi.

In zmir namén mu bodi ta,
Ko mojster mu ga v kerstu da.

Visoko nad življenjem časnim,
V obnebju sinjim, uma znak,
Se gibaj sosed gromu glasnim,
In bodi svetu zvezd meják.
Od zgorej glas prijazen bodi,
Kot zvezdja svitli trop nebes,
Ki v božjo čast v okrogu hodi,
In letnih časov viža ples.
Od večnih le rečí pomljivo
Govóri ust njegovih glas,
Dotikaj se ga v begu živo
Vsih ur s peruto naglo čas.
On jezik svoj osodi davaj,
Brez serca sam, brez milostí,
Z besedo važno rah spremljavaj
Igranje čudno časnih dní.
In kakor glas ušesu zgine,
Ki krepko se oznani vsim,
On uči nas, de vse pomine,
Na svetu vse, ko prah in dim.

Zdaj z močjo verví in stava
Spravite mi zvon na tlak,
De v okrožje žvenka splava,
Dvigne se v nebeški zrak.
Nujte, vlecite!
Plava, giba se!
Radost mestu tim porodi,
Mir zvonenje pervo bodi.

Bor z drakonam.

(Po Fr. Schillerjevi: „Der Kampf mit dem Drachen".)

Junak pričijoče pesmi je bil križar in vitez sv. Jovana Kersnika. Preden od njega kaj več govorimo, moram v razum in razjasnenje tedanjih okoljšin nekoliko o njegovim redu povedati. Bravci, kterim sledeče opombe niso potrebne bile, nej ne zamerijo, de smo jim zgubo dragiga časa naklonili in prijazno poterpljenje skušavali.

Križarski red, Svetivanored, red svetiga Janeza Kersnika, ali špitalnih vitezov, Maltežkih križarjev red i. t. d. je v letu 1048 po Kristusovim rojstvu v Jeruzalemu osnovan bil. Takrat so pobožni kupci iz Amalfe v Neapolitanski zemlji ondi lepo cerkev, mniški samostan in prostoren špital ali bolehnico sozidali, svetimu Janezu Kersniku posvetili, in udam osnovaniga samostana namembo v postrežbo bolnikov, v previdenje ubožnih, in splohno v podpiranje Jeruzalemskih romarjev

dali. Sto let poznej je tedajni véliki mojster — takó so se poglavarji tega reda imenovali — Raimond du Puy, rečeni namembi še vojskovanje proti krivoverstvu perložil, in takó pobožno mniško bratovšino v red vitežki premenil. Pokoršina, čistost, revnost in bramba keršanske vere so udam bile glavne dolžnosti. Takrat se je vidilo, de so slavne osobe visoke grofovske in knežke rodovine danes armadi pobožnih, serčnih, velikodušnih vojšakov krepko v blesku vojvodske oblasti zapovedavale, in jutro v bolehnici umerjočimu beraču noč in dan po hlapčevo marljivo služile. Vitezi tega reda so ob času mira dolge černe plajše z belimi, osmerovoglatimi križi na persih leve strani nosili, in v sredi večiga drugi manjši križ iz čistega zlatá imeli. Ob času vojske so jih rudeči pasi in zlati križi kinčili. Ta križ je bil velika čast za viteza rečeniga reda, in obsojenje, de je kdo izmed njih tega nevreden postal, je bila nar veči, nar hujši pokora ali kazen. Sčasama je red grozno obogatel, je svoje velike vojaške trume, silne vojne barke, lastne dežele imel, krivovercam, posebno Saracenam in Turkam veliko opraviti dal, po junaštvu in edinosti pa sto in sto let hrabro v bitvah zmagoval. Leta 1309 se je na Rodski otok (Rhodos) blizo Azijanskiga brega preselil in tam 200 let junaško gospodaril. Iz te dobe je prigodba naše pesmi.

Pripetila se je v letih 1323 do 1346, kér je Helion de Villeneuve véliki mojster Svetivanoreda bil. Junaku naše pesmi se je reklo Dieudonné de Gozon. Bil je rojen Francoz iz provencalske zemlje. Več imenitnih pisavcov je njegovo življenje in posebno prečudno prigodbo z drakonam (litvarnam) popisalo; med temi po našim znanji Bosio v svojem delu „Istoria della sacra Religione e illustrissima Militia di San Giovanni“, potem Vertot d' Auboeuf v svoji dogodivšini „Histoire des chevaliers hospitaliers de S. Jean de Jerusalem etc. Tom. II.“ Zadnje delo je v nemški jezik Niethammer (Jena 1792) prestavil, k njemu po slavnim pevcu Šilerji krasen predgovor spisati dal, in ravno iz tega dela je predmet pričijoče pesmi vzet. Po tacih pričah je prigodba brez dvombe resnična. Thevenot, francozki potovavnik in pisatelj terdi v svojim potopisu, de je drakonovo glavo, ktera je na vratih samostana v Rodu pribita bila, še svoje dobe sam z lastnimi očmi vidil. Veliko veči od konjske glave, in pepelnate barve je neki bila, ter strašno, do ušés preklano žrélo, velike goste zobé, dolge ušesa, in okrogle očí imela.

Naš junak, Dieudonné de Gazon, je po ubitji drakona in po prizanesbi svojiga vladarja še dolgo živel, bogate konturije gospodaril, vélikimu mojstru prijatel in sploh namestnik bil, ter po njegovi smerti clo vladarstvo reda nastopil. Spomina vredno je, de si je v zboru volitve sam volilno besedo dal, rekoč: „Se izvolim vélikiga mojstra, kér ne poznam junaka, de bi take nevarne dobe bolje od mene redu zapovedavati zamogel“. — Po smerti so mu na grobni kamen zasekati dali z latinskim napisam: Draconis extinctor — to je: drakona pokončavec.

Glavna namemba naše pesmi pa ni popisavanje drakonove smerti, ali poslavljenje našiga, sicer velike častí vredniga, viteza; ampak je le

očitna zmaga keršanske pokornosti na silo sirove kreposti in nad samovoljnostjo človeškiga serca, ktera je hujši od popisaniga drakona, kér samovoljnosti nepokoren duh

. . . . živo v dušo piči,
Prepir zbudí, pogin prisiči,
Ter svetu v sleme, uma gluh,
Požara baklo drzno utakne.

Kaj se valí, kaj ljudstvo vrè
Hrumé po dolzih stegnjah tje?
Alj je požár v ozidju Roda?
Vse skup letí pohlepno zgoda.
Na konju zrêm visociga
V derhalu konjka viteza,
Za njim privlečejo, o čudo!
Zverí neznane strašno grudo,
Podobe zdi se divji zmaj,
Z gortancam grozniga stežaja.
Stermé pogleda ljudstvo zdaj
Na viteza, in zdaj na zmaja.

In tisučerno glas doní;
To je drakon! poglejte vsi,
Ko nam je čede z varhi davil;
Ta vitez mu je rabo vstavil!
Veliko druzih je pred njim
Se v bor podalo z besam tim,
Nobeniga nazaj ni bilo;
Junaku takim gré plačilo!
In k samostanu truma spè,
Kér Svetivanoreda ude,
Špitalne sluge, mojster je
V sodiše združil brez omude.

In mojstru žlahtnimu junak
Ponižno se približa jak;
Za njim pritisne ljud kričáje
Shodiša krog napolnováje.
In un začnè in rêče prost:
„Sim spolnil vitežko dolžnost!
Dežele strah in kvar, pozôja,
Je vbila hrabra desna moja.
Slobodna pot je zanaprej,
Pastir na pašo žêni čede,
Po skalostezi romar zdej
K svetišu brez bojezni grede“.

Alj ojstro ga pogleda knez
Rekoč: „„Ti si junak zares;
Pogum je konjku čast in slava,
In duhu tim si priča prava;
Pa pervi dolg, povej, kaj je
Vojšaku vere Kristove,
Ki križa znak na persi vzame?“ “
Vse krog o tem bledeti jame.
Dostojno un v odgovor da,
Oblije barva ga sramljiva:
„Pokoršina dolžnost je ta,
Po kteri križa vreden biva“.

„„In to – pristavi mojster — ti
Do žive kite ranil si,
V prepir zabranjen po postavi
Si se podal po lastni glavi.““ —
„Gospod, nej vse ti prej povem,
Un reče, — sodi me potem,
Kér pično spolniti povelje
Sim mislil in naroda želje.
Jez brez premislika v pomor
S pošastjo divjo nisim planil;
Umetno prigotovljen bor
Je v bitvi zmago mi nakanil.

„Vojšakov reda tega pet,
Pobožnosti in vere cvet,
Je že poguma žertva bilo,
Tedaj zabranil si borilo.
Alj meni grudita život
Nevolje ost, in svaj pohot,
Clo v sanjah polnočí pokojne
Opazim se v sopehu vojne;
In kér o zori jutemí
Nadloge nove razodenem,
Me britka žalost obletí,
In bor z drakonam urno sklenem.“

„In sam pri sebi mislim tak:
Junaštva kaj je kras in znak?
Kaj so storile hrabre glave,
Ko v pesmih so predmet poslave,
Ko jih je med bogove clo
Paganstvo slepo dvignulo?
Očistile so divje spake
V prederzni skusbi zemlje zrake,
Z leonam se podale v boj,

So Minotavra trup objele.
Kri vagale, točile znoj,
In žertve vboge tak otele."

„Kaj Saracen le vreden je,
De z njim Kristjan vojskuje se?
Je le malika vražnik cenjen?
V otetbo svetu je namenjen.
Potrebe, sile vsih napak
Braniti mora pràv junak;
Pogum pa mora pamet biti,
V prepir z močjó zvijača iti.
Tak mislim sploh in hodim sam
Pazivši sled zverí peklene,
Na krat pomoglej pràv spoznam,
Veselo rečem: Ta zadene!"

„In pridši k tebi govorim:
Domú podati se želim.
Ti želje moje si dopolnil,
Jez urno morje sim prečolnil.
Na bregu komaj sim domá,
Pokličem berž umetnika,
In dam po znanih čertah pično
Drakona kip storiti lično.
Na kratkih nogah breme se
Života dolziga dviguje,
Razpet oklep luskinast je
Po herbtu, de ga ran varuje."

„Nategnjen vrat stermí naprej,
In kakor golt peklenskih stej
Zijá široko, strašno žrelo,
Ko de bi plena hrepenelo;
V gortanu černimu obób
Grozijo rajde ojstrih zob;
Podoben meču jezik miga,
Okó goreče strele šviga;
V podobo kačjo se zgubí
Ostudno herbta strašna sila,
Krog sebe v klepe se valí,
De konjka s konjem bi zdrobila."

„Tak poobrazim pično vse,
Pepélognus mu barva je;
Pol gad se zdi, pol zmaj kaluže,
Ostuden plod strupene muže.

Ko bil je strašen kip gotov,
Izvolim dva britanskih psov,
Oblastna, urnih nog, velika,
Zučena vjeti turobika.
V pozôja šujem ju obá,
Razkačena mu marno bližam,
Popasti z ojstrim zobam ga,
Ju šuntam in klicaje vižam."

„Kjer grizu britkim, mahu ram
Sloboden je trebuha hlam,
Tje dražim ju, de divje zlobe
Zasekata bodeče zobe.
V orožju jez od nog do las
Na konja vsedem se tačas,
Arabske reje, žlahtne žile,
In razjezivši ga do sile,
Ga naglo v zmaja zavertím,
Z ostrogo rebra zbodem dosti,
V pošast pa súlico dervím,
Ko de bi hotel jo prebosti."

„Če ravno konj se spenja plah,
In škriplje, in očita strah,
Če psa pojemata bolezni,
Ne jenjam, de so groze trezni.
Tak trudim brez prevdarka se,
De trikrat luna polna je,
In kadar dobro vse so znali,
Smo se po morju sem podali.
Dans tretji dan je zasijal,
Kar sim zapustil barke krilo,
Počitka skor si nisim dal,
Dokler ni vse storjeno bilo."

„Zakaj, nadloga zemlje té,
Ponovljena mi v serce gré:
Raztergane so undan našli
Pastirje, ko so v mužo zašli;
In te nesreče živ spomin
Me silno tira v grozen čin.
Zdaj slugama namén razločim,
Na vrana urniga poskočim,
In derzno v družbi svojih psov,
Na stranski, sploh neznani poti,
Skrivnosti včinenja gotov,
Sovražniku hitim nasproti."

„Ti cerkvico poznaš, gospod,
Katero na skalovja hrod,
Kjer se otôk pregleda celi,
Sozidal mojstra duh je smeli.
Le zaničljiva zdi se nam,
Pa v sebi krije čuda znam,
Marijo z Jezusam svitečim,
In s tremi kralji krog stoječim.
Po stopnjah — trikrat trideset —
Se romar trudi do višine,
In kér dospè jo znoja vnet,
Ga v božji bliži tuga mine.“

„Pod cerkvico globoko v hrib
Votlina pelje čudnih gib,
Mokrote bližnih muž rosêna,
Od sonca nikdar razblešena.
Tu stanoval je zmaj strašán
Na rop čakáje noč in dan,
In bil je, ko peklenska vraža,
Pred pragam božje hiše straža.
Kér romar je približal se
Stopivši v kroge pogubljenja,
Iz pazbe planil naglo je,
In nesel ga v zavetje žrenja.“

„Prej ko podam se v strašen bor,
Na skaloplaz koračim gor;
Pred Kristusam ponižno kleknem,
Posvetnih želj oserčje skleknem,
Opnem potem orožja kras,
Privežem ojster meč za pas,
Prividim s piko dlan desnice,
Ter vernem se iz viš gorice.
Obá pustím oproda zad,
Povém potrebno, in se ločim,
Zasedem konja ličnih vad,
In Bogu dušo priporočim.“

„V planavi komaj sim, ko psa
Na gerla moč zalajata,
In težko sopsti konj začenja,
Se stavi v bran, se plašno spenja;
Zakaj, tik pota vrag serdit
Leží ostudno v klopko zvit,
In greje se v soparu tlaka.
Psa shuskata ga kviško jaka,
Alj urno se oberneta,

Ko žrela strašno past razdeli,
In puh strupen od sebe dá,
Ter čudno kot šakal zacmeli.“

„Pogum oživim jima koj,
Serdito verneta se v boj,
Jez pa zaženem krepke rôke
Divjaku piko v gnusne bôke.
Ta kot paljčina brez močí
Na luskoplepu odletí,
In preden ponovím lučaje
Zdivjá omamljen konj skakaje.
Moriven gled, ostuden laj,
Dihanja strup ga v grozi vije,
Osupnjen skoči, plah nazaj,
In meni zadna ura bije.“

„Raz konja planem zdaj na tlak,
Brez mude ojster meč je nag;
Pa mah in pah sta prazno delo,
Oklep je zid, je jeklo celo.
In ljuto treši divja stvar
Me s krepkim repam pod-se kar;
Že vidim žrelo se odpreti,
Po meni zobe hrepeneti,
Ko strašne jeze moja psa
Na trebuh ravsneta zverine,
De ostermi raztergana,
Tulivši britke bolečine.“

„In preden psov slobodna je
Iz praha naglo dvignem se,
Opazim ranjeno golino,
Ter sunem krepko v drobovino
Do roča meč porinši not,
Kerví potok mi vrè nasprot.
Ko hrib se gruda strašna zverne,
In s težo trupla me pogerne,
De omedlim omamljen koj;
Ko spet zavém se del in kraja,
Oproda vidim pred seboj,
In mertviga na strani zmaja.“

Mladenč končá, in glej! tačas
Pohvale dolgo vderžan glas
Oprosti koj se neizmerno,
Odbit od loka deseterno
Budí različnih klicov zvek

Hrumé po stanu gromen jek,
Clo vitezam je volja jaka,
De se ovenča glava taka;
Hvaležen ljud ga ljudstvu če
Pokazati v obhodu dičnim,
Zdaj ojstro knez obervi pnè,
In molk ukaže govoričnim.

In reče: Zmaja, ki ta tlak
Je gulil, si premagal jak,
Skor boga množica te ceni;
Alj redu zdaj si vrag strupeni,
In hujši, ko drakon je bil,
Si kačo v sercu ti rodíl.
Pošast, ko živo v dušo piči,
Prepir zbudí, pogin prisiči,
Je nepokoren, gnusen duh,
Ki vodbi se nesramno zmakne;
On svetu v sleme, uma gluh,
Požara baklo derzno vtakne.

Serčán je tud sirov divjak,
Pohlevnost je Kristjanu znak;
Zakaj, kér kralj nebeškim krilu
Je v sužnim hodil oblačilu,
So osnovali, njemu v sled,
Pobožni prednji križa red,
Dolžnost nar težji de spolnuje,
Kér lastno voljo v spone kuje.
Ti prazni slavi bil si vdan,
Zatorej proč! so sodbe glasi:
Kdor jarma vere ni volján,
Nevreden je, de križ ga krasi. —

Zdaj množ divjáje zagromi,
Presilne vihre stan doní,
Vès red za brata prosi živo,
Alj on prikloni se sramljivo,
Ter sleče križan plajš na mah,
Poljubi mojstru roko rah,
In gré. Za njim ta gleda pazno,
Potem pokliče ga prijazno,
In reče: Sin, objemi me!
Ti v hujši zmagal si sovraži,
Prejemi križ! plačilo je
Ponižnosti, ko zdaj te snaži.

Rokovica.

(Povest iz nemškiga.)

Na mostožu levnaka
Prepír zverinski čaka,
Frančišk vladár;
Krog njega mogočniki trona,
Visoko na stolih balkona
Gospá krasán kolobár.

Ko kralj z desnico migne,
Zatis levnaka se dvigne,
Počasno koráka na plan
León strašán.
V okrogu se
Ozrè,
Zeháje grivo
Potrese sivo,
Ter ude stegne,
Na tla se vlegne.

In kralj na novo posegne;
Zdaj naglo odprè
Se drugi zatis.
Von pridrè
Skakáje smelo,
Serditi ris.
Ko v leva oberne okó,
Zarjôve zlo,
Rep zvije na moč
V ostuden obroč
In prostrè žrelo.
Gre plašnih nog
Leónu v okrog,
Togotno smerčaje;
Potém godernjaje
Na stran se vlegne.

In kralj na novo posegne,
Zdaj treši na dvoje odpert zaslôn
Dva leoparda na enkrat von,
Razkačena v risa obá
Zavihrata ta,
Ris prime jih strašne oblasti.
Zdaj dvigne león kraljev svoj kip —
Vse vtihne na híp.

Okoli na dvor,
Hrepeneče mor,
Se vležejo grozne pošasti.

Od zgorej iz lepih ročic,
Med leva in risa vštric,
Ferkljá rokovičica zdaj
Bolkonu čez kraj.

In k vitez' Deloržu posmehoma se
Kunigunda oberne rekoč:
„Do mene če toliko vneti ste,
Kot zmir se rotite na moč,
Prinêsite, daj, rokovico mi gor!“

In vitez na strašen dvor
Medi divjake hipoma švigne
Brez mud in straha,
In rokovico iz praha
V sredi zverin prederzno dvigne.

Stermenja in groze zavzeto plašno
Vse gleda junaka predrznenje strašno,
In on rah rokovico prinese nazaj.
Pohvale in slave vse vredniga ceni;
S pogledam zaljubljenim zdaj —
Ki priča mu sreče odperti raj —
Nasprot Kunigunda se peni.
V obraz rokovico ji on zaderví:
„Plačila, gospina, kar treba mi ni!“
In dalej se za-njo ne meni.

Vrednost žên.

(Poleg Šilerjeve pesmi: Die Würde der Frauen.)

Žene poštujte! Sadé nam umetno
Cvetlice rajske v živetje posvetno,
Sladke ljubezni napletajo vez:
Pod zagrinjali navade ljubljive
Krasniga čutljeja plamene žive
Skerbno redijo z ročico nebes.

Vedno čez resnice mejo
Vhaja moža divja moč;
Misli v begu se ženejo
Strasti skoz viharno noč.

Silno grabi v daljne kraje,
Nikdar sito serce ni;
Čez podnebja temne graje
Za obrazam sanj puhtí.

Ali prijazno s pogledam mikečim
Kažejo žene svarivši bežečim
Umno nazaj na sedajnosti tir.
Zvesto se šege sramljive deržijo,
V materni hiši pohlevne živijo
Hčere pobožne prirodnosti zmir.

Vražno moža je hotenje;
Z razmetavno silo vrè
Trinog divji skoz življenje
Brez prevdarka semtertje.
Kar napravi, spet razdjava,
Nikdar želj ne spi prepir,
Nikdar, kakor hidre glava
Zmir odpada, rase zmir.

Ali za slavo ponižniši vnete
Žene naberajo migleja cvete,
Pridno redijo jih mile skerbí,
Prostiši v svojim ograjenim djanju,
Ter bogatejši, kot on o spoznanju,
In o neskončnosti pevske močí.

Terd, ošaben, sam si dosti,
Ledostuden duh možá
Živonagnenja sladkosti,
Cen ljubezni ne pozná;
Duš izmembe ne poštuje,
Solze so mu sramna stvar,
Clo življenja bor okuje
Terdo serce terši kar.

Alj kot od zefira vdarjene mično
Strune eólske zapojejo lično,
Ženi se vsmiljena duša zbudí.
V persi jo zbôde podoba težave,
Serce ji dvigajo misli poprave,
Rôsa nebeška v očeh se bleši.

Ojstro med možmí kraljuje
Mesto pravde sile dlan,
Z golim mečem Scit pričuje,
Urno vsužen je Perzán.

Poželenja plam togotno
S poželenjem bije se,
Rjove svade hrup strahotno,
Kjer ljubav bežala je.

Alj previžáje z besedo prosečo
Žene pogasnejo zdražbo gorečo,
Žêslo dostojnosti jim je govór.
Vadijo sile, ko snujejo vražno,
V lepi podobi objeti se snažno,
Zvesto, kar para se, družijo v zbor.

Kdo je mar?

Vse doseže, kar mu drago,
Bodi slava, bodi blago;
Vse doseže sosed moj.
Dlan domá mu ne odreče,
Gre na tuje, dobro steče.
Njemu zlata kaplja znoj.
Vidši tujče krasne číne
Se zavzame iz daline —
Kdo je mar?
Mi zapojmo: Rodovine
Je slovenski oratar.

Čujte bor, vojaške roje!
Krogla žvižga, boben poje,
Grad valí se v sip in prah.
Vragu peta se zabliska,
En junák za njim pritiska,
Udri, udri, mah na mah!
Kjer zadene, iskra šine,
Šest jih pade, kjer porine,
Kdo je mar?
Ta pogumen korenine
Je slovenski oratar.

Blaga polna terg in cesta,
Barka plava v daljne mesta,
Velki kupec pošlje vse.
Nam nanese mire, zlata,
Njemu vse odprte vrata,
Zemlja skor njegova je.
Kupi polje, plavž, grajšine,
Dnarje meri na štertine,

Kdo je mar?
Ta bogati korenine
Je slovenski oratar.

V zbor učenih, vedi slava,
Stopi moder, bistra glava,
Vse jezike sveta zna.
Če zapoje, vse pogleda,
Na katedru grom beseda,
Zvezde šteje, pravdo da.
Svet posluša modrovine,
Se začudi koncu tmine,
Kdo je mar?
Taka glava korenine
Je slovenski oratar.

Nek se trudi v sodni hiši,
Rase krepko, viši, viši,
Pravde čist, železen hram.
Vse ga slavi, vsi so vneti,
Zvezda se na persih sveti,
Cesar clo ga čisla sam.
Kakor sonce iz višine
On zasije, krivo zgine,
Kdo je mar?
Ta pravičen korenine
Je slovenski oratar.

Pusti svet opravke svoje,
„Sursum corda“ v domu poje
Mož pobožen, rajski svat.
Vse oberne v božjo slavo,
Mitra kinči sveto glavo,
Papež piše: „Ljubi brat!“
Kadar grob nemilo zine,
Angelj čist na svetu mine,
Kdo je mar?
Ta pobožen korenine
Je slovenski oratar.

Bodi v tugi, bodi v šali,
Zmir ponižno Boga hvali,
Ter ne zabi rojstva nit.
Skaz je njemu krasno lice,
Uma, sprave, sle, pravice
Zvezdojasen, čist osvít.
Če zavist lizuna zvine,
De zamèrdne sin kertine:

Kdo je mar?
Zagromimo: Čast očine,
Scer slovenski oratar!

Pohlep oslepí.

Gredoč iz Indje v Bagdad, kraj víra bistriga,
Abdála v hladni senci počiva rahloma,
Kamél se pase krasnih okoli šestdeset,
Imetje vse njegovo, dobički raznih let.

Po ravno tisti cesti en derviš dojde tje,
Pozdravita prijazno, poprašata se vse,
Nasprotno si povesta od kod, in kaj, in kam,
Ter sedeta k obédu pri viru skupej tam.

Vživaje govorista o zvedbi ti in ti,
O ribci gospodični, o mertvi deklici,
O vertih zlatoplodnih, o konju orlu clo,
Na zadnje derviš reče: Poslušaj še letó!

Od les le malo delje stoji začaran grad,
Zlatnine, dragocenstva je not neznan zaklad,
Ko bi obložil tvoje in sto in sto kamel,
Bi komaj znati bilo za list iz kupa otel.

Vsi kralji tega sveta berači so o tem,
In glej! jez blaga tega na kupe vzeti smem;
Alj enkrat le v življenju, osoda taka je,
Se činu roke moje ta čuden grad odprè.

Abdála vès osupnjen posluša ta govor,
Kot môra duh pohlepa mu sapo vzame skor:
Oj brate, zdihne, brate! oj derviš golozlat!
Ti umna, bistra glava, odpri mi čarograd!

Osreči me, vtolaži mi serca mik bodeč,
Le šestdeset tovorov naložil bom, ne več;
Jez nehvaležen nisim, ne misli tega mar,
Kamelo eno, brate, obljubim tebi v dar.

Ti pičlo mi nameniš, mu un odgovorí,
Plačilo to primerno poslužbi taki ni;
Presodi ceno blaga zedinjeniga tam,
Na tisuče kamel je en tovor vreden sam,

Po bratovsko delitva bi bila, mislim, tak,
De trideset tovorov doseže naju vsak,
Podá se z njim na desno, na levo, kamor če,
In gospodar imetja po lastni šegi je.

Abdálu dopadljiva je malo sodba ta.
Pomanjšanje dobička ko zguba pêče ga,
Posebno se neslano in pusto njemu zdí,
De tak enake mere blagá tovarš dobí.

Pa kaj se če? skrivnosti je derviš gospodar,
Bogastva pol za dobro, alj nič in ksanja kvar,
Je prav, je prav, pristavi, le urno v grad zaklet,
Obema ravne mere kamel po trideset!

Zdaj čisto zadovoljna pogovora obá
S kamelami prijatla na pot se dvigneta,
Prispeta do bregovja za tri strelaje v stran,
Potém po voski stezi na lep samoten plan.

Prostorna je dolina in stermo krog in krog
Pečovja silne stene kipijo v jasen lok,
Ni žive duše čuti, pušave vse je znak,
Visoko le v podnebju se sveti višnjev zrak.

Tu vstavita se. Derviš gre malo še naprej,
Na koncu dola kupček nabêre suhih vej,
Potrosi ga s kadilam, ga nekaj poškropí,
Nerazumljivo zraven in čudno govorí.

Potem iz njedra vzame oglajen slonov zob,
Ko ga s kresalam terči, se strese zemlje drob,
Spod jekla plamen švigne, germada se zažgè,
V trenutju vsa dolina v oblaku dima je.

In trikrat z rôko mahne, in trikrat udri tresk,
Razdeli dim se hipno, nastopi čuden blesk,
Namesti puste skale se vidi krasen grad,
Ko sneg se stena sveti, pokrovje kakor zlat.

Prostrano v hrib odperta dvorana širi se,
Pilastri so rubini, oblok smaragden je,
Briljanti in safiri sostavljeni so v tlak,
De delo pridnih škratov je vse, razumi vsak.

Zlatá, srebrá po sredi in kamnja žlahtniga
Opazi kup za kupam Abdála tikama,

Kot plena gladen orel iz kviškiga na rop,
On plane v grad in grabi pervine krasnih kop.

Nebrojno cul nabaše in tako naloží,
De grozne teže herbet živini se šibí;
Pri delu mu pomogne merljivo derviš moj,
Skerbivši bolj za njega ko za dobiček svoj.

Potem še enkrat verne se derviš tiho v grad,
K posodi krasni stopi, pokrov prizigne zlat,
Iz nje potegne malo leseno škatlico,
In varno v gibah suknje na sercu skrije jo.

Storjeno to opravi zarôtbo kakor pred,
O tresku in gromenju grašina zgine spet,
In kjer slovela ravno sta grada kras in svit,
Kipí v podnebje skale sirove pusti zid.

Zdaj veržeta prijatla o blagu vadle v prah,
Ter ločita kamele po kazi pik na mah,
Kardela polovino si vzame skerbno vsak,
In k viru hladne sence oberne svoj korak.

Tam dervišu zahvali Abdala se v slovó,
Veliko govorivši ga k sercu stiska zlo,
In ko se mu prijazno v spomin priporočí,
Se v Bagdad gor oberne, v Balzoro un hití.

Pa komaj tri lučaje naprej korači ta,
Ko glada sin nar hujši, zavist obsede ga:
Bogastvo tako derviš — on misli — čemu mar?
Nej se posti, nej moli! kaj dela drugim kvar?

In urno se oberne, spusti za njim se v tek:
Postoj, postoj, prijatelj! na moč požêne vek,
Poglej, nar drajših meni kamel si vzel deset,
Očetovo poroštvo, osode moje cvet.

Ah! taka zguba peče, ko strup otroka sklí,
Če ima serce moje, gotovo ga umorí;
Ko hčerice jih ljubim, ko majke jih častím,
Daruj mi jih, pri Bogu! do smerti scer zbolím.

Ne delaj greha, brate! pristavi derviš jak,
Izvôli drage svoje, jih uzmi, če je tak!
Jez tvoje smerti nečem za vsih kamel derhal,
Življenja rajši blagor bi v duhu tebi dal.

Je prav bedak! Abdala zdaj misli tih o tím,
Gotovo če jo zvijem, jih še deset dobím!
On skerbno nar močnejši kamele zbere koj,
Potem prijazno reče: Zahvalim, brate moj!

In kér si tako dober, prijatel tako čist,
Ti moram razodeti nekoliko v koríst;
Za lasten prid, razumiš, jez malo le skerbím,
V obrest le tvojo, brate, marljivo govorim.

Glej, ta žival je čudna, je termoglavna vsa,
Ko živa strela skače, ko stekel konj divjá;
Ti vsih ne vžugaš, brate, deset — mordè — mordè —
Pa dvajset, rahla duša, vsih dvajset nikdar ne!

In kaj je tebi blago, o zor pobožnosti!
Ti v raju z eno nogo, bi djal, z obema si.
Začmú si glavo treti? Razmotri, brate, to!
Daruj mi še deset jih! za tebe bolje bo.

Čuj, reče un, sej tako sim ravno mislil sam,
In serčno rad, ne dvomi, ti še deset jih dam;
Bog vari, de bi brata žalila se o tim,
Izvoli jih po svoje in hodi v Bogu ž njim'.

Abdálu, kér doseže vse lahko, kar želí,
Vkrotiti glad pohlepa zdaj več mogoče ni,
Tovorov pet še terja, in dvakrat še po dva,
Posledniga doseči se verže v prah na tla:

Oj derviš, mično serce! zdaj samše vbogo to,
Privajeno na družbo gotovo vmerlo bo;
Glej, kako milo pazi! sirote vsmili se,
Pridruži jo sestricam, ne muči, brate, je!

Jo vzemi, reče derviš, de zadovoljen boš,
Zdaj si, ne želi dalej, nar bogatejši mož,
Pa spomni se, de blago v najem le Bog ti da,
Če dobro z njim ne rabiš, ga urno vzeti zna.

Podpiraj opadlive, nadloge klic poštuj,
Kar tebi ni potrebno, potrebnimu daruj!
Obilnosti ošabno prevzeti se nikod,
Ne misli, de bi bila zaslužbe tvoje plod.

Bogastvo lepa njiva pobožni duši je,
Rodí ji v sapi mira nebeške cvetlice;

Pa mir le v sercu snuje, in če ga v sercu ni,
Ga tudi čarograda bogastvo ne deli.

To reče in oberne v odid se derviš jak,
Abdála pa spomnivši se škatle misli tak:
Gotovo s to posodo je blaga klas dobíl,
Zatorej v oblačilo je varno jo zavil.

Prijatel čuj, mu reče, razjasni mi še to!
Ti v gradu skrinjco vzel si, začmú ti skrinjca bo?
Sej tebi, zlata duša, igrače treba ni,
Daruj mi jo, priložna se meni v rabo zdi.

Molčé jo un pogleda, ter — mu jo stisne v dlan,
Ko šiba ta se strese veselja skor piján,
Odprè jo urno, vidi rumeno mažo v njoj,
In praša: Kaj pomeni to maslo, brate moj?

Bog velik je, un pravi, mazílo čudno to!
Če nekaj le namažem ti levo z njim okó,
Ti vse zaklade vidiš, ko skriti so po tleh,
Če desno ti namažem, oslepiš na obéh.

Oj brate, maži, maži! Abdala zakričí,
In levo stran obraza tovaršu pomolí;
Ta grah mazila vzame iz male škatlice,
Očesa se dotakne, in glej! storjeno je.

Abdála zdaj razprostre trepavnice očes,
Bogastva razodene pod sabo čudno zmes,
Razločno vse pregleda v naročju globočin
Zaklade davnih časov, neskončno dragotin.

Tu biserje v prededih, tam žlahtno kamenje,
Kot zvezde v jasni noči pod zemljo sveti se;
Srebrá bleščeče stene po gorah krog in krog,
Zlatá rumene žile dotikajo se nog.

Abdála vès oterpnjen o vidu tim stermí,
Debelo pod-se vpira osupnjene očí;
Gotovo vse kar vidim, on misli, moje bo,
Če desno še namaže mi čudotvor okó.

Pomaži, daj, pomaži, o angelj iz nebes —
Nepoterpljivo terja — še desno mi očes!
Brez truda meni sreče obilno napeljaš,
Le urno maži, brate, potem — oditi znaš!

Ne jez! mu un odreče, jez blagor le delím,
In tega, Bog me vari, nikakor ne storím!
Ne skušaj Boga, brate, besed se spomni teh:
Če desno si namažeš, oslepiš na obéh.

Abdálu nepričakan opór je živ nagòn,
De derviša svarenje zavid je, misli on;
Grozí se mu in psuje togotno ga rekoč:
Kar svit je — kaj se lažeš? — ne mora biti noč.

Ti imaš me za babo, ti meniš de sim trap,
De za resnico vzel bi zvijače prazne hlap;
Poberi se zavidnik! pomagati si znam,
Kar ti mi ne privošiš, si gladko vzamem sam.

To reče in namaže si urno desno plat,
In glej! slepote tmina pogerne ga nakrat.
On plah očí pobesi — podnožje strašen mrak,
Na kviško jih oberne — nebesa čern oblak.

Pomagaj, on zavpije, o derviš, uma kras!
O, vsmili se prijatla, poslušaj tuge glas!
Kar žugal si, je prišlo, zdaj skaži svojo moč,
Odreši me slepote, razjasni strašno noč!

Jez tega ne zamorem, mu un odgovorí,
Tu moja moč omaga, ti v božji roki si;
Prepozno je človeške skerbí — gorjé, gorjé!
Vladar osode spelje na tanjko, kar ti gré.

Imetje tvoje padlo v nečiste roke bo,
Ko sklen na ojstri skali v bodeče tróhe šlo,
Na šibrah bosta klala togota se in čert,
Pohlepu je izraslo, pregrehi bode v žert.

Pušave ropar pride, in tat, in tuj divjak,
Kot orel kljun o plenu razprostre roko vsak,
Zasramovaje tebe nevsmilen ta derhal
Razruši lahke misli, kar skerbno si nabral.

To grabljenja, o brate, je žalosten izid,
Pograbežu slepota, nasledniku neprid,
Obema blagostanja vse žive dni golost,
O nagnenju življenja spomina strup in ost.

Izreče in odide; kar žuga se zgodi,
Obropan un žaluje pri viru mnogo dni;

Popotnik zadnič pride, se vsmili in peljá
V bogato mesto Bagdad berača slepiga.

Oda Bog.

Pričijočo pesem smo zavoljo njene neprecenljive lepote iz ruso-slavjanskiga narečja poslovenili. Po naše bi se ji, znabiti, bolj priložno reklo: „Pesem ali Oda v Boga — ali Oda Bogu — ali Oda v božjo slavo i. t. d.“ Tode mi mislimo, de deržeči se originalniga napisa tudi ne zaidemo, kér nam je čisto in gladko razumljiv in zraven tega v sebi samim pevsko in modroljubno vrednost ima. Bog je predmêt cele pesmi od perve do zadne besede, zatorej so po vsi pravici imenovati smé: „Oda Bog.“

Zložil jo je v rusko-slavjanskim narečji Gabriel Romanovič Deržávin, pevic glasovit, pogumen vojšak, visokovreden uradnik, zadnič justicminister ruskiga cesarstva, v Kazanu 1743. l. rojen in umerl blizo Novogoroda v svoji grajšini Zvanki 8. dneva Rožencveta 1819. l. Neumerjočo slavo si je z njo pridobil. Urno je prestavljena bila v mnogo evropejskih jezikov, po našimu znanju v latinskiga, poljskiga, in britanskiga. Nar veči čast pa jo je v Azii zadela — čast s ktero se dosihmal gotovo nobena pesem evropejskih jezikov ponositi ne zamore. Kitajski cesar, vladar — kakor se bere — čez blizo tri sto milijonov podložnih, to je ravno tisti cesar, ki kmetijstvo tako visoko častí, de po navadi in postavi vsako leto z lastnima rokama orje, brazde reže in seje, jo je namreč v kitajski jezik prestaviti, na nar lepši kinežko svilo z zlatimi čerkami natisniti in v veden spomin in premišlovanje na steno svoje spavne izbe obesiti dal. Rekli bi tedaj, de bo tudi našiga premislika vredna.

O našimu delu ne bomo veliko govorili. Vsak je gospodar svoje sodbe. De se originalu primerjati ne more, je gotova in mi sami to živo čutimo. Kdor je pa skusil boriti se z junaško krepóstjo, z neizmernim bogastvam, z bistrotekočo besedo in silovitim duham ruskiga jezíka, je brez dvombe previžan, de prestavljenje iz njega v naše narečje ni ravno igranje prazdnovavnih lenuhov, in ta bo ali z našim delam poterpljenje imel, ali pa — kar še viši in živejši želimo — predragim našim bravcam z boljšim postregel.

O ti prostranstva neizméren,
V osnovi bitja sam čutljiv,
Vremen tečenja neprezéren,
Brez lica v treh osobah živ;
Edin in vedno duh povsoten,
Nikolj začet, nikir stanóten,
Nikomur ved, izkaz, izlog;
Ki vse so sabo napolnuje,
Objemlje, stvari, ohranuje,
Imenovan ki nam je — Bog!

Premeril ocean globoki,
Soštel bi pesk in zvezd oči
Modrosti bistre um visoki,
Le tebi mére, čisla ni!
Celó duhovam posvečenim,
Iz bleska tvojiga rojenim,
Ni moč prebrati tvojih knjig,
Če v tebe misli derzno vprejo,
O veličanstvu tvojim mrejo,
Ko v večnosti preminjen mig.

Kaósa bitnost pretečeno
Iz brezdna večnosti pozval,
In večnost, od nekdaj rojeno,
Si v sebi samim osnoval.
Po sebi sebe sostavljaje,
Iz sebe lastnih sil sijaje,
Si svit, ki svetu je iztek;
Storivši vse z besedo jedno,
Se prostiraje v djanju vedno,
Si bil, in si, in boš na vek.

Verigo bitij v sebi snuješ,
Jedinši v sebi vse živiš,
Začetek s koncam ti sklepuješ,
Življenje, smert delé, noviš.
Kot iskre vderajo, pospó se,
Iz tebe sonca tak rodé se;
Kot zimske mrazne ure v zrak
Drobtince ivja blesketajo,
Se zibljejo, verté, sijajo
Pod tabo v brezdnih zvezde tak.

Svetil gorečih milijoni
V nezmérnosti širín tekó,
Namena tvojiga zakoni
Življenjedarno luč lijó.
Pa té ognjene vse lampade,
Kristalov žarnih té gromade,
Valov kipečih zlat obroč,
Blesketi jasni ti zrakovi,
Sviteči skupno vsi svetovi,
O tebi so — o dnevu noč.

Kot kaplica spušena v morje
Je pred téboj oblok nebes,
Kaj z mano vred očitno stvorje,
In kaj o tebi, kaj sim jez?

V nadzračnim oceanu zdatno
Če množim svete vse stokratno
Z milijonmi druzih — in če to
S teboj primerim, derzen zdenja,
Je komaj male pikce tenja,
In jez o tebi — nič celó.

Clo nič! — Pa v meni ti bleskuješ,
In z veličanstvam svôh dobrot
Ti sebe v meni obrazuješ,
Kot sonce v mali kapli vod.
Nič! — Pa življenje v meni snuje,
Na kviško vedno me dviguje
Nesitih želj nekak občut;
On biti mora, duša pravi,
Prevdarja, misli, sklepe stavi:
Jez sim — tedaj in on je tud.

Ti si! — priroda oznanuje,
Pričuje to mi serca krič,
Razum me tega uveruje,
Ti si! — tedaj jez nisim nič!
Vesoljnosti kolence mično,
Postavljeno v sredíno dično
Verige krasne člen sim tvoj;
Kér jenjal si stvarí telesne,
Kér duhe si začel nebesne,
Si konce zvezal ti z menoj.

Vezilo svetov tak letečih,
Mejnik telosostvarenja,
Sredinopičje vsih živečih,
Začetna čerta božestva,
Gromovju z umam ukazaje,
S telesam prašno prenehaje,
Sim car, in rob, in červ in bog —
Pa tako čudovitno bitje
Od kod je prišlo? Jasen svit je,
De ni storitba lastnih rok.

Iztok življenja! Blag daritelj!
Ti duše moje duh in car!
Izdihljej tvoj sim, o živitelj!
Modrosti tvoje slavna stvar.
Pravici tvoji voljno bilo,
De smertno brezdno prehodilo
Nesmertno bitje moje bi;
De v smertnost je moj duh ovil se,

In skozi smert bi povratil se
V nesmertje tvoje večnosti.

Razmotrenju de duše moje,
O večni Bog nerazumljiv!
Mogoče ni clo sence tvoje
Načertati, moj čut je živ;
In kér dolžnost je slavodatka,
Vmerjočim pa krepost le kratka,
Drugač ne morem te častit',
Ko serce dvigati do tebe,
Pozabiti v stermenju sebe,
In blagodarne solze lit'.

Novice bravcam ob novim letu 1847.

Quia aedificabit Dominus Sion et videbitur in gloria sua. — Ps. CI. 17.

Leta tekočiga daj vam sreče obilno previdnost,
Mé pa Slavenje opor živo naložimo vam!
Vsiga opáz priporočimo scer, čuvanje marljivo,
De se deležnika vsak zgodna napredka storí,
In domovini se lik pomnoži do sončniga bleska.

Gani se! komur je mar zahvale prihodniga vnuka,
Gani se! kogar je sram zasmehovanja rodú,
Ako bolí vas ošabnih besed ostrupeno žêlo,
Vam če slavenske kerví v sercu pretaka se žar,
Z umam orožite se, ne bojte se znoja na čêlu.

Bodi rečeno v spomin, osobam enako narodi
Glas pridobijo si dik, trud je in djanje pogoj,
Djanje in trud, velike močí, ne zapeljeta nikdar,
Hrabro premagata vse, dvombe, pomude, zavid,
Vražnika serd in čert, soseda počasno pravico.

Dajal je slave imé — o čujte junaki Slavenje!
Sužnimu trôpu Zapad, ko ga je blagu pryštel.
Kažite mu, de slava je čast nar viši pomembe,
De imenuje po njej čverstiga muzga se rod,
Ki se primerjati sme nar boljim od veka do veka.

Svoje pomote si svest, o temu ni dvombe, bo zadnič
Vse kar je vašiga vam serca veseliga dal.
Trikrat je svet krivičen, je slep, se zdrami v četerto,

Trojno poverne potem dolge z obredi nakrat,
Samo de vrednosti svit o njemu zmagljivo zasije.

K njemu pa hoče se del, se hoče zaúpa v premožnost,
Tudi gorečih besed, kadar očestvo veljá;
Urno tedaj kresavnike v dlan, zedinite iskre,
Dajte zasvetiti luč, množite, širite plam,
Ino ne motite se, če pisano gleda protivnik.

Nihče ne skrivaj plah osod posodila nemarno,
Zvesto oberni v obrest krasni Gospodovi dar,
De te trepet ne zvije in strah ob uri prašanja,
Ino prihodnih dni pravda ne sodi te zlo,
Hlapca nevredniga v noč pozabljenja vedno zavivši.

Ko se pokaže ti svit v obudu visokiga zretja,
Bodi besede oblast, bodi umétnosti plod,
Urno prikaz vtelesi in daj ji lice slavensko,
Samo de prava je, glej! ter bo gotovo v korist,
Misliti nihče nikar, de to ali uno je prazno.

Kad imenitnika dom, al cerkve se zida poslopje,
Treba je mnogo rečí, prid ne pokaže se koj;
Kamenja, rud, železa, opék, orodja je treba,
Giblenja splohniga rok, vodbe prebrisanih glav,
Dobre namembe povsod, de mojster opravke doverši.

Tudi naroda otès je slavniga čina poslopje,
Serčno tesači tedaj, strežniki dvignite se!
Žile odpri globočine rudar, ozrí se po zlatu,
Jekla ne zabi o tem, cene junaške je znak;
Scer pa izročimo vse Velikimu Mojstru višave!

Ne sodi!

Hiob — glava 38. 39. 40. 41.

O ti, ki slep osod vladarja
Dolžíš krivíc, posíl in kuj,
Kak Jobu on iz tmín viharja
Govoril je, v trepetu čuj!
Gromovja hrum potihne plašno,
Begoči čas pozabi tir,
Ko nagloma pokliče strašno
Sledečih slov ga v jak prepír:

Kje bil si ti, ko mojmu Bodi
Je hipno stan te zemlje stal,
Ko klili vsih strani so plodi,
In nebu jez oblok sim dal?
Ti svit osod z besedo prazno,
Resnice ti kališ tečaj,
Zedini moč in silo razno.
Vjunači se, odgovor daj!

Kje bil si ti, ko z diham enim
Prižgavši zvezd neskončni broj
Svetilam sonc, nahip rojenim,
Naročil sim namen — pogoj?
Ko vriskale, pravil veséle,
So mojo čast nebes močí,
Ko mojih del visosti péle
Danice so, kje bil si tí?

Porodu kdo je morja stregel,
Ko vrelo je iz krila tmin?
Alj nisim jez nasprot mu segel,
In rekel: Stoj, nevihte sin!
Kdo dal mu je v mejnik bregove,
Zatisnil kdo je brezdna pah,
V oblak povil globín valove,
Ko dete v lík plenice rah?

Si zvezal ti plejade kroga,
Je tebi pot svitlobe znan?
Te zore blesk, te jutro vboga,
Se klicu tvôm pospeši dan?
V obupu žej kdo roso blago
Planavi da in dež rodí?
Zaženi glas, alj eno srago
Iz rek višav prisiliš tí?

In moje boš namembe sodil,
Si svetu ti prišel na kraj?
Prostora krog naskriž prebrodil,
Si zmeril čas? Odgovor daj!
Si hodil ti po dnu globíne,
Alj njenih trum popís imaš?
Odpreti mar izide tmíne,
Alj smerti dom zapreti znaš?

Si zemljo ti prijel za robe
In stresel vùn hudobnike?
De nova vsa in čista zlobe,

Ko perta lík slovela je.
Imaš oblast ti roke moje,
Gromiš ko jez trepet in strah?
Oznani serd kreposti svoje,
In treši, daj! prevzetne v prah!

Kdo severu perute vsnuje,
Razbitja dih viharju dá?
Kdo v led in srež valovje vkuje,
De kamnja zid in tlak veljá?
Si snega ti premeril stanja.
Si vidil toč alj treska hrám?
Katere jez za dan mašvanja,
Za vojske dan gotove imám?

Zamoreš ti v obnebje seči,
In stisniti vedrosti zrak,
De sonca svít in krog blišeči
Pokrije tmin strašán oblák?
Zaženeš ti goreče bliske,
De mrak višav previhrajo?
Rečejo mar ti glave nizke
Vernivši se: Glej, tuki smo!

Ti vmolknil si, ne veš odreči
Besede kar prašanju tim!
Kak hoče nek ti pravda steči,
Ko manjka prič in zroka vsim?
Ki pravdati se z mano včini,
Mu gré besed imeti saj!
S krepostjo sil razum zedini,
Vjunači se, odgovor daj!

Ob uri tmin kdo petelina
Opomni, de se bliža dan?
Kdo jastrebu preživi sina,
Ki v gnjezdu skal zdihuje hran?
Je pava rep mar tvoje maže
V lepoti boj kot mavra vnet?
Po morju perst alj tvoj pokaže
Žerjavu pot na bolji svet?

V pušavo noj nemarno znese,
Pozabši jajc in truda, glej!
Brez milosti na zrak ozrè se,
In konju v kljub divjá naprej
Kdo vsmili se v pogín rojenih,
Kdo varje spak nesrečne tam?

Zavetje jež in bran pušenih
Zdaj soncu jih zvaliti dam.

Postojne stan je gór višava,
Nje gnjezda tron stermeči kóm,
Do zračnih mej v obnebje splava,
Prevzetno zrè na zemski dóm.
Nahip od tam jedí v prepadu,
V okrožju rek razmotri plen;
Se trudiš ti o njenim gladu,
Ji brusiš ti očesa sklen?

Rožlanja pik, armade hrupa,
Trobente konj ne vstraši se,
Orožju trum nasprot se zupa,
Kobilci v kljub poskoči slè;
Se spenja vnet, s kopitam bije,
Korak njegov je sip in lôm,
Kdo v serce žar in par mu vlije,
V čeljusti kdo restanja grôm?

Alj misliš ti, de jaslam tvojim
Se vklanjal bo rinoceron,
Navadam plah odrekel svojim,
In tebi v prid oral ogón?
Iz tvojih njiv zdivjá gotovo,
V nemar pustí ti jarm in bič,
Kdo je razkril mu moč njegovo,
In tvoje kdo iskusti nič?

Boš levinji donašal piče,
Ko vije se rodivnih muk;
Alj plen lovil za nje mladiče,
In varval jih stradanja tug?
Oprostil kdo je risu glavo,
Košuti čut slobode dal?
Alj nisim jez jim dom pušavo,
Berloge v last in hiše zbral?

Ozrí se v les na behemota,
Železo je njegova kost,
Neskončna móč je ledju dota,
Hrustanci so kositar gost;
Na kviško rep prostrè ko cedro,
Popiti tok mu malo strah,
Kreposti vse je slavno jedro,
Ko jez velim — je bivši prah.

Glej! levjatan je serca-kamen,
O tresku on ne gane se,
Iz nosa hlap, iz golta plamen,
Iz oka žig in žar mu vrè.
Če včini bor, se morje peni,
Ko v kotlu lug in krog šumeč,
Končati vse živeče meni —
Zdaj mignem jez — in ni ga več.

Izpusti jak besede pšico,
Račún mi svoj na znanje daj,
Do česar ti imaš pravico,
Kdo meni je posodil kaj?
Vse moje je kar svet obseže,
Globín, višav gibanje vsih,
Oblast ko stik zvezdovja veže,
In tvojih ust poslední dih.

To reče Bog. — Prevdari pridno
O stisku tug besed spomín,
Če vse v korist ne steče vidno,
Ne zabi, de si praha sín.
De v tvoj namen prilično, kratko
Je tebi Bog nalógo dal;
Nebeško pak veliko pratko
Je pisal sam in sam le bral.

Začarana puška.

Ki Saveta bi vidil puško krasno,
Odrevenil bi čudeža zavzet;
Z obročki cev je kinčena opasno,
Deset srebernih, zlatih je deset,
Košenih zvezd bleší se peta jasno,
Kot beli sneg svitlobe sončne vnet,
Od bata visi gostih čopov troje
Iz čistih svil rudečorožne bóje.

Scer druge tud z obročki zlatnim jako,
In svilenim so čopi kinčene,
Po Banjaluci puškarji enako
Vdelavajo blešeče zvezdice;
Pa kdo ti strelki dal krepost je tako,
De sprožlej vsak protivnika podre,
De vsaka krogla, ktera v cev ji zajde,
Gotovo tud sovražno serce najde?

In z Delimam, ki sploh previdno trojnim
Varenim jeklu je vkovan grozil,
Z Arnavtam divjim, ki z oklepam bojnim
Klobučine ovit je šestkrat bil,
In z drugim scer sovražniki nebrojnim
Je Sava se, vostinski beg, boril;
Kot pajčine predre stvarí kovane,
Kot suhi list vareno jeklo zmane.

Njegova čast razlega se široko,
Od ust do ust v okrajni zadoní,
Vse keršeno poštuje ga visoko,
Stermevši del o puški govorí,
Mohamedanstvo ranjeno globoko,
Na levi, desni straha omedlí,
Zaupno ga domače ljudstvo slavi,
Sovražno se treptáje v miru spravi.

In glej! Davúd, vojšak ponosne Rame,
Nar lepši Turk, nar hrabriši tačas,
V orožnici si krasno puško sname,
S cekini poln nabaše svilni pas,
Pod pazho citre zlatosvitle vzame,
Iz dvanajsterih nar milejši glas,
Zapusti v petek banjaluške zide,
V nedeljo v grad vostinski samši pride.

Po vodbi viž prebira strune pično,
Vse deklice poslušajo ga kar,
Na miloglas oberne gódbo lično,
Vsih persi so britkost in zdih in mar;
Zapoje pesem od ljubezni mično,
Nastazija mu verže rožo v dar,
Mu rožo verže, k sercu rahlo segne,
Zarudi v lice in domú pobegne.

Zvečér ko mrak pokrije grad in gaje,
Stojí ob oknu hčerka begova,
Pod njim zazre Davúda tik ograje,
Ko bran zelen je verta njeniga,
In kér se vkloni željno na-nj gledaje,
Odpade ji rumena kapčica;
Davúd prispé, jo dvigne, in s cekini
Napolnjeno nazaj podá deklini.

Potem vesel na strune vdari svoje,
Tri viže jak iz glasa v glas derví,

Medenih ust od nje lepote poje,
Od plamena, ki serce mu morí,
Od silenja ko želj protivne roje
Le v nje spomin zmagljivo zdaj vertí,
Občutke skrivne serca vse razkrije,
Na zadnje v te besede rah zavije:

„Sladko bitje, krasna diva,
Gani se Nastazija!
Ti si pevcu mude kriva,
Bodi saj mu usmiljena.

Glej, strašan oblak se niža,
Grom pritiska, piš grozí,
Toče strah, vihar se bliža,
Daleč krog zavetja ni.

Oj, gorjé mi! iz višine
Tresk popali život moj,
Pričo tebe plóh pogine,
Plóh in strele pevec tvoj.

Otmi rahla golobica,
Mično dete reši me!
V golobnjaku siva tica
Drugu, glej, prijazna je“.

In deklici o temu serce bije,
De skorej se bijenja sliši glas,
Pod nedrijem diviškim si odvije
Sedmero vez, rudečosvilni pas,
Zaklepu okna sredek terdno vrije,
In konca dva pustí viséti v gaz;
Kot iverca po jelki v gnjezdo švigne,
Po pasu tak Davúd se v izbo dvigne.

„„Ah, tiho tiho, nihče de ne čuje,
Zgubljena scer, zgubljena sva obá!““
In tiho tiho se beseda vsnuje,
Tihejši zmir — in kmalo vmolkneta.
Potem ko dan petelin oznanuje,
Davúd nerad k odidu se ravná,
Prihodno noč verniti se, obljubi,
Ter prime pas in urno v mrak se zgubi.

Obljubi zvest se verne noč prihodno,
Se verne drugo, tretjo, vsako noč,
Na oknu najde vsako noč ugodno

Privezan pas po mraku ferklajoč,
Veselo uro sreče sladko plodno
Rotí pri njej zvestobe se na moč,
In kér petelin zore vhod zapoje,
Ko divji lis on begne v skrilo svoje.

In peto noč prispè k deklini mili
Plahôte bled, kervav, oskrunjen ran;
„Hajduci, glej! so strašno me ranili,
In čakajo, de vernem se na plan,
Tam bodo me, ko steklo zver, pobíli,
Ne bo mi v prid ne bor, ne beg, ne bran;
Poslednikrat, o duša! te objamem,
Na vekomaj slovo od tebe vzamem.

Gotovo scer — če daš mi puško jako
Očetovo — pomagano mi je,
Nevarnost bi odvernil lahko vsako,
Kot ovčji trop razdjal sovražnike,
In jutro spet in zmir in zmir enako
Ljubezni zvest obiskal tukej te;
Ah! moje ko bi serce ti poznala,
Morivko bi za dans mi v brambo dala.“

„„Nikar nikar! — Nastazija zaprosi —
Ne terjati, kar meni dano ni!
Moj oče, glej! obeta strašno zlo si,
Vostinje skor pogin, o puški ti,
Za dne tedaj jo zmir na rami nosi,
Po noči z njo v samotni izbi spi;
Gorjé, če jo, zbudivši se, pogreši,
Gotovo me v prepad vostinski treši.““

„Ne bati se — pristavi on počasno —
Glej, meni tud je krasne puške cvet,
Z obročki cev je kinčena opasno,
Deset srebernih, zlatih je deset,
Košenih zvezd bliši se peta jasno,
In s čopi bat je svilenim opet.
Premeni ju, podaj njegovo meni,
Na mestu nje pa mojo v izbo deni.“

Nastazija besede ne odreče,
V danico vpre zakaljene očí,
Bledoba lic očita ojstre meče,
Ko dvombe bor ji v sercu zdaj vertí,
Obilnih solz trepavnica zateče,
Obraza lik bisernih srag bleší.

Davúd pa v dlan ročice stisne njene,
In žalostno po kratkim molku sklene:

„Vidim, vidim! ti se anaš,
Ti povračbe ne poznaš,
Potnika s pogledi panaš,
Ter ga v plen hajduka daš.

Vidim, vidim! čas doteče,
Zadnja ura bliža se,
Draga me oteti neče,
Hujši od hajduka je.

Verta tik sim serce svoje
Dal za rožo eno ti,
Verta tik zdaj rože tvoje
Pile bodo mojo kri.

O, plačilo! Bog presodi!
Kvar za dar mi vračba je —
Odpustim ti, srečna bodi,
Moja smert ne grizi te.“

Nastazija trepavnice ne gane,
Brezdušen kip Davúdu skor veljá,
Molčanja mrak mu skriva strašne rane,
Katerih zdaj nje serce trepetá,
Potem na krat ko serna kviško plane,
Iz rok mu zmakne puško nagloma,
Ter v izbico očetovo podá se,
Po perstih gré, in sapo vleče na-se.

Tu Sava jak na vajšnicah počiva,
Kot prerok svet pokojne duše spí,
Na persi rah mu visi brada siva,
Oglavja tik začaranca sloní,
V trenutju to premeni ročna diva;
O djanju tim se Sava ne zbudí,
Le strese se, obervi v lok zavihne,
In „Jezus Jezus“ dvakrat milo zdihne.

Devica pak Davúdu plen izroči,
Od muhe ta do pete skusi vse,
Nasloni bat, okroglo v cev zatoči,
Odprè celín, smodivnika naspè,
Na ponvi krov zatisne, ter se loči
Dovoljen od trepeče deklice;

Prihodno noč verniti se obljubi,
In prime pas in urno v mrak se zgubi.

Davúdovo pa puško Sava vzame,
Poznavši ne potehta je rekoč:
„Obilnost lét zares me tréti jame,
Poteži se orožje skor čez noč,
Alj trešiti v prepad neverne zmame
Imela bo ta roka zmír še moč.“ —
In sledno noč na oknu pas je zvesto,
Pa kaj je to? Davúda ni na mesto.

In glej! prepad neviht in vojsk odprê se,
Nasiten je strahú vostinski zrak,
Strupén vihar nevernih trum napnê se,
Vojšakov drê iz Bozne siv oblak,
Kar verje v križ pobije in raznese,
Kopito kónj poruši znak in tlak,
Vostinji, glej! derhal se divji bliža,
Nar lepši Turk, nar hrabriši ga viža.

Kot oriplam obrača puško krasno,
Opanjen je nje bleska vsak zavzet,
Z obročki cev je kinčena opasno,
Deset srebernih, zlatih je deset,
Košenih zvezd bleši se peta jasno,
Kot beli sneg svitlobe sončne vnet,
Od bata visi gostih čopov troje,
Iz čistih svil rudečorožne bóje.

Na konju zad pričuje v sivi koži
Nje silo tma ušes odsekanih,
Viharjeve hitrosti ta se množi,
Zamorcov pet merjočim reže jih,
Kér komaj on jeziček puškni sproži,
Je sprožlej tak peterim zadni dih.
Kot pajčine predrê stvarí kovane,
Kot suhi list vareno jeklo zmane.

In Sava beg vostinske vse junake
Pokliče v bran sovražniku nasprot,
Postavi vred pred mestam trume jake,
Opomni jih premage prejšnih zmot;
Nastazija, de vidi zgodbe take,
Se v izbico podá nad hišni žlod,
In kér od tam gibanje vse pregleda,
Ji v sluh gromí sovražna ta beseda:

Allah kerim! Speši, speši,
Hrabri mozlim, pah in mah!
Križoverca treši, treši,
Hura — psa kristjana v prah!

Proži puško! Smodi, smodi
Gjavru v nos požar in hlup
Iskre vsake blesk mu bodi
Baziliska divji strup.

Ne zanašaj, ne odlašaj,
Tvoj namen je serd in čert,
Bodi vrag alj blag ne prašaj,
Hura, gjavra, hura v smert!

Klavci, žgavci, burje bratje,
Povabite se v gosti,
Križovercu strašni svatje,
Lite, trite kleto kri!

In še doní dražljive pesmi slovje,
Ko zgrabita se jezna vražnika,
Kot stermi breg pomorskih sil valovje,
Vostince tak obsuje turška tma,
Stojijo ti kot sivih skal pečovje,
Kér slap na slap in tresk na tresk divjá,
Po sto jih tam, po sto jih tuki pade,
Kje zmaga bo se vganiti ne dade.

Serdito zdaj se vspred požene Sava,
In ravno tud sovražni vodja tak,
Grozivši — dva togote vneta lava —
Protivniku namerja puško vsak,
Si svest de zmag je v njej navadna slava,
Jo Sava brez pomude sproži jak,
Po žilah pa mu strašna groza šine.
Ko strele moč na ponvi v hlapu mine.

Potem sterlí voditel turške sile,
In Saveta zadene v persno kost.
Predrê obok, mu sterga serčne žile,
Na herbtu vun prižvižga krogle ost,
Ta zverne v sip kamnite se gomíle,
Na ustnicah se ziblje duh mu prost,
In glavo berž mu čern evnuh odreže,
Za berke jo na drog visok priveže.

Treptaje zdaj začaranco v oblasti
Sovražnih rok zazrê Nastazija,
V glavarju pak protivne zle pošasti
Davúda, glej! spozná nezvestiga,
Očeta v sip gomile vidi pasti,
Prigodbe stik pregleda hipoma,
Ne joka se, ne zdihne, zobe stisne,
V očéh ji sklep ko divji plam zablisne.

In urnih nog zapusti gorne hrame,
V orožnico očetovo hití,
Iz krasnih kit ovitke zlate sname,
Čelade kinč na glavo dene si,
Primérn oklep na rahle persi vzame,
Dvorezni meč desnica zavertí,
Ter osedla konjiča barve blede,
In derzno se na zlato sedlo vsede.

Tomiridi so Gregi slavo dali:
Učila je Perzana beg in strah.
Od Marule Slovenke vsi ste brali:
Otevši dóm je vergla Turka v prah.
Vam pesniki zapeti bodo znali
O Vlasti in o českih deklicah.
Pa strašniši od tih je ona zreti,
Ko konja zdaj na boj derví k osveti.

Kot ojster piš previhra konj livade,
Netikan od kopita zdi se plan,
O čudu tim osupnejo armade,
Delivši se vostinska stopi v stran,
Sovražniku iz rok orožje pade,
Ko gleda, terd stermenja, dir neznan,
In preden se zavé omot in čuda,
Nastazija se vstavi tik Davuda.

In kakor blisk ošaben hrast objame,
Okroži ga nje serda gled žareč,
Levico vprê v obok mu leve rame,
Z desnico mu porine v serce meč,
„Nastazija“ v britkosti smertne mame
Še zdihne on, potem ne dihne več;
Raz konja v prah telebi glava jaka,
Iz lepih ust ga spremi viža taka:

Vidi, vidi! golobica
Ima nohte orlove,

Njej povračba, njej pravica,
Strašno strašno! znane ste.

Tujče hrabro, tujče krasno,
Banjaluke svit in blisk!
Zvodil si ljubezen jasno,
Zvodi, daj! osvete stisk.

Glej, Slovenka ne odlaša,
Izdajavcu diha čert,
Bodi vrag alj blag ne praša,
Hura, gada, hura v smert!

Klet in klet na vedno bodi,
Tvoja smert ne grize me,
Bog je velik, on presodi,
Moje delo greh če je!

Davúda smert pomembo trum ovihne,
Kjer vrisk je bil, trepeta stok divjá;
Davúda smert Vostincu serce vdihne,
Razkačen slon se vprê v sovražniká;
Davúda smert ko strup na Turka pihne,
In groze plen se vse v pobeg podá;
Kar urnih nog, se v daljni megli skrije,
Kar kasno je, alj mož alj konj pobije.

Nastazija pa dvigne puško čudno,
K vostinskimu prepadu z njo hiti,
Na skalni breg se brezdna vstavi studno,
Zakaljene pobesi va-nj očí,
Vojšaki v tem končajo delo trudno,
Pa gradu vrisk veselja zadoní;
In ravno vse nje slavo peti kane,
Ko deklica — z morivko v brezdno plane.

Ibikovi žerjavi.

(Po Schillerjevi: „die Kraniche des Ibikus".)

Pričijoča iz nemškiga jezika poslovenjena pravlica je greškiga izvira. Ibik je bil imeniten greški pesnik, Polikelov sin iz Regje v spodno italijanski zemlji. Živel je pred Kristusovim rojstvam ob času Kreza in Polikrata v 54. olimpijadi. De je resnično, kar se tù od njega pové, nam pričajo Svida, Antipater, Sidoni, Plutarh in drugi stari pisatelji.

Stari Greki (Gregi, Gèrci, Gerki) so imeli navado, sniti se vsakiga druziga léta na Korintskim, Istmos imenovanim medmorju. Obhajali so tam v velicim gledišu krasne narodne igre v čast pomorskiga bogá Posejdona ali Neptuna. Veliko bližnje smerečje je temu bogu posvetjeno bilo. Tam so se pevci in pesniki s petjem, tekuni s tekam, vozniki z vozenjem pričo celiga naroda skuševali. Zmagavec je bil visoko časten in z vencam smerekovim iz Neptunoviga gaja obdarovan. K takim igram je bil naš Ibikus na potu.

Apol, pevski bog. — Akrokorint, imeniten grad na višavi Korintskiga mesta. Heli, bog svitlobe in sonca. Od njega so rêkli, de vsaki dan celo zemljo na tanjko pregleda, zatorej vse vidi in ve.

Od glediša bravši se spomnimo, de greški teatri streh niso imeli, in de so po dnevu, ne kakor zdaj po noči, v teatrih igrali. Iz sedežev je ljudstvo nad sabo, in krog sebe, na široko zrak in nebo viditi moglo. Zatorej sta visoko sedeča Ibikova ubijavca že od delječ žerjave zagledati mogla, preden so ti nad gledišnim predóram ali odpertjem, leteli. — Atika, Azija, Avlída, Tebe, Lakonija so greške imenitne mesta in dežele bile. — Evmenide, Erinje grozne boginje mašovanja, osvete, gotove povračbe in kazni. Kako strašne so po greškim mnenju bile, berêmo v pesmi.

Na pevski skus, na skus vozniški,
Ki na Korintskim bregu griški
Národ edini vsih plemén,
Gré Ibikus, umetnih člen.
Apol mu dal je pevsko žilo,
Besede moč, jezika med;
Tak ves navdan z govorno silo
Iz Regje pride petja vnet.

Na hribu že razmotri jasno
Akrokorinta sleme krasno,
Pobožne grôze stopi v gaj
Neptunovih smerečij zdaj.
Samotno tiha hosta vsa je,
Žerjavi le ga spremljajo,
Ki v daljne južne tople kraje
Mračivnih kit na potu so.

„Pozdravim vas, prijazne tice,
Po morju bivše mi družice;
Za dobro znamnje vas imám,
Enaka je osoda nam.
Mi pridemo iz delj mrazótnih,
In išemo gostiven tlak,
Usmiljen bodi bog popótnih,
Ki tujca brani zlih napak.“

In pridno se naprej pomika,
Že srede gojzda se dotika,
Tu vozko pot mu nagloma
Zaskočita morivca dva.
On ude v bor oberne lične,
Pa kmalo rôka omedlí;
Napenjala je strune mične,
Nikdar samostrine močí.

On kliče v bran bogove, ljudi,
Rešitelja nikír ne zbudi;
Če ravno v deljo seže krič,
Živečiga ni tukaj nič.
„Tak zapušen umreti imam,
Na tujim tu, ne žalovan,
Kér upa tud osvete nimam,
Hajduku v strašno rôko dan.“

In ranjen živo v prah telebi, —
Žerjavi zašumé na nebi,
On čuje, vid ne služi več,
Njih krokotanja glas doneč.
„Žerjavi, oj, prijazne kite!
Kér druge priče za-me ní,
Morivce moje vé tožite!“
To rêče — in v smert zaspí.

In truplo tam dobijo nago,
In kmalo pevca lice drago,
Oskrunjeno morivnih sil,
Spozná v Korintu gostomil.
„Kaj tebe, brate, najdem tako,
In z vencam, glej! smrekovim
Oviti tvoje čêlo jako,
Deležen slave, mislil sim.“

Plakaje zbor gosteč to čuje,
In pesnikovo smert žaluje,
Vso greško zemljo tuga vžgè,
On sercu vsakim zguba je.
V sodiše vréjo serda vneti,
In cela množica hrumí,
De pevca se spomín osveti,
Moritelj toči kri za kri.

Pa kje je sled? Po znamnju kakim,
V okrožju zbora, v stisku takim
Kardel naroda celiga,

Spoznati čern zločín se da?
Je ropar bil, želján zaklade,
Alj bil je kak zavidnik skrit?
To Heli sam razkriti znade,
Ki vse posvetno dene v svit.

Znabiti de ošabne glave
Se širi v sredi greške sprave,
In kér ga iše serda ost,
Se svojih del raduje prost.
Na pragu clo svetíš kljubuje
Mordè bogovam večnosti,
Se ravno v trumi napihuje,
Ki se v glediše tam valí.

Tu klop o klopi tik sedijo
Skor odra stebri se všibijo,
Iz bliž, iz delj, visok obroč,
Narodi greški čakajoč.
Doné ko šum valov globocih,
Ljudí nabasan, se glednjak,
Ovinkov bolj in bolj širocih,
Dviguje kviško v sinji zrak.

Kdo vé iména, šteje ròde,
Ki prišli so v gostivne zgode?
Iz Atike, iz Avlide,
Iz Tebe, iz Lakonije,
Iz daljne zemlje azijanske,
Iz vsih otokov prišli so,
In kora pesme veličanske
V gledišu tu poslušajo.

Po stari šegi, modro, kasno,
Korakov merjenih počasno,
Iz dna stopivši zadniga,
Igravnico obhodi ta.
Tak smertna žena ne koraka,
Tih dom rodil pozemski ni,
Orjaška mera strašna taka
Človeško daljno prestermí.

Ledovje černa plahta bije,
Košenosuha rôka vije
Žarečih bakel mračen plam,
Kerví v obličju manjka znam.
In kjer na glavah po navadi
Ljudém prijazni kodri so,

Serdíte kače, divji gadi
Trebuha strup napenjajo.

Sukáje v krogu se ostudno
Zakrožijo popevko čudno,
Ki serce zgrabi grešnika,
V žareče spone vkuje ga.
Omamši svest, razum slepivši,
Erinna pesem zadoní;
Doní — slušavcu kri popivši,
In lirnih glasov ne terpí:

„O, blagor, ki se čist ohrani,
Ki zmot in greha dušo brani,
Mé bližati ne smemo se,
Življenja pot mu gladka je.
Gorjé nasprotno, ki skrivaje
Nakída si pregrehe zlo,
Mé hčere tmin, za vse plačaje,
Njegovih pêt se primemo.“

„In če vbežati misli marno,
Za njim sledé smo tam viharno,
Tekočo nogo vpletši mu,
De pasti mora v gnus prahú.
Tak tiramo ga brez nehanja,
Kesanje vse je prazno nam,
Naprej, naprej do mertvih stanja,
In zmir je naš — in tudi tam.“

Tak pevši ples končajo čuden,
Mertvaškiga molčanja studen
Leží na celim domu duh,
Ko de bi sodbe bil posluh.
In stare šege, modro, kasno,
Igravnice obhodši krog,
Korakov merjenih počasno
Zgubijo zad se v skrit oblok.

Je res alj sanj grozenje tako,
Treptaje praša serce vsako,
In klanja se mogočností,
Ki skrivno sodi, vedno bdí,
Ki čudovitno, neumljivo,
Napleta temni klonč napák,
Globoko v sercu kliče živo,
Pogledu pa se vogne v mrak.

In čuj! — Iz gorne galerije
Zdej glas nakrat plašán zavpije:
„Ibikove, o Tímotéj!
Žerjave tam, poglej, poglej!“
In zrak pokrije nagla tenja,
In čez predór gledavnice
Mračivniga se mergolenja
Žerjaven roj poganja tje.

„Ibíkove!“ — imé štimano
Vsim persam novo vseka rano,
In kot valovi v cmerk veršé,
Od ust do ust prašanje gré:
„Ibíkove, ki vir je plaka?
Ki umorjen je, žertva zlih,
Beseda kaj pomeni taka,
In kaj prikazen tičev tih?“ —

In glasno bolj in bolj še praša,
Prašaje zdetja sum naraša,
Vse ljudstvo kliče: „Pazite!
To Evmenídna sila je!
Imamo ga, ki ga je umoril,
Izdá se sam s klicanjem tim,
Primite ga, ki je govoril,
In zgrabite tovarša z njim.“

Pa ta je komaj reč izustil,
Bi rad besedo v gerlu pustil;
Zastonj, — obraz od straha bled
Obložene vestí je sled.
Pred sodnika ju ljudstvo tira,
V trenutju sta previžana,
In pričo vsih pravíce skira
Poverne zlo morivcama.

Naprej, slavenski Jug!

Naprej, naprej, žareči meč osvete,
Slavenski Jug, junaška kri!
Naprej, naprej, postojne serda vnete,
V oserčje zmot, čez reke tri!
Čez reke tri v ostudni stan drakona
Ukaže vam očestva glas,
Zastavljena je tam slavenska krona,
Rešite jo, je zadni čas!

Sej tujih mej preplavale ne boste,
Slavenska je ta zemlja vsa,
Sirov Madjar o blodnji tmine goste
Preklal jo je v razcepa dva.
In Madjarsag * je sercu svete Slave
Že tisuč let strupeni zob,
Izbite ga — in veličanske glave
Pognal bo v zrak slavenski dob.

Ne zabite nesramniga psovanja,
„Nem ember tot“** Madjar veli;
Ne zabite na serbski zemlji klanja
Kovarskiga poslednih dni.
Pobiti so sinovi majke sive,
Zasramovan je svet oltar,
Oskrunjene so vaše čiste dive,
Banata cvet — kervav požar!

Ne zabite tatranskih bratov slavnih,
Ki rešnika zdihujejo:
Ne zabite krivic viharjev davnih,
Sedajnosti pričina so.
Izročite tlačivniku plačilo,
Kervavi plod nebrojnih muk,
Recite mu, če kaj od več bi bilo:
Dolžan ostal je Svatopluk!

Osveta scer je Božja, pismo sodi,
In sodi prav, ni dvombe več;
Na vekomaj osveta Božja bodi,
Slavenski Jug je Božji meč —
Groziven meč obnašanju barbarskim,
Oskrunjenju slavenskih vad,
Trepet in strah zatiranju madjarskim,
Slobodi pak nevžugan grad.

Naprej, tedaj, žareči meč osvete,
Slavenski Jug, junaška kri!
Naprej, naprej, postojne serda vnete,
V oserčje zmot, čez reke tri!
Evropa nej razumiti se vadi
Slavenskiga junaštva glas,
Kér, prej ko se železa ost ohladi,
Bo dela več za nas in vas.

---

* Madjarska dežela, Ungarland.
** Slovan ni človek.

Nemškutar.

Valovje napnè se, Slovenja ne spí,
Viharju grozivnimu brambe gradí,
In dvigne perute iz praha;
Pa kamor oberne jih lep samolet,
Zavira namembe ponemčen izmet,
Ki kita do križa mu maha.
Na tihama brate povedal ti bom,
O tebi sramuje slovenski se dom,
Sramuje se, votli nemškutar!

Germanja zatrobi in kakor veljá,
Slovenja primerni odgovor ji dá,
Se verlo in krepko obnaša;
V kavarnico stopi napihnjen kalin,
Se vogne prevzetno slovenskih novin,
Po dnevniku nemškimu praša,
Za tebe, budalo, nabrušen je meč,
Nikdar ne poljubi Slovenka te več,
Zaverže te, votli nemškutar!

Presilnimu tlačenju priti v okom,
Napravlja Slovenija zedinjen si dom,
In neče se v nemško vtopiti;
Nasprotno modruje otujčen izbirk:
Zdaj ravno se praži na nemškim ocvirk,
Hitimo deležni ga biti!
Slovenja kovarnik zavidljiva ni,
Zapovdi se ona devete derži,
Ter neče ga, votli nemškutar!

Slovenja slobodna potrebo spozna,
De šoli domačo besedo vpeljá,
Besede slovenšine gladko;
Ožuljen učitelj pa briše si znoj:
Kaj bomo tradirali, misli, oj! oj!
Sej nemamo drujga ko pratko.
Učil je, ne zabi, Slovenec modrost,
Ko glodal še Nemc je medvedovo kost,
Se našlo bo, votli nemškutar!

Visoko pomenlive barve veli,
Nositi sinovam Slovenja po tri,
Rudečo in modro in belo;
Nasprotno ji sili nezvesti rojak,
Za modro rumeno, za belo oblak,

Terdivši de to bo slovelo,
Rudeča v ti družbi, prijatelj, je čert,
Rumena zavist je in černa je smert,
Za tebe so, votli nemškutar!

Slovenja, ne bojte se, rešena je,
Junaško namembe dosegla bo vse,
Odpadnika kljub je ne moti;
Le včasih oserčje ji serda kipi,
Iz čiste de matere snet se rodi,
In tako snetivca zaroti;
Ti tujcu nemarno si svoje predal,
Pod mizo njegovo boš trohice bral,
Podnožnica, votli nemškutar!

Viribus unitis.

(Ob prihodu presv. ces. Franc Jožefa v Terst 1850. l.)

Osoda, glej! na bregu Jadre slavne,
Sklenila je mogočne sile tri:
Taljanski um svitlosti starodavne,
Izkušeno Slavenstva hrabro kri,
Germanskih ved modrosti bistroglavne;
Zvarila vse je v stik edinosti,
De svetu tak očitno znamnje dade:
Kam „viribus unitis“ priti znade!

Po klicu tim se verlo breg obnaša,
Mogočni Terst namembe cil spozna,
Deržavi v prid, Evropi v kinč naraša,
Podnebjam trem teržestva cvet velja;
Po vednosti le ude svoje praša,
Ne gleda: kdo jim kerstne liste da,
Do Tebe pak zvestobo vsim naroči
In „viribus unitis“ jo zvedoči!

In tak Ti dans veselo blagor vriska,
Iz tisuč pers Ti poje slave glas.
Iz tisuč lic ljubezni plamen bliska,
Kreposti vse oberne Tebi v kras!
In če se kdaj poverne doba stiska,
Zaupaj, knez, in kliči zveste nas!
Ko skalnat breg valovju bomo stali,
In „viribus unitis“ piš pregnali,

Visoka pesem.

Uvod.

V imenu svetimu, v imenu vsih imen,
Ki se mu vklanjajo kreposti tega sveta,
Ki vsim stvarem pogoj, ki cena je vsih cen,
Ozrimo kviško se v oblok Bogá Očeta!

V imenu luči tmin, zmagavca besnih sil,
Ki smert objemši sam otél je svet pogina,
Ki hlad je naših ran, zdravilo vsih zdravil,
Napnimo gerla moč v imenu sladkim Sina.

In razvedritelja oblačne pameti,
Ki je od vekomaj modrosti čiste plamen,
Obeh oseb izid, z obema v eni tri,
Zapojmo glasnih ust v imenu Duha, Amen.

I.

Oče naš.

Bitje čudno, bitje brez prilike,
Duh visok čez uma misli vse,
Ki v svitlosti večno rajske dike
Angelsko prespeš razumljenje;
Ki po zraku žarne krogle viješ,
Dih sladak iz cvétlice puhtiš,
Iz neviht življenja blagor liješ,
Blisku kdaj, in kod, in kam veliš.

Čudno bitje, bitje neizmerno,
Stvarnik, drug, in rešnik Oče naš,
Ki ta svet pomnožiti stoterno,
Ali v nič ga z migam djati znaš;
Ki od sonc do mične trohe peska,
Od prahú do kralja vsih zverin,
Od kresnic do strašne luči treska,
Vsim stvarem si vzrok in začin!

Nam si oče, vodja nam gotovi,
V blagoslov si dal nam sina clo;
Čujte vsi, deržave in rodovi,
Oče naš je sveto bistvo to.
Je naš oče, vir ljubezni žive,

Brez izjemka skerbno vsih strani
Nam daruje vsaki dan vidljive,
Dan na dan nevidne blagosti.

Kinč nam da podobe veličanske,
Nam prižgè v obrazu vida kras,
Čelu vcepi misli modrijanske,
Ustam da besede sladki glas.
Soncu vkaže: Brazde plod mu zbudi!
Roki: Vlij želečimu požir!
Zraku: Sap hladivnih ne zamudi!
Noči: Daj utrudenimu mir!

Bog ljubezni, oče vsiga sveta,
De sta nam, ki gline prah smo le,
V glavi um, in duša v sercu vneta,
Slava vsa in hvala tebi gre!
Hvala de veselja serce vriska,
Ko spomlad natvora oživí,
Slava de v dolini solz in stiska
Cvetlic nam obilno dozorí:

De nam up nebeškiga življenja,
Krepki up veselja večniga,
V boju zmot, ko truda in terplenja,
K zmagi sklep, orožje v bitvi da;
De pregreh ob cvetju bič odlašaš,
Naše de slabosti prispoznaš,
Da! de clo zločinu prizanašaš,
Ter mu moč in čas k pokori daš.

Milost je, dobrota brez prilike,
To ljubav neskončna tvoja je,
Ktera v cvet razviti vse mladike,
Vsaki berst obdati s plodam htje.
Bog ljubezni, oče sveta tega,
Odpri tej molitvi svoj posluh,
Serca nam očisti dima zlega,
Daj, čez nas de pride snage duh!

Daj, de bi po uku tvômu bili,
Obernili v tvojo slavo vse,
De bi pot kreposti le hodili,
Čistih serc, ko dečno serce je;
Daj de bi, ko zadna borba mine,
Nam očí zatisne mirna smert,
Tam za nas, nevredne tvoje sine,
Sveti dom nebeški bil odpert.

II.

Ki v nebesih si.

Razprostrel si svojim delam časnim,
Kterih ni prezreti svetu moč —
Tvojih dik in večne slave glasnim —
Višnjev krog, zvezdiša poln obroč.
Luči tma! — kter angel jih prešteje,
Ki ga um doseže zadne tek?
Kdo spozná, dokod, odklej so meje,
Bitja čas primeri kdo jim nek?

Iz deljav nezmerne te visosti
Pride dež in blagor plodnih ros,
Dajo svit nam sonca žarki prosti,
Hleba slad, jedil dostojni kos;
Pa zavrè i grom iz te višave,
Šine blisk, strupene kače kip,
Lopi tresk na greha krive glave,
Hipna smert njegov je rahli tip.

Tam slové po veri naši dečni,
Kteri so vtelesenja le všeč,
Tvojiga ravnanja domi večni,
Tvoj prestol, izvir, dozorje sreč.
Tam je mir, ki duša si želí ga,
Tam je raj in bitja pristni cvet,
Krona tam zaslug, prevena briga
Vsakimu, za blagor ki je vnet.

Tam si ti, milote poln daritelj,
Ki speljá po lastni volji vse,
Stvarnik nam podpora in učitelj,
Bič le tem, ki dobrimu se vprè.
Kraji tam so sladniga pokoja,
Kih zastonj pod soncam iše duh,
Tam je raj, nar višji slava tvoja,
Sverha tam posvetno praznih muh.

Njega dni, ko mrak so bile glave,
Človek top ni pota našel sam,
Jasnul si osebno tmin gošave,
Kazal mu naprej, — in kdaj in kam.
Pervi par je čul te govoriti,
Noeta si v brod otel potem,
Abraham je slišal kaj htje biti,
Kot pred njim očak Metuzalem.

Jakobu pokazal je nasproti
Pot visok se v nebo polzno sterm,
Mozeta poklical je v samoti
V prid ljudem nakrat goreči germ.
Davida od čede je peljalo
Tvoje clo na tron previdenje,
Drugim je v podobah mero dalo,
Svetu vkljub doseglo pično vse.

Kar prižgal pa Kristus je svetila,
Jasen je, dorašen umu svet,
Čudežev posamnih zdaj ni sila,
Uk njegov med čuda sam je štet.
Tehtnico le sučeš ti nad nami,
Strogo vsak presodiš berzni čin,
Tak zavor si himbam in omami,
Naših del do sodbe živ spomin.

Bodi zmir vodilo nam pravica,
Djanja cilj keršanstva blesk in prid,
Ravnanju podlaga le resnica,
Trudu vsim nasledi blag izid.
Bodi nam vse žive dni zagernjen
Samoprid in lastnolubja vir;
Kviško scer nenehama obernjen
Žarnih želj pobožno čist ozir.

III.

Posvečeno bodi tvoje imé.

Zadonite združeni svetovi,
Vse danice, zvezde vse višín,
Zemlje toki, morskih rek valovi,
Zraka piš, kreposti globočin!
Zadonite trombe kerubimske,
Harpe svete korov angelskih,
Zadonite pesmi serafimske,
Hosiana bitju bitij vsih!

Sveto, Sveto, Sveto — vedno bodi
Tvoje imé pravice silni Bog!
Na kolena zemlje vsi narodi,
Pojte — „Sveto, Sveto, Sveto!“ — krog.
Sveto imé neskončniga spomina,
De častim te vredno, daj, o daj!
Posvečeno v duhu tvôga Sina
Bodi tu in tam na vekomaj!

Ko se cvetje krasne tulipane
Letnih dob iz popja zableší,
Ko svitlost prikazni še neznane
Nočni mrak obnebja preletí;
Ko na zraku zime jasno studne
Tisučerno zvezdic blesketá,
Se zavzame človek luči čudne,
Serce mu stermenja duh navdá.

To pa je v blesku tvoje slave,
Kar ob soncu žark planetni je;
Iz odsvita večne luči prave
Le utrinka blede iskrice.
In stermenje tebi zaderžali,
Pozabili tvojo slavo bi,
Tebi ne češenja skazovali,
Vsih svitlob ki živo jedro si?

Bliža ki posvetni se visosti,
Ktera kot on sam je sanj in prah,
Hipno čut napade ga slabosti,
Neželen mu šine v žile strah.
Močnimu ponižno se priklanja,
V blesku kron mu serce trepetá,
Se za čast zatiravca poganja,
Ki mu ljud za nohtam prah veljá.

Slave pak bi tebi ne zapeli,
Ki si vse visosti vir in car,
Tebi, ki si oče zemlji celi,
Vsim stvarém, zvezdišu vsim vladar?
Ki ko strešeš rob obleke svoje,
Svitle te vse sonca zatemniš,
Al ko migneš, novih soncov roje
Iz kaósa vihrati storiš.

Sveto bitje, živi Bog ljubezni,
Tebi čast in perva dika gré,
Posvečeno v strahu in bojezni,
Posvečeno bodi tvoje imé!
Tebi le spodobi se češenje,
Tebi gre, de glasno vsih straní,
Te žival nezmerno mergolenje,
De te duh in praha sin častí.

Zadonite vsi tedaj svetovi,
Vse danice, zvezde vse višin,
Zemlje toki, morskih rek valovi,

Zraka piš, kreposti globočin;
Zadonite trombe kerubimske,
Harpe dične, ves nebeški raj,
Zadonite pesmi serafimske:
„Sveto! Sveto! Sveto! vekomaj!“

IV.

Vlada tvoja pridi nam!

Blagor kjer kraljuje splošne sprave,
Snaga kjer si vsnuje tihi dom,
Spora zmaj potuhne krute glave,
Mir puhtí bratinstva cvetni kom.
Tam so res na zemlji tej nebesa,
Zgine tam nevolje siv oblak,
Slast odsvit je vsakiga očesa,
Človek tam je angelam enak.

Tam v izdaj šibkejšiga ne pazi
Skrivni tat, ko gladni bistrovid,
Serčnih mer hinavšina ne kazi,
Bratu vsak marljivo množi prid.
Blagočut prijazna je beseda,
Dobročin namembe je izraz,
Na korist le bližniga se gleda,
Djanje kjer ukaže serca glas.

Vsih platí odmev je le ljubezen,
Polna je sočutja vsaka stran,
Človek clo namen lažnivih trezen,
Delam le pobožne misli vdan.
Je prepir, pa blagočutja samo,
V dobrimu kdo pervi stop dospè,
De od tam prostejši krepko ramo
Bratu v prid podati ročen je.

Dan za dnem preteče v miru gladko,
Hvale poln, molitvi posvečen,
Dela trud izide v spanju sladko,
V sad gotov pretvori se namen.
Spolni se v izviru vsaka želja,
Sloga serc zedini družtva vse,
Solze so v očesu le veselja,
Tuge jok neznan človeštvu je.

Zgine duh nesložnosti, bojezni,
Vse navdá zaúpa jasni kras,

Bog je cilj, pričina vse ljubezni,
Vedno le pravilo on za nas.
Vlade cvet, al že si ti med nami,
Vlade slad, al nas navdajaš mar?
Sta dosežna perhlo slabi rami,
Al sta sanj, za tu — nebitna stvar?

Žalibog! sta daljno proč od zemlje,
Naši po slepoti splašena,
Greha ki za kazni vir ne jemlje,
Napčno vsim priprosti uzrok dá.
Še temní pomota naše glave,
Še razum zavit je v gosti mrak,
Dih zastonj zaúpa v sape zdrave,
Strasti je igrača smertni vsak.

Istina, pravica, mož-beseda,
Prazni so in votli glasi še,
Le zaman po zmage znakih gleda,
Ki si zbral pravedno cesto je.
Kar velí zapoved vere svete,
Rani se na zemlji vsaki dan,
Uma dar, in milosti prejete,
Bo še dnes, ko nekdaj, zakopan.

Zgini ta napaka, mili Oče,
Vlade slad pravične dojdi nam,
Pravo pot ki vižati nas hoče,
Krepi moč do mračne meje tam;
Sveti nam prijazna luč pokoja,
Pervimu nekdaj namenjena,
Doba brez terpinčenja in znoja,
Brez pregreh in tug napadanja.

V.

Vlada tvoja zgodi se.

Bog nebes, voditelj sveta tega,
Stvarnik naš, ozvezdja in prahú,
Poln izvirk, pričina bitja vsega,
Večni duh uspeha in mirú!
Nedosežno, modro, blago bitje,
Snag zaklad, modrosti in dobrot,
Vsim stvarém brez mere plodno klitje,
Rojstvo vsih ljubezni in lepot!

Od kresnic do bleska Kerubina,
Od perhnin do trupla sončniga,

Vsih osup je tvoja veličina,
Vsim nagib le volja tvoja da.
Do mahú od cedre veličanske,
Do šeptanj od treska zlih vremen,
Spriča vse močí nam tvoje djanske,
Sjajni ert, veršine tvojih cen.

Ti velíš — blešeče krogle spejo
Hipno v mrak neskončne delje tje,
Zapoveš, in nove prederejo,
Lepših svit okrožje kinči vse;
Naročiš, in luči neštevilno
Zalša ti obleke sončni rob,
Migneš le, nališpa se obilno
Zemlja vsa pretežena blešob.

Kimneš, de! — pretí nam doba treska,
Narod cel človeški trepetá;
Rečeš, ne! vesela ura leska,
Zemlja raj je plodni, srečna vsa;
Ti veliš, pozimska slana skrije
V beli plajš gošave, polja, sad,
Zapoveš, in rahlo se razvije
Skrito vse v oživljeno pomlad.

Bog visok nebes in sveta tega,
Tebi kdo primeriti se sme?
Sonca kras, bleskot okrožja vsega
Zgine v nič, ko tebe se zavé.
Iz globín, iz delje neizmerne,
Gleda te, ko mi, čistejši duh,
Miglej tvoj tajivne in nevarne
Razkropí, ko piš kardelo muh.

Bog visok obnebja, zemlje, sveta,
Vsih deržav, vladarjev, kraljev car,
Vredno s čim častí te duša vneta,
Vmerlih kak prijeten ti je dar?
Samo to, de tvojiga kraljestva
V krogu se pobožno vkloni vsak,
V zvezi do nezmerniga posestva
Zjasni se pohlepnosti oblak.

Svet spoznaj, in tu in unkraj groba,
Tvojo čast, in tvojo visokost,
Bodi duh, al bodi perst-osoba,
Velikan, vladar, al kmet priprost;
Tebi gre, de pade na kolena

Pred teboj, kar gibati se zná,
Vlade vsak de tvoje tehta ceno,
Vse ji v prid do zadne trohe da.

Tebi gre, de tu v deželi skusbe
Prepusti se tvôm naklonbam svet,
Serca žar de čisti grešne gnusbe,
Živo zmir za tvojo slavo vnet;
Tebi gre, de človek vedno meri
V isti cilj, ki tvoja mera je:
„Sreča vsih! prospeh keršanski veri!“
Ta namen, naš Oče, zgodi se!

VI.

Daj nam dnes potrebno vse.

Scer dajaš brez prosbe nam osebno,
Vidiš prej, kaj sila je, ko mi,
Ceniš kar je vsakimu potrebno,
Prej ko v njem se želja prebudí:
Daš otroku gladnimu v zibelki,
Kar mu moč izreči še ne da,
Cvétlici na trati, v gozdu jelki
Dojde brez besed zahtevanja.

Plod lanú, konopniga prediva,
Lišpa polj široko cvetni plan,
Žitnica bogata tik je njiva,
Polja krog prostrane hoste stan;
Trop ovac na pústini se pase,
Volne poln za zimski kruti mraz,
Vínograd oblóžen zreti dá se,
Blágora težak je žitni klas.

Tega daš obilno sam od sebe,
Pred ko stisk potrebe kdo spozná,
Kaj tedaj nadlegali bi tebe,
Tvoj previd brez prosbe vse nam dá!
Tode ti ukažeš, de se prosi,
Rekel si: Prosite pristno me,
Vsakim po zahtevanju se znosi,
Le de v prid in snago dar mu je.

Človek pa spoznati vedno ima,
Dojde de po tebi vsaka stvar,
Sámodsé de svet ničesar nima,
Tvoj de je, kar pride, blagi dar.

Splošno se zedini v tebi krasno,
Vsemu si podpor, obstoj, izid,
Svetu tak oznani se naglasno,
Vse od tam, človeku vse je v prid.

Je tedaj spodobno, de se moli,
Hleba nam daruj za dnešni dan,
Nej doni zaupno vse okoli:
Manjkanja nam bodi krepki bran!
Nam daruj le to, kar je potrebno,
Ne preveč, ne kupoma, ne dik,
Tudi ne, kar bilo bi posebno,
Al celó le samoljubja mik.

Daj nam le, kar neobhodno terja
Časniga življenja silni stisk,
Krepki skit, ko kvara ost namerja,
Zdatni bran, grozí ko s treskam blisk;
Zmage venc, ko bor s pregreho žuga,
Vedri um, ko bliža se oblak,
V tebe up, ko nas napada tuga,
Blažno vse premeni v srečo tak.

Tuje nam ostani sporno vrenje,
Nam neznan zavid in muke jok,
Mirno se premikaj nam življenje,
Čistiga izvirka rahli tok.
Bodo tak se snage vse združile
Tebi v čast, človeštvu v cvet in prid,
Vsahnule nasprotne puste sile,
Sadja poln in slave bo izíd.

Zdravje scer tvoj vedni dar nam bodi,
S tem pa tih in zadovoljen čut,
Vzame ki kar koli se prigodi,
Tvoj za dar, ne za naključbe but.
Blagor nas tedaj ne bo zapušal,
Nam bo vse darilo iz nebes,
Milo ti to prosbo boš poslušal:
„Bog visok, potrebno daj nam dnes!“

VII.

Odpusti krivde nam.

Bog ljubezni, slika poterpljenja,
Milosti, pravice večni Bog!
Dnevno dolg naraša nam življenja,

Sledni dan je širji greha krog.
Vemo res natanjko voljo tvojo,
Glasno nam v oserčju govorí,
Vbogamo pa rajši glavo svojo,
Redkokrat ki modro nam velí.

Mesto de krepost bi izvolili,
Verlo šli po stopnicah pravic,
Vmolknemo ko zloba rogovili,
Veterno al sledimo ji vštric.
Množtvo želj prešernih in pohota
Najde pot do serca našiga,
Zgovor koj si skuje zla pomota,
Ako vest privólenja ne da.

Bog visok ljubezni poterpljenja,
Milosti, pravice sveti Bog!
Našiga ne sodi tak življenja
Pično clo, kot kaže zakon strog.
Ne plačuj po naši nam zaslugi,
Meri nam po lastni milosti,
Opri nas v omahanju in tugi,
Brata kot podpiramo i mi.

Skaži nam, ko zderknemo, dobrote,
Bodi lek, če stiska čut gorjup,
Vedri nas, ko žugajo pomote,
Zdrami vest, pretí ko greha strup.
Zjasni vid, v obleki ak sobolni
Skriti volk se bliža himbno nam,
Divji al ko vepar serda polni
Tik nasprot zakruli tu al tam.

Vsmili se, ko dobriga sovražnik,
Grešna sla, kalí oserčja čut,
Zlosti duh nam, blagodjanja lažnik,
Polzno past nastavlja tiho ljut.
Kliči nas, omama ko presladka —
Kače kip — nam bliža skrivno se,
Ko v prepad oberne pot pregladka,
Spomni nas, vernitve čas de je!

Nas miluj, ko pravi sled zgubimo,
V igro klam le vid obračamo,
Čednosti ko lestve zapustimo,
Spolnimo telesu voljo vso.
Vsmili se, takrat Gospod ljubezni,
Proge teh napak odpusti nam,

Glav omôt, in serca zmede strezni,
Zgub de vsak pomembo vidi sam.

Tudi mi smo bratam odpustili
Čisto vse, ki bercali so nas,
Zvezki zdaj med nami so le mili,
Vlada le dobrote blagi glas.
Blagor tem, ki ljubi, ki sovraži,
Sreče cvet, ki škodo nam želé,
Mira slad, ki preganjaje draži,
Dobro vsim, ki vrag nasprot stojé.

Dnes ki nas terpinči al ožali,
Bodi nam umirjen tudi dnes,
Jutro de zedinjeno se hvali
Strog vladar zadostenih nebes.
Tak se nam bo milo prizaneslo,
Kar vestí nadlega rahli čut,
Sreča bo med nami sjajno geslo,
Djan ob moč kraguj šipavno krut.

VIII.

Skusbi ne prepušaj nas!

Dobrih del po stopnici hoditi,
To nam je od nekdaj tvoj ukaz,
Ne dvomljiv, ne omahaven biti,
Bliža kjer zavodbe se izraz;
Kot junak poguma se napolni,
De stojí v boritvi krepki dob,
Vihri kjer, al množici nevoljni
Kaže strog namembe ojstri zob;

Tako tud kristjanu je potreba
Paznosti, poguma in obran,
Zraven pak, de blagor mu iz neba,
Prosbi v sled, obilno je poslan;
Božji dar de ga, veljavna vera,
Čistosti, pravice krepki duh,
V oblu borb, vertečih se, podpera,
Strupa ga otmè posvetnih muh.

Redkokrat je človek srečen tako,
Brez over doverši de obhod;
Vsih skušnjav de ognil bi se jako,
Smertnimu ni dano od prisod.
Pa krepost, kaj bila nek bi vredna,

Ako bi brez truda prišla nam?
Ravno to ji je priklada medna,
De vojak jo pridobi si sam.

Tode boj za zmago to ni igra,
Hteva moč, in tirja živ pogum;
Mik mesen je slika žrelu tigra,
Zmiraj ne premaga ga razum.
Bor začnè in zatemni se duša,
Misli blesk obdá dvomljivi mrak,
Zmoten duh scer dvignuti se skuša,
Pravih pa namer ne najde vsak.

Vsmili se, Gospod, ob uri toti,
Pošli nam primerjeno pomoč,
Krepi nas pogibelni na poti,
Kar pretí nesrečo, pihni proč.
Reši nas potuhe in zvijače,
Blodenja, golfije, vernih zmot,
Vari nas pod rožo skrite kače,
Zgini nam nestalniga pohot.

Z mečem daj nam bojevati vere,
Brani nas napada pravde skit,
Čistih mnenj, pogumnih iste mere,
Sledimo pravedne misli svit.
Cesta snag ostani nam podnožje,
Sercu mir tihotni bodi dan,
V tebe up nam varno je orožje,
Dela trud nečimernosti bran.

Bodi nam nevgugana pravica
Geslo zdaj, in zadni dih,
Vednoma medsebna govorica
Srečnih ur, ko časov pusto zlih;
Geslo nam namemba le nebeška,
Božji v dar in čin zaupanje,
Tako nam ne bo dosežba težka,
V sercu kar primernih želj zavrè.

Hrabro tak, namere stanovitne,
Ko sicer je prosti božji dar,
Svitle te so krone pridobitne
Vsakim, ak premaga mu je mar.
Bog nam dá, ko molimo pobožno,
Njemu v čast obernjen slab obraz:
„Vsmili se, te prosimo vsi složno,
Homatij iz grešnih otmi nas!“

IX.

Hudiga odreši nas.

Čistosti nasprotne želje tega
Čuta nam premeni, mili Bog!
Tako nas osnaži rahlo zlega,
Hudih muk nas vari in nadlog;
Volji ki pobožni, ter pravici,
Zmir nasprot z overanjem grozé,
Ko vihar pohlevni govorici
Za odvet sovražno le veršé.

Zmoti nas potegni iz vezila,
Strupa strog opomni nas pregreh,
Ne ovrè de nas obupa sila,
Djanju vsim cveteči daj uspeh.
Zrasemo de v dobrimu nakloni,
Bolji in modrejši dan na dan,
Milosti svepavne nas prisloni,
Bodi lek pomot in dušnih ran.

Manjšaj se gromada naše zlobe,
Čisti nam se cilj, in um, in čut,
Vsahnejo nej zdravju kvarne gobe,
Vmiri tak vestí se rivec krut;
Tak de spet zaúpaje pogleda
V blesk nebes napak oprosten duh,
Ker mirú mu ne kalí zaseda
Grešnih želj, pokoja strupnih muh.

Serd in čert, sovražtvo ne razdvoji
Zanaprej s prijatli, bratam nas,
Bližniga si želje vsak usvoji,
Sreča vsih razjasni nam obraz.
Vladajo nej čuti zlobe trezni,
Čuti snag, bogaboječnosti,
Čuti sploh keršanske le ljubezni,
Milbe duh človeštvo vse oví.

Strašno zlo, nar hujši greha hudo,
Krivde je, napak in zlob zavest,
Proč tedaj osnaženja zamudo,
Uzmimo čestila urno v pest,
Pervo pak zaúpanje je v Boga,
Drugo je molitve krepki skit,
Tretje sklep, oprostiti se zloga,
Ter pogum, in vedre glave svit.

Sredstva te nas prav peljale bodo,
Trešimo de butaro verig
Mesnih proč, ko kužno duše škodo
Vdušimo posvetne želje mik;
Kviško de obračamo očesa,
Kjer je naš, pravednih kjer je dom,
Kjer za vse odperte so nebesa,
Hudimu ki pridejo v okom.

Daj mi glas, de zdatno te zakličem,
Daj zaúp, de voljno uslišiš me;
Vero de prestola blesk dotičem,
Serce ak omame trezno je.
Vsim daruj usmilenja naznanbe,
De obup ne zmane serčnosti,
Nada kjer veljavno čversto branbe
Šibkimu pogumu omedli.

Tak nam se vkrépila bo roka,
Zdramljen duh izvil se iz nadlog,
Serce tug oprósteno in stoka
Vriskalo bo k nebu: „Sveti Bog!“
Tvoja le nam volja bo pravilo,
Bežal proč od nas premagan greh,
Ti pa k nam se boš obračal milo,
Žarni dal po prosbi voljno vspeh.

X.

Tvoje vse na vekomaj.

Tvoje je, kar zemlja v lonu krije,
Tebi gre, kar slavniga rodí,
Ti si vir, ko sonca lesk zasije,
Vsim naslon, kar v oblu se vertí.
Tvoji so neskončnosti prostori,
Krog višav, skrivnosti globočin,
Tička čivk, in serafinski kori,
Lune svit, ko mrak ponočnih tmin.

Tvoje je vse vidno in nevidno,
Kar nebó, zvezdiše kar imá,
Dolzih dob, al hipoma izidno,
Malih cen, al čisla večniga.
Človek, čuj! Ne zabi! V roki vsako
Suče on, kar bilo je, kar bo,
Volja mu je tekla ravno tako,
Kakor je na zemlji za-te šlo.

Kaj treptaš, ko grom podnožje strese,
Piš divjá, neviht grozí vihar,
Vražtvo vrè, končane snage zdé se,
Ter pravíc nikòmur več ni mar?
Kaj derhtiš, hudobe ker zarotno
Krog in krog pogin al kvar grozé?
Bog bedí, med nami ni samotno,
On za nas in naše stiske vé.

Strah čemú? ak pusto je življenje,
Pot posut z bodečim ternjem clo,
Svet čertí pobožno tvoje mnenje,
Ko de bič grozitve bi biló.
Groza kaj? ko sonce dneva zgine,
Kača tmin nasprot molí ti ost? —
Upaj, sin! to v krasnim cvetju mine,
Bog živí, in on le je krepost.

Kaj bahaš, ko ktera gladko steče,
Slave venc ovije čelo ti?
Zvezdam ki vertenja pot nareče,
Ti za mig razjasnul je očí.
Bodi glup, al bodi svitla glava,
Prah si le, ničesar le propast,
Ves njegov, — in njemu grede slava,
Dvignul ak te hip je v motno čast.

Kaj groziš, ko serd napne ti kite,
V sercu ti zavrè minljiv pogum,
Duh nakrat pokaže sredstva skrite,
Kih do tam opazil ni razum?
S čim protiš? Kar žarno te navdaja,
Te je le zadelo mem gredoč,
On je vir, od njega ti prihaja,
Samo Bog, le on je pristna moč.

Vanj tedaj oberni, duša tužna,
Upni gled, ko vse te zapustí,
Spred ko zad posvetna pretba kužna
S kvaram ti, s poginam clo grozí.
Vanj zaúp, ko vse bo spodletelo,
Teh naslomb vihar ti ne podrè,
V upu tem bo boljšati se jelo,
Tudi zdaj on čudov Bog je še.

Upajmo v njegovo obračanje,
On razvil bo gladko klonč osod,
Vredimo prilično svoje djanje,

Vari vsak pregrešnih se pomot.
Tako bo življenje polno slada,
Vernul nam nekrivde bo se raj,
Tekla zmir pravedno sveta vlada,
Bogu v čast in slavo vekomaj.

Izid.

Očetu Bogu čast! doveršeno je vse,
Zaúp je v njega bil, podpiral mi je delo,
Gotovo, tu al tam, zibavno, slabo je,
Početje v sebi pak je krepko dno imelo.

In Bogu Sinu čast! njegov je blagor bil,
De perhli roki tej obneslo se je djanje,
On upanja me je, on stalnosti učil,
Pokazal jasno mi slabosti zemskih stanje.

Ter Duhu svetim čast! on krepil mi je moč,
Mi dal spoznanja je potrebno šibko mero,
Pobožnosti lesket v oserčja motno noč,
Podpihal vedno scer mi v jedru žarno vero.

Rusko-Puškinovih Petero.

Sang der sonderbare Greise
Auf den Märkten, in den Gassen,
Gellend, zürnend seine Weise:
  Bin, der in die Wüste schreit.
Langsam, langsam und gelassen,
Nichts unzeitig, nichts gewaltsam,
Unablässig, unaufhaltsam,
  Allgewaltig naht die Zeit:

Thorenwerk, ihr wilden Knaben,
An dem Baum der Zeit zu rütteln,
Seine Last ihm abzustreifen,
  Wenn er kaum in Blüthen prangt,
Lasst ihn erst die Früchte reifen,
Zufall dann die Aeste schütteln,
Bringt auch selber wohl die Gaben,
  Die ihr ungestüm verlangt!

Chamisso.

I.

Ribič in zlata riba.

Pravlica.

Sivór nekdaj z babelo svojo staro
Pomorskih vod na bregu živel je,
Ribarstvu vdan za toplo leto jaro
Napleta mrež, ko zima lov ovrè,
Kar je imel, orodja šibko šaro,
Kočure v kot je shranil lahko vse,
Starúha je pri pragu predla vidno,
In scer, se ve, de godernjala pridno.

Ribár nekdaj ribari po navadi,
On pervikrat privleče glen iz vod,
Vtopí ko vlak na drugo v sladki nadi,
Pomorskih trav je nekaj skusbe plod,
Zdaj potopí še v tretje lova radi
V globino sak, potegne ga na prod,
In kaj je v njem? Živahna zlata riba,
Po ribje s'cer, pa žlahtniga nagiba.

In glej, začne mu riba govoriti
Omikano in čisto rusko tak:
Čuj, pusti v to nazaj me vodo iti,
Odkup ti dam, kar le želiš ga, vsak!
To čuvši on ob um skor hoče priti,
Opanjen ves in kipu clo enak,
Nalovil rib števila je velike
Tedajni pak še ne podobne slike.

Dovoli on, kar prosi riba zlata,
In govorí v priliki teh besed:
Bog s tabo, daj, so ti odperte vrata,
Svobode se raduj valovja sred,
Ne mika me odkup, in ne odplata,
Pustimo to in s tem zahvale vred,
Ak srečna si, to meni je zadosti,
Bog daj, de jo vbežim enako zlosti!

Potem staruh se verne k svoji ženi,
Ter ji pové, kaj se zgodilo je:
Verjela boš, poslušaj, težko meni,
Kar imam dnes ti razodeti vse,
Sem videl rib že mnogo; še nobeni
Ni bilo moč nagovoriti me,
Pa dans mi je v oblasti ena bila,
Ta je ko mi po rusko govorila.

Prijetno je ko jutra zor blešela,
Očesa so svitele se ko žar,
Škerlatne je plavavnice imela,
Obnebja blesk je bil trebuhu dar,
Danice luč na herbtu je gorela,
Tak bila je po vsem čarobna stvar,
Bil glas besed je ko diviško petje,
Prikazni pak oblika vsa — zavzetje.

Prosila je, de v morje naj se dene,
Ker voda le ji je prijetni dom,
Na suhim ji življenje v hipu zvene,
Straší jo zrak, drevesa, dol in kom,
Ponudla je blagá mi polne stene,
Z odrešbo ak jo zadovolil bom;
Sim bal se kaj, kar bodi si, sprositi,
Zastonj sem jo v slanoto pustil iti.

Nad ribičem staruha je zavpila:
O, tepec ti, o, gumpež, o, bedak!
Prilika tak ugodna ti je bila,

Da bil bi jo objel gotovo vsak,
In ti ta dar, nevkretna rogovila,
Prijeti le, clo temu nisi jak,
Za novo saj bi prosil bil korito,
Ne vidiš, da je naše vse razbito?

Podá ribár do morskega se brega,
Na vod okraj oberne svoj obraz,
Zaklicati na moč se scer ne tvega,
Šeptaje le nagovorí talás,
Pa komaj ta zadet od klica tega,
Zatrese se valovja cel pojás,
In ribica do njega se prižene,
Ter praša ga: Kaj ti želíš od mene?

On ręče ji, še straha razun sebe:
Usmili se, začarana gospá!
Sem kregan bil, in verlo, zavolj tebe,
Staruha mi pokoja več ne dá,
Budijo zmir se čudne ji potrebe,
Po novimu koritu trepetá,
Ker naše se je staro ji razklalo,
Tedaj terdí, de ji koristi malo.

Odgovorí na to mu riba tako:
V nebó zaúp, in te skerbí na stran,
Korito vam je dano, novo, jako,
Bog daj, de bo potrebi vaši v bran,
In de razum zatrè pohlepa spako,
Pohot de vam ostane clo neznan,
Ker ta zbudí po malim serd osode,
Ter navalí k izidu — kvar in škode.

Domú sivór se verne k svoji starki,
Korito je že novo stalo tam,
Pa babi vžge se hujši v buči žarki
Ko prejšnje dni togote divji plam,
Kaj to je vse, zavpije, taki darki
Se vzamejo? Ti cvet neumnih klam!
Dremavs, bedak! Nazaj do ribe hodi,
Saj hišico, če kaj veljaš, ji zvodi!

Hití ribár nazaj na breg pomorski,
Temotno je valovje bilo zdaj,
Širok oblak, vihrav in čern, zagorski,
Overal je svitlobo v senčni kraj,
Zakliče ribo, rahlo in po dvorski,
Iz delje berž priplava ta nazaj,

Kaj žuli vas, marljivo ga popraša,
Kje te tišči, kaj je potreba vaša?

Ji reče on globoko se vklonivši:
Ne jezi se, ne serdi se, gospá!
Staruha mi — poprej že kača bivši —
Sedaj celó počitka več ne dá,
Korito več, pohot le bolj budivši,
Ne vmiri je, je satan baba vsa,
Zemljanka zdaj ji ni dovolj velika,
Lesena jo prostorna hiša mika.

Nič ne žaluj, je k temu riba rekla,
Le verni se, podaj na svoj se dom,
Ta vama bo po volji pično stekla,
Osoda je že prišla temu v okom,
Pa les je les, leseno ni iz jekla,
Sedaj sloví, zna biti zajtro lom,
Zatoraj je razuma treba vedno,
De hrani se, kar je hranitve vredno.

Se verne on, domovja svoga iše,
Zemljanke ni, in ne od nje sledú,
Kjer bila je, obstenja krasne hiše
Prijazni lesk se razodene mu,
Kdo ribiča zavzetje vse popiše,
Ko čudeže preceni take tu?
Staruha je molčé ob oknu stala,
In sèm ter tjè očesa krog sukala.

Ko vgledala je svojiga sopruga,
Togote žar nakrat se hujši vžgè:
Dremavs, kričí, ti uma pusta kuga!
Lesena ta kočura, to je vse?
Ni našla se za mene lepši druga,
Ki bolj ko ta za nas pristojna je?
Le verni se, mi ni dovolj selanka,
Sloveti čem požlahnjena dvoranka.

Podá ribár do morskiga se brega,
Je burna in nemirna voda zlo,
On zre v zatok, pa ne pregleda vsega,
Kar vidi ga, ni ribe v njem biló,
Zakliče: še klicanje se razlega,
Ko vidi že iz delje priti jo,
In blizo zdaj marljivo ona praša:
Kaj želje so, in kaj potreba vaša?

Ji reče on: Pomozi mi v ti sili,
Globoko se ji vkloni, clo do tal,
Še hujši zdaj mi baba rogovili,
Nikogar se še toliko nisem bal,
Občutke, ki poprej so sladki bili,
Ponos ji je v spominu vse požgal,
Selanka, to je rečica premala,
Htje biti zdaj gospá, bogata, zala.

Odgovorí mu riba te besede:
De zvemo s tem, al konec bo nadlog,
Poskusimo! Navadno take zmede
Zapletajo se hujši le okrog,
Pohot cvetè, ko najde plodne grede,
Pa — verni se, in s tabo hodi Bog!
Bo sčasoma se jasno razodelo,
Verjeti kaj dvoranki se bo smelo.

Domú sivór se verne k svoji stari.
Kaj vidi on? Visok ostolpen grad,
Na stopnicah staruho v lišpa šari,
Vse v žametu, na čelu šapel zlat,
Demantov poln ji venec kolobari
Nakrišpan grud, in zlo okinčen vrat,
In šolnički najdrajši karmeznice
Pokrivajo olišpane nožice.

Služabnikov je bilo krog veliko,
In ona jih poredoma lasá,
Nagovorí sivor ošabno sliko:
Me veselí, si blesk in krasotá,
Bog srečo daj, po smerti večno diko,
V pokoju tak se preživeti dá. —
Pa ona še odgovora ni dala,
Koj k delu ga v konjušnico poslala.

Tak stekle ste po redu dve nedele,
Staruhe gnjev naraša v enomér,
So zbadati jo želje višje jele,
Zaropotá ko včasih ljuta zvér,
Nakrat možá pokliče spet od stelje,
In mu velí, naj gre do ribe v dir,
Ker ona več dvoranka neče žiti,
Kraljica zdaj mogočna hoče biti.

On reče ji, ko sliši te besede:
Te vjedla je morde tarantula,
To mervico možgan ti satan zmede?

Navdana si toposti, blodnje vsa,
Ne veš, ne kdaj, ne kak, ne kam se vsede
Mogočnik in posneti misliš ga?
Naklanjati sim želel ti dobrote,
Ne grem tedaj ti prositi sramote!

Ko kušar je staruha se jezila,
Možá na moč berljuznila zaúh:
Se meni vpreš, ti kmečka rogovila,
Dvoranki clo, nevkretni zavalúh?
Zavedi se poprej, ko treši sila,
Le k morju koj, ne bodi umu gluh,
In če ne greš, pomagati bom znala,
Prinuditi, primorati te dala!

In k morju spet se stari mož odpravi,
Je bilo clo temotno morje skor,
Klicaje ribo se na bregu vstavi,
Valovja zrè pod sabo razni spor,
Koj ribica v začetni že naplavi
Mu pomolí glavico čedno gor,
In praša ga: Kaj k meni te prižene,
Kaj treba bo, in kaj želiš od mene?

Na to sivór: Sam zlodi babo šunta,
Poslušaj me, jeziti se nikar!
Hudoba ta se vedno z mano punta,
Ta šestiga ni dneva božja stvar,
Izverstna clo bi v peklu bila lunta,
Za vpaliti desetkrat hujši žar;
Dvoranka — to sedaj je ne nasiti,
Kraljica — da! kraljica hoče biti.

Nič ne žaluj, mu reče riba zlata,
Le verni se in bodi s tabo Bog,
Nej vladati poskusi stvar košata,
Več tacih že je vidil svet nadlog,
Dežele, v kih je dnes — — nekoljko blata,
Semirama nekdaj je trešla v jok,
O druzih pa, ki mlajši so, molčimo,
De več jih ni, o tem se veselimo.

Se verne mož domú k ošabni stari,
Pred njim stojí visok cesarski grad,
Po izbah krog staruha kolobari,
In ravno kar na stol se vsede zlat,
Ji strežejo baroni in bojari,
Obilna hran je mize vsaka plat,

Peneča je šampanjka verlo tekla,
Dva pridna zmir iz buč zatike vlekla.

Kolačke je medene prigrizvala,
Po žveku najhitrejši je bilá,
O vratah je telesna straža stala,
Od glav do nog v orožje vtaknjená,
Kresavnike napete skor deržala,
Pripravljena je k bitvi bila vsa,
To vidši in de vse se ji priklanja,
On misli — to gotovo se le sanja.

Stermí, treptá, do živiga oplašen,
Nekoliko se bliža starki plah,
Blišobe pak enake ves prestrašen
Se verže nem, brez govorjenja, v prah,
Je čudež bil v okrogu scer razglašen,
Gledečiga pa vendar zmane strah:
Bog živi te, on reče ji, kraljica,
Bi rekel, zdaj dovoljna bo dušica!

Staruha pa pogledati ga neče,
Ponosno, da! ošabno se derží,
Ne gane se, besedice ne reče,
Z očesom le, nej spoka se, velí,
Dvoranov koj nekoliko priteče,
Popade ga in dvigne, zavertí,
In zdaj derčí ribar iz rame v ramo,
Kot oblička ob igri z jame v jamo.

In zunaj, koj pri pragu, so vojšaki,
Zaúšnic tam nabira važna je,
Ker niso le v pobitju vraga jaki,
So šale jim tih sort prijetne vse,
Grohót, prikor, zasmeh so bili taki,
Priličniga ni slišal nikdo še,
Derhal kričí: Boš vedel zdaj, da posla
V deržavi ni pripravniga za osla!

Vertí se čas, za tednam teden steče,
Staruhi se priskuti vlade čast,
S to aboto se več pečati neče,
Spoznavši, ta de ni življenja mast,
Spet iskati moža sopruga reče,
Poslani koj dobijo ga v oblast,
In ko pred njo stojí v dvoranov množi,
Občutke mu staruha tak razloži:

Podaj se tje do ribe, jo pozdravi,
Povej ji tak, vladanje mi je všeč,
Pa kraji ti za mene niso pravi,
O čudežih oblast je moja reč,
Pomorska moč o ribah mi je v glavi,
In tvoja bo motavka mojih sreč,
Kar hotla bom, to bom ji ukazala,
Po celimu jo morju pošiljala.

Ukazu tim ribár se ne protivi,
Gotov dovolj, zastonj de bilo bi,
Pokorno se priklone babi krivi,
Na morski breg do ribice hití,
Viharja znak, oblaki črnosivi
Pokrivajo obnebja vse straní,
Na kviško se valovja spor dviguje,
Z vetrovi vred togote divje hruje.

On ribico zakliče kakor vada,
Priplava ta do brega, praša ga:
Imela kaj bi duša tvoja rada,
S čim služiti bi ti zamogla ja?
Vklonivši se nadloge tak razklada
Ji ribič zdaj, in riba sluh je vsa:
Kar več ne vem, kak bi obračal z babo,
Dovoli mi, de se pomenim s tabo.

Kak pridemo v okom enaki zlosti?
Poslušaj me, serditi se nikar!
Kraljica, to sedaj ji ni zadosti,
Nad morjem clo htje biti gospodar,
In tebi, da! clo tebi, ribi prosti,
Ukazati, to je gerdobi mar,
Kar sanj bo dal, to misli vse dognati,
Po celim krog te morju pošiljati.

Ničesar več na to ni riba rekla,
Nakrat okrog je obernila se,
Nevoljna vod valove z repam spekla,
Ter zginula v globino morja je,
Oterpne on, ko de bi bil iz jekla,
Kaj tacega se ni zgodilo še,
Klicaje tam po bregu samši hodi,
Na zadnje pak, de je zastonj, presodi.

On verne se merčljiv do svoje stare.
Kaj vidi zdaj? Dvoranov, grada ni,
Stražarjev ne, nič več ponosne šare,

Poslopja ne, hrumenja ne ljudí,
Kočura streh nasprot molí razpare,
Na pragu tam staruha spet čepí,
Razklano vse pred njo in zlo razbito
Ležalo je, ko nekidan, korito.

II.

Kavkazki vjetnik.

Pervi del.

Po pragih koč in ob ogradah
Čerkesi dnes brez del sedé,
Neskerbno ropnih o napadah,
O bojnih brigah govoré.
Z lepoto gorskih konj bahajo,
Za raj veljá jim delapust,
Presilenju ko slavo dajo,
Je slad iztok medenih ust.
Poslavljajo junake svoje,
Njih budni um, prekanenost,
Kak bistro pušk jim strelba poje,
Zadene kak pušice ost.
Vasí požganih se ne zabi,
Lepote ne ujetih žen,
Kar mem gredé se scer nagrabi
Od dragotin visokih cen.

Tak teče sèm ter tjè beseda,
Po zraku plava lune krog,
Nakrat Čerkes, osoba bleda,
Med nje pridirja urnih nog.
Za sabo v zadergi privleče
Mladenča ravno vjetiga,
Tu, nate Rusa! vriskno reče,
Na krik sosedstvo skup vervrá.
Ostopi ga na moč grozivši
Ta ljuti rod, zaton pravic,
Jetnik, pobit in ranjen bivši,
Molčí med njim kervavih lic.
Ne vidi zlih pestí grozíje,
Ne sliši kletve strašne njih,
Mertvaški senj ob glavi vije
Mu pust oblak dozdevkov zlih.

Razjasniti se dolgo neče
Jetniku ta omotni mrak,
Poldnevno že ga sonce peče,
Na nogah je že v selu vsak;
Sedaj se mu poverne tudi
Zavedenje življenja spet,
Odleže, kar ga v sercu grudi,
Je vnovo čut nekoljko vnet.
Slabotni gled okoli suče,
In vidi nedohodnih gor
Neprezretljive snegov gruče,
S tim upanja otetbe vmor;
Za hribam hrib, za goro gora,
Od pustih spred pustejši zad,
Čerkeskih tak slobod opora,
Sovražnikov Evrope grad.

Verig de strah za hip ne zabi,
Rožljajo tje, bi djal, na pih,
In groze stisk, to čuvši, zgrabi
Ob gerlu ga, de vprè mu dih.
Ta glas mu strah ves razodene
Od pervih ur do zadnih dob,
Tolažbe cvet mu v migu zvene,
Ak misli le: Čerkeski rob!

Pri plotu ternove ograje
Tik sela vjetnik sam sedí,
V gošavi kermo nabiraje
Raztrošeni gorali vsi,
Kavkazkiga ni zreti sina,
Širjava vsa molčí pred njim,
Dolin, planot in gor višina
Razpenja se o kraju tim.
Ni viditi vasí, ne sela,
Samotnih ne v okrogu hiš,
Le jednoličnih trat dežela
Ti kaže v delji združen bliš.
Med njim se sveti cesta gladka,
Ki pelje proti severju;
To vidši se opomba sladka
Zbudí v spominih vjetniku.

Ta cesta pelje v ruske kraje
Kjer živel je mladosti dni,
Veselja čutil perve slaje,
Ljubezni perve radosti;
Pa tudi strah, skerbí, terpljenje,

Ko zgrabi časa burni tok
Začeto, nježno še, življenje,
Potegne mu razcvet iz rok;
De vgasne up, tolaž, veselje,
Kar scer mu slast al drago je,
On clo prememb na bolji želje
Globoko v serca hram zaprè.

Poznal je svet in zle namene
Lizunov in kovarnikov,
Prijatle brez vestí in cene,
Ljubezni sanj clo negotov;
Spoznal kovarne je napade,
Pretehtal bliš krivic, praznot,
Dvoranskih besedí oslade
Je slišal, žalibog, povsot.
Odstopnik sveta, drug prirode,
Zapustil je domovje zdaj,
Z veselim upanjem svobode
Obernil se v neznani kraj.
Pa vsim je konc! — Ni ga na sveti
Zapaziti več upanja;
Clo vi, tolažbe zadni cveti
Ste vsahnuli, izdali ga!
Jetnik je on! — Z glavó na kamen
Prignut želí, de vgasnul bi,
Ko dneva svit življenja plamen,
In prišla noč mu večnosti.

Že merkne sonce za gorami,
Potihne v hosti kôscev hrup,
Primahajo domú s kosami
Leskečmi vsi Čečenci skup.
Vse oživí po bornih hišah,
Unetijo se ognji rah,
Zavrejo piskri po ognjišah,
Potem je vžito vse na mah.
Polagoma šumot odjenja,
Zavito v mir je selo vse,
Vesolniga počitka tenja
V okrogu zdaj razpeta je.
Iz gorskih rup v omračnim blesku
Šumí navzdol peneč potok,
Bregovja verh, soseden tresku,
Stermí v oblak, še čez visok.

Cel Kavkazus je v sladkim spanju,
Le lune svit na nebu bdi;

Kdo moti pa v samotnim stanju
Jetnika zdaj o polnočí?
Molčé se bliža; tiho stopa, —
Iz sanj zbudí se Rus nakrat,
Skor misli svest si ni, in sopa,
Divico zrè pred sabo stat.
On gleda, tuhta — — to je zmota!
Za bitje vzeti to, — ne gré,
Prikazen je, dozdev, praznota,
Predrami se in zgine žé. —

Divica rahlo se približa,
Visoko de telesa rast
Pomanjša, se nekoljko zniža,
Skudelice podá mu slast.
On pa jedila kar ne vidi,
Posluša le besede glas,
Ne misli, kaj telesu pridi,
Zagledan ves je v nje obraz.
Jezika scer še ne razumi,
Pa njeni gled in lica žar
Svedočita, de kar ne sumi,
Deklé je vse njegova stvar.

Se zdi, de mu pogled veleva:
„Oživi!“ in poprešna moč
Se v udih koj mu razodeva,
Ter dvigne se jo vbogajoč.
Pokornik volje tako mile
On kupico izprazni clo,
Življenja čuti čverste sile
De v jedru duše mu zavró.
Potem nasloni težko glavo
Na merzli kamen tužno spet,
Pa vnovo zmer okó berlavo
Do deklice namerja sled.

Deklina tiho, brez besedi,
Jetniku tak sedí nasprot,
Ko bi htela, o pogledi
Oprosti on de se plahot.
Zdihaje včasih kaj izreče,
In kaže de je v sercu bol,
Solzá potok o tim ji steče,
In mik je vsa, sočutje zgol.

Za dnemi tak so tekli dnevi,
Previdno v spone zakovan,

Verige vlači v britki revi,
Jetnik o čedi vsaki dan.
Temotne hladne gorske jame
Ga varjejo vročin nezmér,
Ko lune blesk potem prevzame
Razjasnenje poljan zvečér,
Iz senčniga pristopi gaja
Čerkesinja, prinese mu
Različne zmir utehe slaja,
Kumisa, kaš, pijač, medú,
Navadno z njim uživa tudi,
O tem prijazno gleda ga,
Mu misli tak obilno zbudi,
Izreči kih plahost ne dá.
Mu pesmi gorske poje včasih,
Tak žalostnih in milih viž,
De v njenih ust ganljivih glasih
Razkrit je ves ljubezni križ. —
Tak tujiga jezika vadi
Se dan na dan igraje Rus,
Prikupi de se divi mladi,
Ne opusti izreke brus.
In ona iz ljubezni žarne
Opravlja vrad učitelja,
Pa njemu, ah! ljubezni parne
So leta — — sanj za vekomá.
Te strasti on sedaj ne čuti,
Se zdi mu le neslana reč,
Mordé straší spomin ga ljuti
Nekdajnih sklin, ki ni jih več.

Na nagloma mladost ne mine,
In sreče up ne stli na mig,
Nečakano veselje šine
Večkrat v osír skelečih brig.
Le vas, ljubezni pervi cvetki,
Življenja slad, opombe raj,
Vas, dragotin briljanti redki,
Ko zginete, ni več nazaj!

Se zdelo je, de se navadi
Počasi vjetnik sužnih dni,
Na videz on otetbe nadi
Nastopa v čut ne pripusti.
Ob uri juterne prehaje
Po golih stenah živih skal
Upira v nedohitne graje
Bregovja vid in misli žal,

Rumenosvitlih, belosivih
Gorá nebroj stojí pred njim,
Visokih tak, de misli živih
Do verha ne dospejo vsim.
Veršine tron snegov so večnih,
Bi vidil bil jih clo Odam,
Če v letih bi njegovih srečnih
Se sivček bil sprehajal tam.
Med njim orjak stermí v nebesa,
Dvoglavni Elbrus, velikan,
Zavit od zgor do sred telesa
V kolor leden morivnih slan.
Velikokrat pred hujšim treskam,
Ko je grozil že v delji grom,
Nasprot se je žarečim leska
Nevihte vsedel Rus na kom.
Je gledal pod-se v zlo vervranje
Sopara in prahú vertín,
Ko jelen clo navadno stanje
Pustivši spe v berlog skalín;
Ko v gnezdih orli se splašijo,
Kričaje v zrak se dvignejo,
Goveda groze ostermijo,
Restanje konj očita zlo;
In nagloma steržen oblakov,
Iz toče, ploh in strelnih kač,
Po sredi gorskih tih orjakov
Izlije svoj togotni plač;
Verhovja vsak svoj hudournik
Derví navdol od gruč do gruč,
Dokler ne vprè vsezmožni durnik,
In pošle spet nam sonca luč.
Jetnik se v brambi gorske špilje
Neviht rohnenja ne bojí,
Zastonj vihar napenja sile,
Vetrov nemoč ga veselí.

Scer je budil ta narod čuden
Jetniku našim radoved,
Pretehtati do pik ni truden
Navade, vero, žitja red.
Gorjancam tim narav prirodna,
Gostinba, strast, vojaški žar,
Je bila mu po vsim ugodna,
Tak dlana moč, kot brambe mar.
Je včasih gledal ure cele
Čerkesa, ki ko zračni blisk,
Al treska nedohitne strele,

Zbudivši vsih pohvale vrisk,
Orožja poln naroč obleke,
Kosmato kučmo glave krog,
Derví čez kom in dol in reke,
Po klancu v hrib, ob steni v log.
V stremena vpert, naprej pripognen,
Pritisnena komolca v stran,
Overam tak drevesnim vognen,
Letí ko v beg po vragu gnan.
Tak vadi se na boj zarana,
In konja tud izuri v tem,
Ko pride čas naval in brana,
Pripravljen že in kos je vsem.
Ob levi zmir je sablja britka,
Nej v borbi je, nej bo domá,
Mu treba ni mirú, počitka,
Vojaški žar je duša vsa.
On ne pozná težkote ktere,
Vse jedno mu, al jež al peš,
Clo v cimi že zdrobí overe,
Nasprotja so mu igre veš.
Vsikdej enak, vsikdar pogumen,
Bogastvo mu je konj edin,
Clo ta, bi djal, je v borbi umen,
In Kavkaza resnični sin.

V pomanjkanju je ta učitelj,
Zna stradati in je vesel,
V nevarnosti gotov spasitelj,
Skakona ni kozak še vjel.
Med skalami se z njim potuhne,
Neznatni kot mu je zadost,
Na enkrat von ko strela puhne,
Ak bliža se popotni gost.
Pomeri, sproži, v cilj zadene,
Začeta le, je borbe kraj,
Ter k sedlu berž jetnika vklene,
Ter huj! čez hrib domú nazaj.
Naprej se konj poganja urno,
V nevihti kot viharni blisk,
Čez hribe, jame, brezdna burno,
Derví junak, se sliši vrisk.
Ne vstavi ga ne germ, ne hosta,
Ne polzni pesk, ne sterm prepad,
Ne kom, ne dol, ne šuma gosta,
Vsim tim je kos, vse to je zad.
Razlega krog se ropotanje
Kovanih nog restanja sred,

Tak svojim dá prihod na znanje,
Vse krog zbudí se radoved.

Če kak potok dereč ga vstavi,
Je koj gotov, pripravljen, smel,
Se zakadí v vertín deravi,
Ko de bi tek takrat začel.
Popotnik se vtopi prederzni,
Mu v gerlu vrè že curk na curk,
Pa konj plavar ga dvigne berzni
Na suhi breg iz vodnih burk.
In drugikrat on štor uhvati,
Ki trešne v tok ga hud vihar,
Po roglih ga vse krog obdati
Z orožjem, to je pervi mar.
Obesi na-nj vso reč morivno,
Ki pride v pest, ko samostrel,
Al puško, škit, in verv davivno,
Ter sede sam na sredo smel.

Noč tiha je, rujove reka,
Ki naglo ga navdol derví.
Stražar kozak na komu čeka,
Obernene v potok očí.
V sumenju vod po reki plava,
Tam proga senc, neznatna skor,
Pa njemu past, osod nastava,
Nedvomni kvar, zna biti vmor.
Al se spomin nekdajne bitve
Po glavi ti vertí, kozak?
Po zmagi al doní molitve
Zahvalne v posluh ti tak?
Al misliš ti na dom očeta,
Na mirni Don, na sladko noč,
Objemala ko je objeta
Te milica na moč, na moč?
Kovarni sanj! — izid grozi ti,
Ohrani Bog vas, mili kraj,
Krasavice, vi vžitki skriti,
Kozaka več ne bo nazaj.
Skrivaj na breg Čerkes poskoči,
Se bliža tiho — ko se zdi,
Nameri v cilj — in puška poči,
Kervav kozak se v dol valí.

Deževje ko nastopi pišno,
Končavši s tim se bojni ples,
In mirno sam z družino hišno

Domá sedí lenuh Čerkes,
Ak potnik zdaj, ki cesto zgreši,
Pri njemu se oglasi plah,
Se hišnik berž in zlo pospeši,
De pride vsim v okom na mah.
Pripravljen koj je čihir hladni,
Pečenka, hleb, kumis in med,
V pokušanju oštir ni zadni,
Prijazno s tim konča obed.
V kolor zavit, pa znatno vlažen
Popotnik spi presladko noč,
Nasledni dan počitka blažen.
Zahvali se náprej gredoč.

Ko Bajram se slovesni vredi,
Pridere tma mladosti skup,
Za igro to že druga sledi,
Veselja sploh zbudí se hrup.
Ta zmakne vmah iz tula pšico,
Jo položí na samostrel,
Sproživši v grud zadene tico,
Ki piko jo je v zraku zrel.
In drugi znamnje zgovorijo,
To dano vsi nahip, nakrat,
Iz hriba v dol ko tresk veršijo,
De trepetá mu vsaka plat.
Ko divja zver ob tla ceptajo,
Oblak prahú se dvigne krog,
Vse verste gor odmev jim dajo,
Ko vrejo tje čez plan, čez log.

Življenje pak enakobrazno
Vojaku ni za vedno všeč,
Kalí tedaj to igro prazno
Neredko mor uklencov ječ.
In clo iz rok prevzetne bliska
Mladosti meč, de mah na mah,
Med tim ko množ veselja vriska,
Zvalí se glav ne malo v prah.

Je gledal Rus le ravnodušno
Kervavih tih zabav izid,
Obračal pa vojaško skušnjo
Na tihim zmir poduku v prid.
Prej slave vnet on neobzirno
V nevarnost djal se je povsot,
In smerti clo — ledeno, mirno —
Je v boju stal in šel nasprot.

Se spomni tud še dobe sladke!
Ko je s prijatli piroval,
Plesaje štel stopince gladke,
In godbi takt s petama dal
Obžaloval al čas je stekli,
Poboljšanja zgubljeni up?
Premisliki al so ga pekli
O djanju te divjosti skup?

Molčanju je v globokim skrito,
Kar mislil Rus je tisti čas,
Nečutenja v povoj zavito,
Izdal ga ni nikaki glas.
Neskerbno de se vede tako,
Osupne zlo divjake te,
Ter bahajo z jetnikom jako,
O njem ponosno govoré.

Drugi del.

Spoznala si, o gorska diva,
Življenja cvet, veselja mast,
Obraza blesk in barva živa
Očita nam ljubezni slast.
Ker ljubi tvoj je v tmini nočni
Objemal te, plameči žar,
In strast in mik, občutki ročni
Zaterla sta vse brambe mar.
Ti rekla si: O vjetnik mili,
Nej zgine zdaj iz persi stud,
Obupanje in bol presili,
Nasloni, daj! na moj se grud.
Svobodo, rod in dom pozabi,
Ti duše moje svitli car!
Veselja sad pogumno zgrabi,
Ki ga ljubav molí ti v dar.
Bi radostno s teboj živela
V pušavi clo do smerti jes —
Še nikdo, znaj! v okrožju sela
Poljubil ni le tih očés.
V neznanja mutasti tišini
Do zdaj moj mik je skrit še vsak,
Prikradel ni se v nočni tmini
Do mene mlad nikdar junak.
Terdijo, de sim kar nečutna,
Možem nasprot brez milosti,
Vsa terdoglava, clo okrutna,
De tak me nič ne omečí.

Ja svojo vem naprej nameno,
Kaj misli brat mi znano je,
Prodana bom za zlata ceno,
Končano tak bo moje vse.
Jokala bom, prosila žarno,
Je res, de v tem je slab moj up,
Pa bodi le vse skup nemarno,
Znam rabiti — — in nož in strup.
Iz serca, glej! te ljubim milo,
Ozir je vsak mi vzet in stert,
K tim tirana sim s tako silo,
De ne vmorí je britka smert.

Zamišljen on v otožnost lastno
Se vname mu sočutja žar,
Posluša nem divico strastno,
Občutkov njenih kolobar.
Je v tugi clo, ker gneti v njemu
Spomin se pust preteklih dni,
Kadkada bol nahíp zavrè mu,
Tedaj so solz izvirk očí.
Ležala je ko bakla žarna
Na sercu skerb mu dan in noč,
Poslednič pa se tuga parna
Očita tak, in zlo na moč:

Pozabi me, ja nisim vreden,
Za mene ti de čutiš kaj,
Zgubljen je trud in miglej sleden,
Posvetiš ki ga meni, znaj!
Si drugiga tedaj izvoli,
Pervotni bo te tiga žar
Od mene zadovolil bolji,
Ja zima sim in pusta stvar.
On zvest ti bo, očes lepota
Po njem ko gre bo cenena,
Spoznal bo kras in mik života,
Zaklad mu boš nar drajši vsa.
Od tvojiga bo vnet pogleda,
Železna past mu bo objem,
Poljubka vkus clo raja sreda,
Zamaknenje životu vsem.

Z menoj je kraj, — vse pusto, velo,
Terplenja znak na meni vse,
Obraz je muk in tuge selo,
Grenkote krop mi v sercu vrè.
Me obžaluj in me pozabi,

Kaluža mi je časa tok,
Ljubav na stran, razumnost rabi,
De britki te ne vhiti jok.
Ak bil bi le poznal zarano,
Se ve, drugač, bi bilo vse,
Ko bilo tim je sercu dano,
Zaupati na srečo še.
Prepozdno! glej, tvoj drug je trezen,
Razjasnen clo je v žitje vid,
Je mertev on za vso ljubezen,
Za strasti žar — leden je zid.

Premerlim ustam ni mogoče
Poljub verniti žara vnet,
Tak hladnimu na želje vroče
Primeriti popoln odvèt.
Okrutno je, objemu žarnim,
Ljubezni živ ki je iztisk,
S pogledam zimnim in nemarnim
Povračati želenja blisk.

Ko strastno ti v neskončnih čislih
Poljubkov mojih serkaš med,
Imam osobo drugo v mislih,
Za tebe sim — oterpnen led.
Podobe kras pred mano plava,
Na svetu kim prilike ni,
V omame sanj zablodi glava,
In reka solz se mi scedí.
Želím, derhtím, me burno tira,
Mi vgasne vid, govor, posluh,
Na tebe strup se moj opira,
Pa une je življenja duh.
Zato skrivaj naklepe kujem,
Nikomur ni o timu mar,
Na tihim sam terpim, žalujem,
Nesreče sam precenjam kvar.

Prepusti mi solzé, verige,
Ideje, muke, misli vse,
Terplenje, trud, skerbí in brige,
Za tebe to čelarno je.
Zdaj veš dovolj, kaj mene žuli,
Ločiva se za vekomaj,
Terpinčenje me dalej guli,
K slovesu mi rokó podaj,
Mir našla boš, ker po ljubezni
Ne muči žen okrutna strast,

Dohiti čas jih urno trezni,
Ter pomolí jim — — novo slast.

Razkritih ust, le vse ihteča,
Deklina tik sedela je,
Prezrevši, s tem ljubezni sreča,
In upa sla ste zginule.
Ko tenja vej je trepetala,
Ker vetra jih zadene puh;
V njegovi roki nje ležala,
Oterpnen bil je misli duh.
Počas ji dojde spet beseda,
Zavedenje poverne se,
Iz jedra tug jetnika gleda,
Nje čutja kip sledeče je:

Govóriti zakaj sim jela?
O, mojih ust nesrečni glas,
Sim serca stan ti razodela,
Prej ko je bil ugodni čas.
Pozabi, Rus, kar sim izrekla,
Ja nisim vedla, da ti grud
In serce tvoje sta iz jekla,
Občutkov dno ledeni stud.
V objemu tvojim uživala
Sim malo radostnih nočí,
Osoda pičlo le nabrala
Je zame sladko jasnih dní;
Uteha kje je, kje plačilo
Za tuge, skerb, obupanje?
Kar pusto je v življenju bilo,
Kdo poravná te gruče vse? —

Ti lahko slad prevar, omame,
Natakal bi do verha bil,
Če resno ne, iz milbe zame,
Sočutno le moj um slepil.
Polajšala bi bila stanje
Okrutno ti na vsako stran,
Pazivši vse, clo tiho spanje,
Branila tak te noč in dan.
Ti nisi htel! — — Pa kdo je tista
Prekrasna tvoja milena?
Vzajemno al te ljubi ista,
Je vdana mar ko jes ti vsa? —
Pretehtati terpljenje tuje
Povsot in zmir težavno je,

Pozabi kar mi v glavi snuje,
Smejati tug se mojih ne!

Zamolkne tak, in jok in stenje
Ji stiskata diviški grud,
Iz ust ji vrè ko v brizgi penje,
Života polt je zimni stud.
Objemši mu na moč kolena
Je zdih na zdih le dihalá,
On dvigne jo, sam bled ko stena,
Besede te v odgovor dá:
„Ne plakaj, glej! sim skusil tudi
Ko ti, in huj, osode čert,
Spomin na to grenejši grudi
Me v mislih kot očitna smert.
Vzajemna ni ljubezen mene
Osrečila, sim ljubil sam,
Vzajemnosti visoke cene
V občutkih tih ja ne poznam.
Ja vgasnul bom ko plamen dimni,
Pozabljen pustih sred pečín,
Zakasnen cvet, ki mraz mu zimni
Življenje vzel je clo spomín.“

Počasno zvezde so temnele
Gromade svitlo snežnih gor
So v mračni delji glave bele
Molile že v začetni zor.
Topivši gled, znižaje glavi
Se ločita molčé obá,
Nesreča ju različna davi,
Pa v žalosti enaka sta.

Samotež on od tega časa
Prehodi dol in sela plan,
Nad njim se sonce polno krasa
Vertí po zraku dan na dan.
Dišave noč prostira hladno,
Enako zmir za nočjo noč,
Kaj zašumí, mu zdí se sladno,
Verige strese na vso moč.
On misli, bo kozak gotovo,
Ki pride de izbavi me,
Divjaštvo de višin sirovo
Pedepsa kot pravica hče.
Zakliče, — pa vse tih ostane,
Le tu al tam potok šumí,

V gošavo zver boječa plane,
Samotni glas ko zadoní.

Na enkrat se glasí kričanje,
„V konjak, tabun!“ vse skup vervá;
Čerkesi s tem dadó na znanje,
De v boj hití soseska vsa.
Močí izraz je vsaka činba,
Pazivni gled sovraštva blesk,
Oklep lesket, somrak ogrinba,
Stop noge strah, tip roke tresk.
Konj osedlan se kviško spenja,
Vrè iz nosnic mu plam in žar,
Se krog vertí ko v pihu tenja,
Pripravljen clo v kolop je kar.
Iz komov zdaj vojaštvo plane,
Zatrepetá okrožje vse,
To nese proč in uno zmane,
Do Kubana vse sterto je.

Domá je mir; na soncu v blagi
Gorkoti psov kardelo spi,
Mladenči clo, al skorej, nagi
Igrajo kar se ravno zdí;
In starci tik okrog sedijo,
Iz dolzih pip valí se dim,
Ak čuti kak napev želijo,
Doní nakrat iz gerla vsim:

1.

Valovje vlak derví na vlak,
Debela noč goré pokriva,
Dremote zvit zaspí kozak,
Na kopja drog pripognen biva.
Ne spí kozak v omami tmin,
Te pazi tam Čečenje sin!

2.

Na čolničku kozak sedí,
Za sabo sak po reki vlači;
Kozak, pozor! Čerkes ne spí,
Ko trenul bi te smert zasači.
Ne kimaj, Rus, v omotu tmin,
Te pazi, glej! Kabarde sin.

3.

Obrežja krog zavetnih vod
Je mnogo mest veselja glasnih,
Nastopi pir, zabava, god,

Lepot se skup nabere krasnih.
Domú, domú, iz teh sedmin,
Vas pazi tam zagorski sin!

Tak pojejo. Sedé na bregu
Derečih vod pretehta Rus,
Kaj hasnulo bi mu k pobegu,
Preveč grení že robstva vkus.
Pa krepka je o njem veriga,
Razdjati jo, kje vzeti moč,
Stermina gor še hujši briga,
In krog in krog vodá obroč.

Temnejši zmir prihaja slepa,
Zavite so goré v somrak,
Le bliža je še svitlo lepa,
Ker lune blesk razjasni zrak.
Jelena v hosti drem premaga
Kričanje orlov prenehá,
Po bregih vrè kipeča vlaga,
In kaki konj še zarestá,

Nakrat je v listju zašumelo,
V somraku bel ferkljá zavoj,
Šumot se bliža, se je zdelo,
On zrè — — divico pred seboj.
Lasjé v kosméh ji krije pleči,
Ki svitlo čern oblak se zdí,
Besed ne dá ji stok izreči,
Po licu vir solzá kipí.
V desnici se ji sveti pila,
In leve kinč je kratki meč,
Pripravljena je tako bila,
Otetbi v prid, in tud — za več.

Obernen gled skerbé v jetnika
Mu reče: Glej ugodni čas!
Pobegni ak te prosto mika,
Ne mudi se, zapusti nas!
Te paziti nikdo ne more,
Vse tiho je, vse spí sedaj,
Poprej ko svit se verne zore,
Preplavaš tok na ruski kraj.

Deržé v trepeči roki pilo
Pripogne se ta hip na tla,
Ječí na moč, ko čuti silo,
Veriga ter se trese vsa.

Divica jo tak urno gladi,
Vertivši klep izvoljen krog,
De kmalo vda se pilni bradi,
In glej! — jetnik je prostih nog.

„Svoboden si, mu diva reče,
Pobegni!“ Pa nje gled leden
Povė, de zlo jo v sercu peče,
De je po vsem obupa plen.
Obraz odkrit se ves mu kaže,
Zavoj je tak na stran prignut;
Očes oblak pa pust ne laže,
De v sercu vrè ko krop ji čut. —

O mila moja! Rus izusti,
Na vekomaj sim tvoj, sim tvoj,
Obema so ti kraji pusti,
Beživa, daj! in ti z menoj!
Prijatel ne! mu reče ona,
Za mene je življenja kraj,
Je zginul up, veselja krona,
Je nikdar več ne bo nazaj!
Ti! moje vse! in ljubiš drugo!
Nu, najdi jo, in ljubi jo,
Kaj moglo bi še hujši tugo
Zbuditi mi? — Preveč je to!
Ostani zdrav! Ljubezni tvoje
Opomba bo spomin mi zlat,
Pozabi clo nesreče moje,
Mi roko daj — poslednikrat.

On ji nasprot razprostre rame,
Ljubezni vnet do nje hití,
Ko živi plam jo tik objame,
Poljubkov tma — — šumí, šumí.
Se vpotita. — Naprej iz mesta
Samotniga, naprej, naprej,
Do brega vod molčé le gresta,
Nad reko sta kipečo zdej.

Pripravljen že je Rus in smelo
Se zaderví v valovje koj,
Do gerla to ga je objelo,
S plavarjem terd začelo boj.
Presili on vse skup zapreke,
Doplava čverst nasprotno stran,
Se spne na breg iz vihra reke,
In tak željen mu dom je dan.

Sedaj nakrat verší valovje,
Izdíh globok, omolkne gluh,
Iz vod, bi djal, doní to zovje! —
Zadene kar beguna sluh.
Na goli breg nazaj on plane,
In pazi kaj bi bilo to?
Potihne vse, se več ne gane,
Valovje le vertí se zlo!
Divice ni zazreti bilo,
Na reki ne, na bregu ne,
Okrožje pak je tenj se vilo
Šumečih vod po planim tje.

Razumi vse! — — Prej ko se loči,
Poslednikrat meglen pogled
Še v selo vprè, kjer gorski v koči
Prebival je živine sred.
Opazi kraj, kjer je okove
Seboj derdral — naprej, natrag,
Al pesmi kjer Čečen sirove
Je tulil strog namembi v znak. —

Že sonca blesk višave vdarja,
Svitlobi se odprè zatvor;
Dolin somrak razjasni zarja,
In znatno zad so ride gor.
Prijazni pih nasprot mu veje,
Premagane so muke tak,
Iz holmov pak domače meje,
„Pozor!“ kričí pazliv kozak.

Epilog.

Do Azije je tak letala
Perutnih tenj modrica tje,
Na Kavkazu cvetlic nabrala,
V ta mali venc povila vse.
Oblek čerkeskih kroj sirovi
Ugodi ji, in šega vsa,
Je rada v tej obleki novi
Mi v sanjah se prikazala.
Preplavala je puste skale
Stermečih gor seliš okrog,
Poslušala okrutne žale,
Sirotnih djev in mater jok;
Ljubila pah in bran vojaški,
Restanje konj, šumeč tabun,
Napada grom, upor kozaški,
Prigodeb zmir veršeč tomun;

Nerazumljive tud kurgane,
Junaki v kih nekdajni spé,
Čez kterih čin in dela znane
Stoletja dob koló verté.
Zna biti de v tečenju časa
Pravlica bo razjasnula,
Kar dobe té od sebe glasa
Podučniga v'pros ne dá.
Od slavnih del bo govorila,
Razloči kak Mstislav dvabor,
Ko je nakrat derhal planila
Na Taman iz čerkeskih gor.
Bo skazala otožne vadlje,
Preteklih dob mnogtero zlo,
Gruzinke kak nekdaj napadle
Mamivno nam vojšake so.

Načertal bom poboj krovavi,
Junaških del nesmertni skus,
Zmagavni tič ko naš dvoglavi
Preplaval ves je Kavkazus;
Ko perva je gromela bitva
Na Tereku pečin okrog,
Cicjanova — ne gladka — britva
Mladila je zagorja lok;
Ko klical je na boj gorjance
Rogov in tromb vesel grohot,
Stermeče vse napadši klance
Je orel naš razdjal zarot.
Povedal bi, kaj Kotlarevski,
Kavkaza bič, doveršil je,
Dospeti pak ne more pevski
Razum na verh te slave vse.
Velitelj strog, pokorni sluga,
Nasprotnike razdjal je vmah,
Ko de bi jih nenadna kuga,
Al blisk in tresk valila v prah.
Zdaj britkiga ne sučeš meča,
Ne veselí te več prepir,
Se prazna zdi ti bojna sreča,
Samote le ti vgodi mir.
Pa čuj, Iztok! iz sanj se zbudi,
Oblak je siv nad tabo še,
Kavkaz pozor! ga ne zamudi! —
Gre Jermolov, prikloni se! —

Potihnuli so bojni čini,
Premagal je vse ruski meč,

Kavkaza vi ponosni sini,
V čim up je vaš? — Kar ni ga več!
Otela ni vas kri prelita,
Očarano orožje ne,
Ne vaših čet prevara zvita,
Svobode hlep, in djanje vse.
Podobno plemenu Batije
Prededam je nezvest Kavkaz,
Za slavo, dom se več ne bije,
V nemar pusti junaštva glas.
Popotnik zdaj gre brez bojazni
Po kotih kjer ste gnezdili,
Pravlica pak o vaši kazni,
In naši slavi govorí.

III.

Mertva carevna in sedmero vitezov.

Pravlica.

Car s carico poslovi se,
Tuje v kraje zavertí se;
Ona v oknu pase mar,
Kdaj de pride mili car.
Zre ob dnevu, zre ob noči,
In očesa gledajoči
Razbolele so se zlo, —
Njega ni nazaj biló.
Čas vertí se, teče urno,
Se preverže vreme v burno,
Mraz pritisne, sneg kocnjá,
Bel kolor poljanam dá.
Mescov tak devet prešló je,
Žalosti velike svoje
Ona skriva vsim ljudem,
Bol pa hujši grize nem.
Sveta noč je nastopila,
Mati hčerko porodila;
Komej ta zagleda svet,
Verne tudi car se spet.
Ko carica ga zagleda,
Skor zastane ji beseda,
Tak jo to razveselí,
De mu koj nasprot hití.
Pa ta stres je preobilen,
Nepričakan, clo presilen,

Premektá preveč jo vse,
In k obedni mertva je. —

Dolgo car ni bil utešen
Pa tud on — je slab in grešen,
Leto steče kakor sanj,
Spet ljubezen plane nanj.
Se oženi! — Ta ženica,
Po naravi že carica,
Stara ravno dvajset let,
Bila je lepote cvet.
Rašena ko mlada jelka,
Ne premajhna, ne prevelka,
Belih, clo blišečih lic,
Cvetna krona vsih divic.
Tud po umu je slovela,
Modrijanke glas imela,
Bivši tak ta ženska res
Kip na zemlji skor nebes!
Scer pa terda, zlo prevzetna,
Svojoglavna, silna, zdetna,
Sumapolna, brez vestí,
Kamor stopi serd zbudí.
V zakon razun te lepote
Ni prinesla betve dote,
Le nekako zerkalce
Je imela lastno še.
To po sliki ni slovelo,
Vender se med čuda štelo,
Ker govor mu bil je dan,
In — slavjanski, v Rusji znan.
S tem dovoljno je živela
Vedno v slogi, zlo vesela,
Ko je vanj pogledala,
Gola slast je bila vsa
Radost bila je, uteha,
Vir blaženstva, sreče, smeha,
Ko je praša: Bratec moj,
Razodeni ved mi svoj!
Nisim ja lepote dika,
Perve rože rajska slika,
Polna ljubeznivosti,
Tak, de več enake ni?
Dá v odgovor koj zerkalo:
Ti si bitje krasno, zalo,
Take ljubeznivosti,
De nikir enake ni?

In z bliskavno radnim licam
Se nasmeja govoricam,
Radosti v objem se dá,
Ziblje kraja ram obá,
Tu popravi, tam podreca,
Vse le past za tičke, seca,
Se pripogne, v steklo zre,
In komolce v stegna vpre.
Nar bolj sama si dopade,
Ter razumiti ne znade,
Nje de tik na svetu tem
Všeč bi bil še kdo ljudem.

Tako ta dozdevke pase,
V tem carevna tiho rase,
Dan na dan je zalši cvet,
Vse jo čisla, vsak je vnet;
Po lepoti je slovela,
Po razumu glas imela,
Bivši serca rahla vsa,
Pa prevdarka bistriga.
Belolična, černooka,
Krasna hči plemen istoka,
Vsiga znanstva mik in slast,
Tudi možkim — — hlopna past.

Se mnogterim scer nasmeja,
Pa kraljiča Jeliseja
Zadnič izvolili so,
S tem poroko sklenejo.
V doto oče kralj odloči
Sedem tergov, ter naroči,
De dobí še zet in sin
Zraven petdeset grašin.

Svatje že so v gradu zbrani,
Pa carica jim naznani,
De začeti se ne dá,
Ker še ni oblečena.
Pred zerkalcam lice lišpa,
Svilne oblačila krišpa,
Gleda v steklo polna sle,
In prašanje njeno je:
Nisim ja lepote dika,
Perve rože rajska slika,
Polna ljubeznivosti,
Tak de mi enake ni?

Kaj na to zerkalce skaže?
„Ti si lepa, krasne baže,
Cvetna roža, dvombe ni,
Tode perva — nisi ti;
Pasterka ker tvoja draga
Prekosí te, te premaga,
Njej gre krasa pervi red,
Ker prilike nema svet.“
Mačoha na noge skoči,
Blizo je de serda poči,
Jeznosílni roke mah
Zmane skor zerkalce v prah.
Pha z nogama, z roko buta,
Vsa se trese, vpije ljuta:
„Gerdo steklo, pusti črep,
To terdiš, ker clo si slep!
Njej de bilo več bi dano?
Ona meriti se z mano!
Bom učila jo, čaj, čaj!
Se bo zvedlo, kdo je kaj.
To ni čudno, de je bela,
Mati v oknu je sedela
Gledala okrožju vprek
Dan in noč na beli sneg.
Pa za to ne bo rojenka,
Vrat na nos, nar lepši ženka!
To terdí le glupi trap,
Potepuh, nemarni cap.
Odpri samo le očesa,
V meni vsih lepot nebesa,
Kteri ženski krog in krog
Dal prilični kras je Bog?“

Dá v odgovor koj zerkalo:
Je vse sploh se prispoznalo,
Mik in kras je v tebi vse,
Tode una — — lepši je!

Kaj bo zdaj? Zavisti černe
Polna naglo se oberne,
Serda clo nehotni rop,
Steklo zaderví pod klop:
Pozvoní; prispè Černavka,
Izbic pridna opravljavka,
Tej razloži vse rečí,
Kar se ji potrebno zdí,
Ter ji reče: Boš peljala
V gozd carevno, jo zvezala,

Pod košato jelko tam
Prepustila jo volkam.
Kdo bi vmiril babo gnjevno?
Nikdar um! — In tak s carevno
Gre Černavka v daljni les,
Gojzda temne goše vmes.
Sili zmir naprej stopati,
Ta začne se grozno bati,
Hosta že straší jo zlo,
Ne razumi kaj bo to,
Ter popraša: „Ljubezniva,
Kaj se dela? v čem sim kriva?
Kaj pomeni vsa ta reč?
Ne razumim činbe več.
Ne pogubi me, ženica,
Neki dan, ko bom carica,
Dala bom ti dragi dar,
In še več moj ženin car.“
Ta bi serce clo ji dala,
Ni je vbila, ne vezala,
Rekla ji: No serček moj,
Hodi prosta, Bog s teboj! —
Gre domú. — Jo koj carica
Praša: Kje je krasotica?
Reče una: Zvezana,
Al pa že v zobéh volká.
Dolgo tam ne bo terpela,
Kmalo večni mir imela
V mlinu urnim rezkih slin
Samogoltnih teh zverin.

Je pravlica se prosterla,
Carska hčerka de je umerla!
Tuži bedni car po njej,
Bolj še ženin Jelisej.
Ta na pot se naglo spravi,
Serčno znance vse pozdravi,
Izroči se Bogu pred,
Ter nevesti mahne v sled.

Pa nevesta polna muke
Blodi v gojzdu, vije ruke,
Mrak se bliža, pozno je,
Do grašine ko prispè.
Lep nasprot ji pes prilaja,
Se raduje, smuka, raja,
Spremi jo na prag in čez,
Ponavljaje vedno ples.

Ona si pogum prebudi,
Se na stopnicah ne mudi,
Gre s pesam naprej, naprej,
Se približa vratam zdej.
Komaj kljuke se dotakne,
Tipu že zatik se umakne,
Dvojne vrate se odpró,
Glej, dvorano lišpano!
Krog in krog sedala močne,
Zgor preproge clo iztočne,
Mnogo je straní obéh
Kipov svetih ob zidéh.
Peč in krasna krog ležanka,
Kjer se v noči sladko spanka,
V sredi miza terdih desk,
Vse polikane na blesk.
Res le dom samoto kaže,
Pa naprava se ne laže,
Med ljudí de dobre je
Tu zadela, priča vse.
V tem ko to jo je tažilo,
Ni nikogar zreti bilo,
Dom je sem ter tje obšla,
Več rečí uredila,
Bogu je prižgala svečko,
Žarko ter zavkrila pečko,
Posteljo si naredí,
V njo počene in zaspí.

Zdaj se bliža čas obeda,
Vstane zunaj šum in zmeda,
Konjkov sedem vihra v dvor,
Svitlih kakor sonce skor.
Starši reče: Čudno, čudno!
Vse je čisto, vse priljudno,
Kdo olišpal je ta grad,
Vedel to bi grozno rad.
Daj, prijatel, se prikaži,
Britko skerb nam utolaži,
Ako si postaran mož,
Oče nam al striček boš!
Ako v mladosti cveteči,
Bodi bratec nam ljubeči,
Ak si stara žena, mat
Bodi nam, ljubezni slad;
Ak krasna si divica,
Bodi mila nam sestrica,

Poravnano s tem bo vse,
Kakor nam spodobno je.

In carevna, lepa, mlada,
Stopi von, ne ravno rada,
Čislanje de skaže jim,
Nizko se pripogne vsim.
Prosi vljudno odpušanje,
De stopila je v njih stanje,
K njim de v gostje je prišla,
De-si ni povabljena.
Po besedah so spoznali,
Pred carevno de so stali,
Mizni pervi sedež ji
Starašina izvolí.
Berž jedí so nanosili,
Z vinom kupico nalili,
Na ponudnici vse to
Rah pomaknuli pred njo.
Nekaj hleba si je zbrala,
Kosček mali v usta djala,
Vina ni pokusila,
Ni ga bila vajena.
Tudi trud jo silno davi,
Mir želeča sercu, glavi,
Si izprosi izbico,
Rahlo počivalo z njo.
So v nadstropje jo peljali,
Tam nar lepši izbo zbrali,
Ji vošili sladko noč,
Ter hiteli skupno proč.

Dan za dnevom tak ji teče,
Je carevna polna sreče,
V brambi svojih vitezov,
Ki so v sili škit gotov.
Tekališa jim za rana
Vsaki dan goré, poljana,
Šume slast so vitezam,
Dirja vsak posamši tam,
Strela zajce, šoje, utke,
Tud lisice, divje putke,
Če mu pride v pest Tatar,
Je ko smet zgubljena stvar.
Petigorskiga Čerkesa
Vzame v tarčo brig in plesa,
Ta jo vbriše ak je moč
Unkraj reke v hostno noč.

V tim carevna vse previdno
Dene v red, opravi pridno,
Vsak posebej kar želí,
Tak tekó za dnemi dni.
Čas vertí se ji prekrasno,
Tode bratje se počasno,
Jo gledaje v enomér,
Vsi zaljub'jo v carsko hčer.
Neki dan ob uri zgodni
Pridejo ti blagorodni
Do zavzete deklice,
Starši reči to začnè:
Veš, prelepa ti divica,
De si mila nam sestrica,
Živo te za večni čas
Ceni, čisla vsak iz nas,
Vsi bi radi te imeli,
V zakon te suprugo vzeli,
Tode to ne gré, se vé,
Mož ti jeden bodi le.
Eniga tedaj izvoli,
Na vse druge štej še bolji,
Kakor de bi bratje ti,
Pristni bratje bili vsi. —
Glavo semtertje premikaš!
Berž ko ne ti s tim zanikaš?
Kaj pomeni taka reč?
Al ni kupcu blago všeč?

„Oj, mladenči vi častiti,
Bratje moji glasoviti",
Reče ona jim na to:
„Kar izustim laž ne bo!
Če ni res, iz tega mesta
Nej ne grem. — Sim že nevesta!
Meni je iz vas enak
Eden kakor drugi vsak.
Vsi ste blagodušni, krasni,
Serca krepki, glave jasni,
Ja ko brate ljubim vas,
Bližji žlahta ni za nas.
Zaročena sim sopruga,
Kraljeviču verna druga,
Ženin moj je Jelisej
Ja njegova zanaprej!

Bratje kar so obmolčali,
Za ušesmi se čohlali,

Stari reče: Spros ni greh!
Tode zdaj — ne več o teh.
Nam je volja čista bila,
Kar prihodnost bo učila,
Tebi zanaprej ta grad
Bodi bramba, skerb in slad.

Ona reče: Bratje dragi,
Bodite tak mili, blagi,
Tak prijazni mi naprej,
Kakor bili ste do zdej,
Vitezi so se vklonili,
Ter jo samši zapustili,
Serčni so ostali z njo,
Čislali ko sestro jo.

Medju tem carica huda
Ne vtolaži v sercu gruda,
Strasti grize jo prepir,
Na carevno misli zmir.
Zerkalca in njega glasa
Se ogiba nekaj časa,
Dolgočasje vsili pak,
De popraša spet za znak.
Neki dan se vsa nališpa,
Oblačila krasno skrišpa,
Clo v opravi pražni je,
Prime naglo zerkalce:
Zdravstvuj, zerkalce, mi skaži,
Kakor res je, ter ne laži,
Sim al ne nar lepših lic,
Rajska krona vsih cvetíc?
Koj zerkalce ji odziva:
„Krasna si, vsa ljubezniva,
Dvomiti ne dá se v tem,
Tode ja — za lepši vem.
Ta sedaj živí brez slave,
Skrita varni v kraj dobrave,
Znatno ta te prekosí,
Njej na svetu slike ni!
Sedem vitezov jo varje,
Sličnih blesku zgodne zarje,
Ona je tekočih let
Vsih lepot na zemlji cvet.“
Serda bleda, jeze siva
Plane ta ko vatra živa,
Al ko strele naglo zlo,
Na Černavko vstrašeno.

„Gerda baba, goljufala
Ti si mene, se legala,
In pa kako, in pa v čem,
Zlodja hujši si, to vem!“
In Černavka polna straha,
Treptajoča, bleda, plaha,
Razodene vse ji kar,
Še pridene kako stvar.
Una vpije: „Bom te vbila,
Če carevne umorila,
To uterjen je pogoj,
Mi ne boš, in zdajci koj.“

Vedno pridna, zmir pohlevna,
Predla nekdaj je carevna,
Vila prejo na vso moč,
Bratov svojih čakajoč.
Laja pes na dvoru burno,
Se carevna dvigne urno,
De pogleda, al ni sam,
Vidi staro ženo tam.
Kruli pes ko pazni sluga,
Baba mu z gorjačo žuga,
Ji carevna cuti dá:
„Na pomoč bom koj prišla!
Ne le strah in psa odgnala,
Tudi kaj ti jesti dala,
Hleba, vina, sladnih paš,
S tem okrepčati se znaš.“
Glasno starka je zavpila:
„Res je treba, res je sila!
Le poglej, ujeda kak
Se nad mano toti spak.
Ta prokleta divja para
Za besede kar ne mara,
Vgriznul je, de me bolí,
Komaj de me stergal ni.“

Vzame berž carevna hleba,
Kar še scer se zdi potreba,
De med njima vmiri spor,
Huš, po stopnicah na dvor.
Pes ne jenja svoje gnati,
Babi zob ojstrost kazati,
Spenjati se tej nasprot,
Uni pak braniti pot.
De le stop nameri starka,
Plane kakor strela žarka,

Kakor ljuta divja zver,
Pazi tak jo v enomer.
„Ni naspal se“, v tem omeni
Ji carevna, verže ženi
Hleba koscček ji v obok,
Ta ga vjame urnih rok.
„Za ta dar priserčna hvala,
Boljiga še ja bom dala,
Reče starka, glej ta sad,
Jabko ki je vredno zlat!
Bo ti lep zapletek novi,
Lovi jabelko, ga vlovi,
Na!“ — in jabelko zletí,
V lok po zraku se kriví. —
Pes za njim se spenja kviško,
Kanja kot za plašno piško,
Vse zastonj, on smuknul že,
Huš! carevni je v roké.
Mehko, sočno, rahlo, gladko
Vidno ko medica sladko,
Vkusa, slasti, teka znak,
Prezerljivo clo do pšak;
Sadja vsega čast in dika,
Ki k zavžitku tira, mika,
Baba reče: Nej diší!
Ter ji zgine spred očí.

Berž po stopnicah divica
V izbo gor ko lahka tica,
Pes se spenja zmir za njo,
Cmeri, laja, cvili zlo;
Hoče sumen sad imeti,
Ker ji ga ne more vzeti,
Ji naznanja gledajoč,
Zaderví de nej ga proč.

Ona ga z ročico gladi
Brige te in straha radi:
„Sokol moj, kaj nek imaš,
De pokoja si ne daš?“

Ko je v izbo prišla bila,
Je za sabo zaklenila,
Sedla k zidu pod oknam,
Bratov čakajoča tam.
Jabko ogleduje vedno,
Kak je sočno, kak je čedno,
Mik ji kar mirú ne dá,

Rada bi le vkusilá,
Tak vabljivo, polno meda —
Tode misli: „Do obeda
Čem zatreti vžitja mik,
Je pustiti v krasu slik.“
Komaj to izreči jame,
Zopet že je v roko vzame,
Misli nesti le pod nos,
Tode — hrst: je vgriznen kos —
Dobro, sladko, polzno, mana!
Do tedaj ji clo neznana,
V migleju se staja vse,
Ter gluk, gluk! — v želodcu je.

Zdaj pogled kalí se v hipu,
Čutno ni ničesar tipu,
Sklep za sklepam omedlí,
Pade z rok ji kar derží;
Zatekljá po tleh se jabko,
Vidi zmirej manj in napko,
Cepne omedlevce rop
Brez zavedenja na klop.
Tam ko mertva je ostala,
Čuta znamenja ni dala,
Diha ni, ne giba več,
Vidno žitje vse je preč.

V tem iz vojske so kervave
Bratje vnesli ude zdrave,
Vernejo domú se koj,
Z njimi pomagačev roj.
Pes ko v delji jih zagleda,
Ker mu dana ni beseda,
Laja, tuli na vso moč,
Bol naznanja cvilijoč;
Jim nasprot priteče sopno,
Ter jih spremi vsako stopno
V dvor, in skoz, po mostužih,
Zadnič v izbo zgodeb zlih.

Psa sopéh, nemir, hripanje,
Jim le zlobo dá na znanje,
Stopjo v izbico — o strah!
Javno vse jim je na mah.
Grozna tuga zdaj jih mane,
Pes pa kakor strela plane
Proti jabku, ga požrè,
Ter zacvili — stegne se.

Zvesto zverče! je spoznalo,
Jabličko de smert bo dalo,
Večji kvar zabraniti,
Samo smert nakloni si!

Bratje verli, vsih sedmero,
Iz zaupanja na vero,
Moljo prav pobožno zdaj,
Izročivši mertvo v raj.
Ko molitve so končali,
Svilnih ji oblek so zbrali,
V previdljivo skrinjo, vso
Iz kristala, djali jo.
Ter sprevod se združi slavno,
Polnoči je bilo ravno,
Ko so truplo dvignuli,
Bližno v goro z njim odšli
Mirni dol so izvolili,
V kraj samotni jo vložili,
Iz železa grajo v lok
Potegnili krog in krog.
Stolpov šest okolj je stalo,
K tem z verigo privezalo
Se je vse poredoma,
Kar nadgrobju šega dá.
Ko de bili bi se bali,
Mertvi clo bi vragi znali
Mir kaliti, al od tam
Jo unesti Bog vé kam.
Prej ko grob so zapustili,
Reče starši mertvi mili:
„Večno diko Bog ti daj,
Truplu mir, in duši raj!
Naglo šla si, cvetne dobe
Pod gomilo, žertva zlobe,
Kras telesa tu je res,
Duša pak že v last nebes.
Hotli tvojo smo lepoto,
Blagočutje in čistoto
Ohraniti vitezi,
Serce ki mu vdala si.
Tode on, tak srečen cenjen,
Vidno bil ti ni namenjen,
Nikdo ni te mu prevzel,
Samo grob te je objel.“

Koj potem carice zloča,
Sladke zvedbe upajoča,

K zerkalcu primaha spet,
Ter ga prosi za odvet:
„Sim al ne nar lepši žena,
Tak de par mi ni nobena,
Sercu temu slast de daš,
Razodeni, kar spoznaš?“
Lično je na to zerkalo
Ji v odgovor urno dalo:
„Ti si krasna, dvombe v stran,
Cvet lepote, dnes ta dan!“

Medju tem deržave sveta
Jelisej vse prek obleta,
Po nevesti praša krog,
Kje de je, to vedi Bog.
Praša tega — se mu smeje,
Drug ga clo med norce šteje,
Ta mu reče tam al tu,
Druj oberne herbet mu.
On prehodi vse deržave,
Čuje nižje, višje glave,
Pred-se skliče tmo ljudí,
Vse zastonj! carevne ni.

V žalosti domú se verne,
Proti soncu se oberne,
Ter prilično teh besed
Razmotá nesreče red:

„Sončice, ti svit prekrasni,
Čuj mi klic ta britkoglasni,
Ti ki sveta vsako stran
Pregleduješ let in dan.
Gor in dol po nebu hodiš,
Vse ti vidiš, vse presodiš,
Kdaj je setvi, žetvi čas,
To oznaniš nam na glas.
Zime puste mraz in zloba,
Pomladanska topla doba
So tvoj dar, ves svet je tvoj,
Vse ti vidiš pod seboj;
Bi mi hotlo razodeti,
Vidlo al si kje na sveti,
V kraju kakim, tim al tim,
Carsko hčer? — ja ženin sim.“

Sonce je v odgovor dalo:
„Vidlo ne, in ne poznalo,

Tak ne vem, živí al ne,
Luna vedla bo mordè!“

Potolaži tuge grozne
Jelisej do ure pozne,
Ko zagleda lune krog,
Tim nasprot oberne stok:
„Serpič lune, lep obliček,
Pozlačen, rumen rožiček,
Zemljo gledaš v enomer,
Vse ti vidiš brez over.
Zgoda vstaneš radoveden,
Krogloličen, svitlogleden,
Zvezde vse pod tabo so,
In te jako čislajo.
Kar na svetu prigodí se,
Tebi zdela pred očmí se,
Vse zavitke ti poznaš,
Vsih skrivnosti ključ imaš;
Luna, daj mi razodeti,
Al si vidla kje na sveti
Moje ti neveste kras?
„Razodeni vse na glas!“

Te besede sliši jasne:
„Nisim vidla dive krasne,
Al je živa, v to ne grem,
Kje bi bila, tud ne vem.
Zvezdam ja le poti čertam,
Po skrivnostih pak ne vertam,
Tak na zemlji se zgodí
Mnogo, kar mi znano ni.“

Jelisej na to: „Presodba
Taka je nevkretna zgodba,
Kaj mi bo začeti zdej,
Kod je išem zanaprej?“
Tolaživši luna reče:
„Nej te to nikar ne peče,
Urni veter, biti zna,
Prašan to na znanje dá.“

Jelisej zaupajoči
Vetru koj se priporoči,
Ter za njim kar more vrè,
Kmalo blizo njega je:
„Čuj me, veter, ti mogočni,
Dregar ti viharja ročni,

Ti derviš ko vranji roj
Tmo oblakov pred seboj;
Iznenadno ti pripihaš,
Strehe hiš na kviško zvihaš,
Hrast razcepiš kakor bil,
Gojzd je igra tvojih sil.
Morja stisneš ti valovje,
De ko krop zavrè v bregovje'
Vsaka moč se tebi vdá,
Razun Boga večniga.
Bi le hotel razodeti,
Al si vidil kje na sveti
Mlado hčerko carjevo?
Ženin nje sim!" — — „Mine zlo",
Reče veter mu prijazno,
„Tam za rečko tiholazno
Najdeš več visokih gor,
V eni trojno jam al nor;
Sredna hrani v tmini žalni
Grob olišpan, ves kristalni,
Varno medju stolpe vzet,
K njim z verigami pripet;
V grobu tem ti je nevesta,
Mirno je okrožje mesta,
V ti samoti krog in krog
Znaka ni človeških nog."

Reče to in dalej piha,
Jelisej pa britko zdiha,
Speši stop kar moč mu dá,
Ker hitrost le zdaj veljá.
Tu po cestah, tam čez reko,
Po dolini, v hosto neko,
Ob germovju zmir naprej,
Je pred jamo v gori zdej.

Jame vhod je skrit in mračen,
Scer pa prost, dovoljno zračen,
Steza vsa pregleda se,
Miglej še — — pred grobam je.
Truge lahka tak postava,
De si zdi, de v zraku plava,
Sončni blesk od sebe dá,
Ko de steklo bi bilá.
Vse se skoz in skoz pregleda,
Tak se jasno vidi bleda
V njej prekrasna carska hčí
Ki na vid se živa zdí.

On ob grob neveste mile
Vdari komaj znatne sile,
Se na dvoje grob odprè,
Kakor školjka ostrigè.
Vidi vstati divo krasno,
Reči te besede glasno,
Ker ozira se okrog:
„Hvala tebi, mili Bog!
Mirno tak sim počivala,
Terdo, dolgo, sladko spala,
Rekla bi, nekdajni raj
Je bil lep, pa težko slaj!“

Stopi von ko to izreče,
Slast mirú ji dati neče,
Toljko manj ker vidi zdej,
De je rešnik Jelisej.
In radujeta se jako,
Sla, veselja polna tako,
Ganenja de sta obá
Prav iz serca jokalá.
Jo v naroč on rahlo vzame,
Nese ven iz puste jame
V prosti zrak, na jasni svet,
Ves ljubezni čiste vnet.
Naglo zvedli so v deželi,
Vriskati povsod začeli,
Da carevna vmerla ni,
Lepa de ko prej živí.

V času tem domá sedèla
Zlobna mačoha je smela,
Vklanjala se zerkalcu,
Radovedna rekla mu:
„Blagotina moja draga,
Serca slad, in duše snaga,
Daj, pokaži svojo moč
Zerkalce mi skazajoč:
Nisim jes lepote dika,
Perve rože rajska slika,
Take ljubeznivosti,
Meni de prilike ni?“
Ji v odgovor dá zerkalo:
„Je povsod se prispoznalo,
Zmir terdilo se na glas,
De si res lepote kras;
Pa carevna milodraga
Te na vse platí premaga,

Ona je današni dan
Cvetja vsiga cvet spoznan!“

Mačoha na noge plane,
Besna v roki steklo mane,
Ter na tla je zaderví,
De se v kosce razdrobí.
Proti pragu skoči gnjevno,
Sreča tukej — joj! — carevno,
Omedli ji ud na ud,
Straha vdari jo mertud.

So jo hitro pokopali,
Svatbo krasno vkup sklicali,
In z nevesto svojo zdej
Zakon sklene Jelisej.
Bilo ni na temu sveti
Nikdar lepši svatbe zreti,
Tudi ja sim zraven bil,
Mnogo vina v gerlo zlil.

IV.

Bakčisarajski vodomet.

Pravlica.

Girej sedé topi pogled,
Iz ust jantar kadí se silno,
Ves dvor molčí bojezni zmet,
In gnjeti se okrog ozbilno.
V dvorani tih' je bilo vse,
Spoštljivo ki o njem so stali,
De v serca dnu viharno je,
Na mračnimu so licu brali.
Nenadno z roko mahne on,
Kazaje proč nepoterpljivo,
Vklonivši se hité vsi von,
Ostane sam, užaljen živo.

Prostejši zdaj je zdih na zdih,
Živejši temno ostro čelo
Kipenje serca, sumov zlih,
Očitati je bistro jelo. —
Viharja černosiv oblak,
Ko burnih ur se bliža sila,
Grozí na nebu temno tak,
Njegova kot je slika bila. — —

V ponosni glavi kaj divjá,
Namembe ktere kuha v duši?
Bo vihra mar nad Rusa šla,
Al Poljske plod in raj razruši?
Je v trumah punt, izdaj, upor,
Ga peče v persih žar osvete?
Ga rod straší čerkeskih gor,
Al Genove kovarne čete?

O ne! Vojaška slava vsa
Njegovimu je sercu studna,
Še desna zadnih del bilá,
Pretekle dobe bojev trudna.

Al je kovarno v harem se
Skrivaj ukradla vad izmena?
Je vdala milih žen mordé
Gjauru serce, pervih ena?

Ne, ne! Te ženske misliti,
Ljubezni sanjati ne smejo,
V tihoti nemi prazne dni,
Obupne leta preživejo.
Pod stražo ostro, bdečo zmer,
V naročju pustim dolgočasja,
Ne upa slasti njih ozir,
Ne sluh tolažb, al sreče glasja.
Krasota njih utajena
Za stenami je svetu skrita,
Arabska kakor cvetlica
V toplicah se za stekli pita.
Jim dni in mescov, godin tek
Premika se počasno leno,
Neznatno tak ljubezni vek
Izvije jim, mladosti ceno.
Enakolične dan na dan,
Medlene časov so tečenja,
Posile strup in stisk neslan
Jim zgrenita potok življenja.

Želeče radosti, zabav,
Kadkada same se slepijo,
Premenjajo al kinč oprav,
Al izbic drago lepotijo.
Zdaj govoré, se smejejo,
Po vertih, tratah al igrajo,
Zadevši senco javorno
Šalivo sedejo v razhlajo.

Pa vednoma, na vsaki stop,
Mogoče ni se njemu skriti,
Tiší za njim nadležin skop,
Evnuh neslan, prežon serditi.
Povsod njegov je gled in sluh,
On vidi vse, on čuje sledno,
Za mnenje vsih je slep in gluh,
Marljivo vdan le kanu vedno.
Neoskrunljiv mu je zakon,
Ukaz, al mig, al volja kana,
Strogejši ne spolnuje on
Zapoved sveto Alkorana.
Prijaznosti nikir želeč
Prenese kot obris kamniti
Zasmeh, prikor, izrek bodeč,
Porug naval, — kar hoče priti.
In kakor ga ne rani ost
Nagaje, psovke, al zasrambe,
Je tudi clo sočutja prost,
Mu simpatij ni treba brambe.
Okó za jok je slepo clo,
Ušesa gluhe zdihovanju,
Zatajen bol, očitno zlo,
Vse jedno je njegovim djanju.
Nečuten sam do jedra ve
Pretehtati zvestobo žensko,
De se na njo zanesti sme,
Na stalnost kot vremen jesensko,
Pogleda molba, smehlej, stok,
Obup al tuga, pers nemirje,
Zastonj je zdih, zastonj je jok,
On temu vsim kar nič ne verje.

Ko v gorkim času cvetja rož,
Razpleteno kitovje lasno,
Se v reki koplje naga množ,
Poječa pesmi šalne glasno,
In krasnih udov krog in krog,
Se vijejo valovi čisti,
Stojí na bregu nem in strog
Evnuh obernen proti isti;
Pa ves ta kras, lepota, mik,
Vse prazno za-nj, ga kar ne gane,
Pogled o vidu vsih oblik
Je sklen, serce pa led ostane.

Po noči pazno, suma brat,
Prehodi harem na vse kraje,

Ob izbicah od vrat do vrat
Naprej ko tenja se majaje.
Nenadoma prileze tih,
Posluša, gleda, pazi, zgine,
Dozdevka poln in misli zlih,
Ter serda ki ga kar ne mine.
Clo sanje straži odalisk,
Al tu al tam se ne izusti,
Kar ni pokornosti iztisk,
Al scer zavid jim ne dopusti.
Bi ena v sanjah le imé
Izrekla možko, brez zaveda,
In bodi oče, brat — gorjé!
Posledna bi bilá beseda.

O takim varstvu se tedaj
Gireju ni ničesar bati,
Harem zapert, in čist Saraj —
V pokoju zna neskerbno spati.
In vender ves razrit, razdjan,
Zamišljen clo, obupa truden,
Nevedama jantar sožgan,
Tak dvoru vsim po djanju čuden?
Kraj njega nem stojí Evnuh,
Dreveno v tla zamaknen gleda,
In pazi — clo za drugo gluh —
Njegovih ust kaj bo beseda.

Na mah molčé se dvigne kan,
Odpró pred njim se naglo vrata,
On zgine v žen preljubih stan,
Milejši mu od zmag in zlata.

Vladarja željno čakajoč,
Krog vodotoka te samote,
Olišpane, berhké na moč,
Tam harema sedé lepote.
In gledajo v igranje vod,
Detinske radosti nagiba,
Na mramorni valovja pod,
Neskerbno kak se suče riba.
Mnogter obroček svitlo zlat,
Al perstan redke dragotine,
Zletí v poplave bistri hlad,
De mnogo rib na kviško šine.

Ponuja krog se sladoled,
Nasiten prostor je dišave,

Potem še slajši petja sled,
Pohvale zmag, ljubezni, slave.

Pesem tatarska.

1.

Nebó vsigdar nam dá zameno
Prelitih solz in britkih bed,
Fakir zazrè ko Meke steno,
Pozabi bol preteklih let.

2.

Preblažen ki za vero pade
Ob Donavi v zatretju zmot,
Lepote cvet, divice mlade
Mu v raju koj hité nasprot.

3.

Še srečen bolj je, o Sarema,
Ljubezni slad ki pridobí,
In tebe cvet lepot, objema,
Za njega tug, nezgode ni.

Tak pojejo. Pa kje je zdaj
Te hvale cilj, ta zvezda krasna?
Umakneno v samotni kraj
Slovesnost ne zadene glasna.
Ko palma, zmeta burnih dni,
Potlačena se v sanjah gubi,
Ničesar je ne veselí,
Girej je več — — je več ne ljubi.

Premenul je. — Pa kdo s teboj
Bi meriti se smel, Gruzinka!
Bleščečih kit bogat povoj
Na čelu dva ima ovinka,
Zmagljivo sveti tvoj pogled,
Nočí černejši, slajši dneva,
Obličja sneg z rameni vred
Ko padel sneg široko seva.
In ktere glas, izdih, govor,
Izrazi tak ljubezni sanje,
Oblike želj in upa zor,
Ko tvoj pogled, al zdihovanje?
Mogoče ni de zabi cvet,
Ki v tebi ga vesel doseže,
De od ljubezni nove vnet
Predmet leté objeti streže.

In vendar kan — sirov, gorjup —
Se malo le za tebe meni,
Tvoj gled je slast, njegov je strup,
Samoto več ko tebe ceni.
Mermrav in terd, očmern, temnit,
Prebdí Girej nočí samotno,
Kar angel nek pri njemu skrit,
Polakinja, živí tihotno.

Nedavno, kar Marija svet
Dežele tuje je zazrela,
Nedavno, raja krasni cvet,
V domači zemlji je živela;
Očetu sivim bila vse,
On svoj ponos jo imenuje;
Kar zaželí, ukaz mu je,
Spolniti to, marljivo snuje.
Za njo živí, za njo skerbí,
De čas ji zmir uglajen teče,
Ko jasno ura letnih dní,
Nar manjši bol de je ne speče;
In tak obris cvetečih let,
Mladosti sladko sporočilo,
Prihodnosti tolažb, obét,
Bi stalno vse ji vedno bilo.
Telesa kras, obnašb izgled,
Sta svetu kip se sreče zdela,
Ko sonca žar, ko čisti med,
Dobrota ji z očes blišela.

Naklonbe tak izverstni dar
Je množiti prijetno znala,
K soglasni harpi kolobar
Ganljivih pesmi pripevala.
Dovolj! rodú Potockiga
Je čudež bil krasote take,
Iz te kerví lepotam pa
Ne najdete nikir enake.

Bogatih, slavnih, mladih tma
Marijo v zakon je želela,
Za njo nebrojna množica
Na tihim plamena gorela.
Pa vse zastonj, brez prida vse,
Ljubezni so ji misli stranske,
Med svojim zmir vesela je,
Nje želje pak so le vsakdanske.

Namáh — ni dolgo — priderví
Tatarov trop na poljske kraje,
Ko grom in blisk okrog verší,
Razdene grad, vasí in staje,
Tak urno ne smodí požar,
Bazrušijo ko ti divjaki,
Končan je cvet dežele kar
Vse krog in krog ob vihri taki.
Sloveči grad je zapušen,
Pozabljen skor v občinskim padu,
Ta je pregnan, un je vmorjen,
Marija kje? — Ni več je v gradu!
V domači cerkvi, kjer okrog
Ob zidih knezi spé nekdajni,
Ves nov je grob, osor'n in strog —
Pa s krono, z gerbam — kdo je rajni?
Marijin oče v njemu spí,
In ona proč je odpeljana,
Pod jarmam tujca kraj derhtí
Ta guli ga ko cvetje slana.

Bakčisarajski grešni dvor,
Še huj za njo ko vatra živa,
Marijo zdaj, lepote zor,
Dobrote cvet, občinstvu skriva.
Zdihuje, joka noč in dan,
Ob žalosti tak britko ljuti
Usmiljénje clo tverdi kan
Do globočine serca čuti.
Nje britki jok, nje žalni zdih
Mu kalita ponočno spanje,
Ji odvalí overkov zlih,
Kar le dospè, njegovo znanje.
Ji zlajša vse za noč in dan
Harema vterjene navade,
Merčljiva straža sužnih žen
Do nje se nikdar ne prikrade.
Stanuje sama v izbici,
Vladarjevo je tak povelje,
Le starših ena dojde k nji,
De zve in spolni njene želje.
Ta sama spí ponoči z njo
V obgernenim ležišu svilnim,
Se ne prederzne kan celó
Motiti mir ji z djanjem silnim.
Gre k reki sama v kopel tje,
Ji z drugim ni ničesar skupno;
Dovoljeno živeti je

Po svoje ji, na vsem zaupno.
Je v izbici votlina v zid
Okroglo lepa ji nar'jena,
Se vidi not iz zlata lit
Kip svete majke Nazarena;
Tej noč in dan tu v čast gorí
Gizdavo kinčena lampada,
Pobožnih želj pred njo klečí
V molitvicah Marija mlada.
Je zdelo se, de angel svet
Priplaval je v to izbo doli,
In živo tu človeštvu vnet
Za odpušenje grehov moli.
Samota tak ji tu spomín
Otožno sladki obujava
Na dom zgubljen, in tmin
Sužanstva ji spoznati dava.
V tem ko jo vsi zavidajo
Za sreče cvet jo razglasijo,
Je v sercu nje le tuge zlo,
Potoki solz se ji cedijo.
Pa vsemu konc nej bo in kraj,
Zaupanje ji zmir ostane,
De čistih želj in snage saj
Posvetni stisk in hrup ne zmane.
Ne gleda nič na srečo zlih,
Ne zmeni se za tuje djanje,
Svetiše nje je voglič tih,
Budí si v njem vesele sanje.
Tak sredi muk sercé in zmot,
Ko se povsot pravica rani,
In z grehi vrag divjá povsot,
Če čisto je, se čisto hrani.

Nastopi noč, pokrite so
Tavridne polja z mračno senjo,
Vse tiho je, — le slavčevo
Žverglanje vej oživlja tenjo.
Po jasnim nebu sivobled
Okroglej lune mirno plava,
In z lesketanjem zvezdja vred
Na vse platí svitlobo dava.

Zavite v beli pajčolan,
Neznatne ljudstva duši vsaki,
Tatarkinje iz stana v stan
Hité v obisk, ko pih po zraki.
Kramljaje tam jim teče čas,

In veselí Bakčisaraja
Lepot izverstni cvetni kras
Večerno hladnih ur se Maja.

Potihne dvor, harem zaspí,
Zavito vse je v mir brezglasni,
Nikaki čerh se ne zbudí,
Kalil de bi pokoj ta jasni.
Prevohal je Evnuh že vse,
Sedaj bi spal, pa nima mira,
Sumljiv, never'n, ves dvomba je,
Se clo spijoč okrog ozira.
Se zdi sedaj, nekdo šeptá,
Tam tap stopin šumljá nedvomno,
Tu postlje škrip mirú ne dá,
Koj misli on: Je znamnje vlomno!
On pazi v ta in tisti kraj,
Posluša, dvomi, gleda, lazi,
Na vse platí, naprej, nazaj,
Je prazen trud, nič ne zapazi.
Le blagozvuk in sladni vek
Na sluh doní mu vodometa,
Iz rožnih mej pa petja jek
Prijazno noč ljudém obeta.
Tak dolgo trudi gled in sluh,
V premislik stvarco vsako vzame,
Potem se vleže vgnan Evnuh,
In spanje ga na moč objame.

Nedvomno! lepe so noči
Prijazno blažniga iztoka,
Razkošno čas naprej hití
Častiteljem ustav proroka;
Bogastva kaj po stanicah,
Dišave kake v cvetnih vertih,
Čarobe tma po tišinah,
Po haremih lepot zapertih!
Le lune lagoden lesket
Na te skrivnosti tajno sije,
Nemaranje pa časa let,
Posvetno skerb vse krog ovije.

Vse ženstvo spí! — Le ena ne!
Ta bdi, stojí, in komej dihne,
Se vratam bliža, jih odprè,
Ko senčni kip iz izbe pihne.
Se maja tih in berž naprej,
Od vrat do vrat po shodih krivih,

Leží pred njo, pa v spanju zdej,
Mnogter Evnuh nar hujših sivih.
Jo tare zlo skeleči mar,
De rahli stop ga ne predrami,
Ker večkrat ta dremota kar
Goljufna je, de druge mami.
Pa nje naklep je tverd in strog,
Ter bersne urno dalej, dalej,
Ko juga pih prestop je nog,
Že vhod iskan pred njo je malej.
Dvomé na pragu postojí,
Potem odprè in noter smukne,
Obrača sèm ter tjè očí —
Osupne svit jo zidne luknje.
Prižgana v njej je noč in dan
Pred materjo nebes lampada,
Pobožno tje obupu v bran,
Obrača se Marija mlada.
Zagleda križ, ljubezni znam!
Gruzinka, kaj! povej očitno!
Te sili jok? — Kaj vidiš tam? —
Te žge, te skli spomin tak sitno? —

Pred njo počiva kneginja,
Ko krivde prosta golobica,
Od drema ji diviškiga
Se svetijo rudeče lica.
Nasmehljej rahli množi ust
Lepoto, clo nebeške baže,
Prelitih solz v obervih pust
Ostanek pak obup le kaže.
Tak cvetlica v srebrinju ros
Bleší od lune razsvitljena,
Kazaje vidu cen ponos,
Bogato s kim je obdarjena.
Bi djal de angel iz nebes,
Prikazen zračna iz Edema,
Tu toči grenki vir očes
O množini pomot harema.
Gruzinka čuj! kaj je s teboj,
Težave de te tak tesnijo?
Izrekši: „Plakaj nad menoj!“
Kolena kar se ti všibijo.

Besede te, ta stok in zdih
Presekajo Marijno spanje,
Se kviško spne ko nagli pih,
Zagleda to in čuje zvanje.

Trepeča vsa ji govorí
In rahlo jo od tal dviguje:
Kaj hočeš tù o polnočí,
Kdo si, od kod, kaj serce snuje?

Sarema njej: Sim prišla les,
Otetja zlih nesreč iskati,
Ne pride ak mi iz nebes,
Bi moral ga obup mi dati!
Ti moj si strah, ti moj si up,
Je čudno to, pa bom skazala,
Razjasnenja vsim dvombam skup
Dovolj, dovolj — preveč ti dala.

Poslušaj me, ne boj se zdej,
Ker zadna ni še ura bila,
Izid se hrani zanaprej,
Ko dojde čas, ko stisne sila.
V trenutju tem izbor imaš
Na dlanu še, ne daj de zgine,
Začetno čuj, de me spoznaš,
Od kod in kaj sim rodovine.

Rojena sim od tukej proč
V deželah van clo inostranih,
Me dregnula je tuja moč,
Otroka še, iz krajev znanih.
Pa dobro vem še vsako stvar
Iz nježno mladiga življenja,
V nebó stermeč siv kolobar
Hribovja, gor, planin, obstenja.
Izvirne v rupah bistrice,
Po rebrih skal navdol gromeče,
Dobrav gošave zrašene,
V dolinah njiv klasje cveteče;
Vse to je jasno pred očmí,
Tud jasno pomnim de so vade
Drugačne tam ko tih straní,
Proroka tam nikdo ne znade.
Kak prišla sim, pa več ne vem,
V ozidje teh poslopij sivo,
Le morje še v spominu zrem,
In pa možá s košato grivo.
Plahota, strah, bolest, gorjé,
Kar scer mladost nevedno mane,
So meni še takrat bilé
Do zadnjih tenj rečí neznane.

Neskerbno v mirni tišiní
Harema tak sim razcvetala,
Ljubezni perve sladke dní
S pokornim sercem pričakvala.
Je srečno vse in sladno šlo,
Girej pustí okrutne boje,
Da vojski, plenu, vsim slovó,
In misli le zabave svoje.
Izvoli harema si slast,
Smo klicane pred njega bile,
On ceni nas, vsih um in rast,
Obnašanje, očesa sile.
Potem pogled na mene vprè,
Okó prijazno mu zabliska
In s tem razvit moj udes je,
Sim perva tak mu odaliska.

Vesela neprenehama
Sva bila zdaj obojne sreče,
Po sumu nikdar zmotena
V obstoj ljubezni tak cveteča.
Je tekel čas ko sladki pih
Z dišavami cvetlic nasiten,
Izvil se mi nar manjši zdih
Iz serca ni z nevoljo skiten.
Vse bilo je slovesni pir, —
Na enkrat mi ta sreča zvene,
Ti prišla si, in proč je mir,
Že tvoj prihod mi raj razdene.
Kan bil odslej je ves ko vklet,
Začaran, panan, clo izmenjen,
Za vse nemarn, za tebe vnet,
Od nas napol brez uma cenjen.
Izdati me on misli zdaj,
Prekanuti zavoljo tebe,
Ne gleda prosb, ne čuje graj,
Me treši v prah, de vtaži sebe.
Govor mu je — le zračni pih,
Potoki solz — le kaplje prazne,
Zabav predmet moj britki zdih —
Obupa stok — zvijače pazne!
Zbudí mu zeh moj živ govor,
Približanje mu je nadlega,
Kar zaželím, to najde vpor,
Je konec tak življenja vsega.
Deležna te pregrehe, vem,
Ti nisi, čuj tedaj me mirno,

Razjasnen tak ti bodi s tem
Moj strašni stan zadost obširno.

Ja vem in znam, zmagavni kras
Je meni dan, ter ne pozabim,
De Venere mikavni pas
Nad možkim skor igraje rabim.
Nobeni v tem poslopju ni
Lepote več ko meni dano,
Le — žalibog, Marija ti
Si vidno dnes ta dan nad mano.
Pa tebi je ljubezni žar,
Ki v meni vrè, ki mene peče,
Nešteta reč, priprosta stvar,
Ker tebi kri le mirno teče.
Al meni je — ljubav poklic,
Ljubezni strast je moje stanje,
Kaj s hladno ti lepoto lic
Kališ nebes mi teh sijanje?
Ti ljubiti ko ja ne znaš,
Girej je moj, zakaj ga skušaš?
In če mu le odgovor daš,
Že bitja kri ti meni spušaš!
Pozabi ga! — — Girej je moj!
Zaklel se je, rotil se strašno,
Mi biti zvest, in še — ko v znoj
Obličje smert mu vtakne plašno.
Vse misli, strah, željé in up,
Kar se v tekočim času vije,
Vse prišlo je obema skup,
Prememba ta tedaj me vbije. —

Ja plakam, glej! in pred teboj
Se vklanjajo kolena moje,
Povrati mi moj mir, pokoj,
Odprí obupni serce svoje!
Te ne dolžim de kriva si,
Sprositi le tak zlo me žeja,
Kričim do tvoje milosti:
Daj prešniga mi spet Gireja!
Zdaj molči ti! Moj — moj je on!
Pa tebe ljubi; — zdaj še lasno
Odverneš ta priprost nagon,
Al s tugo tih, al s prosbo glasno.
Zaslepljen je, odpri mu vid,
Mu svoje daj napake zreti,
Tu bodi led, tam bodi zid,
De mora te med puste šteti.

Umikaj se, pristudi se,
Odpravi ga al tak al tako,
Po mojih če besedah ne,
Tedaj drugač, tedaj inako.
Prisezi! — Res preteklo let
Je mnogo, kar sim tu zgubila
Kerst, vero, šeg in vad obet,
Kar majka me je scer učila.
Pozabljen glas je mladih dni,
Alkoran znak mi je obstanka,
Med kana drugim' ženami
Sim verna zdaj mahomedanka.
Pa vera moje matere
Je tvoja bila! — tak prisezi
Na vero to, de moj je še,
Kot prej je bil, ga več ne veži!
Ti govoriti sladko znaš,
On kip vošén je roke tvoje,
In kakor ti nagib mu daš,
Oberne on početje svoje.
Njegovih si tedaj krivic
Deležna ti po vidu mojim,
De ne končá te gizda lic,
Pomozi zdaj si z umam svojim.

To pak nej ti v spominu bo! —
Lastnost poznaš ti strel in bliska,
Si vidila viharja zlo,
Si slišala od baziliska. —
Nekdaj je bil Prometeus,
Nesrečnim zmir spasitelj ročen,
Pripet na skalnat Kavkazus,
Perunu ker preveč mogočen.
Viharno v boke s kremplji vpert
Je stal gavran na njega strani,
Mu delal bol, mu žugal smert
Vertivši kljun po ljuti rani.
Oserčja drob za kosam kos
Mu kruto terga iz telesa,
Pa urno ta se, vrat na nos,
Ponovi mu kot mig očesa.
Ne bliža se željen izid,
Obupu konca ni ne kraja,
Dokler prišel ni — tist Alcid,
Ki zlega vsak koren omaja.
Vse to ni nič, le sop, le pih,
Neznatnih senc al tenj gibanje,
Primeriš ak jim serca zdih

Ti mojiga in moje stanje.
Ne sili me, nagon gorjup
De naglo von bi obernila, —
Mi znan je nož, mi znan je strup, —
Na Kavkazu sim se rodila.

Izrekši zgine. — — Kneginja
Ne tvega se ji sledovati,
Nikakor ni razumila
Kaj hotla ta je v jasno djati.
Po noči kaj jo tira krog,
Čemú divjá ji tak po glavi,
Zakaj govor bodeč in strog,
Ob kratkim, kaj jo žge in davi?
Divici čisti žarna strast,
Besede take so uganjka
Pa zvuk že njih ji zdi se past,
Al skritiga kovarstva zanjka.

O sodbe strah, o sreče kljub!
Kaj čaka jo v ti hiši greha?
Vbežati kak pretenju zgub
Divištva, vere, snag vspeha?
Kaj ji koristi jok al stok,
Ta spasenja ne bosta dala,
Molitev tud nebes obok
Do zdaj še ni dospeti znala.
Otožna svoj topí pogled,
Zamišljena kaj bi, kaj ne bi?
Saraja al izvoli red,
In tak ostud bo sama sebi?
V ozidju tem, od doma proč,
Vse ure bitja zdihovati,
Točiti solze dan in noč,
Slovó poslednim upu dati?
O sveti Bog! da bi timveč
Pozabil jo Girej na večno,
Namest de plazi se ljubeč
Za njo, nevoljnico nesrečno!
Al de bi smert ji zvezo let
Na enkrat ljuto prekosila,
Marija bi ta pusti svet
Veselja polna zapustila.
Prešlí so davno, več jih ni,
Mladosti sladonosni dnevi,
Življenja sončni migleji
Minuli so obupni revi!
Kaj gledati neplodni vres?

Njej nima svet ničesa dati,
Prijazno pak iz viš nebes
K pokoju tje se sliši zvati.

Čas tekel je, za dnevam dan,
So tedni, mesci se verteli — — —
Marije ni — nje strah končan —
Seboj so jo iz bitja vzeli.
Smert naglo je nesrečnice
Zapletke mračne poravnala,
Jo bersnula v deželo tje,
Kjer z dušo zmir je prebivala.
Kaj trešlo jo je v gozdni grob?
Bolezen, strah, al homatije?
Al druj strupen nesreče zob?
Kdo vé? — Dovolj! — Je ni Marije!

Girej mirú ne najde več
Poslopju v svojim zapušenim,
Potegne vnovo britki meč,
Zjedini vse močí ob enim;
Na novo boj, na novo kri
Njegovih ust je geslo strašno,
Skrivej v oserčju mu žarí
Milejši čut, — pa tih in plašno.
Večkrat vertí ko v bitvi meč,
Nasprotnika de ljuto zmane,
Ga zgrabi kerč, ne gane več,
Neizpeljan mu mah ostane.
Neznani strah napade ga,
Izusti kaj nerazumljivo,
Ga trese kot zla merzlica,
Ozira se dreveno sivo.
Bledé momljá, stermé šeptá,
Očita žar ki v sercu peče,
Očesa v tem zaprè obá,
In reka solz po licu teče.
Na harem kar ne misli več,
Tam zaničvanju prepušene,
V obrambi skopcev, zidnih ječ,
Se starajo obupno žene.

Gruzinke v družbi teh lepot
Že davno ni, harema sile
Stražívne v globočini vod
Pomorskih so jo utopile.
Posledna noč Marijna je

Gruzinki tud bilá posledna, —
Pokrijmo nje krivice vse,
Pokore pak je bila vredna.

Ko boja je nasiten bil,
Razdjal cveteče kraje mirne
Kavkaskih od pogumnih sil
Do Rusije izhodno verne,
Poverne spet se kan domú,
Ko prej meglen, zamišljen, tužen,
Nedohodljiv, sam brez mirú,
Vsim drugim strah, le sumu sužen.
Na dvoru, skor poslopja sred,
Gizdav spomin Marije drage,
Da zidati živ vodomet
Iz mramora svitlobe blage.
Nad lune pol — proroku znak —
Se vere križ bleší keršanske,
In spričanje simbol je tak
Nevednosti mohamedanske.

Še zlat opis na njem je znan,
S kim kinčena je predna strana,
Besed: Salamid — Girej — Han —
Sin Hadši — Selim — Girej — Hana!
Od zadej pak iz mramora
Poganja vir pritoke sladne,
Cedivši neprenehama
Kamnitih ran solzice hladne.
Nikdar ne jenja vira tok; —
Po sinu ki na vojski pade
Je matere enaki jok,
Pomagati se več ne dade.
Divice mlade teh straní
So znamenju pomen priznale,
Ter so ga do današnih dni
Le slezni vir imenovale.

O živi vir! Ljubezni vir!
Dve cvétlici si dal ti meni,
Visoko jih vesel ozír,
Pa višji tvoj šepet on ceni.

S hladivno roso prah škropí
Sreberni tvoj obličje moje,
Šeptaj, šeptaj do zadnih dní,
Skrivnosti daj spoznati svoje.

Ljubezni vir, slezeči tok,
Novin želeč sim k tebi tekel,
Tavridnih bil si slav svedok,
Ničesar od Marije rekel.

Je clo v okrogu teh ograd
Pozabljeno Saremno djanje?
So mar obé le slike nad,
Pomembe le in pevske sanje?

Jih je le v mraku polnočí,
Dva senčno prazna ideala,
Izmislil žarni pesnik si,
De svetu jih igraje mala?

Zapustil Sever sim nekdaj,
Njegove čarobne zabave,
Ter obiskal Bakčisaraj,
Domovje dik in bojne slave;
Po dvorcu nemim šetam tje,
Pozabljenih po sredi hodov,
Kjer Tartarin gostil se je,
Divjak sirov, korbač narodov;
V lenobi de topí spomín
Okrutnih del, kerví prelite,
Tak sebi clo zakrije čin
Sirovih rok, nasledka kite.
Današni dan še veje slast
Po stanicah zdaj zapušenih,
Razveseli bojarstva mast,
Zlatovja blesk tih sten zelenih;
Vre vodomet, hladin pihlá,
Po vertih rož puhtí nebrojno,
In grozdja slad o žeji dá
Popotniku uteh dostojno.

Omrežja vidil sim preplet,
Za kim o cvetju svoje dobe
Lepot iztočnih krasni cvet
Zdihaval je v oblasti zlobe;
Sim gledal rajnih tihi gaj,
Presilnikov počitje zadno —
Olikan stolp, verhovja kraj
Je turban zvit — da! znamnje jadno.
Je zdelo se, de tak izid
Prihodnost tu mi razodeva,
Kje harema sta slad in prid?
Kje bojna moč? — Vse prah in pleva!

Premenulo se tu je vse,
Pa to tedaj me ni motilo,
Občutkov druzih polno je
Tedajnih dob mi serce bilo.
Puhtenje rož, potokov šum,
Me mamita, pretres de zabim,
Nehotno se mi mrači um,
Prevdarka skor de kar ne rabim.
Divice nježne senčni kip
Je plaval pred menoj po dvori,
Za vid ko blesk, le pih za tip,
Lepote clo podoben zori.

Čigava tenja bila je
Ta nježna, čudna, krasna slika,
Ki hip na hip približa se,
Objetju pak se zračno vmika?
Se je Marijin čisti duh
Pregibal tu, al je Sarema
Očitala še svoj napuh
Sred zapušeniga harema?
Še vidim ga, ta lep obris,
Ko cvetje sanj, ko senco zdenja,
Me zbada kakor pšice vtis
Globoko v cvet in čut življenja.

Častitelj múz, želitelj véd.
Pozabši slavo in ljubezen,
Prijetni Salgir kmalo spet
Bom gledal te, nevolje trezen.
Obmorskih gor na stermi sklon
Se vernil bom želján spomina,
De veselil veršenja don
Tavridnih vod bo Rusje sina.
O juga kras, mikavni kraj!
Tu vse živí, hribovja hoste,
Tu vinograd, tam cvetni gaj,
Dolin, polján posetve goste.
Ohlada rek in drevnih senc
Popotnika ko čar obaja,
Ko zgódnih ur bregovja venc
Prejaha sam ob času mlaja.
Izurjen konj na víš hití,
Pod njim kipeča morska vlaga
Razpenjena šumí, verší
Okrog ostenkov Aju-Daga.

V.

Car Saltan in knez Gvidon.

Pravlica.

Predejo, ko se mračí,
Okna blizo dive tri.
Ko bi bila ja carica,
Starši tak začne divica,
Sama bi za ves ta svet
Prigotovila obed;
Ko bi bila ja carica,
Reče druga ji sestrica,
Ja natkala platna bi
Za potrebo vsih ljudí;
Ko bi bila ja carica,
Mlajši dokonča divica,
Caru bi rodila ja
Viteza preslavniga.

To izrekši obmolčijo,
Vrata rahlo zaškripijo,
V izbo stopi svitli car,
Krajev tistih gospodar:
Celo dobo govorenja
Je poslušal tik ostenja,
Nar bolj je poslednja reč
Teh besed mu bila všeč.
Zdravstvuj, reče, daj! divica,
Z mano hodi, si carica,
Le obljubo de speljaš,
In mi kmalo sina daš.
Ve pa moji golobici,
Dela željni dve sestrici,
Hodite za nama v sled,
Kakor drago, zad al spred.
Boste zmir pri nas ostale,
Z delama ki ste ju zbrale,
Ja ne terjam manj ne več,
Ne pretežim šibkih pleč.
Jedna vaju bodi tkavka,
Druga kuhnje opravljavka,
Tako bomo, se mi zdi,
Zadovoljni složno vsi.

Sestre v zgodbo so se vdale,
Kar imele berž pobrale,

Zlo težák ni bil izbor,
Hajdi, vse tri v carski dvor.
Car nekoljko svoje glave,
Neprijatel obotave,
Scer ljubezni žarne žgan,
Se ovenča isti dan.
Ter se vsedejo k obedi,
Teče lično vse po redi,
Bivši dobre volje vse,
Pozdno kon'c pojedne je.
Ta ko steče, sladno, mirno,
Spremi par se v izbo pirno,
Dajo vsi mu lahko noč,
In s priklombo grejo proč.

V kuhnji kuharca jezí se,
Tkavki v izbi pusto zdi se,
Serda plakate obé
Zarad srečniši sestré.
V tem carica se raduje,
Obečanje izpolnuje,
Steče ji po želji vse,
V pervi noči nosna je.

Dobe te je vojska bila,
Supruga sta se ločila,
Vsedši se na konja car,
Ženi to naroči v mar:
Nej nezgod se pazno varva
V času temu, on ko barva
Z rudečico vražni kraj,
Ter se verne spet nazaj.

V tem ko car na vojski bliska,
Vražnika, ko gré, pritíska,
Dojde čas poroda strog,
Sina da mu v zibko Bog.
Mati pazi nad fantičkam,
Orlica kot nad orličkam,
Posla v poti urniga,
Znati vse de caru da.

Sestri pak so z Babariho,
Zvito babo, skrivnotiho
Že sklenile nad sestró
Puste zmede, gerdo zlo.
Ter so posla vjeti dale,
Caru druziga poslale

S pismam žonte lastne vsled,
Polnim zlobe tih besed:
„Žena, znaj, je scer rodila,
Pa otroka ni povila,
Žaba ni, ne tič, ne kert,
Kaj de je, to vedi čert.“

Cara reč je ta zadela,
Kot mertud, al tresk, al strela,
Strašne jeze on zdivjá,
Posla skor obes'ti dá.
Ko pa viher serda steče,
Se vmirivši to izreče:
„Zdaj molčimo vsi o tem,
Dokler zgodbe sam ne zrem.“

Posel s pismam koj se vpoti,
Se gredoč nikir ne moti,
Zmir naprej, že blizo je,
Misli, berž opravi vse.
Tode baba Babariha
Zgodbo vedno hujši viha,
Vkaže de se vina da
Poslu piti močniga.
Ta omotniga ko slada
Poln zaspi, nečutna klada,
Zmaknejo mu carjev list,
Drugi smukne v aržet ist.
V tim so stale te besede:
„Vem poroda puste zmede,
Ter ukažem, ja, Saltan,
Ta nalog de bo speljan:
Žena mati, carica,
S plodam, bodi miš al tica,
Naj se treši v morje koj,
De pogine spačen roj.“

Kaj se hoče? Volji taki,
To se ve, se vkloni vsaki;
Zjutra zgodno v spavnico
K cesarici pridejo.
Ji povejo kaj zadeva,
V sebi kaj prihod imeva,
Preberejo slovno spis,
Dajo vêstbe ji obris.
V hrastov sod jo posadijo,
Tega dobro zasmolijo

Rekli v morje djavši ga,
Volja tak je carjeva.

Puha v zraku šum vetrovja,
Pluska v morju spor valovja,
Po slapéh se ziblje sod,
Doba mu grozí nezgod.
Mati v sodu britko joče,
Vmiriti se vreme noče,
Sin pa rase — ne po dneh —
Uro vsako po pedéh.
Čas vertí se, mati plaka,
Sinku serce v persih skaka,
Slasti skor se mu vtopí,
Morje tak nagovorí:

„O ti velna, morje krasno,
Kak ti plešeš, ukaš glasno,
Ne poznaš ovér ne spon,
Lastnik mi je tvoj nagon.
Vmah podmuliš ti bregovje,
Razdrobiš ko prah skalovje,
Suho v migu potopiš,
Barke v dno ko pesk vališ.
Krasno morje, daj! se vsmili,
Mi pomozi v dnešni sili,
Varno v luko nesi naj,
Suhe zemlje v plodni kraj.“

Nese morje, tim podložno,
Lično, tiho kar je možno,
Proti bregu važni sod,
Rahlo ga spustí na prod.
In valov zagon šumeči,
Pred oživljen sod noseči,
Ko je ta v zavetje vzet,
Derkne v morsko nóro spet.

Je na suhim krogla šajka,
Tak oteta sin in majka,
Ne premagan še upor,
Pust razdene kdo zatvor? —
Verli sin je že pripravljen,
Spodni v pod z nogama vstavljen
Dregne z glavo kviško tak,
Zmet de je v trenutji spak.
Zdaj svobodna sin in mati
Zlezeta iz soda v zlati

Sončni zrak, vesela de
Ječe zlo končano je.

Pluska val, verší brez mira,
Sin se krog in krog ozira,
Vidi blizo hriba rob,
Hriba verh košat je dob.
Sin prevdari: Dobra južna
Bila zdaj bi gladu služna,
Vlomi vejo urnih rok,
Jo zakrivi v ličen lok;
Desno v nedra naglo vtakne,
Križcu svilni trak izmakne,
S tem prepreže konca dva,
Raben samostrel imá.
Ter nalomi sorte sredne
Tanjših šibic, konce predne
Tak priojstri de so vštric
Šilov al nar hujših pšic.
Se potem na lov napravi,
Bliža morju se v nižavi,
Slajši de bi bil obed,
Divji raci, ribi v sled.

Pride h kraju. — Čuj, kričanje!
Na pomoč kukavno zvanje!
Vidno je na morju spor,
Mala vojska djal bi skor.
Morje burne slape vije,
S krokarjem labud se bije,
Ta se suče krog in krog,
Pa premagan skor je vbog.
Krokar puhne, ta se vgane,
V drugo, v tretje krokar plane,
Zmir na novo, zmir in viš,
Zdaj bo sila, zdaj bo križ.
V hipu tem zasiče strela,
Kraljeviča pšica smela,
Sik! sik! sik! ter v isti krat
Krokarju preterga vrat.
Ta kričé se v morje zverne,
In kerví, ostudno černe,
Vsakimu de zdi se sanj,
Čuda mnogo stoči vanj.

Careviča večji diki
Bil je kvar ó tej priliki,
Zderkne v morje de iz rok

Samostrel mu, žali Bog!
Vraga krog labud obširno
Plava zdaj ponosno mirno,
Včasih bliža ze mu vmah,
Dá mu v rebra pah na pah;
Se verti in šale vganja,
Careviču se priklanja,
Ter po rusko dá mu tak
Žive hvale glasen znak:

„O, carevič, moj spasitelj,
Ti mogočni moj rešitelj,
Ne žaluj, od zdaj de još
Tri dni jedel nič ne boš.
Ker nezgoda ta je k sreči
Tvojih del korist nar veči,
Mnogo slave, prida več,
Tik sta, vedi, tvojih pleč.
Nisim, kar se zdim ti, tica,
Ja kraljeva sim divica,
Krokarja ti nisi vžgal,
Černošolcu smert si dal.
Nikdar tebe več ne zabim,
Zate v brigi ne oslabim,
S tabo zmir bo moja moč,
Hodi z Bogam, lahko noč!“

To izrekši tica zgine,
Sin in mati, dan ko mine,
Čas ko pride sanj in veš,
Gresta spat, pa — clo na teš.
Sin zbudi se, tre očesa,
Muhe nočne z glave stresa,
Gleda lep in vidno mlad
Pred seboj ponosni grad.
Množ poslopij je velika,
Hiša hiše se dotika,
Cerkev je, zvonikov tam,
De prilike zmanjka nam;
Samostanov brez števila,
Nun in mnihov sila, sila,
In prostora krog in krog
Zid peljan je v siv oblok.
Vse zlatá, srebrá se bliska,
Ljudstva taka tma pritiska,
Vmes de veržena igla
Komaj prišla bi na tla.
Sin pokliče mater milo,

De pregleda čuda silo:
„Jenjaj, majka, sreče stud,
Vse zamore moj labud!“

Sin in mati gresta v mesto,
Lepo, gladko, svitlo cesto,
Urno dalej, notri sta,
Vsa na nogah množica;
Stegne, ulice šumijo,
Vsi zvonovi se glasijo,
„Slava! dika!“ krog doní,
Nemiga v tem kraju ni.
Ko nasprot so vsi derdrali,
Kor po cerkvah Boga hvali,
In kočij, kar spremi jih,
Ni mogoče šteti vsih.
Polno not lepot bogatih,
Spredej konj v opravah zlatih,
Toliko, de djal bi kdo,
Peska v morju več ne bo.
Vse ju diči, vse ju slavi,
Sinu blesketa na glavi
Svitla knežka krona že,
Kar na tron ga posadé.
Tak dognana reč je bila,
Mati v to je dovolila,
Vladati začel je on
Pod imenam: Knez Gvidon.

Puha sapa termoglava,
Bistro v morju barka plava,
Silnimu valovju vprek
Lomi pot si v daljni tek.
Zadoní — začetka lasno —
Rase — zdaj vse jednoglasno:
„Glejte, na otoku tam
Čudna stvar se kaže nam!
Pust je bil pred malo časa,
Dal ni čuti merve glasa,
Dom merčesa, grilov, kač,
Glejte, zdaj je vse drugač.
Krasno mesto tam se vidi,
Vse je zlato, strehe, zidi,
In ta lep, širok pristan!
Komu bil bi lepši znan?“
Je glasovje še donelo,
Ko iz topa zagromelo

Je na gradu — vidni znak
Za postoj je strel enak.

Pride glasnik: „Na kosilo
Knez povabi družbo milo,
Kar na barki ljudstva je,
Pogostiti hoče vse.“
Aj, veselje! Kdo bi prašal,
Kdo se branil, kdo odlašal?
Vsi mornarji, važen roj,
So po koncu, v šajki koj.
Prihitijo berž do kraja,
Urno v grad, in sredi raja
Krog puhteče mize že
Kolobaroma sedé.

Knez veljavno se obnaša,
In mornarje zadnič praša:
„Vi gospodje slavnih cen,
Kaj in kam je vaš namen?“
Ti na to v odgovor dajo,
De povsot se vesti znajo,
Terg jim pervi je poklic
Z mehi sobolov, lesic:
„Več dežel smo obhodili,
To in uno naročili,
Bodi ti dovolj v odvet,
Vid'li skor smo ves ta svet.
Zdaj ko je spečana roba,
Stekla nam koristna doba,
Obernili svoj smo brod
In veslamo spet v izhod,
Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana,
De počitek nam bo slaj,
Tam opravimo še kaj.“

„Srečen pot na Okeanu
K caru slavnimu Saltanu,
Veselí me to zares“,
Jim prijazno reče knez.
„Ga pozdravite od mene
Serčno, kakor duh me žene!“
To izrekši jih pustí,
Naglo ti na brod so šli.

Brod je v morju višjim kmalo,
Priča ojstro mu gledalo,

On o bregu hodi sam,
Bil je z dušo vedno tam.
Vmah zatrese se širjava,
Prek valov labud priplava:
„Zdravstvuj, reče briga zgol,
Kaj te grudi, kteri bol?
Ti si mračen, knez prekrasen,
Ko deževja dan nejasen,
Žalovati tak, zakaj?
Dobre volje bodi raj.“

Knez na to mu reče tužno:
„V sodu de pobotam kužno
Dobo pretečenih dni,
Rad očeta vidil bi.
Pa le šibka je ta nada,
Ter me žalost zlo napada,
Tako de občutja spor
Serce mi razdene skor“.

Koj labud na to mu reče:
„Samo to le? Ta ti steče,
Se premeni v manjši stvar,
Zleti v barko tje komar!“
To izrekši mahne s krili,
Morje v brizganje prisili,
Hipoma je v slani tok
Knez zavit od zgor do nog.
In na mah se kerči, kerči,
Z nosam skor na zemljo terči,
In komar je prav za res,
Ves komar naš mili knez.
Zabrenčí, šumí čez morje,
Vhiti brod, in neke skorje
Cep zavetje varno da,
Živa duša zanj ne zna.

Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana
Žene veter dan in noč
Urno barko puhajoč.
V delji se zazrè dežela,
„Suhi kraj!“ je glas veršela,
Barka plunka že v pristan,
Ljudstvu vsim prihod je znan.
Car Saltan povabi v gosti
Vse mornarje k mizi prosti,
Zmir za njim čez dol in kom

Ukomarjen vratolom.
Tiho car sedí v dvorani,
Njega krog ministri zbrani,
Tmav pogled je jasen gerb.
Serce de mu grudi skerb.
Sestri dve pa z Babariho
Pazite pozorno tiho
Vse besede skoz in skoz,
Kaj izleze — gad al gos?

Ko so vsi ob mizi bili,
Praša car: „Prijatli mili,
Kam, čemú, pokaj, in kod,
Je težavna bila pot?
In domá — je dobro, hudo,
Ste prijatli, je prepir,
Al bo vojska, al bo mir?“

Vodnik reče na prašanje:
„Ni nikjer preslabo stanje,
Cenili smo ves ta svet,
In povsot se dá živet.
Čudniga je scer veliko,
Vender čudov pervo sliko,
Nam enake znano ni,
Vid'li smo pretekle dni.

Bil je sterm otok nedavno
V morju pust, pripraven ravno
Le za gade, gnjezda tic,
Neobljuden kraj mravljic.
Se ni želo, se ni paslo,
Nič ni skor na njemu raslo,
Samo sred nebrojnih gob
Lep, visok, in senčen dob.
Zdaj popotnim je očitno
Lepo polje rodovitno,
Mestu ki na njem stojí
Na tim svetu para ni;
Pozlačene strehe, zidi,
Cerkve, hiše, krasovidi,
Vertogradi, lehe rož,
Vsiga neverjetna množ.
Gradu temu čisto zlatim,
Tak velikim, tak bogatim,
Ukazuje knez Gvidon,
Ki ti pošle svoj poklon!“

Car Saltan se grozno čudi
Rekši: „Ak me smert ne zgrudi,
Knez Gvidona, vbij me grom,
In te čuda vidil bom!“

Sestrama pa ni po volji,
Zdi se jima mnogo bolji,
Koj začetka, tak al tak,
Zabraniti čin enak.
Z Babariho, zvito babo,
Zmedejo vse tri, ne slabo,
Zamotano pusto reč
Bolj in bolj, in zmerej več.
Starji vpije, kaj še, kaj še,
Take muhe so za mlajše,
Klamam kdo verjel bi tem?
Ja za večji čudo vem! —

„Znajte, tak pristavi zlobna,
V gojzdu nekim — hosta drobna
Rase v njemu tesna zlo —
Je drevesce jelkovo.
Veverca pod jelko poje
Čudno sladke pesmi svoje,
Čivka, žvižga medju tem
V ostermenje ljudu vsem.
Zraven pa oreške tare,
Lešnike izverstne šare,
Muzikalno vedno v takt,
Zerno vsako je smaragd,
Čisto zlato so lupine,
Delo noč in dan ne mine,
Tak zlatovja krog in krog
Silno velik je oblog.“

To de bilo bi mogoče,
Car Saltan verjeti noče,
Zlo jezi se naš komar,
Skor bi serda počil kar.
Zašumi okoli tetke,
Skusi dva in tri zaletke,
Ter ji želo zasadí,
Ta se koj na tla zvalí.
Desniga očesa sredo
Ji zadene, bola bledo
V rokah druzih pusti on,
Ter skoz okno ferkne von.
Tetka cvili ljute rane,

Družba vsa na noge plane,
Vjeti zverče, pa gorjé,
To je varno v delji že.
Se ko pih naprej poganja,
Včasih tak prikazen sanja,
Je domá, na svitli tron
Vsede spet se knez Gvidon.

In na novo k morju hodi,
Dnes bo zvedel kaj on sodi,
Ker nemirna voda je,
In labud mu bliža se.
„Zdravstvuj, knez ti moj prekrasni!
Pust si kakor dan nejasni,
Ktera skerb terpinči te?“
Tak labud ga prašal je.
„Huda želja dans me peče,
Mu Gvidon v odgovor reče,
Čuda nekiga de slast
Prišla meni bi v oblast.
Rase, slišim govoriti,
Znalo bi resnica biti,
V nekim gojzdu gostim zlo
Rdeče hojkice drevó.
Veverca pod hojko poje
Čudno sladke pesmi svoje,
Čivka, žvižga medju tem
V ostermenje vsim ljudem.
Zraven pa oreške tare,
Lešnike izredne šare,
Muzikalno, vedno v takt,
Zerno vsako je smaragd.
Čisto zlato so lupine,
Delo noč in dan ne mine,
Tak zlatovja krog in krog
Silno velik je oblog.“

Koj labud na to mu skaže:
„Istina, in glas ne laže,
Slišal kar si, vse je res,
Nič hiperbole ni vmes.
Skoz in skoz je vse gotovo,
De raduješ se na novo,
Ti povem, de čudo to
Moja znajdba je celó.
Ak te v istini raduje,
In kaj prida ti nasnuje,

Zadovolim če te s tim,
Rado vse ti izročim."

Zlo zavzet ob novi sreči,
Vsih preteklih lepši, veči,
Verne v grad se knez domú,
Čudne bistva gleda tu.
Dvora svitliga na sredi
Se stermečimu pogledi
Nov očita hojke kras,
In se sliši petja glas.
Veverca je tam sedela,
Lepe ruske pesmi pela,
Platila oreške v takt,
Zerno vsako je smaragd.
Dragotine te metala
Je po dvoru, nasejala
Mu obilno vse platí
De ko sonca svit bleší.
Pesmi sladko tak donele,
De so serca vse prevzele,
Ljudstvo, v temu slika slog,
Dvora gnjeti se okrog.

Knez Gvidon se čudi jako,
Ter izreče hvalo tako:
„Slava tebi, moj labud,
Za izide, skerb in trud.
Plačaj Bog ti vse zaslužbe,
Daj ti dik in čverste družbe,
Sle, veselja tu in tam,
Kar želiš ju v sercu sam."
Veverci de slava rase,
Iz kristala hiša dá se,
Krasna, proge čista klet,
Po arabski kip je vzet.
Dá ji v stražo dva junaka,
Po opravi, zrasti taka —
Vso pretehtaj možkih množ,
Sličnih našel več ne boš.
Veverci de čast in slava,
Knezu blago narašava,
Zapisuje jak pisar,
Zlate v bukve vsako stvar.

Ladja pleše, veter piha,
Buta v kermo, jadra viha,
Zdi se, de šumí naprej

Na perutah barka zdej,
Blizo stermiga otoka,
V sliki kriviga obloka;
Strelni znak je barki dan,
Urno ta hití v pristan.
Kraj dospevši v luki prosti
Knez Gvidon pokliče v gosti,
Bodi star, al bodi mlad,
Vse mornarje v slavni grad.
Židane so volje bili,
Dobro jedli, boljši pili;
Praša jih Gvidon potem:
„Kam je teržtvo, kot in s čem?“

Ti v odgovor to mu dajo:
„Dobro nas povsot poznajo,
Plavamo veliko let,
Skor obšli smo ves ta svet;
S konji sploh smo kupčevali,
Tu kupili, tam prodali,
Zdaj domú je iti čas,
Pa je daleko do nas;
Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana
Pojdemo, in zmir gredoč
Tehtali prospeh na moč.“

Knez jim te besede reče:
„Bog vam daj, de gladko steče,
Mnogo prida dajo vam
Srečne čimbe tu in tam.
Ko pozdravite Saltana
Unkraj ostrova Bujana,
Mu recite: Knez Gvidon
Pošle caru svoj poklon.“

Gosti so se priklonili
In na daljno pot spustili;
K morju knez. — Labud že tam
Po valovju plava sam.
Knez mu reče: „V srečo vera
Mene spet na tuje tera,
Ker zabave misli de
Meni zlo potreba je.“
Koj labud perute dvigne,
Breg obrizga krog in krog,
Kneza z njim od las do nog.
On ko voda pocedí se

Hipno v muho premení se,
Ter po zraku zabrenčí,
In na barko tje zletí.
Špranja tam se najde kmalo,
Njem ugodno zakrivalo,
Tak popotnik skrivni knez
Clo zastonj se pelje dnes.

Mimo ostrova Bujana,
V carstvo slavniga Saltana,
Plava brod ko sape dih,
Silno žene vetra pih.
Breg deržave te vesele
Jim pokaže se iz delje,
Urno dalej, še v pristan,
Skliče v gostje jih Saltan.
Ne gledé povab, ne zvanja,
Zmir med njimi priča djanja,
V dvor letí, v cesarski dom,
Naš pogumni vratolom.
Zdaj odprè ko se dvorana
Stermo gledajo Saltana
Na prestolu — blisk in tresk —
Nam enak ne kaže blesk —
Krona sveti mu na glavi,
Pa nevolja de ga davi,
Priča v licu siv oblak,
In pogleda čmerni mrak.
S pusto babo Babariho
Kuharca in tkavka tiho,
Ihte polne, to se vé,
Blizo njega tam sedé.
Gledajo mu lice vedno,
Tehtajo besedo sledno,
Vse prevdarjo, to in to,
Al bo dobro, al bo zlo.

Góste car za mizo vredi,
Vsede tud se sam k obedi,
Skleda pride, skleda gré,
Urno! — — smo ob zadni žé.
Zdaj pozvane car popraša:
„Je že dolgo hoja vaša,
Kje ste bili, kam ste šli,
Kaj po svetu se godí?
In za morjem al je huda,
Ste veliko zvedli čuda,

Je li sloga, je prepir,
Žuga vojska, al bo mir?"

In glavar mu tako reče:
„Tudi tam različno teče,
Dans je dobro, jutro ne,
Tam ko tù prememba je.
Vse po čez, ni ravno hudo —
Tode poglavitno čudo
Vidli smo, gotovo res,
Morskiga valovja vmes.
Bark pristanju clo ugoden
Je otòk, nekdaj neploden,
Blaga poln današni dan,
Pod imenam raja znan.
Mesto je na njem prekrasno,
Imenitno, sreče glasno,
Djanju vsim kazaven bliš,
Pozlačenih polno hiš.
Cerkev, stolpov je dostojno,
Ljudstva noter clo nebrojno,
Nikdo vboštva ne pozná,
Vse se sveti od zlatá.
Sredi krasniga naselka
Pa stojí rudeča jelka,
In pod jelko v kraju tom
Iz kristala mali dom.
Po kvadratu svitle kuče
Veverca se bistro suče,
In oreške dan in noč
Pridno grize na vso moč;
Lešnike visoke cene,
Vse lupine, strôki, mrene,
Jedru bližna roba vsa
Je zlató in platina.
Jedra pak so kamni dragi,
Diamanti, oniks blagi,
Krizolit, opal, ahát,
Kalcedon, beríl, granát.

Veverci je budno brambo,
Dragotinam varno shrambo
Knez izvolil; čverst pisar
Piše v bukve vsako stvar.
Iz lupín denar se kuje,
Pridno krog se s tem kupčuje,
Silne kupe jeder pa
Knez v obrest po svetu dá.

Bodi dosti — izročeno
Vse po vsem z besedo eno —
Na otoku temu vsak
Starim Krezu je enak.
Koč in bajt se pa ne vidi,
Le poslopju slični zidi
Po okrožju tem ležé,
Ki se dvorske hiše zdé.
Temu mestu tako krasnim,
Na otoku slave glasnim,
Ukazuje knez Gvidon,
On ti pošle svoj poklon!“

O povedbi zgodbe skupne
Jako car Saltan osupne,
Gledati vse to z očmí
Se skomina mu cedí.
„Ak me, reče, smert ne zmane,
Scer močí mi kaj ostane,
Me nikak ne vstavi zlom,
Vse te čuda vidil bom.“

Kuharca in zvita tkavka,
Babariha, zmot motavka,
Vse tri slike polznih kač,
Mislijo pa vse drugač.
Govoriti tkavka jame:
„Kdo o tem se nek zavzame,
Veverca de grize sad? —
Vidno k tem jo sili glad!
Kar o drugim hvalno skaže,
Je prašanje al ne laže,
Pa recimo, de je res,
Pičlo čuda le je vmes.
Ja povem vam večji čudo:
V morju vihra vreme hudo,
Zgorej žuga grozni kap,
Spodej puha slap na slap.
Se derví valovja mnogo,
Zvižga, psika, siča krogo,
Ter čez breg se zavalí,
Skupne kraje potopí.
Plane von ko blisk oblakov
Tri in trideset junakov,
Svitlih kakor jutra zor,
Vodja jim je Černomor.
Čudo to je imenitno,
Dan za dnevam stanovitno,

Jasno kakor zrak nebes,
In do zadne pike res.“

Pripovedbo tak opravi,
Nikdo ji besed ne vstavi,
Car Saltan se čudi zlo,
Ne razumši kaj je to.
Knez Gvidon jezí se grozno,
Sede urno — skor prepozno —
Dragi tetki bliz očes,
In jo piči zdaj zares.
V levo jo okó zadene,
Ojstro tak, de ta počene,
Vivši se togot in zla,
Piški slično koj na tla,
Aj! — in slepa na očesu
Trepeta na vsim telesu,
Vse na noge plane kar,
Lovi, davi, vpije car.
Tode muha — — kdo jo vjame?
Ferk skoz okno! — ter jih same
Tetki v strežbo zapustí,
Knez domá otet sedí.

In ob morju zopet hodi,
V mislih to in uno sodi,
Po valovju brez zamud
Se približa mu labud.

„Zdravstvuj, knez ti moj prekrasen,
Kaj si čmern in clo bezglasen?
Le odkrito mi povej!“
Tak labud mu reče zdej.

Knez v odgovor dá mu tako:
„Zelja v čut me zbada jako,
Vlastnik biti nekiga
Redke cene čudeža.“

K temu koj labud pristavi:
„Razodeni kaj te davi,
Najde se, zna biti, moč,
De pomaga mem gredoč.“

Knez načerta kakor sledi:
„Morje nepokojno, vedi,
Hruje, tuli, vrè, kipí,
Kviško val na val derví.

Čez obrežje tak se zverne,
Daleko de vse zagerne,
Bran ne vstavi ga nikak,
Jezero je niže tlak.
Hipno kakor blisk oblakov
Tri in trideset junakov
Svitlih bolj ko padel sneg,
Plane von na suhi breg;
Vsi ko sonca žar bleščeči,
Bistri, mladi, lic rudeči,
Clo gotovi v bojni spor,
Vodja jim je Černomor.
Hotel viteze bi take
Za prijazne mi vojšake,
Moj bi bil visolni svet,
Ja med perve kneze štet."

Koj labud na to mu reče:
„Ta malenkost zdaj te peče?
Pripovedba vsa je res,
Mervice ni zmote vmes.
Tuga tvoja pak je prazna,
Meni moč je dana razna,
Viteze leté ti v dom
Dnes ta dan poslala bom.
Vsi so bratje meni pristni,
Serčno vdani, zmir koristni,
Želje moje vodba vsim,
To storijo kar želím.
Tak tedaj umirjen bodi,
Ter domú veselo hodi,
Unkraj praga komaj boš,
Te pozdravi cela množ."

Knez Gvidon je potolažen,
Sercu v mirnim upa blažen,
Noviga poguma vnet,
Verne se v poslopje spet.
Na predmete v morju razne
On očesa vpira pazne,
Vedel rad bi vsako reč,
Bodi manjši, bodi več.
Glej! se vmah poveršje strese,
Dvigajo valovja vse se,
Slap na slap, viharni beg,
Brizga pene v stermi breg.
Hipno kakor blisk oblakov,
Tri in trideset junakov,

Jekla svitlih, sonca žar,
Na obrežje plane kar.
Dva po dva, vsi velikani,
Belolasi, obri zvani,
Stopajo naprej ko v bor,
Vodnik jim je Černomor.
Možko spredej ta primaha,
Brez ponosa, zdetja, straha,
Ravne mere gré naprej,
Blizo vrat je mestnih zdej.
Se nasprot Gvidon napravi,
De spodobno jih pozdravi
In prijazno spremi v grad,
Clo do mestnih pride vrat.
Ljudstva skup veliko steče,
Poslušaje kaj poreče
Ta al uni idši v dvor,
To izusti Černomor:

„Vlada nas je sem poslala,
Ter nam strogo ukazala,
Čuvati — pomozi Bog! —
Mesto tvoje vsih nadlog.
Varovali bomo živo,
Vsaki dan nepremenljivo,
Iz uterjenih ograd
Krásno mesto zlih napad.
Nam odperle morske duri
Bodo zmir se v isti uri,
Kakor dnes tak sledni dan
Bomo kraju zvesti bran.
Zdaj se moramo ločiti,
V nam prijazne morje iti,
Zemlje zrak nas tare zlo.“ —
To izrekši zginejo.

Veter jako v morju piha,
Jadra barke kviško viha,
Ta po vodi speši tak,
Tice kot peruta v zrak;
Ob otoku stermim plava,
V luko krasno namerava,
Top na gradu zadoní,
Barka k bregu prihití.
Stare vade knez ne zabi,
Vse mornarje v grad povabi,
Jih gostuje kakor gré,
Sam k obedu z njimi jé.

Bivši gostba dokončana
Knez popraša kapitana,
Kak, od kod, in kam gredó,
Al jim je po volji šlo?
On odgovor sliši ta-le:
„Skusbe naše niso male,
Plavali smo mnogo let,
Prehodili ves ta svet
Smo zlató in jeklovino,
Vsake sorte dragotino,
Tu v prospeh kupili čist,
Tam prodali vse v korist.
Zdaj je ladja napeljana
V carstvo slavniga Saltana,
De se skusi, kako nam
Stekla bo namemba tam.“

Knez na to: „Koristna cesta
Pelji vas iz tega mesta
V kraje, kjer Saltan je car
Glasoviti gospodar;
Mu recite te besede:
De po volji vse mu grede,
Toželí mu knez Gvidon,
Ki mu pošle svoj poklon.“

Se podajo v ladjo gosti,
In Gvidon ne čaka dosti,
Gre na breg ob morju sam,
Na valovje gleda tam.
Koj zamaja se širjava,
Na poveršji vmah priplava
Blizo brega naš labud,
Gleda pazno kneza tud.
„O labud, ponosna slika,
Reče knez, me iti mika,
Gledati očetov dom,
Mi pomagaj, prosil bom!“

V mig labud perute dvigne,
Z njim ob vodi trikrat švigne,
Zlo valovje zašumí,
Ter Gvidona oškropí.
Hipno dana je premena,
In rumeniga seršena,
Ki za ladjo puhne jak,
Čujemo brenčati v zrak.

Vjame ladjo, si poiše
Kot primerne njemu hiše,
Tak se pelje v špranjo skrit.
Urno dalej potnik zvit.

Veter puha, buta, ruka,
Dalej, dalej barka smuka,
Vrenje vod planjava je,
Trese skor obrežje se.
Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana
Speši barka, v luki zdaj
Se porine v mirni kraj.
Imenitnih tujcev dosti
Car Saltan povabi v gosti,
Z njim letí v poslopja dom
Nepovabljen vratolom.
Pervi tam gospodje zbrani
Krog Saltana so v dvorani,
Ves je zlat, prav sreče gerb,
Lice pak očita skerb.

Sestri dve, in zvito tiha
Pusta baba Babariha
Pazijo, kot so, z očmi
Štirmi željno ga vse tri.
Car pomenka ne odlaša,
Koj prijazno goste praša:
„Nu, prijatli, kako je,
Iz dežele ktere ste?
Tode prej ko govorí se,
Je dostojno, tak mi zdi se,
Vrinuti želodcu saj
Tečniga opravka kaj.
To natez bo truplu dalo,
Iz pokritja misli gnalo,
Lilo scer medico v glas,
In veselje na obraz. — —

Zdaj začnimo! — Kje domá ste,
Kaj pri vas koristno raste,
Je po redu vse okrog,
In kupčija gré od rok?
Zdravje dobro je, al hudo?
Vam je znano kako čudo,
De na svetu se godí,
Tukaj pa v opombi ni?“

Rekši to v odgovor čuje:
„Tam ko tu premembe snuje,
Zgodba pride tak in tak,
Zadovoljen tud ni vsak.
Ak o čudih govorimo —
Brez omahanja recimo,
Čudo nar bolj čudno vsih
To je v šumu slapov zlih.

Je otok na morju krasen,
Grad na temu ljudstva glasen,
Not se gleda dan na dan
Čuden zgod, obširno znan.
Morje v mah se burno dvigne,
Žvižga, vihra, kviško švigne,
Vse je kip, vertín, vihar,
Puha čez obrežje kar.
Plane von ko blisk oblakov
Tri in trideset junakov
Na pomorski breg nakrat,
Jekla svitlih bolj ko zlat.
Mladi vsi so velikani,
Dlana silni, serca vžgani,
Borbi kos, pogumen kor,
Vodja jim je Černomor.
Paroma jih strogo vodi,
Pazno celi grad obhodi,
Tak de clo prepričan je,
Kak po redu biva vse.
Straži taki ni prilike,
Carstva male in velike,
Ves obhodi križem svet,
Tacih ni nikakor spet.
Knez Gvidon, ki jako sluje,
Temu mestu ukazuje,
In po nas ti pošlje on
Prav prijazno svoj poklon.“

Car Saltan posluša razno
To pravlico pazno, pazno,
Ter izreče radoved
Zapopadek tih besed:
„Smert na mene če ne plane,
In mi zdravja dost ostane,
Protivagi vsi v okom
Vse te čuda vidil bom.“

Tihi ste, tak pusta tkavka,
Kakor kuhnje uravnavka,
Ne prederznete se zdaj
Tem nasprot izreči kaj.
Ne tak zvita Babariha,
Ta v pišalke druge piha,
Če spoderkne tu al tam,
Se oberne koj drugam.
„To ni vroče, to ni hladno,
Reče baba, cene zadno;
Bodi laž, al bodi res,
Zmir žlabranja stari ples.
Nič ni čudniga v ti basni,
De v orožju jekla glasni
Kadkada pomorski trop
Zapustí navadni kop;
Na otoku se pokaže,
Tam opravi prazne straže,
Ne izrekši čaj ne daj,
Zgine v morje spet nazaj.
Bolji kakor slične spake,
Zvediti rečí je take,
Ki naklonijo korist —
Jutro — ak ne miglej tist.

Čuj tedaj! Za morjem sivim
Se carici mladi divim,
Ta vse druge prekosí,
Krog in krog enake ni.
Te carice lepe, krasne,
Prednosti so svetu jasne,
Od pogleda nje zadet
Sleherni je hipno vjet.
Sonca svit za dne osrami,
Družbo v tmi z blišobo mami,
V kitah luna sveti se,
Ki od sonca zalši je.
Diamantna žarna liska
Sedmih zvezd na čelu bliska,
Svit premaga vsih danic,
Razun svita njenih lic.
Vsak bi djal, de v zraku plava
Veličanska nje postava,
Vidši jo v poslopju krog
Zračnih se verteti nog.
Glas besede njene mičen
Slavcovim je petju sličen. —

Zgodbe te je tak izid,
Boljiga kdo dá mi v prid?“

Gosti vsi na to molčijo,
Pravde z babo se bojijo,
Car Saltan se čudi res,
Misli pa le tak — počez.
Knez jezí se brez prevdarka,
Nekaj smili se mu starka,
Ti občutki zaderžé,
De do zadniga ne gré.
Pridno pa brenčí okoli,
Ter po koži pazi goli,
Kje bi shranil šiljat ost,
De imela bi zadost.
Suče dolgo se v okrogi,
Zdaj — nakrat se vsede vbogi
Starki lica tik na nos,
Krepko — de-si bil je bos.
Vbode! — — Silno z nogo vprè se!
Babi kar mehur napnè se,
Tam kjer bil je žela vdor,
Precej nos je krogla skor.
Aj! zavpije Babariha,
Groze, bola komaj diha,
Složno tuli družba vsa:
„Lovi, davi, vbite ga!“ —
Vse zastonj! Kjer dvor je glasen,
Pa okoren, prepočasen!
Nagel on, in zmir leté
Je domá v poslopju že.

Koj Gvidon se k morju verne,
Proč očesa ne oberne,
Verh valov šumečih tud
Se primaja naš labud.
„Zdravstvuj, knez ti mladokrasen
Reče mu, zakaj neglasen?
Spet žaluješ, — le o čem,
Tega, serček, ja ne vem.“

Knez na to labudu reče:
„Mene ta opazba peče,
Vse se ženi kakor znam,
Neoženjen ja sim sam.“

„Kaj želiš, labud popraša,
Mar se ktera že zanaša,

Si, zna biti, svojo zbral,
Tu al tam besedo dal?“

„Čuj izpoved zdaj resnice,
Reče knez zarudši v lice,
Je podert za mano most,
Vidil boš, de nisem prost.

Zlo za morjem, daljne delje,
Ljudstva bivajo vesele,
Sreče verh, nazemski raj,
Kneżtvo pervo vsih sedaj.
Diva tam živí mogočna,
Kakor prav'jo, silna, ročna,
Umna, mlada, lil'je cvet,
Kdor jo vidi, koj je vnet.
Primeta se tak očesa
Tega krasniga telesa,
De ju ne oberne preč,
Jo zazrevši, nikdar več.
Ta lepota, rajska, dična,
Je ob dnevu soncu slična,
In po noči zatemní
Luno, zvezde, kar bleší.
Igla pa deržeča kite
V temnosvitlo krono zvite,
Je bleščeče lune šip,
Tode zalši — rajski kip.
Hoja je lepote stranske,
Druge skazbe veličanske,
Méd je nje besede glas,
Vse je čudo, lišp in kras.
Tak je med ljudmi pravlica,
Zagonetna govorica,
Ki se čuje tak počez,
Tode kdo ve, al je res.“

S tem doverši knez dvomljivo;
Gleda ga nekako sivo
Medju tem molčé labud,
Zadnič tak izreče čut:
„De se sreče ne oskubiš,
Pazno tehtaj, pred ko snubiš, —
Včasih zakon da gorjé,
Zmirej gladko tud ne gré.
Priročena pa ženica
Ni postarna rokovica,
De bi kar za pas jo djal

Ter si urno drugo zbral.
Tak tedaj premisli umno,
Derži pravde se pogumno,
Zadnič de, ko stekel pes,
Te ne zgrabi britki kes“.

Knez na to: „Ja tako menim,
Doba je, de se oženim,
Sim pretehtal sem ter tje,
Končno sodim, čas de je.
Za carevno, ne še znano,
Serce moje tak je vžgano,
De do nje, ne vedši kam,
Križem sveta šel bi sam.“

Tica je odgovorila:
„Iti dalječ — — ni ti sila,
Bliz ti je osoda vsa,
Ženska tista, glej! — sim ja!“

To končavši h kraju švigne,
Iz vodé se hipno dvigne,
Gre v germovja gosti kraj,
Pride kneginja nazaj.
Na povoju černolasnim
Bliska luna z oblam krasnim,
Na obočnim čelu spred
Sveti zvezd se trikrat pet.
Veličanska nje postava
Bistri serni slično plava,
Sladke simfonije kras
Je besede njene glas.
Tog jo gleda, tog in često
Knez Gvidon sedaj nevesto,
Na nje usta pervi vkus
Bil je sercu ojster brus.
K materi jo pelje urno,
Poklekniv̌ši reče burno:
„Glejte, mamka, sim si zbral,
Tej besedo, serce dal.
Ta mi bo, nobena druga,
Slava, raj, ponos, supruga,
Meni sreča, tebi hčer,
Vsim veselje v enomér.
De živimo zmir veseli,
Nama blagoslov podeli,
Mati de posveti vse,
Kar ljubav sklenila je.“

Se prikloni par pokorni,
Kip ta prime čudotvorni,
Nad nju glavi ga vertí,
Solz potok se ji cedí.
Jih ljubezni zagotovi:
„Bog vaj' krepko blagoslovi,
Vama v žitju sreče daj,
In po smerti sveti raj!“

Knez predolgo ne mudi se,
Večer isti poročí se,
In se vede kakor gré,
Sina sta si svesta že.

Po valovju veter piha,
Derzni barki jadra viha.
Ta letí postojne let,
Komaj sledi jo pogled.
S puham silnim, zmirej večim,
Proti ostrovu stermečim
Se poganja vihri v bran,
Nagloma zderčí v pristan.
Knez povabi nezamudno
Vse mornarje v grad priljudno,
Jim omisli tak obed,
Kakor nikdar še popred.
Ko je družba skupej zbrana,
Knez popraša kapitana,
Kje domá so, kam gredó.
Kak je tu, al tam biló?

Ta odgovor so mu dali:
„Zemljo vso smo preveslali,
Zlo različen terg je naš,
Geslo: Kupim, kar prodaš!
Stekla zdaj nam dana doba,
V dnar spremenjena vsa roba,
Mislimo, verniti de
Nam posledna ura je.
Mimo ostrova Bujana,
V carstvo slavniga Saltana
Nam grozí še dolga pot,
Polna truda, polna zmot.
Iztok ima svoje zmede,
Se vreteno tud zaprede,
Al nezgoda pride v dir,
Sreče nam je treba zmir.“

Reče knez: „Prijàzna zvezda
Bodi vašim trudu mezda,
Spremi do Saltana vas,
Ohranite v sercu nas.
Spomnite mi scer cesarja,
Tistih krajev gospodarja,
De obiše naš otok,
Prej ko steče vgodni rok.
V sklepa žar sim večkrat pihal,
Včasi upal, včasi zdihal,
Vidim zdaj, de zdih in up
Se mu zdita dober kup.
Želja scer, ta ga je gnala,
Vender hoja zmir zastala,
Zdaj pa rečem in na glas,
De je priti zadni čas“.

Vbarkajo se urno gosti,
Knezu pak je truda dosti,
On ne hodi k morju več,
Mika ga — vsa druga reč.

Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana
Plava barka, rahli hlad
Križem piha spred in zad.
Se pokaže zdaj dežela,
Suho! suho! iz veršela
Zadoní veselo krog,
Poterdí to straža v rog.
Veter puha, drega, goni,
Barka se na breg nasloni,
Jenja tak z valovjem bor,
Hajdi! vsi mornarji v dvor!
Tam sedí na tronu slavnim,
Zlata čistiga sijavnim,
Z dvorskim bleskam ves obdan,
Tugo v sercu, car Saltan.
Moč je scer izraz telesa,
Čmerno bliskata očesa,
Sercu de pokoja tem
Manjka, je očitno vsem.
Levo pazi zvita tkavka,
Desno kuhnje opravljavka,
V sredi, zmir za zmede vnet,
Babarihe redki cvet.
Preže niso opustile,
Štiročesnim, kot so bile,

Zvest ostal je radoved,
V smislu celim tih besed.
Car Saltan gostuje dično
Vso gospodo, in prilično,
Ko dovoljen bil je vsak,
Poglavarju reče tak:
„Vam prospeh, gospoda, bodi,
Al ste dolgo že na vodi?
Je za morjem dokaj zmot,
Al kaj čudniga ondot?“

To v odgovor so mu dali:
„Sveta smo dovolj spoznali,
Tud po druzih zemljah je
Jasno, cvetno, gladko vse.
Čudo nar bolj imenitno
Pa zagleda se očítno,
Obernivši se v zahod,
Sred kipečih morskih vod.
Tam otok leží prekrasen,
Grad na njemu slave glasen,
Cerkev poln, poslopij, hiš,
Vse je zlato, kras in bliš.
Blizo knežke hiše, vedi,
Rase jelka, dvora v sredi,
Je pod njo kristalni dom,
Veverca živahna v njom.
Zverče krotko to in čudno,
Zmir veselo, šalno, budno,
Zgrizene tam noč in dan
Lešnike derví na stran.
Delo nikdar ne premine,
Suho zlato so lupine,
Jedra pak opal, rubin,
Kalcedon, in turmalin.
Zverče noč in dan se straži,
Plod pobira, kletko snaži,
Tako raste zlat na zlat
Knezu v enomer zaklad.

Čudo to pa ni samotno,
De ne vrine kdo pohotno
Na medeni se otok,
Dal je stražo mili Bog.
Burno se valovje dvigne,
Vre, kipí, na kviško švigne,
Hujši, hujši buta v breg
Sem ter tje slapovja beg.

Proti suhim se oberne,
Čez pušobne kraje zverne,
Njive, trate, gojzd in log
So poplava krog in krog.
Zdaj nakrat ko blisk oblakov
Tri in trideset junakov —
Nepričakan strašni vhod —
Iz kipečih plane vod.
Čversti vsi so velikani,
Bojnih želj, poguma vžgani,
Zmag si svesti, slavni kor,
Vodja jim je Černomor.
Ak se ves ta svet obhodi,
Cena vsih armad presodi,
Najdel bo se čverst in jak,
Tode tim ne bo enak.
Ženo take gizde dične,
Celi svet de nema slične,
Je pridjal si knez Gvidon,
Ker i v tem je zurjen on.
Na prestolu ni še bila,
Krone nikdar še nosila,
Ženska takih prednosti,
Te milote, teh močí.
Pervikrat ki jo zagleda,
Kakor čmelj al osa meda,
Se je prime, nikdar več
Ne potegne misli preč.
Je po dnevi soncu slična,
Bolj ko zvezde v noči dična,
Vso blešobo, blisk in tresk,
Zatemni v kresnični lesk.
Njenih las bogate kite,
Umno v krasne vence zvite,
Skup derží blešeč, jeklén,
Diamantov poln grebén;
Šipu lune scer oblika,
Tode lepši, soncu slika,
Je na čelu zgorni krog
Zvezd sedmerih zal oblog.
Vsi povabljeni smo bili,
Dobro jedli, bolji pili,
Zadnič volje zlate vse,
Mlad in star, plesalo je.
Po spodobni smo zahvali
Se potem na pot podali,
Rekel nam je knez Gvidon,
Pošlje de ti svoj poklon.

Zraven pak ti to le reče:
Njega živo v serce peče,
Ker ne spelješ, kar si djal,
In na to besedo dal.“

Ko je to se tak izreklo,
Je Saltana tudi speklo,
On na mah povelje dá,
Bark de naj se napeljá.
Babariha, štren motavka,
Kuharca in zvita tkavka,
Upajo de mem gredoč
Še ovreti vse bo moč.
Car pa bil je volje slabe,
Ter zavpije: „Tiho babe!
Al sim dete, al sim car,
Kdo je tukej gospodar?
Znajte, čas je, koj se grede,
Poberite svoje zmede!“ —
To izrekši zaceptá,
Vsak razume, zdaj veljá.
Glavo dvigne bolj visoko,
Mizo dregne s krepko roko,
Von iz izbe, z durmi — hlop!
Vsim se zdi, — je sprožil top.

Gnan po sili radoveda
Knez Gvidon na morje gleda,
Se razloči vsaka stvar,
Krog in krog molčí vihar.
Voda gibca ni kazala,
Kip neskončniga zerkala
Morje zdi se, ves obód
Novi svet spijočih vod.
Iz lazurnih delj priplava
Krasna barka, Bogu slava,
Dvombe ni, o srečni dan,
Tam se bliža car Saltan!
Vidši morja perve proge
Plane knez Gvidon na noge,
Slast, veselje, vuga zgol,
Berž po stopnici navzdol.
„Mati, vpije, oj matuška,
Supruga, priserčna duška,
Oče moj se bližajo,
Skor že tik preluke so.“
Bolj in bolj primika ladja,
Zreti kaj Gvidon se nadja,

Prime bistri teleskop,
Želja skor zaprè mu sop.
On na barko gleda pazno,
Zgorej vidi, de ni prazno,
Koj Saltana tam spozná,
Vpert ki deljevid imá.
Tetki stale ste na strani,
Gledale otok neznani,
Babariha starši vmes
Ne oberne proč očes.
Oglasijo se zvonovi,
Isti čas gromé topovi,
Pride že nasprot Gvidon,
Serčen pervi je poklon,
Ter Saltana z Babariho,
Tetkama in družbo tiho,
Bivši vsikdej spred in zad,
Knez prijazno spremi v grad.

Vhodne koj visoke vrata,
Svitle clo srebrá in zlata,
Pričajo, de bo krasót
Vidlo se nebrojno not.
Tri in trideset junakov,
Zatemnivših blisk oblakov —
Velikani v zlatu clo —
Glavna knežka straža so;
Vsi visoki, ravni, smeli,
Herkuli bi dnes se zdeli,
Silovito hrabri kor,
Vodja jim je Černomor.

Na dvorišu pak širokim,
Pod drevesam ne visokim,
Vidijo kristalni dom,
Veverco živahno v njom.
Zverče to veselo, čudno,
Nikdar mirno, nikdar trudno,
Lešnike razjeda v takt,
Zerno vsako je smaragd;
Tudi drugi kamni dragi,
Diamanti, oniks blagi,
Krizolit, opal, ahát,
Kalcedon, beríl, granát;
Kamnje drago hrani v meške,
Druge dragotine težke,
De ji pridejo spod nog,
Brizga po dvorišu krog.

Vse lupine, vsi olupi,
So zlato, visoki kupi
Te zaveržbe krog ležé
In dvoriše razsvetlé.

Zdaj na mah odpró se vrata,
Jagod bisernih in zlata
Vsa leskeča, svitla vsa,
Se prikaže kneginja.
Na povoju černolasnim
Sveti luna z oblam krasnim,
Ob obočnim čelu spred.
Bliska zvezd se trikrat pet.
Veličanska nje postava
Bistri serni slično plava,
Sladke simfonije kras
Je besede njene glas.
Pelje pa pod pazho eno
Lepo, tode starši ženo,
De je mila svekervá,
Zgodba nam spoznati dá.
Car osupnjen gleda pazno,
Vmah razume zmedbo razno,
On zavpije hrupa vmes:
„Al so sanje, al je res!“
Kar ne more več izreči,
Jamejo mu solze teči,
On objame ženo nem,
Sina tud spozná potem.
Slavi, diči zlo nevesto,
Hvali narod, hvali mesto,
K mizi vsi potem gredó,
Krogoma se vsedejo.

Aj! je bila to pojedna,
Bogatije take vredna,
Vse vladarje stre obúp,
Prej ko sprav'jo tako skup.

Zlobni sestri z Babariho
Splazite se tiho, tiho,
Prej ko je mogoče preč,
Ni jih bilo v družbi več.
Kakor vedle, kakor znale,
So po kotih se skrivale,
Vse jih iše, car i sam,
V šupi najdejo jih tam.
Govorile so resnico,

Prispoznale vso krivico,
Rahliga je čuta car, —
Tode proč jih pošlje kar.

Te prigodbe skupno djanje,
Boste rekli, so le sanje, —
Nu! — Čeravno vse ni res,
Zernja je nekoljko vmes.

Komaj h koncu družba zbrana
Vleče v postljo car-Saltana,
On nabasan bil je tak,
Štirih noscov stoče vsak.
Jez o slavni ti pojedni
Sim se hrani vklanjal sledni,
Jedel zlo sim, bolj še pil,
In na stran ne kaplje zlil.

Iliade pervi spev.

Obseg. Agamemnon se pregreši. Kerdela kuga napade. Agamemnona spor z Ahilam. Kronid se s Hero krega. Hefest ju tolaži.

Boginja! serd mi zapoj Ahila junaka Pelida,
Ljuto razkačen ki zmot Ahajcam obilno nakloni,
Mnogo navdihnenih duš prežene v temoto Plutona,
Trupla pa žretju zverín in tičev obnebja razprostre.
Tako dopolni se sklep Kronida taístiga dneva,
Ker sta gorjupiga se prepira razdvojila v jezi
Atreič, polka vladar, in djanja pogumni Ahilej.

Kter neumerlih je vnel junaka v to kruto sovražtvo?
Zena in Letide sin. Vladarju gorjup ta je namreč
Kugo pogubno poslal v armado kerdela kosivši,
Ker mu je Atreja sin duhovnika Krizeja vžalil.
Namreč, je bil ta prispel k brodovju orožnim ahajskim,
De bi oprostil si hčer, ponudši neskončno izkupa.
Sveti se lavorov lišp zadevniga boga Apola
Palice zlate mu krog; on prosi vesolne Ahajce,
Pervič Atrida obá, velitelja splošniga množtva:

Atreja! drugi vi tud ošinjeni jasno Ahajci!
Srečo naklonijo nej vam bogi mogočni Olimpa,
Trojo de trešite v prah in vernete blažni domú se,

Meni pa hčerko nazaj dostojno za plačo mi dajte,
Tako poštujte bogá zadevniga v deljo Apola.

Skupšina cela velí, uslišati sivčeve prošnje,
Vzeti ponujan izkup in dati mu vhitjeno divo.
Le Agamemnonu ta beseda nikako ne vgodi,
On ga timveč zapodí, ter zasramovaje mu reče:

Srečati se mi ne daj pri brodih nikada, sivor več,
Ne tu mudečiga se, in ne se vernivšiga zopet,
Jedva ohrani te scer na palici lavor Apola.
Hčerke ne dam ti nazaj, dokler je ne zmane mi starost,
Mora mi v Argi poprej, domovju odločena v deljo,
Tkati in presti v korist, in družica biti mi v postlji.
Hodi, ne draži me več, de varno do doma pritapaš!

Vojvoda tak, prestraši se un, ukazu se vkloni,
Bregu se bliža molčé široko šumečiga morja,
Tiho koraka naprej, zdihuje in kliče k Apolu,
Letide kodrovih las mogočnimu sinu te molbe:

Smintej, povračanja bog! ki z lokam srebernim obhajaš
Krizo in Kile otok, ter Tenedi vladaš veljavno,
Ak sim svetiša ti kdaj pogrinjal ugodno služivši,
Junce, kozličke ti klal, sožigal izvoljene stegna,
Gani se, čuj me sedaj, dopolni mi to hrepenenje:
Z ojstro pušico plačuj britkosti ti moje Ahajcam!

Tako živahno želí; usliši ga Fojbos Apolon.
On iz Olimpa višav spustí se serditega serca,
Lok mu na rami bleší, samojstra, zatisnjeno tulče.
Čudno pušice doné ob rami hitečiga boga,
Ker se poganja naprej, somraku ponočnim priličen.
Vstavi se, sede od bark nekoliko, sproži samojstro,
Strašno mamljivi odmev srebernimu toku izhaja.
Mozge začetno morí, ter jaderno psino, živadi,
Meri v junake potem, ter proži in proži pušice,
Neprenehaje goré mertvaške gromade v okrogu.

Žvižgajo soncov devet med verstami strele morivne,
Skliče desetiga dne glavarje k posvetu Ahiles;
Hera domislik mu ta je vdihnula limbaroramna,
Peklo prehudo jo je, de vidi v poginu Danajce.
Združeni bili ko so, in polnoštevilen je zbor bil,
Stopi pogumni tekun Ahiles iz množtva in reče:

Atreič, svetjem, de mi se vernemo istiga pota
Zopet iz boja domú, če steče de vjidemo smerti,

Tuki ob enim grozé boritve in kuga s poginam.
Prerok oglasi se prej, izverstnih al vedežev kteri,
Ali veljavni sanjar, tud sanje so neba opombe.
Ta razodeni zakaj nad nami se serdi Apolon,
Smo zamudili obljub katero, al hlap hekatombe,
Terja, zna biti, od nas daritve slovesne kozličev,
De nam odverne potem nesrečo in toliko kvara.

Sede izrekši le-tó. Testorjevič Kalha za njim se
Dvigne na sedežu svôm, nar modriši tico gledunov,
Ki je vse zgodbe poznal, pretekle, sedajne, prihodne.
On ki poroško do-les po morju je vižal barkado
Z jasnim razumam, ki vnel mu bil ga je Fojbos Apolon
Ta dobrovoljno sedaj z edinjenim reče te slova:

Ti zapoveš, o Polid, mi hrabri, de vam razodevam,
Kteriga uzroka tak serdí se nad nami Apolon!
Dobro! razjasnim ti to; poprej pa prisezi slovesno,
Branil de boš me, če kdaj bi sila napadla za tó me.
Hitro razjezi se mož veljave visoke in važne,
Kteriga vbogajo sploh Argajci, vse trume ahajske.
Silniši mnogo je kralj od prostiga moža v nižavi,
Tudi če tistiga dné overa togoto zbujeno,
Vednoma kača pertí in snuje na tihim v oserčju,
Dokler ne spelje namemb; pomisli al boš me ohranil?
Odgovori mu na to tekun siloviti Ahilej;
Nič se ne boj, povej nam ukaz od boga prejeti,
Glej, pri Apolu se tu, ljubimcu Kronida zarotim,
Ki te navdaja ko nam naznanjaš ukaze Olimpa!
Dokler Ahilej živí, to sončno svitlobo še gleda,
Nikdo žalivno ne bo brodovju ob našim te tikal,
Ak Agamemnona clo mi glavniga vodja naznaniš,
Pervi na stopni ki zdaj narodu se celimu javi.

Tak potolažen začnè razlagati prerok pravedni:
Ne! ne jezí se zarad hekatomb al obljub zamujenih,
Je le za slugeta vnet, ki žali mu ga Agamemnon,
Ker za pristojni odkup izročiti neče mu hčerke,
To je pedepse izvir, in dalej še vihal nas bode.
Roke užasne ne bo premaknul od biča Apolon,
Dokler očetu nazaj ne daste dekline ljubeče,
To brez izkupa, se ve, in scer s pomirivnim darilam
Peljete v Krizo jo tje. Potem — bi se upati smelo.

Sede izrekši le-tó. Voditelj o tem Agamemnon
Žalosti zlo se jezí; černeliga žolča nalito
Serce pritiska mu v stran, grebenči oblačno se čelo,

Bliska mu žar iz očes, treptajo vsi členki života.
Kalhu oberne nakrat grozivniga gleda besedo:

Kvaražugon! ki nikda mi še prijetne ni rekel,
Šteta te le veselí, ti vedno nesreče naznanjaš,
Dobriga nisi nikdar povedal mi, manj še naklonil.
Zdaj tu za božji presod lažnivo ponujaš Ahajcam,
De je navlekel za to nadloge Apolo narodu,
Ker za Krizejevo hčer se branim iz kupa prejeti.
Rajši ohranil bi jo, gotovo de, to je resnica,
Cenim jo višji zares, ko suprugo mi Klitemnestro,
Moje mladosti ženó; ker una je mlajši, ne slabji,
Ne po životu in ne po duhu al umnimu delu.
Vonder, ak bolji se zdi, podelim ji voljno slobodo,
Rajši bi vidil otet naš narod ko tako v poginu.
Tode naznani se druj poklon mi primerno častivni;
Se ne spodobi de sam ostal nečešen bi v narodu,
Vidi in sliši pa vsak, de moje darilo mi zgine.

Odgovori mu na to tekon siloviti Ahilej:
Atreič, slavni vladar! — požrešni jedun nedositen!
Kake darila, povej, ti terjaš od verlih Ahajcov?
Nimamo shranjeniga, to znano je, skupniga blaga,
Kar smo priplenuli, vse razdeljeno zdajci je bilo,
Zdaj ne spodobi se več, razdano zidinjati zopet.
Bogu terjavnimu daj v naročje očeta deklino,
Mi nadomestimo jo, ne dvomi, ti trojno, čveterno,
Koj ko premagano bo uterjeno mesto trojansko.

Temu overne sedaj armade vladar Agamemnon:
Bodi razumen še bolj, bogovam enaki Ahilej,
Zvil me z obetmi ne boš, in ne pregoril kovarno!
Sam si v posestvu darú, in hočeš de jaz le zastonj bi
Tukaj obropan sedel, oprostim ukažeš de divo?
Dobro! če drugi mi dar odločjo pogumni Ahajci,
Kteri popolnoma všeč mi vzeto poverne deklino.
Ak pa ne dajo mi ga, — po sili bo vzeti ga treba,
Tebi mordè, al Ajasu clo, al tud Odiseju,
Serd bo nedvomno ga vil, katerimu bom se približal;
Tode o tacih rečeh — bo čas govoriti pozneje.
Hajdi! potegnite v slap černelo mi urnoma barko,
Častni izvolite dar, veslarjev narasi obilno,
Cvetlico, Krizovo hčer, pripeljite vanjo naposled,
Bodi voditelj ji pak povelnikov eden izverstnih,
Ajas, al Idomenej, al tud Odiseos Ulises,
Ali ti sam Peleid, prestrašni junaštva grozitelj!
De utolaži se tak z darili zadevni Apolon.

Mračno gledaje začnè govoriti pogumni Ahilej:
O, ti nesramni zvijač, hlepon po koristi le lastni!
Kako de vboga te še le mervico zadni Ahajcov,
Zate stopinco storí, al clo se za tebe prepira?
Nisim na vojsko prispel gotovo zavoljo Trojancov,
Dolžni le trohice ti mi niso, nikakor ničesar
Nikada ropali mi, ne konj ne goved mi vpeljali,
Ne mi pokvarjali niv, ne hoste, ne sadja, ne žita,
Loči prostora dovolj saksebi le-une in mene,
Gore, doline, in scer širjava viharniga morja.
Tebi, nesramni možak, smo sledeli v prid in veselje,
Tebe osvetimo de, in brata s teboj Menelaja!
To ti le mala je stvar, ničesar o tem se ne meniš!
Vzeti častivni poklon groziš mi in studno nakanjaš,
Ki so spoznali mi ga za slavne prisluge Ahajci!
Nikda ne dojde mi dar, ki tvojemu bil bi priličen,
Kadar oplenim kraj Trojancam obilne veljave;
Boja naj težji tovor izvoli za moje se rame,
Ker pa delitve je čas, nakloni se tebi veljavno,
Z malim dovoljen, ugnan po težkimu delu, se vernem
Ja na brodovje vesel, potem ko za druge se trudim.
Zdaj je dovolj, jaz pojdem domú, ker bolji mi kaže
Barke oteti iz borb, junake mi hraniti verle;
Djal si v samoto me ti, — pa pičlo bo prida ti neslo.

Odgovorí mu na to vojaštva vladar Agamemnon:
Hodi le, ako želiš. Ne bodem te nikada prosil,
De bi se za-me mudil, ostane dovolj mi junakov,
Pervi na stopni pa zmir Kronida veljavna previdnost:
Nikoga tak ne čertim vesolnih vladarjev ko tebe,
Svade, dozdevka navdan ti vedno prepira le išeš;
Druzih ak verliši si, to višji ti bog je naklonil.
Veslaj domú, in tvoji s teboj, ter vladaj pokojno
Mirmidoneji v korist, ničesar ne čislam te dalej!

Tudi tvoj serd mi je hlap! — al jaz ti naznanim sledeče:
Ker mi Krizejevo hčer izterjal je Fojbos Apolon,
Z lastnim poslal mu možém jo bom na posebnimu brodu,
Tode ob enim ti dar častiven iz šotora speljal,
Brizeja hčer, ki kras je in cvet sloveče lepote.
Tako se skazalo bo, za koliko višji ko ti sim,
Vse opominjalo scer, se ne prelikávati z mano.

Atrej le-tó; se vpali Pelid, in serce v kosmatih
Persih obrača sedaj svepavno dvomečo namembo,
Al bi iz mečnice meč o boku na nagloma vlekel,
Gnječo ločivši nakrat Atrida na kose posekal,
Al bi zatiral požar in berzdal pogumno še dušo.

Ker pretehtuje to reč v občutkih oserčja in duha,
Jeklo iz nožnice že poteza, prispè Ateneja;
Hera jo vpotila je iz Olimpa mu limbaroramna,
Ker jo skerbí za obá v ljubečimu sercu ob enim.
K temu stopivši od zad za lase rumene ga prime,
Drugim nevidna je clo, popolnoma javi se njemu.
Strese se verli junak spoznavši prikazen iz neba,
Ki ga upertih očes in ojstriga lica prevdarja.
Naglo ji on govorí izrekši te krilate slova:

Kaj si mi, Kronida hči, drobivnika skitja, prinesla?
Mar Agamemnovo zlost in krivde ti gledati prideš?
Tode ti eno povem, in ta bo gotovo zadela:
Trešil naposled ponos bo njega v čeljusti pogina!

Reče Kronidova hči na take mu višnjevogledna:
Prišla tolažiti sim ti jezo, če bogaš, ak čuješ;
Hera me pošle iz viš ti boginja limbaroramna,
Koja za vaju obá v ljubečimu sercu se brini.
Hajdi! pozabi prepir, počivaj ti jeklo na bedri!
Slovno ga žaliti znaš, in toliko kar ti je drago,
Vtisni pa to si v spomin, ker to bo gotovo zadelo:
Trojno se višje daril ti nekada bo ponujalo
Dnešne sramote v pobot. Me vbogaj in sam se zavedi!

Odgovorí ji na to tekon siloviti Ahilej:
Vaše besede, to vem, je treba si vtisnuti dobro,
Jeza nej v sercu divjá, vas bogati zame bo bolji,
Boge posluša ki rad, bogovi ga vslišijo tudi.

Reče in desno ovrè na ročniku zdajci srebernim,
Dregne jeklenko nazaj, ne mudi tolažiti jeze,
Pično dopolni ukaz. Koj boginja dvigne v Olimp se,
Groma doneči na dvor Kronida i druzih nebeških.

Toda na novo začnè maktati Pelides Atrida,
Ker mu pokoja ne dá v oserčju togota zbujena:
Vinomeh, pasjih očes, plašunca jelena s pogumam!
Strah ti nikdar ne pustí se v bitvi pridružiti drugim,
Manj še zaseda je všeč oserčju trepečimu tvojim,
Smerti so groze ti to, predznamenja muki pogina!
Laglej ti steče, se ve, govorniku tebi nasprotno
Vzeti zasluženi dar, ga pahnuti množtvu v porugo.
Gladni naroda žeruh! nečimernim le ukazuješ,
Al si poslednoma dnes nad mano se tuki pregrešil.
Čuj me! naznanim ti zdaj, priterdim s prisego ti sveto,
Žezlu pri temu, ki vej in listov, i berstja, i sadja
Nikada več ne rodí, na deblu odsekano v gojzdu,

Tudi ne prime se več, obeljena skorja je z jeklam
Krogoma čisto okolj, junak pa v desnici je suče,
Kimu vladavni Kronid naroči zapovedi svoje.
Bodi prisega ti to, resnica velika, slovesna!
Istina, bogme! nikdár ne dojde v pomoč ti Ahilej!
Želel opore zastonj, brez prida iskal boš otetbe,
Ker bo morivno kosil Helence ti kupoma Hektor,
Britko te glodal obup in kès te terpinčil v oserčju,
Ceniti de si mudil Danajca izverstne veljave.

Tako doverši Ahil in žeslo zažene na zemljo,
S čopmi okinčeno krog, po temu serdito se vsede.
Njemu ropoče nasprot raskačen velitelj Atrides.
Dvigne se Nestor sedaj, krotivni govornik iz Pile,
Ki mu besede iz ust ko sladka medica tečejo.
Dve rodovine ste že človeške mu bile pomerle,
Rasle činivno ki ste njegoviga časa ob enim,
Tretjimu rodu sivor tedajniga dneva je vladal;
Ta govoriti začnè prijazno besede sledeče:

Kaka nesreča, gorjé, se bliža narodu Ahajskim!
Bodo veseli zares in Priam i njega sinovi,
Tudi Trojanski narod v oserčju bo radosti vriskal
Ker bo zaslišal de vi med sabo se kavsate serdno,
Vidva posebno, ki cvet sta rodu v posvetu in boju.
Čujta me! mlajši obá od mene sta, bogme, ne malo,
Družnik junakam sim bil mnogoterim, in boljim ko zdaj so,
Vonder me vbogali so, v nemar ne pušáli sovét moj;
Takih boriteljev ni še bilo, in tudi ne bo jih,
Kakor Peritos je bil, al Drias narode vladavni,
Keneos, ali junak Eksadios, al Polipemos,
Ali Egejevi sin, bogovam prilični Teseos.
Nar silovitniši ti na zemlji so bili vmerjočih,
Sami naj hrabriši so se s hrabrim prepirali slavno,
Z gorskim Centavri, pogín sejali junaštvu nasprotnim.
Totih možakov tovarš poklican odležne iz Pile,
Rad na pomoč sim prispel, ak moje so družbe želeli,
Živih bi nikdo sedaj na gerškimu svetu slovečih
Tako izverstnim ne smel primirjati svoje junaštvo,
Vonder poslušali so, in sledili mômu sovétu.
Sledita tudi vidvá, — bolj kaže razumno ko šumno.
Dive jemati mu ne, če ravno močan si, Atrides,
Kar so mu dali v poklon Ahajci, netikano pusti.
Ti pa, Pelid, ne dvigaj se tak vladarju nasproti,
Nižji stoječi enak nikada ni splošnimu vodju,
Kiga mogočni Kronid ovenča z darilom ukaza.
Bodi le silniši ti in matere boginje dete,

On je mogočniši zdaj, vesolna ga vboga armada.
Atreič, molim te, čuj! tolaži togoto v oserčju
Verlim Ahilu nasprot, on bramba je celim Ahajstvu,
Varstvo, terdnjava, in skit šibkejšiga v boju pogubnim.

Odgovorí, mu na to vojaštva vladar Agamemnon:
Ti si besede, sivor, izustil pravedne in umne,
Tode ta mož nenehama htje čez druge vse biti,
Trumam ukazati vsim, zapovedi dati ostalim,
Kterim, nadjam se, nikdó le betve veljav ne pripiše.
Davši mu bogi pogum, s tem niso mu dali pravice,
Žaliti druge okrog, psovati poljubno jih kruto.

Segši mu naglo v govor overne ponosni Ahilej:
Istina! moral bi vam nečimeren zdeti mladún se,
Ako bi vsaki se vdal, ki njemu vertí se po glavi.
Drugim poljubno veluj, le meni ne migaj ukaza,
Scer ti očitno bo koj, de malo te bogam, — ničesar!
Eno naznanim ti zdaj, ohrani jo dobro v spominu:
Roke ne dvignem nikdar zavoljo dekline v prepiru,
Z druzim ne, manj še s teboj; ste dali jo, uzmite spet jo.
Kar pa na brodu bi scer se všečniga kazati znalo,
Moji ti volji nasprot le trohice vzel mi ne bodeš.
Skusi, če mika te, daj! de bodo vsi priča Ahajci,
Kak šuborila bo kri mi tvoja po sulici toti.

Ko sta nehala potem z besedami prickati ojstrim,
Bil je sovéta izíd; razdružijo vsi se po redu.
S Patroklam urno Pelid in z drugo družino odide,
Deloma v šotore tje, in deloma v barke zibavne.

Vodja ukaže potém ogugati jaderno ladjo,
Dvajset veslarjev ji da, Apolu v poklon hekatombo,
Zadnič Krizejevo hčer pripelje on vanjo cvetečo;
Barke voditelj je bil v opravkih izurjen Ulises,
Bivši doveršeno vse so jadrali ceste šumeče.

Greha očistiti se, ukaže potem Agamemnon;
Vse se razgreši namah, opere v valovju nesnago,
Bogu Apolu na to posvetijo dične darila,
Volov, kozličev, ovac; na bregu samotniga morja
Temno valí se sopor verteče dišave k nebesam.

Tako v opravkih je vse. Atridu pokoja ni dalo,
Kar je Ahilu grozíl, ker žarno sta sperla se bila;
Slugama dvema, ki sta klicarja mu modra, on reče,
Namreč Evribatu in Taltibiju, tote besede:

Hodita urnih mi nog tje v šotor Ahila Pelida,
Les mi pripeljita koj cvetečo Brizejevo hčerco;
Ak bi je vama ne dal, primorati znalo bi to me,
Po njo povihram de sam, kar hujšiga zanj bo izida.

Nagloma pošle ju proč, ko tote besede doverši,
Nezadovoljna ta dva koračita samši ob morju,
Kmalo prebližata se brodovju Ahila junaka.
Najdeta v šotoru ga valovja v bližavi sedeti,
On se je ni veselil, spoznavši jo, dvojce bližavne.

Čislanja polna ta dva in spoštovanja do kralja
Vstavita daljno se proč, ne tvegata reči besede.
In razumevši Ahil prijazno sledeče izusti:

Vama klicarja poklon, poslanca ljudí i Kronida,
Bliže mi! vajni ni greh, te zlobe je uzrok Atrides.
On vaj poslal je le sém po hčerco Brizejevo krasno.
Zgodi se, daj! pripelji jo von, deklino, Patroklos,
Tema izroči jo tu. — Pa priči mi bodita vidva,
Priči bogovam nebes in bitju na zemlji vmerjočim,
Temu zločinu nasprot: Ak moje desnice prihodnič
Treba bi bilo kadaj borečim se kruto Ahajcam . . . .!
Istina! vodja je slep, omama pogubna ga vije,
On ne pogleda nazaj, prihodniga znati ne mara,
De bi Ahajce otel z brodovjem je zadna mu briga.

Tako doverši Ahil; uboga prijatel Patroklos,
Brizida rožnato hčer poslancama hitro izroči,
Verneta tadva se koj z divico k brodovju Atrida.
Ona nerada je šla, pretakal je solze Ahilej,
Daljno od svojih je tje na morsko obrežje se vsedel,
Mračni upiral pogled valovju šumečimu v krilo,
Materi tak zdihoval, s to molbo ji roke prostiral:

Ker si, o majka, me le za mervico časa rodila,
Moral bi slave mi bog bliskavni naklajnati zdajne,
On pa me clo zapusti, nikdar ne opira me v pravdi!
Atreja lakomni sin, vojaštva vladar Agamemnon,
Kruto zavíl me je v sram, obropal darila me môga!

Tako osolzen ihtí; koj čuje ga majka izverstna,
Ki je v globini valov sedela pri sivim očetu.
Urnoma — dihlej meglen — se dvigne iz temniga morja,
Vsede junaka se tik, solzečiga sina Ahila,
Rahloma gladi z rokó mu lice in tako opomni:
Sinče, zakaj se moriš? po čemu ti serce žaluje?
Jasno povej mi vse skup, obadva de bodeva vedla,

Zdihne globoko Ahil, tekon siloviti, in reče:
Majka, ti znano je vse, čemú ti omenjati dalej?
Tebe napadali smo, terdnjavo Ejeta mogočno,
Vse smo poderli, se ve, odnesli kar bilo je všeč nam,
To razdelili gredoč pravedno sinovam Ahajskim,
Dali Atridu v oblast smo Krizovo hčerko cvetečo.
Krizej, duhovni pastir zadevniga v deljo Apola,
Pride k brodovju potem Ahajcov ošinjenih bojno,
Hčer de izkupil bi bil, ponuja neskončno plačila,
Lavorov kinč mu bleší Apola na palici zlati.
Moli gorečih besed, in prosi vseskupno Ahajce,
Zlasti Atrida obá, voditelja vsiga vojaštva.
Eniga glasa so vsi, ukaže in terja vse množtvo,
Nej se ne žali sivor, nej uzme izkup se za divo.
Le Agamemnonu to, Atridu, ni bilo po godi,
Zasramoval ga je on, serdito psovaje zapodil.
Žalostno čuje možak, se vpoti, pa Fojbos Apolon
Sliši prosečiga zdih, ker mnogo pobožniga čisla.
Strelbo morivno napnè, nenehama padajo trume,
Splošna gonoba grozí, pušice veršijo po verstah
Greške armade okrog. — Sedaj razodene nam prerok
Voljo Apolonovo. Ja silim de ta se doverši.
To Agamemnona vžgè, on dvigne se v serdu izrekši
Grozne rečí mi nasprot, ki ravno so v djanje speljane.

Spremijo v Krizo domú divico sinovi Ahajski,
Tudi ob enim daril vladavnimu peljejo bogu.
Meni pa zmakneta dva klicarja darilo častivno,
Brizeja hčerko, ki v dar izvoljena prej mi je bila.
Ako mogoče ti je, pomozi junaškimu sinu!
Dvigni se v jasni Olimp, in sprosi Kronida, če kada
Razveselila si mu oserčje z besedo al djanjem.
Čul govoriti sim te v očetovi hiši velikrat,
Ker si mu pravila, kak oblačniga černo Kronida,
Druzim bogovam nasprot, si vbranila žale sramotne.
Zvezati nekada so zakleti bogovi ga hotli,
Hera, Posejdon, in clo rojenka mu Palas Atena.
Ti si mu prišla v pomoč, razvézala záderge udov,
Ter si storočnika mu, in zdatno, na stran poklicala,
Ki Briarej ga Olimp, Egeon pa zemlja ga zove,
In mu kreposti prizná, s kim daleč očeta preseže.
Ta se pridruži mu koj, tik njega se vsede prederzno,
Vstraši nasprotni se sklop, ne loti se dalej Kronida.
Spomni ga, vsedi se k njem, objemi kolena mu žarno,
Zbudi mu v sercu namen, de krepko pomaga Trojancam,
Te pa nazaj zapodí do morja v ležiše Ahajce,
Tak de priskuti se vsim Agamemnon, ošabni voditelj,

Sam pa de v sercu spozná krivico storjeno nasprot mi,
Ker ni ničesar častil nar boljiga viteza v meni.

Tetida reče na to, ji solze se vlijejo s curkam;
Sinko mi dragi, gorjé! nesreči le sim te rodila!
Končema moral bi tu brez tuge živeti nežaljen,
Ker ti le kratki tečaj življenja je merjen — prekratki!
Vidim pa, dojde dovolj nadlog ti in kavsa in svade,
Tako rodila sim te napaki ter javkanju samo.
Mislim razjasnuti vse Kronidu, če slišati htel bo,
Dvignula bom se na viš do snežne odeje Olimpa.
Ti pa na brod se vsedi o tem, ne mešaj se v borbe,
Trumi razumiti daj ti svojiga serda pomembo.
Včera k obedu je šel Kronides Etjopcov pravednih,
Sončniga vtona na stran, so sledili vsi mu bogovi,
Zore dvanajste še le se vernejo zopet k Olimpu.
Bom ga obiskala koj, ko to se doverši, nemudno,
Noge objela mu tam, in serce mu ganuti upam.

Zgine, doveršeno to! Un samši razjezen ostane,
Misli na krasni život mikavno prepasane dive,
Ki so jo siloma proč, in s pretbo celó, mu speljali.
V Krizo o tem Odisej tolaživne darila pripelje,
Jadra zavetni v pristan široko šumečiga morja,
Plahte zavije v povoj, uredi na krovu vse lično,
Jambor učversti okrog, pripogne ga kar je potreba,
Ladjo porinuti dá mornarjem do varniga brega,
Veržejo sidra do dna, ter záderge krogo na kluke.
Spejo iz broda potem o pluskanju glasnim valovja,
Fojbos-Apolona dar iznesejo varno na suho,
Krizida pak iz barke prispè vesela povratka;
Urnoma rahlo peljá k oltarju jo modri Odisej,
Roke v očetove tam izroči jo, to-le omenši:

Krizej! poslal me je sem vojaštva vladar Agamemnon,
Tu de izročim ti hčer, Apolu pa dar hekatombe,
Serd potolaži de se v deljavo zadevniga boga,
Ki je togotno na nas nezmerno nadlog nakopičil.

Rekši mu jo izročí, veselo jo oče prevzame.
Uni uredijo zdaj tolaživne Apolu darila
Lično altarja okrog, ki bil je olišpan umetno;
Sčistijo roke potem, si vzamejo svetiga žita,
Krizej z besedo pa to nadramja poviša razpete:

Čuj me, povračanja bog, ki z lokam srebernim obhajaš
Krizo in Kile otok, ter Tenedi vladaš mogočno!
Undan uslišal si me, ko žarno do tebe sim klical,

Slave si dal mi dovolj, pedepsal Ahajce si živo;
Spolni na novo mi dnes hrepenečiga serca želenje:
Reši jih bede in muk, nakloni otetbo Ahajcam!

To zgovorivši končá; usliši ga Fojbos Apolon.
Tako doveršeno to, raztrosijo mnogo ječmena,
Jagnetam glave verté, zakolejo, drejo na mehe,
Stegna izrežejo, jih zavijejo v masbo dvogubno,
Kóse posebne pa verh klavíne uverstijo umno.
To na germadi sivor še z vinam obrizga černelim,
Krogoma njega stojé s petozobmi mladenči streživni.
To ko sožgali so vse, pokušali pazno utrobo,
Zrežejo drugo, ko gre, nataknejo kose na ražnje,
Umno vertijo okrog, pečeno potezajo v sklede.
Bivši doveršeno to, k obedu pripravljena hrana,
So pirovali na moč, vertíjo se radosti serca.
Pervi vtolažen pohot jedila in žarne pijače,
Zdajci nalivajo spet služivni mladenči do roba,
Krogoma vsilijo vsim kozarce napolnjene vina.
Tako tolažili so junaki cveteči Ahajski
Jezniga boga sedaj s popevkami, jedši in pivši
Slavili strelca oblast; on čuje veseliga serca.

Zniža ko sonca se žar in zlagama tmina nastane,
Vse se k počitku podá v konopja prepreżene barke,
Ker se pa zarja potem z blišečimi persti pokaže,
Nagloma spejo nazaj k Ahajski barkadi poslanci.
Veter zadevni Apol jim pošle ugodni po zraku,
Dvignejo naglo drevó, razpnejo blešeče vetrila,
Sop napihavni se vprè v razpeto plahtovje, okoli
Buta peneči vertín valovja v okrajnike stranske,
Jaderno barka derčí, tak urno priplava do doma.
Zdaj ko je tikoma trum Ahajskih o bregu pristanja,
Dvignejo kviško jo koj iz vode zibavne na suho,
Denejo spodi tramov, kar terja veljava opore,
Sami razidejo se po krogu, po bregu, po barkah.

Peleja iskreni sin, tekon siloviti Ahilej,
Strašno o tem se jezí na jaderni svoji barkadi.
Nikda v sovete ne gré, ne v zbore možake častivne,
Nikada k igri, ne v boj; terpinči pa tuga mu serce.
Njem — ki le bitve želí, zadrege, pogube, premage.

Zdaj ko naznanila se dvanajsta je zarja na nebu,
So se vernili v Olimp nemudno vladavni bogovi,
Bil jim je vodja Kronid. Obljube ni zabila Tetis.
Naglo se dvigne iz vod široko šumečiga morja,
Zjutra na kviško se spnè, ko strela k Olimpu prihiti.

Najde molčečiga tam samotno sedeti Kronida
Pervi na štuli višav Olimpa zobatiga čudno.
Njemu pridruži se tik, objame z levico kolena,
Z desno dotakne se rah podbradka gromečiga boga,
Reče mu sladko potem krotivne besede sledeče:

Oče Kronid, če kada ti kaj sim bila koristna
Drugim bogovam nasprot, dopolni mi želje te žarne:
Sinu nakloni častí, življenja le malo si dal mu!
Zasramoval mi ga je vojaštva vladar Agamemnon,
Dar mu častivni je vzel, obropal ga deklice mile;
Vmaknjeno zopet mu daj ravnitelj človeštva vesolni,
Troji premago daruj, dokler ne častijo Ahajci
Mojiga sina dovolj, obdajo z visoko ga slavo!

Jenja, izrekši le-tó; ničesar ne zine gromovnik.
Tiho, pokojno sedí; kolena mu Tetida stiska,
Prosi in prosi na moč končaje z besedami temi:

Daj, brez ovinka povej, poterdi al reci de nečeš!
Skrivati treba ti ni, nej vsaki razumi naposled,
De sim ja čislana smet, med boginje djana posledno!

Čmerne nevolje začnè vladar gromonosne višave:
Napčno in pusto je to, de s Hero v prepir me zapletaš,
Sama z besedami me strupenimi vednoma pika,
Čuku enako kriči nad mano clo vpričo neumerlih,
Smelo terdivši de jaz podpiram Trojance v boritvi.
Beži od mene sedaj, de ona te tu ne zapazi,
Ter mi pripusti skerbí, de zgodbo po svoje doveršim.
De pa zanesti se znaš, obetno ti z glavo pokimam,
Mojih obljub je le to nar veči zastava bogovam;
Nikdar omama to ni, ne prazno, in ne zamujeno,
Kar s kimajočo glavó na prosbe želečih obljubim.

Tako doverši Kronid, in kimne z obervami černim,
Kodre ambroziške mu pokrijejo čelo nebeško,
Stresejo v hipu se tim Olimpa stermeče višave!
Tak dogovorjena sta. Koj boginja spe iz Olimpa
Žarno blešečiga v dno valovja pomorske širjave,
Hišo gre v svojo Kronid. Nebesčani dvignejo vsi se
Nagloma otcu nasprot, nijeden iz njih ne zamudi,
Vse je po koncu nakrat, priklanja se njemu ponižno.

Vsede se on na prestol. Pa Hera zapazila vse je,
Kako na skrivnim je hči Nerejeva z njim se menila,
Boginja slanih globin, ta Tetida srebronožična,
Ojstro žalivne leté besede izusti Kronidu:

Kdo se na novo je nek, potuhnež, pomenkoval s tabo?
Tebe na moč veselí, kovati mi skrivno za herbtam,
Sklepati tajni namen, in sklenjeno muto speljati,
Tako de nikda ne vem, kaj misliš in kam de namerjaš.

Odgovorí ji na to bogov in človeštva voditelj:
Hera, ne misli de sklep razumiti znala bi vsak mi,
Za te pretežko je to, čeravno supruga si moja.
Kar ti prikladno je, rad spoznavati dam ti, in dal bom,
Tega ne bo pred teboj mi zvedel ne zemski, ne rajski;
Kar pa namerjati bo brez tebe mi tihoma všečno,
Vertati v to mi nikar, brez prida ti delo ostane.

Nagloma reče na to gledavna ošabno Junona:
Kaj govoriš mi, Kronid, katere besede izustiš?
Nikda ne motim te jaz, po tvojih zadevah ne prašam,
Mirno v pokoju speljaš, kar tebi po glavi se suče.
V sercu le zdaj trepetam, de ne bi prečenčala zvito
Nereja sivca te hči, ta Tetida srebronožična.
Vidla v somraku sim jo kolena objemati tvoja,
Kimal si ti, in zdi se mi vse, de djal si zvijavki,
Sina de boš ji častil končaje obilno Danajcev.

Reče ji tako nasprot velítelj groma Kronides:
Vedno le sum ti gojíš, za mano nenehama laziš,
Kaj ti koristi vse to? Ti trohe mirú ne nakloni,
Meni priskutiš se s tem, in pusto ti steče naposled,
Ak se doverši ti sum, je meni se tak poljubilo.
Miru se vdaj, namene spoštuj, ki svetu jih čertam,
Več te ne spasijo vsi bogovi Olimpa, če dvignem
Roko ti toto nasprot, nikomur dosežno to ramo.

Tako Kronid; prestraši se vsa ponosna Junona,
Tiho sedé zanaprej togoto zatira v oserčju,
Drugi žalujejo krog nebesčani Uranionci.
Končno Hefest, umetnik naprav, začnè govoriti,
Materi mili v prospéh, Junoni limbaroramni:

Nepreneslivo je to, napak se poslednoma skaže,
Vi za vmerjoče stvarí strupeno se kavsate tukej!
Ništa ne vžije se več, med vami sledú ni veselja,
Dan na dan hujši zavrè, če dalej tem slabji prihaja.
Mati! te pervo svarím, ak ravno si sama razumna,
Bližaj očetu se ti prijazno, prikupno, ušečno,
Godel de zmirej ne bo, kalil de kosila ne bo nam.
Misli, če volja mu je, gromovniku strašnim Olimpa,
Treši raz trona te koj, ker nar silovitniši on je.

Urno, približaj se mu, s prijazno besedo tolaži,
Kmalo dobrotno bo spet umirjen veselo te gledal.

Reče, se dvigne in gre, dvokupno torilce poprime,
Polno je materi da, pristavši te sladne besede:

Majka, poterpi vse to, ak ravno užaljena v sercu,
Gledal de zopet ne bom, ti mila mi, kak te pedepsa;
Glej, bi ne mogel ti več, ak ravno namenjen, pomoči,
Nikdo Kronidu nasprot, se staviti nima kreposti.
Spomni se, nekada pred sim bil na pomóč ti prihitil,
Zgrabil me je za peté, zasukal in trešil čez prag me.
Šel ko balon sim naprej, cel dan do večéra vertil se,
Padel na temno iz viš, in jedva življenje še dihal,
Blagor, de tamšni narod sprejel me je padšiga vljudno.

Reče; se sladko smehljá Junona mu limbaroramna.
Vzame torilo iz rok Hefestovih, pije dostojno,
Un pa kozarce potem ponudi vsim drugim bogovam,
Kakor po redu sedé, marljivo praznivši majolko.
Smeh neizmerni doní veseli ti družbi iz gerla,
Ker tak ugodno Hefest okrog po dvorani je šantal.

Tak so gostili se ti cel dan do večerniga mraka,
Manjkalo volje jim ni, ne hrane, ne pitja, ne časa,
Tudi donečih ne strun prijetne Apolove lire,
Glasa odpevniga ne iz ustnic kamén deveternih.

Ko se je bakla potem Helíoda skrila za oblam,
Vse je počivati šlo, in sleherni v stanico svojo,
Ktere umetnik svepav uredil je modro Hefestes,
Vsaki potrebi v okom s prebrisanim duham iznajdbe,
Slično podá se Kronid, gromovnik, do postelje svoje,
Kjer ga objema pokoj, ko čas je počitka i spanja,
Tje je počivat hitil, z njim Hera, supruga vladavna.

Iliade tretji spev.

Obseg. Armadi se ena drugi bližate. Parid ponudi za Heleno dvobor, v ki ga Menelaos dovolji. Pogoj medju vojnama. Helena imenuje zboru vojvode Ahajske. Premaganiga Parida umakne Venera v izbo domú ter mu Heleno pripelje. Agamemnon terja zmage plačilo.

Ko sta uredena zdaj z voditelji bila naroda,
Hrumno in šumno v prepir kardelo se bliža Trojansko.
Kakor v obnebju se hrup letečih žerjavov ti glasi,
Ki se jesenskih neviht in snega oteti hitijo;
Glasno krokaje leté šumečim ob morja valovju
Manjšim tičevju grozeč nadloge moritve i klanja,
Bližajo mračnih iz delj se bitvi pogumno protivni.
Sučejo tem se nasprot počasi pogumni Ahajci,
V sercih namenjeni vsi, vzajemno se braniti verlo.

Slično kot južni sopar pečovja v oblake zavije,
Ki kmetovavcu ni všeč, pa roparju bolji ko noč je,
Ker se le vidi naprej, kar veržena krogla doseže;
Gosto dviguje se prah spod nog stopajočih vojakov,
Dalej ker urno hití armada po ravni planjavi.

Zdaj ko ste blizo dovolj med sabo hiteči kardeli,
Naglo Trojanskih iz trum privihra junak Aleksander,
Runo mu visi od ram, na plečih zakrivljena strelba,
Meč in bodila okrog; dve sulici dolgi in ojstri
Z desno grozivno vertí, ter kliče v boritvo Ahajce,
De se doverši ta kavs dvoborno v presodbi kervavi.

Komaj zagleda ga tam siloviti junak Menelaos,
Kako prederzno grozeč koraka ošabniga serca,
Slično leonu gošav, ki plena zapazi prikazen,
Sreča ko v gojzdu ga tam, zlo lačniga, serna begunka,
Zgrabši jo nagloma žrè, ak ravno grozijo mu lovci,
Lajanje bliža se krog mu pasje na levi, na desni,
Tak Menelav je vesel, ko Parida vidi junaka.
Plačati misli mu zdaj, kar ta je o njemu zakrivil,
Naglo iz voza na tla on plane v orožju vesolnim.

Tode zagledši ga tak se vstraši junak Aleksandros
Groza mu stisne sercé, strahú se kolena šibijo,
V sredo prijatlov zbeží, se vogne grozivne napake.
Kakor popotni plašún, ki gada na stezi zagleda,

Urnoma v beg se podá, in groza mu čléne pretrese;
Tako blagutne nazaj, bledoba pokrije obraz mu,
Zgubi se v množici trum pogumne armade Trojanske.
Vstavi bežečiga pak, zmerjaje ga, Hektor osorni,
Zasramovavno le-té besede mu britko izreče:

Paride! zdenja junak, babželni, prekanjen slepivec!
Rojen de tí bi ne bil, al smert bi požerla te bila,
Prej ko si ženske lovíl; koristniši bilo bi za-te!
Zdaj si poruga ljudém, predmet blebetanja in smeha;
Da! posmehujejo se Ahajci ti kodrolasati,
Perviga čislali so poprej te, ker lepo si rašen,
Sada previžani so, de v tebi ni duše ne serca.
Kako, de tvega se tak čez morje viharno na barki,
Polka pridružiti si junaško navdaniga mnogo,
Tujcu prisliniti se, in ženo mu — zmaknuti zadnič,
Svakinja krasna ki je vladarjev mogočnih i slavnih,
To pak očetu v britkost, narodu in mestu v pogubo,
Sebi v sramoto navek, protivniku našimu v radost.
Škoda de nisi mu stal! Bil jasno, mu stavši, bi zvedel,
Kakimu možu si vzel iz postelje zvesto suprugo!
Godba in Venere bran, lepota in svilno lasovje,
Vse bi ti bilo zastonj, ti gerkal bi v prahu te dobe.
Ako Trojanski narod plašún malodušni ne bil bi,
Kamnati kril bi pokrov z napakami dolgo te tvojim.

Odgovorí mu na to izverstni junak Aleksandros:
Hektor, pravično svaríš ti mene, in ne po krivici,
Serce osorno ti je, kot ojstra sekira jeklenka,
Ktero pred sabo tesar na hlodu stoječi poganja,
Ki ga pripravlja si v prid in mahanje silo mu množi,
Tako je v sercu ti čut, brez groz in omahanja plamen.
Samo, ne rugati več — darém se mi Venere zlate!
Vredni darovi bogov človeku so vednoma hvale,
Prosto dospejo od njih, nikdó ne nakloni si sam jih.
Zdaj, če me zreti želíš dvobora v osornim prepiru,
Vterdi premirje okrog po množtvu obojniga roda.
Skušati sam se želím z Menelajem junaškim osebno,
Tak za Helence posest, ko njeno vesolno bogastvo.
Ki naju zmaga in tak močnejšiga svetu se skaže,
Vzame nej blago in njo, nej pelje oboje do doma.
Druga pa sklenite véz prijaznosti, družbe, jednote,
Delajte v Troji ko pred, in uni veslajo domú nej
K delu domačimu ter k divicam cvetečim Ahajskim.

Tako doverši junak, in Hektor vesel je besede,
V sredo se vstopi namah, vojšake Trojanske overne,
Kopje navpik pomolí, potihnejo trume mu vdane.

Loke namerjajo vanj scer kodrolasati Ahajci,
S kopji grozijo nasprot, dervijo po zraku mu kamnje,
Zdaj pa vojaštva vladar zakliče na glas Agamemnon:

Stojte, Argajci, pozor! ne dalej pogumni Ahajci,
Terja pogovora čas tam Hektor orožja blešeči!

Tako Atrid; umiri se vse in čaka pazivno,
Hektor na sredi stojé besede te jasne razloži:

Čujte, Trojanci, me zdaj, ter lišpani svitlo Ahajci!
Kaj Aleksander velí, ki uzrok je tega prepira.
Vse nej miruje ta hip, Trojanci ko hrabri Ahajci,
Dregnite v nožnice meč, položi na zemljo se kopje,
Misli razločiti bor z Menelajem, junakam slovečim,
Samši, za blago, za vse, za Heleno z glavo in slavo.
Kteri premaga obéh, in tak se močnejšiga skaže,
Njemu nej lastno vse bo, on uzmi Heleno za svojo.
Nam pa ostani potem prijatelstvo, zveza i družba.

Reče, in krogoma vse dvomljivo in muto posluša,
Končno pa glasi se tak siloviti klicar Menelaos:

Čujte i mene sedaj, nar hujši napaka je moja;
Djal bi, vtolažene tak raziti se znajo kardela,
Sini Argajski ko množ Trojanska, dovolj smo prenesli,
Britke prigodbe zarad, ki sprožil jo je Aleksandros.
Komu med nama je smert namenjena, tisti pogini,
Drugi pomirite se, v prijaznosti živite dalej.
Jančeka Heliu v dar dva bela mi dajte, kozliča
Černiga zemlji v poklon, četertiga Kronidu damo.
Priama kličite sem, s prisego pogoj de poterdi,
Nikdo kalil de ne bo pogodbe, pravice med nami:
Sini mi niso dovolj, preveterni so preošabni,
Vednoma mladosti so nestalne, vihavne le misli,
Strogo pretehta sivor, sedajno, preteklo, prihodno,
Tako se najde prospéh, vzajemno doseže blaženstvo.
Reče, in razveselí Ahajce ko hrabre Trojance,
Upata množtva obá od grozne moritve počiti.
Vstavijo vprege vozov, poskakajo urno na zemljo,
Slečejo težo oblek, na tla položijo vse redno;
Tikama, skorej bi djal, imeli so pičlo prostora.

Hektor ukaže potem klicarjama ovce donesti,
Vabiti Priama tud ob enim iz grada v boriše.
Un pa Taltibja potem opomni vladar Agamemnon,
Jagneta de mu iz bark pripelje do mesta daritve;
Urno poslani hité, de spolnijo točno ukaze.

Irida speši tičas donesti Heleni izvestje;
Svakinji slična celó, zaročnici Antenorida,
Ki je Antenora sin izvolil je, knez Helikaon,
Priama hčeri po vsim, Laodiki krasne podobe.
Heleno najde domá, ki ravno je tkala obleko,
Dvojno, iz likanih svil, okinčano z bitvami raznim
Smelih Ahajcov nasprot jahavnim celake Trojancam,
Ki so pripetile se pogubno do tistiga dneva.
Blizo stopivši začnè govoriti ji Irida nagla:

Spremi me, milena hči, boš vidila čudne prigodbe,
Konjokrotivnih sinov Trojanskih, in svitlih Ahajcov.
Tisti uljutjeni clo, ki ravno so klali se kruto,
Krogoma vreli ko blisk in tugi nažanjke sejali,
Mirni pokojno sedaj opreti na kopja stojijo,
Sulice vtaknjene v tla, končane so boj in moritve.
Le Aleksander edín in verli junak Menelaos
Bosta se bila ta hip serdito za tebe z orožjem,
Tisti, ki zmaga tih dveh, bo tebe suprugo objemal.

Reče ji boginja tak, zbudivši ji v sercu hlepenja
Znancov do prejšnih, do vad, do doma, do perviga moža,
Urno zavita v zastor blešeči prezorne tenčice,
Solze v meglenih očeh, iz čumnate kinčene zderkne,
Dvoje streževnih divic ob enim ji sledi na potu,
Ajetra, Piteja hči, ter Klimena bistriga gleda,
Kmalo primahajo tje, kjer vrata so Skáiske bile.

Tam so sedeli vsi skup nad vratmi sivori Trojanski,
Priamos Pantosa tik, Timetej, Klitíos in Lampos,
Modri Antenor junak, Ukalegon, umna obadva;
Bili naj starji so ti, naj modriši vsiga naroda,
Niso hodili v poboj v sovetih pa pervi so bili.
Kakor cikada gošav na berstju žverglaje glasí se,
Sliši se petje vse krog, če ravno iz vej se ne gane,
Tako sedeli so tam pervaki Trojanskiga ljudstva.
Vidili ker so nakrat Heleno se bližati turnu,
So zašeptali na moč te krilate rekši besede:
Nikdo ne čudi se več Trojancam i smelim Ahajcam,
Žensko za tako de se med sabo prepirajo kruto!
Veneri slična je vsa od temena krožno do pete.
Vonder bo bolji de gre, z lepoto domú se poverne,
Tak de zadrega nehá, potomstvu de kvar ne ostane.

Sivci presodijo tak; in Priam izusti Heleni:
Hčerka, približaj se mi; ljubimka, se vsedi tik mene,
Gledala perviga boš od tukej možá in prijatle!
Kriva ti nisi nesreč, nezgode so uzrok bogovi,

Ti navalili so kvar te vojne Ahajske na mene.
Mila! povej mi imé tam tistiga moža v kardelu,
Ki se oholo visok sprehaja po sredi Ahajcov!
Scer je veliko oseb, tud višjih, zapaziti v trumi.
Vonder enake mu ni, ja nisim še sličniga gledal,
Take postave in tak cesarske dostojnosti splošne!

Helena reče na to, ta boginja medju ženami:
Vreden, o svak, si moje častí, češenja mi vreden!
De bi objela me smert, naj grenši, naj strašniši bila,
Prej ko sim prišla do lés možá zapustivši, prijatle,
Sinka ediniga tam, ter znance in druge sorodne.
Žalibog! šlo je naskriž, potoki solzá so plačilo.
Kar si poprašal, ti bom razločno načertala zvesto,
Tisti je Atreja sin, mogočni vladar Agamemnon,
Kralj glasoviti in tud junaški vojak je pogumni,
Dever mi bil poprej — da! žalibog, bil je, mi bil je!

Zreče. Se čudi sivor, izusti te glasne besede:
Atreič, blagora cvet, ti sreče in raja ljubimec,
Tvojim ukazam je tma podložna junakov Ahajskih!
Nekada hodil sim sam po vinskih ogradah Brigeje,
Mnogo tamošnih kardel presójeval konjejahavnih,
Otreju, Migdonu tam — obadva bogovam enaka
Bregam Sangarije sta ukazala daleč v okrogu —
Bil sim ko tretji prištet, pomoglej, zaveznik i družba,
Tistiga dneva ko šum amazonskih možakinj grozil je;
Bilo jih vonder je manj ko sada vojakov Ahajskih.

Zdaj Odiseja sivor zagledši popraša na novo:
Kdo je pa tisti le mož, milenka mi, kako se zove?
Manj po postavi visok, kot Atreja sin Agamemnon,
Tode širocih je ram, silovitiga herbta in ledij.
Djal je branila na plan ravnote pšenicorodivne,
Sam pa kot oven ohol okrožja vojake Ahajske,
Kakor ponosni sernjak jesensko zagošene rune,
Medju šibkejšimi strog se sernami zdetno sprehaja.

Reče Helenca na to, prijetna Kronidova hčerka:
Tisti Laérta je sin, posveta izurjen Odísej,
V Itaki rojen je bil, tem skalnim otoku je vodja,
Bistro v prevarah je zvit, razumen, opazen i moder.

Sivec Antenor na to sledeče besede omeni:
Istina! prav ju poznaš, resnico si skazala čisto.
Bil je nedavno i tu po tebe preslavni Ulises,
Vred z Menelajem je bil, s pogumnim junakam pri meni.
Gôsta mi bivši obá sta bivala v mojim poslopju,

Tako de znana sta mi po sliki ko bistrimu duhu.
V družbi zedinjenih več veljakov obojniga polka
Je Menelaos molíl, bi rekel, veljavno čez druge,
Ker pa sta sedla obá, je važniši bil Odiseos.
Pretresovaje v dokaz opravke vesolne pomembe,
Malo besed Menelaj le reče, pa modre in tehtne,
Ni klepetanje mu všeč, nečimernih kvasov ne ljubi,
Ako je ravno še mlad, on tiho prevdarjanje ceni.
Vstanši na sedežu pak v opravkih izurjen Odísej
Gleda oterpnjeno v tla, al z bistrim očesam nazočne,
Palico v roki deržeč, ne ganši naprej ne nazaj je;
Zdel bi neveden se ti, ko tako ga v pervo zagledaš,
Ali potuhnež, al top, nespameten, misli al prazen.
Ker pa govor mu doní iz gerla junaškiga krepko,
Se mu razvije besed, ko vetru prašivne snežinke;
Nikdo tedaj mu ni kos, in tudi ne daljno priličen,
Čudi mu vsak se okrog izkustva njegoviga panan.
Ajasa vgleda sivor in praša Helenco na novo:
Kdo pak Ahajcov je tist siloviti visoke postave,
Tam ki na desni stojí s plečama širokima strogo?

Reče Helena na to, krasavica dolge obleke:
Ajas je tist, pogumni junak, obramba Ahajska.
Blizo pri njemu vladar Kretejski je, Idomeneos,
Temu okoli stojé podložni veljaki otoka.
Često prenočil ga je vojaški junak Menelaos,
Kadar iz Krete do nas primahal je hrabri boritelj.
Tako sim vidila vse pogumne vojake Ahajske,
Vse ti naznaniti znam, povedati vem ti imena.
Dveh pa med unimi ní preslavnih boriteljev mladih,
Kastora konjka in pa pestivca boríš Polidevka,
Brata mi pristna obá, po materi isti rojena.
Kdo ve, če prišla sta sim ravnine iz Lakedemonske?
Prišla, zna biti, de sta na brodu delivnim valovja,
Pa se ne vtikata v boj, očitno ne kažeta množtvu,
Ker ju je sestre presram, ki take sramote je kriva?

Tako se sama morí; pa brata počivata dolgo
Zemlje domače v grobéh, v očetni deželi Lakonski.

Zvezne darila o tem iz mesta neseta klicarja,
Jagneta dva, ter kozlovi meh poln vina do verha,
Plod iz domačih ograd, iz tersja Trojanske narave;
Nesel Ideos, klicar, je verč i bleščeče kozarce,
Priamu bliža se ta in reče te važne besede:

Dvigne se koj Laómeda sin, te kličejo knezi
Tvojih izurjenih trum in tud silovitih Ahajskih,

Hodi pred mesto na plan, pogoj de s prisego uterdiš.
Skušati hoče se sàm Aleksander sedaj z Menelajem,
Kterimu sledila bo, čigava ostane Helena?
Tisti ki zmaga jo bo zaročnico svojo objemal,
Drugi prisežemo pa vzajemno prijaznost i zvezo,
K delu podamo se mi, le-uni veslajo po morju
Tje do Ahajskih divic, do konje redivnih okrajev.

Zreče; zavzéti sivor tovaršam ukaže napreči,
Spešijo vbogati ti, naprežejo berzna celaka,
Priam se vsede na kraj, za vajeta prime z levico,
Zraven Antenor sedí tik njega na krasni blazini,
Dirjata žrebca potem skoz vrata Skeíske v ravnino.

Ko se približata tje med trume obojne na prostor,
Planeta urno obá iz voza na zemljo rodivno,
Vstavita ravno se sred Ahajcov in čete Trojanske
Dvigne se hitroma zdaj Ahajski vladar Agamemnon,
Pametni z njim Odisej; ob enim prispeta klicarja,
Združita darke vse skup, napolnita vinske posode,
Kraljev cveteče roké poškropita z vodo studenčno.
Noža ostrino potem Agamemnon iz nožnice zdere,
Ktera mu visi vse skoz o boku tik britkiga meča,
Volne ovčicam iz glav nareže, klicarjema dá jo,
Ki jo razdelita koj med vodnike polkov obojnih,
Sam pa na kviško roké povzdigne in reče molivši:

Oče Kronid, nezmerno visok velitelj Idajski!
Helios tudi ki sploh vse čuje in sleherno vidi!
Zemlje bogovi in vod, ter vi, ki pedepsate duhe
Tistih pokojnih, ki tu prisežejo lažno i krivo,
Bodite priča mi zdaj, ohranite varno pogodbo!
Ako premaga mordè Menelaja junak Aleksandros,
Padi vse temu v posest, Helena, zakladi, bogastvo,
Mi pa veslamo domú z brodovjem valovje delivšim.
Ak pa nasprot Menelaj presili protivnika v boru,
Dajo Trojanci nazaj Ahajcam Heleno in blago,
Plačajo kazni poverh, ki totih zadev so navadne,
To pa ostani potem pravilo otrokam i vnukam.
Če pa bi vmikali se pogodbami Priam i sini.
Al jih ovirali scer, potem ko poginul bi Parid,
V novo napadel jih bom z vojaškim orodjem i silam,
Ter se ne vernem domú, dokler ne dosežem namere.

Rekši ovčicam predre goltance z okrutno jeklenko,
Jih položivši na tla pokojno izgerkati da jim,
V prahu dergečejo tam, ostrina je vzela življenje.
Vina iz verča potem zajemajo zlatim s kozarcam,

Vse poškropijo okrog obilno vladavnim bogovam,
Truma obojna o tem zakroži molitvo sledečo:

Čujte, mogočni Kroníd, in vi neumerjoči bogovi!
Tistiga mozeg i kri, pogodbo ki pervi to rani,
Nej se razlijeta v prah, kot vino to v blato je steklo,
Smert mu podavi zarod, in ženo mu tujec oskruni!

Tako vsi sploh; pa stekla jim ni, Kronid jih ne vsliši.
Priam omeni potem, Dardanovi vnuk ukazavni:

Čujte, Trojanci, in vi orožja bleščeči Ahajci!
Vernem domú se sedaj terdnjave v poslopje mi lastno;
Ni mi mogoče, de bi mudil se tu dalej in gledal,
Kako boril bi se sin z Menelajem izverstnim junakam,
Sodi nej Kseno-Kronid, nej sodijo drugi bogovi,
Kimu premaganja dar, in kimu pogin se spodobi.

Tako presodi sivor in jagneta dene v kočijo,
Vanjo pospeši on sam ter vajeta prime z levico,
Zraven na sedeža kras ob enem poskoči Antenor,
Verneta tako na mah obadva se v stolno poslopje.

Hektor, Priama sin, z Odisejem junakam soglasno
Prostor izmerita prej, ter deneta vadle v čelado,
Treseta, sučeta to, katerimu kostka nakloni,
Pervi de jo zaderví v protivnika sulico britko.
Krogoma moli narod in rame dviguje na kviško,
Tako zdihujejo vsi, Trojanci ko hrabri Ahajci:

Oče Kronid, visoki vladar, poveljnik Idajski!
Tisti ki pervi je bil prepira kervaviga uzrok,
Padi, pogini navek, pogrezni se v Aida tmino!
Nam se ponovi potem prijateljstva sveta zaveza.

Tako narod; in slavni junak, okinčeni Hektor,
Strese, obernjen nazaj, — in Parida kostka izderkne.
Hitro se vredi vse krog po versti napreg in orožja,
Kakor je šega bilá premirja v obojni armadi.
Paris oblači potem — Helenice kodrolasate
Krasno izrašen suprug — telesa bleščeče orožja.
V pervo golena opnè z okovi leskečim i krepkim,
Ki se prilegajo clo, pokrivši mu gležna sreberno,
Dalej si persi obdá z opersnikam svitlo jeklenim,
Brata Likáona last, ki Parida lično se prime;
Meč na levico sedaj, olišpan čopovja, pripaše,
Skit si pripravi bleščeč ugodne širjave in teže,
Dene leskečo potem čelado na glavo ponosno,

Žima jo kinča vse krog, na verhu grozivna peruška,
Prime za sulični drog desnici njegovi primerjen.
Temu enako se tud Meneláos olišpa z orožjem.

Tako pripravljena zdaj borivca v bojnim vojaštvu,
Sredi protivnih se trum sprehajata vidu grozivna,
Čudilo jima se je, gledaje ju, krogoma množtvo
Verlo Trojansko, in tam stermijo pogumni Ahajci.

Stavši se ravno nasprot junaka na sredi boriša,
Sulice serdno obá obračata z ostmi grozivna.
Pervi senčivno na moč jo bersne v protivnika Paris,
Skita obočno mu stran zadene primerno na sredo,
Pa ne pokvari mu ga, nazaj se bodilo zavije.
Dvigne potem Menelaj, vertivši jo, sulico ojstro,
Moli sledeče na glas prosivši za zmago Kronida:

Daj mi, Kronid, de plačano bo, kar on mi je zmedel!
Desna de moja ga ta pedepsa za dela njegove;
Varvajo de zanaprej naroda se vnuki prihodni,
Drugim učinjati zlo, ki zdatno jim dobro naklanja!

Vmolkne, ter jo zaderví morivko v deljavo senčivno,
Točno protivnika v skit, obline na sredo, zadene.
Skoz i skoz kopje prevrè, in dalej enake kreposti,
Sili v opersnik naprej, predrè al prereže obleko,
Proti trebuhu divjá, se lakotnic, djal bi, dotika,
Ta obernivši se v stran, uíde naključno le smerti.
S čopi olišpan za meč popade nemudnoma vodja,
Treši v čeladni greben, ostrine mu jeklo ne spriča,
Škripno in škrabno zdrobí v nebrojne se izkrene trohe.
Dvigne očesi Atrid in reče te britke besede:

Oče Kronid, v okrutnosti kter enak ti bogov je?
Boš de mi Parida ti pedepsal za zlobo, sim upal,
V roki zdrobí se mi meč, in sulica v prazno letí mi,
Razun uspeha obá, mi ranila nista zločina!

Rekši nasprot mu divjá, ga zgrabi za žimno kacigo,
Hitro obernjeniga htje vleči k Ahajskimu stanu.
Silnoma jermen daví Aleksandra obradni na gerlu,
Ki pod obličjem zapet pritiska na sènci čelado.
Vlekel bi v tabor ga bil, preveno si slavo naklonil,
Ak bi zapazila zla ne bila nakrat Afrodita,
Ter mu prestrigla ta hip vezila iz bikove kože.
Prazno čelado vertí Menelaos junaški v desnici,
Verže jo krepkoma tje med svitlo sijavne Ahajce,
Ki jo poberejo ter k trofejem jo denejo drugim.

Jezen on dalej divjá z orožjem, umora pohoten,
Tode nasprotnika že zakrila je boginja v meglo,
Gladko ji steklo je vse, ker boginja bivši mogočna,
Dene ga v izbo domá duhtečo ambrozne dišave;
Speši kar more potem, de druži Helenco mu zalo,
Najde jo sredi družic, kjer pustila jo je odidši.
Cukne za svilni jo skut nektarski, se rah dotikaje,
Slična v podobi po vsim sivori volnino mikavni,
Koja pripravlja domá v Lakonskimu gradu predivo,
Bivša ji drajši ko vse služabnice njeniga znanstva,
Clo ti podobna začnè govoriti ji Venera tako:

Sledi mi, greva domú, Aleksander želeči te kliče,
V izbi nališpana tam zibavni na postelji čaka;
Clo se milote bleší, gotovo bi ti ne verjela,
De je iz bitve prišel, bi rekla, na svatbi je plesal,
In le miruje sedaj nekoliko raju po sladkim.

Rekši ji vname še huj v oserčju že vpaljene želje.
Zdaj ko se ona ozrè, ugleda nebeški zatilnik.
Nedrija rajskiga kras, očesi pohota leskeče,
Vida zavzeta ji koj izusti te krilate slova:

K čemu ti mamiš me spet, nevsmiljena boginja mika?
Imam še dalej mordè prehajati Bregije mesta,
Ali Meónije clo obljudene grade in kraje,
Ako, zna biti, i tam ljubimci ti bivajo mili?
Ker je premagal sedaj Aleksandru nasprot Menelaos,
In me peljati domú — ostudno me — voljo naznanja,
Laziš o meni in češ na novo zaplesti me v zanjke!
Vsedi mu sama se tik, zapusti nebeško življenje,
Nikda ne verni se več v Olimpa sijavne višave,
Bodi pridružena mu, ter skerbi za njega v nadlogi,
Morde poročil ta bo, al saj te ko sužno objemal!
Jaz pa do njega ne grem, to clo nespodobno bi bilo;
Zdaj ga objemati še, bi rugale vse se Trojanke;
Mene pa tuga dovolj že tare in serce mi vjeda.

Reče nevoljna o tem ji boginja sle, Afrodita:
Klama, ne draži me s tem, premeniti znaš me z besedo,
Kakor te ljubim sedaj, bi znala sovražiti zlo te,
Polka užgati obá gonobno v sovražtvo do tebe,
Greke, Trojance vse skup, in strašna te zgrabi osoda.

Helena vplašena tak, prekrasna rojenka Kronida,
Sledi ji, clo v pajčolan sreberno bleščeči zavita,
Drugim nevidna okrog jo skrivnoma boginja pelje.

Prideta v izbo na mah Aleksandra bogastva blešečo,
Hišna in dekle se koj umaknejo k svojim opravkam.
V izbici bivši obé, tak boginja kakor milenka,
Sedež primakne ji koj, smehljaje se Venera sladko,
Ravno junaku nasprot, Aleksandru objema želečim,
Helena vsede se tam, hči skitodrobivniga boga,
Proč obernivši pogled očita ljubimcu sledeče:

Al si jo vbrisal domú? bi hotla pobit de bi ležal
Možu po silnimu tem, ki pervi mi bil je zaročnik!
Vednoma prej si bahal, Menelaja premagaš de daleč,
Tako z osebno močjó, ko pšice in kopja dervivši!
Hajdi! pokliči na bor, v osebni dvobor, Menelaja!
Tode sovétvala ti, junaka se taciga bati,
Rajši pobegniti v stran, ogibati take se desne,
Ne se prepirati s tem veljavni v boritvi razločbe,
De te ne dregne v pogín z nevžugano sulico svojo.

Paris overne na to sledeče besede izrekši:
Mila, ne žali me s tem, ne muči z očitanjem tak me.
Dnes je premagal me on s podporo Minerve Atene,
Drugič užugam ga jaz, tud milostni nam so bogovi.
Dojdi! v ljubezni želim pridružiti spolno se tebi,
Nikda me tako pohot, ko ravno sedaj, ni napadal,
Ne ko bežala sva sem po cvetnih dobravah Lakonskih,
Prej ko stopila v obran sva barke na morju zibavne,
Ter te v Kranejski objel gošavi sim ojstriga mika,
Kakor objeti želim dotične bližine te ravno.

Reče planivši na lož, prehiti ga skorej milenka,
Žarno objeta v dotik se gugata v postelji prožni.

Krogoma leta Atrid ko divja zverina požrešna,
Pazi de vgledal bi ga, junaka lepot Aleksandra;
Tode mu trud je zastonj, nobeden obojniga polka
Reči ničesar ne ve Menelaju izvestja želečim.
Tega ne skrivajo mu iz dobre do Parida volje,
Vsim je ostuden ta bil, ko tamna naklomba osode.

Zdaj govoriti začnè Ahajski vladar Agamemnon:
Čujte me, združeni vsi, Ahajci, Trojanci, tovarši!
Vidno dobitnik je dnes mogočni junak Menelá-os,
Dajte Heleno tedaj nam zopet s posestvam i blagam,
Plačajte tudi, se vé, dostojno pokoro, Trojanci!
Ta pa pravilo potem prihodnim zadevam ostani.

Tako doverši Atrid, pohvali ga množtvo Ahajsko.

Iliade peti spev.

Obseg. Diomed Pandara vbije, rani Eneja in Afrodito. Ta pobegne v Olimp. Apol nese Eneja v svoje svetiše, iz kiga se ta ozdravljen kmalo verne. Ares navda Trojance s pogumam. Ahajci se vmikajo. Tlepolema vbije Sarpedon. Hera in Atena pomagate Ahajcam Aresu nasprot. Tega Diomed rani. Ares pobegne v Olimp. Boginji mu sledite.

Tideja sinu sedaj, Diomedu, Atena udihne
Sklep in visoko krepost, de perviga v rodu se skaže,
Slavo sijavno de koj in hvalo potomstva doseže.
Vpali na skitu mu žar in plamena v krogu čelade,
Slična ozvezdju noči jesenske, ki silne blešobe
Jasno na nebu miglјá, očisteno v morskim valovju:
S tako svitlobo opnè orožje mu, rame in glavo,
Šunta ga v gnječo potem, kjer vojna nar huji vertí se.

Bil je v Trojanstvu takrat služabnik Hefestu ne krivi,
Da res, mogočen, bogat, poslal je dva sina na vojsko,
Hrabra sta bila obá, z imenam Fegéos, Idéos.
Ta dva prispeta nakrat iz množice na Diomeda,
Konjka v orožju vse krog, nasproti ta peš jima stal je.
Ker so si blizo dovolj serditi tekoni vzajemno,
Pervi Fegej zaderví tje sulico v deljo senčivno,
Razun uspeha letí čez levo nasprotniku ramo.
Drugi pa Fideja sin zdaj sulico treši iz desne,
Ta ni letela zastonj, zadela je v persi Fegeja,
Tak de ta koj se zvalí raz konja i dušo izdihne.
Brat pa ne tvega sedaj ubitiga braniti ropu,
Samši pobegne nazaj, pustivši protivniku vprego.
Ravno de vtekel je sam, otel se v zadregi pogina,
Ker ga je v tmino zavil in tako umaknul Hefestos,
Sivi de oče domá mu clo ne obupa v nesreči.
Fideja slavniga sin pa vprego iz bitve pognavši
Slugam izroči jo svôm, de spravi na brode se varno.
Vidši Trojanci sedaj Darejeva sina obadva,
Eniga v begu iz gnječ, in drugiga v prahu merliča,
Serca jim gane izíd. Kronida pa hči Ateneja
Silnimu Aridu té besede svarivne izusti:

Ares, okrutni morún, kervavi divjak stenolomni,
Nej se Trojanci samí z Ahajci oderajo ljuto,
Skaže nej tako izíd, kam zmago naklanja Kronides,
Midva mirujva o tem, de serda ne zdramiva njemu!

Reče, in Arida tak umakne Atena iz bitve,
Pelje na brežni ga kraj Skamandra in tam zapustí ga.

Tepejo dušmana zdaj Ahajci, obilno je mertvih;
Bersne vladavni Atrid iz sedeža pervič junaka
Hodia verliga v prah, velitelja Halizonitov.
Ravno obračal se je, zadene ga sulica v herbet,
Sredo medplečja predrè, in spredej iz persi privihra,
Zverne ko klada se v cmok, orožja okrog zarožlajo.

Idomenej umorí Meonskimu Borosu sina,
Fest mu je bilo imé, iz glebaste Tarne je došel.
V kola stopivšimu tik podpazhe predere mu s kopjem,
Desno nevarvano stran, s hitrino viharniga bliska;
Ta se iz kol zavalí in smertna ga groza ovije,
Idomenejci pa koj poberejo z njega orožje.

Sina Strofijeviga, Skamandria, lovca zverjadi,
Atreja sin je končal, Menelaos izurjen boritelj.
Bil izučen je strelár po Artemi sami v lovitvi,
Vsako zverino zadel je v gojzdu planjave ko gore.
Ni mu pomagala zdaj, ne Artemis urna zadevka,
Bistre umetnosti ne, derviti pušice strupene;
Vništil je Atrej ga koj, borivni junak Meneláos,
Ker mu je v bližo dospel, prebode plečovja mu sredo,
Skoz i skoz jeklo divjá, pokaže se zopet iz persi,
Trešne zaboden ob tla, krog njega rožlajo orožja.

Ferekla stare Merjon, Tektoniča, Harmona sina,
Ki umotvornik je bil in razne naprave sostavljal,
Palas Atena si ga ljubimca je v znanstvu zvolila.
Paridu barke je ta nezgodne narejal, ki uzrok
Bile so raznih opak, nagnale nesreč le Trojancam,
Ker ni po volji bogov obnašal se kraljevič vetren.
Tistiga vbode Merjon, bežečiga ker ga dohiti,
Ravno v sedalo in tak, ostrina de skozi predere,
Spredi preterga mu meh, nad sramnico von se pokaže,
On zavalí se na tla, in smertna ga tmina obide.

Meges Pedeja podrè, Antenora verliga sina;
Ta nezakonski je bil, zredí ga pravedna Teano,
Slično sinovama svôm, ustregla de možu je tako.
Temu od zad zasadí, vlovivši ga, krepko Filidej
Sulico v tilnik na moč, de v živo ko britva zavihra,
Medju čelustje divjá, prekolje mu jezik na dvoje;
Zvije se vboden na tla, železo morivno še grize.

Evripil Evemonid zadene Hipsenora smertno;
Sin Dolopjona je ta, veljaka, ki bil je Skamandru
Dušni pastir posvečen, ko prerok narodu sijaven.
Evripil vrè mu nasprot, Evémona sin imenitni,
Sreča in zgrabi ga koj, mu jeklo v desnici zabliska,
Krasno izpelje pritisk, in gladko mu ramo odseka,
Roka odferkne ko list, pogled mu ovije temota,
Sam se prekucne na tla, doveršena tak je osoda.

Hrabro so delali ti o vrenju zapaljene bitve
Fideja sin se je tak vertil po morišu, po celim,
Dvomno de bilo je skoz, al bije za te se al une.
Vihral je v krogu naprej, napihnjeni reki priličen,
Ploh ki jesenskih divjá, mostovja i bervi poruši,
Vsako branilo podrè, omaja obrežje in stene,
Meje cvetečih planjav, vinógrada varstva i branbe,
Migleja istiga proč poplavi do trohe posledne,
Pridnosti znamenja vse raznese ko burja opremke,
Tako so zginjale zdaj pred sinam Fidejevim trume
Plašnih Trojancov iz bliž, ak ravno velike so bile.

Zdaj ko zagleda ta kvar Likáona sin imenitni,
Kak un vihari naprej in goni pred sabo kardela,
Krivo samojstro mu v bok nameri in urnoma sproži
Divjemu borcu nasprot, zadene oklepe desnične,
Skozi vse branbe predrè, do živiga v živo prekolje,
Tak de zadetimu kri iz rane se scurkama vlije.
Vriska, to vidši, na glas Likáona sin siloviti:

Urno, Trojanci naprej, vi hrabri celake jahavci!
Tam je zadet nar hujši vojak, objema ga zadna;
Dolgo preživel ne bo, ta steče mi tako gotovo,
Kakor je res me Kronid iz Likije v Trojo pripeljal!

Tak zadoni mu oglas, pa uniga strela ni vbila,
Malo zakrivil se je, tik voza na zemlji je bival,
Stenelu reče na glas, Kapanejskim junaku te želje:

Urno iz voza, tovarš, potegni pušico iz pleč mi,
V živo ko britva hití, in plamenu slična me peče.
Tako junak, in Stenelej koj iz voza poskoči,
Ter mu potegne iz pleč pušico zakrivljeno ljuto;
Kri mu obrizga vse krog železne pletvine oklepa.
Žarno zamoli sedaj klicavni junak Diomedes:

Čuj me, nevžugana hči Kronida drobivniga skitje!
Kakor očeta nekdaj si mojiga zdatno branila
V zmedi sovražni, me tud podpiraj enako Atena!

Daj, de zadenem ga tam, de sulica v živo ga trešne,
Ki me je ranil poprej, bahal in prekričal okrožje,
Sončne svitlosti de več ne bodem užival veliko.

Tako zdihuje junak, usliši ga Palas Atena,
Zlajša mu celi život, kolena, obramje i glavo,
Stavši mu blizo v dotik besede te krilate reče:

Verni se mi, Diomed, k pogumnimu boju s Trojanci,
Serce navdam ti ta hip z očetovo žarno krepostjo,
Tideju bodi enak posledne do pike junaku.
Tmino razjasnim očes, ki slepi navadno človeka,
Tako de zdajci poznal boš boga i smertniga moža.
Ak ti približa se bog in hoče zaplesti v prepir te,
Vari enacih se borb, pogubne za tebe bi bile;
Samo če Venera ti približa se v žaru boritve,
Tisto zagrabi na moč, kar želja te mika jo bodi.

To zgovorivši in glej! že zgine mu Palas Atena.
Urno nazaj Diomed poverne se v predno šumenje,
Plamen je bil že poprej, z nasprotnikam biti se verlo,
Sada ga trojni pogum navdaja ko gorskiga leva,
Ki ga nastreli pastir ovčice na polju čuvaje,
Ravno ko skoči v ograd, do smerti pa ga ne zadene;
Serd le mu hujši zbudí, ne tvega se braniti čede,
Urnoma skrije se v hlev, ovčice v okrožju bežijo.
Kmalo razdjane ležé, nektere raztergane v kose,
Un pa ko strela derví čez graje po polju v gošavo;
Tako divjá Diomed protivne med verste upaljen.

Pervič Astinaja vžgè, po temu Hipénora vodja,
Sulico mu zasadí v bradavico na persih kosmatih,
Unimu ramo na mah odseka žvižgavno z jeklenko,
Ločena roka de koj odferkne telesu v deljavo.
Te zapustivši vmorí Abasa, po temu Polida,
Sina Evridona dva, ki sanje je svetu razlagal.
Tema, ko šla sta, sivor pa sanj ni veljavno razložil,
Tak jima vzel Diomed je blagor živetja i zmage.
Ksanta in Toona zdaj, Fenopova sina, podil je,
Poznika bivši obá, pozneji ni nikdo rodil se,
De bi podedoval bil od starosti perhliga sivca.
Ta dva dospè, obema na mah življenje odpihne,
Tako de v tugi sivor in žalosti clo zapušen je;
Ni se pripetilo mu, de bila iz borb se otela,
Tujci razdelili so med sabo imetje njegovo.

Žlahtnika Priamu dva, ker Dardanionca sta bila,
Zgrabi na vozu potem, Ehemona zravno Kronija;

Kakor ustradan leon goveda naskoči v samoti,
Same ki pasejo se med sencami listniga drevja:
Tako je Tideja sin napadel ta dva, ter iz voza
Trešil ju hipoma v prah, orožje iztergal obema,
Vprežena konja velí peljati službabniku v šotor.

Vidši Eneas junak, de tanjša ta trume preljuto,
Hitro gošave kardel previhra i strele sikavne,
Pandara našel bi rad, podbadati k bitvi želí ga,
Ravno mu pride nasprot, junaku, Likaona sinu,
Koj se mu bliža in te besede mu krilate reče:
Pandaros, kje ti je lok, in pernate kje so pušice,
Slava bleščeča kje je, ki tu je ni nikdo dosegel,
Tudi ti v Likiji živ junak je prevzeti ni mogel?
Dvigni oserčje v nebó, in strelo zaženi divjaku,
Kruto ki v krogu divjá, Trojancam overe naklanja,
Mnogo junaštva že nam usmertil je z mečem i kopjem.
Biti bi znalo de bog je kteri Trojancam ujezen,
Ker so mu krajšali dar; bogov pak je jeza gonobna.

Njemu overne na to Likáona sin dikosjajni:
Blagi Enej, ti vitežki knez Trojancov jeklenih,
Tisti podoben je ves Diomedu, Tidejevim sinu,
Skit je do pike njegov, čeladni greben ga naznanja,
Tode zna biti de skrit olimpcov je kteri v ti sliki.
Če je pa tisti junak Fidejevi sin siloviti,
On je gotovo navdan po kakimu bogu s tem žaram,
Ta mu o boku stojí, v oblaku nevidnimu snuje,
Ter mu je strelo poprej namerjeno v njega overnul.
Pšico mu dal sim nasprot in desni v otilnik zadel ga,
Tak de je ostnica clo prederla oklepa mu člene,
Upaje de bo zadet Aídona tmine objemal,
Vonder ga nisim končal, se vidi de bog mu pomaga.
Vprege ja nimam seboj, podpirala de bi hitrost mi.
Voz mi je lastnih enajst, pa daleč, poslopju v domačim.
Novi in krepki so vsi, s tapetami krasnim oviti,
Konj pa za vsakiga tud pripravljeno berznih po dvoje,
Pitanih z detelo ter, ne z ovsam, z rumeno pšenico.
Sivi Likaon je scer naganjal domá me v poslopju,
Borbe izurjen vojak, ker bil sim oditi namenjen,
De bi na vozu sedé z upreženim konjema vodil
Trume Trojanske v poboj, boritve in silne napade.
Nisim ubogal, bedak! — de čislal bi bolj bil svaritbe! —
Bal sim za konja se tam navajena kerme bogate,
De bi ne stradala tu med trumami vrazno obdanim.
Tako sim tuki brez konj, le pešec, in tak se bojujem,
Se zanašaje na lok, zdaj vidim de nič ne koristi.
Dvema že vodjama sim zaganjal nasproti pušice,

Tideja sinu poprej, po temu pa Atreja sinu,
Ranil zadevši obá, pa hujši le sim ju razkačil.
Sjala je zvezda nesreč, ko vzel sim orožje to v roke,
In sim na pot se podal s pušicami brušenmi v toku,
Hektoru de se v korist za Ilijo slavno bojujem.
Ak se na novo domú v prekrasno poslopje povernem,
Tamo zagledam obseg premožtva, suprugo i deca,
Nej inostranec neznan odseka mi mahoma glavo,
Perviga dneva če ne razmanem s to roko orožja,
Ter je vse skup zavalim ko zlobne igrače v pališe.

Reče Trojanski junak na take pretresbe Enejas:
Tega ne misli, mi drug! poboljšala reč se ne bode,
Ako ne speva nasprot hudobnežu tistimu smelo,
De se z orožjem, ko gre, pretehta veljava nasprotna.
Skoči le k meni na voz, de sam se osebno previžaš,
Kako izurjena je Trojanska naprega vojaška,
Vraga podili v pobeg in urnoma v begu doteči.
Tudi naj otme v zaslon, ak volja bi bila Kronidu,
Srečo naklanjati tje, Diomedu, in dati mu zmago.
Naglo, le zgrabi ta bič, in vajeta uzmi v levico,
Konja ti tak prepustim, obrambo čem jaz oskerbeti,
Al pa oskerbi jo ti, in briga za vprego bo moja.

Odgovorí mu na to Likáona sin te besede:
Vodi skakona le sam, in vajeta z desno poprimi!
Vajena glasa in rok naj varniši kvara otmeta,
Ako bi Tideja sin se nama obernul nasproti
Mene užugata koj, potegneta naj iz boritve,
Ker bi spoznala na mah, de prava ju roka ne viža;
Lahko bi Tideja sin pogumni za nama pribrisal.
Naju pomoril obá, naprego pa v barke prepeljal.
Vodi tedaj ti vprego le sam, in bramba ti jaz bom,
Ak se približa divjak, poslužiti verlo ga mislim.

To doveršivši obá na sedeža planeta naglo,
Tideju speta nasprot, kolopama dirjata konja;
Stenelos vidi ju koj, že v delji, zarod Kapanejski,
Krilate slova le-té on skerbniga serca izusti:

Tideja sin, Diomed, o pameti moje ljubimec!
Glej ti junaka nasprot privihrati v borbo, dva nova,
Silne kreposti obá; un pervi samojstre vertitelj,
Pandaros mu je imé, Likáona verliga sin je;
Drugi, Eneas, je sin Anhiseta slavniga borca,
Ki mu ga Kronida hčí je Venera krasna rodila.
Urno! na vozu midvá še vpihneva zdaj jo nezgodi,
Zmir mi ne sili naprej, al zginulo bo ti življenje.

Temniga gleda na to izusti junak Diomedes:
Tiho od bega, tovarš! ker javalne jaz bi te vbogal.
Dana narav mi ni, de plah bi rovanju se vmikal,
Čutim še celo krepost življenja, ko serca in uma!
Meni ni treba vozá, na lastnih bi nogah se vbranil,
Straha ovér ne poznam, navdaja me Palas Atena.
Tistiga para nazaj celaka ne bosta vozila,
Vhiti če eden, je vse, prekucne se drugi iz voza.
Eno naznanim ti scer, živahno jo vtisni spominu:
Ako mi steče in čast Atena mi modra nakloni,
De ju pobijem obá, oberni ti nagloma konja,
Uzde pripete na stol, zapodi ju proti brodovju;
Sam pa pospeši de par Enejevih srečno dohitiš,
Ter ga odpelješ iz trum Trojanskih do našiga stana.

Tistiga plemena sta, ki dal ga je Trosu Kronidej
Za Ganimeda nekdaj, in konjstva vesolniga krona,
Kar ga svitlobe lesket pod soncam obsije na zemlji.
S takimi žrebci Anhis je lastno si konjstvo požlahtil,
Brez de bi Laomedon dovolil bil, svoje kobile
Tistim pridružil je bil, šestero žebet je dosegel.
Štir si prideržal je sam, konjarnici v lastni redil jih,
Dva pa Eneju je dal, to dvoje skakavcov le-unih.
Hajdi! dobiva ju v pest, neskončna to slava bo nama.

Tako vzajemno ta dva sta djanje med sabo sklenila
Kmalo približata se, letita celaka ko strela,
Ter Diomeda na glas Likáona sin nagovori:

Žarni, pogumni junak, blešečiga Tideja klica
Mojiga loka te ni pušica porušiti znala,
Sulica skaži mi zdaj, al res je de nisi dosežen.

Reče, ter zlo zaderví jo sulico v deljo senčivno,
Treši Fidéiča v skit i skoz i skoz oblo predere;
Dalej jeklenka divjá, se hrumno dotakne oklepa,
Glasno zavriska o tem Likáona sin radopolni:

Ha! ta zadela je v smert, zaklenkala kmalo bo zadna,
Slava sijala na vek za zmago enako bo meni!

Zdajci mu odgovorí neplašno junak Diomedes:
Puhla je, nisi zadel! Pa vidva ne bosta nehala,
Dokler izpihnul ne bom saj enimu bakle življenja,
Aru s tekočo kervjó gortanec orosil požrešni!

Reče, in ost zaderví, napelje ga Palas Atena
Blizo obervi mu v nos, vihraje čelusti predrè mu,

Točno jezika mu vez prekólje do gerla in dalej,
Vihra o bradi naprej, pri kerhlju pokaže na svit se.
Trešne iz voza junak, krog njega rožljajo branila
Dalno bleščeče, na stran se plašno zavijeta konja,
Vodju pa zgine krepost, življenja netilo mu vgasne.

Hitro pristopi Enej, grozivno i s kopjem i skitam,
De ne umaknejo mu prijatla merliča Ahajci.
Hodi telesu okrog, leónu grozivnimu sličen,
Sulico čezenj molé z okrožjem ga skita zakriva,
Sledniga vbiti gotov, ki htel bi se bližati temu.
Dvigne pa Fideja sin rogovílasto skalo iz praha,
Tako veliko de dva možaka bi komaj jo nesla,
Kakor junaki so zdaj; on pak zavertí jo ko žogo.
Treši Eneju jo tje, naravnoma v kukovo žižko,
Točno ker stegna je sklep, ki ponva navadno se zove,
Ponvo mu čisto zdrobí, preterga obedve mu kiti,
Krogoma kožo predrè; ta zgrudi se koj na kolena,
Žilato desno pa v tla jenjavne kreposti opira,
Vida mu blesk otemní, omota ga mračna pokrije.

Ondi poginul bi bil junak silovíti Enejas,
Ak bi Kronidova hči ga Venera vidla ne bila,
Ki ga rodila nekdaj Anhisu pri čedi goved je.
Ta ga pritisnula zdaj v naročje je limbaroramno,
Gube obleke okrog ovila mu srebrosijavne
Vražnimu hrupu nasprot, in nikdo Ahajcov pogumnih
Mogel ga vsmertiti ni vidši ga v blesku nebeškim.
Miliga sina je tak vihravne iz bitve unesla.

Sin Kapaneja o tem prejete naročbe ne zabi,
Ktero mu malo poprej je vtisnul junak Diomedes;
Spravi boritve de vstran on lastnih celakov naprego,
Vajeta sedežu tik pripeta i vterjena krepko,
Ter do Enejevih konj hitivši ju naglo prepelje
V deljo Trojanskih naval, do lastnih kardelov Ahajskih,
Drugu ju tam izročí Deípilu, ki ga je čislal
Višji ko znance okrog, poznal ga je krotkiga serca,
De mu ju žene do bark. On sam pa poskoči na lastno
Vprego izverstnih dobrot, zedinši vse vajete v levi.

Marno se trudi potem, Diomeda de najde junaka,
Ta pa razpaljen hití za Kiprido z ojstro jeklenko.
Hipno razumi de tej vojaškiga manjka poguma,
Tistima slična de ni, ki vladate borbam junaškim,
Paladi ne, in še manj terdnjave rušivki Beloni.
Ker jo sledivši dospè med trumami bojno sovražnim,
Sulico dregne nasprot ji Tideja sin siloviti,

Ter ji bodilo vsadí v lepote bleskečo ročico,
Mehko, čutlivo namoč; jeklenka divjá po navadi
Skozi ambroziški polt, Karitine so ji ga tkale,
Blizo zapestja ji v dlan, nesmertno močilo izbrizga,
Čisti, previdlivi sok, bogovam Olimpa le lasten,
Ke ne pokusjo mesá, ne hleba, ne vinske pijače,
Tako ne moti jih kri, ter so nevmerjoči bogovi.
Boginja krikne na glas in sin iz naročja ji zderkne,
Tode pobere ga koj, de vnese ga, Fojbos Apolon,
Skrivši ga v temni oblak, in nikdo jahavnih Ahajcov
Viditi mogel ga ní, de bil bi življenje mu kvaril.
Glasno zavpije sedaj vojaštva klicar Diomedes:

Beži, Kronidova hčí, iz borbe protivnih junakov!
Ženam, al ni ti dovolj, možgane zibavne de motiš?
Mešati v bitve se ne! bi morala groza te tresti,
Ak le izreče se boj, le sliši beseda se borbe.

Tako junak; bolesti in tug je zmotena una,
Irida vmili se je, ter nese jo naglo iz boja,
Z mešano tacih zapred, s prelepo ročico kervavo.

Aresa najdeta koj sedečiga v strani boriša,
Černi v oblak je zavit, ko sulica, kola i konja.
Padši pred njega klečé silovitiga brata zaprosi,
De bi posodil ji voz in zlato pogerneno vprego:

Dragi mi brat, odpravi me proč, posodi mi konja!
Berž de v Olimp se podam, kjer bivajo bitja nesmertne,
Rana me strašno skelí, zadel je vmerjoči junak me,
Tideja sin, pogumni vojak, on zgrabi Kronida!

Sprosi; in brat izročí ji voljno nakinčeno vprego,
Dvigne se ona na voz in serce ji žalosti poka.
Irida vstopi se tik, z levico poprime za ujzde,
Bič zavertí in ko blisk jo vbrišeta zračna celaka,
Hipno do svitlih višav olimpiške trate dospeta.
Vodnica vstavi ju tam, izpreže, razpravi letuna,
Pelje ju v staje, ter dá ambrozije piti in jesti.
Pade v naročje sedaj Dioni zdihavši Citera,
Una objeto derží na maternim lonu, ji gladi
Rahloma z desno obraz, ter praša sočutno jo tako:

Kdo te je žalil, povej, mi hčerčica, kdo te je ranil,
Kakor očitno de bi pregrešila v ljudstvu se bila?

Odgovorí pa na to zdihavno ji Kiprida zala:

Ranil me Tideič je, junak Diomedes uporni,
Dragiga sina ko sim umikala bojnimu kriku,
Môga Eneja, ki vsih ljubimcov nar viši ga ljubim.
Več ni to ljuti le boj Trojancov nasproti Ahajcam,
Ti so lotili celó bogov neumerlih se v nebu!

Krotko Diona o tem overne ji boginja modra:
Mila, poterpi mi to, britkosti oserčja premagaj,
Marsikdo naših je že, ki bivajo v hišah Olimpa,
Ljudsko hudobo spoznal, ko kavsali smo se protivno.
Ares utažil se je, ko vražna zalega Efjalta,
Ota, in Aleja ga v okove železne je djala.
Mescov je zdihal trinajst, povezan do stiska v zaporu,
Skorej omagal bi bil ta nikada siti borivec,
Ako po mačohi njih, krasávici Ejeribeji
Zvedel bi Hermes ne bil; ta skrivno umakne ga ječi,
Sam bi otel se ne bil, opešala moč mu je bila.
Hera terpela je tud, Amfitrija sin ko junaški
S trojno je rezno zadel pušico jo v nedrije desno,
Tako de čutila je boléčíne i ona nezmerne.
Skusil je Pluto celó, silovíti, strelaštva nasledke,
Ker mu je isti junak, egidosukavca zarodnik,
Blizo peklenskih ograj, presunši ga, muke naklonil.
Komaj do doma je spel Kronida na verhu Olimpa,
Žalosti poln, prevzet bolečín, pušica sedela
Ojstro v životu mu je, napada obup ga i tuga.
Balzama vlije Peón mu v rano i s tem ga ozdravi,
Smert ga porušila ni, ker bil je nebeške narave.
Smeli, ošabni možak, pregrešniga bal se ni djanja,
Kruto namerjal je clo v nebeške bogove strelaštva!
Unega vnela pa je nasproti ti Palas Atena.
Slepi bedak! Tidejevi sin pretehtal ni modro,
Malo de tisti živí, ki večne bogove napada
In otročiči nikdar ga božali lastni ne bodo,
Ako se verne domú iz kvare grozivne nevihte.
Pazi tedaj Diomed, ak ravno je hrabrosti silne,
De mu močnejši ko ti na enkrat nasproti ne plane,
De ne Egíalejá, Adrastova hčerka umetna
Nagloma zdihne iz sanj, budivši družino spijočo,
Tužna mladosti možá, pervaka pervakov Ahajskih,
Ona, junaka nekdaj Diomeda supruga češena.

Reče, in rano suší ji urno z obema rokama,
Kvar se zaceli nahip, utaži se vsa bolečina.
Gledate kislo postran Atena in Hera kraljica,
Z ojstro pikavno nakrat se bližate pazko Kronidu,
Tako ga nagovorí Atínija višnjevo gledna:

Oče Kronid, al žalim te mar, če to le opomnim?
Berž ko ne Kiprida je omamila krasno ženico,
De se k Trojancam podá, ki sada nezmerno jih ljubi,
Vratnik uredši ji zlat, pobožaje rahlo Ahajko,
Si je le mimo gredé oderla na buciki perstek.

Sladko se oče bogov, stvaritelj človeštva, namuzne,
Kipridi zlati pa te prijazne besedice reče:

Hčerčica, tebi ne gre, se vtikati v bojne zaprede,
Rajši vreduj zanaprej ljubezni omotne nasledbe,
Ares pa vihaj prepir, pomagati zna mu Atena.

Tak neumerlih bogov vzajemni pogovor je tekel,
Bojni klicar Diomed o temu Eneja napada,
Malo se meni, de sam Apolon oteti ga skuša;
Ni ga zadevnika strah silovitiga, želja ga huska,
De bi junaka pobil, usvojil orožje si krasno.
Trikrat se vanj zakadí, gotovo končati ga misli,
Trikrat odbije ga skit električni silniga boga.
Ker se v četerto potem zažene ko divja hudoba,
Strašno nasprot zakričí zadevni mu Fojbos Apolon:

Abota! verni se, stoj! ne štuli se sličniga meni!
Nama enaciga ni ničesar v oziru nikakim,
Druge narave je bog, in druge posvetna perhlina,

Tako žugon; ostrašen le-un se lahnoma vmika,
Ker je togote se bal zadevniga boga Apola.
Nese Eneja potem Olimpec iz bojniga vrenja
Tje kjer mu blagi je hram na sveti višavi Trojanski.
Leto in Artema tam, strelavka, ozdravite koj ga
Sredi svetiša, krepost in novo krasoto mu daste.
Loka sreberniga bog pa včini slepivno prikazen,
Slično Eneju po vsim, po stasu, orožju in hoji.
Tote prikazni okrog se bijete stranki protivne
Ljuto kervavih oblik, de iskre iz jekla peršijo,
Tarče in skiti drobé na zemljo se silnih o žvenkih.
Aresu divjimu pak opomni sledeče Apolon:

Ares, o Arej, morín! kripivni zidovja rušitelj!
Daj! mi zapodi možá, tam tistiga risa iz bitve,
Tideja sina, ki zdaj Kronida bi samiga zgrabil.
Ranil je Kiprido že, ji roko pokvaril o členku,
Silil je v mene sedaj ko divja hudoba viharja!

Tako naroči Apol in Pergamu sede na teme.
Trume previhra tahip Trojanske, in šunta jih, Ares,

Akamu ves je enak, Trakejskimu vodju, po sliki.
Priama sinam on te budivne izreče besede:

Čujte me, Priama plod, vladarja prijatla nebeškim!
Boste overle al ne naroda moritvo Ahajcam?
Strašnih al čakate ur, za mestne ko vrata prepir bo?
Ranjen je verli možak, ki sličniga Hektoru cenim,
Ranjen Eneja leží, sin hrabri Anhisa junaka.
Dajmo! otmimo ga koj, tovarša iz bojniga hrupa!

Rekši pogum prebudi in serca junaške jim gane,
Zdaj pa Sarpedon začnè in verliga Hektora krega:

Kje je, o Hektor, pogum, ki prej ti oserčje je dvigal?
Rekel si, branil de boš brez trum pomagačev ti Trojo,
Samši, le svake okrog, in pristne le brate i žlahto!
Kje so? nobeniga ni! ne vidim ti v družbi nikoga;
Skrito, potuhneno vse, ko psovje v bližavi leóna,
Mi le doganjamo boj, ak ravno le prošeni tujci.
Tako zaveznik i jaz iz dalniga kraja dospel sim,
Mirne iz Likije k vam od Ksanta, vijavniga toka,
Kjer mi supruga živí in dete, jecavno fantiče,
Tudi posestva mi je, kar duša želeti zamore.
Vonder osebno budím kardela in sam se potrudim,
Vražniku dati nasprot, ak ravno ničesar tu nimam,
Kar bi v čutljivi mi kvar odnesti zamogli Ahajci.
Ti pa nemarno sediš, tud ne opominjaš ostalih,
De bi se tepli, ko gre, otroke in žene branili.
Pazi, de vjeti ko v sak, al zadergo tesno deržečo,
Vsi ne poginete rop sovražno grozivnih junakov,
Ki vam upalijo clo to mesto gradovja bleščeče!
Bodi obranbe ti skerb, kar treba je, točno pretehtaj,
Prosi voditelje scer iz delje poklicanih polkov,
Zvesti ostanejo de; ne žali jih, vari se tega!

Tak je Sarpedona glas, in Hektoru šine v oserčje,
Urno raz voza sedaj z orožjem na zemljo poskoči,
Sulico strogo vertí, med trumami krepko koraka,
Huska jih silno v naskok, poboj ukazuje kervavi,
Te se obernejo koj, napadajo smelo Ahajce.

Vredjen po četah narod Ahajski neplašen ostane.
Kakor na gumnišu prah in pleva v okrogu tje veter
Nese od vevnice proč, ker kodrorumena Demetra
Z mahi vejača iz plev nabira si semena blagor,
Prašenja vse je oblak; enako ovije Danajce
Krogoma dvignjeni prah, obračajo ker se vojaštva,
Ter o kopitih se konj mračivni razdelki prahline

Združijo v sivi kolor, iz kiga pušice veršijo.
Ravno naprej zavihra naskok; pa v tmino zavije
Ares, Trojanska pomoč, boritvo tedajniga dneva,
Rajde prehodi okrog, naročbe doverši Apola,
Strogo ukazal ki je, ter trojno, čveterno ponovil,
Tem prebuditi pogum, ker šla je k Olimpu Atena,
Ktera Danajcam doslej je zdatno pomagala v bitvah.

Tudi Eneja poslal je zdraviga bog iz svetiša,
Z novo krepostjo navdal je serce Trojanskimu vodju.
Med nje ta stopi nakrat, radujejo ti se nezmerno,
Vidši de živ je in zdrav, de zopet se suče pogumno.
Prašati kako in kaj ga, bilo ni časa te dobe,
Druzih opravkov dovolj so dali, i Fojbos Apolon,
Ares užasni, kerví nenehama Erida žejna.

Šuntata Ajasa zdaj, Diomed, Odiséos i drugi
Hrabre Ahajce v prepir, ki sami le borbe želijo,
Ki ne bojé se pušic, ne hrupa, ne kriča, ne smerti.
Mirno ostanejo tam, podobni oblaku Kronida,
Ki je planini ovit ob verhu, visoko stermeči;
Žara nasiten, pa tih, ker burja ga ni še dospela,
Ki ga bo stresla potem, de treska in strel neizmerno
Zmetje grozivši bo vsul po granah kreposti nasprotne.
Tako so čakali zdaj sovražnika mirno Ahajci,
Atrej korači okrog izrekši sledeče opombe:

Bodite hrabri vsi skup in bíjte se žarniga serca!
Cenite medju seboj se v borbah in hrupu prepira,
Narod, ki sam se častí, ne pade, ne zgine, premaga,
Plašnimu sledi pogin, mu zibneta bramba in slava.

Reče, in ost zaderví; zadene pa v sprednimu tropu
Ravno Deíkoona, prijatla Eneju i druga,
Kiga častili so tak Trojanci ko Priama sine,
Ker je mej hrabrimi zmir, mej pervimi spredej korakal.
Tega v obrambe zadel je sredo vladar Agamemnon,
Skoziskoz jeklo zdivjá, oviralo ni ga železje,
Pas na trebuhu predrè, obleko, ter kožo i čreva,
Ta se prekucne na tla, rožlajo v okrogu orožja.

Zdaj pa poseka Enej dva verla junaka Ahajcam,
Sina Diokla obá, Orsíloha z bratam Kretonam.
Oče nju je stanoval prekrasnimu v mestu Ferejskim,
Silno bogat, rodovíne je bil polobóga Alfeja,
Ki po Piljevski vertí deželi valovje široko.
Ta je Orsilohu dal življenje, de mnogim je vladal,
Vlado zapustil pa je Orsiloh potomku Dioklu.

Temu sta dvojčika se rodíla, izurjena borca,
Zvana Orsiloh, Kreton; sta bila junaka še mlada.
Sledita vonder obá na morskih počernenih barkah
Vojni Ahajski v prepir s Trojansko armado pogumno,
De bi naklanjala čast Agamemnonu in Menelaju,
Tuki dospela ju je nenadno končavna osoda.
Slično leónčikam dvem na gori samotne višave,
Mileni materi skerb, temotnimu v gojzdu sta rasla,
Ropala samce goved, ovčice, rogate kozličke,
Rušila kmetu ograj; dohítila ju je osveta,
Trešila nagloma v prah, usmertjena jeklu po britkim,
Upanja polna in sanj Eneju sta silnimu žertva,
Jelčici kakor višín z veršičma v nebesa stermečim.
Obžalovaje ju zlo vojaštva klicar Menelaos
Speši med verstam naprej, s pripravo moritve orožen,
Sulico v desni verté, podbada oseršje mu Ares,
Upa na tihim, Enej življenje nedvomno mu vzame.
Vidši Antiloh zažug, sin verliga Nestora sivca,
Urno kardela prespè, za vodja Danajskiga skerben,
De ne pogine in tak narodu vse dela uništi.
Že si molita nasprot grozivnoma sulici britki,
Polna hlepenja in želj, doveršiti bitvo rešivno,
Ko se Antiloh na stran vladarja borečiga vstavi.
Dvema se vpreti Enej, ak ravno junak je izversten,
Tvegal te dobe se ni, iz vida se zgubi obema.
Una dva vlečeta koj med trume Ahajske merliča,
Ter izročita ju tam prijatlam i znancam v opravo,
Sama pa verneta berž nazaj se v boritvo na delo.

Koj se premagan podrè Pilamén mu, močan ko štempihar,
Knez Paflagonski je bil, boriteljev skitno povitih,
Ključnico Atreja sin Menelaos mu krepko predere,
Skoziskoz vihra mu ost, orožje okrog razletí se
Voznika Midona pak, deržečiga vajete v desni,
Konja ceptavna ker on obrača, zadene Antiloh
Ravno podramja na sklep, de vajeta slonokostenka
Zderkneta hipoma v prah široko prašivne planjave.
Suličar bliža se v tem in senci predregne mu z mečem,
Ta stermoglavo se koj iz krasniga stola prekucne,
S plečma močvirju vsajen, s petama na kviško obernjen,
Keglu enak postojí, obderžan po pesku in blatu,
Dokler, zadevši ga, v grez ne treši kočija telesa,
Konja ko gnal Antiloh je z bičnikam urno k Ahajcam.

Hektor ugleda to reč, med spredne kardela zavihra
Grozno kričaje, in tma Trojancev pogumnih mu sledi.
Njega tik Ares divjá in ljuto hrupeča Eníja,
Krogoma polna je ta nevolje, vekanja i gnusa;

Sulico strašno verté tik Hektora Ares koraka,
Spredej al zadej, pa tik, treskavnimu vihru priličen.

Vidši ga tam Diomed, boritve klicar, se prestraši.
Možu dvomečim enak, popotja veliko končavnim,
Ki je do reke dospel brez mosta, in silno dereče,
Vreti jo gleda navzdol, ter plaho natrag se oberne,
Tako nazaj Diomed blagutne in reče Ahajcam:

Bratje, kaj čudimo se o hrabrosti Hektora dični,
Jako de kopje vertí, pogumno de vpre se navalu?
Vedno je kteri bogov tik njega i brani ga zgube,
Prostim vojaku enak zdaj ravno spremljuje ga Ares!
Dajmo umikati se, obernjen obraz na Trojance,
Vognimo bitve se te, bogovi se vtikajo vanjo!

Reče; Trojanci pa že se bližajo vedenja grozni.
Hektor ubije ta hip dva bojno izurjena borca,
Istiga voza obá, Anhíola ter Menesteja.
Britko žaluje o tem Telámonič Ajas, in bližej
Skozi kardela hití, nasprotniku kopje zažene,
Sina Selagoviga, Amfiona, čversto presune.
Bil je ta v Pesu bogat, iz doma naklonba ga spelje,
Priamu de bi v pomoč prihitil in sinam njegovim.
Tega zadene v pojas, in tako Telámonič Ajas,
Jeklo de v trebuh mu koj do živiga ljuto predere,
Gromno se v prah zavalí. Približa zmagavni se Ajas,
De bi orožje mu vzel; Trojanci pa sukajo britke,
Ojstre mu kopja nasprot, mnogtero se skita dotika.
Krepko z nogama se vprè, ter jeklo iz trupla potegne,
Ni pa mogoče biló mu vzeti orožja ob enim,
Ker silovito preté Trojanske strelaštva v okrogu.
Grozo mu v sercu zbudí sovražno napadanje smelo,
Ki ga osuti hití, in sulice bliskajo strašno;
Ako je ravno krepak, junaško pogumen i hraber,
Vognuti mora se zdaj; prestrašen iz borbe jo vpihne.

Tako so delali ti v lomastenju bojniga vihra;
Zdaj je Tlepolema gnal, Heraklida, velikiga moža,
Ravno Sarpedonu v pest naklon silovite nezgode.
Bližata kadar obá hiteča nasprot si junaka,
Sin in ob enim unuk zavitiga v tmine Kronida,
Te le besede na glas Tlepolemos unimu reče:
Polka Likejskiga knez, kaj nudi te, reci, Sarpedon,
Viti se v strahu tu krog? izurjen ti nisi za vojsko.
Prazna je, sin de bi bil ti skitolomivniga boga,
Manjka ti sledna krepost, ki zalša izverstne junake,
Ki so mu bili zarod pretekliga časa v starinstvu,

Druj korenjak ti je bil nezmerne oblasti Herakles,
Meni častiti preded, leonsko grozivniga stasa.
Samši de tu je prispel terjavši Lavmedona konje,
Čolničev slabih le šest imel je i malo opore,
Vonder je mesto razdjal, stanovnike ulic potanjšal;
Ti pa si serca plašun, in babežam ti ukazuješ,
Pičlo pomagal ti boš Trojancam o zdajni zadregi;
Tudi če bolji bi bil, zastonj si se trudil iz doma,
Bom te ja naglo poslal neskončno v temoto Aída.

Odgovorí mu na to Sarpedon Likejski voditelj:
Res je, Tlepolemos, un Trojansko je mesto pokvaril,
Verliga kneza zarad Lavmedona zlobe pregrešne,
Dati ni hotel mu konj, po ktere iz delje je prišel,
Zraven užali ga tud z besedo prenagleno britko.
Tebi naznanim pa smert in puste prigodbe naklombo,
To pa po sulici tej in čversto zmagavni desnici,
Ki mi naklonite čast in pošlete tebe Plutonu.

Tako junak doverši jasenovo kopje vertivši,
Slično nasprotni grozí; oboje zažvižga na enkrat
Krepko sovražnih iz rok. Sarpedon Tlepolema treši.
Ravno v dolinco za vrat i skoziskoz tega predere,
Krije zadetiga koj debelo mračivna temota.
Ta pa presune nasprot Sarpedonu stegno na levi,
Urnoma jeklo divjá, ojstrost se golénu že bliža,
Smerti le varvale ste ga milost i briga Kronida.

Verli prijatli nesó Sarpedona varno iz bitve,
Sulica muči ga zlo, seboj ko vsajeno jo vleče,
Nikdo se spomnil je ni, de zlekel bi bil jo iz rane,
Tako natvegama so, in takimu v strahu hiteli,
Željno gledaje le v cilj, iz gnječe oteti junaka.

Tudi Tlepolema so Ahajci ošinjeni nesli
Skerbno iz boja navzad. To vidši veljavni Odisej,
Čverste kreposti obris, mu vžali se serce sočutno.
Tako prevdarja mu duh v občutkih, i mislih, i željah:
Ali bi sinu poprej Kronida gromečiga sledil,
Djal al bi druzih še več Likejskiga roda ob žitje?
Tode Odiseju zdaj ni bilo namenjeno hrabrim,
Sina Kronidoviga končati mogočniga s kopjem,
Ker je Atena pogum zavila mu drugim nasproti.
Naglo Kerana podrè, ter Kromija, tud Alastora,
Pritana, Halja potem, Alkandra, in koj Neomona.
Bil bi usmertil jih več tedaj še upaljen Odísej,
Ako ne bil bi nakrat zagledal ga Hektor pogumni:
Hitro privihra letá, se bliža nasprotnim Ahajcam,

Groza sovražnim i strah, prijatlu tolažba se skaže,
Reče bližečimu se Sarpedon užaljen i tužen:

Pušati, Priama sin, me ne tu v Ahajski oblasti,
Brani me, spravi me proč, nej vašimu v mestu mi zgine
Moje življenje po tem, ker kruto mi brani osoda
Vernuti spet se domú k veselimu kraju prededov,
Vidil de svojo bi tam suprugo i sinčika svôga.

Ranjenec tak. Ničesar o tem ne reče mu Hektor,
Urno on dalej hití razserden i želje napolnjen,
Gnal de sovražne bi proč, pokrajšal živetje še mnogim.
Uniga nesejo zdaj skerbeči prijatli do bukve,
Ki posvečena je tam Kronidu majavnimu kopja;
Tamkej potegne še le Pelagon iz bedra jeklenko,
Bil mu tovarš je i drug, izurjen, močan i pogumen.
Uniga zvije omot, pogled mu temota zakrije,
Vonder on kmalo zavé hladivnimu v pihu se zraka,
Tak se krepost mu zbudí, ki ravno v pojemu je bila.

Narod Ahajski pregnan po hrabrimu Hektoru tako
Bliža temotnimu spet se morja brodovji v zavetju;
Niso se stavili v bran, le ročnoma dalej bežali,
Ker so zapazili de v kardelu Trojanskim je Ares.
Kterimu vzel je poprej, in komu poznejši orožje
Hektor, Priama sin, z oporo jekleniga boga?
Tevtras pervi je bil, ter konje jahavni Orestes,
Enomaj sledil je tem, za njim pa Etolje borivci,
Trehos in Enopa sin, Helenos, po temu Orestej;
Bil je ta v Hili domá, grabitelj bogastva hotiven,
Kefisa breg je oral, sosedno prebivali drugi
Tam so Beoti okrog, rodivniga polja veseli.

Ker pa pregledala vse to Hero je limbaroramna,
Kako Danajski se rod končuje v boritvi sodivni,
Urno Ateni sedaj besede te krilate reče:

Žalibog; čuj me, o hčí orožje lomivniga boga!
Prazne izrekli zares obljube smo mi Menelaju,
Vernul de bo se domú Trojanskiga mesta rušitelj,
Ako dovolimo tak razsajati Aresu krutim,
Dajve! obernive se nasprot mu, de vstavive viher!

Reče; jo vboga ta hip Kronidova višnjevoóka.
Una pospeši se zlo, de konja obujzdana zlato
Vozu pripreže, ko gre, rojenka gromečiga boga.
Naglo uredi koles okroglih veljavno vertelo,
Vsakimu osem je žbic tečajnice krogo železne.

Zlato podlaga je vsim, clo čisto, poveršina jeklo,
Tako umetnih naprav, de čuda zavzame pogled se.
Pesta so pristni opal okroglosti krasno blešeče.
Sedež al svileni stol deržijo jermeni sreberni,
Z robama zlatim okrog, blešečima sončne svitlosti.
Voje sreberne molé skoz jarema zlate votline,
Jarem krasote je cvet, k tem vajeta svitla priveže,
Čistiga zlata obá. Napreže skakona živahna,
Tak je namenjena v boj, želeča prekuc i porušbo.

Palas Atena potem, oskitje drobivnika hčerka,
Svoje obleke tenkost razširja v očetovi sobi,
Tkana umetno je zlo, ker z lastno je roko jo tkala.
Dene na persi oklep Kronida oblačniga tamno,
Vzame orožja kar gre za solze žemavno rovanje,
Verže na ramo potem egido prepreženo s čopi,
Strašno grozivno okrog, napolnjeno čudnih pošasti.
Bili so vidni na njej preganjba, razdor i moritva,
Glava Gorgone posred, strahote viharno sejavna,
Mračna ko pekla pošast, očeta gromovnika priča!
Glavo pokrije sedaj s čelado čveteroveršično,
Ktera ob enim bi sto iz gradov zakrila junakov.
Dvigne v žareči se voz, ter sulico zgrabi veliko,
Teško, prečistenih rud, s katero junake poruši,
Kadar ubode jo serd, ljubimko užasniga boga.
Hera zahuska potem s korbačem bernečim uprego,
Vrata nebeške odpró se same po sebi o tresku,
Varvale Hore so jih, kim bil izročen je Olimpos,
Včasih ovile ga v tmo, i včasi razjasnule tmine,
Tuki sta dirjala skoz le lahkoma vprežena konja.

Samiga najdete tam Kronida na srednimu verhu
Mnogorogatih višav čudovito ustrojene gore.
Hipoma konja vderží zdaj boginja limbaroramna,
Take besede nakrat nevoljna prašaje izreče:

Al se ne serdiš, Kronid, o zgodbah, ki včinja jih Ares,
Kako gonobi narod Ahajski, ta slavni, veliki,
Derzno, nikakor ne prav? Bolí me! Radujeta tega
Kiprida in Apolon se, bog porušivniga loka,
Ki sta nahuskala tak okrutnika razun pravice.
Oče Kronid, ne uzmi mi v zlo, če spravim iz boja
Aresa krepko na mah, in dela okrutne mu vstavim.

Odgovorí ji na to gospod gromovladni, Kronides:
Hajdi! zagrabite ga, je kadra mu Palas Atena,
Ona v britkosti ga zna in muke izverstno zaviti.

Reče; razumi nahip Junona ga limbaroramna.
Čversto zasuče korbač; zadirja ko strela ji vprega
Medju verhovjem gorá in svitlim nebeškim zvezdišem.
Daleko kar le čuvaj na stražnici zračni pregleda
Morja, valovja, gorá, in ravniga polja v okrogu,
Tak je napregi ti skok, tak urno je boginja spela.
Ker sta do Troje prišlè, de krasno zedinjene reke,
Združene kjer se valé Skamandra, Simóisa vode,
Vstavi viharni ta voz Junona limbaroramna,
Konja izpreže, i vse zavije v oblake debele,
Jestvine tema pa koj ambroziška reka naplavi.

Boginji spešite zdaj, ko vplašene dve golobici,
Željne pomoči sicer junakam i trumam Ahajskim.
Kraju približate se, kjer pervi so bili možaki
Tideja sinu okrog, silovitimu konje jahavcu,
Del hrepeneči i zmag, ko ropa pohotni leóni,
Al pa divjaki planin, ki krute kreposti so polni;
Mahoma dvigne oglas tam boginja limbaroramna,
Stentoru slična po vsim, po vidu, besedi in kriku,
Tistim ki kričal je tak, možakov ko petdeset druzih.

Bodi te sram, Ahajski narod, če prav izobražen!
Dokler je z vami še v boj pogumni zahajal Ahiles,
Niso Trojanci nikod se tvegali von iz ozidja,
Bali Ahila so se, in sulice v živo zadevne,
Zdaj pa boriše jim je od mesta clo daleč o barkah!

Rekši predrami pogum, oserčja možakam omaja.
Palas Atena potem Diomeda nemudnoma iše,
In ga, ne dolgo, dospè na vpreženim vozu zamotež,
Ravno ko rano suší, ki vsekal mu Pandor je kruto.
Muči ga pot in pritisk jermena, skitovje nosivca,
Roka oterpnjena skor brez gibanja spredi molí mu.
Jermen dvigaje od ran je brisal gonobe sušivši.
Konj se dotakne in te besede mu boginja reče:

Malo podoben je sin pogumnim očetu Tidéju.
Bil je postave ta res le nizke, pa bil korenjak je!
Nekada bilo mi ni po volji de bil bi boríl se,
Ali de žugal bi bil, ko šel je poslan po Ahajcih
Možtvu Tebanskim nasprot, med silo veliko Kadmejcov;
Nej se gostuje domá, sim rekla mu, s hrano i vinam,
Njega pa gnal je pogum, ni dal si pokoja, ne mira,
Klical Kadmejce je v bor, posamezno vse je premagal,
Tako veljavno mu zmir sim stala o boku budeča.
Tebi enaka pomoč, ko njemu branivno zavetje,
Te opominjam sedaj, klicaje te v bitvo s Trojanci,

Ti pa opombe si gluh, in togo stermijo ti udje.
Al te ovira lenost, al groza? — Kdo djal bo prihodnih,
Tidej rodil de te je, ki sin bil Oneja je žarni!
Odgovorí ji na to pogumni junak Diomedes:
Boginja! da, te spoznam, o, kopje lomivnika hčerka!
Ter brez ovinka povem resnico ti zadne do pike.
Me ne ovira lenost, in strah me ne mami življenja,
Meni je tvoj le ukaz, gospoja, živahno v spominu!
Rekla si, imam de vsih bogov se ogibati v boju,
Samo če bliža se mi Kronidova hčí Afrodita,
Tisto de raniti znam do živega s piko bodečo.
Toti mi uzrok je bil, de trume nazaj sim umaknul,
Rekši de htjemo se tu vsi splošnoma družiti zopet,
Aresa dobro spoznam, ki une sedaj napeljuje.

Odgovorí mu na to Kronidova hčí modroóka:
Tideič, o Diomed, ti mojiga serca izvoljen!
Bati se ne zanaprej, ne Ara, ne druziga boga,
Vedna ja bramba ti bom, te varvala vsake nezgode.
Perva ti bodi ta skerb, de Aru nasproti zaderjaš,
Ter ko ga v teku dospeš, de raniš okrutnika v živo,
Veterno glavo predreš nestalnimu spremenjevavcu.
Unidan, dolgo še ni, obetal je Heri ko meni,
De bo Trojance podil, Ahajce pa zdatno opiral,
Sada pozabi na te, in unim veljavno pomaga.

Rekši raz voza spodí konjarja Sténela naglo,
Z desno naznani mu proč, in un brez upora jo vpihne
Ona se vstopi na voz junaškiga tik Diomeda,
Vneta vsa želje boril; podvoznica bukova škriplje,
Čuti ko bognje nalog, in silniga moža na sebi.

Uzde zagrabi in bič natvegama Palas Atena,
Aresu dirja nasprot nemudno z uprego ceptavno,
Ravno orožje ta vzel je pervimu borcu Etolskim.
Perifa klican i sin je bil silovit Ohesíja,
Tega je Ares končal. Atena pa skrita je bila
Varno njegovim očem pod Aida senčno čelado.

Ares morivni sedaj Diomeda pogumniga vidši
Perifa koj zapustí pobitiga v prahu ležati,
Ker mu naklonil je smert in sladko zavedenje vzel je,
Unimu koj se nasprot oberne in hipno približa.
Skor se doseżeta že, več delja nikogar ne moti,
Sulico Ares molí čez jarem, se trudi, jo verže,
Uniga de bi pobil, razločil boritvo ob enim.
Zgrabi pa s krepko rokó jo hipoma Palas Atena,
Sune pri stolu jo vstran, de dalej nekvarno se suče.

Dvigne se v drugo sedaj Diomedes, izverstni boritelj,
Dardo zažene in koj oberne jo Palas Atena
Proti trebuhu, kjer pas na rahlini popka se sklene;
Vse mu branila predrè, mu kožo cvetečo preterga,
Kopje potegne natrag. Zdaj Ares rujove presunjen,
Slično ko tisuč deset ob enim zarjove vojakov,
Kadar upaljeni vsi terdnjavo napadajo vražno.
Krogoma vse trepetá, Trojanci in skupni Ahajci,
Tak silovito je rjul zdaj Ares togoti v nezmerni.

Kakor ugošen oblak po tmini se nočni premika,
Kadar soparni vihar zatuli na zraku veršečim,
Taciga kazal se je Diomedu presunjeni Ares,
Ker je v oblake zavit od zemlje se dvignul na kviško,
Jaderno dalje divjal do blaženih krajev Olimpa.
Žalostno vsede se tje, nakrišpan obraz mu je tužno,
Kaže okrogoma sok tekoči iz rane skeleče,
Javkati milo začnè, te krilate reče besede:

Al te ne strese, Kronid, nevolja gledaje te dela?
Vednoma muči britkost bogove zavoljo človeštva,
Eden je drugimu kljub, se kavsamo tako za smertne!
Za-te pa spor je le ta, ker tvoja je hčí silovita,
Koja gonobe, posip v oserčju pregrehe le snuje!
Drugi bogovi mi vsi, karkolj nas prebiva v Olimpu,
Radi te vbogamo sploh, smo tvojim vkazam pokorni,
Paladi vse pripustiš, ta suče po termi se glavi.
Ti si jo v serdi rodil in dal ji togoto za doto.
Sina Tidejeviga, Diomeda prevzetniga, ravno
Bogam nevmerlim nasprot pohuskala je grozovitno;
Pervič je Kipridi člen pokvaril na desni ročici,
Mene napadal potem silovito ko divja hudoba!
Vnesel za sada sim jo! sicer bi še dolgo znabiti
Tarnjati moral ondot sosedno mertvaški v družini,
Ako bi spridila clo ne bila mi rana života.

Temno ga gleda vladar gromovja in tako mu reče:
Veternik, vari se me! Ne cvili o boku mi tukej!
Nikdo nebeških bogov mi tebi enako ni zopern.
Ti le boritve želiš, in kreg, in prepiranja svade,
Materi sličen si ves po kljubu in nagnenju termim,
Ktero z besedami le — — le težko prisilim de vboga,
Tudi sedajno gorjé ti njeni sovet je naklonil,
Tode terpeti ta kvar ne morem te gledati dalej,
Mojiga plémena si, rodila je meni te majka.
Ako ne bil bi mi sin, zločesti, pogubni kazivec,
Zdavnej bi trešil te bil globoko med Uranionce.

Tako Kronid; Peonu potem de sceli ga reče.
Dene mazila mu ta mirivniga naglo na rano;
Zdajci je zdrav, ker smertnih mu ni razdjavna osoda.
Kakor de hipno sterdí na figovim listu sočina,
Komaj de stopi iz ran, je v migleju suha na zraku,
Tako se rana mu koj zaceli in peči ga jenja.
Heba ga vmije potem in čiste mu da oblačila,
On pa Kronida se tik usede in gleda uporno.
Boginji vernete se k Olimpu v poslopje Kronida,
Hera ponosna i z njo izverstna v modrosti Atena,
Clo zadovoljne, de ste ustavile krutniku dela.

Iliade dvanajsti spev.

Obseg. **Zidovja prihodno razrušenje. Ahajci se umikajo. Trojanci v zmagi. Hektora slava v blesku.**

Tako Menecija sin skerbí za Evrípila rane,
Kar se potrebno mu zdi. O temu se bijejo ljuto
Trume obojnih armad. Ozid je, okop je nečimern!
Nima jih varvati več terdnjava ponosna Ahajce,
Ki jo brodovju so v bran sozidali, tako ne struge,
Ker so posvetiti dar dostojni mudili bogovam.
Barke, bogastvo i plen braníti je graja imela,
Tode bogovam je vkljub ošabno napravljena bila,
Torej je kmalo pošlá, dosegla ni svoje namembe.
Bil ko še Hektor je živ, ko serd je oviral Ahila,
Ter nepokvarjena še terdnjava Trojanska je stala,
Toliko časa je tud ograja terpela helenska.
Ker pa poginuli so poredoma pervi Trojanci,
Vmerlo Ahajcov nebroj, ostalo nekoliko živih,
Priama mesto v posip je padlo desetiga leta,
In so vernili domú z brodovjem Ahajci se svojim;
Sklene Posejdon tedaj, in Fojbos Apolon ob enim
Stavbino djati v močvír, jo pustiti sili valovja.
Kolikor Ida le rek al tokov poganja do morja,
Rodija, Heptaporá, Karesa, Granika i Rhisa,
Osepa tudi ter z njim Skamandra veljave ponosne,
Simoja, v kimu dovolj čelad i skitovja potoni,
Zravnoma mnogi junak, soroden Olimpa bogovam,
Tem je obernul Apol iztočja nasproti ogradi.
Tak devetero jo dni napada, dežuje Kronides,
De bi zidovje se prej zvalilo v pomorsko globino.
Zemljostresavec o tem vertil je trizobje grozivno,

Trešil po redu v prepad ustave i brambe kamnite,
Ktere počasnoma so le s trudam Ahajci dognali.
Vse poravnaje podrè gromečimu na Helespontu,
Tako na novo okrog pomorje zakrije z brodovjem,
Kjer je terdnjava bilá; potem pa oberne potoke
Zopet po strugah nazaj, po kterih navadno tečejo.

Tako Posejdon poznej soglasno z Apolam je delal.
Zdaj pa rovanja i hrup i borbe so rjuli v bližavi
Stavbe ponosne okrog, padeče tramovja gromele.
Vplašen Ahajski narod, po biču Kronidovim guljen,
Stiska i gnjeti se skup okoli brodovja na bregu;
Strah mu je Hektora serd, pošastniga v boju strašila,
Žuga ki vednoma krog z napadam i silo viharja.
Kakor v okrožju se psov in lovcov ujezeni tiger.
Al oroslanka vertí, z očesama baklam enakim;
Uni mu čversto nasprot uredeni skupno stojijo,
Sulice, strelbe leté pogostoma v njega vsih krajev,
Njem pa nezmerni pogum ne da mu zavetja iskati,
Hrabrost poslednoma smert nakloni mu, tako pogine.
Krepko se suče okrog, napada junaške kardela,
Kjer jim udarja nasprot, sovražne se vmikajo rajde;
Tako po gnječi sedaj vertí se upaljeni Hektor,
Huska svojimce v naskok, ne tvegajo vbogati vprege.
Scer zakadijo se v dirk, po tlaku s kopiti rožljajo,
Spejo, dospejo na breg, restajo prestrašeni struge,
Ki preširoka za skok, za dirjo presterma je bila.
Silno je nagnjen okraj na levi ko desni okopa,
S koli kovanimi v ost je tikama zgorej previden,
Ki so Ahajci v opor jih krepko in gosto nabili,
Tako zavarvano je ležiše grozilo sovražnim.
Konju pripreženimu ni bilo mogoče preteči,
Pešci le skušali so premagati take overke.
Hektoru zdaj Polidam izusti te krilate slova:

Čujte me, Hektor i vi pervaki Trojanske opore!
Skazal bo prazen se trud, čez rove ne pridejo vprege.
Pot je nevaren preveč, z ojstrinami koli grozijo,
Zadej pa kviško stermí strašivno Danajsko zidovje.
Nikdo se dol ne podá, i nikdo v prepir se ne tvega,
Vse bi poginulo tam, končano v soteski bi padlo.
Ker gromovladni Kronid jih tako pedepsa očitno,
Troji pa zmago delí, podpore i slavo naklanja,
Bogme, osebno želim, doveršeno gledati kmalo,
Vsi de poginuli bi v deljavi od Arge Ahajci.
Tode če vernejo se, in sprotna preganjba nastopi,
Ki v globočino le-to nas gnjeti okopa in stisne,
Dvomim de vteče potem samotež posamezni glasnik,

De bi naznanil pogin Trojancam armade vesolne.
Svetjem tedaj vam, pozor! — Za vse je beseda veljavna.
Pustimo vprege v pesteh okopa na bregu vozarajm,
Mi pa vsi udrimo peš, prevideni dobro z orožjem,
Hektoru vodniku v sled. Ahajci ne bodo se vperli,
Vidši grozivno jim smert se bližati s krutim objemam.

Tak Polidama je svèt; poterdi nekvarniga Hektor.
Urno z orožjem na tla raz voza poskoči upaljen,
Vidši to drugi nahip Trojanci posnemajo njega,
Spejo vsi krog iz vozov, ukaz jim je djanje njegovo.
Svojimu vozniku vsak ukaže pri rovu postati.
Konje poredama tam imeti pripravne na bregu,
Sami razdelijo se v kardela vojaško grozivne,
Ter za povelnimi se spustijo na bojne opravke.

Pervih voditelj je verst Polidam bil i Hektor upaljen,
Te so junaštva naj več, nar hrabriši borce obsegle,
Želne predreti nasip, ter tikama ladij se biti.
Tretji je bil Kebrion, na mestu njegovim je sluga
Vižal skakona i voz i Hektora bojno napravo.

Paris, Agenor, potem Alkatos ukažejo drugim,
Helenos tretjo je verst podbadal i krasni Dejfojbos,
Priama sina obá, tud Asios ju je opiral;
Asios, Hirtaka sin, ki konj iz Arisbe prignal je,
Lepih, upaljenih konj od reke presvete Seleje.
Versti četerti Enej ukaže, ki sin je Anhisu,
Njemu pridružena sta Antenora hrabra sinova,
Akamas in Arhiloh, obadva izurjena v borbah.
Sarpedon vodnik je bil preslavni armadi zavezni,
Glavkos udružen mu je, ter iskreni Asteropéos,
Skazala hrabra sta vsih vojakov se ta dva odločno,
On le še hrabriši je, presegši vse daleko druge.
Združeni zdaj ko so vsi, mož moža, skit skita se tika,
Spejo pogumno nasprot Ahajcam in upajo, kmalo
Bodo posekani ti v obličju brodovja ležali.

Vsi so prepričani koj, Trojanci ko njih pomagači,
De Polidama sovét spolnitve do pike je vreden;
Asios, Hirtaka sin vladavni, pa misli drugači,
Neče zapustiti konj, ne voza in voznika svôga,
S temi zadirja timveč brodovju orožnim nasproti.
Abotnik! bilo mu ni namenjeno vhititi Keram,
Ne de bi vernul se bil od ladij sovražno grozivnih
Z nova do varnih višav terdnjave Trojanskiga grada,
Ker ga zadela je prej naklomba osode okrutne,
Dal mu je Idomenej navodbo prilično v pogubo.

V levo obernul se je, kjer notri so vreli Ahajci
Z naglo vprego, z vozém bešeči iz prostiga polja;
Tje je skakona zavil, odperte ker bile so vrata,
Ni mu grozila tedaj nikaka ovira nasproti,
Bil je sloboden uhod za tiste ki vtekli poznej bi,
Ter bi iskali naslomb, otetbe, zavetja v ležišu.
Ravnoma notri derví zaslepljen upaljena žrebca,
Vihrajo drugi za njim; uperli ne bodo se uni,
Tak so nadjali se ti, pocepali bodo zaklani.
Abote! — Našli so tam dva hrabra možaka o vratah,
Bersta Lapitov obá, izurjena v kopja metanju;
Eden je Pejrita sin, pogumni junak Polipetes,
Drugi Leontej, veljak, morivnimu Aresu sličen.
Stala na pragu sta tam visoko stermečiga vhoda,
Hrastama dvema v primér na verhu ohostene gore,
Ktera viharju nasprot in plohi deževja se vpreta,
Vterjena v zemljo okrog s koreninami daleko sežnim,
Tako ta dva, zaupaje v moč nevžugane desne,
Čakata Asja napad i trume pridružene njemu.
Uni naravnoma v zid uporni kričaje dervijo,
Skite vertivši namoč, preprežene z bikovo kožo,
Gnetijo Asja se krog, in Jamena, tudi Oresta,
Toona, Enoma scer in Akama, Asija sina.
Vodniki huskali prej so Greke ošinjene svitlo.
Bili de hrabro bi se za brodov otetbo na morju.
Zdaj pa ko vidijo moč Trojansko napadati zide,
Krogoma javk zadoní, obupni hropot i razbuka.
Udrita una naprej, se bijeta zunej uhoda,
Kakor se vepara dva v soteski bregovja napadu
Branita lovcov i psov upaljena z ojstrim čekani;
Planeta kadkada vstran, divjata po gosti šumavi,
Splašita vsakiga v beg s čeljustmi grozivno škripaje,
Dokler ju jaderni strel iz delje v pogubo ne trešne.
Tema enaka klopot strelaštva na persi ropoče
Krajev iz mnogih okrog, se branita silno i krepko,
Lastni kreposti in gor na zidu zaupaje trumi.
Stolpov širocih iz viš dervijo ti kamenja gosto,
Sami de branijo se in šotore zveznih prijatlov,
Z barkam plavavnimi vred. Snežinkam ob zimi enako,
Ktere vetrovje nakrat, oblake majaje po zraku,
Žene slepivno na tla, in vije jih vednoma hujši:
Taka gošava pušic veršela je tuki Ahajcam,
Tamkej Trojancam iz rok; bobnele so votlo čelade,
Skitov oboki ne manj zadeti z letečim skalovjem.
Glasno pritoži se zdaj, ter bije obupno si stegna,
Asios, Hirtaka sin, in reče nevoljniga serca:

Oče Kronid, i ti si udan človeštva prevaram!
Nikda ne bil bi verjel, kardela junakov Ahajskih
Sili de naših bi rok se vstavljale tako zmagavno!
Slično seršenu, ki je života le male kreposti,
Sedeža svojiga on na gerbovim hrastu ne pusti
Rušenju vražnih moči, napadu protivnih oblasti,
Ampak se stavi nasprot, v osiru mladine obramba:
Tako te dva, ne vmakneta se, če ravno le dva sta,
Prej ko doteče namen, al padeta sama pobita.

Tako užalen junak; neganjen posluša Kronides,
Sklep že mu v glavi je bil, nakloniti Hektoru slavo.

Drugi prepirajo se nasprotne za vrata ležiša,
Tode pretežko mi je, načertati sleherno boja;
Cele ograde je krog bobnelo viharja, napada,
Kamenja, žvižga pušic; neradi, prisiljeni branjo
Brodov Ahajci okraj. Žalujejo serčno bogovi,
Ki so v prestrašni takrat pomagali borbi Ahajcam.

Burno začnè Lapitov napad in bojna presodba.
Sin Peiríta, junak Polipótes umetni, mogočni,
Sproži Damasu nasprot, zadene čelado jekleno,
Sredo železno predrè, in skoz i skoz vihra bodilo,
Ravno v čepino naprej, kri vlije se hipno v možgani,
Tako živetja je konc, boritvi njegovi pa sverha.
Uzme Pilonu potem, ter Ormenu bojno napravo,
Verli Leontaj končá Hipomaha, Aresu sina,
Ki je Antimaha kri, do živiga pas mu presune.
Hanžar iztegne sedaj ostrine neznano velike,
Vihra po gnječi nasprot Antípatu, hrabrim junaku,
Dregne ga v bliži, de koj se znakši prekucne na zemljo,
Menona, Jamena scer in verliga zadnič Oresta,
Tote poredoma vse poseka in prahu pridruži.

V tem ko nasprotnikam ti pobirajo brambe pobitim,
Sledila Hektoru je tje množica druzih junakov,
Hrabrosti pervi ki so, želeči predreti zagrado,
S plameni žarno vse krog brodovje uništiti skupno.
Ravnoma stali so zdaj dvomljivi na robu okopa,
De bi zagnali se črez, prikaže na zraku se tica,
Orel visoko leteč, ki v levo kardela je plaval,
Kačo je v parklih imel neizmerno veliko rudečo,
Živo, vijočo se zlo, gotovo se biti z nosivcam.
Ta se oberne nakrat in tikama vrata ga pikne,
Un bolečine prevzet jo nagloma treši na zemljo;
Kača se vije okrog na sredi armade po prahu,
Tica pa bola kričé odplava v šumenju vetrovja.

Gledajo vplašeni tam Trojanci se viti nagnusno,
Znamenje, mislijo, je Kronida drobivniga skitje,
Reče tedaj Polidam pogumnimu Hektoru to-le:

Hektor, izurjen si scer me v zborih ovračati vedno,
Ker ti sovete dajem; podložnim je res nedostojno,
Vodniku stati nasprot, — veljá to v posvetu ko v boju.
Njemu timveč je dolžnost pomnožiti vodju veljavo,
Vonder izrečem sedaj, kar meni koristno se kaže.
Strogo ne siliti nas, de bíli bi tik se brodovja,
Letu po tičjim bi šlo; ker tica je una Trojancam
Dobe prikazala se, ko vreli mogočno naprej so;
Orel visoko leteč, ki v levo vojaštva je plaval,
S parklama kačo verté, rudečo, nezmerno, še živo,
Proč pa zagnal jo je prej, ko gnezdo domovja dospel je,
Tako prinesel je ni do stana želeče mladine.
Slično se z nami godí; če vzamemo unim zidovja,
Siloma ruknemo v stan, pred nami Ahajci bežíjo,
V redu ne vernemo se od brodov ovakiga pota;
Množino pustimo tam junakov ubitih i hromnih,
Ktere posekajo nam Ahajci v prepiru za barke.
Tak bi poprašan prerok razjasnul prigodbo, ki v duhu
Znamenja neba pozná, in voljno je slišan od umnih.

Temno gledaje ga tak overne prešineni Hektor:
Kar si izrekel, mi ni po volji v nikakim oziru,
Lahko bi bolji sovet od pustiga tega dajal mi!
Ako ti to govoriš pravedne iz misli do mene,
So ti bogovi razum osenčili polnoma v glavi:
Svetješ, očitno v nemar Kronidovo djati namero,
Ktero mi sam razodel ravnanju je mômu v pravila.
Tiču letečimu ti velevaš verjeti na zraku,
Meni pa tiča ni mar, ne tarem si glave o temu,
Al je na desno zavil, kjer sončna svitloba izhaja,
Ali obernul se je na levo v temoto mračivno.
V boga zaúpamo mi, v Kronida visoke modrosti,
Vsemu ki vlada okrog, človešvtu i večnim bogovam,
Geslo le eno veljá, in to je: Otetba domovja!
Znati bi hotel zakaj razločne se borbe bojíš ti?
Ako poginemo vsi pobiti v bližavi brodovja,
Tebe ne vjela bi smert, upihnul ji ti bi gotovo,
Ker ti oserčje ne da, sovražniku stati pogumno.
Tode v spominu imej, ak bodeš ogibal se boja,
Al če oviral mi boš vojake z besedami v delu,
Bom te osebno prederl, končaje ti prazno živetje.

Rekši naprej se podá, kričaje mu sledijo drugi,
Groma veseli Kronid pa zbudi na zraku nevihto,

Tako de strašni vihar visoko iz Ida zatuli,
Vivši vse v prašni oblak, Ahajce strahota napada,
Hektoru zbudi pa up in tudi Trojancam ostalim.
Migu zaupaje ti Kronida i lastni kreposti
Trudijo silnoma se predreti Danajsko ograjo;
Slemena stolpne podró, mektajo branila opersne,
Dvigajo z drogi nasip, jim pade nekoliko stebrov,
Kteri uterjeni v tla podlaga ozidju so bili.
Temu namenjen je žok, razrušenje htejo Trojanci,
Tode iz važniga se Danajci ne ganejo stana,
Skitja stermečiga poln je persobran; unim ovira,
Tem pa olajša pušic in kamenja kruto dervenje.

Ajasa verla obá podbadata trope na zidih
Speta v kardelih okrog budivši pogumnost Ahajcam,
Temu prijaznih besed, in unimu jako grozivna,
Ak se je v bitvi dozdel nečimernih misli al dela:

Bratje, ki pervi slové, ki z njim so, ki zadej hlepejo!
V boju enake nikad veljave ne skažejo moži,
Danas opravka dovolj ponudi se vsakimu borcu!
Sami previdite reč! tedaj ne bežite v brodovje,
Premda nasproti gromé uporniga vraga grozitbe;
Vednoma čversto naprej, med sabo se šuntaje sami!
Dal bo visoki Kronid, mogočni gromovnik Olimpa,
Zopet sovražno derhal zapodimo v mesto de srečno.

Krikata tako ta dva, sogrejeta duše Ahajcam.
Slično snežinkam iz viš, o vetru ko mete po zimi,
Ker se nameni Kronid z belino pokriti okrožje,
Ter iz obnebja perší de vijejo goste se vlage,
Tudi če vtihne vihar, on siplje nezmerno, zakrije
Glave visoke planin in verhe zobate bregovja,
Polja plodivne, dolin soteske, i nive posjane,
Hribci primorja vse krog, zalivi, zatoki so v snegu,
Morje le hipno požrè ga padšiga v istimu času,
Drugo pokrito je vse, ko zgosti se studna odeja:
Tako letele so zdaj na trume pušice in kamnja,
Ki so Trojanci jih tam in tukej Ahajci dervili,
Tak de zidovja okrog bobnelo je strašniga hrupa.

Tode Trojanci sedaj, blešivni poguma i Hektor,
Komaj prederli nasip in vrata zidovja bi bili,
Ako ne bil bi Kronid Sarpedona, svojiga sina,
Naglo v Ahajce zagnal, leóna v goveda rogate.
Sukal ta skit je jeklen pred sabo, obočen okroglo,
Krasne iz rude kovan, umetnik je bistri ga delal,
Znotri prepréžen naskriž obilnoma z bikovo kožo,

Čistiga zlata okraj podpirajo prečke železne,
Tega v obrambo derží, ter suče dve sulici v desni.
Urno privihra naprej, divjaku pušave podoben,
Kteri po lakoti gnan med plašne ovčicice plane,
Klati nemilo začnè, od ene do druge poskoči;
Ako zgodí se de tam v ovčarje pazlive zadene,
S kopjem ki branijo jih, vanj huskajo tropa čuvaje,
Neče umikati se, poskusiti mora kreposti,
Al de uhvati komad, al sam bo pri ropanju ranjen,
Pasji pokvari ga zob, al varženo kopje predrè ga:
Tako naganja pogum Sarpedona hrabriga ravno,
Planiti burno na zid, in persobran zdajci podreti,
Sinu Hipoloha on besede te krilate reče:

Glavkos! o druzih zakaj častijo naj s kraji sedenja,
S kupcami vinskim in scer s povzemkami hrane v obedih,
Bogama slično obá v deželi domači Likejski?
Najno posestvo zakaj razširjeno tak o Ksantu,
Polno vinogradov, niv, pšenico-rodivnih okrajev?
Samo za to, de bi zmir med Likije trumami pervim
Trope ko burja vihar dervila protivne v pogubo,
Tako de reklo se bo v Likejskim ošinenim polku:
Naša vladarja zares obračata verlo se, bogme!
Z vinam krepivnim zastonj i ovcmi ne kermita trupla,
Delata kakor veljá, poguma je polno oserčje,
Slavno se bijeta sploh, sta perva med pervimi v boju.
Brate mi! ak bi sicer, brez vojske te, vedno živela,
Vednoma krasna ko cvet, v obstojni mladosti nesmertna,
V bitvo ne hodil bi jaz, med perve borivce ne silil,
Tebi veleval še manj, se vtikati v borbe morivne.
Ker pa brez tega grozé poredama Parce i Kere,
Teh pa je krogoma broj, de ní jim uteči mogoče,
Dvigniva krepko tedaj se nama al drugimu v slavo.

Reče junak; ne brani se un, ne mudi se Glavkos,
Dalej se spustita koj, kardela Likejske peljaje.

Peteja sin ju zazrè, prestraši se zlo Menestéos,
Stolpu, na kimu stojí, se bližata kruto grozeča.
On se obrača okrog, de vidil bi koga Danajcov,
Ki bi overnul napad, i njemu, i stolpu, i trumi,
Ajasa vgleda sedaj, boritve ne sita junaka,
Tevkra pogumniga tud, ki ravno iz šotora stopa,
Tode predaleko so, zaklic ne doseže jih ondi;
Je ropotanja preveč, razlega do neba se burka,
Žvižgi i zvenki pušic na skite, čelade i vrata;
Vse je v naskoku okrog, zunajni se vpirajo čversto,

Naglo predreti si vhod, odmaknuti zmage overke.
Urnoma Ajasu zdaj on pošle Toóta klicarja:

Teci mi, verli Toót, pokliči mi Ajasa simo,
Blagor ak bosta obá, nar bolji bi bilo gotovo;
Tuki začela se bo moritva okrutna, in kmalo,
Tropi Likejski že tam pritiskajo, kteri vsečasno
Spričajo silno krepost prestrašni v razločbi rovanja.
Ako je dela i tam borivniga, pridi mi jeden,
Ajas, Telamona sin, boritelj i modri sovetnik,
Drugi nej spremi ga les prepira izurjeni Tevkros.

Reče; upoti klicar začuvši besede se zdajci,
Zida Ahajskiga tik z nogama on urnima speši,
Ko do junaka prispè, izusti te krilate slova:

Ajasa hrabra obá, voditelja slavnih Ahajcov!
Kliče vaj Peteja sin, vladarja prijatla nebeškim,
Dojdeta de mu v pomoč, podpirata v delu ga nekaj;
Ako mogoče obá, to njemu naj bolji se kaže,
Ker mu boritva grozí, mu bliža okrutni poboj se.
Siloma vrejo nasprot Likejski vojaki, ki vedno
Čversto napadajo bran v razločbi kervavi prepira.
Ako je dela dovolj i tuki, mu dojde le jeden,
Ajas, izverstni junak, Telamona krepka mladika,
Temu pridruži se pak pobitve navajeni Tevkros.

Tako doverši klicar; uboga Telámonič Ajas,
Sinu Oílovimu besede te krilate reče:

Zdaj se branita vidvá, ti sam in junak Likomedes,
Opominjaje okrog Danajce, de možko se vprejo.
Grem de tam une oprem, ustavim od ondi napake,
Koj ko mogoče mi bo, se vidili bodemo zopet.

Rekši naprej se spustí Telamonič iskreni Ajas,
Tevkros udružen mu je, brat pristni po lastnim očetu,
Pandion z njima je scer, junakovo nese orožje.
Ker so do stolpa prišlí, približali se Menestéju,
Koj so razumili tam, de došli v pomoč so potrebnim.
Spenjajo že se na zid, na persobran, urni Likejci,
Slično ko vihra oblak napoljen i bliska i treska;
Hrupno začenja poboj, gromijo besede ukaza.

Ajas ubije gredoč, Telamonski voditelj, prijatla
Vodju Sarpedonu tam, pogumniga borca Epikla,
Mramorno z gručo sedaj, ležala ki zida je znotrej
Druziga kamnja poverh. Debela in težka je bila,

Krepki možak bi je ne omajal z obema rokama,
Kot umerjoči so dnes; on dvignjeno silno zažene,
Stlači čelado mu clo, črepino mu zmane oglavja;
Ta se iz turna zvalí prederznim enak vodo-lazu,
Treši globoko na tla, in duh iz telesa mu zgine.
Glavka zadene potem, mladika Hipoloha, Tevkros;
Ravno ta kviško divjá po stermi ogradi branila,
Pleča mu vivši nasprot; ga udri, prepir mu doverši.
Skrivnoma boj ta pustí, in to de nobeden Ahajcov
Rane ne smotri na njem, ne smeje se bedi njegovi.
Tuga pa misli navdá Sarpedonu, vidi ko v strahu,
Glavkos de ga zapustí; on vonder ne zabi boritve,
Sulico dregne timveč Alkmáonu Testoru v serce,
In jo potegne nazaj, blagutne ta padši na lice,
Krogoma mu zarožljá prekrasna jeklena naprava.
Persobran sada z močjó veliko Sarpedon uhvati,
Ruka, nateza, majè, zidovje napočeno kima,
Tode le sleme se vdá, podlaga pa čversta ostane.

Ajas i Tevkros nasprot se stavita; ta mu s pušico
Persna jermena, vnaskriž pod skitam ki dasta se zreti,
Ojstro zadene namoč, Kronid le ohrani ga kvara,
Pristni ker bil mi je sin, ubrani za zdaj mu osodo.
Ajas na to zaletí se v tarčo, jo skozi presune,
Sulica vihra naprej, ne malo napadnika strese,
On se umakne sicer, popolnoma se ne ostrani,
Bil mu je v sercu še up, de slave bo mnogo dosegel,
Glasno v sledeči mu trop Likejski gledaje zakliče:

Čisto pozabite vi, Likejci, veljave naskoka!
Samimu meni ni moč, nar hujši če bil bi boritelj,
Toti porušit nasip, do brodov odpreti si cesto,
Sledite urno tedaj, le množina zmago nakloni.

Reče. Prestrašeni ti po strogi besedi vladarja,
Udrijo brambi nasprot, se krogoma kralja gnetivši,
Tudi v ozidju sedaj se vkrepijo trume Abajske,
Dela je bilo dovolj, nezmernoma truda i znoja.
Niso poderli sicer junaki Likejski zidovja,
Ceste otvorili ne do brodov o bregu pomorskim;
Unim pa bilo ni moč se vpreti napadu koristno,
Ter jih poditi natrag, potem ko so v bližo dospeli.
Slično ko kmeta se dva prepirata polja za mejo,
Batina krepka grozí, sukaje se, vsakimu v roki,
Malo prostora le vmes i sleherna stopnja dotik je.
Samo dopersni le bran zdaj loči sovražna naroda,
Mahata čezenj se zlo po bikovim usnju skitovja,
Krasno zakrivljenih tarč in druge vojaške naprave.

Ranjenih smertno dovolj po britkimu jeklu je bilo,
Neki ko herbet i vrat zamudijo kriti previdno,
Drugi clo skozi jeklen ovitek i pleča železne.
Stolpov i zida okrog rudeča je kri se cedila,
Tuki Trojanska i tam Ahajska pobitih junakov,
Vonder so čversti ko zid, in bega se nikdo ne loti.
Tehtnica slično stojí, ko v roki najete predivke,
Prejo ki suče za dnar, družini de hleba nakloni,
Ravnoma skledi obé stojite, ne zniža se ena;
Tako je zmaga sedaj obema narodama stala.
Zadnič odloči Kronid, ovenčati Hektoru glavo,
Priama sinu, ki zdaj napada zidovja Danajske.
Gromnoma krik mu doní po trumi Trojanski v okrogu:

Kviško, Trojanci v naskok! predrite Ahajsko zidovje,
Trešite v brode požar, barkado de plamen uništi!
Tako opomni junak, začujejo vse ga ušesa;
Ravno zidovju nasprot vihari vsa truma kričaje,
Spenjajo vsi se na verh, jim sulice bliskajo v rokah.

Hektor popade sedaj za kamen veliki, da! skalo,
Spodej debelo na moč, gubivši se v ostrino zgorej;
Dva bi je krepka možá današnih junakov po valkih
Ne zavalila na voz, ak s koli bi vanjo se vperla,
On jo je naglo zavil, jo dvignul i nesel naprej jo,
Ker mu je zlajšal jo sin Kronida, nevidniga boga.
Slično kot urni ovčar pešičico volne zagrabi,
Nese igraje jo proč, in teže nekake ne čuti,
Hektor enako ta čok do bangora durniga nese,
Vrata dvokrilate kjer zaperte so s pahi nasprotnim,
Čversto zavarvane krog z jeklenim zagojzdami novim,
Ktere veriga je skup napeto deržala v ti legi.
Blizo pristopi, se vprè z nogama, ter udri na sredo,
Bavši se, de bi lučaj prešibki iz rok se ne zmuznil.
Gromno zapahe zdrobí; podere se v notri zidovje,
Vrata prekolejo se žvižgaje letijo zagojzde,
Krepke opore zidú pocepajo v desno i levo.
Nagloma plane v predor veličastni, oroženi Hektor,
Strašna polnočna pošast! ko blisk al tresk iz oblaka,
Sulici suče grozeč dve-ojstro nabrušene v desni.
Razun mogočnih bogov ne bil bi ga nikdo ustavil,
Zdaj ko privihra v posip, serdito gledaje v okrogu.
Glasnoma svojim kričí, v razbuko lomasti obernjen;
Vrejo de dalej na moč, in sleherni sledi poklicu;
Spenjajo ti se na zid, in drugi se gnetijo v režo,
Hrup je i klanje vse krog, na brode vervrajo Ahajci
Groza le vlada sedaj, le zvuki obupa doníjo.

———

Iliade štirinajsti spev.

Obseg. Agamemnon, Diomedes, Odiseos i Nestor bitve tek opazujejo. Pervi svetje umik, nasprotne misli je Odiseos. Posejdon tolaži Agamemnona. Hera utrudi Kronida de zaspí, sedaj krepkejši pomaga Posejdon Ahajcam. S kamnam zadetiga Hektora nesejo Trojanci iz bitve v mesto. Zmaga Ahajska, beg Trojanski.

Nestor o vinu sedé kričanje to ljuto zapazi,
Sinu Asklepejevim on reče te krilate slova:

Sodi, Maháon mi blag, kak čudno se suče ta borba!
Vednoma brodov okrog naraša kričanje borivnih.
Tukej pomudi se ti, poserkaj te kaplice čisto,
Hékamedá de o tem krepčavne pripravi toplice,
Ude opral de si boš, kervi ko prašila i znoja.
Jaz pa pregledati hčem iz brega vertenje vojaško.

Rekši po skitu ozrè Trasiméda se, sina, ga uzme;
Ležal je v šotoru ta, svetivniga jekla blešil je,
Sin pa z očetovim bil je skitam ozunej na boju.
Sulico dvigne potem polikano z ojstrino brusa,
Šotora zunej stojí, tam gleda prežalostne zgodbe,
Bežne Ahajce vse krog, zmagljive Trojance gonivne,
Spredej zidovja posíp, razrušene brambe za zidam.
Slično ko morje somrak se kaže pogledu primorca,
Motno čutivši napad viharja, ki burno se bliža;
Mirno stojí, še valov ne puha ne v levo ne v desno,
Veter Kronidov še ni razločno po zraku zatulil;
Tako prevdarja sivor zdaj svojiga serca v globini
Dvojno: al družil bi se celoti Ahajskiga množtva,
Al k Agamemnonu šel bi, Atriču, množtva vladarju?
Djanje naposled se to dvomečimu kaže koristno,
K Atriču iti na mah. Tam strašne davé se nasprotno,
Gromno oklopja doné telesih na gibkih vojakov
Mahu o silnimu rant, i kopja, i mečev, i sulic.

Nestora srečajo zdaj vladarji bogovam uljudni,
Prišli so ravno iz bark, ki ranjeni bili so undan,
Tideja sin, Odisej, ter Atreja sin Agamemnon.
Dalječ od bitve so proč o bregu poredoma stali
Brodi na morju okrog. Naj pervi so bili na suhim,
Brambo imeli so ti zidovja uterjene stene.
Bilo široko je scer ondotniga morja obrežje,

Vsiga brodovja pa ni le vonder obseči zamoglo;
Stopama so je tedaj uredili ladjo za ladjo,
Tako napolnili so vse kraje zaliva do brega.
Gledati boja izid, vertenja omage i zmage,
Šantajo ranjene tje na sulične droge operti,
Serca jim tuga topi, nasproti sivor ko prispeši,
Britko prešine celó plemenite junake Ahajske,
Nagovorivši ga tak vladar Agamemnon omeni:

Nestor! o Neleja sin, ti zvišana dika Ahajcam,
Bitvo davivno zakaj prepušaš oskerbi nejakih?
Žalibog, da! se bojim, viharni de Hektor jo spelje,
Kakor jo pred je grozil Trojanskiga zbora v posvetu;
Djal je, ne verne se v grad, ne pusti brodovja nikakor,
Dokler upaljeno ni, pobito vse živo na barkah;
Tako grozil je tedaj, in evo! doveršeno bode.
Psujejo v sercu, to vem, Ahajci me sada vsi skupej,
Ter me čertijo kot on med četami svojim, Ahiles,
Uzrok edini je to, do vmikajo borbe se plašno.

Odgovorí pa na mah Gerenski mu Nestor jahavni:
Steklo, zarisano je! premeniti zgodba ne da se,
Tudi mogočni Kronid storjeniga več ne predela.
Krogoma zid je posip, ki zdel se je vterjen za večnost,
Varvati ki je imel brodovje, i nas, i kardela.
Uni brodovja so tik, se bijejo zmešani z našim,
Soditi več se ne da, čeravno se bistro oziraš,
Kter de Trojanski je trop, i kter je Ahajski v ti gnječi,
Tako je vpleteno vse, kričanje do neba se glasi.
Zdaj pa prevdarimo kak ta stvar se zasukala bode,
Ak še pomaga razum. Vi pa ne hodite v boritvo,
Ranjen vojak za prepir nikdar ni nikakor veljaven.

Odgovorí mu na to vojaštva vladar Agamemnon:
Nestor, upaljen prepir se suče že tikama brodov,
Zdal ni ne čversti nasip, ne stene, ne jame, ne grapa,
Kar nam je dela dovolj, posveta, in truda naneslo,
Vse to je bilo zastonj, ne vbrani ne trum ne brodovja;
Vidno je, silni Kronid uništenje nam je namenul,
Hoče neslavno de vsi poginemo tukej Ahajci.
Jasno je bilo poprej, nas kvara ko zdatno je branil,
Jasniši sada mi je, ljubimce ker une si zbere,
Nam izpihuje pogum, desnice poveže z okovi.
Urno tedaj, vsesplošno se koj kar pravim doverši!
Barke potegnene v kraj zaliva i v bližo obrežja,
Zopet odrinejo nej na višje pritoka valovje,
Sidra se vterdijo tam, de varne do tmine so nočne,
Scer se pokoja nadjam, ker une k počitku bo gnalo,

Nam pa mogoče bo tak, pospraviti drugo na ladje.
Graja junaku ne gre, poginu ki v noči uteče,
Bolji de v noči vbežiš, ko biti zasačen ob soncu.

Tamno gledaje o tem Ulises izurjen omeni:
Ktera beseda Atrid privihra iz ustnice tvoje?
Strašni! da, tebi bi šlo, de vodja plašunov ti bil bi,
Ne pak ukazal bi nam, kim slavna namemba je dana,
De nepreněhama v boj hitijo mladosti od nježne
Pozne do starosti let, ko smert jim očesa zatisne!
Sklep ti je vterjen tedaj, bežavno domú se podati,
Pustiti Trojo v nemar, za ktero prestali smo toljko?
Molči, ne čuje de kdo govorenja neslaniga drugi,
Javalne najdete ga, besede ki te bi izrekel,
Ako mu pameti ni osoda osenčila kruto,
Clo če je slavni vladar i množtvu enakim veleva,
Kakoršno sledilo je, voditelj iz Grecije tebi!
Kar si ukazal sedaj, terdim de je vrednosti prazno;
Sredi boritve velíš nam krasno ostenjene barke
V morje potezati spet. Ugodno to bode Trojancam,
Prej že po volji jim gre, še to, in objame obup nas,
Nam ne ostane ko smert. Ahajci ne bodo se bili,
Ako potegnemo v tok valovja brodove i ladje,
Vsi za otetbo skerbé pobegali bodo na barke,
Tako izid bo pogin po tebi nasvetvane činbe!

Odgovorí mu na to vojaštva vladar Agamemnon:
Živo svaritba le ta, Ulises, je v serce mi segla,
Strašnoma! tode pozor! ne terjam de volji nasproti
Bi se učinjalo to, brodovi se vlekli na morje.
Nej le oglasi se zdaj, ki bolji sovet mi naznani,
Bodi mladenč al sivor, prijetno bo mojimu sercu!
Reče mu hitro na to boritve klicar Diomedes:
Tukej je mož! kaj išete ga? vam hipoma svetjem,
Ako ubogate me, ne devate slova v nemar mi,
Moje mladosti zarad, ker godov ne štejem veliko.
Scer pa ponosno terdim, slabejšiga roda de nisim,
Tidej mi oče je bil, ki v zemlji počiva Tebanski.
Sini pravedni trijé nekada so Proteju bili,
Dom je v Pleúronu stal, ves kraj Kalidonski je njih bil:
Agrios, Melas junak, ter hrabri boritelj Onéos,
Tideja oče, mi ded, pred unima slavno razglašen.
Ta stanoval je domá, le včasih je blodil po svetu,
Tak so naklanjali mu Kronides i drugi bogovi.
Hčeri Adrastovi on zaročen je v hiši prebival,
Vsaciga blaga bogat, pšeničniga polja veliko,
Vertov, vinogradov scer osenčenih z drevjem imel je,
Tudi goved in ovac; z orožjem prekosil je vse sploh,

Vem de to slišali ste, ker ljudstvu ta reč je očitna.
Ceniti mene tedaj ne morete plašniga roda,
Tud zaničavati ne sovéta, ki dam ga v korist vam.
Udrimo naglo v prepir, če ravno smo ranjeni, stisk je!
Bomo zderžali se scer osebno boritve z orožjem,
Nove na starih de nas ne bodo pokvarjale rane,
Dramiti htjemo razum, in čverstiti tistim junaštvo,
Ki so preurni v pobeg, pa k delu vojaškim počasni.

Tako junak; poslušajo vsi, ga vbogajo voljno,
Jaderno sledijo mu, Agamemnonu, vodju Ahajskim.

Tega nemarno ni čul Posejdon valovja majatelj,
Bliža v podobi se mu postarniga moža vojaka,
Prime za desno rokó voditelja trume Ahajske,
Nagovorí ga na mah besede te krilate rekši:

Atreič, kak bo vesel globoko v oserčju Ahiles,
Vidši moritvo, obup, nesramno bežanje Ahajcov;
Sercu v njegovimu ni nar manjši namere pravedne,
On se prekucni v pogín, zavij ga v sramoto izidba!
Niso sovražni ti ne bogovi Olimpa nikakor,
Gledal Trojance ti boš, njih vodnike, njih pomagače,
Brusiti s petami prah, bežati v ograde Trojanske,
Proste prepušati vam brodovja i šotore vaše.

Reče, in krogom divjá, kričaje neznaniga zvuka,
Kakor junakov deset bi tisuč, al več jih, zarjulo,
Ljuto zagnavši se v bor, moritve in zmage želečih,
Glas mu enak je donél iz grozniga gerla, Neptunu,
Serca navdajal z močjó, s pogumam, i voljo terpežno,
Stati ko zid jim nasprot, in bíti do zadne se srage.

Veršno Olimpa stojí tik zlatiga sedeža Hera,
Gleda prigodbe tečaj, in urnoma boga spoznavši,
Gospodovavniga tam, ki suče pogumno se v bitvi,
Dever ob enim i brat, oserčje ji v radosti plava.
Vidši sedeti pa tam na gori Idajski Kronida,
Silno se čezenj serdí na tihama v duši ponosni.
Marno prevdarja sedaj ošabno gledavna Junona,
Kak bi omamila um skitovje drobivniga boga.
Misel sledeča se zdi dvomeči nar bolji poslednič.
Krasno nališpana se mu bližati kani kovarno,
In ko ljubezni bo vnet mikavno jo želel objeti,
Hoče uspavati ga popolnoma v sladko omoto,
Tako de tehtal ne bo pod zvezdami časne prigodbe.
V izbico skrivno hití, ki jo sin ji Hefest je uredil,
Kinčeno krasno namoč, s ključavnico tako zaperto,

Duri de nikdo ni znal odpreti zavarvanih lično.
Toto se v izbo podá, i vrata blešeče zaklene.

Ude mikavniga koj telesa očisti z ambrozjo,
Mane in derga potem ter maže vse krogoma člene
Z oljem duhtečim okrog, ki vsako dišavo preseže,
Ki, de le malo zmajè se v domu Kronida neskončnim,
Hipno vse kroge svetá napolni z mamivno vonjavo;
S tem si namaže život, preplete, uredi si kite,
Lica i čela okolj blešivne si kodre popravi,
Krasne, leskeče, ki se na glavi mogočni vertijo.
Vzame obleko potem ambrozje puhtečo, — Atena
Tkala ji umno jo je, z obrisi okinčala čudno —
Sponke na persih zapnè, pod kojim igrajo ji nedra,
Pas pa ki skup to derží, je lišpala stotina čopkov.
Svitle si vtakne sedaj v ušesi demantne uhane,
Trojna je zvezda odsev teh biserov redke lepote.
Lica blešeči zavoj pokriva kraljici Olimpa,
Krasni, popolnoma nov, ki sveti od sonca živejši,
Vtakne nožice potem sijavne v nebeške sandalje.
Bivši doveršeno to, uredeni lišpi na udih,
Urno iz izbe prispè, pokliče iz družb Afrodito,
Same ko vidi de ste, ji to le začnè govoriti:

Hčerka, bi hotla mi ti dopolniti željo edino,
Jezo pozabiti zdaj, de v bitvah Ahajcu pomagam,
Ker ti, nasprotniku bran, Trojancu le slavo naklanjaš?

Odgovorí ji na to Kronidova hči Afrodita:
Hera, ti boginja dik, supruga i slava Kronidu!
Reci mi, kaj de želiš, naganja me serce de vbogam,
Ako speljavna je reč, in meni mogoče de speljem.

Zvito, kovarno potem ji boginja Hera omeni:
Draga, posodi mi pas, ki serce ti sleherno vjame,
Bodi si serce bogá, al bodi-si serce človeško.
Iti namenjena sim do meje redivne te zemlje,
Vidla Okéana bom, in zibko, in Tetido mater,
Ki sta v poslopju nekdaj me milo učivši gojila,
Kamor je Reja takrat otela me, bil ko v globine
Strašniga brezdna pregnan Kronidu po hujšim je Krones;
Te dva obiskati grem, ju vmiriti, ak bo mogoče.
Dolgo razdvojena že med sabo po britki sovražbi
Studno ogibata se objema i postlje zakonske.
Ako mi steče, de ju s prijazno besedo potažim,
Nagovorim, de se spet objameta žarne ljubezni,
Vedno me bosta potem častila prijatlico milo.

Odgovorí ji na to, smehljaje medeno se, Kipris:
Nikda ne bilo bi prav, odbiti zaprosbe enake,
Ker ti na sercu ležiš visokiga boga Kronida.
Rekši iz nedra podá ji krasni pojas čudoviti,
Združene v kterimu vse so bile ljubezni milote;
Silniga žara pohot, hlepenje, ukusa igranje,
Prosbe priliznjene kip, ki glavo premami clo modro,
Tega molivši ji tje besede omeni sledeče:

Uzmi ga! v lonu ga skrij, pojas ta nezmerne veljave,
Miki so v njemu vsi skup, s tim steče ti vsaka gotovo,
Kar ti pohot prebudí, in kar zadobiti namenjaš.

Sladko nasmeje se zdaj ponosno gledavna Junona,
Skrije čarobni pojas pod persima čudne lepote.
Una v dvorano hití, Kronidova hčí Afrodita,
Hera pa splava na mah iz više Olimpa po zraku,
V pervo Piérjo dospè, ter krasne Emátie gore,
Snežne višave potem Trakajcov jahavnih ugleda,
Vednoma prosto leté, nikdar dotikaje se zemlje;
Švigne iz Atosa zdaj, valovju se morskimu bliža,
Lemnos otočni dovrè, posestvo junaka Toása.
Morfeja najde na tem, ki smerti priličen je brate,
Stisne mu desno ročic izrekši besede sledeče:

Morfej, o silna krepost, ki vžuga ljudí in bogove,
Ti si opiral me prej, opiraj me zdatno še danas,
Bom ti hvaležna navek za tako speljano postužbo.
Bistre zatisni očí Kronidove v spanje oterpno,
Koj ker objemal me bo, in družil se z mano v ljubezni.
V dar sim odločila ti sedalce, ki vedno bo novo,
Čistiga zlata izdelk, moj šantovi sin je Hefestos
Umno polikal je v blesk in pružico tikama zdelal;
Tak pri obedu počíl z nožicama, z glavico bodeš.

Morfej, počitka oblast, nasprot ji sledeče izusti;
Hera, visoka gospá, rojena Kronidu po silnim!
Drugiga, kteri bi bil, vladavniga boga, uspavam,
Tudi šumečih valov Okéana bi se ne anal,
Toka, ki vse je rodil, ki vsemu živetje ohrani.
Samo Kronidu ne smem, gromovniku, bližati prej se,
Dokler ne kliče me sam, de spavati misli, mi reče.
Nekda, kraljica, na led, na polzni, si že me speljala,
Tistiga dneva ko sin Kronidov, izverstni Herakles,
Šel je iz vojske domú, razdjal ko je Ilio slavno.
Ja sim omamil ga bil, orožje vladavniga boga,
Rah mu objemši život; Alcidu ti kvar si navlekla,
Morja i vetra si serd nasprot mu dervila vsih krajev,

Tak de daleko proč od svojih prijateljev gnan bil,
Samši na Kos, na otok. Kronid, se zbudivši, razbiva,
Krogoma boge derví — posebno pa mene iskal je! —
Ak bi uhvatil me bil, ne bil bi poginu utekel.
Noč le otela me je, ki ljudstva i boge premaga,
Skrivši mi varno v naroč; Kronidu se vstavi togota,
Tmine je bal se preveč, nočí ni užaliti hotel;
Ti pa veleváš mi spet, motati se v slično napako!

Odgovorí mu na to ponosno gledavna Junona:
Morfej, zakaj prebudiš opombe si take v oserčju?
Misliš de tako Kronid podpira Trojance v ti vojski,
Kakor upaljen je bil za svojiga sina Herakla?
Skleni, in dvigni se koj! bom dala objeti ti eno
Mojih Karitin, de bo pridružena milka ti vedno,
Morde Pasítejo clo, ki davno želiš jo objeti.
Morfej, obljube vesel, ji reče živahniga upa:
Dobro! prisezi mi to grozivni pri vodi stigejski,
Z roko desnico se tal gojivne te zemlje dotikaj,
Levo pomakaj o tem pomorsko v mokrino šumečo,
Priče de bodejo vsi v okrogu Kronida bogovi:
De mi nakloniš objem Karitin gotovo mi ene,
Mile Pasiteje clo, po kteri že dolgo zdihujem.

Reče; uboga ta hip Junona ga limbaroramna,
Terjanju sličen je rot; po redu zakliče bogove,
Tartara v tmini ki so, z imenam Titani vesolnim.
Kakor izveršila je, uterdila slova s prisego,
Hitro zapustita kraj v oblake debele zavita,
Mimo otokov naprej, tak jaderno spešita dalej.
Gora Idajska je tu, zverjadi vodenčno domovje,
Stopita v Lekton, potem po suhim obrežju je hoja;
Gojzdi košatih dreves treptajo pod nogama Here.

Morfej ustavi se tam, Kronid ne zapazi lazivca,
Jelki ob verhu sedí, ki gore nar višja je bila,
Kviško moleča v sopar obnebja košate mladike,
Gosto v berstovje zavit se vidu gledečiga skriva;
Tici samotni enak, ponočno ki hribe pretuli,
Halkis jo zove Olimp, ljudem pa za čuka je znana.

Hera okretnih stopin Gargarsko višavo dohiti,
Tam jo zagleda Kronid, gromečimu nebu velitelj,
Ker jo osupnjen zazrè, pohot mu previhra vse ude,
Tistimu sličen ko sta se pervič objemši družila
Postlji v ljubezni nekdaj, brez vedenja staršev na tihim.
Urno ji stopi nasprot, besede te krilate rekši:

Kam si namenjena nek, zapustila kak de Olimp si?
Tudi kočije in konj, kar vidim, pripravljenih nimaš.

Pravi kovarno na to prekanjena boginja Hera:
Spešim do konca svetá, htjem viditi mejnike zemlje,
Tudi Okéana tam, očeta, in Tetido mater,
Ki sta v poslopju me, vad prijaznih učivši, zredila;
Te dva obiskati grem, vtolažim de svade med njima.
Dolgo ogibata že se v postlji zakonski objema,
Britko sovraštvo ju je razdvojilo, čute zaterlo.
Konja, ki vozita me po morju, po zraku, po suhim,
Čakata gore me tik Idajske, de vernem se zopet.
Tebe zarad pa sim les obernula dom zapustivši,
De ne porečeš de bi brez vednosti tvoje hodila
V hišo Okéanovo, staniše šumečiga boga.

Odgovorí ji na to pričina gromenja Kronides:
Tje se podati bo čas, poznejši tje spešila bodeš,
Zdaj te objeti želím, se družiti s tabo v ljubezni.
Nikda me tako še ni ne boginja vnela ne žena,
Serca do ženske pohot še tako ni vil ko sedajni;
Ne ko objemši ženó Iksíona vsjal Peiríta
Nekada sim, ki je bil nesmertnim po umu priličen;
Ne ker Akrisija hčer mikavno sim Danejo ljubil,
Ki mi junaka starín je Perseja dala za sina.
Slično me vpalila ni sloveča Feniksova hčerka,
Minos ki bil ji je sin in verli junak Radamantes;
Tudi Semela ne tak, Alkmena ne nekda tebanska,
Ki mu je dala v povoj izverstniga borca Herakla;
Una rodila pa je Dionisa, človeštva veselje;
Vnela enako me ni rumenolasata Demetra,
Tud ne Letone obraz, ti sama ne s plameni takim,
Kakor o dobi gorim previhran pohota do tebe.

Reče kovarno na to ponosna vladavka Junona:
Kake besede, Kronid, o strašni! si ravno izustil?
Tu na višavi želíš objemati mene očitno,
Kjer je vse jasno okrog in vidi me kdor le ozrè se;
Kaka sramota, ojoj! ak naj bi zapazil v objemu
Toti al uni bogov, in drugim oznanil bi djanje?
Nikda ne mogla bi več verniti se v tvoje poslopje,
Tako bi bilo me sram; te dela za skrite so kraje.
Tode — če mika te tak, in tebi če v sercu je všečno,
Izbico skrivno imaš, izdelano ti po Hefestu,
Krasno nališpano, ki se tik ji zapirajo vrata,
Tje ak objema želíš, umakneva tujim se vidu.

Odgovorí ji na to gromenja mogočni Kronides:
Hera, le v mene zaúp! nikdo naj zapazil ne bode,
Krogoma naju oblak zlatovja blešeči prosterl bom,
Hetija vperte očí celó ga prederle ne bodo,
Bistro ki suče pogled, i vsako prešine do jedra.

Rekši objame Kronid suprugo, jo nase pritisne,
Zemlja zbudí se ta hip, nebrojne gošave požene,
Lotosa rosnati cvet, in krokos i kras hiacinta,
Gosto vse krogoma krog, de plavata rahlo na kviško.
Spavata sladko potem v elastično meglo zavita,
Svitlo ko likani zlat, rosila dišave na tla je.

Tako počiva Kronid Gargarski na viši, ljubezni,
Truda i slasti pijan, ter guga v objemu suprugo.
Morfej krepivni sedaj spè jaderno k barkam Ahajskim,
De bi Posejdonu dal prigodbe veselo novico,
Blízo mu stopi in te besede mu krilate reče:

Strogo Posejdon sedaj se brini za zmago Ahaje,
Slave nakloni ji cvet o temu ko spava Kronides,
Ja sim ga v spanje zavil; mu misli oslepil z omamo,
Ker ga je Hera poprej k motivnim objemu zvodila.
Tako končaje letí slovečih narodov do druzih.
Ta pak upaljen hití de trumam Ahajskim pomogne,
Vihra ko strela naprej, in tuli na desno, na levo:

Greki, prepušate tak nemarnoma Hektoru zmago,
Uzme brodovje de vám, nakloni blešivno si slavo?
Ta pa se njemu le zdi; on vriska ker jezno Ahilej
Boja ogiba se zdaj, togoto le pase v oserčju.
Skažimo mi zanaprej, de znamo se braniti sami,
De ne pogrešamo ga, de vpreti se vražniku vemo
Dvigniti sploh se tedaj, mi sledite vsi brez izjemka,
Skite velike i nar močnejši pograbite v brodih,
Glave pokrite si scer s čeladami v deljo sijavnim,
Sulice v desni verté nar ostriši udrite z mano.
Biti vam vednoma spred namenjam, in javalne Hektor,
Priama sin, mi bo stal, ak dvojno i trojno bi huj bil!
Kjer je močnejši junak previden z orožjem šibkejšim,
Hiti premenjati je z jakejšim opešane družbe.

Tako Posejdon velí; in uni zapomnijo sledno.
Ranjeni kralji na mah opravljajo bojne zadeve,
Tideja sin, Odisej, ter Atreja sin Agamemnon;
Šantajo urni okrog, premenjajo sulice, skite,
Čversti dobijo težké, nečverstim igravne se dajo.
Končno ko sami so tud prevideni bili z orožjem,

Spešijo hrabro naprej, in vodnik je bil Posidáon.
Sukal je strašni hanžar nezmerne dolgosti z desnico,
Tresku slepivnim enak; približati nikdo ne tvega
U bitvi pošasti se tej, zagled že omami vojaka.

Hektor vredi potem pogumne kardela Trojanske.
Jarosti ljute sedaj se rukata v bitvi presodni
Morja mračivni vladar in vojvoda svitli Trojanski,
Ta za Trojance namoč, in un za Ahajce se bije.
Morja gromeči talás dviguje Ahajsko brodovje,
Barka na barko bobni, na kermi se kerma prekolje.
Sličniga hrupa napad valovja po bregih ne tuli,
Ker zaderví ga vihar pomorski naviš iz globine;
Hujši ne derska šumot požara v soteski smerečja,
Ker se gošava zažgè in burja viharno zapiha;
Tudi ne hruši orkan jesenski hrastovja po vejah
Sličniga šuma okrog, nar silniši ker se zažene,
Kakor izklici sedaj obojnim iz gerla so vreli,
Gnjeva ko strašniga sta nasprot si divjala naroda.

V Ajasa vmeri ta hip sijavni pogumnosti Hektor,
Najde namenjeno pot, zadene ga sulica v persi,
Vijeta kjer se naskriž jerména dva krog mu telesa;
Jeden je skitni, in meč na drugimu visi o boku,
Točno zadene ta kraj, le petlja ohrani ga kvara;
Hektoru bilo je žal za sulico prazno letečo,
Pa se oberne natrag, de hujši napake se vogne.
Zdaj pa za njim zaderví Telamónjevič urnoma kamen,
Mnogo jih bilo je tam velicih v oporo brodovja,
Eniga zgrabi junak in s tako močjó ga zažene,
Zdatno zadevši mu vrat nad skitam otilnika blizo,
De zavertí ga potres vretenu predivke podobno.
Slično ko dob se preklan po tresku Kronidovim zverne,
In se iz panja sopar gorečiga žvepla poganja;
Krogoma bivši stermé osupnjeni groze in čuda,
Ker grozoviten je grom rušivniga boga Kronida.
Trešil enako je v prah premage navajeni Hektor,
Kopje mu zderkne iz rok, od rame mu skit zavalí se,
Glava čelado zgubí, rožljajo na truplo orožja.
Polne veselja ga zdaj napadajo trume Ahajske,
Upajo vleči ga proč, vanj sulic nebrojno dervijo,
Tode ne steče jim ta, zadeti ga nikdo ne more;
Ker so gosto na mah obdali te dobe Trojanci,
Verli Enej, Polidam, junak plemeniti Agenor,
Tudi Likejski vladar Sarpedon, i Glavkos izverstni;
Druzih ne malo o njem je skite molilo v obrambo,
Nikdo pozabil ga ni, v nemar ga ni pušal nobeden;
Dvignejo rahlo potem stenjavniga v bolu junaka,

Konjama dajo ga v bran, in ta dva odneseta koj ga;
Umni pa z njima kočjaš, ki vodi živahna skakona,
Vihra ko strela naprej, de beržej poslopje dohiti.

Ker do prevoza prispè šumečiga Ksanta naprega,
Reke velike, ki jo rodil je nesmertni Kronides,
Vstavši voznik položí junaka v omami na zemljo.
Z vodo ga drugi kropé, on čuti, pogleda na kviško,
Ter na kolena opert kri bluje penečo iz gerla;
Kmalo pa vnovo na tla se zgrudi, pokrije ga tmina,
Še je omotice plen, terpí še lučaja nasledke.

Vidši Ahajci sedaj v boritvi de Hektora ní več,
Hujši so vreli nasprot, pogumniši, rodu Trojanskim.
Ajas, Oílovi sin, koj sulico jaderno verže
Satneju bistro nasprot, junaškimu Enopa sinu,
Kimu rodila ga je na bregu zelenimu Satne
Lepa Najada nekdaj po žarnim objemu ljubezni;
Tega vihraje predrè naslednik Oíla pogumni
Sredi trebuha in tak, de svepa; se bližajo naglo
Stranke serdite obé, pomešane v strašno presodbo.
Pantosa sin Polidam k osveti je hipno pripravljen,
Nagloma zvest suličar jo verže, Protenor se zverne.
Skoziskoz ledja predrè ostrina mu kopja viharno,
Skluči ta koj se na tla in kerčnoma rušine grabi.
Krikne na glas Polidam besede te krilate rekši:

Zderknula ni mu zastonj Pantóidu sulica britka,
Prazen lučaj mu ni bil silovitiga kopja iz desne,
Čuti nedvomno ga že v oserčju kateri Danajcov,
Ki se bo zdajci valil po tmini v pohištvo Plutona.

Tako le-un; ukavni ta glas užali Ahajce;
Ajasa rani pa bolj ko druge beseda rugavna,
Telamoníjeviča, tik njega je padel Protenor,
Hipno za njim zaderví blešivno ta sulico ojstro.
Scer Polidama, na stran zavitiga, strela ne treši,
Vjel je Arhiloh jo zanj, Antenora sin imenitni,
Tega visocih bogov naklonba poginu izroči.
Kjer se obračne kostí na tilniku glava dotika,
Tje ga zadene strelaj, mu kite privihra obojne,
Tako de rukne z glavó i nosam v oprašeno zemljo,
Prej ko se noga všibí, poprej ko preverne se truplo.
Sinu Pantosovim zdaj besede te Ajas izusti:

Kaj se ti zdi, Polidam, povej mi resnico očitno!
Bil je li vreden ta mož, Protenoru biti plačilo?
Nizkiga plemena ni, tud ne rodovine premale;

Djal bi, de pristni je brat Antenora, sin če mu clo ni,
Žlahte je bližne mu bil gotovo, ni dvombe o temu.

Ajas besedo konča; ta živo užali Trojance.
Akamas Promaha zdaj predere — in hipoma — s kopjem,
Ker mu ta brata je proč izleči za noge poskušal,
Vriska veselja junak, te Akames rekši besede:

Čuj me, nemili narod, grozitbe nikdar ne nasiten!
Tuga, nesreča, pogin, ti niso za trume le naše,
Vam je enaki izíd, vam slično izhajanje dano! —
Pomnite! Promahos kak pohlevno počiva, premagan
Hrabro po sulici tej; doveršena tak je osveta!
Želja navdaja, se ve, mnogteriga moža enaka,
Pušati tud za seboj plačitelja včinjene krivde.

Reče; Ahajce skelí globoko v oserčju beseda,
Zlasti Peneleju kri pogumo po žilah upali,
Ljuto mu vihra nasprot, un vogne se, ta pa zadene
Ilioneja sedaj, de koj na boriše ga treši.
Bil je bogatiga sin ta Forbosa, kterimu Hermes
Toliko blaga je dal, de v Troji mu para ni bilo,
Ilionéja je tem supruga edinca rodila.
Tikam obervi predrè koreninico oka mu tako,
Zenica steče de koj in kopje čepino previhra,
Zruši zadet se na tla prostiraje roke obupno.
Penelej zmage gotov, iz mečnice jeklo potegne,
Mahne ga v tilnik namoč, in glava na zemljo zvalí se,
Sulica notri tičí, z odsekano glavo jo dvigne,
Kakor igravni pastir tam glavico maka zasuče,
Tako jo kaže okrog in radosti vriska Trojancam:

Čujte, Trojanci, poziv! povejte očetu in majki,
Verlim za sinam domá nej točijo solze v poslopju!
Žena pozdravila tud Promahova moža ne bode
Serca veseliga, ker vernili se bomo na brodih
Nekada srečno domú, mi slavni junaki Ahajski.

Reče junak; pretresejo vsim pričujočim se členi,
Vsak se ozira želeč uteči poginu grozečim.
Muze, povejte sedaj, ker bivate v hišah Olimpa,
Kteri Ahajcov nabral je nar več orožja pobitih,
Zdaj ko boritve je tek premenul mogočni Posejdon.

Ajas, Telamona sin, je Irtia vsekal na pervo,
Vnuk je ta Girteja bil, upornikov Mizije vodja;
Mermera vžge Antiloh in Palkeju serce presune,
Merion udri na tla Hipocia, Morisa vžuga,

Protona Tevker podrè, v prepad zaderví Peripeta;
Atreja sin pa potem Hiperénoru boki presune,
Skoziskoz jeklo divjá, razterga mu čreva trebušne,
Tako de duša na hip iz rane zijavne pobegne,
Stisnejo mu se očí, polnočna ga tmina pokrije.
Hujši pa Ajas divjá, Oíleja sin giboviti;
Bil mu ni nikdo enak hitrosti o begu nasprotnih,
Ko je zadel jih Kronid premagane z grozo obupa.

Iliade devetnajsti spev.

Obseg. Ahil se serdu odpové in se v boj podá.

Dviga iz morskih valov se rumeno prepasana Zora,
De podarila bo svit nevmerlim i smertnimu bitju;
Tetida zdaj prinese do bark Hefestove dela,
Javkati najde na tleh Ahila Patroklu pri mertvim,
Britke bolesti okrog zdihajočih obilno tovaršev;
Med nje vstopi nakrat se boginja srebronožična,
Sinu roko podá, izusti te slova in reče:

Pustiva, sin, čeravno bolí, tu tega ležati,
Sklenjeno v nebu je tak, de smert je nemila ga trešla;
Prejmi Hefestovi dar, to krasno bleščeče orožje,
Kakor ob rami še ni človeški enaciga bilo.

Boginja tak; na tla položí pred sinam orožje,
Ganenja čudno vse skup rožlajo naprave umetne,
Združene strah okrog preletí, ne tvega nobeden
Boginji zreti v obraz, preplašeni proč trepetajo.
Zdaj pa Ahilej orod gledaje še hujši jezí se,
Bliskate mu ko plamena dva pod čelam očesi;
Radost upali ga clo v objemu bogoviga dara,
In ko dovolj s pregledam oprav nasiti si serce,
Stikoma materi berž besede te krilate reče:
Da, da! gotovo je bog, orožje ki pošle mi ovo,
Neumerjoči le dlan kaj taciga zdela, ne človek.
Koj se orožiti čem! Skerbí me le nekaj, o mati!
De bi Menetiču môm ne prišlo v tim času muševje
V rane zasekane, tam ne vplodilo gnusne červadi,
Ki bi potem oskrunila drob in ude merliču;
Kajti življenje je proč, in truplo ne otme se gnilbe.

Rahlo overne rekoč mu boginja srebronožična:
Sercu, o mili mi sin, ne daj žalovati o temu!

Meni bo skerb obvarvati ga nadlege muševja,
Ki se požrešno živí glodaje pobite junake.
Ako ležalo bi tu, de leto to celo preteče,
Truplo ne gnilo bi mu, le vedno bi bolj mu cvetelo.
Združi tedaj k posvetu na hip vojaške Ahajce,
Jezo pozabi nasprot Agamemnonu, vodniku ljudstva,
Ter se podajta obá s pogumam opasana v bitvo.

Rekši pogum in silno krepost mu dihne v oserčje,
Vlije ambrozje scer i rudečiga nektara v žile
Mertvimu Patroklu koj, de truplo gnilobe ohrani.

Speši o bregu potem, ob morskimu, slavni Ahilej,
Strašno v okrožje kričí, ter šunta junake Ahajske.
Tisti celó, ki varhi sicer so bivali v ladjah,
Ki kormila so bark z izurjeno vižali roko,
Ali ko hišniki kruh med posle delíti na brodu;
Vsi ti sedaj privihrajo skup, ker hrabri Ahilej
Spravlja v nesrečni se boj, za kiga se dolgo ni menul.
Tudi prišantata tje služabnika Arova serčna,
Tideja sin, stanovitni vojak, in verli Odísej,
Bližata, trudna še ran, se na pike operta počasno,
Ino na perve klopí se zbornice vsedeta spredej.
Zadni privleče se pak Agamemnon Ahajski velitelj,
Silniga vboda bolán, ki v hudimu terganju Kóon,
Sin Antenora, mu je s piko jeklenko ga zvertal.
Zdajci ko združeni vsi so v skupštini bili Ahajci,
Dvigne z besedami tem se jadernonogi Ahilej:

Vojvoda! bolji za naj, ki sva se serditiga serca
Kregala slepo zavolj dekline prebitke togote,
Bolji bi bilo za naj, za mene i tebe, gotovo,
De bi takrat Artemida v smert zadela jo bila,
Ker sim jo zbral si za dar, Lirnesu v premaganim gradu,
Toliko grizlo prahú ne bilo bi slavnih Argajcov
Padših sovražniku v pest o trajanju mojiga serda.
Hektoru to le bilo je v prid; pa zdi se mi, mnogo
Bodo zdihávali še Ahajci prepiru o najnim.
Zdaj pa preteklo na stran, pozabiva, bodi si britko,
Utolaživa ponos; in siloma, ako je treba,
Serdu se jaz celó odpovem, ne kaže mi dalej,
Stati ti termo nasprot. — Na noge tedaj i pokliči
Razun odloga v prepir Ahajce vse kodrolasate,
Skusimo složno mi vsi napadši jih ojstro i burno,
Al so namenjeni res, prenočiti tukej o brodih?
Zdi se mi, rad bo mnogi od njih kolena priklanjal,
Ako mu steče, de živ umakne se sulici naši.

Reče Ahil; namoč veselé bleševi Ahajci
Velikodušniga se Pelida, de serd je potažil.
Dvigne na sedežu pak vojaštva se knez Agamemnon,
Slovo sledečih pomemb, ne stopši v okrožje, izusti:

Hrabri Danajci okrog! prijatli! služabniki Ara!
Mirni posluh stoječimu gre, ni lepo nikakor
Segati komu v govor; to tudi izurjene moti.
Hrupa enaciga kdo bo slišal, al znal govoriti?
Pervi se s tem govorun omamiti, zmotiti dade.
Tebi Pelid razodenem se tu, vi drugi Ahajci
Pazite pridno govor, premislite važne besede.
Mnokrat očitali so Danajci mi mojo pregreho,
Britko me karali tud, in vonder nedolžen o njej sim;
Kriv je Kronid, osode zavist, in tamna Erinja;
Ti so mi tistiga dne, češenja ko dar sim uzel ti,
Tako zasenčili um, udal de sim serce krivici.
Kdo je de vbrani se tem? slepivka to — Ate — vse dela,
Perva Kronidova hčí, ta vsaciga zvije i zmoti.
Rahlih stopin koraka naprej, se tal ne dotika,
Plava o temenu glas človeškiga roda na zemlji,
Vabi v krivico ljudí ter mnogiga vanjo zaplete.
Zvila Kronida je clo, ki smertnih i večnih je pervi,
Nar silovitiši bog; in Hera, čeravno le ženska,
Ga je kovarno potem prekanula istiga dneva,
Ko je Herakleja moč Alkména iméla roditi
V taboru krasnih ograj, ponosnimu v mestu Tebanskim.
Tako Kronid je takrat Olimpu bahaje naznanjal:

Čujte, bogovi me vsi, zapomnite boginje krasne,
Serce me žene de vam oznanim veselo novico. —
Danas pripelje na svit Ilitéja, poroda vižavka,
Slavne namembe možá, ki vsim ukazavati ima,
Kar je iz moje kerví okrog bivajočiga ljudstva.

Hera ponosno na to mu reče kovarniga serca:
Prazna bo ta; beseda nikad ne spolni se ova,
Ako se ne zarotiš, Kronides, mi z ojstro prisego,
Zapovedávalo res de bode vsakterimu rodu
Krog bivajočih ljudí, po tvojemu mozgu rojenim,
Dete, ki maternimu se danas izvije telesu.

Boginja tak; ne svest si Kronid zakrite mu zajnke,
Reče vezavni ta rot, plačuje omamo prihodnič.
Kajti Junona iz viš Olimpa nanágloma splava,
V Argon Ahajski hití, poznala je Stenela ženo,
Roda Perzéjeviga. Pod sercam je miliga sina
Ravno nosila le ta, lun bilo ni steklo še sedem.

Tega na svit, negodniga še, primora; ob enim
Brani Alkmeni porod krotivši porodne bolesti.
Koj se vernivši potem naznani Kronidu novico:

Strele metavni Kronid, prisego doverši mi sveto!
Ravno rodil se je mož, Argajce ki verlo bo vladal,
Stenelu sin, in Perzeja vnuk, Evristej z imenam;
On je iz tvoje kerví, ter Argonu pristni velitelj.

Hera nehá; nezmerna bolest Kronida prešíne,
Zgrabi on zmoto nakrat ob kitah černo blešečih,
Polno oserčje togot, rotí se s prisego slovesno,
Zmota de níkada več k Olimpu i zvezdnim oboku
Se poverniti ne sme, de tam bi bogove slepila.

Rekši zasukne jo zlo, in treši jo proč od Olimpa,
Ta se topí, se topí, ter pade — na dela človeške.
Britko zdihuje Kronid potem še, ko miliga sina
Vidi nevrednih razmer Evristeju delati tlako.
Tako ne morem i jaz, kar Hektor mi kopja presenčen
Ljuto Ahajce morí ob kermah ladij visocih,
Zmote pozabiti več, ki britko mi um je zadela.
Ker pa me zvodil je greh, Kronid mi otamnul je pamet,
Čem spokoriti se tud in dati obilno ti blaga.
Kviško tedaj, oroži se v boj, podbodi še druge,
Jaz pa pripravim o tem darove, katere Odisej
Ti opomenul je vse, pozdravši te v šotoru tvômu.
Mudi se toliko le, če ravno te mika do bitve,
De mi tovarši iz bark darila prinesejo simo,
Tako de sam preceniti znaš, kaj krasniga dam ti.

Odgovorí pa na to mu jadrenonogi Ahilej:
Atreič, vojvoda trum, preslavni vladar Agamemnon,
Stvori le kar se ti zdi, pristojne darove mi davaj,
Ali obderži jih sam; na boj se podajmo in urno!
Dalej ne gré muditi se tu s pogovori praznim
Djanje pušaje v nemar; veliko je dela še treba,
Preden Ahileja spet med pervimi viditi v bitvi
Podirajočiga v prah Trojance s to piko jeklenko;
Tak de imate primer, kak velja sovražnike biti.

Njemu opomni na to v sovetih izurjen Odisej:
Bodi še tako močán, bogovam enaki Ahilej,
Lačnih ne siliti nas pred Ilijo v bitvo s Trojanci,
Kajti boritva ne bo terpela le kratkiga časa,
Ako se sprimejo prav kardela protivne v prepiru,
Ino s pogumam obá navdajo naroda bogovi.
Pusti de prej okrepčajo se s pijačo i hrano

Urnih na ladjah možjé; krepost bo to dalo i zmago.
Ni ga junaka ki tèš, brez jedbe i pitja, bi mogel
Sekati vražnike clo ves dan do večerniga mraka.
Ak je še tako gotov, obnašati srečno se v bitvi,
Žeja ga stare i glad, po malim oterpnejo udje,
Peša krepost, mu tresejo se kolena hodečim.
Ki pa je vina i hran potrebi primerno nasiten,
Ako bojuje celó cel dan se z vojaki sovražnim,
Serce veselo igrá, ne peša mu hrabro koleno,
Dokler i zadni junak iz mesta boritve ne zgine.
Trume razpošli tedaj, omisli si vsakdo kosila,
Atreja sin Agamemnon o tem darove prinesi
V skupštino les, de lastnih očí jih zrejo Ahajci,
Ti pa raduješ o njih se verlo v junaškimu sercu.
Zravno prisezi ti on, pred ljudstvam Ahajskim stoječi,
De se dotikal je ni, de nikada ní se ji bližal,
Kakor približa se mož suprugi po rodu človeškim,
Ti zadovolji se s tem, umiri si v nedriju serce,
On za posledno ti daj dragocéni obed i slovesni,
Tako doverši ti čast, ki takimu vitezu grede.
Atreja sin! ti pak zanaprej v obziru na druge
Bodi pravedniši scer; nevredno ni nikda vladarja,
Z možem umiriti se, ki prej ga je britko užalil.

Tem se oglasi nasprot kardela vladar Agamemnon:
Voljno, Laertovi sin, sim tvoje besede poslušal,
Ti po pravici si vse razločil i krasno govoril:
Tudi prisežem ti rad, že sam hrepenim po prisegi,
Bog-me, krivična ne bo slovesna mi tota beseda!
Ti pa počakaj Ahil, če ravno te mika do boja,
Mudite drugi se tud, pokloni de dojdejo slavni
Simo iz mojih mi bark, in s tem de zaveza se sklene.
Tebi sedaj, Laertovi sin, velivši ukažem:
Hitro izvoli si nar žlahnejši mladenče Ahajske,
Ter mi donesi iz bark darove, katere mu dati
Včera namenvala sva, in deklice sabo pripelji.
V taboru pak Ahajskimu nej merjasca omisli
Taltibios, de zakólemo v dar ga Kronidu i Fojbu.

Temu overne na to tekon siloviti Ahilej:
Atreič, vojvoda čet, preslavni vladar Agamemnon,
Biti bi znala ta skerb spodobniši drugimu času,
Kadar ubitja vihar počitka dovoli nam uro,
In mi divjala ne bo sedajna togota v oserčju.
Zdaj pa ležijo še tam telesa, katere je Hektor,
Priama sin, mi pobil, ko zmago Kronid mu dajal je.
Jesti vi nudite jih, ja rajši bi treznim ukazal,
Razun odloga v prepir podati se verlim Ahajcam,

Gostovanja pa dal zvečer bi napraviti slavne,
Kjer bo že naših sramot razjasnena tenja posledna.
Meni gotovo poprej ničesar po gerlu ne derkne,
Bodi pijača al jed; je vzela tovarša naklonba,
Šotoru v mojim leží, raztergan je z ojstrino jekla,
Vratam obernen obraz, prijatli plakaje v okrogu;
Serce ne terja sedaj ne gostbe, ne hrane, ne pitja,
Ampak uboj le in krí, le grozo in stok umerjočih!

Odgovorí mu na to v sovetih izurjen Odísej:
Peleič, iskren Ahil, izversten junak med Ahajci!
Bolji si v bitvi ko jaz, in hrabriši res ne le malo,
Tode v modrosti bi znal mnogterno prevagati jaz te,
Kajti že dalej živím, zatorej opazil i več sim,
Mômu sovetu tedaj ukloni oserčje ponosno.
Koj naveličan je mož boritve in bojniga hrupa,
Britko če jeklo kosí ko bilkice lačne junake;
Košnja je kratka, in scer tud vago Kronides obrača,
On ki borivnih osod vladar je v človeškimu rodu.
Bomo Ahajci mi mar žalovali s trebuham o mertvih?
Vsaciga dneva nebroj zaporedama hrabrih pogine,
Kdo žalovanja bi tak nezmerniga težo prenesel?
Dajmo tedaj usmertjeniga zakopáti spodobno,
Ter mu žalujmo ti dan, potem utolažimo serca.
Spomni se hran, posluži pijač, de bomo še hujši,
V jeklo zaviti, ko gre, krepkejši se bíli z nasprotnim,
Z vihro upaljenih trum. Potem pa nobeden vojakov
Ondi ne mudi se dalj, ne čakaj mi drugiga klica!
Kajti opomba bi ta v pogubo taistimu stekla,
Ki bi se v brodu mudil; mi združeni zvesto ob enim
Udrimo v grozni poboj nad konje jahavne Trojance.

Reče; pridruzi si pak dva slavniga Nestora sina,
Ter Meriona, potem Filida Megita, Toanta,
Sina Kriontoviga Likómeda, scer Melanipa.
Skupno se vsi podajo ti hip v Atridovi šotor,
Točno doveršijo tam po danih ukazih opravke.
Sedem obečanih koj trinožnih izvolijo kotlov,
Dvanajst konj, i desetkrat po dva umivavnika zlata;
Dela umetnih žená, brez madeža, vzamejo sedem,
Osma je Brizeja hči, lepolíčna prekrasna divica,
Ter zlatovine deset natehta talentov Odisej;
S tem se pomika naprej, tik njega z darovi mladenči,
Skupštine v sredo vse to postavijo, in Agamemnon
Dvigne se. Taltibi pak, priličen po glasu nesmertnim,
Blizo vladarja stojí, merjaseca hrani v naročju.
Atreja sin zdaj jadernih rok se stegne po nožu,
Vednoma visel ki je ob toku mu britkiga meča.

S tem pervence šetin merjascu obrije i rame
Dvigne na kviško potem; molčeči Ahajci v okrogu,
Kakor običaj velí, poslušajo kneza besede,
Ki, proti nebu pogled obernjen, prisego to reče:

Pervi Kronid, nar višji bogov, nar slavniši, čuj me,
Gea i Heli potem; Erinje, katere človeka
Ojstro pedepsate tam, ki tuki krivično priseže!
Nikada nisim se jaz dekline Brizejke dotaknul,
Nikda v priležbino slast, i nikda v drugačno namembo;
Bivala v šotoru je nedotíkana v izbici lastni,
Ako ni res, pošlite mi vse neskončne napake,
Ktere prisodite scer izustniku krive prisege!

Reče in praseta golt preseka z okrutno jeklenko,
Taltibi pak z vertečo rokó ga v sivo valovje
Ribam zažene v obéd. Potem se pa dvigne Ahilej,
Ter beseduje rekoč Argajcam boritve želečim:

Istina! res je, Kronid, slepoto človeku nakloniš!
Nikada Atreja sin bi njedru mi tako zapalil
Serca ne bil, dekleta nikad uzel mi po sili,
Ti le, pogina vesel, si mnogimu dati namenul
Ljuto prenagljeno smert po verstah Ahajskiga polka.

Zdaj pa k obedu le koj, potem se zedinimo k bitvi!
Tako junak, ter ga razpustí, sobór nepokojni,
Urno razidejo se, i vsak gre na lastno brodovje;
Mirmidonci potem pregledajo skerbno darove,
Ter jih znesejo na brod Ahileja rajske podobe,
Spravši v predela jih tam, odločijo deklicam izbe,
Konje odpeljejo v tem pravedni v konjišnico hlapci.

Brizeja hči, bleščeca lepot, ko zlata Citera,
Vidši presunjeniga Patrokla z ojstrino jekla,
Pade o njemu na tla, ihtí in zdihuje, i terga
Gerla lepoto, nedrija kras, i lici cveteče,
Zraven pa to govorí deklina Heteri prilična:

Dragi mi Patroklos, nesrečnici mili prijatelj,
Živiga v šotoru sim zapustila tebe odidši,
Sada vernivši se les te mertviga najdem, o vodja!
Tako zadevajo zmir napake me, ena za drugo.
Moža, katerimu sta me mati in oče udala,
Zrela predertiga sim pred mestam z ojstro jeklenko,
Brate ljubljene tri, iz ravno te majke rojene,
Grozna uzela mi smert je istiga dneva pogube.

Rahlo tolažil si ti, ker jaderni mi je Ahilej
Moža umoril i grad razdjal je veljaka Mineta,
Rekši de ženo me boš zaročil Ahileju slavnim,
De me popelješ domú do Ftije na lastnimu brodu,
Tam pa omisliti češ mi med Mirmidonci ženitbo.
Obžalovala tedaj, tak miliga, vedno te bodem.

Tako ta plaka; okrog zdihujejo druge ženice,
Vidno po Patroklu, da! zares pa le lastni nesreči.
Njega, Ahila, o tem podbadajo knezi Ahajski,
Krepi de s hrano život, pa on zdihovaje se brani:

Molim, ubogati ak bi hotli me dragi prijatli,
Ne ukazujte nikar, de truplo bi s hrano tolažil,
Ali s pijačo sedaj, britkost prevelika me tare,
Hočem postiti se še, terpeti do pozniga mraka!

To doveršivši pustí oditi vse vodnike druge,
Atrida le ostaneta tam in verli Odisej,
Nestor, Idomenej, ter Feniks, jezdnik izurjen.
Ti ga tolažijo zdaj, ne da utolažiti on se,
Dokler oserčja dovolj ne nasiti krovaviga boja.
Spomni prijatla se zmir, in britkoma tako zdihuje:

Nekada meni si ti, nesrečni, predragi prijatelj,
Stregel v šotoru sam s prijetno dišečim kosili,
Skerbno, izurjenih rok, Ahajci ko vreli na boj so,
Grozo pogina sejoč med konje jahavnimi Trojci,
Zdaj pa usmertjen ležiš! zatorej mi serca ne gane
Vino, ne gostba jedí obilne zaloge po ladjah;
Tebe ni več! i nikolj ni mogla me hujši zadeti,
Ne če bi prišla celó novica očetove smerti,
Ki neizmerno solzá po dragimu sinu preliva,
V tem ko na polju se ta sovražnimu bije za babo,
Žensko nečistih namér, za Heleno slastno s Trojanci;
Ne če pogine mi sin premili, ki v Skiru mi raste,
Neoptolem, če je živ, moj sinko podobe nebeške.
Upanje bilo poprej v tih persih je mojimu sercu,
De bi doveršil jo sam od konje redivne Ahaje
Daleko proč, pred Ilio tu, ti v Ftio se vernul,
Ino prepeljal mi tje iz Skira na hitrimu brodu
Sinčika boš, ter moje mu tam razkazal imetje,
Blago, družino, posest, visociga slemena hišo.
Žalibog! misli so mi, de v grobu počiva že Pelej,
Ali de malo le živ, po tugi ko starosti zdelan,
Plašno ozira se kdaj poslanca bo žalosti vgledal,
Mojiga ki mu na dom prinese novico pogina.

Tako plakaje nehá, okrog pa zdihujejo knezi,
Živo spomnivši se vsak o temu kar pustil domá je.
Tužne zagleda Kronid, britkosti usmili se take,
Ganjen Atinji nakrat besede te krilate reče:

Mila mi hčí, tak čisto v nemar si viteza djala!
Al se ne spomni ti več Ahileja verliga serce?
Glej ga sedé pred ladjami tam visokonosatim,
Kako se v joku topí po dragimu svomu tovaršu!
Drugi k obedu so šli, le on ne dotakne se hrane.
Pojdi i vlij mu nektara ter ambrozie sladke
Rahloma v persi, de glad vojaško ob moč ga ne dene.

Tako Ateno Kronid podbode že samo želečo.
Slično kot orel iz viš obnebja s perutmi širokim,
Boginja splava sedaj po zraku, ohlipje delivši,
Tje kjer Ahajci se v boj napravljajo; slavnim Ahilu
Nektara vlije i slad ambrozie rahloma v njedra,
De ne opeša mu moč kolen in opersja po gladu
To ko doveršeno je, se verne v poslopje Kronida.

Uni sedaj iz jadernih bark začnejo se gnesti,
Kakor ob zimi iz viš privihrajo goste snežinke,
Ako nevihte nagon jih suče ledeno po zraku,
Tako sedaj nebrojno čelad, slepivo blišečih,
Vihra iz ladij na vid, in skitov gerbovih ojstro,
Sulic jasenovih, ter oklepov čversto kovanih;
Dviga na kviško se blesk, je zemlja svitlobe vesela,
Silno donijo okrog idočih koračenja možev.

Sredi te množice zdaj napravlja se rajski Ahilej,
Strašnoma škriplje z obmí, pogledi mu bliskajo ljuto,
Kakor požara osvit; nepreterpljiva bolest mu
V sercu divjá; serdivši se tak Trojanskimu rodu
Zgrabi Hefestovi dar izdelan umetno za njega.

Pervič okoli golen si dene golenke branívne,
Ter s priponami jih srebernimi krepko uterdi;
Persi široke potem zavarva v železne oklepe,
Hanžar jeklen, sreberno kovan, obesi na rame,
Dvigne na kviško iz tal olišpani skit silovíti,
Ta se zabliska tičas kot luna večerna o šipu.
Jako v okrožje valov mornarja zasveti požara
Daljni plam, ki visoko bleší na samotni planini,
Kadar siloma jih, nerade, tira vihar tje,
Od prijateljev proč, veršé v ribovíto širjavo;
Tak iz Ahiloviga umetno kovaniga skita
Prostre po zraku se blesk. Čelado pa težko si dene

Naglo na glavo potem, ta sveti ko zvezda danica,
Gosto se vije na njej iz zlata predena griva,
Ktere obilno Hefest grebenu je svitlimu vdelal.
Samši poskuša sedaj v orožju se verli Ahiles,
Ali prileže ko gre životu se rajsko darilo, —
Perju enako se zdi, perutnici slično ga dviga.
Zadnič ovitku izdrè očetovo sulico težko,
Krepko, veliko pošast, ki sukati nihče Ahajcov
Mogel je ni, le samo Ahil je znal jo metati,
Piko jasenovo to, katero naverh Peliona
Nekdaj očetu Hiron v pogubo protivnih je vsekal.

Alkim in Avtomedon o temu napregata konje,
S krasno napravo život pogerneta umno, v čeljusti
Deneta berzdi potem, potegneta vajete v sedež
Terdni nazaj, ter nagloma bič krepak i priličen
Prime Avtomedon, ter skoči v sedalo kočije.
Zadej pa plane na voz poboja hotiven Ahilej,
Ki se orožja bleší, kot sonce na jasnimu nebu,
Groznoma glas njegovi doní očetovi vpregi:

Ksantos i Bali, pozor! o slavna sinova Podarge!
Skerbita bolji mi dnes, de vodja pripeljeta zopet
Medju Ahajce nazaj, potem ko se boja nasiti,
Mertviga tam, kot Patrokla, ne pušati v prahu.

Odgovorí mu na to priprežen, pa jaderni Ksantos;
Glavo pobesi o tem, zavalí se mu griva po vratu,
Skozi obroč na jarmu do tal, i pokrije mu lici,
Dala besedo pa je Junona mu limbaroramno:
Bogme, nedvomno za zdaj otmeva te hrabri Ahilej!
Tode pogina se dan brez najne krivice ti bliža,
Tako je sklep mogočnih osod, silovitiga boga.

Tudi Patroklu iz ram orožja ti niso Trojanci
Stergali v boju zavolj pomude, al najne lenóbe,
Bog silovit, ki Leto ga je lepolása rodila,
Sprednimu v boru pogin mu dal je i Hektoru slavo.
Severa sapo, veruj! ki čisla se perva hitrina,
Midva prehitila bi, pa tebi namenjeno tak je,
Tuki doveršil de boš, junaku i bogu daritva.

Tako končá, ustavi mu zdaj Erinja besedo,
Reče pa jezno na to tekon siloviti Ahilej:

Kaj govoríš o smerti mi Ksant? potreba ni tega;
Dobro razumim i sam, de proč od očeta in majke
Tu me zadela bo smert; pa to se zgodilo ne bode,

Dokler na polju neviht dovolj ne presučem Trojanca.
Reče, in huj! med pervim naprej z okopitjeno dvojco.

Mazepa Jovan,

Hetman ukranjski dôbe Petra Vélikega.

Pravlica zgodbe resnične po Byronovi istiga imena slobodno peta in pomnožena.

Wolle Gott, dass wir Verkünder
Seien einer jüngern Schaar,
Deren Bau und Wuchs gesünder,
Höher sei, als unsrer war!
Dies ist, was wir — nicht geloben,
Nein! — vom Himmel nur erflehen;
Und ihr selbst seid ja Vernünftige,
Die im Jetzt erschaun das Künftige,
Die an junger Saat erproben,
Wie die Früchte werden stehn.

Uhland.

Vvod.

Si parva licet componere magnis.
(Če malo strinjati sme se z velikim.)

Virg. Mar. Georg. lib. IV.

Sloveči v Grejci starodivne dobe
Pred Kristusom pet sto in nekaj let
Je živel, prost napake muk in zlobe,
Pobožen mož za blagor ljudstva vnet;
Epimenid so ga imenovali,
Med tiste je osobe slavne štet,
Kim so priimk sedmero modrih dali.
Je v Kreti na otoku rojen bil,
Po vsem so Grškem dobro ga poznali,
Timveč ker tud ko pesnik je slovil.
Za svèt so ga po redu vsi prosîli,
Ko jim napad nezgode je grozil.
Tak so enkrat Atenci v strahu bíli,
Ter so ga koj poklicali v Aten;

On jim pové, v čim so se pregrešili,
Katerih krivd in uzrokov so plen,
In kakošna za greh je tak pokora,
Da se pokrajša šibanja namen,
In boljega nastopi časa zora.
Storili so, kar reče slavni mož,
In čuti koj se njih bogov podpora;
Protivnika pobegne vražna množ,
Pojenjajo bolezni, strah in kuga,
Zapazi cvet se kmalo upnih rož.
Premeni se v veselje občna tuga,
Ko sreče blesk se verne vidno tak,
Naj bo gospod, al kmet, al prost, al sluga,
Raduje se premembe sladke vsak,
Ter sklenejo darilo dati zlato
Dobrotniku v zahvale tehtni znak.
On reče jim: To meni je le blato,
Z enakim jaz telesa ne težim,
Darujte mi, in plačan sem bogato,
V spomin na vas edino to želim,
Iz olike Minervi posvečene,
Spoštlivo ko sedaj pod njo stojim,
Le drobni brsteč vej'ce mlade ene!
Mu dajo ga; on gre vesel domú
In varje brst ko znak visoke cene.
Prigodba ta ni bila glavna tù,
Sem jo povedal, da moža poznamo;
Zdaj več ne bom pravlici vil sledú.
Nekdaj ta mož podá se v neko jamo
Idajske gore severne platí,
Skrivnosti višje premišljuje tamo,
V zamaknenje se bolj in bolj topí,
Pozabi svet, na svoje vse pozabi,
Poslednoma zadremlje in zaspí. —
Življenja čut čedalje bolj oslabi,
Naslonjen tam, ko da bi mrtev bil,
Roké, nogé in glave več ne rabi,
Kerví se tok po žilah ni cedil.
Tak prvi, drugi, tretji dan mu steče,
Je tedna konc, je mesec se vršil;
Končano leto, drugo stati neče,
On spí in spí, ne čuti bega let,
Ne vtrudi ram, mu ne otrpne pleče.
Tak zmir naprej do godin štirdeset. —
Med tem je šlo vse drugo po navadi,
Po malem se premeni grški svet,
Domáčijo na njem se tujci radi,
Tedaj je bil obilniši prihod;

To napeljá posebno zarod mladi,
Da rad objame najdeno drugod,
In tako v tej štirdesetletni dobi
Premenjeno je bilo vse povsod.
Epimenid sedaj se v svojem grobi
Predrami ter — obrne se domú;
Pa kaj je to? — on stari zvest milobi
Navadnih krajev iše — ni jih tù!
Popraša kaj, zdi prašanim se smešno,
Nekdajnih vad in mnenja ni sledú,
Je vse drugač, pozabljeno poprešno.
Sedanje pak je njemu nova stvar;
Kar vidi, zdi se abotno al grešno,
Ne vgane več, kaj je soseski mar,
Ob kratkem: Sin pretekliga je časa,
Tekoči za-nj nerazumljiv je kar. —
Tak je zmenoj — pa ne v pregledu krasa —
V obziru le na spanja dolgi tek,
V obziru na premembe vad in glasa,
Ki nakopiči jih ta pusti vek,
Ne meni le, občinsko vse okrogo,
Kdo rajnih bi spoznal Slovenjo nek? —
Če kdo tedaj — ne bo jih, djal bi, mnogo —
Te stike bral, al brati slišal bo,
Naj gré nazaj, prijazno v srcu slogo,
Teh dvajset let; tam je korén za to.
Takrat smo vsi enako še pisali,
Je manj besed ko misli mar biló,
Smo terna v perst, ne črke v trn se bali,
Če kaki grm ni vs po volji bil,
Smo vlke v njem, ne tičic preganjáli.
Tak nam je čas kaj malega rodil,
Ne da bi za-se tù ali tam slovelo,
Al da od nas bi kdo se kaj učil,
Veljavo le pepela da b' imelo,
Ki včasih njivi ploda mnogo dá.
In tak izid želí sledeče delo,
Bog daj, Bog daj, da bi doseglo ga! —

I.

Je bilo dneva po pultavski bitvi,
Kjer Svenje kralja sreča zapustí,
Razdjana vsa po ojstri bojni britvi
Na vseh platéh vojaštva množ leží;
Krepost in up v okrutni krvolitvi
Nezvesta kot ostale vse močí,

Topovje konj'ki, peštvo, druge sile,
K zmagavnemu so caru prestopile.

Tak Moskovi sloboda je oteta
Prihodnosti do dne strašnejšega,
Do dobe zmot, do hujšega še leta,
Ki smelši silniga protivnika
V sramoto grji trešniti obeta,
V pokvaro večji, v globočino zla;
Prekuc glavarju z visokosti čela,
Vsem drugim tresk — al čudonosna strela.

Tak vrgla zdaj je kobre pest osode,
Bežati kralj je moral noč in dan,
Po pustem, lužnem, čez dereče vode,
S krvjó oblit iz lastnih, tujih ran,
Jih pade tma branivših beg nezgode,
Očitanje pohlepa dik nastran
Pustijo vsi v tej noči tužni, ljuti,
Das' reče vsak, kar misli, sodi, čuti.

Ubit je konj, Gijeta dá mu svôga,
Objemši sam na ruski zemlji smrt,
Ta dirja z njim veliko milj okroga,
Pa pade tud od žeje, truda strt,
V gošavi zdaj prvotnega še loga,
O blesku ogenj daljnih ruskih črt,
Ki ožji zmir pretijo ga obdati,
Počitka kralj je moral si iskati.

Je to korist, je to naroda slava,
Za kteri ljud veselo vse vam dá?
Drží ga komaj kviško še narava,
Pod hrast visok tovarštvo ga peljá,
Skelé ga rane, trudno kima glava,
Umira moč, on mraza trepetá,
Pregreta krí v posredji tem le kratkem
Ne dá mirú mu najti v spanji sladkem.

Tak žalostno je bilo za-nj te dôbe,
Poguma to mu v srcu ne podrè,
V napadu tem težav, nesreč in zlobe
Pokorne so nadloge volji vse,
Trpljenje, trud, grozivne vse gonobe,
Kar scer na zemlji pusto, grenko je,
Vse vkloni se ti duši tako zmožni,
Ko pred ob sreči polki mu podložni.

Pešica vodjev, mala, tužna, trudna —
In sam ta dan storí, da je na tim —
Pa zvesta tak in smela, trezno budna,
Preslavne da z imenom jo častim,
Na tleh leží, posamši vsak, pa čudna
Do kralja je ljubezen lastna vsim,
Pripravljenim pogube ga oteti,
Vojaško al ob enem smrt objeti.

Mazepa si nareja počivalo
Pod streho gosto hrasta starega,
Robat on sam ko hrast in mlajši malo,
Ukranjski Hetman studnega srcá,
Otepe konju grivo, ogrinjalo,
Odpne opas, kar scer ovire dá,
In ker ga trud po dolgem dirku davi,
Ležiše rahlo z listja mu napravi.

Ga veselí, da jed mu vrlo teče,
On bal se je dozdaj nevarnosti,
Da ji tekon ugnani ne odreče,
Ker burje gnjev divjá na vse platí,
Pa krepka sta ko jeklo drob in pleče,
Le malo jed, ležiše ga skrbí,
Gotov premoči vso nasprotno silo,
Storí na klic kar je potrebno bilo.

Tataru je pokornost prirojena,
Na rahli mig, na prvi klic prispè,
Če tisoč jih je skupaj, samo ena
Beseda le, že znano mu je vse,
In kadar noč ni zvezdno razsvitljena,
Po tmini dalje dirjati mu je,
Gospodu sledi zmir po stari vadi,
Marljivo kot košuti jelen mladi.

Kjer dobovih je vej gostejši sreda,
Mazepa plašč razgrne svoj širok,
Orožje al po redu je pregleda,
Ker beg je bil težaven, šlo je v skok,
Al jeklo kje jermenov ne objeda
Al ni oguljen samokresni tok,
Al še kremen drží se petelina,
Al drugo vse je prava gotovina.

Sedaj vojak častiti ne zamudi
Jedila vzet' iz torbe, čutare,
Najpred postrežno kralju ga ponudi,

Večerjica če ravno majhna je,
Potem po vrsti vsem sledečim tudi,
Na lastni glad on kar ne misli še,
In manj skrbí za dan, ki ima priti,
Ko kak jedun o gostbah skopoviti.

Te borne kralj večerje, slabe, male,
Nekoliko užije suma prost,
Prijaznost ta je vredna vse pohvale,
Ga dvigne čez terpljenje in britkost,
Potem on reče: Naše trume zale,
Ki bila je sovražni strup in ost,
Nobeden ni ne v bitvi ne v posveti
Znal kakor ti, Mazepa, zmir zadeti.

Na zemlji vsi prestrani, širni jako,
Od Aleksandra do današnih dni,
Ne najdem dveh ubranih krasno tako,
Kot sta vi dva, Bucefal tvoj in ti,
Vseh konj'kov čast premeni se v opako,
Kjer dirjanje se tebi treba zdi!
Na to Mazepa: Delja ni velika
Do tje, kjer mi izrasla je ta dika.

In kralj potem: Razloži to bolj jasno,
Ti jahanja učil si se lepó
Mazepa reče: Bo za tu prekasno,
Imamo še koračiti trdó,
Scer paziti v okrogu pravočasno,
Sovražnika veliko je strašnó,
Prej ko rešivná nas objame senca
Derečiga na levi Borostenca.

In spanja vam potreba je velika,
Jaz mislim straža biti vam ta čas
In trumi vsi. — Al mene hudo mika,
Pristavi kralj, da slišim bazne glas,
Dosežem tak, da saj dremote slika
Počitka mi pokaže v delji kras,
Sedaj zbujen sem tako še, da spanje
Za mene je le prazna želja, sanje!

Torej se zgodi! — V to namembo glavno
Je misliti let šestdeset nazaj,
Dosegel bil sem dvajset godov ravno,
Jan Kazimir vladar je bil tedaj,
Dvorančič jaz, mu služil sem pripravno,
Krepak in zvest, pogumen, živ strežaj,

Ugodnih vad, prijaznega pogleda,
Iz ust ko med mi tekla je beseda.

On mož učen, modrosti cvet gotovo,
Drugačen vès ko vaša visokost,
Si ni svojil držav, da bi na novo
Zgubaval jih, željá enacih prost,
Vladanje mirno teklo je njegovo,
Le zbor je bil kadkada trda kost,
Scer marno delal, tenko tehtal sledno,
Za vid in prid naroda skrben vedno.

Domá napák pa bilo je ne malo,
On ljubil je poduk in lepši spôl,
In to mu je nemira mnogo dalo,
Zbudilo mu skrbí in brig dovolj,
Ko ga je pa razsrdje prenehalo,
Je bil kroták, dobrota, srce zgolj,
Ter knjigo vzel je v roke, prešne daljši,
Al ljubico izvolil drugo — zalši.

Potem so pa pojed'ne nastopile,
Poklical skup je celo Varšavo,
Vse družbe zdaj so blesku se čudile,
S katerim pir sijal je daleko,
Nebrojne pesmi kralja so častile
Trdivši, da je poljski Salamó;
En sam je bil satirika se skazal,
Bahaje da pohvalne on ni mazal.

Tak zbornica je bil ta dvor slavitnih
Igravcev, igrokazov, tak naprej,
Skladavcev umnih, pevcev imenitnih,
Kar bilo scer slovečega tedej,
V število djal je vsak se poglavitnih
Ni gledal zlo, da ne preskoči mej,
Tud jaz sem pel, to-da Bogú se vsmili!
Podpisal pak sem: Tirside po sili.

V tem času bil je velikaš na dvori,
Iz hiše slavne, starega rodú,
Bogat nezmerno kakor ruda v gori,
Prevzeten, poln napuha in hlapú;
Blešil je krog ko sonca svit ob zori,
Imel zlatá je, vsakega darú,
Da v trumi vsi teh zborov sreč in dike
Mu kraj prestola bilo ni prilíke.

Zateleban pa bil je v zlato tako,
In rodovine svoje pergamen,
Da zapeljan po zmoti, v kteri jako
Se abote in praznih vidi tenj,
Je ceno teh za svojo vzel opako,
Za vrednosti osebne slavni plen,
Pri ženi pak koristi to mu malo,
Kar se nam bo očitniši skazalo.

Ker ona je drugač o tem sodila,
Od njega mlajši godov trideset,
Je dan na dan dolžnost ji bolj grenila,
In žal je bil zakonski ji obét,
Je upala, po snagi se solzila,
Zlo bala se sramote, druzih štet,
Scer sukala ob uri šal in plesa
Marljivo po mladenčih krog očesa.

Je čakala, kot vidi se navadno,
Prigodbe le, ki staja sčasoma
Najstudniši osrčja zimo hladno,
Da z gizdo preskrbí zaročnika,
Ki je v ta raj potem kazalo sladno
Mnogteremu preplašnega srcá,
S katero pak se tisti malo hvali,
Ki so mu jo po vsi pravici dali.

Mladika bil sem vrla jaz te dôbe,
Ni bilo ga, da bil bi me dospel,
Ne žlahtnika, in druge ne blišobe
Gotovo stop sem prvi vsem prevzel,
Krepák in čvrst, omikane podobe,
Obraza mlad in lep, izvit, vesel,
Ne kakor zdaj, nakrišpan, temnogleden,
Prijaznosti lepôt le malo vreden.

Ob kratkem: bil takrat sem vès drugači,
Ker skrb in boj, posebno časa tek,
Mi zgreni dušo in mi čêlo spači;
Vseh, ki so me poznali tisti vek,
Prej ko me vreme starosti potlači,
Kdo bi spoznal današni dan me nek?
Trdite jim: To strela je nekdanja!
Porečejo: Kaj še? Se mu le sanja!

Scer se je to premenulo že davno,
Prej ko mi čas oglodal je kostí.
Pa leta mi, saj veste, niso ravno

Potrle ne poguma, ne močí,
Drugač bi zdaj ne pravil tù zabavno
Prigodbe stare v senci dobovi,
Kjer mojega ležiša strehe zračne
Brez luči zvezd nebesa so oblačne.

Terezije obraz, život, postava —
Da med menoj in drevom, zdi mi se,
Taistim tam po zraku svitla plava,
Tak močna je spomina sila še,
Pa dana ni besede mi veljava,
Dopisati, kak lepa bila je,
Popolnoma krasota vsa iztočna,
Kot zdela jih poljaška kri mogočna.

Čerkaško bistre je očí imela,
Ko zdaj nebó nad nami črne tak,
Velike, jasne, v njih nje duša cela,
Kreposti sveste si, gotovih zmag,
Iz punčice pa blagost je blišela,
Kot lune svit skoz nočno črn oblak,
Milota vse, pol upanje želječe,
Tirjava pol prirode hrepeneče.

Kot mučenik, izdihajoč na koli,
Obrača na nebesa še okó,
Ko da bi smrt mu bila ta po volji,
Predsladje dik nadzemeljskih celó,
Tak' nje pogled sočutje prosi, moli,
Če rahlo ne, ga siloma dobó;
Obličje, vrat, kar scer je še očito,
V miloto zgolj je bilo vse zavito.

Kaj treba več? Sem ljubil jo, in marno,
Presrčno še jo ljubim dans ta dan,
In kakor sem, tak' ljubim zlo in žarno.
Brez mere vse, oviri vsaki v bran,
Clo v srdu čutim še ljubezen parno,
Od nje do zdaj, do starosti peljan,
V spominu bivših, upu pridših časov,
Dospel sem tak' do dôbe zdajnih glasov.

Zdihaval sem, sem gledal strmo-milo.
Gospá molčí, nje gled pové mi vse, —
Dovolj je glasov, znamenj je obilo,
Sploh slišanih, razjasnjenih še ne,
Netil osrčja, ki z veliko silo
Pršé iz žara žile srčnice,

Rodivši duš razumenje tak' novo,
Kot iskreno, dostojno, in gotovo.

Trpeče to vezila dá in skrite,
Ki vižajo, ne vedši kdaj, ne kam,
Na skrivnem, kot električne so kite,
Palivni tje po lastnih potih plam.
Sem žaloval, očí imel zalite,
Pa vendar bil je vedno za petam',
Dokler ji nisem zbudil misli za-me,
Občutke vse po vrsti speljal name.

Sva shajala potem se bolj pogosto;
Ugodne so prilike, kraj in čas,
Enkrat že mislim razodet' se prosto,
Šeptaje pak mi vmrje plahi glas;
Potem so igre, znane vsem zadosto,
Enacih ker so društev splošni pas,
Zabave le, vse prazno in neslano,
V potrato ur in pameti skovano.

Ob igri tej — imé se mi ne zbudi —
Sem zraven nje, le po naklombi kar,
Ki ravno tak sem jo pozabil tudi;
Ni bilo mi ne zgub ne prida mar,
Vesel, da me o njej primerljej mudi,
Ki vès ji je posvetjen srca žar;
Marljivi straži pazil sem enako,
Da pazile, Bog daj, bi naše tako.

Je bila vsa — zares, ne le se zdela —
Zamišljena in brez deležnosti,
Ne žalostna, ne skrbna, ne vesela,
Naj zmaga, al naj v igri kaj zgubí,
Metati le je listeke hitela,
Očitno, da jo druga reč morí,
In ne igravcu ponavadne želje,
Da bi petic ji kupček dal veselje.

Nenadoma ko nagli blisk zasveti
Mi v glavi zdaj prepričba radostna,
V obnašanju da takem razodeti
Je nekaj, kar obupati ne dá;
Ob enem se v besedah čuti vneti
Razvijejo, ne ravno stikoma,
Zgovornost ni v žlabranju se spoznala,
Veljalo je — da me je poslušala.

Ki prvikrat posluša, se ne brani
Poslušati enako drugikrat,
Saj niso led, al hlodi otesani,
Kak rahel bran še ne bodeč osat,
Občutki njih ne z jeklom zakovani,
Da bilo bi se trde borbe bat';
Vse jih zbudí, kar mahoma zablisne,
In kar zadene, se globoko vtisne.

Sem ljubil in sem ljubljen bil protivno;
Vam, pravijo, da znana ni ljubav,
Če je to res, kar reče se le skrivno,
Govor pokrajšam zvitih let oprav,
Bo zdelo Vam se abotno in divno,
Pa včas ni moč zatreti vseh nastav,
Al tak po Vaše, želje vse vkrotiti,
In zraven še vladár narodom biti.

Vladar sem bil čez vrste trum stotérne,
Ki vrele skup na rahli moj so klic,
Ko da bi čule trombe glas večérne,
Al da veljá poljub le mladih lic,
Vršele v smrt in tuge neizmérne,
Ne zmenši se za plesk in lesk petic,
Čez mene pak in srce zamotano
Mi ni močí najmanjši bilo dano.

Sem ljubil jo in ljubljen bil sem tudi;
Ta reč je lepa, sladka, rajska vsa,
Le škoda, da v najslajšem konc jo zgrudi;
Skrivaj sva se v nje senčnici sešla;
In sreče slast, ki tam se mi prebudi,
Bil upanja je cvet najvišjega,
Vsi dnevi skup, poprej, poslej opazni,
V primeri tej so nič, so hlap le prazni.

Ta ura sama, gola in edina,
Je vredna več ko vse preteklih let,
Od prvih dôb veselega spomina,
Do zdaj ko jih je skor devetdeset.
Ukrajno celo, kar ji je lastnina,
Vse dal bi rad, doseči srečo spet,
Na zemlji tej ničesar ne imeti,
To uro pak le enkrat še živeti!

Dvorančič biti, ki mu sreča dala
Ni druzega ko srca up in žar,
Ki ni imel ne zlata ne korala,

Ne dragotin najmanjši sence stvar,
Naklomba mu le meč je prispoznala,
Za silo dni prihodnih čutni dar,
Prebrisan um, krepost, in sklepa silo
Mu čvrsto je prirodje naklonilo.

Skrivaj sva prišla skup. — Mnogteri meni
Da dvojna slast je to, ko druži tak',
Moj čut, moj um ljubezni tak ne ceni,
Jaz dal bi bil življenja dihljej vsak
Za pravo, vsem, ki bili so rojeni
Razkazati očitno sreče znak,
Mi bila je skeleča tuga vedno,
Uživati ko tat veselje sledno.

V zaljubljene so vsi pogledi vprti;
Tak nama šlo je. — Djal bi, v zgodbah teh
Bi morali nam pripomoči črti,
Ne staviti ovir na vseh stranéh.
Pa kaj? Ti cvetki bili so zatrti
Po kaki babi zvedeni v rečéh,
Ta brž ko ne je knezu razodela,
In tak' motanje štrene te začela.

Na kratko! V noči sladki in veseli
Naj pazijo in primejo obá;
Knez bil je ljut ko gozda ropar smeli,
Brez meča jaz, brez varstva vsakega,
In ko bi bil v opravi z jekla celi,
Kaj bila bi takrat koristila?
Pri gradu je njegovem se godilo,
Od mesta proč, prijateljev ni bilo.

Začelo se je ravno kar daniti;
Sem mislil, moj da bo poslední dan,
Da mi je jela ura zadna biti,
Nebeško majko klical sem si v bran,
Svetnike, ki sem vajen jih častiti,
Potem skrbí in misli djal na stran,
Dobim zdaj pah zdaj mah še za novino,
In skokoma so vlekli me v grašino.

Naklombe Rezne so mi clo neznane,
Nikdar se več ni vidila nikir;
Sem prašal, pisal, slišal razposlane,
Meglén ostal je v prsih srca mir,
Novice vse o zgodbi tej nabrane
So puhle le, izvedbe suh je vir,

Je zginula ko zraka dihljej prazen
Al sladkih sanj razpihnena prikazen.

Kak bil o tem je zdeten knez razkačen,
Sodite iz enacih zgodovin,
Je čutil, da do živega je stlačen,
Najbolj ga žgal ostudni je spomin,
Nevaren zlo, da tak primerljej spačen
Čistosti je prihodnih rodovin,
Ker nekokrat se ženi tak' prilizne,
Nasledbe da navadni tek — pregrizne.

Najvišji bil je svôga pokolenja,
Ohol je štel za prvega se sam,
Sodivši vsak, da ga enako cenja,
Clo jaz, ki bil sem cvet mu votlih klam;
Da! kaki kralj, al car, visoka tenja,
To vzel bi bil za slave svitli pram,
Pa sluga le, dvorančič, revna šlapa —
Je glavi tej — preredka bila kapa.

Zarjove knez: Aló, divjak naj pride!
Pripeljeta ga ročno hlapca dva,
Postava res — še zdaj me strah obide —
Sirov Tatar, z Ukrajne prav domá,
Da konjska vsa lepota v njem se snide,
Bi sodil vsak, ki zdaj bi gledal ga,
Kraj Pegaza bi nič ga ne strašilo,
O tem bi clo se več ne govorilo.

Ko da bi misli zračne repetavke
Prirasene na bedrih bi imel,
Ni čutil še nikake priganjavke,
Ostrog in spon in ujzde ni poznal,
Nedavno vjet v izprežene nastavke
Je v knežki grad iz delje gnan prišel,
Ko jelen plah, močan, srdit, razkačen,
Da bil je tak nenadoma zasačen.

Puhaje žar, ko šet sta rep in griva,
Platí nosnic razširjene v obroč,
Openjen vès, na zadnih skor le biva,
Pred mano ljut se spenja ceptajoč;
Z vezili me nebrojnim družba kriva
Na hrbet mu priveže pa vso moč.
Ter z bičem — švrk! — in šla sva kakor strela;
Viharja piš bi bila prehitela.

II.

In dalej vršiva nenehoma v dir,
Ni bilo zagledati kamo je tir,
Daniti je ravno pričenjalo se,
Konj hujši, in hujši, in hujši vrè!
Človeškega grla poslední glas,
Potem ko zadrgnen je zadni opas,
Je divje poruge hrohot le bil,
Ki pust je po zraku za mano donil,
In skoz ropotanja omotično zmes
Prinese mi veter do mojih ušes.
Togote se vijem in britkih muk,
Ter grizem vezala o sklepih ruk,
Ki hrbet ožuljen preojstro mi
Na konja razježeno grivo tiší.
Nekoliko nagnjen na levi kraj
Jim tulim preklimbe in rotbe nazaj.
Kopita ropot pa je glas prevzel,
Da slišali niso, kar besno sem klel.
Je bilo mi žal, ker me mikalo je,
Gospodu in hlapcu povrniti vse.
Poznejši sicer sem pobotal to,
Kar nam se ob času že skazalo bo.
Sedaj le naprej moj konj in jez,
Naprej na perutah viharja ples!
Pohištva človeške, vse zvezdice nad,
Vsi travniki, njive ostanejo zad;
Vršiva ko v noči se severni svit
Švigaje na nebu zagleda očit,
Ni mesta v okrogu, ne sel, ne vasí,
Le pusta planjava o nama leží,
Omejena z gozdom temotnim spred,
Po brdih pa gradov razpadenih sled,
Sezidanih dôbe nekdajnih zmot,
Ko so ropotali Tatari ondot.
Živečih ni bilo ne tenje sledú,
Pred letom so Turki razsajali tù,
Razpahali travnike, njive, ograd,
Razdjali pridelke, potrli zasad.
Nebó je oblačno, obzor je siv,
Kak pihljej žaluje le malo živ,
Zdihaje bi bil odgovarjal zdej,
Pa šla sva ko strela naprej, naprej,
Ni bilo za zdih, ne molitev močí,
Na grivo razježeno s curki cedí

Z obličja in čela mi mrzli se pot,
Poln srda in gnjeva in divjih plahot
Vrší moj nosivec le dalej ko blisk,
Ne čuti vezíl, se ne meni otisk.
Je zdelo se včasih ovirku da vprek
Bi moral pomanjšati jaderni tek,
Pa ljuti kreposti ni bilo ovír,
Da visim na njemu neznatni pezdir;
Timveč mu je bila podbuja, nagon,
In sleherna skusba znebiti se spon,
Al zlajšati tisk povezila pretrd,
Mu množi le grozo, plahoto in srd;
Le rahli še glasek izvije mi se,
Ko da bi ga švignul, naprej se spnè,
Zapazi, bi rekel, šumenje las,
In skoči, ko da bi gromelo na glas.
Že moči vezila tekoča mi krí,
Ojstrost ko njihova iz žil mi stiší,
Tud žeja me hoče zadušiti kar,
Ki peče po grlu ko živi me žar.

Se bližava gozdu, že v njemu sva —
Širjave je, da se prezreti ne dá,
Z drevesi tak močnimi kinčen je bil,
Da silni vihar jim ni vrha zavil,
Ki tuli Severje iz golih pustin
In hraste stoletne razcepi ko klin;
Pa redki so bili, gostejši je zid
Grmovja med njimi, trniša, robid,
Pomladni v lepoti še živih peres,
Dokler ne zadene jesenski jih ples,
Morivno ki brstje rastlik poteptá,
Neživo rumenkasto barvo mu dá.
Da kakor na mrtvih sosedena krí
Po boju bezupno na njemu leží.
In dolga ledena pozimska noč
Zmagljivo prostira ostudno moč,
Tak silno da orla utrjen zobak
Omaga kljuvaje pokrovček enak.
Pustota je bila grmovja, trniš,
Drevesa le sèm ter tje z vejami vskriž,
Smereke temotne, al hojke, al hrast,
Pa k sreči vse redko nastavljeno v past,
Prihodnosti moje izid bi se bil
Scer mnogo drugači, grenejši zavil.
Med vejami bilo prostora dovolj,
Da niso me trle, mudile nikolj,
In tak mi ostane potrebna krepost,

Premagati tuge in straha britkost.
Od mraza so rane mi skrčile se.
Vezila pa pada ohranile me. —

Ko veter po listju vršiva naprej,
Volkovi za nama ostanejo zdej;
Ponoči sem slišal jih blizo — da! tik,
Sem vidil različne negudnih oblik,
S počasnim kolopom, ki lovci in psi
Zmagljivi mu niso, za nama so šli,
In kamor obrneva, tam so že zad,
Ne jenjajo, dan ko napoči se mlad;
Jih vidim ne dalej ko seženja dva
Nenehoma paziti kraja obá,
Ponoči nedvomno iz mraka in tmin
Tatinsko šumenje sem slišal stopin.
Kak želel tedaj sem si kopje al meč,
Poginuti, ako ni spasenja več,
Saj žrtva umreti junaških osod,
Razdjaje v pobitvi ta vražni zarod. —

Ko dirjati bil brzonog je začel,
Sem upal namen, da bo zadnič dospel,
Umirilo tako mi strašno se zlo,
Otetba polagoma prišla da bo;
Pa zgodbe dozdajne, primerleji skup
So bile le groza, le strah in obup;
Vse nade, tolažbe, vse bile so preč,
Na spasenje misel mi prišla ni več.
Moj konj je ko jelen, planine strel,
Po rodu že bil je utrjen océl.
Hitrejši ne zgine snežinka raz hiš,
Ob času metenja, ko prime jo piš,
Ker puha in praha omamljen selan
Pobegne v obstenja domačega bran,
Kot on čez ovinke s hitrino perut
Divjal je srdito in hujši ko ljut;
Razjezen ko včasih nebrzdan fantin,
Ker ravno ne steče, kar sili zlobin —
Al — ta če je plitva — ko jezik hrupeč
Razkačene babe, ko pije preveč.

Za nama je gozd, popoldan, in zrak,
Čeravno o kresu, pozimskim enak;
Morda mi je tekla studena le krí,
Ker muka velika pregorko shladí;
Bil nisem takrat, kar je viditi zdaj,

Sem silnega slapa bil burni šumaj,
Oslabil pa bil sem občutje to
Poprej ko je tanjši spoznanje prišlo.
Zdaj trle so jeza me, misli bolest,
Da dregne naklomba me vražniku v pest,
Sramota, ter lakota, tuge obraz,
Kar scer mi navleče ta strašni čas.
Sem roda mladika, ki vreli mu sok
Razpenjen po žilah pretaka se tok,
Skrbljivi čuvaj prirojenih oblik,
Ko kača rožljavka pripravljen za vpik.
Ni čuda, da vejo oguljeno tak
Razdjati grozil je primerljej enak.
Pod mano se ziblje, nad mano vrtí,
Sem bal se, da zdaj zdaj mi s hrbta zdrčí,
Odrtega pak me verige držé.
Možgane so težke, mi peša srcé,
Le malo še bije, potem pa ne več.
Obok je oblačen z nevihto grozeč,
Drevesa se zibajo sèm ter tjè
V napotje ko da bi pijane bilé.
Zdaj naglo prešine očesni zatisk
Nenadoma mnogo zakrivljen mi blisk.
Ki v smerti dovrsi življenja tečaj,
On hujši ne vmrje, ko jaz sem tedaj.
Nekoliko vendar se kmalo potem
Okrutnega stanja na novo zavem,
Da čutim, ko pride al mine mi noč,
Bedeti se trudim, pa bilo ni moč,
Občutki so zdeli se štrene mi zmot,
Jaz v igri valovja privezan na hlod,
Ki zdaj me viharno v globino drví,
Potem obrnivši se kviško vrší,
In vrže, divjaje iz dna globočin,
Na brege odljudne me pustih ledin.
Dvomljivo življenje mi zdelo se je,
Kot kadar dremota očesa zaprè,
Vročina razpali kipečo nam krí,
Ter slika za sliko prispè in beží.
Pa kmalo prešló je, strašilo ni zlo,
Nasledno bledenje je hujši biló.
Premislik bi bil mi neskončno težák,
Da treši še enkrat primerljej me tak,
In vendar bojim se, da bodemo žrt
Še hujšega prej ko objamemo smrt.
Se zgodi tedaj! — saj gledal sem ji
Velikrat, posebno pa danes v očí. —

Spoznanje se vrne. — Kje bil sem? — Le mraz,
Otrpnjenje, zmota! — Pa žile tičas
Polagoma bíti začnejo mi spet,
Otaja nečutja okorni se led,
Bolest sò le ena ožuljenja mrež,
Pretaka se kri, pa počasi ko srež.
Kak' zmedeni glas mi zadene posluh,
Še srce se giblje, vir misli je suh,
Oko je le gledalo, vidilo ne,
Kot kjer se z debelimi stekli zapré.

Zdaj slišim šumenje valovja okrog,
Nad nama pa vidim razjasnjen oblok
Blišečega zvezdja. Prevara to ni!
Divjak po divjejšemu toku šumí.
Ponosne te reke razpenjena moč
Bobni na široko v ohlajeno noč,
Midva pa v sredini plavaje ji vprek
K okrožju tje tujem ne vadnih oblek.

Iz votlih me sanj to kopanje zbudí,
Okrepi nekoljko življenja močí,
Ki tako po stiskih otrpnjen je bil,
Da zadnič je gibljej mu vsaki grenil.
Plavun siloviti premaga širok
Ta prostor valovja, kipeči ves tok,
Poganja naprej se ko krepki veslar,
Ne zmenši se truda in druzih ne tar.

Pristana pa malo radujem se plah,
Za mano je temno, pred mano je strah,
Obupanje, groza, zapletki, trepet,
Nedvomno v čeljustje pogina zalet.
Kak dolgo, al koliko dni in noči
Me v stiskah enacih nadloga morí,
Ne vem vam povedati; komaj mi je
V spominu, sem dihal te dôbe al ne.

Z razkuštrano dlako, iz grive cedeč,
Omamljenih beder, soparjenih pleč,
Divjak na obrežje strmeče se spnè,
S krepostjo posledno, ki v žilah mu je,
In gori sva! — Proste planjave okraj
V temoti ponočni pred nama je zdaj,
Širok neizmerno, ko včasih prepad
Se v sanjah zagleda, ki nima ograd,
Ne konca ne kraja, kar smotri okó

Oroženo, ko bi z gledalom biló.
Bledeče maroge le sèm ter tjè,
Zelenje otožno je vidilo se,
Kak dob, al orešje, kak brdič obrit,
Ko lune pokaže na desni se svit.
Ničesar kar bilo je viditi tù,
Najmanjšega ni razodelo sledú
Človeškega bitja, ne sela, ne hiš,
Celó ne iz delje svetilnice bliš,
Nikakega znamnja zagledati ni,
Da v temu okrožju narava živí,
Vsak vešni prikazek oddaljen je bil,
Ki bil bi se nagega konj'ka šalil.
V tej vihri bi bila prevara mi ta,
Če ravno spoznana, ugodna bilá,
Ker bil bi po taki opomnil se saj
Življenja navadnega selskih ograj.

Tak, tavava dalje — upehan, ugnan
Moj konj je, divjosti požár je končan,
Ovenjen'mu listu enako sedej
Razpenjen počasno se maja naprej,
Triletna deklina peljala bi ga
Zdaj bila, kjerkoli bi bila hotla.
Pa to mi ničesa koristilo ni,
Tolažbe v obupu mi to ne delí,
Ker zvezan sem bil; pa tudi ves prost
Zedinil ne bil bi potrebnih krepost.
Z upiranjem medlim se trudim sicer
Vezila olajšati trdih over,
Pa prazno je bilo poskušanje,
Le hujši so ude mi stiskale,
Odjenjam priprostemu delu tedaj,
Trpljenja da sam ne naganjam si saj.
Tak dir vrtoglavi dovršen se zdi,
Čeravno namemba dosežena ni.

V iztoku naznani se sonca žar,
Počasno vrtí se mu lep kolobar —
Sem upal hitrejši megleno siv,
Da zrak se premenul mi v svit bo živ,
Pa težko, okorno se suče naprej,
Naposled premaga razločno sedej
Svitloba in zvezdice tak otemní,
Da dalje nijedne zapaziti ni,
Ter oživljajoči edini ta svit
Vsakter'mu je bitju na zemlji očit.

Na nebu je sonce! — Iz pustih samot,
Ki bile svedočbe so mojih strahot,
Je javno veseli, prijetniši dan
Razvil zagrinjala ovirek neslan.
Pa kaj mi pomaga da gledam okrog?
Tù ni razodeti ne znamenja nog
Človeških al druzih živečih stvarí,
Besede — da! zvuka zaslišati ni;
Ni tičice bilo, ne žužka ondot,
Clo zrak mi le rahloma veje nasprot.
Tak' se omahuje veliko še vrst,
Ko tenki v močvirji al travniku trst,
Stokaje moj veli nosivec sedej
Po goli samoti naprej in naprej.

Naenkrat, ko tako me tare obup,
Se zdi mi restanja de sliši se hrup
Smerečja iz bližnega temnih gošav.
Je veter, ki piha iz daljnih dobrav?
O ne! Tam iz hoste pridirja v kolop
Vrtivši se čudno razmršeni trop,
Naprej se poganja, ni daleko proč,
Zavpiti poskušam, ni bilo mi moč.
In hujši in hujši in bližji vrší, —
Kdo nek te divjake za ujzde drží?
Čez tisoč konj in ne konj'ka na njih,
Z repino igraje poveterja pih,
Nosnice široke ne vajene del,
Ne stiska čeljustja jim brzdni ocel,
Železo ni tikalo prostih kopit, —
Tak sleherni jim je ovirek še skrit.

Čez tisoč konj slobodnih navad,
Kot morsko valovje ne pazi ograd,
Se bližajo gromno dirjaje sedaj,
Ko da bi pozdraviti mislili naj'.
To videnje vkrepi divjaku močí,
Strmí, se ozira, nasprot se spustí,
Pojenja — pospeši — medló zarestá —
Se dvakrat omahne — in treši na tlá. —
Tu gaga zdihaje, očí so ko sklen,
Sklepovje čadivno, trohljivosti plen. —
In tako poslední sprehod je strašan
Bil krepkega môga Tatara končan.

Kónj trop se približa, ga vidi na tleh,
Na hrbtu pa mene že smrti v zobéh,
Se vstavi. — Strmijo vsi, puhajo v zrak,

Vršijo na desno, na levo natrag,
Se bližajo ter zavrtijo ko dih,
Al juga na spomlad ojačeni pih.
Voditelj pa bil jim je črn velikan,
Vladar se je zdelo da bo za ta dan,
Ni bilo zagledati belih mu dlak
Na poltu ne dveh, ki je grmu enak.
Restajo, se penijo, skakajo zlo,
Potem se obrnejo — v hosto je šlo,
Splašeno po mojem pogledu nazaj. —
Zdihaje ostanem obupno sedaj
Privezan na mrtvega konja tam,
Ki ude razteza pod mano — — sam!
Vezila olajšati trudim se še,
Razvitje biló nemogoče mi je,
In tako leživa v zelenju trat,
Na mrtvemu drugi, ki smrti je svat;
Podoba ni bila, da moje okó
Večerno še zarjo zagledalo bo.

III.

Od jutra tak večernega do mira
Trpim britkost in muke žarnih ran,
Le toljko živ, da se pogled ozira,
Kak pojde mi v zaton poslední dan,
Občutkov svest si tužnega prepira,
Ki zadnič dá nemaranje mi v bran
Za vse, kar tù, kar tam grozí očito,
Za vse, kar je v prihodnem času skrito.

Nemaranje za smrt in kar ji sledi,
Tem bolji, čem poprej objet' se dá,
Pa vendar tak človeškemu pogledi
Ko skrita past izdaje zoperna,
Želena včasi homatije v sredi,
Iskana clo z rokama lastnima,
Pa zmirej pusta, britka, temna, čudna,
V največji tud nesreči vsem ostudna.

Osup le to je: sin veselja, slasti,
Ki užival je brez mere vso sladkost,
Lepot objem, nasitje vsake strasti,
Zlatá dovolj, in druzega zadost,
Pokojno vmrje v prirojeni vlasti,
Pokojniši ko revež kak priprost,
Ki pridobí po svojih le nadloge,
Trpljenje, skrb, in scer zapredke mnoge.

Ker bogatin, ki skusi vse brez mere,
Kar zemlja dá, kar lepo, sladko je,
Ne upa več, se ne bojí overe,
Nič ne želí, že znano mu je vse,
In tam — — je mračno, brez zastave ktere,
Bo res, da, da! — toda gotovo ne,
Šest tisoč let jih tje osoda kliče,
Ni bilo še nazaj nedvomne priče.

Nesrečni pak — on upa konc nadloge,
Se v sanjah zdi mu prenapetih smrt,
Ki reši ga očitno reve mnoge,
Da mu zaprè le raja plodni vrt,
Ker ravno jutro stopil bi na noge,
Dobil kar dans mu brani sreče črt,
Pa jutro že bi nič ga ne žalilo,
Se ve, da jutro — vse drugač bi bilo.

O mila zarja juternega dneva,
Ti bila bi začela prvi dan,
V katerem ga nesreča ne zadeva,
Ki vidno bi v tolažbo bil poslan,
Da zadni čas dobrotno ga ogreva
Za prejšni mraz in bol skelečih ran,
In srečo to, ta sladki časek zlati
Gre grda smrt nemilo mu razdjati!

V zaton gre sonce, žgale so me rane,
Privezan še na konja tam ležim,
Enako res obema nakovane
Osode so, obupno govorim,
Očesa z mračno mreno so obdane,
Ki dvigati jih kviško zdaj želim,
Med sabo pak in soncem, ki se niža,
Zapazim, da se roj gavranov bliža.

Da zdiševa, ti čakajo nevoljno,
Jih gnal je glad al žretja le pohot,
Gledaje naj se sučejo okoljno,
In zmiraj bolj se bližajo povsot,
Nekter mi skor teló utisne bolno,
Zbudivši me nekoljko iz omot,
Bi bil prijel ga za perute kmalo,
Ko bi močí mi bilo kaj ostalo.

Pa rahli mah z medlevo roko trudno,
Pod mano peska komaj znatni škrip,
Al suhega iz grla glasje čudno,

Podobno glasu kakor stisku tip,
Ga prepodí iz vida v deljo studno
Široke te planjave mi na hip,
In strah njegov preplaši vse gavrane,
O meni da nijeden ne ostane.

Zdaj omedlim. — Posledne sanje bile
Od zvezdice so nekaj daljne preč,
Ki bolj al manj se bliža iz gomile
Svečav enacih, ne razločnih več,
Ter ko da bi spoznanja se vrnile,
Pa grenke, britke, ostre kakor meč,
Občutki vsi prisrčnih žil so taki,
Žrjavci plavža silnega enaki.

Potem se zdi, smrtna ura bije,
Izdih posledni sili dá iz prs,
Grgranje votlo grlu se izvije,
Se tresem kot ob vetru šibki trs,
Ledeni krč po žilah se razlije,
Prešine mi možgane bliska brs —
Na to pojem — izdih težak in malej —
Strupen ubod — potem ničesar dalej!

Dovršeno omamljenje, ki sledi,
Ne pripusti mi mere časa zdaj,
Posluha ni, zaprti so pogledi,
Po kaplicah se vrne čut nazaj,
Zatorej dôb število Bog le vedi,
V katerih me morí ta strašni kraj,
So bile ure, al so bili dnevi,
Kdo to presodi v tak obupni revi?

Se prebudim. — Kaj to? Me strah preneha? —
De gledam, zdi se, lice mlado tam?
In to nad mano — je to bajte streha?
To izbica, pokoja mirni hram?
Za toliko trpinčenja uteha?
Obupa konc, pomirja sladki znam?
In tista tam prijazna dva očesa
Se svetita iz živega telesa?

Sedaj zatisnem svoji jaz na novo
Dvomivši ples da strašni je končan,
Da spasenje v resnici je gotovo,
In upa mi napoči slajši dan,
Deklè prijazno, lepo, tenko ovo,
Mi blizo tam sedí na levo stran,

Ko črne so me nje očí zadele,
Vse čute koj so srca mi prevzele.

Obrnjene poglède vedno v mene,
Tak' mirne, krotke, polne usmiljenja,
Je zdelo se, da misli je le ene,
V korist in prid le meni vdana vsa;
Je zrem in zrem, da bitje take cene
Ne bilo bi prikazni le meglá. —
O ne, sem živ! gavranom ne jedilo,
In ribam ne, volkovom ne kosilo.

Kozakinja na sedežu se dvigne,
Odprte vidši da očí imam.
Se veselí. Mi želja v srce švigne
Nagovoriti jo, le kak, ne znam;
Se bliža bolj ter s prstom rahlo migne,
Da naj molčim, odgovora ne dam,
Dokler krepost se ne povrne cela,
Ki upanje obstanka bo imela.

Na mojo dene roko svojo gladko,
Blazino mi popravi pod glavó,
Odplavaje po prstih le za kratko,
Zatisje hišno roke nje odpró,
In reče nekaj. — Nikdar še tak sladko
Ušesom mojim glasje ni biló,
Osupnjena posluša duša moja,
Harmonika je bila clo nje hoja.

Pa klicani še niso prebujeni,
In šla je von, al preden je odšla,
Še enkrat gled obrne proti meni,
Ki bolji ko govor spoznati dá,
Da vsi, ki so pod streho to združéni,
Želijo mi le mnogo dobrega,
Zakličem naj, ak se bo treba zdelo,
Vse bo na klic, postreči mi, prispelo.

Je z materjo, očetom se vrnila,
Kaj treba več? Bil sem kozaku gost,
Vsa žlahta se je z mano veselila,
Mi stiskala je roke — krepko dost,
Na gostovanja, svatbe me vabila,
Med njimi brat sem bil, ne sluga prost,
Kjerkoli je slovela družba lepa,
Voditelj bil gotovo je Mazepa.

O meni se je govorilo mnogo,
Kak so me našli mrtvega že kar,
Kak me prenesli v hišico ubogo,
Kak prišel spet mi je spoznanja dar,
Samojlovič takrat je vladal strogo,
Pa smrti se je bližal, bil je star,
Pripravnega iskal je pomočnika,
Zadene mene sreča ta velika.

Tak bil sem tajnik svitle sive glave,
In prišla mi je v roke vsaka moč,
Iz mojih ust so tekle vse postave,
Za mir in boj veljavne dan in noč,
Domá je bilo marsikaj poprave,
Polajšati, dodati, vzeti proč,
Gotovim nam za boje vedno biti,
In slednemu v okom viharju priti.

Smo bili se s Tatari na vse kraje,
Z Baškiri, Barabinci tù in tam,
Podjarmili Kirgize in Nogaje,
Premenuli jim slavo v kvar in sram,
Obiskali Krimejne vinske raje,
Je vidil Kavkaz naših sukenj pram,
Čerkasija, Kabarda nas poznale,
Se bliže naše bolj ko treska bale.

Početja vam tedajnega omenim —
Bakči — Saraja znamenit naskok,
Ko prvo ga junaško činbo cenim,
Ni bil namen mu le krví pretok,
Pravic je bil opomba hladno lenim,
Osveti kak nedolžnosti se jok.
Marijo tam smo strogo maševali
Potockovo, izgled prihodnim dali.

Marija ti, — — pobožna, čista diva,
Sumljivosti, zavidu kruti dar!
Ko trešla te je v smrt naklomba kriva,
Sarema ti topila v kri hanžar,
Ti nisi se nadjala, da kdo biva,
Ki plačal bo — razvivši kolobar —
O tebi kar Megere so grešile,
Ko ljuto so te v haremu davile.

In urnoma prispel je dan računa,
Še zgodbe je živelo mnogo prič; —
Je bila noč, na nebu polna luna,

V gošavi pel žvrglaje je slavíč,
In čuj! nakrat doní orožja buna,
Vse krog vrvrá naskoka votli krič,
Na vse strani bežé sovražni vlaki,
Za njim ko grom razpaljeni kozaki.

Mladina je po haremu vršela,
Po stanicah iziskanih lepot,
Orožja tam, se ve, da ni vrtela,
Prijazniših je našla v njem zamot;
Krasavicam je tista noč se zdela,
Nar slajši vseh, kar steklo jih je not,
Sem čul poznej, da bile niso redke, —
Ki lun devet nosile so nasledke.

Med našim jih je nekaj tacih bilo,
Kim dá perímk Evropa — „velikan,"
Se zlasti vse je enemu čudilo,
Ki Igurov Vasili bil je zvan;
Sem vidil že mnogtero rogovilo,
Priličen tej ni srečal me dolgan,
Sedajnost ak bi tacega imela,
Gotovo bi orjakam ga prištela.

Raván je bil, neznane visokosti,
Dosegel šest je čevljev in še čez,
Ves koder poln, ko resja goša v hosti,
Le redko dlak je sivih bilo vmes,
Mu glas doníl je v ravni dragi prosti,
Ko tresk al grom viharnih iz nebes,
Najhujši ker je borbe vrela zmeda,
Razločno clo mu pela je beseda.

Ga ni volká, zverjaka ni, ne bika,
Njegovemu da rjul bi slični bas,
Ropot in hrup, še toliko velika.
Oslabita le malo taki glas;
Velevši trop naprej da se pomika,
Da borbe, al premirja da je čas,
Mu je iz ust gromelo — pa počasno —
Da zadni mož razumil ga je lasno.

Nenehama je zvesto bil tik mene,
So rekli mu desnica mojih rok,
Pa tisti krat ni cenil šeg nobene,
Nagon mu bil je le nasprotnih stok,
Pogina rop je, kjer in kar zadene,
Ni gledal žen, ne sivca, ne otrok,

Se v djanju je zavzetim pričam zdelo,
Občutje vse da v njemu je zavrelo.

Primerlej tak opombo mu je zbudil,
Trinožkih del, kim grad je bil izvír,
Osvete duh pa pihati ni mudil
Žrjavice, mu tleče v srcu zmir,
Kdo bi tedaj se strašni kazni čudil,
Ki prišla je čez gnezdo greha v dir,
Ko žar in plam sta vogle vse objela,
S tem zadni up tatarski sili vzela?

Vasili strog, osorn, skor tik požara,
Vertívši meč raván je kviško stal,
Gledaje v čad in silno vitje para,
Kot ognju da ukaze bi dajal:
Nej žarkoma nad njim pregrehe kara,
Ki mir povsod je hladnoma razdjal,
Razruši nej posledne clo do dlake,
Do zadnih pik, spomín na te divjake!

Popaljeno je v malo časa bilo,
Ostalo je zidovje golo le,
Pa vrelce v njem solzice je točilo,
Ko prej poznej današnega do dne,
Opomni da prigodbe nas nemilo —
Ki jasniši pravlica jo pové —
Marijine, trpežnice nekrive,
Brez madeža pobožno čiste dive.

Tak steklo je početje dneva tega,
Zadostjena sta bila ljud in car,
Samotež le, obupno krogom bega
Po pustinah razdjan plašun Tatar,
In tudi tam ne jenja ga zadrega,
V izidu je njegova bila kar,
Nevihta tak dovršena, končana,
In plačan dolg je rodu Tamerlana.

Samojlovič potem očí zatisne.
Slovesno bil je v zemljo zakopan,
In slavna sreča meni zdaj zablisne,
Na njega mesto bil sem splohno zvan,
Občinske želje, ustnoklicne, pisne,
Obrnjene so vse na mojo stran.
To vidši car — kaj bilo je storiti?
Rad al nerad je moral dovoliti.

Tak je bedak, ki mislil je izredno,
V poginu môm speljati srd in črt,
Me vreči smet v obupanje posledno,
V sramoto, muko, taro, vidno smrt,
Pokazal pot mi na prestol nevedno,
Iz resja djal me na cveteči vrt.
Nikdar tedaj obupati na sveti,
Vsi znajo se spolniti nam obeti!

Opravki šli so gladko, vse po volji,
Je vladala ljubezen, ne ukaz,
Vsak cenil se občinstva toljko bolji,
Kar urniše dopolnil je oglas,
Jaz trudil se, in zmiraj prej ko moli,
Razjasniti potrebnemu obraz,
Ukrajni res tedaj se je godilo,
O vladi kot Saturnovi je bilo.

Nastopi kres; Jovana svetek znani,
V Ukrajni pa posebno praznovan,
Moj god je to, tedaj pri meni zbrani
So bili vsi činovniki ta dan,
Voditelji, glavarji, kapitani,
Veljakov kar le ima jih ta stran,
Veseli smo, pogumno vneti bili,
Bokalov več ko vada je spraznili.

Na vse platí se suče govorenje,
O dirku bil je mojemu spomin,
Izusti vsak po svojem vidu zdenje,
Pristavši, da še ni dovršen čin,
Nazadne pak je bilo občno mnenje,
Da ravno vdarla ura je vrnin,
Le rečem naj, Ukrajne vsi sinovi,
Tak peš ko jež, so v sledbo mi gotovi.

Jim rečem jaz: Prijatli, vsem je znano,
Da prišel sem nerad in kako k vam,
Prospešno scer je bilo vse speljano;
Pa velik dolg poplačati imam,
Do dôbe te mi bilo ni še dano,
Pobotati s tiranom strah in sram.
Sedaj je čas vrniti vse prejeto,
Da pomni rod kozakovo osveto.

Tak bo od nas potomstvo govorilo,
Se veselil nad nami vnuka vnuk,
Ker zmaganje nam ni najvišji bilo;

P r a v i c a v s e m! nam bil je gesla zvuk;
Po celemu bo svetu se glasilo,
Iz naših ust da prišel je ta uk,
Ki neki dan donil iz Petrograda,
Od Kjahte bo do juga in zapada.

Pridružite izvrstne si junake,
Ki srca jim dviguje živ pogum,
Ki so domá nevolje prosti vsake,
Da v trudu ne omaga moč in um,
Nam manjkalo ne bo skrbí in tlake,
Ker te rečí ne spelje prazni šum;
Pet tisoč dvakrat bodi nam opora,
Danstedni dan zediniti nas mora.

Dovršim tak. Molčé se vse razide,
Pozna se pa, da v žilah jim kipí,
In komaj jutro drugo, tretje pride,
Ukrajna že se tabor bojni zdi.
Junaštva več in zmiraj več se snide,
„P r a v i c a v s e m!“ — na vseh stranéh doní.
Si zberem, ki so se potrebni zdeli,
In skokoma na Poljsko smo hrumeli.

Močí so mi napete dvojno bile,
Boril bi bil z Evropo se tačas,
Iz jekla zdele kite se in žile,
Pogum osrčja diamantni pas,
Očesa blisk, naročje slika sile,
Pomnožen tak navadni grla glas,
Da hujši je gromela mi beseda,
Ko divji tul uralskega medveda.

Na Poljski smo. — Svobode majka sladka,
Poljubim, glej! o tvoji nogi prah,
Istor'ja scer ni tekla ti pregladka,
Ostal ti ni neznan izdajstva strah,
Pa svetu si velika bila pratka,
Od tebe je učil se Dunaj plah,
Sobjeski dal izgledbe mu je take,
Razpihnul da je vse potem divjake.

Na Poljski smo; še ne pri gnezdu vraga,
Pa gledalo bo kmalo ga okó,
Na desni tam sta Varšava in Praga,
Dereče Visle čujem tù vodó,
Polagoma se širi cvetna draga,
Že pred menoj blešobe grada so,

Pa živega se nič ni oglasilo,
Ko kaprovec je zginulo vse bilo.

Mi krog in krog obdamo gnezdo zmaja,
Pristave, hlevi s plamenom goré,
Podrta kmalo prva je ograja,
Zasuto je zunajno rovje že,
Šum bolj in bolj, in hujši hrup ustaja,
Na vseh stranéh žigala v grad leté,
Na slemenu zagledam petelina,
In hipoma — ogniše je grašina!

Prevzetni grad! iz tebe so letele
Na vse platí po Poljski iskre tar,
Zavida srd, sovraštva britke strele,
Napake gnus, pregrehe strah in kvar,
Ni čuda, da naposled so unele
Netila se v današni tvoj sopar,
Da steče uk nekdajnega pisarja:
Ki seje pih, bo grozo žel viharja!

Od plamena so stavbe vse objete,
Na vseh stranéh razpada barvan zid,
Švigavne bakle kviško so razpete,
Visoko kar doseže bistri vid.
Ko dež cedí se v sliki žarne drete
Raztopljen svinc iz krova zidnih rid:
Te solze so zatrtim revam stekle,
Veruj, trinog! te čutno bodo pekle!

Ko so mi smrt sramotno prisodili,
Nadjavši se, da gladko teklo bo,
V gotov pogin divjaku me zročili,
Mladenče šibko, zvezano, goló;
Se vé takrat jim niso v mislih bili
Izidi tak okrutni, tako zlo,
Ker konja bo in krepke povezala
Ukrajne moč jim pično plačevala.

Tak' poravna na svetu vse človeško
Naklombe tek in premagljivi čas,
Zaúp tedaj na vladanje nebeško,
Ostani ti pogum osrčja pas;
Scer čakanje ne bodi ti pretežko,
Ne bodi gluh za prave ure glas,
Ko ta ti bo osvete ura bíla,
Nikaka moč ne bo se te vbranila.

Speljano je, dovršeno je delo,
Zasuti so okopi krog in krog,
Stolpovje, ki za večno je slovelo,
Razrušeno na tleh od glav do nog,
Uglajeno zidovje krasno celo,
Razdjal je vse do jedra plamen strog.
Današni dan ne sanja živa glava,
Da nekdaj tam gromela je trdnjava.

Tak lahko noč, tovarši milo dragi!
In jutro, upam, pojdemo naprej. —
Se Hetman prostre v postelji tej blagi,
Čeravno le iz listja, sladki zdej,
Ker teh rečí ne ceni on po vagi,
Mu pride drem objame ga torej,
Naj bodo le za streho mu nebesa,
Se vleže in — zaprte so očesa.

In kralj molčí? Ne razodene mnenja?
Za taki speh mu ni pohvale dal?
Razjasniti si jedro njega zdenja
Je prašanje in trud zastonj bi djal,
Ker celo uro, vès čas govorenja
Je slavni mož na tihem sladko spal.
Bog daj! da bi čitavcu se ne bila
Pravlice te enaka prigodila.

Nekoliko Chamissovih,

iz nemškiga jezika poslovenjenih.

Lieder sind wir und Romanzen,
Nur vom luftig leichtem Schlag,
Die man singen oder tanzen,
Pfeifen oder klimpern mag.
Doch vielleicht, wer stillem Deuten
Nachzugehen sich bemüht,
Ahnt in einzelnen Gestaltungen
Grösseren Gedichts Entfaltungen,
Und als Einheit im Zerstreuten
Unsres Dichters ganz Gemüth.

Uhland.

Slaba kupčija.

Nek bogat po južni vstane,
V gaju bližnim se sprehaja,
Iz germovja drugi plane,
Clo nevkrotno mu nagaja;
Z desno v aržet hlastne burno,
Bogatinu vmeri urno
   Ravno v serce samokres.

Svetjem, brate, tiho, mutno!
Kar poteče tu med nama,
Drugim nema biti čutno,
Je dovolj de veva sama.
Tisto uro koj mi dajte!
Ne zastonj, jo plačam, znajte,
   Reparje naštejem tri.

Rad iz serca! — Nikdar pravo
V cerkvi ura ni kazala,
Naš zvonar si lomi glavo,
Pa do zdaj je spodletala.
Dnešni dan, se ve, je sila
Znati kaj je ura bila,
   Čast Bogú, zdaj vedel bom.

Dalej mislim, vam ni treba,
Kar se vam na perstih sveti,

Noja hišna, kras — oseba!
Teh želí igrač imeti;
Kupim rad leté obokce —
Clo iz take nježne rokce —
Vam naštejem druge tri.

Rad iz serca! — Čas prihodni,
Ako Bog da, se povernem,
Umni ste in blagorodni,
Takim herbta ne obernem;
Vam očitno v hipu skažem,
De hvaležnosti ne lažem,
Kar želite vam prodam.

Glej! ta perstan slike blage,
Le svinčen in malo vreden,
Tode — dar je moje drage, —,
Ah, je vmerla, še sim beden!
Drujmu ne, če svet ponudi — —
Vi, ak, želja se vam zbudi,
Dajte zlatov le devet.

Serčno rad! — Ho, ho! kaj vidim?
Krasna mošnja, clo sviláta!
De te ljubim, še ne stidim,
Samokres za polno zlata!
Delce mojstra verste nove,
Rešetar, bi djal, se zove,
Mošnjo sem — in na-te ga!

Rad, o rad! — — Pa zdaj gerdoba!
Je na mene prišla versta,
Verni vse, ti pusta zloba,
Kar si zvil iz rok in persta
Z ropotanjem ljuto smelim,
Vse nazaj, če ne, te vstrelim,
Kakor mačka, kakor psa!

Daj! zakrivi člence kazno!
Kos bi bili me vhromiti,
Škoda de — je cevce prazno; — —
Tak ne morem vas hvaliti,
To vam kvari uma slavo,
Sklenjen kup imá veljavo,
To v spomín, in — — lahko noč!

Zasmehvaje ga očito,
Dolgonog, s koraki prostim,

Z robo v žepu pridobito,
Zgine ta v germovju gostim.
Zgodbo pusto un prevdarja,
Suče v rokah rešetarja,
In ostane kar je bil.

Pravi brivec.

Ak imam ko Filister term
Si brado clo obriti,
Mi mora prej ta gosti germ
Še šal dovolj zbuditi,
Serdit, razkačen kakor sim,
Nej moje jeze žarni dim
Brijačam da derhteti.

Holá oštir! Nej konj naprej,
Nej h kermi v stajo ide!
Al so brijači v luknji tej?
Nej koj mi pravi pride!
Iz gojzda v gojzd — prokleti kot!
Se semtertje preganjam not,
Pa praviga ne najdem.

Si ti stergon? — Le sem! opaz!
Opraskaj mi to lice,
Serbljiv ko tur je moj obraz,
Tu trikrat štir petice;
Pa vedi, ako gladko ne
Poteče, kri pokaže se,
Te z mečem kar prebodem.

Železo merzlo, špičasto,
Grozí na mizi silno,
In tega tik, preblizo clo,
Divjak sedí ozbilno,
Oblečen černo krog in krog,
Ponočnica od zgor do nog
Je polna černih čopov.

Zatrese mojstra merzlica,
Ko vidi tam — medveda,
Na mizi zlat ne mika ga,
On le železo gleda;
Popade hitro durni roč,

Ko zajc iz germa puhne proč,
  In pošle pomagača.

Petic ti plačam trikrat štir,
  Obriješ ak me čisto,
Porinem pa ti v grud rapir,
  Če raniš kožo isto.
Brijač pa misli: Treši grom!
Pečal z divjakam se ne bom,
  Zbeží, — učenca pošle.

Si pravi ti? al tvegal boš?
  Haló! začniva dero,
Tu je denar, in tam je nož,
  Oboje je na zbero.
Če všipneš me, al raniš clo,
To tvoja zadna ura bo,
  In pervi ti ne bodeš.

Mladenč pogleda lep denar,
  Odločno tujcu reče:
Le stalno, mirno, tiho kar,
  Sim porok, dobro steče!
Openjena je brada vsa,
On brije, suče, gladi ga —,
  Bog z vami, konc je dela.

Nu, vzemi dnar, pritlični škrat,
  Želím ti mnogo teka!
Nobeniga ni mikal zlat,
  Ti bil si kos, ti skreka!
Se nisi bal, te strah ni zvil,
Pa ako bi me ranil bil,
  Prederl bi bil moj meč te.

Gospod, ni bilo ravno tak!
  Sim deržal vas za gerlo,
Ak vidil bil bi mali znak,
  De se je kaj oderlo,
Ne bil bi vam odloga dal,
Pripravljen zmir sim pazno stal,
  Goltanec vam predreti.

Aj, aj! — tak, tak! — In bolj in več
  Gospoda strah obide,
Je kmalo bled, in spet rudeč,
  Vsih sort mu barva pride:
„Presneta stvar! Je nova ta!

Le čast Bogú, de tak je šla,
  Pa je ne bom pozabil“.

Sodba Šemjakova.

Ruska pravlica.

Pomagaj brat, preljubi brat,
  Ubogimu pomozi,
Otajaj se, ti si bogat,
  Kurjave de navozi; —
Posodi konja mi za dnes,
De grem po derva v bližni les,
  Ker zima je okrutna!

Te sila vnudi, de si jel
  Premikati berbralo,
Kdor je beračiti začel,
  Ne jenja ga prekmalo.
No, uzmi ga! in beži proč,
Pa pomni, poterdim na moč,
  Poslednikrat je danas.

Pomagaj brat, preljubi brat,
  Ubogimu pomozi,
Otajaj se, ti si bogat,
  Kurjave de navozi;
Komat za konja dal mi boš,
Previdni, verli, modri mož,
  Kaj ne, de daš komat mi?

Izvodil ti bi, srama prost,
  Od ognja clo mi lonec;
Ti konja imaš, je zadost,
  In pika, — punktum, konec.
Kaj čakaš? — Proč poberi se,
Mi ne dobiš komata ne,
  To zadna je beseda!

Pa ker mu ni komata dal,
  Bo muka konju veči,
Kurjavo, kar jo je nabral,
  Bo moral z repam vleči.
„S tem voz je poln, še toti čok, —
Zdaj sivko, hí! le urno v skok,
  Poslednikrat je danas.“

Zdaj ko pripelje voz domu,
  Prav blizo svoje koče,
Nezgoda ga zadene tu,
  Na tla mu konj zropoče.
Clo nepreviden bil je pad,
Privezan kropko konj od zad,
  In tak — si rep izdere.

Tu, brate, konja pripeljam!
  Zahvale vnet sim prave,
Ne pregleduj ga tu in tam,
  Vse ude ima zdrave;
Je čeden, čist, rejen in lep,
Ne manjka nič; — le samo rep,
  Le rep — se mu je zmuznul.

Ne vganja šala se z menoj,
  Na to un jezno reče,
Ak mi ne plačaš konja koj,
  Ti klaverno poteče.
Zagodel bo ti drugi glas
Šemjaka na sodivni bas,
  Le z mano pred sodnika.

Ubozimu, ki sliši to,
  Prijetna ni ta cesta,
Pa ker mu vse naskriž je šlo,
  Se vpoti z njim, in gresta.
Pospešita naprej, naprej
Do kerčme; ravno čas je zdej,
  Ko vse hití k obedu.

Bogatimu nanosi se,
  Kar drago je in sladno,
Z njim jé oštir kot šega je,
  Ubogi zeha gladno;
Se vleže na visoko klop,
De glad prespí, za želje top,
  Ker nema v žepu cvenka.

Pa glad, se ve, je siten gost,
  Senj muhe včasih snuje,
Mirú ne da prisiljen post,
  Mermrati tud ju čuje;
Popravlja tu in tam berlog,
Nevkretno se vertí okrog,
  Nakrat — zvalí se v zibel.

Moj sin, moj sin! zadušen je,
  Ti kriv si tega vmora,
Si stlačil ga, — razumi se,
  Koló ti bo pokora;
Zagodel bo ti drugi glas
Šemjaka na sodivni bas,
  Le z mano pred sodnika.

Na sodbo grejo vsi trijé,
  Ubogmu stopi kisli,
Pod kapo sanje se verté,
  Na vislice le misli;
Tak dojdejo na most visok,
Namenjen on že v zadni skok,
  Se zverne v smert iz mosta.

Siv mož pod mostam pelje se,
  In glej, na njega plane,
S težkoto trupla koj ga stre,
  Brez kvara sam ostane. —
Je vboj, je vmor! in ti si kriv,
Moj oče, oj! on več ni živ;
  Le z mano pred sodnika.

Vsi štirje spejo k sodbi zdaj:
  Grozí mi vedno tujši,
De vmreti čem, al hasni kaj?
  Na hudo pride hujši.
Čez konjski rep dva mertva clo,
Pa če sim zrel za vislico,
  Se hočem prej mašvati.

Ta v ruto kamen bom zavil,
  In ak nasprot mi sodi,
Mu v glavo bom ga pično vlil,
  Plačilo to mu bodi;
Okrogliga v tim žepu ni,
Ak moram dati kri za kri,
  Tud kri za kri si vzamem.

Na sodnim stolu ziblje se
  Šemjaka, pravde v glavi,
Razgreta družba not prispe,
  Se v red pred njim postavi;
Ubogi — v sercu gnjev in serd —
Se vstopi zad, nevolje terd
  Molí na kviško kepo.

Prične zatožbo bogatin,
  Po redu vse razloži:
Izderl je konju rep, capín,
  Na vračbo se zatoži
Ubogi tik za njim stojí,
V lučaj gotov svoj čok molí,
  Togotno sodcu žuga.

Pravica slepa je, se ve —
  Šemjaka oblo ceni:
V ti kepci rublov sto bo že,
  Je prav, so dobri, meni.
Po pravdi sodba steče zdaj:
„Ta konj ne vzame se nazaj,
  Dokler mu rep ne zrase.“

Oštir oglasi se potem,
  Razloži svoje štete:
Presodi, de pravico zvem,
  Koj plačal bo za dete?
Ubogi tik za njim stojí,
V lučaj gotov svoj čop derží,
  In sodcu žuga smelo.

Pravica slepa je, se ve,
  Šemjaka vidi kepo:
Ahá, še sto! bo že, bo že!
  Dnes teče služba lepo:
„Nej ženo tvojo vzame si,
Enako dete z njo zredí,
  Ti škodo tak poverne.“

Prične naposled sivca sin
  Dolžiti ga umora:
Očeta stlačil je zločin,
  Kaj bo o tem pokora?
Kazaje v ruti svoj zaklad
Stojí ubog toživcu zad
  Grozeč ko prej nasproti.

Pravica slepa je, se ve;
  Pa vidi čop Šemjaka:
Aj, božji dar! to krasno gré,
  Spet novih sto me čaka:
„Podajta se, ti zgor na most,
On spodej sam, obrambe prost,
  Ti skočiš in ga zmaneš.“

Za rana zjutraj drugi dan
  Po konja vbogi pride:
„Je Salomon ko modri znan,
  Šemjaka z njim se snide.
Obišem te, mi konja daj,
Pripeljal bom ti ga nazaj,
  De le repak mu zrase.

Pozabimo, ni bilo prav,
  Se pravdati za žimo.
Je še močán, dovolj je zdrav,
  To reč na stran pustimo.
Prijatelstva v spomin ti dam
To lepo kozo s kozličkam,
  In desetero rublov.

K oštirju se podá potem:
  Ti sodbe veš nameno,
Odlašati pokor ne smem,
  Primahal sim po ženo;
Ko pridem z njo na lastni dom,
Zapoved pično speljal bom,
  Se ve de brez prevdarka.

Prijatel čuj! ni sila ne,
  Otroci so le briga,
Bo bolji, ker to mertvo je,
  Posojenca de ni ga;
Teleta s kravo, v mira znam,
Kobilo to poverh ti dam,
  In rublov sto naštejem.

Do sina pridši mu pové:
  Pripravljen sim umreti,
Pretehtal sodbo ti si že,
  Bi bilo čas pričeti;
Na kviško, daj! je delječ tok,
Je meni srečno šlo od rok
  Bo steklo tudi tebi.

Se pot mi nepotrebna zdi,
  In malo mi dopade,
Spravljiv ko ja si tudi ti,
  To spravo mirno dade.
Glej, konja krasniga imam,
In clo zastonj ga v dar ti dam,
  Po verh še tri sto rublov.

Živino ko je v stajo del,
  Nakladel je obilno,
Denarje ravno šteti jel,
  Hlapčon priteče silno:
Kar kazal si, le berž mi daj,
Ja moram urno v grad nazaj,
  Naštej mi tri sto rublov!

Kaj? tri sto rublov! hm, kuku!
  Ne da se to sejati!
Ta kamen le sim kazal mu,
  Čem ti v spomín ga dati.
Rotil sim se in to strašnó,
Ak sodba mi protivna bo,
  S tim kamnam de ga vbijem.

Ta kamen pošle ti, gospod!
  In zraven je izrekel:
Ak bil bi sodil mu nasprot,
  Te v smert bi s tem bil spekel.
Šemjaka kihne, herkne zlo:
Čast Bogu, de je tako šlo,
  Ne hujši — — slava Bogu!

Zvezdni vtrinki.

Če kdo na pót iz doma gre,
  Se ve, ga ni domá,
Ko v zimi vetri zlo veršé
  Slovó merčes nam da.
Mlad hlapček, dokler sam je bil,
  Je grozno bil ji vseč,
Pa grajski lovec osvojíl
  Namah je miglej sreč.
Potem naletnik uzme koj,
  Ko pride, tico v last;
Ni čuda, de soditel moj
  Doseže tudi čast.
Pa dojde v selo lep husar,
  Je vneta zanj nahip:
„Kar bilo je, mi več ni mar,
  Ta mojih želj je kip!“
Je kip? — — Je vse obris enak
  Sosebne sorte ti?
S to jopico naskriž siksak,

In strašnim berkamí?
Ta zvezda hipno vterne se,
Tak zgine z upam svit,
Prej ko razcimi radost, je
Z obupam plod pokrit.
Privihra zime srepi mraz,
Spasitelja želiš,
Ti voši srečo vsak iz nas,
Supruga ne dobíš.
Tak obsediš — zberanja v sled,
Pa k sreči sama ne;
Divic postarnih brojni red
Cvetnejši vsak dan je.

Stric Anzelmo.

I.

Bil čaranja um je v Toledi cveteč,
Drugot ko na zemlji ni bilo ga več;
Slovíl je v okrogu učen modrijan,
Ki bil pod imenam — „Iglano“ — je znan.

V muzeju nekdaj med orodjem sedí,
Prevdarja pazljivo natvorne močí,
Približa pohlevno duhoven se prost,
Anzelmo, mu stričnik, pa malokdaj gost.

Anzelmo! moj striček! kak čudno, aj, aj!
Kaj nek vas prisili do mene nazaj?
Iskali sicer ste — le v gostim si cest,
Opomnula redko je žlahto vam vest.

Nikar po nedolžnim me kriviti, stric,
Ne zabite v sodbi o meni pravic;
Le spoštovanje deržalo do zdaj
Od zvezde tak svitle je mene nazaj.

V tim sercu veselja je vriskalo vse,
Ko slava se vaša razlegala je,
Soglasno sim ukal z drugimi vred:
On celimu svetu je bister izgled.

Vsa Španija vpije, Evropa kričí:
Enakiga bilo na svetu še ni,

Čarovnik mogočen, premoder o tem,
Tak on ukazuje zarotenju vsem.

Je skrivnih kreposti in znanja zaklad,
Po temu do verha, po unih ne zad,
Tak dike koren je, veljave dokaz,
In čednosti vsake na zemlji obraz.

Pa nekdo — je temu govoril nasprot,
Možá, ki deržava ga slavi povsot,
Je britko on grajal, in ravno to je,
Kar vedno me v sercu do živiga žge.

Je rekel: Pa kdo mi razjasni oblak,
Če vaš čudodelnik je v istini tak,
Zakaj ne pomogne Anzelmu nikir,
Svôm verlimu stricu? ta v revah je zmir.

Kaj rekli pa vi ste, če prašati smem,
Na tožbo strupeno, na ojster problem?
Obnašanje vaše de bo mi razgled,
Ste stali mi v bran, ko je grajal izmet?

Kje bilo mogoče je? Tužno sim stal,
Navodbo prilično toživcu dajal,
Do gerla zavit razcunjen v ovoj,
Priloži v dokaz de „ad akta" me koj.

Vas prašam, le malo precenite me,
Če v grobu že sličen mi vidil se je
Raztergan berač? popravite sram!
Vas tudi zadene, tak rekli so tam.

Prebendo za mene! škofijski klobuk!
Pomozi hudič vam, peklenski al čuk,
Se vama zapišem obema od zdaj
S telesam in dušo na vekomaj.

Polagoma, striček! počas! — Vam povem,
Kar znam je od Boga, zanesti se smem,
Od Boga, razumite! on mi je dal,
S hudičam i vražmi se nisim pečal.

Od Boga, se ve de! — sim djal se mi zdi!
Le glad iz trebuha narobe kriči.
Pomozite k cvenku mi z Bogam petic,
In štejte na mene v potrebi, moj stric!

Mi boste hvaležni ostali potem?
Le jasno iz germa, de istino zrem!
Mi boste pomogli, operli me saj,
Ak prosil za sina bi lastniga kaj?

Hvaležen, se ve de! hinavšine prost!
Hvaležnost je ravno moja krepost.
Zna biti edina, ki clo se ji vdam,
In s ktero po celi pravici baham.

So rekli o meni vam uno in to,
Tožili pregreh in napake me zlo,
Černili od zadej, od spredej so me,
Znabiti velikrat brez uzroka ne.

Vem, zlo sim zabredel, ne bodem tajil,
Sim dobro zamujal, se v grehu vertil,
Mnogtere gerdobe bil plodni izvir,
Nehvale pa grešne sim varval se zmir.

Hvaležnost, kreposti ti sleherne skit,
Ti rajska mi slast, nebeški mi svit!
Kak sim si do živiga vtisnul te v kri,
Nenehama k tebi obračal očí!

In verli, izverstni, ta krasni vaš sin,
Kak ljubim ga strička iz serca globin!
Hvaležnost poslada življenja mi je,
De mogel le koj bi to spričati vse!

Po malim, počasno! sva daljno še proč,
Zdaj spomnim na drugo se mimo gredoč,
Tu bliža se Marta, me prašala bo,
Al menim de bova večerjala zlo.

No, kuharca Marta! pripravite se,
Poslužiti gosta, prijatel kaj ne?
Dva piška imate, na raženj obá
Nabodla le boste, ak rekel bom da.

Zdaj uzmite rahloma čutaro tam,
Kozarec pa bližej primaknite k nam,
In žlahniga vinca nalite iz viš,
De bolj se razpeni nekoljko naskriž.

Vi, striček, polagoma stopite pak
V okroglej pri meni na vglajeni tlak,

Pešeno to uro deržite na moč,
In glejte pazljivo na pesek tekoč.

Le skusba je vse to, pa mislim de v prid,
Vam znan je začetek, ja vidim izid: —
„Sic hocus pocus bracádabrá!
Sva tukej, mi mislite v čaru de sva.“

Šeptala ta reč mu iz ust je ko sanj,
Gledaje ga stermo v tem — dihnul je nanj,
Vse zgine Anzelmu, vid, sluh, in otip,
Je stal ko na stolpu iz škajole kip.

II.

Poslanci so došli: Anzelmo začuj!
Ti škof si izvoljen, se sreče raduj,
Govori vladika! Veselja al mah
Ne zmane te v pleve, ne treši te v prah?

Lupine te stergane buti na stran,
Za gizdo ti niso, zasrambi ne v bran,
Prebleka le svilnata, dragi škerlat,
Ti kinči prihodnič osebo in grad.

Na vrat pa obesi bleščeči ta kerst,
Demantni obroček natakni na perst;
Doveršen, Anzelmo, obleci ornat,
Pokaži se nam ko ponosni prelat!

In glej, ko poslopja privajen je bil,
Se dom tak prijazno okrog je blešil,
On svitlo v naslombo ob oknu se vpre,
In tehta okrožje, kaj vredno de je.

Skor bil bi gredoče zaklical na glas:
Derhal ti nevkretna! ozrí se na nas,
Anzelmu poslopje to kak se mu vda?
Kdo meni priličniga tiča pozná?

Pa zdaj preveliko se zdi mu na mah,
Je bilo samote v samoti ga strah;
Naenkrat je prišla — — sestričná za njim,
Ki znana v Toledi že bila je vsim.

Prevzetna, vtisljiva, ošabna ta stvar,
Sestričnam te sorte to splošni je dar,

Oblači se v svilo, dragosti le jé,
Koravd ji je treba, zlatnine, se vé.

Vladarstvo škofije, razumi se to,
Izključno je v njenih ročicah biló,
Sijalo je sonce, in dež se je vlil,
Kot njeni petelin obernjen je bil.

Pa bolj ko kujavno se suče ta smet,
Od ure do ure bolj zanjo je vnet,
In tako zgodí se, de zabi ves mar,
Se dane obljube ne spomni nikdar.

Sedé pri večerji nekada vesel
Je verlo obirati ravno začel,
Na enkrat se vrata dvorane odpró,
Pozabljen Iglano se bliža mu zlo:

Bog z vami, moj striček, me prav veselí,
De vaša se sreča tak lepo vertí,
Zadostenje moje doveršeno je,
Ak le zadovoljni z okoljšino ste.

Okrogla je sreča, gre včasih nazaj,
Tak mene zadela potreba je zdaj;
Govoril o sinu sim nekaj tačas,
Preskerbite ga in pobot bo za nas.

Prebendica mala, vi spomnite se,
Jo ravno previditi sila vam je,
Za sina bi vgodna mi zdela se res,
Če ni kaj overe al uzroka vmes.

Prepozno! zaverne sestrična nakrat,
Obljubljena že je, dobí jo moj brat;
Le cenite sami, se lahko spozná,
Njegova pravica čez druge veljá.

Zna biti poznejši — prihodnič — nekdaj,
Bo našlo za vašiga sina se kaj;
Nej čaka! smo uzrok, smo krivi le mi,
De vsakimu v kotu previdenja ni?

Nej čaka! povzame besediti on,
Vladíka mogočni, in spelje sermon;
Brat njeni, moj strično, ostane pri tem,
Kar ona je rekla, enako povem.

Škofija ni carstvo, presodi to vsak,
Po stisku, po trudu poslednim enak,
Mejnikov, pregrad mi je polno okrog,
Prosivcov, beračev in drugih nadlog.

Ostane mi listje, za druge je sad,
Postreči ne da se od spred in od zad,
Ne vsakimu dati kar tuhta gredoč,
Mordè kardinalam to v Rimu je moč.

Da, stric, kardinala ak bili bi me
Naredli, in slično če bilo bi vse
Tim žlahnimu sercu in volenju tim,
Pomagal bi bil, vam obljubil kot sim.

Iglano mu reče pokojno na to:
Razumim do pike kaj vaše je zlo,
Višejši stopalo, klobuček rudéč!
Kaj ne, to bi bilo biškupiču všeč?

Anzelmo, kim rudo obraz zableší,
Izusti: Je istina, kdo to tají,
In ako pričarate tega mi še,
Nedvomno, gotovo, prisežem — — de — — — de —

Iglano besedo preseka mu tu:
Rotenja ni treba, prisega čemú?
Vam dojdi po željah rudeči klobuk,
Za vas bo dobiček, za mene le uk.

Razprostre tri perste, žugaje mu skor,
Jih suče v okrogu in doli in gor:
„Sic hocus in pocus pa Šibolét,
Ko tmina se zjasni, svitloba bo spet.“

Anzelmo ga gleda ko panan, ko top,
Do misli posledne omame je rop,
Sam sebi se zdi clo premenjena stvar,
Iglano potihne, doveršen je čar.

III.

Od papeža pismo! V osupnjenje vsim
Pokliče prelata mogočniga v Rim,
Med stebre cerkovne, pervotine skal,
Naslomba je vere, sloveč kardinal.

Dozdanjih milostnikov mlajši pajdaš,
Ti v djanju verteti izverstno se znaš!
Od zgorej ne mami te milosti blesk,
Zunajni ne vstraši viharja te tresk!

Sebično koračí, po slavi hlepeč,
Od klanca do klanca pot vozko stermeč,
In tak se mu doba veselo vertí,
De nikdar Iglanota spomnul se ni.

Enkrat ker ob oknu zanikerno kar
On gledal je v sonca zapadniga žar,
Zlovoljen, raztresen, zamišljen je bil,
Tak pred-se v oblake očesa vertil.

Stopinje nenadoma glasijo se,
Stebrovje v somraku na vhodu je še,
On gleda pazljivo pobarvan na tlak,
Iglano nastopi ko zgine somrak.

In ker ga zagleda na pragu že vrat,
Zbudí mu zaup se in groza nakrat,
Skor trese se, misli: Ta pride mi vprek!
Ki moje prigodbe uraduje tek.

Primerljej ko čudni prevdari na máh
Se bliža mu naglo zatíraje strah,
Pozdravi prijazno, se zlo veselí,
Ter krilatih tako besed govorí:

Ti dojdeš — na sina opomniti me,
Spodbadati, striček, moj ljubi, kaj ne?
Pa tega ni treba, je jasna ta stvar,
Ja svoje obljube ne zabim nikdar!

Kar meni je dano, le vi ste izvir,
Od vas je imetje, pospešenje, mir,
Vsim svetu oznanim izrekši na glas,
Zaúpanja kako de nimate v nas?

Za mojo ti srečo živahno si vnet,
Od tvoje ljubezni previdno objet
Sim dnevno po tebi darove prejel,
Le eno, moj striček, si slabo zadel.

Si mislil me djati visoki na kraj,
V izgled za prihodne, in blagor za zdaj,

Pa kardinal! — naímek je kras,
Pomemba le votla, — „rob“ istine glas,

O sladki mi brate, de vedel bi ti,
Ta jarem okrutni kak on me tiší!
Je vse hudobija, zavid le divjá,
Hinavstvo, zvijača le v Rimu veljá.

Obeta bogastvo, in polno je rev,
Na klic pomaganja je votel odmev,
Kovarstva domovje, vertavka zvijač,
Jegulje pokaže, navleče ti kač.

Krivica, ki pazi sebično na rop,
Poveže na pervo obilni si snop,
Zaveržene babe za greh in denar
Verté opravila pušene v nemar.

In kako ti upaš, osvileni mož,
Želeno po meni dosegel de boš?
Prečist in preblag sim o zlobi, spoznaj,
De v taki kaluži zamogel bi kaj.

V škofiji nekdaj mi še bila je moč,
Po soda obliki verteti obroč;
Da, selo nar manjši deržava je tak,
Pa v Rimu — že drugi je zadnim enak.

Čuj! sveti naš oče — bolan je in star, —
Popuša opravke in dela v nemar, —
Močí so nehale ga, strašno terpí, —
On sam že končati življenje želí,

Umreti bi znal, — — ne tirjam, da — —
Bi znal, je naravno, — — zgoditi se zna,
Potem — — me razumi! — ne rečem nek, —
Le mislim — — bi znal! to života je tek!

Glej, kerčnoma sim ti kolena objel,
Doverši, te prosim, kar sam si začel,
Iz gnojnice smerdne, ki gnus mi je zgol,
Na svetiga Petra me dvigni prestol!

Potem, da! zasveti mi upani dan,
Ko vse ti povernem gotovo na dlan,
Tvoj sin, kar ukaži! — zahvale sim strog,
Ja vem, de si — Kristus, zveličar in Bog!

Oj, oj! se oglasi Iglano mu v prek,
Dovolj! — in preveč teh nemarnih izrek.
V orehu pa koliko jedra bo v tem,
Ob koncu prigodbe, ja mislim, de zvem.

Vam kardinal malenkost je kar,
Vam papež dozdeva se važniši stvar.
Poskusimo urno, poskusiva to,
Po vašimu mnenju dogodi se clo.

On dvigne desnico, grozivši mu skor,
Jo suče po zraku in doli in gor:
„Sic hocus pa pocus in šibolet!
Ta tma ko se zjasni svitlejši bo spet!“

Ga gleda Anzelmo, in diha jedvá,
Ko kter, ki ga merzlica ljuto mektá;
Čaroba previhra ko mimo gredoč,
Anzelmo zbudí se, temotna je noč,

IV.

Odprejo se vrata, in upanje vsih,
Anzelmo, že papež, primaha iz njih;
Veselja in radosti suče se Rim,
On bil posvečen je v zadostenje vsim.

Potem iz višave za sleherno stvar
On „urbi et orbi“ da blagora dar,
Visoki svetosti, se ve, de nakrat
Uklanja keršanstva čveterna se plat.

Poslanci prispejo iz daljnih strani
Cesarjev in kraljev, veljavnih ljudí,
De trojno ovenčan vladar jim svetá
Presveto nožico poljubiti da.

Odsihmal mu svet je le vatikan,
Pustivši skerbí, opravila na stran,
Uživa življenja prijetniga svit
Prostora v tesnobi, v ki varno je skrit.

Obedi so sladki, blazina mehká,
Strežaj ko vertavka se sukati zna,
V opravkih je stregel mu zvit kardinal,
Ki gladko je brati in pisati znal.

Kar sitneže tiče, ljud nižji neslan,
Ki ni še verjeti clo vsake voljan,
Prašaje bi znal mu možgane pregret,
Tem dajo vratarji spodoben odvet.

Poredoma sonce, navadnih razmer,
Se zjutra pokaže, se skrije zvečer,
Ob času je temno, ob času je svit,
Vse zdi kolobar se pravilno navit.

Spomlad je prijazna, o kresu je znoj,
Jesen se pridela, po zimi je gnoj,
Ob času dežuje, ob času je sneg,
Opravi vsak mesec po redu svoj tek.

Zaziba presveti naš oče glavó:
„Verjel bi ne bil, — da! ne sanjal si clo,
Poprej ko dospela oblast mi je v dar,
De vladati svet tak igravna je stvar!“

Ko v sanjah prikaže se včasih obraz,
Ki dražil že dolgo terjaje ni nas,
Mu bliža se nekda, začetno le plah,
Pozabljen dobrotnik — ponočni ko strah.

Me več ne poznate? sim žlahtnik, sim ja,
Iglano, vam stric, ki tu z vami kramljá;
Vam nisim nagajal, sim čakal do zdaj,
Al boste na mene se spomnuli kdaj.

Bledivši, zarudši, treptaje povsot,
Naš papež terjavcu zadrè se nasprot;
„Poberi se, beži, peklenska pošast!
Ja kar ne poznam te, ti vraga si last.“

Iglano clo miren besedah o teh,
Še bolj se mu bliža, in usta na smeh,
Rugaje sedaj mu, ko sičanje skor,
Da čuti strašljivo sledeči govor:

„Hvaležnost, kreposti ti sleherni skit,
Ti rajska slast, nebeški ti svit!
Do živiga ta le je vtisnul ti v kri,
Nenehama k tebi obračal očí.“

Sim dvigal, merčes te, ostudnih iz mlak,
Sad sreče dajal ti uživati vsak;

Na mojih perutah, zaslužnosti prost,
Si vihral na kviško, nič bilo ni dost.

Po meni te mitra dohitila je,
Od knežtva do knežtva prepeljal sim te,
Po meni si papež, mogočno si stal, —
In kaj je z besedo, k' jo meni si dal?

Ko sova zatuli naš oča presvet:
Kdo sitneža spustil mi v hišo je spet?
Životarji, straže, na noge! Mi smo
V nevarnosti, zgrabite skreko le-tó!

Ker nikdo ne dojde, Iglano naprej:
Dopolni mi, papež, obljubo sedej,
Te v drugič, te v tretje opomnim, sim ja,
Vodila ki v rokah osode imá.

Še hujši odmeva in žvižga tičas
Serdito unetiga papeža glas:
Zločín, hudodelnik, razkolnik, bo dar
Gotov ti, je vpaljen germade požar!

Iglano mu reče: Nu, skusili ste!
Zapomnite dobro, kaj šega vam je, —
Vsak zase! — — Kaj meni pomagalo bi,
Podpirati stričke, izid vas učí.

Izrekši pred uniga splava ko puh,
Da z roko letečo mu krepko zaúh;
Anzelmo razloči govor še ta strog,
Potem se predrami zijaje okrog.

Iglanovi v knižnici, kakor ondaj,
Je stal, nepremenjen je celi okraj,
Raztergan, ko nekda v začetku, je bil,
Pešeno je určico v desni vertil.

In Marta nataka kozarec lepó,
Vse slično začetnimu delu je šlo,
Ko steče namenjena kaplica vsa,
Napolnjen kozarec gospodu podá.

Iglano ga sprazni, in dene ga tam,
Kjer bil je in reče: Zahvalim se vam!
Anzelmu pešenko prevzame iz rok,
Jo vtakne v polikane line obok.

Zdaj sklene: Nu, Marta, en pišek je dost,
Pobožni moj striček izvolil je post,
On tak je obljubil, obljubam je zvest,
Na sanj kapitala so sanje obrest.

Tak z Bogam! Vi Marta posvetite zdaj,
Zatilnika stric de ne zlomi si saj;
Po stopnici doli ga spremite rah,
Za njim pa zadregnite krepko mi pah.

Pesem o ženski zvestobi.

Pospravili v pokoj merliča so dva,
Na potu tem pustim ne slično obá,
Ker stotnik je v boju slovesno končal,
In drugi, ki ta mu počitka ni dal,
Razbojnik na vislicah visi.

Na straži o temu, pokoja v nemar,
Prehaja se semtertje mlad suličar,
Je merzlo, vihari iz dalnih golín,
In ak mu iz vislice zgine zločin,
Bo moral za njega viseti.

Kapeli v pogrebni o stotniku tih
Žaluje supruga, in misli je zlih;
Je djala v življenju vse upanje nanj,
Zdaj hoče poginuti lakote zanj,
In s hišno — se ve de — ob enim.

Pa hišna ji reče: Me čujte, gospá,
Prisegla sim z vami, resnica je, da!
Le hvalite moža, žalujte za njim,
Priserčno bom rada soglasna o tim,
Pa lakota grozno me grudi.

Je bil — ako ravno postaren — galant,
Unet, vam udan, bolj ko iskerni fant,
Enaciga, res je, ne najdeve spet,
Ak bi obernile kraljestev devet,
Pa lakota hujši pritiska.

Razumim, občutim, izrečem na glas,
Je zguba velika in grenka za vas;
Pa vi ste še mladi, še krona ste rož,

Na zemlji pa raste — mnogteri še mož,
In lakota skorej me zgrudi. —

Tak hišna; pa blagorodna gospá
Odgovora v britki ji tugi ne da,
Ne toži, ne joka, z upertmi očmí
Nečutna podoba se kamnata zdi,
Pa lakota tudi jo stiska.

Od zunej vihari ostudni pih,
Stražar se prehaja merzlotah o zlih,
Hiti, de ugrel bi se, v krogu kar sme,
Izrekši preklimbe —, skor več ko jih vé,
Zagleda v kapelci svitlobo.

Kaj ta je svitloba? on misli in koj
Se bliža, gre notri, že zad je podvoj:
Pozdravim prekrasne ženice vas!
Kak dojde ta živa lepota do nas,
Do nas, ki smo stražniki mertvih?

Izreče. — Pa blagorodna gospá
Odgovora v britki mu tugi ne da,
Ne toži, ne joka, z upertmi očmi
Nečutna podoba kamnita se zdi,
Ker lakota silno jo grudi.

Pa hišna izreče: Očitno to je,
Po mertvimu temu tu žálujeve;
Zedini de v smerti nas pusti ta kraj,
Poginuti lakote mislive zdaj,
Le glad mi presitno nagaja.

In on se oglasi: Neumno je to,
Ničesar koristilo mertvim ne bo.
Ste lepe, ste mlade, milota ste zgol,
Na zemlji veselja se najde dovolj,
In glad je, se ve de, nadloga.

Ponujati nečem, le ručati sam,
Kar zdi se storite, pa rad vama dam;
Tu hlebec je kruha, tu nekaj klobas,
Pijače zadosti, obilno za nas,
Tud meni je lakota pusta.

Ker tako rečeno speljati začnè,
In grizlej na grizlej mikavno požrè,
Clo hišno svepavi pogum zapustí:

Poglejte, poglejte, kak to mu diší,
In naju le lakota mane.

In on: Nu, tak jejte! imam za obá — —
To trem je dovolj, še ostajati zna,
Ob enim pa pijte, to slasti je vir,
Ja kadkada samši pomeljem za štir,
To verlo za glad mi pomogne.

In hišna, sopuh ki nagaja ji v nos,
En kosček pokusi, po temu pa kos,
Žvekaje v obličje pogleda gospó,
Ta pak ne omeni ničesar na to,
Ker lakota silno jo grudi.

Aj, žlahtna gospina, to tečna je slast,
Ste skusili, stradanje kaka je mast,
Kaj rajnimu možu koristi ta reč?
Za zdaj je zadosti, bi rekla, odveč,
Ker lakota peče okrutno.

Pristopi in on: Poskusite saj!
Pa ona overne — „Prisega!“ nazaj,
In vonder ne sune od sebe ga proč, —
Ter — zgrabi za kos — ugrizne na moč, —
To v lakoti hipno pamaga.

Potem na kolena on pred njo zderčí:
Na zemlji vam slične lepote je ni,
Pa bodite pametni tud zanaprej,
Se spomnite name, odidem sedej,
In jutro gotovo se vernem.

Na stran zapodite živetija gnus,
Izrekši ljubezni pritisne ji vkus,
Ter šine do vratnic, odprè jih in ven, — —
Pa hišna izdihne vsa nagnjenja plen:
O suličar bistri in mili!

Omeni pa hišna še k drugimu več:
Ak bistro pretehtam to zmedeno reč,
Ga moram hvaliti; iz pustih je zmot
Naj peljal na pravo, uglajeno pot,
Ta suličar umni in mili.

Zapečena v lice in zmešana zlo
Ničesar gospá ne izreče na to,
Solzic namakaje obilno obraz

Da čuti zaterto trepeči ta glas:
O suličar umni in mili!

Stražar pa pri vislici zunej stojí,
Se čudi, — — na stebru razbojnika ni:
Gorjé mi! večerja je zadna bilá,
Zibelka bo jutro mi palčica ta,
Stražarju nesrečnimu meni!

Nazaj prihití on: o mile žené,
Kaj bo mi začeti, za glavo mi gré!
Ga prašate, on pa razloži vse skup,
Gospó tak o temu prešine obup,
De zdihne: O ljubček nesrečni!

Pa hišna na to: Postojte! — Postoj!
Izmaknem iz te ga nevarnosti koj;
On naju otel je, vi veste gospá,
Prevdarite urno, ne čakati zla,
O suličar mili in dragi!

So vzeli mu mertviga, — to le je vse! —
Pa drugi je tukej, — ak volja vam je,
Izročive tega mu; — — rajni suprug
Tim kraju priležе se bolji ko drug.
O suličar mili in dragi!

In zvedlo ne bo se, kdo pazi to reč?
O mrazu pravica gre sama za peč.
Le hitro, le urno, na delo sedaj,
S koravdo de vislic previdimo kraj.
O suličar mili in dragi!

Razkrije ko mertviga suličar,
Prestrašen in ganjen zavpije kar:
Moj stotnik! — kaj ti si? — gotovo zares!
Clo denem na vislice z vetram te v ples,
Preserčni moj svileni stotnik!

Gospá pa pristavi: Kaj čakate nek?
Al čete overki de planejo vprek?
Le urno, le urno nevihti v okom!
Kar moč mi pripusti pomagala bom,
O suličar mili, mi dragi!

Pa on ji opomni: Ne gre, ne gre;
So manjkali roparju spredni zobé.
Berž kamen pobere gospina sirov,

Izbije merliču nekoljko zobov,
    Priserčni ti suličar mili!

Zdaj skupno ga jaderno vlečejo von,
Pripnejo ga prosto na visle ko zvon;
Zapiha ko burja doline te vprek,
Dajejo košice satirični zvek
    Ti pesmi o ženski zvestobi.

San Vito.

Po morju sim plaval petero skor let,
Berač se povernem kar bil sim popred.
Ni nade za mene, je upanje preč,
Od ure do ure nadloge je več,
    Pomagati neče San Vito.

Nu, žena! sim tukej, ostanem domá.
Pa kako? Si krasno nališpana,
Vsa svila obleka je, kak jo doboš? —
To blagor je božji, preljubi mi mož,
    Pomaga mi k temu San Vito.

Domovje to naše dodelano vse,
Tak čedno, — veliko, — prostorno, — kak je?
Kdo to ti nakloni, brez mojih zaslug?
To blagor je božji, predragi suprug,
    Vse skup je naklonil San Vito.

In notri vse svitlo, vse polno omar!
Ta postlja polikana, druga vsa stvar,
In kak mi to dojde, povej mi od kod?
Vse blagor je božji, kar vidiš ondot,
    Naklonil je vse — vse San Vito.

In ta fantalin, ki okoli skakljá,
Smehljaje ti ravno ročico podá,
Čigavo je dete, ak prašati smem?
Je blagor od Boga, resnično povem,
    Mi dal ga je tudi San Vito.

Ne! brezdno in škrat! ta sok je preslan,
Rogati ta blagor mi pusti na stran!
San Vito al doli, San Vito al gor,

Ja sim — ti si — izrekel bi skor! —
Medvedu pod noge San Vito.

Ogovor verliga Britanca.

Prigodba resnična.

Ker osemkrat deset in tri je bila
Med Holandezi in Britanci vojna,
Je vsaka plat za zmag naklon prosila.
Moliti zlo je vkazala obojna,
V Holandji pa nekoliko poprej,
Potem še le otoka vlada trojna.
Tu pred oltarjem, osem dni poznej,
Nek pridigar še stariga kopita
Pobožno tak na glas je molil zdej:
Se spomnul boš mordè, gospod, kak zvita
Derhal holanška, dnes je osmi dan,
Te je nadlegvala, vse krog očita.
Kot Ezava spodril je brat neslan,
So mislili nam blagor tvoj prevzeti,
Ak le njih kvar poprej bo tebi znan.
Pa njih zvijačam le nikar verjeti,
Vse puhlo je, prevara vse in laž,
Pobožnost njih — mehurji prenapeti.
Verjemi nam in meni — — nas poznaš,
S prevarami se takim ne pečamo,
Nam blagoslov, pospeši se, de daš,
Peklensko pak lažnivce dregni v jamo.

Jozua.

Juhejsa! to bilo je klanje,
Ko vzeli so Gibeon;
Pomanjkalo Judam je dneva,
Šlo sonce je ravno v zaton.

Pa Jozua soncu ukaže:
Ne gani se v zraku naprej!
To vboga, — se ve de, — priležno
Poseka premagane zdej.

Ta dan pa je tak imeniten
Ni bilo enaciga še,

In tudi enak de ne pride
Sim bral, to zapisano je.

Mnogteri tu misli, je krasna
Zvijača ta bila na moč,
Ki rad, če ne daljši, sej tako
Nam dolgo naklonul bi noč.

Povezati v mehe svitlobo
Želeli na svetu bi vso,
Ter trešiti v morje gerdobo,
Le de bi mogoče biló.

O tem pa nikar tugovati,
Okrogla je zemlja, se ve,
Istoku nasproti se suče,
Tam za-te svitloba izgré.

In pesnik, to pesem ki poje,
Je tehtal Evropo in svet;
On ve, govoricam o tminah
Ni ravno po čerki verjet.

Pravdni dan na Hvahinji.

Na Hvahinjo, oznani govorica,
Opravkam de prospeh slovesni da,
Prišla nekdaj otokov je kraljica.
Pridere skup naroda množina,
Mogočni de vladarki se priklanja,
In kar ukaže pično de speljá.
Dvorani, posli knežkiga nje stanja
Se trudijo speljati urno vse,
Kar le želí, al de želi se sanja.
Tesar med njim omenjati začrè:
Za ladjo v delu treba nam je dreva,
Povej mi, kje pripravno se dospè?
In ona: Glejte, meni se dozdeva,
De tisto tam v ogradu rabno bo,
Uzmíte ga, tak jenja vaša reva.
Sekira treska krepko koj na to,
Se zleče proč kar barki je ugodno,
Vlastnik zvečér zagleda ropa zlo.
On bil je kmet, le malo mi prirodno,
Scer mož pošten, Tahut imenovan,
In dom njegov duhovnim mesto shodno.

Sosede praša: Čujte, vam je znan
  Hudobnež, ki je zlobno tu razsajal?
  Soseski s tem izgled je slabi dan.
Ko zve, kdo je navodbe, vkaze dajal,
  In njemu, ki je reven kmečki mož.
  Za herbtam tak nevredno je nagajal,
Pred sodbo gre: Sodnik, ki sodil boš!
  Kar smo kristjani imamo postave,
  Al ni pregnan še škrat poprešnih goš?
Orí pretehta teh rečí težave,
  H kraljici pošle urno posla pak,
  Pred sodbo de pokliče zvezdo slave. —
Poslan izreče povabilo tak:
  Odperte jutro bukve so sodivne,
  Ti dojdi tje ko tožen drugi vsak!
Nasledni dan, ko dobe so zorivne,
  Ko svit premaga, rosni mrak nehá,
  Razjasnijo se v delji gore divne;
Še palme verh iz morja pih mektá,
  Zasvetijo se sonca žarki rani,
  Okroglej cel pregledati se da.
Je skupej vse, pozvani ko nezvani,
  Na berdiču med njim sodnik Orí,
  Odpirati ki bukve ravno kani,
Tesnoba je, nebrojno krog ljudí,
  Na desni, na prestolju clo iz zlata,
  Kraljica vsem je ljudstvu pred očmí.
Dvoranov tma, dovolj strežajev rata,
  Pripravljenih speljati urno vse,
  Toživca še zakriva množ košata.
Sodnik izusti: Sodba se začnè,
  Kdor ima kaj, nej govori in toži!
  Približa se Tahut iz množice,
In tožbo tak poredoma razloži:
  Je raslo drevo hiše moje tik,
  Življenja de mi blagostanje množi,
Ter druzih mi nakloni blagra slik.
  Z obilnim sadjem me je preskerbelo.
  Tak de o njim je bil razširjen krik.
Komur bi koli se potrebno zdelo,
  Od les pregleda hiše moje krog,
  Kdo vidi zdaj drevó mi tam veselo?
Stermi na kviško nage strehe slog, —
  Okoli sončna, jalova praznota,
  Krivice znak, ki ja terpim jo vbog.
Vernivši se sinoč do svôga kota,
  In vidši mi učinjen tužni kvar,
  Sprašujem kak me treši ta pomota?

Zaveržene, ko malo vredna stvar,
  So veje ondi semtertje ležale,
  Pa zginulo je deblo bilo kar.
Besede te so slišati se dale:
  Ukazala kraljica je to reč,
  Nje berzne pak so čete jo speljale,
Je res al ne, al bo al ne ji všeč,
  Kar rekel sim, o tem bo govorila
  Kraljica sama, zvezda naših sreč.
Je prašati na pervo meni sila,
  Kazaje tu ostanke mojih vej,
  Krivica kar mi jih je prepustila;
Postava, zakon, — kaj veljata zdej,
  Ki morala bi slabim bramba biti,
  Razdjati vso poljubnost od poprej?
Se stari vrag še zmirej neče skriti,
  Nam Kristus ni navod, primér, izgled,
  Se ima čas krivic, kerví verniti? —
Ki vzame kruh, mu dam življenje v sled,
  In ak ležím ko nekdaj oča glava
  Na žertveniku muk in groze bled.
Ko vladala je Orota postava,
  Je čversto še cvetela naša moč,
  Prepir in boj sta bila naša slava.
Kak bol je bil, pa lahno mem gredoč,
  Veselju vse je posvečeno bilo,
  V tekočo slast že novo upajoč.
Zdaj bijemo na grud z veliko silo,
  Ki nam odmev le votlo prazni da,
  Molivši rok na kviško rogovilo;
Ja sam sim star, potert od muk in zla,
  Dvomé poprašam sodbo tu pohlevno:
  Al sila nam, al pravo nam veljá? —
Na to Orí: Ta kmet, le bitje revno,
  Te toži de drevó mu vzela si,
  Kazaje nam mladičje golo drevno!
Kraljica mu — Je res! — odgovorí.
  Al veš, on praša, de so nam postave,
  Dopuščeno de samovoljstvo ni?
Veljajo do le svete te naprave,
  Priznali kim smo vladanja oblast,
  Odrekši se nagombi lastne glave?
Da! — da! — pa mislim de poprešna čast,
  Nekdajna moč je vladi še ostala,
  De vera jim ne bo hlopivna past.
Tu bukve so. Boš viditi nam dala,
  Kje govoré kraljeve od močí,
  De slediti bi lastni termi znala? —

Kraljica vtihne, se v zadregi zdi;
  Mošnico zlatih je prinesti rekla,
  In dati jo toživnimu velí,
Pobota de krivico mnenj in jekla.
  Sodnik pa reče: Ni končano s tem,
  Z odškodbo le ta reč ne bo pretekla,
Je treba de dozdeve tvoje zvem.
  Al krivda je, priznaj, kar si storila,
  V besedi kes in žalost de zazrem! —
In ona: Da, spoznam! — Sim pregrešila! —
  Solzá potok pridere ji z očes,
  In rudečica je obraz oblila.
Potem Orí: Nam je drevó le les,
  Vlastnik nej sam povej dostojno ceno,
  In s tem doverši pravde zviti ples!
Tahut sedaj razjasni jim nameno:
  Izid sim tak ti pravdi vgodni dal,
  Spoznanja mi poplačajo storjeno;
Cekinov tih, gospá, ne bom jemal,
  Te roke me dostojno preživite,
  Timveč ker zdaj presil ne bom se bal.
Na to Orí: Ste vidli tožbe kíte,
  V nemar de kmet pustí dospeto last,
  In z njo pravice v sodbi pridobite.
Tak zverha je. Skazujte Bogu čast!

Čezme.

Ti dan pomig spoštuj ob času pravim,
  Mašuje se v nemar pušen sovet,
  In Sultana ti tu v izgled postavim.
Je ravno sto sedaj preteklo let,
  Ko psi kristjani zlo so nagajali,
  Grozivši ga na dveh plateh objet.
Pomagati ministri niso znali,
  Ko jim pove poslani neki pes,
  Na znanje kar vohuni so mu dali,
De v baltiškim Orlov gotov je ves,
  Z barkado krog Evrope priveslati
  Do Grecije; de jih prepozni kes
Moril ne bo, je treba pomagati,
  Dokler je čas, dokler se vpreti da,
  In pervo je, zadrego prispoznati.
Na to gospodje: Vam ne steče ta,
  In zanaprej se varite z enakim
  Nadlegvati lažmi nam Sultana!

Njih veličanstvu, in med nami vsakim,
Je znano de od tam do bregov teh
Pripravne ni vodé brodovju takim.
Na to poslan — usili skor ga smeh: —
Se motite, poglejte zemljovide,
Razločno je do-kazano na vseh.
Iz nemškiga v atlantiško se pride,
Zapadni ob Evropi voda je,
Delivši tud Alcida skalne zide.
In uni: Vjet si! Dim je tvoje vse!
Alcid je laž, ni bilo ga, ne bo ga,
Modrost veljá, te nove kvante ne;
Svarilba le za tebe v tim je mnoga.
Se vari nas, neverni kristijan,
Z novinam proč od našiga okroga!
Tak bil je sklep. — — Vam pa izid je znan,
Bahanje to pri Čezmi ni veljalo,
Kjer bil ponos je v dim in prah razdjan.
In vonder bi verjeti nam se dalo,
Korist de je, v somraku dvomnim biti,
De svitlo bi prezlo v obličje žgalo,
Zatorej k nam — ni žarka pripustiti.

Pristojni križ.

Popotnik nek primaha do višave
Življenja in pregleda drugo plat,
Unkraj nadjá cveteče se dobrave.
Že truden zlo on sede v cvetje trat,
Počival rad nekoliko bi časa,
Ugnanost koj posili ga zaspat.
Spomin prepoln nebeških slik in krasa
Se v čudnih mu dozdevah krog vertí,
Ne čuti več podsončnih rev ne glasa.
Krog sonca se mu lice božje zdi
Obnebje Boga svitle oblačila,
Tem zemlja rob, k' ozira vreden ni.
„Čuj, oče naš! ne bo mi tvoja sila,
Očitno ak razkrijem misli vse,
Zató mirú potrebniga kalila.
Naložen križ de slehernimu je,
To vem, in tud da ga nositi mora,
Le teže so napak odmerjene.
Tak je moj križ okrutna mi pokora,
Naloži mi kar zmaga moja moč,
Ta tare me ko padši name gora.“

Končá in glej, se čuti nesen proč,
  Po zraku, huj! pospešeno in burno,
  S perutami nevidnim plavajoč.
Ko jenja let stojí na tleh segurno,
  V prostornimu on dolu bil je sam,
  Kjer silno množ zagleda križev urno.
Doní nakrat ko trombe glas od tam:
  Tu muk in tug je druženih nebrojno,
  Preceni jih, na zbero vse ti dam!
Sodivši on prehodi stran obojno,
  Gre gor in dol, pregleda vsaki križ,
  Skor zmeša ga vreteno volje dvojno.
Pretehta vse iz delj in sred in bliž,
  Ta je težák, robat je un presilno,
  In tisti zlat iz tičnih soncu viš —
Čez polznost je slepiven preobilno.
  Tak iše krog, — ga ni, — ga ni, — ga ni
  Pristojniga volitvo to za kilno.
Obrača pridno krogoma očí,
  Zastonj je vse, primerniga ne najde,
  Zamišljen tam obupno postojí.
V nevažno zdaj pogled nižavo zajde,
  In vidi križ, ki všeč mu je na moč:
  „Gospod, nej moj bo ta iz tote rajde!"
On gre domú, pogleda križ gredoč,
  In vidi — kaj? — de bil je križec isti,
  Čez kiga prej mermral je dan i noč;
Previžan je, nar bolji de je tisti.

Bolje bo, de ne.

Pred letmi je v pomorju severnim,
  Stanovniki so bili še Slavjani,
  Vkazaval grad mogočni kraju vsim.
Posestniku so kmetje bili znani
  Z družinami in celo žlahto vred,
  On bil je mlad, pa vsi mu serčno vdani.
Med njimi bil je nek pobožni kmet,
  Ki starih vad je deržal se ostrogo,
  Njegova hči je bila ženstva cvet,
Gospodu le dopadla je premnogo.
  Ta neki dan na polju najde jo
  In za poljub, sam bivši, prosi vbogo.
Divica bila bi storila to,
  Na bližnimu pa vertu je pri deli
  Nje mati čula obravnavo vso,

In reče: Bolji bo, de ne! to vzeli
  Gospodje bi zlo radi za dolžnost,
  Vse krogoma bi celovati jeli.
Priduši se mladín, terdi zadost,
  On hoče le na skrivnim poljubiti,
  Nikomur to ne bo, ne strup, ne ost.
Pa mati misli: Mora on soditi,
  Očetu gre pretehtati to reč,
  Kar sodi on, to ima v zakon priti.
Zvečer ko scer se vsede mož za peč,
  Prigodbe tek supruga mu razloži,
  Pa vidi koj, de malo mu je všeč.
Čehljaje se besede še ne sproži,
  Na vse platí pretehta cel izid,
  In bolj in bolj zadrega se mu množi.
In misli: Teh ne zjasni lastni vid,
  Ta stvar zadene druge kmete tudi,
  Obračal to gospod bi koj si v prid.
Dnes našo, jutro želja se mu zbudi
  Po drugi, in ta reč gre tak naprej,
  Polagama de vso sosesko zgrudi.
Pokliče znance drugi dan tedej,
  Razloži jim kar se je treba zdelo.
  Kaj mislijo popraša jih poznej.
Pretehtanje je ta izid imelo:
  „Močnejšimu ne dajati se v pest,
  Če ravno vse brez prič bi se počelo;
Sodnik ti koj s prisego vjame vest,
  De bilo ni, priseči le ne dá se:
  Za njega, vse bi vpilo, je posest,
Razsodi ta že dvombo sama za-se!

Pravlica od Aleksandra.

Prebiram rad pisanja starodavne,
  Ker moj za kljun novine niso več,
  Sim že prestar, te niso mi naravne.
In marsikaj, kar je pred vekmi preč,
  Se polasti vertečiga spomina,
  Tak Ahasver, al pusti rajski meč.
Se včasih spomnim zapravlivca sina,
  Tud Jozua, in Aleksandra clo,
  Neskončna ki je zmir pravlic globina.
On sonce je nekdajnosti svitló,
  Dosledno ki sedajno zna razbiti,
  V prihodnosti sloveti mora zlo.

Ki tepe nas, ga hitimo častiti,
  Med nami scer ostani ta skrivnost,
  Nikarte je — ongavimu razkriti.
Obed bo dnes ob vodi kaka kost,
  In ta, se ve de, perhla in postarna,
  Ki vam ga dá — siv godec je priprost.
Od Aleksandra to le, ni nevarna,
  In Talmud jo razloži kakor je,
  Clo prazna ni, in tudi ne nemarna.
V pušavi on maršira z vojsko tje,
  Do tujih krajev, de jih tak razruši,
  Kot je doslej razril že druge vse.
Do reke dojde; — sreča to v ti puši, —
  Počivati z armado misli zdaj
  In dati mir nekoljko trudni duši.
Dol bil je lep, duhteč ko cvetni raj,
  Vodica čista, senčno drevje gosto,
  Clo ustni sop od vertne rože slaj.
Rušivcu to je bilo vse priprosto,
  On sanja od uhitjenih le kron,
  In misli le orožja mračno hosto.
Pa bivši žejn do reke stopi on,
  Zajema ter izpije kupo vlage,
  In hipna moč mu pitja je naklon.
Pomnoži se krepost mu vsake snage,
  Utroji se nagon delavnosti,
  Ideje ga navdajo krasno blage.
Ko v sercu tak in žilah mu kipí,
  On sodi de ta voda silno čudna
  Izvirk imá v deželi srečniši,
In tje ga koj nameni glava budna:
  „Nej zvejo tam, kaj kopja so in meč,
  Posebno pak de ni ta roka trudna“.
Sodivši de že mude je preveč,
  Pospeši, in naprej ob kraju reke
  V deželo, kjer izvirk ji je sloveč.
In zmir naprej; premaga vse zapreke,
  Pušave, gojzde, in stermote gor,
  Pred rajam pak — zazrè napotja neke.
Vse krog zadjan je paradiža dvor,
  Čuvaj od spred, ki beg mu koj ukaže,
  Grozí iz rok mu blisk in tresk in mor.
Od les nazaj! Tu zdetje tvoje laže,
  Močnejši je vladar poslal me les,
  Oberni se! — to prag je moje straže.
Junak na to: Je moj ta kraj in ves,
  Premagal sim vladarje tega sveta.
  Mu reče un: Izid bo kvar in kes!

Pobožnim tu se srečni vhod obeta,
  Posilnikam enakim tebi ne,
  Kim duša je v pohlepa spone vjeta.
Vladar potem: Zastonj tedaj je vse,
  Mi vonder daj gotovo znamnje kako,
  De bil sim tu, de to resnica je.
Potomstvo zvedi djanje moje vsako,
  Clo to, prispel do mej de rajskih sim,
  Med slavnimi ni bilo majhno tako.
Na to stražar: Dovoljeno je s tim,
  Mu nekaj da, kar varno je zavito,
  Izrekši: Tak pohlepa vmor učím!
Premisli to kar tu je v sredo skrito,
  Izid ti bo enak nespametnik,
  In praznih del plačilo vsim očito.
Prejemi to, in hodi um ti tik!
  Mi drugi pak zvernimo svitle čaše,
  To bodi vam sedaj edini mik.
Pri sercu zlo mi je veselje vaše,
  Objemite ga žarno kakor gré,
  Le kratko je, minljivo žitje naše.
Ak ja vladar bi tisti bil, se vé,
  Bi malo bil pečal se s Persijanci,
  Do gerla sit norosti gerške žé.
Častím pokoj, kak serk z veselmi znanci,
  Prilično tud priproste pesmi stik,
  Ne vozim rad po grobljah in ob klanci.
Bojim novin in novih se oblik,
  Igram z otrocmi kakor mlado dete,
  Dokler je sloga, ne prehudi krik.
Naúke ljubim, znanosti prejete,
  Popevke, godbo, kar je Muze dar,
  In memgredé — prihodnosti obete.
Vse kar imam je meni draga stvar —
  Le škoda de je drago to kar nimam,
  Tak na primér — poliček meni v kvar.
Ko žeja me, do hladne rupe kimam.
  In pijem tam, pa voda — voda je,
  Hvaliti jo le malo volje imam.
Kaj petja prid bo? — lavor! — to je vse?
  Bo prava reč! Čemú ta berst neplodni?
  To ni za nič! za jed, za žejo ne,
Z njim je v zadregi vitez blagorodni,
  Na gnoj, na gnoj! zavpije prosti kmet,
  To končno je izíd te vejce sodni.
Tud meni zdi se prazen le zalet,
  Po senčni tak prikazni hrepeneti,
  Katere trup z uhvatenjem je zmet.

Napuh in lavor, znate mi verjeti,
  Šta zlo nevarna! vošil bi si raj,
  Tu sodček vina sladkiga imeti.
Kak tuhtal bi! in kake pesmi — aj! —
  Pa kje sim? — Kam zanesla me je šala?
  Kdo pravo mi pokaže cesto zdaj? —
Da, da! od Macedonca sva kramljala.
  Bil združil je vse modrijane skup,
  Darila de bi cena se spoznala.
Ga grizlo je ob sercu kakor strup:
  To perhlo kost za mene? — o sramota!
  Tak prazno reč? To ni obup ne up!
Nekdó mu reče: Pomenljiva dota!
  Za malo reč imeti je nikar,
  Ak umen si, razumila se bota.
Na tehtnico položi ti ta dar,
  Skudela druga zlata polna bodi,
  Ne pušaj scer pazljivosti v nemar!
Se koj storí sovetniku po godi,
  Skudela berž napolni se zlatá,
  V nasprotno pak se gola kost uvodi.
Kak je izid? — Ta treši krepko v tla,
  Nasprotna pak, če ravno polna blaga,
  Zletí na kviško kot perutnica.
Stermí vladar: In kje je ravnovaga?
  Prideva zlata več, in več, in več,
  Pa vse zastonj, jo znižati ne zmaga.
Zažene vanjo krono, žezlo, meč,
  Prepolnjena skudela se ne gane,
  Ga zvije zdaj dvoumja strah verteč:
Kak je de vse — vse brez močí ostane?
  Kaj da krepost ti sodergi nazaj?
  In un na to: So sredstva zemlji dane!
Pokrije kost s perstjo nekoljko zdaj,
  In zlajša se, naravne teže biva,
  Ter kviško gre, zlató na spodni kraj.
Zapanjen kralj stermenja ne zakriva:
  V prilikah kaj to čudo govorí?
  Modrun na to: Iz njega se učiva! —
Ta perhla kost je bila svojih dni
  Črepine del nad imenitno brado,
  Junaka last, ki mračni čas mejí;
Ki zidal je slovečo Pasargado,
  Katero ti razdjati le si znal,
  Brez prida clo za hišo tvojo mlado.
Za njim boš ti nezmerno zad ostal,
  Nikdar se mu primerjati ne moreš,
  Ki Klite si, Kalistene poklal; —

On sonce je, on Cirus — Kyros — Koreš!
  Očesa je obok ta mala kost,
  Pogleda dom, ki želj je silnih tvorež.
Človeško je okó le mickinost,
  Nezmerniga pohota pak obseže
  Ves lesk in blesk, ničesar mu ni dost.
Višave vse, globine vse prestreže,
  Za kupam kup, za zlatam zlat požrè,
  Zahteva zmir in glad mu ne odleže.
Enako strast le groba hlad zatrè,
  Ker ta pokrov mogoče ni predreti,
  Omagajo pod njim namere vse.
Koristno bo v pretehtanje to vzeti,
  Premisli sam, ki tiče te ta uk,
  De mamam ni požrešnosti verjeti.
Vladar o tem obrača kakor čuk
  Poglede sive, skoči ter na noge,
  In zakričí de strese jeke zvuk:
„Zbudite, daj! ležiša splošne kroge,
  Naprej, naprej! begoč je žitja čas,
  Porabi v prid, — kom um, — opombe stroge“.
Vse dvigne se na ta gromeči glas,
  In pesk in prah poviša se v oblake,
  Oskrunši kónj, oblek, orožja kras. —
Do Indije prenese zmage znake,
  Se rije huj, ter vedno hujši v kri,
  Dokler mu smert ne vstavi čimbe take.
Je v Babelu poginul se mi zdi,
  Prej je nalil se hujši od živine,
  Življenje mu nenadom zatemní.
Mu sarkofag je čiste bil zlatnine,
  Prepeljal ga v Egipt je Ptolomej,
  Pa smerti vir pokriva plahta tmine.
Ta zlata je v Britanji roka zdej,
  Bo mislil kdo: Zavolj zasluge Škandra!
  Pa vam povem: — Tam gleda zlat se prej,
Ostalo se z nogami rado mandra. — —
  Vertil se je po truplu červov ples,
  Je kmalo prah škerlata zadna candra.
Terdil je vsak zločín ozbilno vmes,
  Med tem ko derl je kraje mu podložne,
  Pravica de mu dana je z nebes.
Je šlo ko zdaj. — Pa dobe te otožne
  Popiši druj, ja nisim zgodovin,
  Odiranja ne slikam kraje vbožne.
Natoči, daj! Čemú Filipa sin? —
  Slovenšine zapojmo pesmi tečne,

Preteklih dob, ne zdajnih poskočin,
Novice te so malo mi ušečne!

Bison pred Stampalinam.

K nesreči nam vihar je prizanesel,
In dregnul nas pred pusti Stampalin,
Kjer roparjev je Bog prevago stresel.
Jetnika dva, nar hujši teh mercin,
Ki sta sinoč uhitila iz barke,
Ta dva! — Razumeš me, o Trementin!
Sta v gnezdo šla — do hujši kokle starke,
Bojim se tu prepira strašniga,
Obupnih borb — da! vojne smertno žarke.
Otetba scer se upati ne da,
Pa prosto je svobodno nam umreti,
Storiva kar junaku obveljá.
Ki znal od naj k izidu bi živeti, —
Pozor! — k smodnišnici! ti si možak —
Tam lunta je — sim pustil jo goreti. —
Mu reče un enacih misli tak:
Je prav, je prav! bo gromno šla na kose,
Gusarju nej ostane pust oblak! —
Zdaj — rokostisk! Valovje peni zlo se,
Pripravljena za bor je vsaka stvar,
Tak bati jim prenaglenja ne bo se.
Petnajst jih je! Zaupati nikar!
Sovražnika devetkrat više pride,
Gotov poraz! gotov je zgubé kvar!
Protivni čoln že tik se z barko snide,
Je boj, je krič, je grom od tu in tam,
Na krovu so, — branivce strah obide.
Teh pade pol, in Bison ranjen sam
Opomni tak prijatle njemu vdane:
Čez rob! čez kraj! in Bog pomozi nam!
Kar zdravih je, iz krova v morje plane,
V trebuhu pa korablja zgine on,
Na krovu le gusarja množ ostane.
Pobitve tem pomanjkaje nagon
Ošabno zdaj že ceni cule blaga,
Brez dela vsak podpira sten naslon.
In čuj! raztresk! vse plam in dim! predraga
Naložba v zrak! pri tleh vertin, razdor!
Sovražnik prah! kervava morska vlaga,
In Bison nam poguma svitli zor!

Oporočni pogoj.

S prigodbami preteklih dob me skuša
  Moj star spomin, in take rad povem,
  Če ravno jih nobeden ne posluša.
Tak spomnim se, in dobro, reči smem,
  Ob kugi kar se nekdaj je zgodilo
  V Ferari, to razlagati začnem.
Trepet in strah, in groza vse je bilo,
  Bolanimu očetu všel je sin,
  Pozabilo je dete mater milo.
Nar hujših čas je letnih bil vročín;
  Od znancev zapušen in žlahte svoje,
  Umira Baso, laški bogatin.
Želí poprej ko zadna mu zapoje,
  De testament veljavno se speljá,
  Notaru rekši: Piši misli moje!
De muham tem se vsakoletno da
  Bogat obed, ki svatam se spodobi,
  To jasno nej iz pisma se spozná.
Notar na to: Življenju ste na robi,
  Kak šale se po glavi vam verté,
  In misli neumretja o grenobi?
In un potem: Pretehtano je že;
  Sej vidite, vse me je zapustilo,
  Te muhe pak še zvesto mi šumé.
„Le v lastni prid!“ bi vam verjetno bilo;
  Zna biti! zdaj ne prašam jaz po tom,
  Na vid je tak, dovolj mi je za silo.
Hvaležen jim in unkraj groba bom,
  Zapišite besedno kakor pravim,
  Ostanem tverd in zvest namenu svôm:
Na Jakov dan, pogoj jim ta postavim.
  Je muham koš nabrati lepih fig,
  Gostiti jih, kot ja prijatle slavim.
Ak enkrat le se anajo tih brig,
  In zabijo na muhe moje pridne,
  Revnišnici zapade vse na mig.
Še dnešni dan so te uredbe vidne,
  Se dela kar naročba govorí,
  Kot ura se vertijo te izidne,
Nobeden muh do zdaj pozabil ni.

Materna skala.

V Ameriki pod pasam neba vročim
  Zedinenje kjer Amazonskih rek
  Z vodami zlim Orínoka razločim,
Deževja ko nastopi pusti vek,
  Povoden slap zavrè čez rečne kraje,
  Le tu al tam otok se vidi nek;
Tu jaguar previhra gojzda graje,
  Iz vod priplava strašni krokodil,
  Strupenih muh napolni množtvo gaje.
Tu človek je ob vihri šibki bil,
  Pozabljen gost nature te bogate,
  Igrača le nebeških gromnih sil.
Po križu tam poslanstva dom spoznate,
  Ki misjonar ob reki ga vsadí,
  In divji koj mu kažejo podplate.
Tik Atabape skala v zrak molí,
  Ki, materna vse sploh imenovana,
  Ozbilno s tem o zgodbi govorí.
Tud Humboltu z imenam tim je znana,
  Vsi rečejo ji enoglasno tak,
  Po reki mem ko barka je prígnana.
On prašal je: Kaj reče zvuk enak?
  Kaj skaže mí brez pisma in besede?
  Ne vedši pak je tih v okrogu vsak.
Poznejši, do San Karla ko pribrede,
  Pomogne mu nek zveden misjonar,
  Pravlice de razjasni mračne zmede:
Nekdaj je bil, primerlej je že star,
  Napad speljan, de vhvatili dušice
  Za vero bi, in zase — — tehtni dar.
Duhovni red imel je tam pravice,
  Posiliti divjake v sveti raj,
  Previžan de nevkretne so betice.
Ko barka dim zapazi toka kraj,
  Se vstavi in mornarji krog zdivjajo,
  In pater not za srečo moli zdaj.
Samotni dom divjaki najti znajo,
  Zasačijo ženico samo clo,
  Odrašenci drugot opravk imajo.
Jo zvežejo, tepejo vbogo zlo,
  Z otrokama ter dvema naglo v barko
  Obupno in kričečo vlečejo.
Zadela smert bi v brambi bila starko,
  Povsot stojí matroza tik matroz,
  Kaj branenje bi plodilo ji žarko?

Zažene se mornarstva cel kolos
  Prevbogi ti razkačeno nasproti,
  V boritvi zmel bi bil jo kos na kos.
Premagana, povezana v ti zmoti
  Je v San Fernando prepeljana tak,
  Pa prosta tam se urno bega loti.
Privezana oba otroka znak,
  Preplava s tim derečo reko smelo,
  Pa lovcov že za njo derví oblak.
Dohiteni je bičje ojstro pelo,
  Beží drugoč od prej kervava še,
  In hujši je tepenje jo zadelo.
Pa vse zastonj, zastonj terpinčenje,
  Je spet in spet uhajati skušala,
  Al beg al smert je djanje njeno vse.
Koristna zdaj je skusba se kazala,
  Ločiti jo od ljubljenih otrok,
  De upa več bi vhaja ne dajala.
Na černi bo nehal ji reki stok.
  Tečenju se nasprot upoti barka,
  Jetnica gleda pazno zvezd oblok.
Ne čuti muk, ne lastne reve starka,
  Jo viža le ljubezen materna,
  Za sebe smert želeča brez prevdarka.
Popade zdaj verige ljuta vsa,
  Razterga jih, iz barke v reko plane,
  In plava tje kjer skala se spozná.
Je vse zastonj, svobodna ne ostane,
  Dohiteno na skalo veržejo,
  Oskrunši vse s kervjo iz ljute rane.
Brez milosti tak razmesarjeno
  Utaknejo pod krov te ladje krite,
  Z verigami obdano krepko vso.
Veslajo zdaj pokojno do Jovite,
  Se gibati ne more starka skor,
  Je djana v kot jetnišnice zabite.
Čas bil je ploh, povodenj kruti spor,
  Ko se možak ne gane rad iz hiše,
  Grozivši mu stopinja vsaka vmor;
Ko sežejo vodé do strašne više,
  Obrežje rek pod slapi skrito je,
  In groz peró nazočnih ne dopiše;
Pogumni, ak overke vniči vse,
  Prestopši gojzda temne pervotine,
  Nedvomno v golt požrešne tigre spe.
Če k sreči v teh zapredah ne pogine,
  Samotno se zgubi ko vbogi slep,
  Obupnimu de v tugi žitje mine.

Nar smelši lov se vogne takih step,
  Milj trideset obseže njih širjava,
  Prebresti jo je njej igravni sklep.
Kak de je všla, ne stuhta živa glava,
  Ostati zmir bi znalo to skrivnost,
  Ni bilo je, ko jutro se zaznava.
Četerti dan je v San Fernandu prost
  Se plazila begun okoli hiše,
  Kjer bila sta otroka vsiljen gost.
„Govori! je dosegla tu kar iše
  Ta redka mati? Kako, al je spet
  Objela tu le upa pogoriše?“
Umolkne ta, v zapletbe past je vjet,
  Očita de na tihim skerbno moli,
  Naprej dolžan ostal je vsak odvet.
Razkriti kar mu ta ni bil ob volji
  Je zvedel Humbolt jasnoma drugod,
  In nam pové v sloveči knigi bolji.
So prepeljali daljno jo v izhod,
  Tak de bi več mogoče ji ne bilo
  Doseči kar je misli vsih navod.
So vlekli od otrok jo s kruto silo,
  Ji vzeli s tem približbe zadni up,
  Pa vmreti, to — to ni se ji vbranilo!
Navada kot Indjanam je vsim skup,
  Tak ona zdaj ni pila več ne jela,
  Ko de bi vse nar hujši bilo strup.
Izverstna tak je vmerla mati smela,
  In skala ta — le škoda nam k sramoti,
  Bo njeno čast še vnuka vnuku pela
O bregu rek v Amerike pustoti.

Dolina moritve.

Popotnika je trudniga me noč
  Dohitila v doline globočini,
  Izreči ki brez groze je ni moč.
Drevesa, te samote krepki sini,
  Očitajo imé z ožigi krog,
  Umora dol! — izkrikne strah mi v tmini.
Na mestu tem — treptanja pusti log —
  Skalpirali so nekidan Indjani
  Služivših nam vojakov cel ostrog;
Al brani se z orožjem al ne brani,
  Zastonj je bil odkup in prošenje,
  Dolini v tej so bili vsi poklani.

In ravno tu me nočni mrak dospè,
  Ponočni mrak in tudi nog omaga,
  Gošavi v ti opombe strašno zlè.
Za konja berž, ki truda komaj gaga,
  Vse preskerbim, ognjiša sklad zažgem,
  Tud lastnimu je gladu hrana draga.
Po kraju zdaj počitka se ozrem
  In ležem. — Čuj, ne dalječ proč šumenje!
  Neznani strah napade me potem.
Rožlavka je! strupeni gad, ne zdenje,
  Se dvignem koj, ga vidim blizo že,
  Pa steče mi, razdenem strašno tenje.
Storjeno to, so mir mi spet željé,
  Vertijo pak se zmešano mi v glavi
  Ubiti gad, in zgodbe scer strašné.
V globini me oserčja groza davi,
  Spal nisim nič, pa spanja bil pijan,
  In vetra pih viharja bližo javi.
Ivanšic je migljala vsaka stran,
  Njih živo vse je v travi, listju bilo
  Scer bil zavit je v tmino breg in plan.
Ognjiše je le bližno rasvetilo,
  Grozí okrog dreves mi vžgani znak,
  Občutil sim samote strah in silo.
Ko luna zdaj skoz temno siv oblak
  Na verhe goš iztrosi svitle žarke,
  Preterga se na enkrat pusti mrak;
Razjasni svit nižav motnejši jarke,
  In meni se pokaže nova stvar! —
  Spomin o njej dvostruči serca vdarke
Ob enimu dreves, ne mlad ne star,
  Sloni divjak, dreveno mene gleda,
  Ne trene de z očesi zdi se kar.
Spoznam na hip, de nekaj tak zaseda;
  Visok je mož, krepak in lep je bil,
  Mi priča vse de knežkiga je reda.
In njega tik je kopja drog slonil,
  Obšiti pas, blišeč prilik in zlata
  Nasprot mi je orožja poln grozil.
Med njim se nož in tomahavk spoznata,
  Tak tam stojí in gleda v enomer,
  Mi zdijo se odperte pekla vrata.
Stermó me gleda kakor divjo zver,
  Z nikakim se on udam ne pregane,
  Ko tehtajoč, al naj obupa kter?
Je bilo mi, ko tičku, ki ga zmane
  Strupene kače čarobni pogled,
  De k begu clo mu volja ne ostane.

Potem se zdi mi — z drugo zmoto vred —
  De resno ni kar vidim, de so sanje,
  Zdramivši se — bo kip omame zmet.
Očí zaprem de vredim misli gnanje, —
  Ko gledam spet, prikazni tam ni več,
  Se čutim prost nevarnosti zunanje.
Pa tudi kit in žil krepost je preč,
  Nečutna clo omota me napade,
  In zjutra me zbudí vihar gromeč.
In vidim spet v okrožju hoste mlade
  Sedeti tam ozbilniga možá,
  Zavitiga v kolorju scer do brade.
Ko prešno noč je slika bila vsa,
  Na istim kraju, seje, staje iste
  Dreveno v me očesa vcepljena.
Se dvignem zdaj iz postlje ne prečiste,
  Mu bližam se, v desnici samokres,
  Ob enim on zapusti germe tiste.
Ko sim pred njim, gotov za borbe ples,
  Njegova me nakrat zadene roka,
  In dalječ proč odskoči samokres.
Njegoviga nad mano plamen oka,
  Z rokama golt mi jaderno daví,
  In divji serd pertí pošast visoka.
Sim čutil de za mene upa ni.
  Le prazni trud prositi za življenje,
  Gotova smert pred mano že stojí.
Na njemu pak je vidno volj vertenje,
  Se mu pozná de gasi lastni serd,
  Nenadoma prejenja mi dušenje.
Prižgè tabak, obraza strog in terd,
  Izpuhne trikrat, pipo da mi v roko,
  In priča s tem, nehal de ga je čert.
Zravná potem telesa zrast visoko
  Ja mogel nisim govoriti še,
  Le čutil sim treptanja strah in moko.
Za mano, daj! tak divji mož pričnê,
  Nevihta nam se huda približuje,
  Na konja ti! pa urno, sila je.
Ja govorim, molčé on misli snuje,
  Ozira se in da mi kaki mig,
  Ne vedši ja v možgani kaj de kuje.
Soteske, vse neznanih mi oblik,
  Mejijo pot po kteri dalej greva,
  Ki vkreber gre in zmir prepadov tik.
Le serne sled je to, se mi dozdeva,
  Te šume noč ni zrela sonca blesk,
  Tak jaderno, pa muto kviško speva.

Moj vodja, znan po zmedi teh sotesk,
Je spredej zmir, ob ujzdi konja viža,
V ozračju zad je grom in blisk in tresk.
Pospešiva, — se čuti doma bliža, —
Že dimnika me žgeče sapa v nos,
Glej dom njegov! — okrog brez drevja niža.
Pod streho sva. Prinese kos na kos,
Domakne stol, de vsedem se mi reče,
Gosposko vse, dostojno skoz in skoz.
O tem ko to prijetno gladko teče,
Se jaz oziram, groza me navdá,
Ko vidim kaj mi visi zad na pleče.
Na levi, desni, — kraja sta obá
Z različnim skalpam Evropejcov bila
Vse krog in krog bahavno lišpana.
Nej štejem jih, mi vkaže rogovila,
Ter sname jih poredama iz kluk,
Spoznati dá, kak reč mu ta je mila.
Pritisne bolj na čelo svoj klobuk,
Obesi, kar je šlo jih, kož na sebe,
Ter meri me ko plašno tico čuk:
Belun si ti, mi reče, v spanju tebe
Sim našel snoč, života skit in bran
Je pipe dal ti dim za vse potrebe.
Enak belun je našel nekidan
Očeta mi, ja nisim bil še rojen.
In oče ta je v spanju bil zaklan.
K osveti tak prinuden in obsojen,
Je bila ta mi vedno živi čut
Moj svet zarot, moj hlep nevkrotno gojen.
Prisegi zvest junak sim rasel krut,
Nebroj imé je belim žertvam mojim,
Še novih glad me v sercu grudi ljut.
Ko sim fantin se sukal medju svojim,
Sim lišpal dom, staniše materno,
S tim kožami, izdertim bratam tvojim
Sva bivala, kjer drè Ontarió;
Sinov mi je čveterica cvetela,
Čertila vas ki meni vkljub je clo.
In neki dan, groziti tma je jela,
Se vernem ja iz lova sam domú, —
Moj dom je sip, — vse sine smert je vzela.
Pri mertvih najdem samo mater tu,
Obupna ki solzá potok pretaka,
Ter zakriči: Pogín činitelju!
Ja nisim solz, ko majka moja jaka,
Prelival sim belunov rdečo kri,
Speljana pak še ni namemba vsaka.

Kerkolj nasprot belunam zagromí,
  Gotov tovarš rudečih bratov zvesto
  Do zmage sim jih spremljal svojih dni.
Nas verli je Tekunteh vodil često,
  Pa zadnič je sloveče slave pal,
  Z njim zginul up za kraja vsako mesto.
Ter materi sim rekel: Je končal
  Ves najni rod, midva sedaj sva sama,
  Sim drugi gojzd za naj v samoti zbral.
Spomin celó upotil ni se z nama,
  In tukej dom napravil sim si prost,
  Prejela tu je rajne skrita jama.
Enkrat možak, visok, že stara kost,
  Obiše naj, osoba barve bleda,
  Blešela sta iz lic ji serd in zlost.
In materi iz ust prispè beseda:
  „Ta vmoril ti očeta je, moj sin,
  Zdaj verni mu, razvij se tak zapreda!“
Povedal bom, kar sledi teh starin,
  Drugej, moj gost; na drugo mesto greva,
  Po potu kjer je hodil moj zločin.
Se dvigneva; — stran desna je ko leva
  Pervotni gojzd, navkreber pelje pot,
  Nakrat stojím; pred nama brezdno zeva.
Gledaje tu v prepada tmino not,
  Globoko dol — veršenje rek se čuje,
  Valov prekuc iz dna gromi mi sprot.
Viharju, ki ko bilko hrast izruje,
  Se vprè moj drug ko skale sivi zid,
  In reče mi besede te čez druje:
„Kjer ti stojíš, tam stal je straha zvit.“
  Izrekši to ponosno tak se vede,
  Ko de bi bil nevihte vodja skrit. — —
Treptaje stal snovar je moje zmede,
  Je smerti se ko mlado dete bal,
  Ja zagromim: Plačilo to ti grede!
Očeta mi, neskerbno ki je spal,
  Umoril si, osvete čas te lopi,
  Plačilo bom ti v tem trenutku dal.
Ti greš z menoj, tje kjer so smerti ropi,
  Je moj zarot, namembo s tem zverším,
  Zločinstva so ti stekli dnevi topi.
Tu zgrabim ga, se krepko zavertím,
  In hipoma v prepada brezdno planem,
  V objemu kjer trepečiga deržím.
Spustivši ga nakrat ko prej nakanem,
  Začujem kak je v brezdnu bil razbit,
  Viseč pa ja v germovju živ ostanem.

Tist germ je bil moj bran, je bil mi skit,
Zibaje se na vejah tam obvisim,
In tak ostal mi bolji je izid.
Ko se zavem, de smerti žertva nisim,
Mi v sluh doní osode sladki glas,
De kader še prirojenih močí sim.
„Pomagaj si!“ zakruli groma bas,
„Pomnoži broj belunov mi poklanih,
Plačila tam te čaka redki kras!“
Sim storil po opombah meni danih;
Po tistih sim izraskih plezal gor,
Tak nosim ploh verig za me kovanih.
Ja rečem mu: In tak občutkov spor
Nehal te je, osveta je speljana
Končan je vrag, in z njim tvoj zadni vmor!
Moritelj, da! — Naloga ne mi dana,
Pristavi on, in čudno gleda me,
Ko de bi djal: Ti smert je s tim spoznana.
V trenutju kjer otel me smerti je,
Drugačno duh mi zapové visoki,
In skalpov sim dobil petero še.
Sim trešil jih petero v golt široki;
Življenja pa sedaj ne čislam več,
Kar mati spi mertvaški mi na loki.
Pretruden sim, življenja mir je preč,
Sim žlahte vse posledna suha veja,
In zadno dnes razruši žertvo meč.
Preteklo noč ob ognju tvoja seja —
Navlekla skor bi bila ti pogin,
Vabivši me ti v bližo žarna meja.
Si spal, — budil je ljut osvete sin,
Si mirno spal, — ob glavi ko sukala
Ti krepka pest okrutni je skalpín.
Sta serd in čert na moč nagon dajala,
Majal se je skor samši tomahavk,
Pa kes nakrat! — mi roka je zastala. —
Ukanjen tak za serda zadni davk,
Spoznam o tem, vladar de volje nisim,
Ko v pajčnici razdjani vplašen pavk;
De le za las na svetu temu visim,
Nasproti tam de zgine vsaki strup,
Kjer z mislimi posvetne vse močí sim.
Priklonim se, kreposti združim skup,
Zakličem ga, rešivca iz te nore,
In čutim de mi krepča perhli up;
De isti glas namenam da podpore,
Ter mi pové, storiti kaj de je,
Poprej ko sonce drugo gre za gore.

Izrekši v hod molčé napravi se,
  In migne mi; mu sledim z dvombo v glavi,
  Ker teh besed razumil nisim še.
Kaj misli on? kdo danas nek se vdavi?
  Bom žertva ja? — On mirno gre naprej,
  In glajši pot po hosti mi napravi.
Donil je gojzd od ploh in groma zdej,
  So švigali o gromu strašni treski,
  V potokih dež je lil iz drevnih vej.
Čez ves ta hrup donil je po soteski
  Glasnejši clo divjaka pevski glas,
  V tim bili so občutkov britki zneski.
Zdaj v duši sim razumil jasno jaz,
  Obnašanje de pevcovo prečudno
  Je lastniga slovesa živ izraz.
Pokaže zdaj med gošo se nemudno
  Naravniga nadgrobja prosti znak,
  Zastane kri mi straha v žilah studno.
Zdaj zdihne on: Končano vse je tak! —
  Zakopal ti me boš po naši šegi,
  In tista pot popelje te natrag.
Tu moji vsi, stečeni po zadregi
  Počivajo, tu veje dragih dih,
  Po lastni tu ja hrepenim prilegi.
Izrekši to se bliža grobu tih,
  Dostojno, mirno, slično taki glavi,
  De spelje tam namere misli zlih.
Notrajni bol, v oserčju ki ga davi,
  Odmeva skor ko sodne ure glas,
  Ker svojih on umerlih dela slavi.
Viharja bes, občutkov živ izraz,
  Edini se glasovju tem grozivnim,
  Kot bojnimu roptanju groma bas.
Odrekši se jeziku svojim divnim,
  Britansko mi razlagati začnè,
  Pa pevši zmir s pritiskam glasa silnim:
Sim zadni ud, kot roda, žlahte vse,
  Namenjeno mi ni v boritvi pasti,
  In ne ko hrast, kim doba stekla je.
Svobodno sam, ne siljen, razun strasti,
  Preselim se na bolji drugi svet,
  Ker tega tek ni meni več v oblasti.
Beluni vi, izvirki mojih štet!
  Sinov pomor! razbojniki imetja!
  V pogin sim vam do zadne sape vnet.
Dovolj je tak! Je stekla doba zdetja,
  Ontarija me sina ne spozná,
  Zadergni se mi zaderga početja.

Pogrebnica odpeta mi veljá,
  Poginule so veje vse naroda,
  Ni glasa več, odmev na njo de da.
Pristopi smert! Doveršena osoda!
  Očetje vas — poslední — vreden sim,
  Zakliče grom! — končana je nezgoda. —
Obernjen proč, ne daleč tam stojím,
  Glavó zavito v gube zagrinjala,
  Glas hrípanja poslušam in molčím.
Polagoma, ko sapa je zastala,
  Posledni zdih gergraje jenjal je,
  Nadgrobniga se lotim počivala,
In speljem kar naročil mi je vse.

Pregnani kralj.

Je v Grecji bil nekdajne stare dobe
  Razumen kralj, bogat, in zlo češen,
  Mogočen, strog, brez madeža in zlobe.
Omika sina mu je živ namen,
  Iz uka ko ga modri pripeljajo,
  Terdé de je do zadnih pik zučen.
De skusi al učeni prav imajo,
  Ukaže nej nanosi se blagá,
  Vlastnika pak de sina prispoznajo.
To pričo vsih slovesno v dar mu da,
  In zraven mu izreče te besede:
  V porabi le tvoj lastni um veljá!
In drugim: Sin po svoje nej se vede,
  Le pazijo na njega dobro nej,
  Povejo pak očetu vse zaprede.
Tak teče čas, kot vada je, naprej,
  Enkrat se jim približa karavana,
  Iz iztoka je prišla ravno zdej.
On meni se z gospodam, kim je vdana,
  Sim kupec ja, mu ta odgovorí,
  Vsa moja je ta roba tuki zbrana,
Prislužek moj, izid marljivosti,
  Mi dati ni nikomur zanj zahvale,
  O tem ko se mnogter dolžan mi zdi.
Mu reče druj, pobit skerbí in žale,
  Neprašan bil on rajši bi ostal,
  Tičas ko v tla očí so se vpirale:
„Sim Sirski kralj, — pregnan, — sim tak ravnal,
  De mnogo stisk narode je zadelo,
  Vse krivi me, nagib de ja sim dal.“

In serce, glej! mladenču se je vnelo,
  On cel zaklad pregnancu hipno da,
  Kar zdi se vsim neumno djanje smelo.
Tožili so: Se vesti sin ne zna!
  Nespametno nespametnim daruje,
  Marljiviga za puhlo stvar imá.
Jim reče sin, ko take tožbe čuje:
  Nikakor ja pregrešil nisim se,
  Pomote sim ves uk posnel iz tuje
Ničesar un, učíl me drugi je,
  Kar dal sim tem je pičlo le plačilo
  Za lep izgled, ki v stvar mi vid odprè.
Izgled mi ta kričí z donečo silo:
  Močan je le, kim ljudstva vdane so,
  Ker vladanje je splošnim čutu milo.
Kar kolj sim dal, premalo je biló.

Georgis.

Novogerška.

Georgis, vitez hrabri, si mnogo turka zmel,
Nar hujšiga, Georgis, pa nisi še zadel.
Domače kdo prigodbe na znanje nek ti dá?
Verige robstva nosiš, in kje nikdó ne zna.

Turčín Arif šopiri v planotah Krete se,
In nekidan ukazal podložnim tako je;
Pošlite svoje hčerke mi jutro v dom na ples,
De bojo mi v zabavo, in k drugi rabi vmes.

Georgisa očetu je ta ukaz poslal:
„De tvoja ne zamudi, odgovor boš dajal!"
Ta pride res, na večer odpravi druge proč,
Izvoli to, nar lepši, v objem za tisto noč.

Divica, čversto krepka, napadu se ne vda,
Iz rok skušnjavca zlega izmuzniti se zna,
In urnih nog hiteča poslopje zapustí,
Pobožna, čista, snažna, do doma pribeží.

Pa drugi dan primaha Arif zarano v dom,
Na pragu od očeta sprejet pogubni zlom,
Ta pošle ga na tlako, se vrine v sredo sten,
Divice iše, speljal de grešni bi namen.

Jo najde v izbi samo, v orožju on je ves,
Ne more spodleteti, tak sodi zgonjen pes,
Pa ona krepko zgrabi in treši ga na tla,
Orožje mu pobere, nad njim zmagavna vsa.

Obljubi in priduši se pri proroku zlo,
De nikada nobene on skušal več ne bo,
Premaganimu diva ustati pripusti,
Mu da nazaj orožje, ter iti proč velí.

On pa zobmi zaškriplje, od srama, jeze zvit,
Osvete žen živinske, ko divja zver serdit,
Porine meč ji v serce, ki ravno mu ga je
Nazaj divica dala; ta padši v prah zamrè.

Iz tlake se poverne sivor taísti čas,
Zagleda hčerko mertvo, iztuli bola glas:
„Moj sin, moj sin Georgis, dovolj si turka zmel,
Nar hujšiga, Georgis, pa nisi še zadel!“

Aríf, kim tuga taka nagib clo vražji da,
Nameri puško v sivca, raztegne k divi ga;
Kervava hči in oče, skup dvojca tam leží,
Pretakal de bi solze, v okrožju tem ga ni.

Georgis, vitez hrabri, si mnogo turka zmel,
Nar hujšiga, Georgis, pa nisi še zadel,
Domače kdo prigodbe na znanje nek ti da?
Verige robstva nosiš, nobeden kje ne zna.

Pomorske tice čajke zakukajo: poboj!
On čuje péti tice, razdene spone koj,
Rojak mu nek orožje, nakloni druj prelaz,
Tak dojde srečno v Kreto, domá v željeni glas.

Kaj rije na mertvišu, molčé, obraza krut,
Pokojni v grob očeta, nedavno kar zasut?
On zreže tem iz serca Arifovi olov,
Ga vcepi v puško lastno za čin osvete nov.

Dohod na dom je zvedel turčin Aríf o tem,
In strogo koj ukazal, nej dojde naglo k njem.
„Domá nej on me iše, žalujem tuki sam,
Iz hiše zapušene se k njemu ne podam.“

Ko paša to začuje, se ljuto razjezí,
Pokliče turke svoje, jim tako govorí:

Deset v orožju z mano! sim rajatu posmeh,
Za sestro, za očetam, gre on — bo kopa treh.

Ko paša tak primaha odpertih zdaj do vrat,
Nasprotnika zagleda, ki serka vina slad;
Ta zgrabi hipno puško: „Dovolj sim turka zmel,
Le tebe, zver divjaška, prepozdno sim zadel!“

Izrekši sproži, — pošle svinc isti mu sedaj,
S kim ta očeta vsmerti, plačaje tak, nazaj;
Pomeri ravno v serce, ga skoz in skoz predrè,
Aríf na tla razprostren vmiraje kerči se.

Georgis, verli vitez, ko mah si turke mel,
Nar hujšiga, Georgis, pa ravno kar zadel,
Donela slavo tvojo bo Grecje vsaka stran,
Georgis, hrabri vitez, clo vnuku vnuka znan.

Izdana ljubezen.

Novogreška.

Ko sva poljubila se v noči,
  Tu v pričo nobeden ni stal,
Na nebu so zvezde blešele,
  Kdo lučic bi mičnih se bal.

Pa zvezda iz neba je padla,
  Valovju zatožila naj,
To veslu je reč razodelo,
  Mornarju šeptalo to: Znaj!

Jasnejši mornar jo načerta
  Z okoljšinam ljubici vso,
Zdaj pojejo v mestu po cestah
  Kričaje vse deklice jo.

Kios.

1.

Pevic.

„Zdrami se! al sanj te tare,
Al zagrobne so prikazni?
Žalno stokaš, puhaš pare,

Ti občutki niso prazni!“
Hvala tebi, de budíš me,
Krepkih rok za pas deržiš me,
Las mi vsak po kviško grè,
Kamur gledam, ni izreči,
Vidim trupla mertve vleči,
Groze pred menoj stojé.
Je zastonj! Te zgodbe strašne!
Vse kreposti so poterte,
Moje persi, groze plašne,
Potolažbi so zaperte.
Kios ti, moj vert cveteči,
Obnemagal si v nesreči,
Ter britkosti zdih si le;
Vsako živo pomorjeno,
Vse poderto, zapušeno,
Roda prazno, h koncu gre.
Allah! tuli Mozlim, seka
Sive, mlade, otročiče;
Kristus! žalno Raja veka,
Upajoči v nebo kliče,
Muk želí ta Bogu v slavo,
Žanje ljudstvo un ko travo,
Svojih zmag se veselí. —
„Pod nogé nam pasja četa!“
„Nam pomozi vera sveta!“
Tu in tam se toči kri.
Ki okrutniku po volji
V sak lovijo tu kristjane,
Ker cekin jih strese bolji,
Kakor brata ljute rane;
Mertvih ki kervave ude
Vozjo vražne med nagude, —
O, gorjé nam! srámotá!
So — — al rečem te besede?
Franki so! — iz naše srede! —
Skor verjeti se ne da!
Francje modri so očaki
Se k posvetu slavnim zbrali,
Tim zločinstvu, ti napaki,
Ojstre kazni prispoznali.
Ti, Vilél! ki sklep očiti
Znal si v hudo oberniti,
Na odgovor svetu stoj!
Al ti spati je mogoče? —
Sanje strašne, groze vroče,
Ja ne menjal bi s teboj!

2.

Dva brata.

„Ko budíl si punt med nami,
Logothetes, ti nesrečni,
Niso prišli meč in plami
Ti v spomin, ne zdihi ječni.
Mislil nisi ne Vehiba,
Ne divjaškiga nagiba,
Ne na brodja grom in strah;
Ti si šel — — pa mi smo žertve,
Risu v žrelu, reve mertve,
Turk teptá nas kruto v prah.“
    Rekši gre naprej obupno
    Po razmetih med merliči,
    Zlato, dragotine skupno
    Nese v grad na mestnim griči.
    Vse pripravljen turku dati,
    Sužniga se prispoznati,
    Le prositi eno stvar; —
    Bo mogoče tej blešobi
    Zmagati o turški zlobi,
    Odverniti hujši kvar?
„Ti in Ali sta sklenila
Vse poroke pomoriti,
Nihčemu de sodba mila
Naših pervih nema biti.
Delaj kakor tebi drago,
Mi smo sužni, tvoje blago,
Stori kar se prav ti zdi;
Uzmi moje premoženje,
Dela, misli, up i mnenje,
Vzemi glavo, uzmi kri.
    Brat mi je porokov eden,
    Pusti, molim, ga živeti,
    Ja poprej sim kazni vreden,
    Ak ti gre, merliče žeti.
    On otrok imá ne malo,
    Tebi bo enako zdalo,
    Mene vmori, njega ne;
    Uzmi moje premoženje,
    Môga bitja zadne tenje,
    Uzmi glavo, uzmi vse!
Zdi se pašetu de vgodi
Te zlatnine barva zala:

„Dobro! želja djanje bodi,
Bosta brata skup ostala,
Ja napotje nečem biti,
Tacih bratov ne ločiti,
Pripeljite ga na mah!“
Ko se hočeta objeti,
Migne slugam paša kleti,
Dve zvalé se glavi v prah.

3.

Mučeniki.

Kake nenavadne glase
Žene jeka v gojzda šumi?
Vrisk veselja čuti dá se,
„Blagor križu!“ se razumi;
Turku to odmeva strašno,
Ves se trese, pita plašno,
Al omaga turška stvar?
Da! — — Poguma clo navdani
So užugali kristjani,
Zmage cvet jim bil je v dar.
  Kri je greška v curkih tekla,
  Tih divjakov ljuta četa,
  Ki je v Grecjo se navlekla
  Je za rop in klanje vneta;
  Hujskani ko divje zveri,
  Greki vsi v enaki meri,
  Smert se vsakmu prispozna;
  Ako živih kaj ostane,
  Zviti barkar nanje plane,
  De v sužanstvo jih prodá.
Tam iz hribov so nagnali
Druge trope v kraj doline,
Koranu so ti se vdali,
Turk de v smert jih ne porine;
Spahi smeli spredej zdetno
Jahajo naprej prevzetno,
Veselijo zmage se;
Uni pak molčé so priča
Strašniga v spominu biča,
Ker v oserčju ksanje žge.
  Ko k morišu britke tuge
  Pridejo si smerti svesti,
  Vidši tam viseti druge,

Ni jim griza moč prenesti;
Zgrabi vest jih, trepetajo,
Ter slovó posvetnim dajo,
Samo greha jih je strah:
„Blagor križu, smo kristjani!
Serd na nas trinožni plani,
Nas pogubi turški mah!“
Paša migne v jezi hudi
Svojim bričam, strašni četi,
Glas kristjanov ne zamudi
Bogu slavo gromno peti;
Kri se vlije vsake strane,
Kar doseže turk, to zmane,
Križa pesem še doní;
Tode slabši glas prihaja,
Tukej gerka, tam zastaja,
Končno zadni zdih molčí.

4.

Oteti.

Kraj zibelke mlad in krasen
Je zaročnik razprosterti,
Stisnen dlan, obraz nejasen,
Še turčinu žuga v smerti;
Na zibelki, brez premika,
Majke terda, bleda slika
Dete v plenice tiší;
Zdi se, lačno to de joka,
Al o teži milo stoka,
Bolečine al kričí?
Žurden, ki do tamo pride
Tega časa v pomaganje,
Se s prigodbo toto snide,
Ki napnè mu hipno djanje;
Vidši tako, ne zamudi,
Kliče mater, stresa, budi,
Vse zastonj! — Že mertva je!
Vzame iz kervave moče
Dete vbogo sam naroče,
Ter iz krajev klanja spè.
Gre ko strelbe v gori čuje,
De bi zvedel kaj hče reči,
Vidi, Grek se s turkam ruje,
Ti začnejo plašno teči;

Grek pokaže mlado ženo,
Objokvaje prebodeno
Lastno mertvo dete tam;
Nek duhovni vbogo straži,
Moli, prosi, jo tolaži,
Medju tem ko plaka sam.
    Mladi ženi na kolena
    Žurden najdenca nasloni:
    „Si zgubila svoje, žena,
    Dete to ti Bog pokloni;
    Božji dar je: Teodora! —
    Nas naprej nagon primora,
    Barke tam gotove so.“
    Žena se mu v britki žali,
    In duhoven z njo zahvali,
    Zraven ta mu reče to:
Z Bogam! — ki do nas te pošle,
On te dalej rahlo vodi,
Sreče so nam s tabo došle,
Sreča tebi plačba bodi;
Glej te sive moje lase,
Čuti bližna smert mi da se,
Ptuj mi je posvetni bliš;
Sim dolžan de z brati svojim
Po izgledu delam tvojim,
Ter storim kar ti storiš.

5.

Merliči.

Kjer je mesto Kios bilo
Vlada tiša brez prilike,
Dvajset tisuč kruto silo
Turške zle terpí omike;
Drugi gnijejo po bregi,
Nikdo turku več v upregi,
Zapušen in pust je kraj;
Kar jih je, pa davi kuga,
Beda ta in splošna tuga
Prepodí divjaka zdaj.
    Z razprostertim perutnicam
    Noč pokriva razvaline,
    Kdo premeta med goricam
    Grobno perst ukljub te tmine?
    Kapucin je, božji sluga,

Na obrazu bola tuga,
Daja znati muke vse;
Zakopati je prisiljen,
Ki nedavno, serca vsmiljen,
Iz verig jih rešel je.
To kričanje, kaj pomeni,
Ki čez morje se začuje?
V bitvi ljuti, vsak preceni,
Černi Ali spone kuje.
Topov grom se krog razlega,
Kaj je uzrok šuma tega?
Bliža nam se vsih straní; —
„Oj, pozor! sovražnik pride,
Tma kristjanov skup se snide,
Nam nasproti se podí!“
Lune svit predrè oblake,
In razjasni morja sene;
Hu! se vidi strane vsake,
Veter trupla mertve žene;
Vse kervave, clo nebrojne,
Žertve Alita nocojne,
Svoje barke krog in krog;
Jaderno se bliža truma,
Tiho, pično, vse brez šuma,
Kakor škratov nem naskok.
Platon škof ga strogo gleda,
Ko pretehta dela take,
Unim kri se v led seseda,
Vidši v tem pedepse znake;
Misli grozi uskočiti,
Se pred mertvim svojim skriti, —
Čakaj, čakaj, Ali moj!
Zmir po sledu barke tvoje
Krenijo zasede svoje,
Jim osveta je pogoj.

6.

Kanaris.

Tma brez lune! v mraku nočnim
Krog jamborov blesk izvira
Pašetovim barkam ročnim,
Post obhaja, — zlo požira,
Mora scer pozoren biti,
Otročičev da vmoriti

Jutro več — proroku v čast;
So iz Krete tud pozneje
Barke dale mu trofeje,
Vodja glavo clo v oblast.
Zmage krik in smeh! — O, bedni!
Pirovaj še dobe malo,
Je razpeto za poslednji
Mir o tebi pokrivalo.
„Blagor križu!“ Blisk in plamen!
Prav, Kanaris! Činu amen!
Tvoj zažig je v steno vpert,
Zmaga slavna! vsa je naša!
Čas je stekel za-te paša,
Smert na brodu, v morju smert.
Strašne vike, ropotanja,
Jambor pade, prema bliska,
Plamen kviško, vniz poganja,
Na smodnik že zdaj pritiska;
Ladje, hlodi, deske, čolni,
Vse bežečih se napolni,
Brezno morja vse požrè.
Plamen liže zadne trame,
Ter nakrat smodnik objame,
Ali paša — — stekla je!
Mirno pelje, — ak bo žarko,
Jo bo sam razdjal na kose —
Naš Kanaris lastno barko
Medi drugim, ki ženó se;
Vsak nevarnost bližno ceni,
Zanj se nikdo zdaj ne meni,
Vjide tak naklombi zli.
Pred otokam svoje Psare,
Vidši zjutra sonca žare:
„Blagor križu!“ zakričí.
„Glej, bandero! Blagor zmagi!
Je razdjal okrutno spono,
So razbiti križa vragi,
Lavor se zakrivi v krono!“
Veslo on čez krepko pleče
Slave vse se nem odreče,
V licu snago, Boga strah;
Zmakne se začuda vnetim,
Gre v kapelo, v kraju svetim
Tik se križa prostre v prah.

Pregnanci.

I. Vojnorovski.

Zavit je kraj v kolór ledú in snega,
  Otožno kjer široka Lena drè,
  Tik Severa primorskiga do brega.
Na zmerzneni odeji hoden je
  Neskončni grez planote puste samo,
  Kjer bel pokrov rastline krije vse.
Obločno zad borovje krivi tamo
  Temotni pram, ki zdi na vid se skor
  Žalobni znak viseč na mertvo ramo.
Iz hlodov pustih, djanih bor na bor,
  Premalo al clo nič ne otesanih,
  Je nekaj koč, viharju le upor. —
To je Jakuck, izvoljen kraj pregnanih,
  Namesto ječ, al strahov grobovih,
  Za kar si bodi v pušbo sem peljanih.
Kdo tisti je nesrečnih možev tih,
  Ki samši tam se v ivji jutra plazi,
  Močvirja vmes ob urah megle zlih?
Kaftan, opas, obliko vsi prikazi,
  Oznanijo kozaka donskiga,
  Biriča znak ne vidim na obrazi.
Ak ravno siv, terditi se ne da,
  De starost bi pokvarila ga bila,
  Ker krepka je postava vidno vsa.
Ob gojzdu tam ga vstavi muke sila,
  Na enkrat on oberne se v zapad,
  In šine mu iz ust beseda mila:
„Moj dom, moj raj!“ — Se zaverti nazad,
  Je bil mu krič izraz pekoče rane,
  In zginul je ko v gojzdu jelen mlad.
Kdo bil je ta, poprej ko so neznane
  Ga trešnule naklombe v strašni kraj,
  Imé mu je? — — Vse skrito to ostane.
Kateriga zagernjen vozotaj
  Pripelje sem na kolah černo kritih,
  Pozabljen je, zagernjen vekomaj.
V tim času, poln nauka želj nesitih,
  Je Müller bil naravoslovec tam
  Prezimi de v pušavah teh zabitih.
Kočuri v borni stanoval je sam,
  Prijatel vede, ljudstva in narave,
  Za kar častí mu mnogo prispoznam.

Mu lov je bil — ne prid — nagon zabave,
  Izmamili so psi ne redkoma
  Sedlonu v sled ga v hosto te planjave.
In neki dan, posebno trudniga,
  Prehiti noč širjave te na sredi,
  Navadna pot je bila zgrešena.
Ga trese mraz, oblaki sivobledi
  Razprostrejo v obnebju dvomni mrak,
  Obupanje objame ga v ti zmedi.
Nakrat zbudí ga šum, gonitve znak,
  Sedlon teptá bežeč po listju dalej,
  In — puške tresk! — ta zverne se na tlak.
Osupnjen čez nenadno srep zavalej
  Ugleda tud kaznenca v bliži tam,
  Ki lova plod zadel je ta ne malej.
Se pazita, in Müller dvomi sam,
  Al se pomoč, al se nezgoda bliža,
  Obrača sklep, ne vedši kaj ne kam.
Dvomečiga pa sila zdaj naviža:
  Prijatel, daj! usmili mene se,
  Odreši me obupniga iz križa.
Šim zgrešil pot, na pravo spremi me!
  Strelun na to: Poslušaj to besedo,
  Temni se, glej! do mesta daleč je,
Moj borni dom pa ni čez pota sredo;
  Dobila dnes nesreča te je v pest,
  In srečno rad razvijem ti to zmedo,
Počij si tam, ti dojdi mir v obrest!
  Za mene pak ni spanja ne počitka,
  Ob zoru bom nazaj te peljal zvest.
Popotniku zbudí se čutba britka,
  Ko sliši to, se dvigne, gre za njim,
  Tem rajši ker potreben je zavžitka.
Težavna pot med znežnim stenam zlim
  Clo grudasta zmerzline vsa je bila,
  In spešita kar da se v stanu tim.
Je terda tma, vetrovja studna sila,
  Utrujen zlo omaga Müller skor,
  In pozno se pokaže jurta mila.
Sta not. Strelon podpihne ognja gor,
  Še priloží kar zdi se protja treba,
  In s plamenam se vname suhi štor.
Gorkoti koj umakne se pozeba,
  Ter zableší orožja mnogo krog,
  Ko zmaga svit, pervotni dar iz neba.
Gazdar približa k ognju klop v oblok,
  Previdi berž s pijačo mizo čedno,
  In s hranami mesenim kot iz mok.

„Bog sprimi te!“ Izusti naposledno,
  Se vsedeta oba ognjiša tik,
  Ter pijeta v pogovorih izredno.
Besede tehtne raznih mer in slik
  Da slišati ta sivi mož pregnani,
  Zbudile bi v nečutnim ledu mik:
Si nemec ti; ostanejo na strani
  Previdi vsi, ki vižajo me scer,
  Očitno ti se duše čut oznani.
Moj sanj mi je tolažba venomer,
  Mladosti sanj; — da! žalibog le prazen
  Pregnanimu v ta kraj ko divja zvér.
Zadela res vas ni ko mene kazen,
  Pa pasete, vi nemci, sanje tud,
  Ko čujete odmev slobode razen.
Razumiš me. Občinski bil je čut,
  Beseda ta ko jasno je donela,
  Začul sim jo, bil žar je ves mi grud.
Sin bil še mlad, mi duša se je vnela,
  Pridružil sim junaku knezu se,
  V kateriga je sercu vir imela.
Ta siv terpín; — spoznaj ga, kdo de je! —
  Prijatel zvest Mazepeta v mladosti,
  Klicalo me je „Vojnorovski“ vse.
Počasno ti ne bom slikaval zlosti,
  Ki mešale takrat so poljski svet,
  Njih znaki so po bukvah zgodbe gosti.
Je znano sploh, ko Karl poguma vnet
  Je vojskoval s posilnikam se smelo,
  Že v jedru skor bil ruski tron je zmet.
Bi bilo se prilično njemu zdelo,
  Ak iz kerví ukrajnske bilo bi
  Lavorje se za njega razcvetelo.
Gorjé čez nas, de tuje nam bleší,
  Kjer lastna moč bi mogla pomagati,
  So zveze to pregreh oblačnih dni.
Pultava, grom nehal je tvoj igrati,
  Begun je Šved, in mi razdjani clo,
  Pod nogo mu, ki čversto snope mlati.
Mazepa, kjer počivaš, ni biló
  Nar manjšiga le križica zazreti,
  In grobno perst dolžan si Turku jo.
Ni bila mi namemba s tabo vmreti,
  In komaj ti, prijatel zakopan,
  Mogoče mi ni bilo tam živeti.
Ko bil je mir želen deželi dan,
  Sim šel domú, — vse moje v tem je stalo —
  Do žene scer ljubezni žarne gnan.

Nesrečni dom! kaj zreti se je dalo?
  Pervakov je na kose sekanih
  Nebrojno tam po polju krog ležalo.
Ko serda sim razplakal se o tih,
  So zgrabili birići me, peljali
  Veliko dni do totih krajev zlih.
Ti jokaš? — da! odvet so gledi dali,
  Ja rose te že dolgo ne poznam,
  Obupno so ti žlebi suhi stali.
Ko sim igral za dom in vere hram,
  Ljubav in čert še klala se po meni,
  Poznal sim jo, občutka vidni pram.
Zdaj gled je suh, pogledi topi, leni,
  Obračajo se komaj še v zapad,
  Zahtevši kraj, ki sina še me ceni.
Pa vonder, glej! če ravno perhla sklad,
  Če ravno je to serce vse razklano,
  Nekdajni plam še šviga v njemu mlad.
Prijatel moj, osodo meni dano
  Si tehtal ti sočutno blagih šeg,
  Ti bodi tud svetejši moje znano.
Tje v gaj z menoj, kjer hojke krije sneg,
  In lune serp obilne žarke trosi,
  Boš borni križ ugledal groba prek.
K obhajanju te tuge drug naprosi; —
  Posledna sveta, — glej, na mestu sva, —
  Počijva tu, spomin ta križ ji nosi.
Ker kakor pih sim zginul bil domá,
  Je kraje vse supruga preiskala,
  Po sledu zmir za mano dalej šla.
Počela vse, kar vedla je in znala,
  Dve leti ste brez prida stekli tak,
  Sred tretjiga je tu pred mano stala.
Pa zjel močí je trud ji bil enak.
  Ob zimi so ji vsahnule kreposti,
  In smert mi jo zavije v siv oblak.
Tu zvertale so žertvi krute zlosti
  Shraniše v zid zmerzline te roké,
  Nanj tekli iz očes potoki gosti.
In tukej o svetišu moje slé,
  Skrivnosti čem ti druge tud besedo
  Razložiti, zaúpanje ti gré.
Z obrazbo že vmerjočo je in bledo
  Prerokoval Mazepa teh prilik,
  Postavši s tem prihodnosti me v sredo:
„Načert je bil, — le sanje brez oblik! —
  Pustite ga, kopiči 'nej krivice,
  Naprej, naprej, dorase neba tik,

Na vse platí obrača žretno lice,
  Objame pol svetá — — le čaj, le čaj!
  Zakrulile mu bodo sodbe tice,
Nebeški serd zarisal bo mu kraj,
  Bog zove se — „povračba“ — v zgodovini,
  In greha plod ne žene cvetja, znaj!“
Molčì sivor. V očeh občutja čini
  Mu vsahnejo, je clo ledenih lic,
  Ki pričajo, kak britko vre v globini.
In Müller, ves prešinjen govoric,
  Molčečimu molčé v obličje gleda,
  Prevdarja vse, kar sliši, njega vštric.
Nehaje ga občutkov strastna zmeda,
  Se verneta v kolibico na mah,
  Kjer ognja žar poslední že se vjeda.
Mu reče drug: Objemi drem te rah,
  Ki mnogo let pozabil je na mene,
  Minuje tma, se čuti jutra dah.
Na novo dan te med ljudi požene,
  Kjer zginul bo ti te noči spomín,
  Ki v sercu tem bolanim več ne zvene.
Je Müllerju se vtisnul zgod in čin,
  Obiskal ga je rad, in bil je često
  Od njega potolažen brige sin.
Govoril je za njega vladi zvesto,
  Ko za-se prosil osvobodenje,
  Poroštvo dal nesrečnika namesto.
Debela spet ko zima verne se,
  Odgovor mu nakrat po pošti pride:
  „Kar prosil si, dovoljeno ti je!“
Veselje ki prositelja obide,
  Nezmerno clo, pokoja mu ne da,
  Na moč hití, s pregnancam de se snide.
Sedlon ko blisk po tiru tje vihrá,
  Tik bajtice pregnaniga se vstavi,
  Uteho še, in zmir še up imá.
Zakliče, — klic ničesar ne opravi, —
  Vse tiho je, zamet do verha vrat,
  Odprè, — gre not, — se prazna bajta javi.
Prebivanja v ničemur ni spoznat,
  Orožje pa po steni v lepim redi,
  Kot bilo je na lišp nekdajni krat.
Kje vjetnik je? Mogočni Bog to vedi!
  Ga iše tu, ga iše tam, povsot,
  Do groba ga supruge končno sledi.
In glej, o strah! kaj smotri se ondot?
  — Iz mramorja se zdi prikaz očesu —
  Stran križa trup čepí, nečutni hlod,

Zmerzline terd, do pasa sneg telesu,
  Obernjene v zapadni kraj očí,
  Zastala kot so v zadnimu slovesu,
To bil je on, — jetnik preteklih dni.

II. Bestujev.

„Zarisal bo“ nebeški serd mu kraj,
  Bog zove se — povračba — v zgodovini,
  In greha plod ne žene cvetja, znaj!“
Donelo tak Jakucka krog je v tmini,
  Junak je te grozivne slova pel,
  Obsodbe jek v oserčja globočini.
Učen gospod, ki v kraj je ta zadel,
  Nenadno le, je slišal petje nočno,
  In glasa bil polaškiga vesel.
Kdo si, povej! popraša pevca ročno,
  In ti, ki pitaš? pesem moja je,
  Mi braniti, ne bo ti stekla točno.
Ki praša te, je radoveden le,
  Ker pesem ga je ganula globoko
  Poruga mu in šala tuje ste.
Pozdravim te, ti žarko stisnem roko,
  Ne greni ti odgovora ponos,
  Ker serce dnes mi dviga se visoko.
Mi bodi gost, dovoli mi napros,
  Povedal bom ti zvesto brez pomude,
  Kar vedeti te žene, kos na kos.
Na sredi sim te puste zime hude
  Slavulj sibirski, ki tu dan in noč
  K sočutju pas budí ledene grude.
Mi prosta je ostala gerla moč,
  Napolneno to serce je poguma,
  In serd in čert ne vmakneta se proč.
Pomaga Bog, prisili stiskov šuma,
  So zvezde uk, on kliče skoz in skoz:
  Naprej ko me! kazalo smo razuma.
Poglej navpik nad nama zvezdni voz,
  Še kviško gre, počasno se dviguje,
  Obernul pak bo kmalo v nižo nos.
Ja v niži sim; — višave so za druje!
  Pa upam de zadene še me red,
  Ni prazen puh, kar tu v oserčju snuje.
Osvete dan zabliskal bo mi spet,
  Zdaj guga se dvomljivo ravnovaga,
  Pa dala bo zaterta plat odvet.

Ja kobral sim; — ni bila sreča blaga,
Ni v černo še ta bart lučaj zadel,
Zgubila je na novo pravda draga.
Sim Bestujev, in svetu sim se zdel
Relejeva sodružni puntar smeli,
Kim krasno ta je pesem zadno pel;
Svobodi v lesk in prostoti veseli
Še dnes doní od Vojnorovskiga,
In pozni še jo vnuki bodo peli.
Na polski več ne bo pozabljena,
On, žalibog! je kri prelil obsojen,
Prebiti ga v Jakucku moram ja.
Ki bil sim ti v prijatla zvesto gojen,
Mazepa moj, pozabil te ne bom,
Ak bil bi kdaj na drugi zvezdi rojen.
Ti Müller druj stojíš na mestu tom,
Kjer stal je un, enake misli žalne,
Ohrani te občutke v sercu svôm.
Ko svoje spet dohitiš kraje dalne,
Daj pesniku predmet za pesmice,
Oživi v teh nej sin osode kalne.
Pa petje bo le drugo, — — zadno ne;
O, blagor tem, ki pel bo nékda zadno, —
Povračba to in sodba zove se.
Grozitve té doné še v sapo hladno,
Ko v Severu zabliska v zraku svit,
Koló plemen ob kroni vihra čadno.
Zdi šotor se, kim verh goreči škit,
Na vse platí prostira se švigava,
Zunajni rop trepečo v tmo zavit.
Vse barve mig blišeči zreti dava,
Se v množtvo zvezd naposled razdrobí,
In semtertje v obnebno tmino splava.
Stermečima so vperte v kip očí! —

Sikulsko - deželni zbor.

Ne poterdim, de bila bi resnična,
Jo le povem, ker nekdi sim jo bral,
In se mi zdi sedajnosti prilična.
Pšenice dar je v žetvo goden stal
Sikulskimu v posestvu Transilvanje,
Ko jug nakrat oblakov je nagnal.
Se vlije dež in ploha noč in dan je,
Ni jenjalo točiti iz višín,
Poginejo pridelka sladke sanje.

Zaslišane pritožbe vsih krajin,
  Je bilo všeč, občinski zbor pozvati,
  Nej najde jez nadlogi teh močín.
Ni bilo se zamud poslancov bati,
  Se združijo pravedne volje vsi,
  Zakonu v čast navadi moč priznati.
Začnè posvèt, ko jenjajo gostí,
  Predseda strog okoli te besede
  Poslancam skup razločno govorí:
Mogočniki, razjasnite te zmede!
  Pod streho kak se spravi suhi snop,
  Kdo bo razvil to stvar iz vaše srede?
Na prašanje umolkne zbor ko top,
  Poslednič nek se sivi mož oglasi,
  In reši s tem mnogter zaterti sop:
Je važna stvar, v opravah teh počasi!
  Ne kaže de prehitimo to reč,
  Do sklepa le po tehtanju dorasi!
Predlog je moj, za zdaj ne svetjem več,
  Prenesimo pomenke na nedelo,
  Se vidlo bo, gospodi kaj bo všeč.
Nasvetje to veljavo je imelo,
  Enaciga deževja steče rok
  Ob gostbah in ob tuhtanju veselo.
Tak mine čas kot vada je na vskok,
  Nedela najde združene možake,
  Iz neba tud poprejšne plohe tok.
Nagovorí predsednik posle jake:
  Mogočniki, storite kar vam gré!
  Ker konca ni, ne ploh, ne puste mlake.
Med nami kdo pomoč nadlogi vé?
  Kdo v tako tmo prižgè lesket svitlobe?
  Kdaj upati, in kak izid se smé?
K posvetu, daj! Obernem se te dobe
  Do siviga in modriga možá,
  Ki pervikrat overnul je gonobe.
Vi, umni mož! Kaj činiti se da? —
  Ta reče tak: Sim star, sim vidil mnogo,
  Nasvetjem kar veljavo v tem imá,
Dva tedna še terpimo časa progo,
  In če potem se vreme ne zvedrí, — —
  Nej lije dalj, kar zdi se mu, okrogo.
Utihne on, molčijo drugi vsi,
  Omamljeni določbe tega krasa,
  Naposled sploh pohvala zadoní.
Zapis pové: Odločba je soglasa,
  Postava nam ostani zanaprej
  Veljala do posledniga bo časa.

Doveršen je sikulski zbor za zdej,
  In umniši presodil je znabiti,
  Ko drugi kter med nami osorej.
Napitani poslanci in naliti
  Domú ko se ponosno vernejo,
  Nehá namok, se jame kraj sušiti,
In spravljene pod streho žita so.

Kondúlimo Sofija in njena otroka.

I.

Terdnjava Misolungi, si padla, si posip,
Junaki so pobiti, moriša clo si kip,
Mozlim, ki vero kolne, od tu in tam prispè,
Le mertve trupla najde, ko za bezečim žgè.

Kondúlimo Sofija, udova žena zdaj, —
Suprugu v boju padšim je v del nebeški raj;
Objema z britkim sercam otroka svoja dva,
Prihodni čas preceni in groze trepetá.

Divica, hči cveteča, primerjati se sme
Clo Veneri, od koje starinstvo nam pové;
Še ne mladenč odrašen rumenokodrat sin
Iz misli ravno stresa igrač otročjih čin.

„Bežimo, daj! že v mesto Turčín nečist vihrá,
So vrata ene proste, še tam se vteči da;
Pod pazho vzel ti puško očeta svôga boš,
Si scer fantin, pa stisk te prisili biti mož!

Sramota nam se bliža, sramota nam pertí,
Bežimo pred sramoto, pogin nas ne straší;
Poslední strel prihrani, bom dala ja ti znam,
Naznačila ti dobo, pokazala ti kam.“

Valí po vsaki cesti se groze, bede rop,
Bežečih otročičev, udovih mater trop,
Se gnetijo v gošave in hribe krog in krog,
Požar gorečih domov pa bliska v jok in stok.

Jezdeče trume burno v okrogu vihrajo,
Lovivši mlade sužne na vsakim kraju so,
O, vlijte se mi solze! Sofije ni nikír,
Ni njenih dveh; ne vidim, ko motni beg in dir.

Da, da! se tam pokaže, soteske tiste tik,
Podvizaj stopnje trudne, naraša stisk in krik!
Tam plane trop iz pazbe, Sofija, tu je druj,
Na polju konjkov truma, od besa v peklu huj.

Zastonj! — Obupna majka preceni zgodbe kvar,
Pazečimu pa sinku je samo strelbe mar,
Obraz pokrije mati: „Gre Turk, zgubljeno vse!
Nameri sestri v serce.“ — in tresk! — storjeno je.

Brez gibanja, brez čuta na potu ta leží,
In majke oblačila tekoča barva kri:
„Naprej, naprej! oteta je tako vsih sramot,
De serce mi ne poči, le dalej britko pot!“

Pa malo še korakov podí naprej jo strah,
Tud sin od krogle turške zadet se zverne v prah,
Ker ona se pripogne, pomagati mu spè,
Nad njeno glavo turški hanžar zabliska se.

Zakrije sina svôga s telesam lastnim koj:
„Ne vidiš de sim ženska, trinog okrutni, stoj!“
Un tak zadet od glasa in joka miliga
Prijenja, za sužanstvo hranivši ju obá.

II.

Kaj suče na otoku se radno ljudstvo tak?
Pobožniga občutka poljubi zemljo vsak.
Eynard! poslanci tvoji hiteli so okrog,
To kupljeni so Greki sužanstva in nadlog.

Kondúlimo Sofija, ti slika bolečín,
Otet po tebi tudi tvoj mladi verli sin?
Al si na totim svetu za hujši tugo še,
De vedno ti nesreča v spominu hčere je?

Z izkupljenim približa se še veliko bark,
Olajša marsikterim sužanstva stan se žark;
Pozdravljati pa mladi Kondúlimo hití
Posamši vse rojake, se z njimi veselí.

Kdo ti, divica krasna? Ak bi ne bilo se
Spolnilo delo moje, ki zreti mislil te!

Da, da! si sestra moja, nebeški nov porod,
Te peljem k majki mili natvegama od tod.

Eynard, človeštva dika, ti blagodarni mož!
Od pesnikov potomstva še v grobu čislan boš,
Bo tvojimu imenu prihodni vriskal čas,
Donil bo vnuku vnuka še slave tvoje glas.

Kralj Severa.

Je vladal kralj mogočen,
Bogat, prevzeten, strog;
Krepak je bil in ročen,
Ni slike mu okrog.
Življenja blesk se zniža,
Je doba smertnih muk;
Nasledcov trop mu bliža
Se medved, volk in čuk.
On reče tak medvedu:
Pustim ti gojzd in grez,
Ne bo ti nikdo v sledu,
Je prazno vse za ples.
Izusti sovi tako:
Nebrojno gradov ná!
Oživi s čuki jako
Brezljuden kraj le ta.
Naposled volku pravi:
Za tebe polja plan,
Nej krog ti bo k zabavi,
Z merliči je nasjan.
Ko reče to zle volje,
Zadene ga mertud,
Oblak se siv prekolje,
In s točo je zasut.

Nevesta leónova.

Nevestni v obleki omirtana,
Strežajeva hčerka, nališpana vsa,
Pristopi k slovesu v železni levnak,
Pohlevno león se ji vkloni krotak.

Divjak neugnan, razkačen poprej,
Jo gleda, bi rekel, pobožno sedej,

Divica ga gladi ob strani in spred,
Solzice tečejo po licu ji vred.

„Sva bila tovarša vseskozi midva,
Si zvesta prijatla, otroka obá,
In sva se ljubila iz serca, kaj ne? —
Otročje te dobe pogibnule ste.

Ti kmalo si stresal slobodno celó,
Kraljevo, obrašeno z grivo, glavó;
Ja rasla sim tiho, ta stas je visok,
Ti vidiš de nisim ko nekdaj otrok.

Otrok de bi bila, prijatel ti moj,
De mogla živeti bi vedno s teboj!
Gorjé mi, zastonj je, doveršeno vse,
Na tuje mi s tujcam koračiti je.

Mu planulo v glavo je, lepa de sim,
Je snubil, je zmagal, mi iti je z njim; —
Med lasmi je venec, overnuti ni,
Britkosti so v sercu, vse solzne očí.

Ti res me razumiš! Ves gnjev si in stud.
Nežalno se vedem, umiri se tud;
Tam vidim ga iti, ki ženin je moj,
Poljubek ta zadni, le tá — je še tvoj.

Ko zdaj se dotakne ga z ustnico tak, —
Zaškriplje, se strese na enkrat levnak,
Približa ko ženin rešetki se plah,
Nevesto prešine ko merzlica strah.

León tik izida, rep skrivljen v obroč,
Na stražo se vstavi, zatuli na moč,
Ukaže mu ona, ga prosi, grozí,
León pa po koncu o vratah stojí.

In zunej naraša klicanje, ropot,
Med glasi razločno mladenča navod:
„Po puško! orožje! usmertil ga bom!“
Razdražen divjak pa zarjove ko grom.

Nesrečnica tvega se, bliža se vrat,
León ves premenjen jo zgrabi nakrat;
Berneči zakrič le se čuje in zdeh,
Raztergana v luži kerví je na tleh.

In ko je iztekla predraga mu kri,
Otožin moritelj tik mertve leží,
On giba, on znaka življenja ne da,
Dokler ne predere mu krogla sercá.

Berač in pes njegov.

Šest plačati zlatih za vbogiga psa!
Nej strela v tem hipu me treši na tla!
Kaj misli gosposka, čemu bo ta puh?
Kam s taco to meri neslan oderuh?

Ja star sim, bolan sim, mi manjka močí,
Prislužiti hrane mogoče mi ni,
Denarja sim prazen, od kruha molčim,
Od lakote v brigi in bedi živím.

In ker sim bolan bil, mi manjkalo vse,
Kdo moje nadloge usmilil se je?
Brez upanja tožil ko britko sim sam,
Kdo bil je v samoti uteha mi tam?

Kdo v žalosti, v tugi me je miloval,
Gorkote o mrazih mi lastne dajal?
Kdo reve, nadloge, nesreče in glad
Prenašal je z mano pogumno in rad?

Sva prišla do roba, življenju na kraj,
Pretekla nadloga obema bo zdaj;
Vtopiti te imam, ukazali so,
Zvestobo za tvojo to mezda ti bo!

To plača je tvoja, to svetni je dar,
Zahvalba na zemlji za trud in za mar!
Ha, zlodi! na vojski sim hrabro moril,
Barič pa, — grom treši! — pa nisim še bil.

Je zaderga to le, in kamen je ta,
In tukej je reka, odlog ne veljá.
Čuvar, se približaj, — ne gledaj me, ne,
Še berc le s to nogo, speljano bo vse.

Ko deva mu zadergo varno na vrat,
Pes liže desnice približano plat,
On zadergo naglo potegne nazaj,
In verže na lastni otilnik jo zdaj.

Izpuha preklimbe, se strašno rotí,
Na enkrat zedini vse svoje močí,
Se v slape prekucne, ki koj se odpró,
Sikaje verté se, ga gladno požró.

Pač lajal in tulil prestrašen ves,
Čolnarje zedinil je hipoma pes,
Je vlekel ob suknah, je skakal cvileč,
So našli ga kmalo, pa živel ni več.

Na tihim k pogrebu odnesli so ga,
Namesto pogrebcov le vidili psa,
Ta javkal je tužno v okrogu dva dni,
In tretjiga mertev na grobu leží.

Povračba.

Cvetju Maja, roži slična,
Krasno lepa, nježno tanjka,
Bistro gledna, rajsko mična,
Možkim sercu hlopna zanjka;
Z ustnam svitlim ko korale,
Polnim uma, slada, šale,
Mila, čista, rajska vsa;
Škoda, šteta dote zale,
Ti si hči biričeva!
Oče pozdno iz grašine
Puste volje k domu pride,
Serd budí mu zle spomine,
S kipam kip se v glavi snide: —
Ak se ravno po postavi
Kolje, vklepa, drè in davi,
Vračbo vonder terja kri;
Nam postava se napravi,
Kakor jo trinog želí.
Da! mogočni! vi boljaki!
Vi bogovi zemlje borne!
Nas podložnih smet je vsaki,
Vaše sile le izvorne!
Vam krivice snažne roke,
Zakon terja kri in stoke,
Brati jasno v člancih je;
Ja tedaj terdim te joke, —
Ak mi grud razkolje se.
Za pravico vpil je neki,
Ga zagluši bobna vrenje,

Vodja migne! — sik in seki!
Glave v prah zazrem valenje.
Hujši jutro tug bo sila,
Bosta dva se zavalila,
Vislic troje vžganih bo; —
De bi zarja zasvetila,
Trešlo ker — bo v njega zlo!
    Druži tak oserčja rane
    Mož tožljiv, prepoln nevolje,
    Kar mu v misli pride mane,
    Kar mu v serce šine kolje;
    Noč je temna, biva večna,
    Vsih platí pošast nesrečna,
    Kar zagleda strah se zdi;
    Po klopéh merličev sečna,
    Po vsih stenah teče kri.
Z deli svômi se navadnim
On tolažiti poskusi,
Misli prav bo v času hladnim,
De sekira se nabrusi;
De polika pečatone,
Ter za ječo krute spone,
Kterih zajtro treba bo. —
Zdi se iskra vkres mu zone,
Žar železa pekla zlo.
    Kri povsot! prikazni strašne
    Medju tem so mu očitne,
    Žar občutki, misli plašne,
    Kerč mu stiska članke kitne;
    Kak pregnati zdetja klamo?
    Najti pokoj upa samo
    V gledanju nevidnosti:
    Strah pospè v ničesar jamo,
    Ak mi tik bo moja hči.
Bom se bližal ji do glave,
Gledal le nedolžno lice;
Polno serce božje slave,
Upal iz nebes pravice. —
Kakor pravi, tak počenja,
Se približa, tiha tenja,
Postli njeni varno mož. —
Kaj ti žile rok napenja,
Kam nastavljaš ojstri nož?
    Oj! ti vidiš, — strela zlemu!
    Vidiš grofa, — božja mati! —
    Hčeri dragi, da! v objemu
    Zapeljivca vidiš spati.
    Že pripravljen ga predreti,

Dal boš druj obrat osveti,
Nož je šel, da! v nožnice; —
Čas je bil železo greti,
Pečaton razbeljen je.
Ne, zločín! Ta premala,
Smert ne plača te gerdobe,
Bo se kazen ti spoznala
Slična djanju take zlobe.
Gerb ti v lice vžgem Kaína,
Perve kače, greha sina,
Ná! — plačilo mojih rok.
Hodi tak, osvet pervina,
V strah domovju lastnim krog.
Sično vžgejo se pečati,
Grof kričé iz drema plane,
Sivca vidi serdno stati,
Ki orodje v roki mane. —
„Hodi proč! — in tvoji stoki
Nej doné spomín visoki
Tem ki je povračbi top;
Bog močán je šibki roki!“
Rekši ziblje sivi čop.

Star pevec.

Poje v berda, v polje, v niže
Mož sosebni sivi čudno
Skor žugaje glasne viže:
Sim pušave krepki glas;
Rahlo, rahlo! raj pomudno!
Nič prezgodej, nič nezrelo!
Neprestano, gromno, smelo,
Zmage svest si, dojde čas.

Prazen trud, o truma mlada,
Drevje časa premektati,
Hrepeneti sadja slada,
Ko se komaj kaže cvet!
Čakaj de se plod pozlati,
Kak primerlej verhe strese,
Ta ti sadja v žep nanese,
Kar ni upa bil obet.

Zdražena derhal mu sika,
Zasramuje ga lažnivca,

Kjer ga vidi serda krika,
  Mu očita drambo zmot.
Kaj terpimo graje sivca?
Kamnje vanj za take službe,
Zapodimo ga iz družbe,
  Sledi mu prikor povsot!

Poje mož sosebni glasno
Kraj kraljeve zlate hiše
Serda vnet pa uma jasno:
  Sim ki v pušbo trobi glas:
Dalej, dalej, tik do više!
Brez bojezni derzno, smelo,
Pravo tam se bo dospelo,
  Splošno pravdo terja čas.

S tokam krepko, z vihram umno!
Moč obéh ti lastna bodi,
Snuj ti v žilah kri pogumno,
  Plašbi grob je zmir odpert.
Le po ravni cesti hodi!
Tam skalade? dalej hiti,
Je nevarno oberniti,
  Zadej zije gladna smert.

Nekdo bil je ves prestrašen,
Zdaj bledil je, zdaj zarudil,
Kdo je glas ta pusti zbudil,
  Ki okrutno tak doní?
Narod nam zapelje vplašen,
Bes kričí iz tega sivca,
Zgrabte krepko govorivca,
  Takih pesmi treba ni.

Poje dalej starče čudno
V ječi tamni zmir enako,
Glasno, mirno, skor priljudno:
  Sim ki v pušbo trobi glas.
Pel sim burno šeg napako,
Dar poroštva so mi zbrali,
Pesmi mene ne mi vgnali,
  Kér gotovo dojde čas.

Hruška prerokovavna.

Sledečo to pravlico od starih slišal sim,
So pravili jo jasno, ko starši nekda jim,
Mi bomo zapustili otrokam našim jo,
Premenja rodovina, pravlice stare so.

Na Valserjevim polju — tak zove se ta kraj —
Je hruška posušena, neplodna, stara zdaj,
Okrožje to je tisto, drevesa štor je znak,
Tu spraznul bo se vojske posledni siv oblak.

Pa kak se tota doba ljudem na znanje da? —
Bom znamenja povedal, na kojih se spozná,
Bo vsih strani pregrešno privrelo ljudstvo skup,
Na nas posledna vojska nesreče trešla strup.

Tam ima se dognati, bo tako tekla kri,
Potokam de še takim sijalo sonce ni,
Rudečih rek bo vrelo nebrojno tik planin,
Tam dojde slava pravdi, zatiranju pogín.

Doveršeno to delo razprostre tmina moč,
Merliče in vojšake pokrije siva noč,
Ko jutro bo blešelo budivši djanja skerb,
Bo stal navérh drevesa pokoja svitli gerb.

Pomen drevesa čujte, popisal sim okraj:
Drevó je tužno, pusto, razklano, suho zdaj,
Posekano že trikrat, je trikrat zraslo pred
Iz korenin ponosno, in drevo bilo spet.

Ko sonca žark mogočni iz neba sega vanj,
Meževni sok mu znotraj oživi suhi panj,
Zeleni kinč okrasi mu verh in grane vse,
Bo znamenje začetno, že doba blizo je.

In kader se razprostre mu v krogu verha kras,
Tu bliža nam grozivno se napovedan čas,
Ko cvetje mu odpada, je blizo pusti konc,
In ker bo sadje zrelo, je vroč do kipa lonc.

Ki letos ob drevesu na vse je pazen bil,
Stvarí je čudne vidil in čudniši terdil,
Je zdelo se de v perhlim oživi deblu sok,
Napenjajo de popki, de bliža se obrok.

Al sod že poln je greha, za serp al zrela stern,
O tem ne vidim jasno, pa siv je čas in čern,
Vezila so postarne, deržijo malo več,
Premenjati v Evropi se htje mnogtera reč.

Pogreznen grad.

Okrožen s terdmi zidi stojí gošave zad
Na skali v dol viseči gospodov hudih grad,
Kot orel iz oblaka tak planejo na rop,
Ko se na bližni cesti prikaže kupcov trop.

Je bratov trojca zunaj, ko jaha, jeklo vsa,
Škerlato pa v dvorani in granostaj domá,
Kervavi v borbi, v grehu razujzdana živí,
In krog in krog trepečo deželo prestraši.

Hotivka njih prešerna, kaj glad je ne pozná,
Ošabna svil in zlata, pregrehe zloba vsa,
Tepta z nogama božje darove v grez in prah,
Vsih čertov hudobije nikakor je ni strah.

In čuj! stražar zavpije: Na noge knezi koj!
Popotnikov se bliža bogat oprašen roj,
To kupci so iz tujstva, to bo preblažen lov,
Ti nimajo orožja, pa v žepu zlat gotov.

Ne zabte svoje ljube, kričí za njim deklè,
Želí zlatá si mnogo, in ceni bisere,
Poječih tičkov tudi za hladni rožni gaj,
De tako se mikavnih napolni sluh ji slaj.

In kmalo v grad se verne vriskaje cela množ,
Med njo zajeti kupci, pripel za moža mož,
Prinesli smo ti tičke, za gaj priličen kras,
Žverglaje radovalo te bo prihodni čas.

Ta rožni gaj je ječa, temotno zije kar,
Temnejši iz globine smerdí gnilob sopar,
Ob kraju brezdno strašno, čerlena tmina not,
Iz ječe te ne pelje na svitlo druga pot.

Tu glad končá zaperte. Obup ki je donil
Iz grozovitne jame, je tičji žverglej bil,
In kdor je v noro puhnul, je bil na skali zmet,
Obupna žertva smerti, to bil je tičji let.

So pahnuli zajete okrutno v toti strah,
Jim reče nek duhoven, ki vjet je, groze plah:
Gorjé vam, vi bedaki! peklenski žar čez vas!
Vas nekidan bo peklo to djanje bolj ko nas.

Zarjove eden knezov: Zató kaj maram jest?
Sim lastniga si djanja do zadne pike svest;
Posledne zlo do sodbe, s prisego bi dognal,
Ak tehtam dela svoje, ne bom se jih kesal.

Rugaje se zakruli na robu brezdna druj:
Prepusti dela moje le meni, v sebe snuj!
Ja sam bom opravičil, kar delal sim ja sam,
Posledniga do dneva kesanju se ne vdam.

In tretji hrohotaje: zdaj bodi slavček ves,
Žverglaj prijetne pesmi, renčal si tu ko pes;
Ni žal mi djanja môga, na križ bi roko djal,
Rotil se vpričo sodbe, ničesar mi ni žal!

Ko grešna ta beseda oprosti se iz ust,
Doní iz globočine odmev: — gorjé ti! — pust,
In — „Amen!“ ljuba krikne, se strašno hrohotá,
Na nebu grom zakruli, skalovje v dol derdrá.

Premenjena perutnic razprostre baba par,
Se dvigne v zrak, zakrije pogledu sonca žar,
Iz brezdna plamen šviga, zazjá gortan širok,
Prekucne grad se v jamo, ter stisne se razpok.

Če prašate kak zove te zgodbe mesto se,
Grašini in deželi zakličje ktero je? —
Pozabljena za zmirej, osoda bivši tak,
Je vtihnula pravlica, je zginul grada znak.

Nevihta.

Na stolpu grada stal je vladar zamišlen star,
Je gledal tužne kraje, ga stiska v sercu mar.
Nevihta se mu bliža, vihar je tu in tam,
Opira še na moč se, pa vidi de je sam.

Z levico, kteri žezlo odpadlo bilo je,
Tiši na mračno čelo trepečo krono še.
Izvoljena hotivka pocuka za škerlat:
Si prej me žarno ljubil, je šla ljubezen spat?

Ljubezen in veselje, ti draga moja, kaj?
Nevihta me napada, pogín grozi mi zdaj.
Ja nisim kralj ovenčan v ozidju tih višín,
Le besniga sim časa, potresa plašni sin.

Prazna skusba.

Nevoljin bil je nekido,
De zadej ima kite zlo,
Saj de bi bilo spredej.

Le kako to doseže se?
I nu, okrog! storjeno je —
On skusi. — Rep je zadej.

Se zavertí na desno plat,
Kaj zlodja? rep je zmirej zad,
Na herbet vedno visi.

Zdaj zaverti se urnih krač
Na levo stran in clo drugač,
Pa kita je od zadej.

Vertí se sem, vertí se tje,
Je prazen trud, zastonj je vse,
Na herbet kita visi.

Se suče ko vertavka zdej
Nazaj, navniž, nastran, naprej,
Neplodno! rep je zadej.

Se suče zmir še zdajnih dni,
On misli: končno steče mi!
Zastonj! repák je zadej.

Tako teče svet.

Ko bil sim še domá fantín,
Nevkretni, rogovilni sin,
Je šiba pela gosto;
Ko sim potem odrasel bil,
Pismenkovati se učil,
Ni bilo manj priprosto.

Kdor komaj čerkice pozná,
In šiba brati sili ga,
Je mučenik na sveti.
Tak stekel je mladosti kras,
Ja upal vedno bolji čas,
Pa hujši jame creti.

Me živeža popade skerb,
Priklanjal glavo sim in gerb,
Denar je vsak dan tujši,
Ko nekaj dnarja pridobim,
Si koj suprugo navalim,
Zdaj bilo je še hujši.

Sim hvalil to, sim drugo klel,
Korbač kadkada v roke vzel,
Zamašil tud ušesa.
Otročje leta moje ste,
Življenja vonder cvet bilè,
Zaperte so nebesa.

Poterpež.

Ko nekda mlade dobe sim keglati pričel,
Je teklo vse narobe, sim redkokrat zadel.
Sim bil ko cesar bistri dežel Aromate,
So žerli med ministri, on pil pelinko je.

Je lovec bil netruden, je strelal serca živ,
Zadetja bil je muden, le merlej tem je kriv.
Kdo graja merlej zliga? Le roka ta je serp,
Fantín, ki kegle dviga, kričí: prenos, poterp!

Prenos! — poterp! — oslabil o tem je um prestar,
Sim keglati pozabil, ni tarče več mi mar.
Poterp in terp! — te više zapeti mora vsak,
Ki kakor ja do niže prispè posvetnih tlak.

Pojmo.

V tovarštvu družbe mile na trati rad sedím,
De tug pozabim sile, popevke žvergolim,
Ko tarnja me napade, beží od mene vse,
Zapojem kroglih slade, in serce zdravo je.

Mnogtera me je pičla v živetju pustim res,
Zaupanja ni vničla na dobe slajši ples;
Ne terjati de zgine iz pota vsako zlo,
Zapoj ko sreča mine, in kmalo bolji bo.

Zapoj ko zgrabi tuga, in manjši bo pritisk,
Zapoj ko pusto žuga nevihte v delji blisk;
Se s petjem obernilo bo k dobrim hudo spet,
In kar je kislo bilo, premenulo se v med.

Troje sonc.

Sreberne te barve nekada ni bila baroka letá,
Pretekli so časi mi slada, ko glava je rusa bilá.
Osupnen lepote in krasa, in tvoje mladosti blešín,
Zbudí se minuliga časa mi v starimu sercu spomin.

Že babica, matere mati, je bila nezmerno mi všeč,
Bleščeča ko sonce na trati je zdela mi rajska se reč,
Je včasih ročico mi dala, zažgal je vso dušo mi stisk.
Potem ko je druziga zbrala, sim puhnul na tuje ko blisk.

Po zgodbi neslani mi taki se pozdno povernem na dom,
Že sonce je drugo na zraki, kak pridemo temu v okom?
Da, deklica! mati je tvoja bliščeče to sonce bilá,
In zmede mi duša se moja blišobe ponovljene vsa.

Poljubim jo nagloma v čelo, veselja, ljubezni navdan,
Namuzne se drugimu smelo, na tuje sim zopet pregnan
Tak žanjem le muke in tuge, sedaj že ukrivljen in siv,
De tretjiga sonca poruge pokusim, le k temu še živ.

Dospem de pepevke te konec, ti koj brez ovinka povem,
Ti sama to krasno si sonce, v ta blesk se ozreti ne smem,
Iz milosti zobček moliš mi, poljubiti usta mi daš,
O tem ko si mlajšiga voliš, grob zame ti v glavi imaš.

Pomlad in jesen.

Prispel je pomladanski čas,
Ljubimca de objela bo,
Povijė zemlja v rožni kras
Naravo svojo dično vso.

Ljubezni vnet veseli tič
  Praznuje v gaju slasti god,
Prepeva, scer ne mara nič,
  Ga mika skerb za zgodni rod.

Vse vriska, ljubi, vse živí,
  Vse slavi pomlad krog in krog,
Za mene to pristojno ni,
  Poslušam tiho — žalibog!

Privošim zemlja srečo ti,
  Vi pevci petje vam in slast,
Prepustite žalobo mi,
  Mi serčnih bolečin oblast.

Nastopa mraz, nevihta vse,
  Sferčí za listam list iz vej,
Načelni verh otožen je,
  Bo spanja čas, — počitka zdej.

Uhlandovih nekaj

slobodno poslovenjenih.

Zmage naznamba.

Je bil oblak clo krog in krog,
In groza terla rod je vbog;
Naznamba vedno hujših muk
Ječala kot polnočni čuk.

Pravlica je v deželi šla
Zavita v černe barve vsa,
Naznanvala v ledeni čas
Grenejši zlo, še hujši mraz.

Grozil povsot je vražtva sin,
Zloradno se smejal zločín,
Prijatli plašni bili so,
Le gledali, kaj prišlo bo.

Pa v Severu zabliska žar,
Razdene hipno skerb in kvar:
Je ognja novi samolet?
Al je labud pobede vnet?

In gromno vriska vsih platí:
Pobožnih Bog ne zapustí,
Končan je mar, doveršen stok,
Viktorja nam, — je z nami Bog!

Pevca urot.

Je bil nekdajne dobe sloveči grad visok,
Grozíl je krogu suhim, blešil čez morja mok,
Duhtečih vertov množtvo je bilo vsih platí,
V njih toljko vodometov, de moč izreči ni.

Zmagavni kralj ošabno je v gradu stanoval,
Sedeč na zlatu čmerno ko siv oblak sijal,
Kar misli je strahota, pogled le serd in čert,
Strupeni bič beseda, podpis gotova smert.

Dva verla pevca nekdaj upotita se v grad,
Nju eden star in siv že, rudeč je drug i mlad;
Sivor pod pazho harpo na krasnim konju jaš,
Tik njega čil korači mu čversti mlad pajdaš.

Sivor mladenču reče: Pripravi se mi, sin!
Nar slajši glas izrazi iz čuta globočín,
Zedini vse kreposti, veselje, bol in slast,
De panava, ak da se, vladarju zlo pošast.

Že v lišpani dvorani je pevcov slavni par,
S kraljico na prestolu suprug sedí vladar;
On strašno lepo kinčen, polnočni merkli zor,
In ona milosercna je lune slika skor.

Sivor na strune vdari, prebira lično jih,
Soglasno zmir glasnejši doní pomen iz njih,
Mladenča petje zdi se nebeški klic višín,
In sivca glas globoki mu jeka nočnih tmin.

Prepevata ljubezen, nekdajni zlati čas,
Slobodo in junaštvo, zvestobe blesk in kras,
Kar serca vžgè človeške, kar budi snage čut,
Kar misli dviga kviško in jarm olajša ljut.

Dvorancov trop šegavi pozabi ruga smeh,
Vojšak se vkloni Bogu in slavi umstva vspeh;
Navdano je milobe kraljice bistvo vse,
Iz nedra rožo vzame, jo bersne pevcu tje.

„Sta ljud mi zapeljala, zdaj ženo mamita!“
Zarjove kralj togotno, osoba plam je vsa,
Meč zaderví v mladenča, predrè mu levo plat,
In žalibog! ta pel je te sladke zadni krat.

Pričjoči vsi zbežijo, koj razleti se zbor,
V naročju mojstra svôga izdiha petja zor,
Un s plajšam ga pogerne, na konja posadí,
Po koncu ga priveže, dvorano zapustí.

Uhoda predi durmi se vstavi serda vnet,
Na kviško dvigne harpo, tedájne godbe cvet,
Ter buti z njo o stolpu, de v drob se zmane vsa,
In zarotí de strašen odmev okrožje da:

„Gorjé ti, grešna hiša! Onemi v tebi glas
Veselja, petja, godbe, od zdaj na večni čas!
Razlegaj se do dobe, v ki treši te posip,
Le zdih obupa v tebi, ti bodi groba kip!“

„Gorjé, cveteči verti! Premeni plod se v prah,
Ta mertvi vas obsenči, vsa slast vam bodi strah!
Usahni vam zelenje, posuši vir se vsak,
Prihodniga de časa goljava bo ta tlak!“

„Gorje, moritelj besni! ti pevstva stisk in kvar
Po vencu zmag in slave zastonj ti bodi mar,
Imé izhlapi tvoje, se zgubi v senc nemoč,
Ko zdih zgubí zločina se zadni v večno noč.“

Sivor je to razklical, uslišal ga je Bog,
Dvorane so zasute, posip zidovja krog,
Samotni stolp edini v obnebje še stermí,
Razpokan ta, zna biti, nocoj se razvalí.

Na mestu plodnih vertov sta pesk in resje zdaj,
Brez drevja je, brez moče, brez sence pusti kraj,
Nikdó ne ve vladarja, ne kam, ne kak, ne kod,
Zavito vse v pozabo! — — To pevcov je urot.

Kazen.

Bil viteza sužni usmertil je rob,
Pohot premoženja nabrusi mu zob.

Zgodilo je v gojzdu se, z mertvim je sam,
Valovja v globino pogrezne ga tam.

Pripne si oklep in opaše si meč,
De on gospodar bo, ni dvomiti več.

Zahaja, zadirja, in sili čez most,
Pa konj se prestraši in spenja se prost.

Ostroge ta krepkoma vanj zasadí,
In konj ga čez glavo v potok zaderví.

Plavaje, zna biti, bi bil se otel,
Okretnost oklep mu popolno je vzel.

Nakloni mu tako pregreha pogín,
Opombe je vreden enaki spomin.

Zlatarjeva hči.

V delavnici je bil zlatar
Med blagotinamí:
„Vsih dragotin sosebna stvar
Si vonder ti Alenka,
Priserčna moja hči“.

Primaha noter mladi knez:
Bog s tabo, dive lesk!
In s tabo, mojster, tudi vmes!
Mi skuj izversten venec
Nevesti mili v blesk!

Ko venec bil je zlat gotov,
Blešeč ko sonca žar,
Pripnè Alenka krasni kov,
Ko sama je v štacuni,
Ob lastni rami kar.

O, srečna res nevesta si,
Ki ga nosila boš,

Ak daroval bi vitez mi,
Kak bi vesela bila
Le venček šmarnih rož.

Primaha vitez kmalo spet.
Pregleda novo stvar:
„Naredi, mojster, duha vnet,
Demantni perstan svitli
Nevesti sladki v dar!“

In ko je perstan bil gotov,
Blešeč ko iskre kres,
Natakne Lenka zlati kov,
Ko vidi de je sama,
Na perst obupa vmes.

„O, blagor ti! o, rajski čas!
Ki perstan bo ti dan;
Bi dal mi knez le svojih las
Nar manjši čopek redki,
Kak bil bi duh mi vžgan!“

In vitez dojde v kratkim spet,
Pregleda perstan zlat:
„Zlatar si res bil duha vnet,
Poklon si krasno zdelal
Nevesti moji v slad!“

De vidim kak se vdalo bo,
Približaj diva se.
Na tebi de poskusimo
Darila moje drage,
Enaka tebi je.

Je ravno bil nedelni dan,
Divica je tedaj
Napravila se v pražni stan,
De k maši šla bi v cerkev,
Zvečér mordè na raj.

Zapekla v lice krog in krog
Pred viteza skakljá,
On venc na glavo dene strog,
Ji perstan rah natakne,
Ter desno ji podá.

Alenčica, ti nježni cvet,
Ti bodi jasno s tim!

Ti tista si, za tebe vnet,
Namenul venec, perstan,
In serce tebi sim.

Ob zlatu v družbi dragotin
Bil tuki stan je tvoj,
Prevažen bil je ta spomín,
De v čast visoko dojdeš
Na svetu ti z menoj.

Zvesti tovarš.

Imel sim ja tovarša,
Ga ni zvestejšiga.
Tesnoba v bitvi tlači,
Kraj mene on korači,
Enako zmir obá.

Prižvižga pusta krogla,
Kdo pade, ti al jaz?
Se njemu v grud zažene,
Leží kervav tik mene,
Se zdi mi moj obraz.

Mi desno misli dati,
Kričí polkovnik: Marš!
Ni rokostiska doba,
Ostani unkraj groba
Še zvesti moj tovarš!

Rožni venec.

Pomladanske sončne dobe,
Blizo hlada gajnih senc,
Šalno le, ne bojne zlobe,
Viteštvo igrá za venc.
Cvetlic nečejo brez truda
Si nabirati okrog,
Jih želé, junaki čuda,
Zmagi dar diviških rok.
Diva tam je, hoje lasna,
Vsak osupnjen nje lepot,
Tako bistra, tako krasna
Ni hodila še ondot.

Rožne veje vse cveteče
Lice ji okrožajo,
Bele, pikaste, rudeče,
Lišp ji krog života so.
Clo v železnimu orožju,
Konja v sedlu medliga,
Plunkajoče kopje v znožju,
Glava vsa pobešena,
Suhe lica, kodre sive,
Tak prijaha konjik star,
Kot ostrašen vatre žive
Prebudí iz sanj se kar.
Sprimi Bog vas, hrabri knezi,
Kras divice tebe clo!
Moj prihod vas ne razjezi,
Vaše igre čislam zlo.
So nar slajši djanje zame,
Bi se skusil z vami rad,
Pa so vele tote rame,
Stop trepeč grozí mi pad.
Čislam vedno te zabave,
Veselí me kopja žolt,
Krije me oklep do glave,
Ko drakona špirni polt;
Boj na suhim, kri in rane,
V morju vihrave vodé,
Meni ni prestaje znane,
Razun leta — — v ječi le!
Pa zastonj! naključbe gerde!
Šla ljubav mi zmir je v stran,
Nikdar desne moje terde
Stisnula ni diva v dlan.
Tud je svetu tuja bila
Tista krasna cvetka još,
Ki mi dnes je zasvetila,
Boginja cvetečih rož.
Ak bi znal se pomladiti,
Bi učil se godbe koj!
Vse bi moral prekositi,
Glasov pervi bil bi moj.
Pomladanske sončne dobe,
Blizo hlada gajnih senc,
Bi borivcam kazal zobe,
Pridobil si rožni venc.
Bil prezgodaj, ah! sim rojen,
Še le zdaj je zlati čas,
Puh zavida je obsojen,
Nov je vsak dan slave kras.

Tista krasna cvetne lope
Bo vladar prihodnih dob,
Vklanjam ja se v časa stope,
Zeva gladno v mene grob.“
Te besede ko izusti,
Z bledo ustnico sivor,
Omahaven dušo spusti,
Cepne sam raz konja skor.
Nek oproda berž oprè ga,
Dene na zeleno tje,
Pa ovreti konca zlega
Nemogoče družbi je.
In divica se približa
Nagloma iz lopnih senc,
Rahlo se k merliču zniža,
Vredi mu ob glavi venc:
„Slavo v tvojo vse ti idi,
Nikdo bil ti ni enak!
Žalibog! — de malo pridi
Mertvimu češenja znak.“

Pomlad na pokopališu.

Speši, speši mirni vert
S krili rožnim se oviti,
Vidu, kar nanaša smert,
Saj poveršno v cvetje skriti!

Marsiktere si pobral,
Ki so dragi meni bili,
Križme ne za rane dal,
Me izročil tuge sili.

Mene tud zahtevaš, vem, —
Tode hoče se mi zdeti,
De imam na svetu tem
Še Slovencam nekaj peti.

Vitez Paris.

Paris je nar lepši vitez,
Serca vse mu spejo v rop,
Zvedle so gospé kraljične,
Ki na dvoru nosjo čop.

Čuda mnogo zmage znakov
  Zaderví mu sreča v žep,
  Kušleja šumečih listov,
  Perstanov nebrojni step.
Vse prelahko, vse brez truda,
  Neželjen le sreče dar!
  Spone on vas imenuje,
  Mu za vas ni skerb ne mar.
Slave žen na konja sede,
  Bitve, vojske, grom želí,
  Herbet ženstvu vsim oberne,
  Možtvu vsim s pestjó grozí.
Pa ni zreti vražne duše,
  Pomlad je in mira svit,
  Pihlej viha perjanico,
  Sonca žar se gleda v škit.
Dalno že je tak prijahal,
  Glej! nakrat zagleda ga! —
  Tik dobrave! — sterm na konju! —
  Kopje v desni! — viteza!
Paris berž letí se biti,
  Nikdar žgal na ples ni tak,
  Buti vražnika na zemljo,
  Se ozira zdeten zmag.
Ter se bliža de pomogne,
  Sname kapo, — stre ga mraz!
  Sred obilnih koder mili
  Vgleda dive on obraz!
Zdaj razpet oklep razgerne, —
  Kake nedra! kak život!
  Razprosterto brez dihanja
  Vidi cvetje vsih lepot
Ko bi se te blede lica
  Zdaj zavile v novi žar,
  Te trepavnice odperle,
  Paris, kaj bi bilo mar?
Da! — zasope že globoko,
  Krasne tud odprê očí!
  Ki ko kruti vrag je vmerla,
  Sladka diva oživí.
V kosih tam leží lupina,
  Ljuti konjik malo prej;
  Njem na sercu krasno jedro,
  Golo brez odeje zdej.
Paris misli, hrabri vitez:
Ktero slavo to mi da?
Mi nikakor steči neče
Kruto djanje vitežtva?

Vsaka stvar tedaj preverže
Se v ljubezen kar želím?
Sreča ta mi sledi vedno,
Al te dičim, al čertím?

Nezgoda.

Totim fantu se je čudno
V tem življenju mešalo,
Tu prezgodaj, tam zamudno
Mu naklombe prišle so.
Dobra vse medú in krasa
Bil bi on si osvojil,
Ako bil bi malo časa.
Uro le, se prej rodil

Čast junaška, slava bojna,
Bila bi cvetela mu,
Ker nikomur bolj dostojna
Dika vzetja ni gradú;
Tode ko je ravno smelo
Bil pripravljen že v naskok,
Je kričanje zaveršelo:
Mir storjen je, meče v tok!

Misli divo, ki jo ljubi,
Poročiti, zanj je clo,
Bogatejši druj zasnubi,
Koj naskriž je njemu šlo.
Pa bi bila ta ga vdova
Vonder le osrečila,
Tode mertev mišlen znova
Prišel je nenadoma.

Obogatil bil bi tudi
Blagotin Amerike,
Pa vihar nakrat se zbudi,
Ker že tik pristana je.
Srečno vonder sam jo vpihne,
Neki hlod ga obderží,
Breg dopleza, laglje dihne, —
Pa spoderkne, — se vtopí.

Šla naravnost bi v nebesa
Taka duša gladko pot,
Sredi zračniga pa plesa

Ravsne zlodi nek nasprot.
De je tista misli hudi,
Ki jo ravno gré iskat,
Zgrabi toto koj za grudi,
Vihra z njo na temno plat.

K sreči angel tira preko,
Dojde ravno tisti mah,
Zagromi v to černo skreko,
De skadí se v dim in prah.
Vzame dušico naroče,
Ko doveršen je prepír,
Čez ozvezdja vse obroče
Nese v radost jo in mir.

Perstan.

Sam hodi v volji kisli
Po gaju vitez nek,
Na svojo drago misli,
In nje lahkote lek.
„O perstan moj ti zlati,
Govori slično le,
Bi hotel razpoznati
Obstoj zvestobe nje?“
Ko reče te besede,
Sferlí obod iz rok,
Med rožami se mede,
Taklá ob robu lok.
Ga hoče prideržati,
Ta se vertí, valí;
Poskuša ga pobrati,
Zastonj! mogoče ni.
Sokol ga nek zagleda,
Ki bil je v lipi skrit,
Se zdi mu kosček meda,
Ga šavsne iz robid.
Razprostre repetavke,
Beží z dobičkam proč,
Prispejo druge kavke,
Je boj za zlat obroč.
Pa perstanček se zmuzne,
Ter pade iz višav,
Se v jezero pogruzne,
In zgine v tmeh nižav.
Vse ribice vesele

Za njim gibavnih gnječ,
Bi rade ga imele,
Pa ni dospeti več.
   O, perstanček na tlaku
Te krije berstja goš,
O, perstanček po zraku,
Igrača tičev boš;
   Te vzame tma globine,
Te ribica požrè;
Zvestoba tako mine,
Iżíd to njeni je.

Dijak.

Pozdne ure v Salamanki
   Sim pod lipo v hladu stal,
   Slonši na ti mladi tanki
   V Iliadi ravno bral:
V oblačilu kak blešéčim
   Stopi Helena v altan,
   In trojanskim knezam večim
   Priporoča mesta bran;
Kar si misli duša vsaka,
   Ta in un sivor šeptá:
   Iz nebes je ženska taka,
   Skoz in skoz je Venerá.
Sim v ogledu dobe tiste
   Bil do zadne pike Grek,
   Veter pihne v knižne liste,
   Se zbudím, in gledam prek.
Koj zapazim sred balkona
   Hiš nasprotnih čudno stvar;
   Krasno divo, vredno trona,
   Heleni prilično kar;
Zravno nje je glava siva,
   Krasni tujki vneta vsa,
   Bi prisegel, tota biva
   Pristni striček Priama.
Jaz pogerčen bil sim čisto,
   Ki od posehmal naprej
   Tem pred novo Trojo tisto
   Kličem Parida iz mej.
Brez ozalšanja naravno
   Vam povem, de lune tri
   Dično pel sim, brenkal slavno,
   Tik ternjave vsih platí;

Sim prepeval stenam hiše
  Moje tuge, njeni kras,
  Sladko vjemal se iz više
  Je s tem petjem njeni glas.
Pa mi steklo je prekmalo,
  Bil je scer le prazen puh,
  In speljati se je dalo,
  Ker sivor je k sreči gluh.
On se dvigne v mraku včasi,
  Tapoma do okna gré,
  Pa ponočni se mu glasi
  Sferoidne pesmi zde.
Neki dan na razne klice
  Nikdo čuti se ne da,
  Okna, line so temnice,
  Izba prazna, gluha vsa.
Suha le babura neka
  Glasu môm odgovorí,
  Vsa brez zoba baba jeka
  Tik za mano zmir tiší.
Moja mila, mlada, krasna,
  Je ko kafra zginula,
  Izba, včerej petja glasna,
  Znamnja dnes na vpros ne da.
Moč mi dana ni spoznati,
  Kdo je bila, kam, od kod?
  Vse to troje zamolčati
  Veže strašni jo zarot.
Sim namenjen krasno mlado
  Najti bodi tu al tam,
  Proč zagnal sim Iliado,
  Zdaj Ulises ker sim sam.
Arpo pak imam za družbo,
  Gledam pazno vsak balkon,
  Tak opravljam serca službo,
  Išem krone ženskih kron.
Tiste pesmi gladki članki
  Zadonijo na vso moč,
  Ki doneli v Salamanki
  So ko geslo vsako noč.
Pa odgovor mi ne pride,
  Mut je dom in perivoj,
  Samo baba jeka ide
  V serd in bol povsot z menoj.

Rihard brez bojezni.

I.

Je vitez bil nekdajnih dob,
Pokazal grozi vsi je zob.
Presodil je do jedra vsako,
Mnogtero tak preplašil spako.
Kar je začel, to v red je djal,
Nikake groze ni poznal;
Ker mu je v noči mnoga stekla,
Je vsaka živa duša rekla,
De v tmini vidi bolji vse,
Ko kaki druj ob soncu ne.
Imel je pa navade take,
Ko prišel je do cerkve kake,
Je stopil koj pobožno not,
Al zunej zbral molitvi kot.
Nekdaj zazrè doline v sredí
Kapelico ob luni bledi;
On blizo vrat se vstavi zdej,
Pustí de družba gre naprej,
Priveže konja h kluki v zidi,
Gre v cerkev, not merliča vidi.
On stopa dalej, čisto sam,
Poklekne pred oltarjem tam,
Na pruko dene rokovice,
V oltar oberne k Bogu lice,
In moli vnet pobožnih vad.
Nakrat šumenje čuje zad,
Se zdi de truga se odpira,
De rajni več ne najde mira.
Doní iz odra zdih in joj,
Grof se ozrè, ukaže: „Stoj! —
In — bodi dobri, bodi hudi —
Potuhni se, se več ne zbudi!“
Potem molitvico končá,
Zlo dolga, mislim, ni bilá,
Potegne meč, se htje pobrati,
Nakrat pošast on vidi vstati,
Groziti krutno mu nasprot,
Krivivši rame v pust obod,
Ko de bi hotla ga vloviti,
In ne iz cerkve več pustiti.
Grozitba knezu zagrení,
Razkolje jo na dve platí;

Ne vem, al je gorjé zavpila,
Izida pak ni več branila.
Na pravim kraju bil je konj,
Ko dojde knez iz cerkve ponj;
Bi šel; — pogreši rokovice,
Gre ponje koj pošasti v lice,
Jih uzme proč, zapusti kraj, —
Jaz hodil bi ne bil nazaj.

II.

Je v Šent-Ovanu tistikrat
Bil žagradar pobožni brat,
Ga mniha svetiga so zvali,
Naj bolji sprišbe mu spoznali.
Kér duša clo se snagi vda,
Je zlodja grozno mikala.
Nekdaj po cerkvi mnišec hodi,
Kar službo tiče marno sodi,
Gospó zagleda lepo tam,
Mu šine iskra v serčni hram;
Hiti ji želje razodeti,
Ak reče, ne! — grozí umreti.
Ko tak presladko govorí,
Se seršice ji omečí,
Pogleda nježno ter prikima,
In mu pové kam priti ima.
Zvečér ko dojde nočni mrak,
Počitku izroči se vsak,
Se mladi naš na cesto spravi,
Po družbi ga pohot ne davi.
K poslopju te gospoje pa
Je sredi pota bervica.
Čez to on misli iti spešno,
Pa se zgodí — bi djal, skor smešno —
Ne vem, je bil spotik, spoderk,
Al kaki druj prismojen cverk —
Dovolj! — on pade, v reki zgine,
Se potopí, — in tak premine.
Pripravljen hipno satan je,
Popade dušo gorko še,
Vlastnika se grozivno javi,
Mu angel koj se krepko vstavi,
In prickata z dokazi zlo,
Čigava ta dušíca bo.
Začnè hudič: „Ta vsa je moja,
Brez temelja terditba tvoja;
Na djanju ravno sim jo vjel,

Tedaj sim jo v posestvo vzel.
Po blatnimu ki potu hodi,
Se ve, de v grez in kal zabrodi.
Gospod je razumljivo djal:
„Kjer te dobim, tam bom te vžgal!“
In un potem: „Izreki prazni!
Brez greha on je bil in blazni,
Je pridno v službi se vertil,
Dokler je v samostanu bil,
In pismo nas je podučilo:
Za take dela je darilo!
Ker dobriga mu bil je mar,
Mu tudi gre prilični dar.
Pregreha, ino samo ena,
Ni bila še, še ne storjena.
Iz gnezda scer se je podal,
Sred pota tud na bervi stal,
Pa bilo v kes je časa dosta,
Ak zderknul bi ne bil iz mosta.
Za mišlen greh, še ne storjen,
Pedepsan bil še ni noben,
Za mervo želj pa — — ne, to ne! —
Ne zderkne v pusto lukno še.
Pa čuj! Med sabo kaj se dreva?
Bo bolji, k Rihardu de greva,
On nej razjasni toto reč,
Izrek njegov je svetu všeč.“
In un na to: „Je prav, se zgodi,
Med nama kreg nej on presodi!“
  Izrekši gresta v izbo tje,
Bil pod odejo knez je še,
Od hoje dnevne nekaj truden,
Zamišlen, scer pa čisto buden.
Na kratko vse razložita,
Kar dušo tiče jasnoma,
Nej sodi, prosita, med njima,
Čigava duša biti ima.
Ni vbijal Rihard glave zlo,
Naravnost je izrekel to:
„Nazaj telesu dušo dajta,
Na berv denita farja, znajta,
Pa ravno tam, kjer zderknul je,
Potem nej gre po svoje vse!
Spè dalej far brez obotave,
Tedaj, se ve, ni misli prave,
Hiti iz lastne volje v past,
In zlodju gre o njem oblast!
Ak pa domú se verne v tiru,

Pustita ga tedaj pri miru!"
Razsodba zadovolila
Je ta obá nasprotnika,
Telesu dušico sta dala,
Ter ga na prejšno mesto djala.
Ko mnih je zdrav na nogah bil,
Se ni na bervi zlo mudíl,
Iz pustiga je zginul kraja,
Enako tem, ki vgleda zmaja,
Vesel de spet je kviško stal,
Je kratkoma slovó jemal,
Domú hití v priliki munje,
Ožmè poveršno mokre cunje,
In misli plah, bojezni stert,
De kruto še ga davi smert.
Že drugi dan, se ve, za rana
Pridirja knez do samostana,
Pokliče skup miništvo vse,
Omenjen brat clo moker je.
Z opatam Rihard se približa,
Pogovor sorte te naviža:
Povejte brat, le mem gredoč,
Kak bilo je preteklo noč?
Zapomnite jo za prihodno,
„Po bervih pazno, ne nerodno!"
Gospodu tem povejte vse
Kaj prigodilo vam se je!"
Je mniha sram do duše bilo,
Rudeče krog in krog oblilo,
Ko razodet je tako stal,
Na znanje scer je pično dal,
Ker vidi to de terja sodba,
Tak prišla je na dan prigodba.
Še dnešni dan se v Normandí
Prigovor ta pozabil ni:
„Pobožni brat, ko sonce merkne,
Na bervi mar! — de ne spoderkne!"

Suhi list.

Sferčí iz lipe suhi list,
Zakaj? — Življenja sit je tist;
Ko je zelen na lipi bil,
Je kaki cvet za mene klil.
Njegovo bitje, kratko res,
Terdnejši je ko burni ples,

Želen je le nekoljko dni,
Še krajši cvet je radosti.

Rolán skitonos.

S prijatli Karol bil je car
Pri južni volje zlate,
Jedí, pijač obilni dar
Po mizah krog za svate.
Iz prebogatih carskih skrinj
Zlatá, srebrá, ter blagotín
Je bliskala dvorana.

Prijatlu reče car nasprot:
Ta blesk! — pa kaj mi plodi?
Se slava vonder vsih dragot
Med nami ne nahodi.
Tist lišp, ki soncu je enak,
Imá še v skitu nek orjak
V Ardenskih pušb gošavi.

Grof Rihard, višji škof Turpin,
Hajmon, ter Najm bavarski,
Milon Aglant in grof Garin,
Vsi vdani volji carski,
Oblečejo se v jeklo kar,
Želeči trud in boj in kvar,
Tak dirjajo v Ardene.

Milonu reče sin Rolan:
„Me čujte, oča mili!
Ak mislite, de ni še dan,
Boril de bi se v sili,
Pustite le de z vami grem,
Vam skit in kopje nesti smem,
In kar bo scer potrebno.“

Se vpotijo vsi skupno v les,
In jahajo v Ardene,
Ko senčniga so gojzda vmes,
Na svojo vsak jo krene.
Rolan je zmir očeta tik,
O boku meč, na rami pik,
Vesel poklica tega.

Po noči tak, ob dnevu kak,
Pregledajo vse kote,

Borovja, hrastja vogel vsak,
Je ni orjaške zmote.
Popoldan dneva tretjiga
Premaga spanje Milona
Pri nekim hrastu v senci.

Zagleda v senci Rolan zdaj,
De blesk se vanj oberne,
Oplaši ki zverinskih staj
Jelene, kozla, serne.
Zapazi de izredni svit
Mu puha velikana skit,
Ki stopa z njim iz hriba.

Mladenču serce verlo da:
„Ne bom o tem se mudil,
Kaj bi očeta miliga
V tim sladkim spanju budil?
Sej konj njegov pogumni bdi,
Orožje tud in mlada kri
Rolana, sina svôga.“

Izrekši to pripaše meč,
Iz kota kopje zmakne,
Zahteva skusbe clo goreč
Na ramo skit natakne.
Zasede vranca žarniga,
In jezdi sperva lahnoma
Očeta de ne zbudi.

Ko dojde tik orjaških rant,
Se velikan nasmeje:
„Kaj hoče nek ta drobni fant
Na konju ko galeja?
Je dvakrat daljši meč ko on,
Ne vidi nič iz jekla von,
In skit ga skorej zmane.“

Zavpije Rolan: „Le na boj!
Bo žal ti še poruge.
Če zdi predolg se meč ti moj,
So krajši brambe druge.
Možic tenak, in konj visok,
Prekratka roka, dolgi drog,
Pomogne eno drugim.“

Orjak vertí se z ranto krog,
In strašno v deljo drega,

Pa konj Rolanov gibkih nog
Se ogne umno zlega.
Zdaj Rolan kopje zaderví,
Od skita to nazaj verší,
Pračarja skor zadene.

Za meč z rokama berž Rolan
Zagrabši verlo drega,
Po svômu hlastne velikan,
Dolgost overa njega.
S priročnim sekam na vso moč
Mu ravsne skit in roko proč,
Sta skit in leva v prahu.

Orjaku zgine koj pogum,
Ko skita več ni bilo,
Dajal mu ta je moč in um, —
Sta šla! — pustivši kilo.
Je tekel scer za skitam on,
Rolan predrè mu noge vklon,
In clo na tla ga trešne.

Popade smelo trupla bok
In glavo mu odseče,
Kerví ostudne silni tok
Po rebru v germe steče;
Razkolje velikana skit,
Iz tega krasni zluši svit,
In bleska veselí se.

Pod suknjo skrije biser zdaj,
Hití do bližne vode,
Poveršno de očisti saj
Boritve se nezgode.
Nazaj primaha vitez mlad,
Očeta vidi mirno spat',
Ko prej pod senčnim hrastam.

Se vleže temu tik na stran,
Počitku se izroči,
Ko v hlad večerni nagne dan,
Na noge Milon skoči:
„Se čuti pih večernih tmin,
Le zdrami se mi, dragi sin,
De greva nad orjaka“.

Počitka zapustivši stan
Po hosti dvojca šeta,

Z očetam jaha mlad Rolan
Do kjer pošast je zmeta;
Kjer bil se hrabro je junak,
In kruto zdaj razdjan orjak
Leží v kervavih lužah.

Mladenču se zbudi gorjé,
Ker viditi ni bilo.
Ne glave, leve ne roké,
Odsekanih nemilo;
Ne meča, ne opersnika,
Orožja ne ostaliga,
Le samo trupla kosi.

Milón pregleda kose krog:
„Kdo tu je razmesarjen?
Ni bil moči, divjosti vbog
Ta mertvi, ljuto vdarjen. —
Orjak je to, kaj prašal bi,
Zaspal, zaležal sim častí,
O tem bom vedno plakal.“

V Porečju pred poslopjem stal
Je Karol car nemirno:
„Bi skor se za junake bal,
Bog daj izidbo pirno!
Glej! — ako v delji prav spoznam —
Prijaha vodja Hajmon tam,
Na kopju — s čudno bučo“.

Se bliža Hajmon britkih muk,
Gledaje pod-se v travo,
Pred kralja dene urnih ruk
Orjaka bledo glavo:
„Je le posode gorni roč! —
Korakov pet krat pet je proč
Ležalo mertvo truplo.“

Zdaj dojde višji škof Turpin,
Prinese rokovico,
Potegne čok iz kožnih tmin:
„Poglejte to ročico!
Ostank imate krasni s tim,
Prinesem ga iz gojzda sim,
Spomin de vam ostane.

Naím, vojvoda bavarski,
Privleče žerd orjaško:

„Se mi pogleda vredno zdi
Orodje to junaško!
Se že potim o teži ves,
Hej, vina! scer mi pride kes,
De zlodja sim se lotil.

Grof Rihard peš približa se,
Kraj konja le koračí,
Oklep na herbtu tega je
Težak, de skor ga stlači:
„Kdor gre iskat bo našel več,
Zna biti tud orjaški meč,
Je to dovolj mi bilo.“

Garín se bliža jako vnet,
Tiší ga zlo skitnina:
„Skit nese on, in to je cvet,
Ker not je dragotina!“
„Ja imam skit! — da, da! je res,
Le nekaj grenkiga je vmes,
Je zginul biser isti.“

Posledni dojde knez Milón,
Že blizo grada jaha,
Počasno se premika on,
Mu žalno glava maha.
Tik njega jezdi, malo zad,
Rolan, njegov oproda mlad,
Sledivši mu z orožjem.

Ko blizo zdaj poslopja sta,
Potegne brez omene
Iz gerba gerčo lastniga,
Na mesto biser dene.
Ta koj zabliska krog in krog,
Brez madeža in druzih prog,
Svetlejši kakor sonce.

Ko kralj zagleda čudni žar,
Ki vmrači svit mu krone,
Izusti ves osupnjen kar:
„O, blagor ti, Milone!
Orjaka ti si ga razdjal,
Mu sredstva brambe vse pobral,
Dobil mi dragotino.

Stermeč Milon se koj ozrè,
Začudjen clo svitlobe:

„Govori, sin; povej, kaj je?
Kak došel si do robe?“
„Za Boga, oče, nič ni v tim,
Grobjana nekaj likal sim,
Ta čas, ko vi ste spali.“

Branivna srajca.

„Ja grem na boj, o mila hči,
Nesreča pak iz viš grozí,
Nedolžna še, pripravi koj
Mi srajco v bran za strašni boj.“

„Moj oče, le iz slabih rok
Ti terjaš bran za bojni stok.
Ja predem res, marljivo tkam,
Kaj hoče boj pa ne poznam.“

„Da, da! napredi sveto noč,
Izroči prejo zlodju v moč,
Potkaj to delo v srajčni stan,
Ta bo gotov mi v boju bran.“

In sveto noč, o polnočí,
Pred njo vreteno vspeh verší.
„V imenu pekla!“ — zdihne plah,
Vreteno krog zažvižga strah.

Navije zdaj še tkavnico,
Med prejo cev zažene zlo,
Zavrè, verší, in snuje v skok
Pospešenje nevidnih rok.

Ko vojske klonč se je razvil,
Je vodja čudno kinčen bil,
Imel je polno čerk in čar
Na sebi srajco, tmine dar.

Beží pred njim protivni vsak,
De stal bi, ni bil rojen tak,
Zdrobí na njem se meč ko sklen,
Zagnanih pšic vejač je plen.

Nakrat nasprot mu plane mlad:
„Nazaj pošast! te treši jad.
Ne bo te satan več otel,
Kar tebi gre, to boš prejel“.

Se zgrabita, zadeneta,
Kerví ožmeh je srajca vsa;
Obá na tleh, tu stenj tam stok!
Je žertva vsak nasprotnih rok.

In hči prispè na borbe kraj,
Kje bil bi oče gleda zdaj,
In najde, oj! merličev par, —
Divjá, kričí obupna stvar.

„Preljuba hči, je steklo vprek!
To srajco kak si tkala nek?
Pozvala nisi zlodja ti,
Al pa diviška roka ni?“

Da! zlodja sim zaklicala,
Diviška pak ni roka ta;
Pre zlo — — mi znan je vbitelj tvoj,
Sim tkala tak ti v smert povoj.

Jelšni škrat.

Göthe.

Kdo jaha zapoznen ob vihri v noč?
Je oče ki sinka tiší v naroč;
De grel bi fantiča života hlap,
Tik sebe ga varje ponočnih sap.

Moj dragi, kaj skrivaš pod suknjo se ti?
Škrat jelšni, moj oče, za nama derčí,
Na glavi mu krona je, zadej repak!
Moj ljubi, sopuha le videz je tak.

Čuj, dete premilo, podaj se z menoj!
Igral bom prekrasno igranje s teboj;
Na bregu porečja je polno cvetlic,
Ti dala bo majka igrač in petic.“

Moj oče, moj oče, al čuješ al ne,
Kaj kraljič ta jelšni obeta mi vse,
Le mirno, moj sinko, ničesar to ni! —
Po germih, po listju le pihlej šumí.

„Le z mano, le z mano, nikar se ne boj,
Boš plesati gledal pri meni nocoj;

Nališpane hčerke so moje za ples,
In bodo zapele presladko ti vmes.“

Na desni, moj oče, v obrežju tik jam,
Al vidiš ti škratove deklice tam?
Moj dragi, vse vidim, razločim zadost,
So sence, obrazi ki gojzd jih pregost.

„Te ljubim, me mika cveteč tvoj obraz,
Ak nečeš, po sili te vzamem za nas!“
Moj oče, moj oče, o vé mi! gorjé!
Zagrabil me škrat je, me vleče na sé!

Strah mane očeta, on jaha ko blisk,
Mu stoče v naročju presiljenih stisk,
Dojaha zavetje domačih zidín; —
V naročju pa — — stlačen in mertev je sin.

Pravlica od podkve.

Še ne spoznan, le malih cen,
Ko Kristus bil je vbožtva plen,
Veršela skup je množica,
Ki malokdaj razumi ga.
Mu všeč je bilo, zunaj biti,
Pod milim nebam govoriti,
Ker na obok višav gledé
Beseda nam nar slajši gré.
Povedši zgodbe in primere
Razjasni jim skrivnosti vere.

Z učenci tak, izraz mirú,
Se bliža nekdaj mesticu;
Zagleda v prahu, mem gredé,
Odlomek stare podkve le.
On reče Petru: Simon, daj!
Poberi tisto podkov saj.
Pa Peter volje zle je bil,
Ker blodno se mu je vertil
Po mislih ravno neki sanj
Posvetnih kron, gotovih zanj.
Ker tacih sanj ne brani svet,
Je zanje bil on žarno vnet.
Tedaj se to mu malo zdi,
To ne veljá, — to krona ni;

Pripognil kdo bi se za takim,
Za kosam podkve, ništa vsakim?
Zatorej on pogleda preč,
Ko de bi čul ne bil to reč.

Gospod, ko scer preblagi tam,
Pobere zdaj železo sam,
In ne omeni žal besede.
Potem ko skozi mesto grede,
Približa se kovačnicí,
Prodá razlom za solde tri.
Čez terg gredé v namembi zlati
Na prodaj vidi črešne stati,
Jih kupi kakor drugi vsak,
Kar voljno da se za trojak;
Jih spravi v suknjo stare vade
Za žejo in za ust poslade.

So zunej vrat nasprotnih zdaj,
Pustota, pesk, in žar je kraj,
Brez hiš je vse, clo brez dreves,
Vročina vrè iz viš nebes,
Tak de za serk vodé bi rad
Popotni dal blagá zaklad.
Gospod je spredej pervi zvesto,
In — črešnico spustí na cesto.
Šenpeter plane koj za njo,
Ko de bi bila biser clo,
In zernice mu je dišalo.
Gospod, ko steče dobe malo,
Spustí nasledno črešno v prah,
Za ktero un zderčí namah.
Gospod ga tak molčé prisili,
De zlo za sadjem rogovili.
Terpelo to je dolgi čas. —
Potem gospod povzdigne glas:
Bi bil se dob primernih trudil,
Te biserce bi lajši grudil,
Ki zaničuje malo stvar,
Obrača v manjši trud in mar.

Šolski učitelj.

Učitelj na deželi nek
Je kmečkih sit bil svojih skrek
On misli bolji se vravnati,

Gosposko družbo poiskati.
V poslopje mestno se podá,
Do vrat salona priti zna.
Odprè, gre noter; — koj osupne,
Se vstraši te blešobe skupne;
Na levo berž prikloni se,
Ker nek bogat nasprot mu je.
Pa zadej tik je drugi stal,
Tem z ritjo pah je v trebuh dal.
In ta, se ve de, zarenčí,
Enaki bersk prijeten ni.
Popravil rad on to bi bil,
Pa ker se je okrog vertil,
Je tu in tam teptal na noge,
Bolesti bdil in stopa proge.
Ko prosi te odpušenja,
On drugim zrok pritožbe da.
Med novo družbo to prevzetno
Priklanja on se tak nevkretno,
De zadnič neki merčen slon
Ga pahne ljut pri vratah von.

Odrešen tak, on speši preč,
In misli: sim prezlo boječ,
Kdor bilko se storí iz groze,
Popipljejo, požró ga koze.
Ošabno zdaj po koncu gré,
Po stezah ne, naravnost le,
Čez travnik, polja, setve, žita,
Tak svoj pogum ljudem očita.

Nakrat pribriše zavalúh,
Ga vzgè, ko trešil bi, zaúh,
Ne praša, ne od kod, ne kdo je.
Tepen pa tak razloži svoje:
Je bila res po kmečko vsa,
Tud mozga v sebi dost imá,
Bog daj de bi prijatli taki
Nasprot hodili v dobi vsaki,
De bi od mene se učil,
Ki sam je ni zaúh dobil!

Ne veljá, ne ta, ne una.

Ak sužniga se sam storiš,
Si vsmiljenja ne pridobiš;

Če misliš sam de si gospod,
Bo koj ti celi svet nasprot;
Če pa ostaneš kakor si,
Na pot ovér ti vsak valí.

Maja peti dan.

Manzoni.

Je bil! — — In glej, brez gibanja,
Izdihleju po zadnim,
Leží, brez pretja gromniga,
Bledé v povoju hladnim;
Osupnjen clo, prigodbe zmét,
Stermí izida svet.

On tehta mut poslední čas
Rušivniga junaka,
Dvomé de slični kvar in kras
Prihodnih dni ga čaka;
Ki stavbe zmel je davnih dob
Nakrat! — orjaški stop!

Na tronu blesk, pregleda ga
Moj duh, čutivši slade,
Potem je z njim Evropa vsa,
Pa zderkne — vstaja — pade;
In štatvo zbito iz višín
Obsodi tma — mravlin.

Nedohodljiv prilizvanju,
Nedosegljiv posili,
Pravedni duh zapoje mu,
„Viktorja!" pesme v krili;
Mu z lavorjem ovenča grob
V opombo pridših dob.

Od nemških gor do Piramid,
Od Atlasa do Rena,
Previhral plan je, stenja zid,
Namah ko žarna sena;
Do Kalpe, Grecje, Moskove
Je venec njemu vse.

Je slava to? — Prihodnim nej
Presodba v tem ostane,
Prikloni vsak zbujen za zdej

Se za poduke zbrane,
V kih Bog, kaj on zamore sam,
Očitno skaže nam.

Vihar je bila duša vsa,
Nar višje ji premalo,
Na verhov verh namenjena,
Pod njo je perhlo stalo;
Tak prišlo je cesarstvo nanj, —
In svet kričí: Je sanj!

Doseže vse: vladarstva čast,
Pomnoženo v nezgodi;
Potem pobeg, in spet oblast,
Nezmerni prid po škodi;
Dvakrat pobit v ostudni prah;
Dvakrat Evropi strah.

Prikaže se! Stoletja dva,
Med sabo v borbi ljuti,
Se vanj namah oberneta,
Vsak misli: Vrok de čuti!
Ukaže: Mir! — in mir je bil,
Miritelj on slovil.

Nehá! doverši slavne dni
Na kraju malim tako,
Pa geslo nevošljivosti
Še prostre plat na vsako;
Opomni nam ljubezni kras,
In čerta kruti glas.

Kot se naval utopniku
Povezne ljut na glavo,
Ki kazal pred je v zračji mu
Zaklade, krone, slavo;
Pogled nesit po spasbi se
Zastonj obračal je.

Spomín nezmernih žarnih želj
Mu dviga čut in mane,
Životopis on svojih del
Začeti večkrat kane;
Se vterpnjena mu skerči pest,
Si ni opombe svest.

Velikokrat ko prazen dan
Večeru se približa

Naskriž roké, gledaje v dlan,
Zamišlen glavo zniža,
Nakrat zasveti — hud je stisk! —
Mu gled ko nočni blisk.

V opombi gleda čudni vlak
Naroda tik naroda,
Pokrit z vozništvam širni tlak,
Evropo polno zgoda;
On sliši volje svoje grom,
Razmotri sveta lom.

In prah je vse! — Obup mordè
Mu zmel je to življenje?
Ne misli tak! do konca je
Ohranil vero, zdenje.
Krepkejši je poklical glas
Ga v bolji kraj od nas.

Je peljal ga cveteče pot
Nar slajšiga nam upa,
V pokoja raj, ki čist je zmot,
Nestalnih želj in hrupa;
Pozabljenju kjer gre v oblast
Posvetna vsaka čast.

Nebes nevmerla sladka hči,
Ti vera premagljiva!
Spomín na vek ostane ti:
Osoba perva živa
Nikdar se ni priklanjala
Sovražtvu Golgata.

Od tih pešic ostanka proč
Besedo krivo vsako!
Le on, ki da, ki vzame moč,
Sam Bog je sodìl tako,
Pa v žaru bil je bolečin
Poslední mu spomin.

Lücov divji gon.

Körnerjeva.

Kaj sveti po gojzdu se v soncu tam,
Ko bližej in bližej prihaja?

Temotno nasproti objavi se nam,
Berneči rogovi naznanjajo kam,
Oserčje pa groze se maja.
Vojšake ak černe poprašate: — Kdo?
Zavrisnejo, Lücova gonba je to.

Kdo smelo previhra gošavo in gáj,
Od hriba do hriba se žene?
Pazljivo utukne se v nočni postaj,
Strelanja odmeva obširni ves kraj,
K bežanju sovražnik se krene.
Ak prašate, kdo so, zavriskajo koj:
„Mi Lücov okrutno viharni smo roj!“

Ob tersju kjer vinskimu Ren se valí,
Otetiga ceni se zlodi;
Pa smelo pridirja, se v tok zaderví,
Po ribje preplava do druge straní,
Ko vrelce valovje prebrodi.
Plavarje ak prašate, vrisnejo koj:
„Mi Lücov okrutno viharni smo roj!“

Tam bitva na polju viharno zavrè,
Tam treskajo meči na meče.
Razpaljeni konj ki previhrajo vse,
Iz drema sloboda se zdramila je,
Zahtevanje gromno izreče.
Kdo konjki pogumni ak prašate vi?
„Smo Lücova gonba!“ nasprot zadoni,

Hripaje kdo jemlje od sonca slovó
Na kupu merličev sovražnih?
Na licu mu zadno je kerčenja zlo,
Pa serce veselo je, mirno okó,
Otel je očestvo preblažnih!
Ak prašate padenca, skaže vam koj:
„Mi Lücova bili viharni smo roj!“

To nemška je gonja, pogumni napad,
Na vraga, trinožtvo, tirane!
Če ravno pogina zadene nas jad,
Vi naši, pustite vse žalosti zad,
Pravice so vaše spoznane!
Od sina do vnuka ji spričba se dá:
To Lücova gonba je hrabra bilá.

Jugo-Evropejski glosar,

ali

Slovenski glasnik.

Zbirka raznih glos.

I.

Žal-besede v ustih ni.
Prešern.

Tu zakruli, tam zasiči,
Dober kup opombe so,
Ta al una strupno piči,
Vonder koj pozabim jo,
De le zlobe niso kriči.
Prosto vsak nej zgovorí,
Kar mu ravno v sercu tli;
Mene to le malo gane,
Zvesta radost mi ostane,
Žal-besede v ustih ni.

II.

De ne zibne zlobe krivi,
Skaži milost Bog mu živi!
Vodník.

Hujši, znajte, škorpijona
Je človeku skrivni greh,
Razun časniga naslona
Zgrudi duše žarni vspeh,
S kim se zlega brani ona.
Dobi v taki vihra sivi,
Ko grozé napak uplivi,
Z njim pogina temna moč,
Ga opiraj božja noč,
De ne zibne zlobe krivi.

Če neviht se nakopiči,
Al grozé mu scer neslane,
Kakor pusti ropni tiči,
Krokar, orli, čuki, vrane,
Milo ga gospod zakliči!
Ako djanj v okrožni grivi
Zlob se ris pokaže sivi,
Uma svitlo sonce merkne
Noga plašnimu spoderkne,
Skaži milost Bog mu živi!

III.

V sercu mi veselje vtoni,
Sledni tiček svojo goni

Po Prešernovi.

Ki okrog po svetu lazi,
Zgodovine tok pozná,
Znak poštenja na obrazi,
V sercu pravde čut imá,
Razne zmote on zapazi.
Vešam glupi un se vkloni,
Druj beží pred senco v zoni.
Vidim tu in tam napake,
Brez koristi vse korake,
V sercu mi veselje vtoni.

Dvema niso misli slične
V prazni al prevzetni glavi,
Berznim sencam so dotične,
Pameti nasprotni zdravi,
Clo metuljčikam prilične,
Poj, žaluj, al solze roni,
Kliči, piši, glavo sloni;
Kar ničesar jih ne gane,
Pri navadi vse ostane,
Sledni tiček svojo goni.

IV.

Dan posledni dojde sila,
Priča David in Sibila,
Zemlja v prah se bo zvalila.

Vodnik.

Vsak med nami misli nase,
Ne prevdari tujih zmot,
De le njemu sreča vda se,
Dobro se mu vgladi pot,
In korist mu viši zrase.
Tode k čemu bo služila?
Spredej žuga pusta gnila,
Ti nakloni konca zlo;
Ko ti zgine up celó
Dan posledni, dojde sila.

Taka bila, slična bode
Stara skusba zanaprej,
Zgodbe struna pusto gode
Godernjaje zmir ko zdej,
Vedno slične so osode.
Sterta ena rogovila,
Hujši nova bo grozila;
Od začetka tak je teklo,
Kar ni grizlo, to je peklo,
Priča David in Sibila.

Govoré od paradiža,
Ne povejo kje je bil,
Himalajska cvetna niža,
Tak bramin bi scer terdil,
Svet pa vé, de ni brez križa.
Mi je vera se vterdila,
De bo dalej tak se vila,
Zmir naprej, poslednih dob
Vse dohiti grudna zob,
Zemlja v prah se bo zvalila.

V.

Duša kaj tačas poreče,
Kar se spomni to jo speče,
Kam sirota se zateče?

Vodnik.

Grešnik čuj! Na koncu sveta
Bo gromela glasna tromba,
Zemlja v žar do vrenja vneta
Mertvim, živim bo opomba,
De je sodba del začeta.
Vest bo vila britke meče,
Gnala pred seboj trepeče;
Vsako djanje v tmo zavito
Vsemu svetu bo očito,
Duša kaj tačas poreče?

Ogledvaje misli, dela
Pretekliga življenja,
Se bo groze tresti jela,
Vidši de ji doba jenja,
Ko je sladke, krogle pela.
Grizlo bode v živo meče,
Up nezvest obračal pleče;
Clo nikir ne bo utehe,
Krog in krog le znak pregrehe,
Kar se spomni, to jo speče.

Bo blešelo ji zerkalo,
Kip vesolnih let nasprot,
Svit napak bo odbijalo:
Slike gadov, kač in krot
Bo stermečim zreti dalo.
To prilike so grozeče
Tvojih del, ji vest poreče;
Vse bo jasno, zgorej strog
Plaval bo sodivši Bog, —
Kam sirota se zateče?

VI.

Stara pravi, to je zmota,
Vse na svetu križem gre,
Kaj dočakam ja, sirota!
Jajce več ko puta ve.

Vodnik.

Pri kolovratih pod steno
Hčerke z materjo sedé,
Slišim praznih več ko eno,
Tud šalíve se gosté,
Starka v molku skriva meno.
Zdihne mlajši: Dota, dota!
Scer ne zlezemo iz kota,
Vredna je možem pomenka
Tista le, kjer zlat zacvenka. —
Stara pravi, to je zmota!

Zmota! kaj pa? Vse je zdetje,
Šteje tri nekter za štiri,
Drugi clo za vero vnet je,
Vladam de so v raju viri,
Cime tam za vse imetje.
Djak možá se ceni že,
Kura včasi jajce sne,
Na-se varh sirot ne zabi,
Bogatin po tujim grabi,
Vse na svetu križem gre.

Bravec je beseda kisla,
Pravjo kozla de pomeni,
Števec manj še skor se čisla,
Le čitatelj, to se ceni,
Vsim nasprotnim žuga visla.
Zvit hití na stranske pota,
Nepričakan plane 'z kota:
Pesnik trobi votle svoje,
Hvale vrednih ne zapoje,
Kaj dočakam ja, sirota!

Ljud pa vpije: Kaj poduki!
Čmu so pesmi? Hleba, hleba!
Slava visi nej na kluki;
Vina, žganja nam je treba,
Vriskajo ponočni čuki.

Z njim derhale krog verše.
In po volji vse jim gre;
Mlajši svet očitno skaže,
Star prigovor de ne laže:
Jajce več ko puta vé!

VII.

Ena vsim se ne spodobi,
Vsak nej pazi, kje ostane,
De v nesreče grez ne plane,
Kar dodelaš, to zarobi.

Tiho lazim krogo hiše,
Moja draga kjer stanuje.
Sapnik jedva malo diše,
In nakrat zagledam druje,
Nekdo clo iz vrat pribriše.
Ljubosumnost koj zatrobi,
Se pridruži mnenja zlobi.
In zares je to premastno,
Vsak nej ima milko lastno,
Ena vsim — se ne spodobi.

Ustnic kupa ne zadene,
Polnoči je ura bila,
Tma, se ve, imá grebene,
Zdaj domú je iti sila,
Ker pod koltre vse počene.
Pa domá? — dergét me mane,
Gospodar če name plane!
Kriči, uki neizmerni! —
Pomudimo se v taberni,
Vsak nej pazi kje ostane.

Kdor pa mora, nej korači,
Kakor gre, naravno mero,
Le po cestah, de ne stlači
Cvetlic tujih milo ktero,
Graj in gredic ne popači.
Zderži se omotne hrane,
Ter pijače žganj navdane,
Vina ki zaved omami,
Rad prepir in pravde drami,
De v nesreče grez ne plane.

Pazbo terja vsako delo,
Brez prevdarka ne končá se,
Kima, hira pusto velo,
Plodi malo, slabo rase,
Vehne komaj kliti jelo.
Delaj kakor se spodobi,
Svet nej to al uno trobi;
Se obračaj razun mude,
Dobe srečne, dobe hude,
Kar dodelaš, to zarobi.

VIII.

Strune milo se glasite,
Tužna pesmica žaluj,
Bolečine v sercú skrite
Terdoserčni oznanuj.

Prešern.

Mi spoderkne čimba vsaka,
Kar pregledam, to je prazno,
Išem sreč, prispè napaka,
Mezde svest si, staknem kazno,
Upam trato, glej! je mlaka.
Zgodbe tak, nasprot zavite,
So nadlogi, ko prišite;
Ena rjove, druga siči,
Ta me bercne, una piči,
Strune milo se glasiti.

Spotikavne, clo negladke
So življenja puste ceste,
Bele vrane ure sladke,
Piri, svatbe brez neveste,
Blagora le zrem razpadke.
Sledni dan pritiska huj,
Svetu vsemu up je tuj;
Solz obilno, malo smeha,
Pičlo snage, mnogo greha,
Tužna pesmica žaluj.

Mili skaži, kaj me žuli,
Kak mi grom preti in bliski,
Tma nesreč nasprot mi tuli,
Krog in krog nadloge stiski,
Tud sovražtvo besno kruli.

Živo čertaj solze lite,
Prazne sence pridobite
Jih pobarvaj svitlo žarno,
Kak versté se mi soparno
Bolečine v sercu skrite.

Tuge te in tem enake
Poobrazi s tenjo mračno,
Nej preceni vse oblake,
Strašno bitje moje tlačno,
Ter zasrambe pšice jake.
K takim tožbam druge kuj,
Vse na tenko popisuj;
Moje djanje in nehanje,
Serca grenko, britko stanje
Terdoserčni oznanuj.

IX.

Čarodelna krasna noč,
Ki omami nam zaved,
Basni plodna časa moč,
Kaži svoj obraz mi spet.
Tiék.

Polnočí je, strašna tmina,
Reč nikaka ne spozná se,
Je zaperta drage lina,
Strah in groza hujši rase,
Brez čutečih je grašina.
Ak pa môga petja moč
Jo predrami mem gredoč,
Koj bo sverha tega stiska,
Meni se v očí zabliska
Čarodelna krasna noč.

Tode petje kaj koristi,
Tiho vse je, tiho, muto,
Jeka glas le, vedno isti,
Odgovarja votlo ljuto
Na poklic moj jasno čisti.
Tma je gosta zad in spred,
Pes čuvaj mi laja v sled;
Sova v gojzdu pusto tuli,
Neumevno glasje kruli,
Ki omami nam zaved.

Je pretekla doba krasna,
Ker veljala je pravica;
Roka tista je začasna,
Sveti v ki se zlat, petica,
Al oblast po svetu glasna.
Djanja je sedaj obroč
Groma poln, neviht in toč.
Verni se nam sreče cvetna,
Vsim ugodna, vsim prijetna,
Basni plodna časa moč.

Doba sprave, doba sladka,
Kjer mirú so slavo peli,
Vsaka cesta bivši gladka,
Grad bogat, ljudjé veseli,
Brez bojezni, tug napadka!
Srečni čas, pobožno vnet,
Djanja v jedru čist in svet,
Korenine bil si prave,
Cvetja poln in svitle slave,
Kaži svoj obraz mi spet!

X.

O, predpust! o čas presneti,
Ne poverni se mi v drugo!
Ti poslal si med petice
Materne požrešno kugo,
Djal mošnico mi na suho.

Prešern.

Pepelnične tihe srede
Se sprehaja mladi djak,
Barve v licu pusto blede,
Kdor ga sreča vidi vsak,
De mu čmerna v glavi prede.
Dnarji, prej že šibko šteti,
So do zadnih bilk požeti,
Nov naslon — kedaj pripiha?
On tedaj primerno zdiha:
O, predpust! o čas presneti!

Hvala Bogu, je doveršen,
Le predolgo je mudíl se,
Prižan ves, razkuštran, zmeršen,
Je med nami kruto vil se,

Ni zastonj za norca keršen.
Bom premagal britko tugo,
Znancov smeh, prijatlov rugo;
Pa rogaču moram reči:
Kakor gre te mislim speči,
Ne poverni se mi v drugo!

Scer ni bila zlo debela
Ta mošnica, tode zala,
Zdaj je votla, suha, vela,
Mutotiha, micnomala,
Postna jetka jo je vzela.
Čas neslane govorice!
Pogublji brez pravice,
Dristo strašno, kolerino,
Kužni mor in vetrovino
Ti poslal si med petice.

Nakopičil si nadloge,
Listov kupček zal meničnih,
Zadolženja zanjke mnoge,
Obiskave pustoličnih,
Tudi kašlja razne proge.
Kvar si dal mi, kes in tugo,
Kako huj — še rano drugo;
Razun grenke v sercu muke,
Zasejal si med nauke
Materne požrešno kugo.

Sim za post, ko gre, pripravljen,
Mi ni več poduka treba,
Drugim bom v izgled postavljen,
Se ogibal vina, hleba,
Golobiček sim zadavljen.
Vzel je pitje, vzel je kuho,
Clo iz postlje koltre, rjuho,
Prav prijetno, le prekmalo;
Res de šibko, vonder zalo
Djal mošnico mi na suho.

XI.

Ni nevesti všeč beseda,
Malo ji govor dopade,
Barva jo polije bleda,
Zlo zakrivi lica mlade,
Ojstro ženina pogleda,
Jezo vsim spoznati dade.

Prešern.

Pri pojedni so sedeli
Vabljeni tik druge družbe,
Snubci hčerke, zlo veseli
Ženinu storjene službe,
Ker obljubo so sprejeli.
Reče jeden: To me vjeda,
Ženin de prekislo gleda,
Ker se šibka zdi mu dota;
Poslušavni pak iz kota
Ni nevesti všeč beseda.

Višje misli je imela,
Vse na tenko pretehtaje
Za krasot se pervo štela;
Druzih proge ogledaje
Slast ji ta je dozorela.
Ona sodi: „Stare, mlade,
Vse presežem brez ograde;
Bodi mu dovolj oseba,
Kaj je taki cvenka treba?“
Malo ji govor dopade.

Spelje dalej: Naše dobe
Kdo popraša po lepoti?
De je le obilno robe,
Slika studna ga ne moti,
Rad pozabi vse gonobe.
To izrekši čmerno gleda,
Tehta strogo zgodbe veda;
Terči z glavo zadej v steno,
Z roko mahne na koleno,
Barva jo polije bleda.

Reče svojo družbe sledni
Ktera mu na jezik pride,
Osoljene bolj poredni,

Staršim tudi grenka uíde,
Čuti dajo puste jedni.
Bolj pobožne sive brade
Nič prijetnih, malo slade.
Jih nevesta le posluša,
Govoriti ne poskuša,
Tode krivi lica mlade.

Medju tem se ženin hvali,
De imel jih je na zbero,
Ako te bi mu ne dali,
Si izvoli druzih ktero,
Zlo divico tak užali.
Umi vsak, de ta beseda
Ni lepotam koscek meda,
Ne popertnik, ne pogača;
Simo, tamo se obrača,
Ojstro ženina pogleda.

Hoče spričbo s tem dognati,
De je delo puhlo snuba,
Prazna slama de se mlati,
Vse besede so le zguba,
Volje manjka, se mu vdati.
Tako cvetje pičle nade
Ženinu nakrat propade;
Ona slova ne izreče,
Obernivši družbi pleče
Jezo vsim spoznati dade.

XII.

Bog jo živi gospodično,
Daj ji hčere, Bog, enake,
Tako krasne, tak cveteče,
Bog ji sine daj junaške,
Zdaj nar lepši pod cesarjem
Roža mi nevesta rase.

Prešern.

Nekdo upa poln in strasti
Gre domú od gostovanja,
Ves veselju je v oblasti,
Od medenih se mu sanja,
Misli s tem hití napasti.
Žarno vnet za svojo mično,

Lepo mlado, krogloličnọ,
Speši dalej, skorej teče,
Gostoma gredoč izreče:
Bog jo živi gospodično!

Jo podpiraj mojo drago,
Ni na svetu ji prilike,
Najdel bi mnogtero blago,
Nikdar tej spodobne slike,
Deni kar jih je na vago.
Ktera ima lica take,
Slične persi, stegna jake,
Sapno hojo, tak pogled,
Toljko krasa zad in spred?
Daj ji hčere Bog enake.

Hčerke zale, njej prilične,
Duha čiste, serca čutne,
Po lepoti tako dične,
Kakor barve svilorutne,
Svet mikavne, v delu pične.
Bodi lice jim rudeče,
Zretje čuta vse goreče;
Družbi vsaki cvet spomina,
Slavna ko nekdaj Korina,
Tako krasne, tak cveteče.

Tudi sine, to se ve de,
Čverste, krepke korenjake,
Ak se kaj v Evropi zmede,
Razpodé de koj oblake
V daljni kraj iz naše srede.
Borbe nam grozé orjaške,
Svade pruske, včasih laške,
De bi moč nam zvesta bila,
Je tedaj velika sila
Bog ji sine daj junaške.

Nada zvesta mi ostane
Serca v jedru clo do smerti,
Dokler starost me ne zmane,
Upu vhodi so odperti,
Rad nesreč pozabim rane.
Dvomb o milki, teh se varjem,
Zmir na isto struno vdarjem:
„Bogme, da! premaga vse,
Bleska, snag in mika je
Zdaj nar lepši pod cesarjem!“

Kot na vertu tulipana,
Medju drevjem jela tenka,
Sije v cvetju svetu znana,
Grekam ko nekdaj Helenka,
V pušbi al Ebreju mana.
Čitam liste, čujem glase,
Vse v okrogu prispozná se,
De nikir je ni enake; —
Prosta graje, dvombe vsake
Roža mi nevesta rase.

XIII.

Polje žita rodovitno
Se v očí mi lesketá
Pridnost vidim tam očitno
Kmetovavca marniga,
Z dvojco vpreženo kopitno.

Valjavec.

Ko mi v glavi pusta prede,
Ktera v družbi zagrení,
Al se v skladbi mera zmede —
Brez napake petje ni —
V leta mlajši vpiram glede.
Krasno z barvo vsim očitno
Lepšam zdajno dobo sitno;
Prazne marnje strogo sodim,
Bližno, daljno tak prehodim
Polje žita rodovitno.

Krasno v pervi desetinki
Je stoletja tega teklo,
Krajši bili so ovinki,
Ker je kaj se v družbi reklo,
Učbi vdani pridni sinki.
Mlada, lepa deklica
Je k molitvi rada šla;
Kak je to prijazno bilo,
Sercu živo govorilo,
Še v očí mi lesketá.

Zdaj je v gradu vse drugači,
Pravjo, to omika je,
Un se krivi, ta se pači,

Vse na vid, le zdenju vse,
Pravo pak s petó se tlači.
Samo v kletih lepo klitno
Cvetko gledam, pridobitno,
Nevenljiviga korena,
Krasno rasti in plemena,
Pridnost vidim tam očitno.

Vsak se giblje, vse je živo,
Rok pod pazho zreti ni,
Mlado, sredno, staro, sivo,
K opravilu vse hití,
V log, na travnik, žitno nivo.
Zreti to le, rajska sla!
Delo čisla srenja vsa,
Knez, grajšak, posestnik mali,
Podpiraje glasno hvali
Kmetovavca marniga.

Ta obrača se prijetno,
Gladko teče mu spod rok,
Hiša zdelana umetno
Zanj je radosti iztok,
Zimsko stanje, ne poletno.
Ko pospravi skerbovitno
Vse pod streho blago žitno,
Speši zraka brazdam dati,
Ter na novo preorati
Z dvojco vpreženo kopitno.

XIV.

Vse kar hodi, leze, plava,
Kar gomazi, kar letí,
Se okoli pluga druži,
Predstva venc mu podelí.

Vilhar.

Vse stvarí, orod, zverine,
Se je pravdalo nekdaj,
Tiči spejo iz višine,
Morske ribe v isti kraj,
Brez komarjev zbor ne mine.
Dviga se nevažna glava,
Sama čast si predstva dava;

Si namestnike izvoli,
Po prevdarku vsak dan bolji,
Vse kar hodi, leze, plava.

Slično v temu vsaka ceni,
Venec de naj gorši gré,
Le na tihim krivo meni:
„Tista ja sim, to se ve,
Drugi se ne vda nobeni.“
Zboru scer se votla zdi,
Njej pa žarno v sercu tli;
Ne pretehta, ne popraša,
Se ošabno vsim obnaša
Kar gomazi, kar letí.

Dalni v jutrovi deželi
Je drugačna tota reč;
Tam je Kina, polki smeli,
Pol človeštva, skorej več,
Ak bi vse sorodne šteli.
Vsakdo tam ratarstvu služi,
Se s pohajanjem ne kuži;
Cesar orje vsako leto,
Kar od starosti ni zmeto
Se okoli pluga druži.

Plug je tam orodja spredno,
Djanja krasni rožni cvet,
Vsih opravkov veršnik vedno,
Za ratarstvo vsak je vnet,
Plug je pervo in posledno. —
To pretehtajo stvarí,
Cela družba ostermí,
Se globoko vsaka glava
Plugu vkloni, vriska: Slava!
Predstva venc mu podelí.

XV.

Um ljubezni misli v glasih,
Prenevkreten je prevdar,
Najde plodno jedro včasih,
Ponavadno stakne kvar.

Zjutra dnes mi šine v glavo,
Nej glosiram toti stavk,

Javalne mi steče v slavo,
Bo ko druge puhli davk,
Le nasprotniku v zabavo.
Pevcu zdi se plodno včasih,
Kar je zernja prazno v klasih;
Tak se meni dnes dozdeva,
Slovke te de niso pleva,
Um ljubezni misli v glasih.

Pa ljubezen, bi se djalo,
Je presodku tuja reč,
Čuti žarno, tehta malo,
Prazne sanja so ji všeč,
Kar bi v teh se najti dalo.
Mlad za mlado vžge se kar,
Al je vredna ní mu mar;
Bodi živa, bodi mirna,
Posnemavka, al izvirna,
Prenevkreten je prevdar.

Se zagleda v pervo lepo,
Po naključbi sreča jo,
Ljubi žarno, ljubi slepo,
Skor polizal rad bi vso,
Ko sladkorja micno kepo.
Z ahmi, z jojmi v britkih glasih,
Kot jetnik verig v opasih,
Njene hiše krog obhodi,
Vsako stvar po željah sodi,
Najde plodno jedro včasih.

Pa še rajši se primeri,
Zdihi vsi de so zastonj,
Dulcineje ne uveri,
Smert naposled plane ponj,
Ter ga zgrabi v splošni beri.
Bil je vtrujen, pust in star,
Ni mu več ljubezni mar;
Tak na zemlji rado steče,
De iskavec lične sreče
Ponavadno stakne kvar.

XVI.

Upa barva je zelena,
Vse nasprotnike pognala
Bo Slovenja prerojena,
Jih ko črešnje pozobala.

Kar na kose je razdjano
Med narode tuje bilo,
Bo po splošni želji gnano
Se v Slovenjo prerodilo,
To je vsi Evropi znano.
Pomenljiva bo premena,
Rasla bo narodu cena;
Krajnska v tem se verlo trudi,
Gorotanska, Štirska tudi,
Upa barva je zelena.

Pa nemškutar kislo gleda,
Ker naskriž račun mu gre,
Nemca tud zavid ujeda,
De Slovenja se zavé
V tem ko njemu žuga zmeda.
Ta se bo verteti znala,
Z djanjem svoj prospeh iskala;
Po pravilih scer postave,
Po zakonu v blesk deržave,
Vse nasprotnike pognala.

Da! premenulo se bode
Plodne v polja naše stanje;
Sverha solz bo, muk in škode,
Vmolknulo nam bo prašanje,
Kaj čez nas Germanja gode.
Nej nastopi doba plena,
Gazi kri se do kolena;
Tik nadlog in groz globine
Združila pogumne sine
Bo Slovenja prerojena.

Res je nam sovražnih mnogo,
Vest jih peče krivde lastne;
Vsak po sebi sodi strogo,
Reče strupne, včasi mastne,
Puha na Slovenjo vbogo.
Ta ne bo se prepirala,
Samo krepčati se znala,
Ko zabliska doba djanja,

Vergla proč odejo spanja,
Jih ko črešnje pozobala.

XVII.

Je Slovenja mirna gora,
Sreč in del prijazni zneski,
Včasih tujcu reči mora:
Snežne kepe niso treski.

Le preglejmo to deželo,
Vse razmere pretehtvaje;
Nič ni puhlo, ništa velo,
Najdeš blagor na vse kraje,
Bo se cvetje vse ti zdelo.
Brez prideržka, brez upora
Vsak previžan biti mora,
De na zemlji avstrijanski —
Izuzemši šunder lanski —
Je Slovenja mirna gora.

Ak pogledamo v grašine,
Na vasí in sel planjave,
Na divice, čverste sine,
Trate polne rož in trave,
Nam veselje v serce šine.
Vse je celo, ne obrezki,
Blagostanja vse so bleski,
To so dela, uma, truda
Plodonosne nove čuda,
Sreč in del prijazni zneski.

Tujstvo pak nad nami gode,
Mu zavid ne da pokoja,
Veselí se naše škode,
Pazi kam je gled al hoja,
Razodelo če se bode.
Votliga ko hrupi štora
Nam preté napad pomora;
Tak Slovenja kako grenko,
Raj debelo, ko pretenko,
Včasih tujcu reči mora.

Guljo pevce stare, mlade,
Tud Koseski jim ne vstreže,
Pravjo: Ta le drugim krade,

Slovam glave, repe reže,
Lastnih peti on ne znade.
Kaj pa reče k tem Koseski?
On molčí pri pisni deski,
Tuhta dalej, ter prevdari:
To so puhi, nikda kvari,
Snežne kepe niso treski.

XVIII.

Daj mi berž iz kota lesnik,
Muči me s terditbo pesnik,
De je glosa — — naški glas.

Čujte, čujte! nova spaka!
Glose peti je začel,
Prešne slabši sledna vsaka,
Kje je nek oblike vzel?
Osemnajsto kup nataka.
Ta bo nemškim duhu česnik,
Umu zopern, pust opresnik,
Take godbe bom se branil,
Pevca v živo z bičem ranil,
Daj mi berž iz kota lesnik.

Znano sploh je, de dvomljiva
Je na zemlji vsaka stvar,
Pamet ima malo vpliva,
Rodu praznih sanj je mar,
Um kalí nam senca siva.
Vse napák je, merzel kresnik,
Skor brez vina pozni jesnik;
Pa prešerno: „Bo nam zraslo
Iz osata čisto maslo!
Muči me s terditbo pesnik.

Pravjo de beseda glosa
Je iz Greškiga speljana;
Jezik tehtam kos do kosa,
Slovka, da! je Greku znana,
Pa terditba vonder bosa.
Le preglejmo sredni čas,
Redek bil je mira kras; —
Rimce Jenzerič je mazal,
Jelimir Kartagi skazal,
De je glosa — — naški glas.

XIX.

Kralj sijavne visokosti!
Ne vračuj nam po zaslugi,
Grešne vsmili se slabosti.

Po Vodnikovi.

Neizmerna kot narava,
Brez prilike kakor svet,
Je učimbe Božje slava;
Del neskončnih živo vnet
Čuda človek ogledava.
Vidi kako v trumi gosti
Zvezd nebrojnih, krogi prosti
Dani vsim so, vsim namene
Čerta nedosežne cene
Kralj sijavne visokosti.

Gospodar milot in sile,
Stvarnik naš i vsih stvarí,
Sercu so opombe mile
Tvojih mer na vse platí,
Ki v namenu so ti bile.
V naši nas opiraj tugi,
Krepi moč ob grešni kugi,
In ko zadne zadoné,
Nej po milbi tvoji gré,
Ne vračuj nam po zaslugi.

Perhle so človeške dela,
Bitje stalno ní jim last,
Kar nakloni, to bo vzela
Časa nagla zla pošast,
Cima vsem je v bistvu vela.
Dobra volja ni zadosti,
Uma brani so priprosti,
Ker tedaj še omahujem,
Klica pameti ne čujem,
Grešne vsmili se slabosti.

XX.

Vse premembe so le kvari,
Malo-ktera obveljá.

Kdor natisa vredne ceni
Moje pesmi, ga svarím,

De oblik mi ne okreni,
Scer iz groba prigromim,
Poteptam, kar on premeni.
Pisal sim po šegi stari,
Novih slik me Bog ovari;
Po prevdarku sodim tak,
Iz novin grozí mi spak,
Vse premembe so le kvari.

Nove šege so nevarne,
Priča temu zgodba je,
So v začetku zreti žarne,
Tmina pak jih koj požrè,
Zapustivši svetu marnje.
Svojo vsak častíti zna,
Žamet ji v obleko da;
Jo nališpa ko nevesto,
Kdo pa čisla jo za zvesto?
Malo-ktera obveljá.

XXI.

Ako spava, bodi zdrava,
Če me skuša, nič ne dé.

Prešern.

Citre v roki tiho hodim
Krogo hiše svoje drage,
Po občutkih serca brodim,
Krožil rad bi više blage,
Kih prijetne milki sodim.
Bile scer so ji zabava,
Dnes se dolgo obotava,
K oknu ni je, kaj pomeni? —
Nej le v prid mi trude ceni,
Ako spava, bodi zdrava.

Skazalo se zadnič bode,
Kako zvesto de jo ljubi
Pevec, ki pod oknam gode,
In nje serce žarno snubi,
Ne prevdarši lastne škode.
Ak zbuditi up se sme,
Mojih sanj de muke zve,
De me v sercu ne sovraži,
Le šalivo micno draži,
Če me skuša nič ne dé.

XXII.

Kaj postopaš ti za mano?
Prešern.

Kisla se mi je sanjala,
Muza modropevka je
Roko mi v slovó podala,
Rekši de bo prazno vse,
Venca mi ne bo spoznala.
Ter pristavi: Ni ti dano,
Petje v tebi ni dognano;
Svetjem ti, ne kruli več,
Puhla vsa je tvoja reč,
Kaj postopaš ti za mano?

Doveršivna.

Potihne glas! — Kamena več ne poje,
Zarudena v obrazu gleda v prah; —
Začula bi presodbe rada tvoje,
Jih čisla vse, pomembe ni je strah.
Pravedniku izroči pravde svoje,
Ki volje čist je, ne priznanja plah;
Le čuta ki pretehta rajsko ceno,
Je vreden tud, ovenča de Kaméno.

Tim pesmam ni, živeti dolgo, želja,
Le toliko, de boljši prebudé,
Nanesle ki vam bodo več veselja,
Ker slajši dih iz jedrine puhté;
Pozabi koj nej jih potomstva delja,
Naslednice ko zalši zaslové;
Nevžitni so pomlade božni cveti,
Pozabljeni, ko sadje da se zreti.

Pomlad prispè, pogreti na širjavi
Življenja se nezmerno prebudí,
Piruje zrak v očarani dišavi,
Tičevja zbor v obnebju žvergolí,
Vse zdravo se sprehaja po planjavi,

In pase krog posluh, občut, očí.
Pomlad nehá! k pokoju spe narava,
Končana je mladosti sladke slava.

Dodjala še bi bila kaj Kaména,
Pa zdi se ji, že to preveč de bo;
Ker nizka zdaj je pesmi, godbe, cena,
Dopade le šumenja, vriska zlo;
Na taborih desetkrat že rečena
Gromé terdí, de ni je še biló.
Poslušajo; — če ravno splošno znana,
Jim derkne v čut, ko v suho gerlo mana.

Tedaj dovolj za take puste čase,
Kar se vam tu v tih bukvicah podá.
Terpite jih dobrotno šibke glase,
In pomnite, de ni založba vsa;
Narodu zgod po dnevih, urah rase,
Skor miglej vsak nebroj novin imá;
Ak bile bi močí želenju slične,
Vse čitali bi v knigi nakopične.

Ker pa krepost me vidnoma nehuje, —
Pretekliga stoletja sin sim bil, —
Mi v sercu up do boljiga ne snuje,
Timveč dozdev, de tek se bo veršil!
Do novih del mi misel omaguje,
Bom derkati se drugi tir učil.
Človeku ta ni ravno všeč, al sladen,
Po jabučku pak snedenim — prikladen.

Ta jabuček na dela dva me spomni,
Ki bil sim ju v mladosti že začel,
Predmeti so nekoljko glavolomni,
Zatorej bil jih zabiti sim jel;
Doneli scer so drugi stiski gromni,
Slovó je tak Apol od mene vzel;
In tuki jih le memgredé omenim,
Za mlajši ker jih truda vredne cenim.

Na pervimu je mestu jabuk Evni;
Priboljšek tak je vzel vertnar za zlo,
On zagromí ostrašeni prerevni,
De isti hip nje zadni v raju bo;
In res bučí vihar močan, razvevni,
Kar sreč in sle na vertu je biló;
Nadloga s tem jo ploditi pričela,
In živo vse do zdajnih dni zadela.

Na drugimu je Eride darilo,
Po Paridu prisojen jabuk zlat,
Spoznano v dar to Kipridi je bilo,
Ker nage tri je cenil sodja mlad.
Iz tega je vse tisto se razvilo,
Kar petja je helenskiga zaklad,
Tud kar še scer izvadja se iz bora
Trojanskiga, se les prišteti mora.

Bi prišlo jih po tema še petero,
Priličnih clo, in slabji ne o teh,
Omenim pak tu dvojne le v primero,
Sorodne ste te zgodbe unih dveh;
Hipomena in Atalante dero,
Za živ objem že stare dobe speh;
Posledni bil bi tisti jabuk Tela,
Sloboda s kim je Švajci cvesti jela.

Moj drug predmet so bile nježne tice,
Ne roparce, ne čuk, ne rib gusár,
Veselja znak, izverstne golobice,
Ki nikomu na zemlji niso kvar,
Nekrivde le in sprave naznanice,
Diviški roj, nedolžna, čista stvar;
Z Noétovo na barki bi pričele,
Nasledeb šest priličnih tej imele.

Če kakimu naslednikov so všečne,
Nej loti se, mu delo pojde v čast;
Ne dvomim de speljave bodo srečne,
Vam uma je dostojno dano v last;
Čitateljem gotovo bodo tečne,
Ker jedro v njih obeta kal in rast.
Rečeno to brez kakoršne zamere,
Želím de nam koristi vplodi ktere.

Mesinska Nevesta,

ali

dva sovražna brata.

Žalo-igra.

Zložena po

Miroslavu Šilerju.

Osobe:

Dona Izabela, kneginja Mesinska.
Don Manvel, } njena sinova.
Don Cesar, }
Beatrica.
Diego.
Posli.
Kor.
Starašini Mesinski.

(Igrališe je krasno okinčena knežka dvorana, krog in krog previdena z mramornimi stebri. Na levi in desni roki so vhodi. Sredne dvokrilne vrata zadaj peljejo v domačo hišno kapelo. Dona Izabela v žalostno-černim oblačilu; krog nje stojé Mesinski starašini.)

Izabela.

Te lastne želje, sila me primora,
O, sive glave mesta tega! zdaj
Stopiti k vam iz tihotajnih izb
Staniša svojiga, in vidu vašim
Razkriti lice žalovavno svoje.
Bi bilo prav, de vdova, ki zgubila
Je moža, čast in svit življenja svôga,
Osobo černo, v mrak zavito, gledu
Posvetnemu v ozidju nemim krije;
Pa nesprosljivo, silovito tira
Na zabljeno svitlobo sončno me
Trenutja tega moč zapovedljiva.

Premenula ni dvakrat luna lic,
Kar nesla sim k pokoju zadnimu
Kneževskiga zaročnika, ki krepko
Vladaje tem ukazoval je mestu,
V junaško vas branivši desno svojo
Sovražniga sosedstva krog in krog.
On mertev je; pa duh njegov ziví
V cveteči dvojci veličestnih sinov,
Deržave vaše slava in ponos.
Vi ste ju vidli rasti med seboj
Kreposti čverste, tode iz korena
Neznaniga pomembonosno rasel
Je bratočert nesrečen medju njima,
Edinost nju detinstva podkopaje,
In je zoríl v resnobi let prestrašno.
Nikdar ju nisim složnih vidila,
Na persih teh dojila sim obá,
Enako serčno za obá skerbela,
In vem de žarno ljubita obá me.
Le samo v tem nagibu sta enaka,
Vse drugo je med njima spor kervavi.

Dokler je oče strahovavno vladal,
Je kri krotil togotnikov kipečo
S pravico zmir enake strogosti,
In pod železnim jarmam iste teže
Prigibal je edinši terme glave.
Z orožjem nista bližati se smela,
Pod eno streho ne čez noč ostati.
Oviral tako je z ukazi čvrstim
Sirovi čin divjaškiga nagiba;
Globokimu pa v nedru nepoboljšan
Je pustil čert. — Močan ne meni se,
De slab izvirk previdno bi zamašil,
Ker toku v bran se krepko vpreti zna.

Kar moralo, je prišlo. V smert ko stisnul
Očesi je, in ju njegova roka
Ni več krotila, šine stara jeza,
Očitniga se plamena širjaje,
Na svitlo kot požarja gnjev zatert.

Vam pravim tu, kar gledali ste sami,
Delilo se je mesto, bratobor,
Občinskimu prepiru geslo strašno,
Je sleherno natvore ves razdjal,
Moč treši v meč, boriše grad je bil,
In kri je clo v pohištvu temu tekla.

Ste bali se, de poči vez deržave,
In pokalo je serce meni v persih.
Vi čutili ste stisk občinski samo,
Na menši se za materno britkost,
In pridši tak nemilo ste mi rekli:

„Ti vidiš, de sovražtvo tvojih sinov
Razdjalo je v dva tabora to mesto,
Ki krog in krog sovražnih od sosedov
Omreženo le složno zgub se varje.
Ti mati si! Tedaj preskerbi, de
Umiriš boj kervavi sinov svojih.
Kaj nam je mar, nam nizkim, knezkih pravd?
Al klali mi se bomo, ker se kruto
Prepirata med sabo sina tvoja?
Pomagali brez nju si bomo sami,
Zaupali se drugim gospodarju,
Ki zna in htje utverditi nam blagor!“

Tak rekli ste nemilo brez prevdarka,
Skerbé le zase in za mesto svoje,

Na serce tak občno zavalili
Nadlogo mi, ki z materno britkostjo
Pretežena do verha že sim bila.
Neúpan'ga sim se sedaj lotila,
Se vergla med serdita mir klicaje
Z razterganim oserčjem matere, —
Nevtrudene, neostrašena temu
In unimu sim naročavala,
In glejte! s prošnjo serčno sim dosegla,
De sta dovoljna, v mestu tem mesinskim
Se viditi, v očetovim pohištvu
Pogovoriti se med sabo mirno,
Kar se po smerti kneza ni zgodilo.

Dnes je ta dan. Poslanca pričakujem,
Ki nju dohod oznániti mi dojde.
Sprejemite vladarja kakor gre,
Spoštljivo, serčno, verlo in dostojno,
Dolžnosti svoje spolnite na tanjko,
Ta drugo pak pustite nam skerbeti.
Poguben tej deželi mojih sinov
Prepir je bil, in samima nezgoda;
Edina pak sta zdaj dovolj mogočna,
Vas proti svetu celim ohraniti,
In vam nasprot — pravice si dobiti.

(Molčé, roke na persih, odidejo starašini. Izabela migne služabniku, da postoji.)

Izabela — Diego.

Izabela.

Diego!

Diego.

Kaj ukaže kneginja?

Izabela.

Doskušen sluga! serca cvet! Pristopi!
Delil z menoj si žalost in britkost,
Raduj se tudi sreče z mano moje.
Zaúpala sim tvojim persam zvestim
Skrivnosti svete, britko sladke svoje.
Je prišel čas, de celimu jih svetu
Na znanje dati, razodeti smem.
Predolgo že, kér je zapovedljivo
Nad mano tuja volja vladala,
Zatirala sim silni mik natore,
Slobodno dnes oglasiti se smé.

Današni dan bo serce zadovoljno,
In hiša ta, predolgo prazna bivši,
Mi druži vse, kar sladko je in drago.
  Tedaj korake, starosti težavne,
Oberni urno v znani samostan,
Ki milo mojo dragotino hrani.
Ti bil si, zvesta duša, ki si jo,
S postrežbo tužno tužni pomagaje,
Otel mi tje, za bolji čas jo skrivši.
Vesel mi, srečni, dans nazaj pripelji
Zastavo mojo drago!

(V delji se trombe oglasijo.)

Hiti, hiti!
Stopinje nej veselje ti omladi.
Rogov vojaških se razlega glas,
Ki mi dohod oznani sinov mojih.

(Diego odide. Godba zapoje tudi iz nasprotne strani, ter se tu in tam čedalej bolj bliža.)

Izabela.

Mesina vsa je kviško — čuj! Vihar
Donečih glasov bliža se vervraje —
Sta ona! Serce materno bijoče
Oblast in slast njihove bliže čuti.
Gotovo sta! O, draga moja sina!

(Urno odide.)

Kor nastopi.

(Razdeljen je v dve polovini, ki ob enim iz nasprotnih strani, perva iz zadniga, druga iz predniga stana prišedši, krog igrališa koračite in se vsaka na svoji strani v red postavite. V pervi polovini so starši, v drugi mlajši vitezi, po barvah in nošnjah različni. Ko sta si kora nasprot, utihne popotnica in voditelja začneta govoriti.)

Opomba. Po navadi obseže vsaka polovina 12 vitezev — imenitniši besedovavci so v pervi: Kajetan, Berengar, Manfred in Tristan, v drugi: Bohemund, Roger in Hipolit, kakor se vidi sledé.

Pervi kor. (Kajetan.)

Tebe spoštljivo pozdravim,
Krasna dvorana,
Mojih vladarjev
Zibka kneževska,
Stebram ponosno naložen oblok!
  Mirno počivaj
V nožnici meč!
Leži zvezana zunaj

Boja gnusoba gadolasata!
Hiše gostivne
Nedotíkljive vrata!
Varje prisega, Erinije hči,
Naj grozovitnejši boginja tmine!

Drugi kor. (Bohemund.)

V nedru se vnema mi serce serdito,
Stisnjena pest je pripravljena v boj,
Glavo Meduzino gledam očito,
Vražnika svôga priskuten roj.
Ali dovoljim besede mu slavo?
Komaj tolažim kipečo kri.
Slediti serdu bilo bi pravo —
Samo le varhinja tega grada,
Ojstra Erinija me straší,
Ino premirja Božjiga vlada.

Pervi kor. (Kajetan.)

Modro zavedenje
Starosti vda se,
Pervi pozdravim, kér pameten sim.

(Drugimu koru.)

Dobro mi došel,
Ti ki z menoj
Čute enake
V sercu delivši
Tega poslopja
Varhe bogove
V strahu častíš!
Kér se pomenkvata kneza pokojno,
Mira besede menujva dostojno,
Tudi med sabo prijazno midvá,
Rahla beseda junaku se vdá.
Ko pa se srečava zunaj na planim,
Strašni poboj ti kervavi naznanim,
Jeklo bo pričalo, čiga veljá.

Celi kor.

De! — ko se srečava zunaj na planim,
Strašno kervavi poboj ti naznanim,
Jeklo naj priča, čigava veljá.

Pervi kor. (Berengar.)

Tebe ne studim! Ti nisi mi vrag!
Naju je ista zemlja rodila,
Tujiga roda sta una dva.

Tode ko knezi namenjo se biti,
Morajo hlapci se za-nje moriti,
To je po redu, pravico to dá.

Drugi kor. (*Bohemund.*)

Samima skerb,
Zakaj se kervaviga
Serda borita! Meni ni mar.
Mi le ju varjemo sil in viharja;
Nima poštenja, ni verli bojár,
Ki zaničavati dá gospodarja.

Celi kor.

Pravo! in varjemo sil in viharja!
Nima poštenja, ni verli bojár,
Ki zaničávati dá gospodarja.

Jeden iz kora. (*Berengar.*)

Čujte me, kako pri sebi sim sodil,
Ko sim tak simo nečímerno brodil
Med valovjem visoke pšenice,
V blodnje zamišljen domače krivice.
  V serdu prepira nam bistril ni
Umen pogovor omamljene glave,
Trápila nas je razpaljena kri.
  Niso li naše te krasne dobrave?
Kinčeni z grozdjem ti bresti zeleni,
Niso li našimu soncu rojeni?
Alj bi ne mogli neskerbnih zmir
In zadovoljnih se dni veseliti,
Blaga igraje obilno dobiti?
Kaj se preganjamo v boju serditi,
Tujiga roda sledivši poklic?
On do te zemlje nima pravic.
Prišel na barki je morski beživno
Od zahoda zarečiga;
Mi smo begúna sprejeli gostivno —
Naši prededje, že stara je ta —
Zdaj pa podjarmeni delamo tlako
Rodu tim tujimu, sužnim enako.

Drugi. (Manfred.)

V srečni deželi, zares je, smo mi,
Solnce ob nebu plavaje jo gleda
Milo iz vedno prijazne vedrine;
Mi bi zamogli veselo živeti,
Tode ne dá se sovražtvu zapreti.

Objemajoče jo morja širine
Divjimu nas izdajo korzaru,
Ki derzovito primorju grozí,
Varhi neplačani smo blagodaru,
Ki le zavidenje tujca budí.
Sužni v zavetju lastniga sela,
Braniti nas ne zamore dežela.
Ne tam kjer Cerera zlata veljá,
Ne kjer terte veselo zorijo,
Kjer je železo oserčje gorá,
Tam se vladarji te zemlje rodijo.

Pervi kor. (Kajetan.)

Krivo razdani so sreče darovi
V rodu minljivimu ljudske kerví,
Tode natora pravico storí.
Mozga obilno je nam podarila,
Ki si stvarivno ponavlja mladost;
Unim oblast silovita je bila,
Volja ko jeklo, neskončna krepost.
Silne moči in poguma navdani
Speljejo hipno kar serce nakani,
Hrupa napolnijo zemlje širjad;
Zraven stermeče višave pa zije
Tudi pogube globoki prepad.
Blagor mi, blagor! de nizkiga krije
Tiha namemba me moje slabosti!
Ti hudoúrniki strašne kreposti,
Iz neskončniga leda po toči,
Iz naliva skupej deroči,
Kamno privihrajo ljuto tekoči,
Tirajo mesta razbite v gošavi
Divje močí po gromeči planavi;
Nič silovitiga toka ne vstavi;
Tode za kratko le dan jim je čin,
Strašniga bitja njihoviga znaki
V pesku zgubijo se kapljam enaki,
Samo posip jim ostane spomin.
— Tujci posilniki spešijo mimo,
Mi smo podložni, pa krepko stojimo.

(Zadne vrata se odpró, Izabela med sinama pride.)

Obá kora.

Diko in slavo
Tebi, ki dojdeš
Soncu blešečim enaka!
Glavo ti krasno klečé počastím.

Pervi kor. (Kajetan.)

Lepo je lune
Milo obličje
V rajdi veseli plamečih daníc;
Lepa visost je
Matere blage
V družbi junaštva slovečih sinov.
Ki je na zemlji
Njene podobe, prilike ji ni.
  Na visočini
Blaženih let
Sklenejo v njej se lepote darovi,
Z materjo milo in njenim sinovi
Krona se krasno doveršen svet.
  Cerkva mi Božja sama ne kaže
Krasniši kipa na tronu višin;
Lepšiga tudi
Rajsko rojena izkust ne obrazi,
Kakor je mati in njeni sin.

Drugi kor. (Berengar.)

Ona iz svôga naročja vesela
Vidi se dvigati drevo cveteče,
Ki mu se veje neskončno mladé.
Je rodovino novo začela,
Ktera enako bo soncu slovela,
Dajala času begočim imé.

(Roger.)

Vlade grozivne,
Volki poginejo,
Tamno pozabljenje
Prostre perute terdonočivne
Pa rodovine blešečih imén.
  Tode vladarjev
Glave samotne
Jasno blešé,
In Avrora zlatí jih
Z večnim žarki svitlosti,
Sveta v obnebje kipeče goré.

Izabela (pristopi sè sinama).

Ozri se na-me, o nebeška mati!
Na serce to polôži roko svojo,
De me ponos prevzetno ne napihne.
Gledaje se v lepoti svojih sinov
Pozabila bi mero radosti
Dnes pervikrat od nju poroda čutim

Popolnoma obilnost sreče svoje.
Do tega dné po sili mogla sim
Deliti serca radostne občutke;
Pozabiti sim sina enga mogla,
De bliže sim se drujga veselila.
Ah, materna ljubezen je edina,
In vedno dva sta sina moja bila!
Izrecita, alj smem brez trepetanja
Prepustiti se serčnimu nagibu?

(Manvelu.)

Ko roko stisnem bratovo prijazno,
Ne zasadim li žela v persi tvoje?

(Cezaru.)

Ko serce sitim njega ogledaje,
Ne ranim tebe mar? Bojim se, de
Bi clo ljubezen, ki jo vama skažem,
Ne vpálila togote vajne hujši.

(po dvomljivim gledanju tega in uniga.)

Kaj úpati, povejta, smem od vaju?
Recita, s kakim sercam prišla sta?
Alj stari čert, neúgasljivi, v persih
Prinesla sta v očetovo pohištvo,
In zunaj pred poslopjem čaka boj,
Kervavi spor, za miglej le obujzdan,
Glodaje berzdo škripajočih zob,
De zdajci ko zapustila me bosta,
Razklene se goreče zlobe vnovič?

Kor. (*Bohemund.*)

Mir al prepir? Še kobre so skrite,
V krilu prihodnosti tamno zavite.
Prej ko odidemo sklenita jo,
Mi za oboje pripravljeni smo.

Izabela (gledaje množico krog.)

In kaka družba, strahovito bojna!
Kaj čejo ti v tem kraju? Alj pripravlja
Se v teh dvoranah boj, kervava bitva?
Čemú ta trop neznan, ker mati serce
Otrokam svojim razodeti hoče?
Saj strah je clo v naročju maternim
Kovarnih zajnk, lažniviga izdajstva,
De herbet si zavarjeta skerbljivo?
O, te derhali divje, ki so z vama,
Ki nagli hlapci jeze vajne, niso
Prijatli vama! Ne! — Ne mislita,

De svetvali bi dobro vama k dobrim.
Kje serce bi za vaj imeti mogli,
Za vsiljen rod, za tujce, ki čez njih
Pooblastili so se gospodarstva,
Prerinuli iz lastne jih nasledbe?
Verujte mi! Slobodno vsak živeti
Po svoje hoče, po zakonu lastnim,
Nerad uklanja se zunajni sili.
Le vajna moč, le strah primora jih
Udati se nevoljno jarmu tujim.
Spoznajte rod lažnivi, ta nesrečni!
Zla radost je, s katero se mašuje
Nad veličanstvam in nad srečo vajno.
Vladarjev pad, visocih glav pogin,
Sta mu ugod, sta petja mu predmet,
Ki se glasí posledniga do vnuka,
De krati mu večere dolge zimske,
— O sina moja! Vražen je ta svet,
In djanja zvit! Le sebe ljubi vsak,
Premenljive, ohlapne negotove
So vse vezí golufne, lahke sveče, —
Kar zdetje združi, zdetje loči, — le
Natora je pravedna! Samo ona
Stojí na večnim sidrovišu krepko,
Življenja ko v slapovju divjimu
Nestalno vse se miče — Nagnenje
Prijatla dá, tovarša dá korist,
Pa blagor temu, v dar ki brata ima!
Pristvarjen, prirojen mu je prijatel,
In proti svetu polnim golufije,
Zvijač in svad je dvojno oborožen.

Kor. (*Kajetan.*)

Misli vladarke so dične in knežke,
Moram jih čislati v sercu zares,
Ona namembe in djanja človeške
Mirno presodi bistrih očes.
Mi pa se tiramo blodniga mnenja
Slepo in trápasto v borbi življenja.

Izabela. (Cezaru.)

Ti, ki nastavljaš bratu svômu meč,
Ozri se v tem kardelu krog in krog,
Kdo zalši je od brata tvôga v njemu?

(Manvelu.)

Kdo tih, ki za prijatle jih imáš,
Primerjati se more bratu tvojim?

Oba izgled po starosti sta svoji,
Inaka scer, po ceni vsa enaka.
Poskusita, poglejta se v obraz!
O, abota zavida, ljubosuma!
Izvolil bil bi si ga za prijatla,
Iz tisuč druzih za ediniga,
Na serce živo bil bi ga pritisnul;
In zdaj, ko ti ga je natvora dala,
Namenula že v zíbelki dobrotno,
Teptaš nje dar z nogama, lastno kri
Prevzetne samoglavnosti izdaješ;
Nevredniši tovarštvo izvolivši
Sovražniku in tujcu se pridružiš.

Don Manvel.

Poslušaj me!

Don Cezar.

Poslušaj mene, mati!

Izabela.

Besede ne popravijo te zmote,
Tu moje se in tvoje ne razloči,
Osvete od krivice ne spozná.
Kdo bo iskal izvir žveplene reke,
Ki gnal jo je iz Etne divji žar?
Porod strašán podzemske sile vse je,
Rujava skorja na debelo krije
Tak cvet ko plod razrušenih poljan,
Po grobljah le in sipu noga stopa.
— Pokličem vama samo to v spomin:
Krivica, ktero mož dorasen možu
Nakloni, to razumim, težko se
Pozabši prizanese. Mož povračbo
Imeti hoče, ter mu sklepa, ki ga
Pretehta dobro, doba ne premeni.
Pa vajniga prepiranja začetek
Je puhli plod neumniga detinstva,
Zatreti bi že starost ga imela!
Pomislita! Kaj pervi uzrok bil je?
Ne vesta več, kaj ne? In ko bi vedla,
Smejala bi otročje se togote.
In vonder je otročji pervi kavs,
Ki je, razvivši se v nesrečnim sledu,
Krivice vse rodil do dneva tega;
Vse grešne dela, clo do zdaj storjene
So suma in osvete tužni sini.

In zdaj bi hotla, zdaj ko moža sta,
Otročjo prazno svado dalej gnati?

(Ju prime za roke.)

O, sina moja! Daj, sklenita urno,
Nasprotno, vse račune pozabiti,
Ker ista je obéh straní krivica.
Visokoserčna eden drugimu
Darujta dolg nepobotljivo strašni.
Vsih zmag nar lepši prizanesba je!
Verzita serd nezreliga detinstva
Očeta rajniga v pokopališe,
Ljubezni, spravi, slogi zanaprej
Življenje vajno bodi posvečeno!

(Nazaj pomaknivši se jima prostor da, da bi se eden drugimu približala. Brata, oči pobešene, se ne pogledata.)

Kor. (Kajetan.)

Materne čujta besede svarivne!
Kako gotovo razum govorí.
Bodi zadosti te svade protivne,
Ako pa nočeta, — nej dokipí.
Kaj de namenjata se ne pečám,
Vidva ukažita, ja le speljam.

Izabela.

(Po nekoljko časa potihnjenja, zaterte tuge.)

Sedaj — ničesar več ne vem. Izpraznjen
Je tul besed, in prošenj moč je trudna.
Ki vaj krotil je krepko, v grobu spava,
Brez nudnih sil med vama mati je.
— Doveršita! je prosto vama. Besu,
Ki vaj divjaje tira, sledita!
Bogov domačih ne spoštujta hrama!
Dvorana ta, ki vaju je rodila
Glediše strašno bratomora bodi.
Pred maternim očmí pogubita
Se z lastnima rokama, ne po tujih.
Očí v očéh tebanski kakor par
Se zgrabita, in ljutoma borivši
Ovita se strupeniga objema!
Življenje za življenje premenjaje
Si súnita nasprotno meče v drob.
In smert celó ne vgasni vajne svade,
Žareči plam zedinjene germade
Nej se deli v razcepa strašna dva,

De svetu s tem grozivno zreti dade,
Živela kak, in kak umerla sta.
(Odide. Brata ostaneta v prejšni delji stoječa saksebej.)

Obá brata. Obá kora.

Kor. (*Kajetan.*)

Je le beseda, kar je izrekla,
Pa je v globokimu jedru vestí
Čute ovila, in živo me spekla.
V žlahti je nisim prelival kerví!
Roko to dvignem na kviško še čedno. —
Vidva ko brata sta, — glejta posledno.

Don Cezar

(ne pogledaje brata.)

Ki starši si, ter začni govoriti!
Sramota ni, ak starjimu prijenjam.

Don Manvel

(ravno tako.)

Kaj dobriga izreci, po izgledu
Ja sledim voljno brata mlajšiga.

Don Cezar.

Ne de bi se krivičnišiga cenil,
Al de bi mislil, de šibkejši sim —

Don Manvel.

Ki te pozná, te ne dolži plahote,
Šibkejši bi ponosniši govoril.

Don Cezar.

Ne misliš ti o bratu hujši svojim?

Don Manvel.

Ponižbo ti, in hlimbo ja čertím.

Don Cezar.

To serce ne prenese zaničvanja;
Pa ti v nar hujšim serdu boja vredno
O bratu zmir si mislil svojimu.

Don Manvel.

Prepričan sim, ti ne želiš mi smerti.
Je htel nekdó me skrivnoma vmoriti,
Ti pokoril si ojstro izdajavca.

Don Cezar
(se bratu nekoljko bliža).
Bi vedel bil, de tak pravično misliš,
Zgodilo bi se marsikaj ne bilo.

Don Manvel.
Ak znal bi bil, de sprave tak si voljen,
Veliko truda bil bi majki hranil.

Don Cezar.
Prevzetniši popisan bil si mi.

Don Manvel.
Preklimba je visocih, de ušes
Odpertih se povlastijo podložni.

Don Cezar. (živo.)
Služabniki, tak je, so vsiga krivi.

Don Manvel.
Ki naj navdali z britkim serdam so.

Don Cezar.
Ki marnje zle so semtertje nosili.

Don Manvel.
Ostrupili vse dela s krivo sodbo.

Don Cezar.
Vlivali kis, ne olje v rane hude.

Don Manvel.
Namest gasiti, so podpihovali.

Don Cezar.
Da! zapeljana, golufana sva.

Don Manvel.
Orodje slepo v roki tuje strasti.

Don Cezar.
Ak res je, de je vse nezvesto drugo —

Don Manvel.
In krivo! Mati rekli so, veruj!

Don Cezar.
Tedaj podam ti roko bratovsko —
(mu jo ponudi.)

Don Manvel
(jo naglo prime).
Na svetu tem naj bližniši je meni!
(Se molčé, roko v roki, nekoljko časa gledata.)

Don Cezar.
Gledaje te, osupnjen in zavzet,
V obličju tvojim materno ugledam.

Don Manvel.
Jaz pa podobo v tebi razodenem,
Ki gane me še bolj, še čudniši.

Don Cezar.
In ti si res, ki z mlajšim bratam tako
Dobrotno in prijazno govoriš?

Don Manvel.
Je ta mladenč pokojni, mili, sladki,
Čertiti moj, mi zlega željni brat?
(novo molčanje, brata se gledata milo.)

Don Cezar.
Ki iz očetove zapuščine
Arabskiga plemena konje terjaš,
Poslancem tvojim sim jih bil odrekel.

Don Manvel.
Jih rad imaš, jez več ne mislim na-nje.

Don Cezar.
Ne, uzmi konje, uzmi tudi voz
Očetov, uzmi vse, te živo prosim.

Don Manvel.
Storim, če vzameš ti primorski grad,
Za kteriga sva hudo se borila.

Don Cezar.
Ne vzamem ga; pa zadovoljen sim,
De v njemu skup po bratovsko živiva.

Don Manvel.
Da! Bodi tak! Čemú posebno blago,
Kér čutenja enakiga ste v serci?

Don Cezar.
Zakaj posebej za-se bi živela,
Kér sklemba naj nasprotno obogáti?

Don Manvel.

Zedinjena in složna sva za zmirej.

(ga serčno objame.)

Pervi drugimu koru. (Kajetan.)

Naj se razdvojena gledava vražno,
Zdaj ko sta kneza se serčno sklenila?
Roko podam ti v pomirenje blažno;
Bova li midva se vedno čertila?
Brata če ona sta v zvezi kerví,
Iste dežele sinovi smo mi.

(Kora se objameta.)

Posel nastopi.

Drugi kor. (Bohemund.)

(Cezaru.)

Poglej gospod! Pazún se verne tvoj.
Raduj se, o Don Cezar! Oznanilo
Prinese ti veseliga obsežka,
Obraz njegov se sveti pomenljivo.

Posel.

O, blagor meni! Blagor mestu temu!
Nar lepšiga ogleda sim vesel.
Sinova vidim svojiga gospoda,
Katera v serdu bitve sim zapustil,
V pogovoru pokojnim roko v roci.

Don Cezar.

Iz plamena sovražtva se ljubezen,
Kot samolet prerojen, krasno dvigne.

Posel.

Jaz priložim pa k sreči pervi drugo,
Izvedril se je cilj poslanstva jasno!

Don Cezar

(stopi z njim na stran).

Povej mi, kaj prineseš?

Posel.

Dan današni
Je vse veselo združiti namenul.
Zgubljena tud, ki smo je tak iskali,
Je najdena, in daleč ni od tukej.

Don Cezar.

Je najdena! Kje je? Povej! Govori!

Posel.

Je skrita tu v Mesini, moj gospod!

Don Manvel.

(K pervi polovici kora obernjen.)

Blešeti vidim rudečine višje
Obličje brata, sveti se pogled mu.
Ne vem kaj je, pa barva je veselja,
In serce moje z njim se veselí.

Don Cezar (poslu).

Daj, pelji me! — Ostani z Bogam, brate!
Pri materi se bova našla zopet;
Potrebna reč me tira zdaj drugamo.

(Hoče iti.)

Don Manvel.

Nikar je ne odlagaj. Sreča s tabo.

Don Cezar

(premisli in se verne).

Don Manvel! S tabo govoriti, mene
Neizrekljivo veselí. — Jez čutim,
Preserčno de ljubila bova se;
Zaterti berst ljubezni bo krepkejši
Poganjal, ino lepši v novim soncu,
Dohitel bom zamujeno življenje.

Don Manvel.

Veselo cvetje krasen sad pomeni.

Don Cezar.

Ni prav, razumim, sam svarim se hudo,
De tvojimu objemu se umaknem;
Zató ne misli, da bi manj te ljubil,
Kér krasno dobo to sedaj pokrajšam.

Don Manvel

(vidne nepazljivosti).

Kar mika te, to stori! Vse življenje
Bo zanaprej ljubezni posvečeno.

Don Cezar.

Ak ti povem, kaj žene me od tebe —

Don Manvel.

Daruj mi čut, skrivnost ostani tvoja!

Don Cezar.

Pa tudi ta ne loči naju dalej,
Posledno gubo, kmalo jo polikam.

(proti koru obernjen.)

Oznanim vam, de boste vedli vsi,
Končan je boj med mano in med bratam!
Kdor iskro bo ugasnjene nesloge,
De bi požar zasmodil, podpihaval,
Žalítelj moj in smertni bo sovražnik,
Čertil ga bom kot pekla gnusne vrata.
Ne upaj mi ne vstreči, ne dopasti,
Ne upaj hvale zadobiti moje,
Ki hudo mi o bratu oznanuje,
S postrežnostjo krivično britki ost
Prenagljene besede dalej nosi.
— Beseda, ki se v jezi le izreče,
Na ustnicah ne žene korenin;
Prestrežena pa v sluh sumljivosti
Neskončno kakor beršlan obrodí,
In serca se poprime tisučerno;
Tak zamotá se med naj verliši
Osveta in sovražtvo neizmerno.

(Še enkrat brata objemši odide z drugim koram.)

Don Manvel in pervi kor.

Kor. (Kajetan.)

Zavzet, osupnjen, o gospod, te gledam,
Razúmiti te kar ne morem dans.
Ti komaj, in le kratko, odgovarjaš
Na bratove besede ljubeznjive,
Ki bliža se z odpertim sercem tak ti.
Zamišljen, brez deležnosti stojiš,
Ko de bi sanjal, ali de bi truplo
Le pričo bilo, duša dalječ proč.
Ki tak te vidi, bi dolžil te lahko
Prevzetnosti, nečutniga al serca;
Jez pa dolžiti tega te ne mislim,
Ker bistro gledaš kakor srečni človek,
In smeh se ziblje na obličju tvojim.

Don Manvel.

Kaj imam reči, kaj odgovoriti?
Moj brat nej govorí! Življenje novo

Do zdaj neznano njemu, ga obide;
On stari čert iz nedra zginuti,
In serce tak olajšano si čuti.
Jez — nisim jeze več prinesel sem,
In komaj vem, zakaj sva se borila.
Visoko nad posvetnim duša moja
Se ziblje na perutah radosti.
Življenja razvedreni so oblaki,
In tamne gube vse so poravnane
V neskončnim blesku, ki me zdaj obdaje.
— Te izbe, te dvorane ogledujem,
In mislim si stermenje radostno
Zavzete in osupnjene neveste,
Ko kneginjo, gospodarico mlajši,
Jo peljal bom čez prag poslopja tega.
  Zdaj ljubi le ljubečiga. Udala
Se je junaku tujim brez imena.
Ne sanja se ji, de mesinski knez,
Don Manvel, bil bi, ki sò šaplam zlatim
Ovenčati ji hoče krasno čelo.
Kar milo nam, osrečiti, je sladno,
Obdati z bleskam ljubljeni obraz
Nenehoma se vpira serce gladno;
Lepota scer je sama lišpa plamen,
Pa vendar ji visost pomnoži kras,
Kot zlat obstret ozalša žlahtni kamen.

Kor. (Kajetan.)

Po molku dolgim slišim te, gospod,
Zdaj pervikrat besedo razvozlati.
Že dolgo ti očés pazljivih sledim,
Skrivnosti si posebno važne svest;
Pa prašati se nikdar nisim tvegal,
Kaj skerbno mi v oblak molčanja skrivaš.
Ni mar ti več veselja lovske gonje,
Ne dirka konj, ne zmag sokolovih.
Ko sonce zajde v milost Božjo, zdajci
Iz družbe se tovaršev svojih zmuzneš,
In izmed nas, ki scer te v sleherno
Nevarnost bojno spremimo in lovsko,
Ne smé s teboj na skrivnim potu nihče.
Zakaj zavidno nam do dneva tega
Ljubezni svoje skrivaš krasni cvet?
Kaj sili te, mogočniga, v to djanje,
Kér sercu tvôm nevredni strah neznan je?

Don Manvel.

Begljiva je, in krili sreča ima,

Ohrani le v zaperti skrinji se,
Molčanje pak ji je v čuvarja dano.
Ak se prederzne prazna govorljivost
Pokrov odkriti, hipoma pobegne.
Pa zdej, tak blizo cilja, smem in hočem
Pretergati molčanje svoje dolgo.
Kér moja bo o pervim svitu dneva
Prihodniga, sovražnika zavist
Ne bo močí nad mano več imela.
In več ne bom do nje se kradel tako,
Ljubezni slê tovaršu ne tajil,
Veselja ne v bežanju več lovil,
In jutro bo prijaznim dnes enako.
Ne kakor blisk, ki v hipu bitje sklene,
In nagloma se v mraku zatopi,
Ko tihi vir, kot ure tok pešéne
Bo tekla rah mi sreča krasnih dni.

Kor. (Kajetan.)

Imé ji daj, ki te na tihim sreči,
De slavimo naklombe tvoje slast,
Nevesto ti dostojno počestimo.
Kje našel si, povej nam, ki si skril jo,
V zavetju kakim kraja tajniga?
Na lovu mi preblodimo široko
Na vse straní otoka križne poti;
Pa sreče tvoje nič nam ni izdalo,
Tak de bi nam verjeti skor veljalo,
Začaran mrak, alj coper krije jo.

Don Manvel.

Ta coper zgine dnes; ker dans ta dan
Na svit bo prišlo, kar je skrito bilo;
Zatorej čujte, kako z mano šlo je.
Pet mescov je, še vladali so oče,
Ter so mladosti tilnike okorne
Deržali krepko v jarmu siloma —
Ničesar nisim razun divje slasti
V orožju in gonitvi še poznal.
— Lovivši šli smo enkrat kraj planine
Že celi dan, ko se je prigodilo,
De sim, sledé košuto belo, samši
Naprej iz družbe vaše se podal.
Zverinče plašno po ovinkih dola
Čez germ in sterm, čez kol in rov beží
Zmir za lučaj pred sabo vidim jo,
Ne mogši jo prijeti ne zadeti,
Poslednič naglo v neki vert mi zgine.

Skočivši ja raz konja urno urno
Za njo hitím že dardo namerjaje;
In glej! zavzet ostrašeno zverino
Pred nuno v travi vidim trepetati,
Ki gladi jo z rokama nježnima.
Osupnjen, sterm očí v to čudo vprem,
Deržé v desnici dardo dvignjeno —
S prosečim gleda me očesam nuna
In tak molčé stojiva si nasprot —
Kak dolgo? tega nisva presodila,
Pozabljena je méra časa bila.
Globoko gled se v dušo mi vsadí,
In zdajci vem, de serce prejšno ni.
— Kaj rekel sim, kaj rekla blagotinka,
Ne prašati, o tem mi ni spominka;
Kér kakor sanj detinske dobe mile
Zavito v mrak se vse mi zdi sedaj,
Na mojih tik so njene persi bile,
Ko prišla je zavednost mi nazaj.
Na enkrat zvon zaklenka samostana,
Molitve je na znanje doba dana,
In naglo kot prikazen mimo šine,
Iz vida mi prekrasna diva zgine.

Kor. (*Kajetan.*)

Oznambe te se vstrašim, slavni knez!
Dotaknul si se grešno Božje dive,
Tedaj roké oskrunenja so krive,
Kér rot strašán je samostana vez.

Don Manvel.

Le ena me je misel zdaj vodila;
Življenju je pomemba dana bila,
Imele so vse želje isti cilj,
In kakor v istok romar se oberne,
Kjer sonce mu obljube se bleší,
Tak se moj up in moje hrepenenje
Obračata po isti svitli zvezdi.
Ni dvignul dan iz morja se, ni zginul,
Ki združil bi ne bil ljubečih dveh.
Spletena serc je tiho zveza bila,
Le vse videč nad nama jasni zrak
Je bil svedok zaúpni naju sreče,
Človeških služb potreba bilo ni.
O, zlati čas! o, sladke krasne ure!
Pa sreča ta ob nebu rop ni bila,
Prisega še ni serca vezala,
Ki se mi je za vekomaj udalo.

Kor. (*Kajetan.*)

Tedaj ji je le mladih let zavetje,
In ne pokop življenja samostan?

Don Manvel.

Zaúpana v zastavo Božji hiši
Bo terjala nazaj se neki dan.

Kor. (*Kajetan.*)

Pa ktere se ponaša rodovine?
Po žlahtnimu le žlahtno zarodí se.

Don Manvel.

Si je skrivnost, ker ne pozná ne žlahte,
Ne staršev, da! celó ne domovine.

Kor. (*Kajetan.*)

Ne pelje kak temotni sled nazaj
K izvirku pervim njeniga življenja?

Don Manvel.

Edini mož, ki zveden je o temu,
Terdí, de je iz rodovine žlahtne.

Kor. (*Kajetan.*)

Kdo je ta mož? Ničesar ne zamolči,
Sovetvati le vse vedé zamorem.

Don Manvel.

Služabnik star obiše včasih jo,
Med materjo in hčerko glas edini.

Kor. (*Kajetan.*)

In nisi nič po starcu temu sprašal,
Zgovorna je in plaho-serčna starost.

Don Manvel.

Udal se nisim radovednosti,
Ki znala bi skaliti srečo mojo.

Kor. (*Kajetan.*)

In kake so besede starca bile,
Ki hodil je obiskovat devico?

Don Manvel.

De pride čas, ki vse razjasnil bode,
Tolažil je od leta jo do leta.

Kor. (Kajetan.)

In dobo to, ki vse razkriti ima,
Al ti je bolj na tanko ni popisal?

Don Manvel.

S premembo neko stanja njeniga
Grozil je nama sivec dni poslednih.

Kor. (Kajetan.)

Grozil, ti praviš? Tak tedaj se nádjaš
Novíc, ki te ne bodo veselile?

Don Manvel.

Premembe vsake srečniga je strah;
Kjer ni dobička, se je zgube bati.

Kor. (Kajetan.)

Izkazba, koje se bojiš, bi znala
Ljubezni tud ugodna biti tvoji.

Don Manvel.

Nevarna tud; zatorej sim gotovo
Izvolil in sim urno jo prehitel.

Kor. (Kajetan.)

Strašiš me s tem; kaj reči misliš, knez?
Bojim se, de prenaglil si se v čim.

Don Manvel.

Poslednih mescov bolj pogosto sivec
Govoril je besede pomenljive,
De dan je blizo, ki popelje jo
V naročje blago njene rodovine.
Razločniši je včerej tak ji rekel,
De v pervim zoru jutrajniga dneva —
To je ta dan, ki danes ravno teče —
Popolnoma nje stan se bo premenul.
Zgubovati zdaj časa več ni bilo;
Storjen, speljan je urno bil moj sklep.
Preteklo noč izmaknul sim divico,
Ter jo v Mesino skrivnoma pripeljal.

Kor. (Kajetan.)

Prederzno, grešno, tolovajsko djanje!
— Besedo to svarivno prizanesi, —
To je modrejši starosti pravica,
Prerada le pozabi se mladost.

Don Manvel.

Od samostana milostnih nedaljno,
V samoti mirni verta nekiga,
Ki ga zijavnost množic ne nadležva,
Sim ločil se sedaj od nje, ko sim
Do les hitel, de z bratam se umirim.
V bojazni britki sim jo tam zapustil,
Kjer ne nadjá se pač ničesar manj,
Ko v blesku knežkim odpeljana,
In na prestol visoke slave pred
Mesino celo posajena biti.
Zakaj le v gizdi, v svitu le visosti,
V slovesni družbi vaši vitežki,
Ne več drugač me videla ne bode.
Ja ne terpim, de moja bi nevesta
Se materi, ki ji jo dati mislim,
Približala begunka brez domovja,
Ko kneginja po knežko hočem jo
Peljati v grad prededov svojih slavnih.

Kor. (Kajetan.)

Ukaži nam; gotovi smo, gospod!

Don Manvel.

Iz njeniga objema sim se zmaknul,
Opraviti pa z njo imeti hočem.
Vi spremite tedaj me na bazár,
Kjer imajo zamorci vse na prodaj,
Kar jutrova dežela žlahtniga,
In ličniga izdelka porodí.
Izvolite sandale pervič krasne,
Zavét in kinč preblaženih nožic.
Potem kupite indijansko tkanje,
Bleščeče jasno kakor Etne sneg,
Nar bližniši ki je sijanju sončnim,
De rah ovije, kakor jutra vonj
Diviške ude nježniga telesa.
Škerlatni pas pod nedrijem nedolžnim,
Pretkan in šit z bogato zlatim nitmi,
Nej skup derži slovesno tuniko;
Kolor kneževski k temu dodenite,
Bleščeče svile, in škerlatne barve,
Na rami pak ga skleni zapon zlat. —
Ne zabite zapestnic leskajočih
V okinčenje okroglo mičnih rok;
Ne biserja, koralnih ne verig,
Daril prečudnih morske boginje.
Ob čelu víj se svitli diadem,

Iz kamenja prežlahtniga sostavljen,
V katerimu z rubinam plamenečim
Zelen smaragd menuje ojstre žarke.
Na kitnim zvitku dolgo zagrinjalo
Pripeto bodi, in podobo krasno
Kot svitla megla previdljivo skrivaj,
In z vencam se diviško mirtnim celo
Doverši in okrona slavno delo.

Kor. (*Kajetan.*)

Opravljeno bo koj, kar nam ukažeš,
Kér najde se storjeno in gotovo
Na prodaj po bazaru vsa ta reč.

Don Manvel.

Nar lepšiga v konjarnici stopača
Izvolite, tak svitlo jasne barve,
Kot konji so v napregi Febovi.
Škerlato ga pokrivaj, žlahtno kamnje
Umetno berzdo in opravo kinči,
Kér duše moje kneginjo ponese.
Vi pak se tud oblecite slovesno
In spremite v poslopje gospodinjo,
Spodobne šege, in z veselo godbo.
Odidem zdaj, de vse to preskerbim;
Za družbo si izvolim dva med vami,
Me čakajte vi drugi. — Kar ste čuli,
Nej ustne se nikakor ne dotika,
Dokler vam ja ne razvozlam jezika.

(Odide z dvema iz kora.)

Kor. (*Kajetan.*)

Reci, kaj bova sedaj započela,
Ko ne prepirata kneza se več,
Kako pušobo vremén preterpela,
Krajšala s čim delapust si bodeč?
Bati se, dvomiti, upati vedno
Mora čelovek za jutro nasledno,
Butaro bitja de umno porabi,
Časa enakost utrudljivo zabi,
In mu hladivniga vetra šumenje
Rahlo premaja zastalo življenje.

Eden iz kora. (*Manfred.*)

Krasen je mir! prijazno mladenče
Poleg pokojniga vira sedí;
V sončnimu blesku ob njemu skakljivi
Jančeki grizejo kermo po grivi.

Pesmi in glasov on sladkih snovar je,
Jeka veselo okrog zadoní,
Ali večerne ob svitu pa zarje
Rahlo na bregu potoka zaspí. —
Vonder le boj visokejši je slave,
Pretresovatel človeških osod;
Meni dopade viharno življenje,
Zibanje vedno, omotno vertenje,
Na kolobaru premembe in zmot.
Človek se v miru nečimerno skerči,
Sercu nedelavni pokoj je smert.
Slabim postava je boginja zala,
Vsakimu rada enako bi dala,
Vse bi polikala, vse poravnala;
Boj pa nasprot velikane rodí,
Iz pozabljivosti dvigne močí,
Plašnimu v nédru pogum oživí.

Drugi. (*Berengar.*)

Nam ni odperla poslopja ljubezen?
Ni za lepote prepiranja v tem?
V njemu je upanje, v njemu bojezen,
V njemu vladar, ki dopade očém
Tudi ljubezen življenje pretrese,
Sivkaste barve nahip zaverté se.
Mično nas mami za leta prijazne
Pene pomorske prikúpliva hči,
V djanje priprosto in žalosti razne
Cvetlice krasniga sanja verstí.

Tretji. (*Kajetan.*)

Cvetlica maju cvetičim izviraj.
Sveti mu zor, si vence nabiraj,
Ki ga še kinčijo kodri mladinski;
Starosti zreli in pametni že
Bogu modrejšimu služiti gré.

Pervi. (*Manfred.*)

Bistri Diani, prijatlici lova,
Dajte nam slediti v lesje planín,
Trešiti v tamnimu gojzdu ostrova
Kozla skakuna iz divjih pečín.
Lov je bitve podoba gotova,
Žalostne boginje radostni sin. —
Zgodaj ob zarji že dvignemo se,
Ko nas rogovi zakličejo gladko
Čez bregovje, čez globočine,
Višji, višji, radostne slê,

Ude utrudene kôpati sladko
V zraku hladivnimu vedre višine.

Drugi. (*Berenger.*)

Alj se zaúpati vedno ginljivi
Boginji hočemo, višnjevo sivi,
Ki nam prijazniga lica izroči
Svôga kraljestva neskončno širjad?
Pravo! Stesajmo si v tok plesajoči
S krepkim perutami jaderni grad!
Ki z grebenam barke leteče
Morja kristalne poljane orjè,
Svet osvoji si, zaročnik je sreče,
Brez de sejal bi, on žeti začnè.
Morje je upanja prostor prezlati,
Čudno domovje in sreč in napak,
Hitro na njemu oboža bogati,
Hitro ubožni je knezu enak.
Kakor vihár s hitrostjo spomina
Rože vetrovne obód preverší,
Tako premeni pomemba se čina,
Boginja sreče koló zavertí.
Vse na valovju je pih in valovje,
Lastniga tam ničesar ti ni.

Tretji. (*Kajetan.*)

Tode ne samo v kraljestvu slapovja,
Na premetavnimu toku valov,
Tudi na zemlji, ki krepkih osnov
Na vekovite se stebre opira,
Suče se sreča, ljubimce prebira.
  V sercu bojím se prenagle te sprave,
Najti tolažbe v prigodbi ne vem;
Veršno na skorjo prehlajene lave
Staviti hiše ja svoje ne grem.
  Serd enak clo pregloboko vžgè se,
Kar naskriž med njima teklo je,
Se ne zabi, se ne prizanese,
Sonca temu vidil nisim še.
Pomenljive me strašijo sanje,
Njih povest ne žali vam ušes;
Tode prašam, kaj je to skrivanje?
Te ženitbe nepobožna vez?
Te ljubezni krivo tamne poti?
Ta obróp svetiša, kaj je ta? —
Dobro, znamo, to na ravnost hodi,
Slab korén pa — slabo sadje da.

Drugi. (*Berengar.*)

Tud po ropu, kakor nam je znano,
Si je rajni ženo osvojil,
Žensko v prejšne vezi zamotano,
Zbral si jo njegov je oče bil.
In preded nevslišane preklimbe,
Grozovinsko seme zlobnosti,
Na krivično postljo zadervi.
Brez imena strašne čimbe,
Černe pregrehe zakriva ta dom.

Tretji. (*Kajetan.*)

Res je! — Začeto je bilo sirovo,
Slab za prihodno je taki spomin;
Znajte, pod soncam mašuje gotovo
Zlobnosti divje se sleherni čin.
Ni le naklučenje slepo zadeto,
De sta se brata preganjala v smert,
Materno bilo teló je prekleto,
Morala bor je roditi in čert.
— Tode molčimo! Ne blêsti sodivno!
Ker Evmenide snujejo skrivno;
Obžalovati je čas nesrečo,
Kadar jo gledamo v djanju grozečo.

(Kor odide.)

Igrališče se spremeni v ograđo. Razgled je na morje. Iz vertne stranske dvorane nastopi

Beatrica.

Na vse strani oziraje se nepokojno sem ter tje hodi. Nakrat postoji in pazno posluhne.

O ne! ni on. — Le vetra sapa hladno
Med vejami cipresnim tje šumí,
Nagiba že se sonca žar zapadno,
Prijatelja, gorjé! nazaj mi ni,
Napada me samote groza jadno,
Netrupno clo tihota me plaší,
Vse krog in krog ničesar ni zazreti,
On tu pustí me tuge konec vzeti.

In mesto tam, naselbe mergoleče,
Doní nasprot kot reke sterma jez,
Slapovje morja, merčno tesne ječe,
Derví na breg valov grameči ples,
Natvora vse strašila skupej zleče,

Omamljena trepečem reva vmes,
Tje pihnena v neskončni širokosti
Se clo zgubim, kot list z drevesa v hosti.

De izbo, ah! sim tiho zapustila,
Živela sim brez muk in mika v nji;
Ko tratni vir je duša mirna bila,
Slobodna želj, ne prazna radosti;
Popadla zdaj me je življenja sila,
Nasprot mi svet orjaško past moli;
Poprejšne vse vezila sim razdjala,
Ginljivi se zarotbi v igro dala.

Kje bila je pamet,
Kje moja modrost?
Otrapila clo me
Je divja norost.
Razdjala sim snage
Diviške oblek,
Sim prag prekoračila izbice svete!
Je vraža globine zmotila me klete?
Z možakam utečem,
Podam z upelivcam se grešno na beg.
O, verni se ljubi!
Kje nek se mudiš? Oprosti, oprosti
Dvomečo mi dušo te ksavne britkosti!
Morí me bolest,
Z ljubeznijo bližno pomiri mi vest!

In kak bi se edinimu ne vdala,
Ki v pušbi mi prijazno bliža se?
Na tujim clo sim sama dvomno stala,
Kér zgodaj že iz brambe materne,
— Ne dajo se razviti zagrinjala —
Me pahnula osoda ojstra je.
Le enkrat sim jo vidila premilo,
Skor zdi se mi, da sanje vse je bilo.

Tak rasla sim v ozidje zakopana,
Med sencami žarú edini znak,
Tu stopi on na trate samostana,
Kot angelj mil, ponosen kot junak,
Beseda ni za moj občut mi dana,
Neznan je bil, neznan ko drugi vsak,
In vonder koj, kot kaplja v kapljo šine,
Mi čut se vžge, de žgati več ne mine.

Odpusti, daj! prekrasna mati mila,
De prihité naklombo pridših dni,

Si srečo sim po svoje izvolila,
Iskana ne, je sama prišla mi.
Jeklen oklep predrè ljubezni sila,
Clo Perzejev je grad oviral ni;
Bi hotla se v Atlant stermeči skriti,
Me tudi tam perutni konj dohiti.

Kar bilo je, za to se več ne zmenim,
Minulosti vezil odrečem se,
S pozabljenjem pretekli speh zasenim,
Naprej, naprej zbujeno serce vre,
Ljubivši le ljubezni blagor cenim,
Nar višji slast ljubezni sreča je;
Se čisto s to namembo zadovolim,
Za drugo vse ne pitam in ne molim.

Ju ne poznam, i nečem ju poznati,
Ak morala slovó bi tebi dati,
Ki bila sta in oče mi in mati.
Uganjka biti vekomaj želím,
Zadosti vem, de tvoja sim!

(Poslušaje.)

Čuj, besede mili zvek! —
Ne, o ne! le daljni jek,
Morja klaverno šumenje,
Ki o bregu tje verší;
Ljubi moj, moj dragi ni!
O gorjé mi! kje mudí se?
Studno le pertí grozenje!
Bolj in bolj se
Sonce niža, zmir tihejši
Je samota, — težji, težji
V sercu je! — Zakaj ga ni?

(gre skerbno nekolikokrat semtertje.)

Iz ograje verta tega
Več koraka ne storim.
Studna groza me je zvila,
Ko stopiti v bližno cerkev
Sim prederznula se bila,
Ker me gnal je silni mik.
Zivo v živim duše moje,
Ko sim čula zvon de poje,
Kleknuti pobožno tje;
K Božji materi moliti,
Nisim mogla se vbraniti.
Ah! če vidil kdo me je?

Poln sovražnih spak je svet,
Tu in tam po vsaki cesti
Snagi serca, duši zvesti
Je kovarstva sak razpet.
Zvedla to sim trepetaje,
Ko pustivši derznoma
Samostana varne kraje
Sim se v tuje tvegala.
Pri slovesnim obhajanju,
Kneza grob ko je sprejel,
Sledil strah je mojmu djanju,
In le Bog me je otel. —
Ko se m' je mladenč približal,
Tuj mladenč očes plamečih,
Ter s pogledi, meni strašnim,
V bitju nar živejšim duše
Serca jedro mi zadene. —
Groza še me v žile trešne,
Ko se spomnim ure grešne;
Kar pogledati v očí
Svômu dragimu ne morem,
Te krivice svesta si.

(poslušaje.)

Glasi v ogradi!
Nedvomno moj mili!
Posluha sleparstvo ne moti mi s tem.
Se množi, se bliža! —
Na serce mu hitro v presladki objem.

(hití z razširjenima rokama proti vhodu. Don Cezar ji stopi nasproti.)

Don Cezar. Beatrica. Kor.

Beatrica

(se vstraši in beží nazaj).

Gorjé! Kaj vidim!

(v istim hipu kor nastopi.)

Don Cezar.

Krasna diva, nič ne boj se!

(Koru.)

Zagled nenadni vašiga orožja
Straší divico. — Spoštovavno se
Nazaj umaknite!

(Beatrici.)

Ne boj se mene!
Lepoto ja častim in sramežljivost.

(kor odide; on približavši se jo prime za roko.)

Kje s' bila? Ktera božja moč te je
Skrivala ves ta čas? Iskal sim te,
Po tebi prašal, noč in dan si bila
Občutlej ti edín oserčju temu,
Kar sim ko svit prikazni angelske
Te pervikrat pri knezovim pogrebu
Zagledal bil. — Neznana ti oblast
Ostala ni, s katero si me trešla.
Očesa plamen, ustnice šeptanje,
In roka v tvoji treptajoča so
Ti priče bile, — derzniši naznambe
Pripustilo ni kraja veličanstvo.
— K molitvi me obhajstvo sveto tira,
In ker se dvignem iz priklombe zdaj,
Po tvojimu se moj pogled ozira,
Si bila proč iz vida v drugi kraj.
Seboj si pak z verigami bajila
Te duše vse kreposti potegnila.
Nenehoma iskal sim te odslé,
Ob cerkvah, o pohištvih imenitnih,
Po vsih stranéh, po skritih in očitnih,
Kjer krasna le nedolžnost biti sme,
Verige sim razpel pazljivosti,
Pa trudu vsim le ploda bilo ni,
Poslednič dnes, po božji vodbi vidno,
Zagleda te okó pazljivca pridno
Nenadoma v ti bližni cerkvici.

(Beátrica, ves čas govorenja proč obernjena stojé, dá pri teh besedah znamnje strahú.)

Te spet imam, in duša moja ude
Zapusti prej, ko tebe jez pustim,
Odidem pak de zlobi sreče hude,
In krila v pest primerleja dobím,
Te pričo vsih izvoljeno nevesto,
Suprugo svojo, koj nagovorim,
V zastavo pak podam ti roko zvesto.

(s tem jo koru predstavi.)

Kaj si, ne prašam, tebe v tebi hočem;
Na drugo vse, kar bodi si, ne mislim.
De čista ti je duša kot izhod,
Je tvoj mi gled prisega posvečena,
Pa sužna clo ak bila bi rojena,

Si bitja mi prihodniga navod,
Svoboda mi volitve je zgubljena.
De sama ceniš, al sim djanja svôga
Tud gospodar, al sim dovolj krepak
Na svetu temu, de z mogočno desno
Zamogel bi, kar ljubim, dvignuti,
Ni treba ko imé izreči moje. —
— Don Cezar sim, i v mestu temu
Mesinskimu ni višjiga čez mene.

(Beatrico groza strese, kar on zapazi; po kratkim molčanju on prodaljša.)

Stermenje in molčanje tvoje hvalim,
Ponižnost rahla je lepote cvet.
Ker sama sebe ona ne pozná,
Se vstraši clo nenadne zmage svoje.
Odidem zdaj, pustim te samo sebi,
Oprosti de se straha serce tvoje,
Ker novo vse, tud sreče plod straší.

(koru).

Neveste mi, vam kneginje, ji slavo
Razkažite, ker to je zanaprej,
Od visokosti njene govorite.
Koj vernem se, de jo domu popeljem
Spodobno njej, in stanu môm dostojno.

(odide.)

Beatrica in kor.

Kor. (*Bohemund.*)

Blagor, divica ti,
Mila vladarka,
Tvoja je krona,
Tvoj je premag!
Ko preporodnico
Te rodovine
Pridših junakov
Mater cvetečo pozdravim te.

(*Roger.*)

Trojno ti blagor!
Srečniga znamenja
Stopiš ti srečno
V hišo preblaženo, nebu oskerb,
Slave so tukej obešeni venci,
Žeslo blešeče nenehoma v redu
Gre od prededa do vnuka naprej

(*Bohemund.*)

Tvôga prijazniga vhoda
Bodo veseli
Hišni Penati,
Modri, visoki,
Častiti starci.
Že na pragu bo te sprejela
Boginja Heba vedno cveteča,
Ter Viktoria zlata,
S krili previdena,
Ki na očetovi roki se ziblje
V zmago perute razprostrene zmir.

(*Roger.*)

Krona lepote
Nikdar ne zgine
Iz tega rodú!
Ločivši se pozno
Ena kneginja drugi
Milóte da pas,
Ter zagrinjala sramljiviga kras;
Vonder nar lepši doživel sim jaz,
Vidši de cvetlica hčere sloví,
Prej še ko materno cvetje zvení.

Beatrica

(iz straha zbudivši se).

O gorjé mi, komu v pest
Me nesreče serd zapleta?
Vse napake
Tega sveta
Niso hujši, niso take!
  Zdaj razumim trepetanje,
In nerazmodrivno grozo,
Ki me strese nagloma,
Ko se komaj imenuje
Rodovina strašna ta;
Rodovina ki nesrečno
Proti lastnim udam večno
Grozovinske sle divjá.
Slišala sim z grozo jadno,
Kak se brata dreta gadno;
In zdaj treši brez otetbe
Me oblast neznane kletbe
V ta vertinc togot in zlob,
Sredi pekla v žarni drob.

(beží v dvorano vertno.)

Kor. (Bohemund.)

Blagor mu, blagor ljubimcu bogov,
Srečnim posestniku svetne močí!
Njemu nar krasniši del je gotov,
Kar umerjočimu lepo pomeni,
Kar le visoko in drago se ceni,
Vsiga za sebe nakloni si cvet.

(Roger.)

Biserov, ki vodotop jih nabere,
Nar imenitniši uzme si on.
Za vladarja na stran položí se
Skupniga truda nar bolji plod.
Z vadli služabniki se pogodijo,
On dragotine si vedno je svest.

(Bohemund.)

Eno posebno mu pravdo zavidim,
Druge mu prednosti rad prepustim;
Ta je: — de cvetlico ženstva objame,
Ter izklenivno le zase jo vzame;
Cvetlico, vsakiga vida zavzetje,
De jo za vednoma lastno imá.

(Roger.)

Z mečem privihra korzar na pomorje,
Plena v ponočnimu ropu želeč,
Zgrabi mladenče in krasne divice,
De sirovost zadovolji pohota;
Pa ne dotakne se perve lepote,
Ta je vladarjeva stvar!

(Bohemund.)

Zdaj pa mi sledite vhodu za stražo,
Kraja tak važniga varvati prag,
De v to skrivnost se zijalo ne vrine,
In po vladarju pohvala mi dojde;
On dragotino imetja nar drajši
V našo ohrambo je djal.

(Kor odide. Igrališe se premeni v izbe knežkiga poslopja.)

Dona Izabela med sinama.

Izabela.

Poslednič je, o blagor! dan želen,
Veseli dan, slovesni, mi zasvetil. —
Edine vidim serca svojih sinov,

In lahkoma nju roke denem skup.
Zdaj pervikrat v okrožju tak prijaznim.
Otaja se mi serçe materno.
Odpravljen prič je tujih trop sirovi,
Ki sterm je stal med nami oborožen,
Branila žvenk ušesam ne grozí.
  Kot sov nagnusnih tmin privajen roj,
Perut ostudnih dneva svit zakrivši,
Se dvigne iz požarnih podertij,
Kjer gnezdil je v zastaranim posestvu,
Ko stanovavci davno prej pregnani
Povernejo veselo se na dom,
De novi stav pričnejo glasno pevši;
Tak stari čert s ponočno družbo svojo,
Z vohunskim sumam votlo gledajočim,
Z nevošbo gnusno in zavidam bledim
Od les beží v peklenstvo godernjaje.
S pokojem pak nastopila prijazno
Edinost in zaúpanje uljudno.

(pomolčí.)

Pa ne le de je vsakimu med vama
Prijatla dal današni krasni dan,
Tud sestro milo vama je rodil. —
Se čudita? Me gledata prašaje?
Da, sina moja! Čas je govoriti,
Ugodni čas, de pokrivalo dvignem
Predolgo že zatajene skrivnosti.
— Rodila sim i hčer očetu vajnim,
In tak imata mlajši sestro tudi,
Ki bosta jo še dnes ta dan objela.

Don Cezar.

Kaj praviš mati? Sestro de imava?
In nikdar nisva slišala od sestre.

Don Manvel.

Sva čula scer v nedolžnimu detinstvu,
De bila je rojena sestra nama,
Pa že v zibelki jo je vzela smert,
Tak je pravlica šla.

Izabela.

Pravlica laže!
Živí!

Don Cezar.

Živí, in ti si zamolčala?

Izabela.

Poslušajte račun molčanja môga,
Začujta kak de setva prejšnih časov
Današni dan veseli plod rodí.
  Fantiča sta še šibka bila vidva,
Že žalostna ločila vaj je svada,
Ki nikdar se nazaj ne verni več,
Budivši v sercu staršem skerb in tugo.
Tu sanja se očetu nekidan
Izredne viže. Zdelo se mu je,
De vidi iz zakonske postlje svoje
Dve lavrovi drevesi krasno rasti,
Z mladikami se gosto prepletaje.
Med njima pak je nježna lilja klila.
Ta v plamen se premeni in dreves
Košate veje, ter tramovje vžgavši,
Divjá okrog, poslopje celo krasno
Nevtegoma v neskončni žar zavije.
  Prikazni te prestrašen po pomembi
On Araba popraša zvezdoznanca,
Ki serčni drug in prerok mu je bil,
Milejši mu kot meni je dopadlo.
Ta zvezdogled mu tako sanj razjasni:
Ak mojega telesa plod bo hčerka,
Mu sina bo obadva pomorila,
Zarod njegov bo ves končan po njej. —
In jaz rodim in hči je bilo dete.
Zdaj oče da povelje grozovinsko,
De potopí otrok se naglo v morju.
Neusmiljen sklep sim jaz ovreči znala,
In s pomočjo mi zvestiga clo hlapca
Deklini sim življenje ohranila.

Don Cezar.

O blagor ti in tvômu pomočniku!
Soveta, da! ljubezni ne pomanjka.

Izabela.

Pa ni me le ljubezen materna,
Krepkejši glas k otetbi me je tiral.
Tud meni je sanjalo se prečudno,
Ko dete to pod sercam sim nosila.
Igrati vidla sim deklino v travi,
Tak lepo kot je lep ljubezni bog.
Nakrat iz gojzda ravno vjeti plen
Leon prinese v žrelu še krvavim
In položí ga k deklici prijazno.
Po zraku pak priplava orel siv,

Deržaje v nohtih serno treptajočo,
Jo dene rah ti deklici v naročje.
In pitoma in mirno lev in orel
Se vležeta otroku skupno k nogam.
Tih sanj pomembo mnih mi nek razloži,
Pobožni mož, posvetnih ki v nadlogah
Je sercu bil tolažba in sovét.
„Rodila boš, je rekel, krasno hčer,
Ki tvojih bo sinov sovražna serca
Zedinila v žareči plam ljubezni“.
— Besede te v spominu sim hranila,
Ko bolj in bolj je vražtvo vajno raslo,
Bogú resnic verjevši, ne malikam,
Otela sim obljubnico nebeško,
Hčer blagora, poroštvo upa môga,
Pomoglej ki mi sprave biti ima.

Don Manvel.

(brata objemši.)

Med nama je brez nje gotova sprava,
Uterdila bo vez ljubezni le.

Izabela.

Od sebe tak, na tihi kraj, skrivnostno
V ohrambo in poduk pobožnih nun
Sim dala jo — zaterla želje tud,
Goreče želje, viditi ljubljenko;
Ker ojstriga očeta sim se bala,
Ki od skerbí in muk napadenja,
In suma zmir dvomečiga terpinčen,
Na vse straní obdal me je s prežuni.

Don Cezar.

Očeta pak tri mesce grob že krije,
Kaj je sedaj ti vzrok bilo, majka,
De nisi skrite svetu naznanivši
Razveselila serca sinov svojih?

Izabela.

Kaj druziga, ko vajni boj nesrečni,
Ki vžgavši se, divjaje nevgasljivo
Nad grobam komaj mertviga očeta,
Ni spravi dal ne upa ne prostora?
Sim smela jo med gole meče vreči?
In sta vidva razumiti zamogla
V nevihti taki tugo materno?
Kak hotla sim poroštvo drago mira,

Posledno sidro upanja in nade,
Postaviti na vadle zlobe take?
Po bratovsko sta morala se vesti,
Prej ko med vaj sim djati smelâ jo,
Mirú zastavo, milo sestro vajno.
Sedaj je čas, in vidila jo bosta.
  Služabnika sim starega poslala,
Ga pričakujem sledni čas nazaj,
Iz tihiga ki jo zavetja vzemši,
Pripelje jo na persi materne,
V objetje serčno bratovske ljubezni.

Don Manvel.

In glej, o majka! ti ne boš le te
Pritisnula na serce svoje danas.
Skoz vrata vse veselje v hišo dojde,
Zapuščeno poslopje napolnuje,
De sedež bo neskončne radosti.
  Sedaj začuj i skrivno moje, mati!
Ti sestro meni daš, in jaz nasprot
Ti drugo hčer prijazno mislim dati.
Da, mati! blagoslovi sina svôga!
Izvolilo je serce to, sim našel
Ki žena mi v življenju biti ima.
Prej ko se nagne sonce dnes, postavim
Zaročnico Don Manvela pred tebe.

Izabela.

Jo živo bom, preserčno jo objela,
Ki mojimu pervencu sreča je,
Po cvetlicah jo vižaj pot vesela,
Dovodi ji življenja slasti vse,
Blagosti pak nej vsih se sin raduje,
Ki materni nar lepši venc mi snuje!

Don Cezar.

Ne daj, o mati, vsiga blagoslova,
Ne davaj ga pervencu svojimu!
Ak blagodar ljubezni gre, dovodim
Tud jez ti hčer, ki take matere
In moje vse ljubezni vredna je.
Prej ko se dnes to sonce nagne, svojo
Suprugo ti Don Cezar tud izroči.

Don Manvel.

Ljubezen silna! svitla boginja!
Pravično duš se krona imenuješ!
Vladarstvo tvoje vsaka stvar spozná,

Protivnika v trenutku vpor strahuješ,
In kar živí se žeslu tvômu vdá.
Si vžugala clo bratu termo glavo,
Ki do sedaj je nepremagan bil.

(objame brata.)

Zdaj sercu tvôm zaúpam in na persi
Te bratovske pritisnem nade poln,
Ne dvomim več, ker ljubiti zamoreš.

Izabela.

O, blagor! trojni blagor dnevu tim,
Ki nagloma iz tesnih pers mi zmakne
Skelečo skerb. Na stebrih vidim krepkih
Sozidano zaroda svôga hišo,
In pregledujem, duše zadovoljne,
Prihodnih časov neizmerno deljo.
Še včerej sim v obleki vdove žalne,
Ko rajnih senca, sama brez otrok,
Po izbah teh hodila tugovaje,
In dnes bo treh obdajala cvetečih
Otrok me kopa v blesku mladosti.
Oglasi se mi mati, srečna mati,
Vsih srečnih žen, ki kdaj so porodile,
De meni bi primerjati se smela!
— Pa ktere, daj! kraljeve krasne hčere
Precvitajo ob mejah te deržave,
De čula nisim nič od njih? — Nevredno
Si nista mogla sina moja zbrati!

Don Manvel.

Ne hoti dnes, o majka, zagrinjala
Dvigavati raz tihe sreče moje,
Je blizo čas, ki vse bo razodel.
Naznani nej se sama ti nevesta,
Pa bodi, de dostojna je, si svesta.

Izabela.

Moj starši sin me terme in lastnosti
Opomni s tem očeta rajniga,
Tud on prerad, le v sebe misli predši,
Je skrival cilj pretehtane namembe
V zapertim clo, nedohodljivim duhu.
Odlog ta kratki rada ti dovolim,
Pa Cezar moj, o njemu kar ne dvomim,
Kraljevo hčer imenoval mi bode.

Don Cezar.

Skrivavšine mi niso šega, mati;
Ko čelo to slobodno svetu kažem,
Tak misli so očitne moje vse;
Po temu pa, kar zvediti si željna,
Po temu sam — pravedno razodenem —
Se prašal nisim še. Kdo praša nek
Od kod in kak nebeški žar se snide?
On jasni svet, se vé, de jasen je,
Mu spriča blesk, de sam iz bleska pride.
Očesa svit neveste gledal sim,
Kje duše kras precenil z vidam tim;
Spoznam rubín po blesku žarno čistim
Pa kdo po-vé, od koda žar je v istim?

Izabela.

Moj dragi sin, razjasni mi to reč!
Prenaglo si, znabiti prvim čutu
Mogočnimu se vdal kot božjim glasu.
Mladinskih se nadjam po tebi djanj,
Ne abotnih. — Govori, kaj nagib je
Volitve tvoje bil?

Don Cezar.

Volitve, mati?
Se voli, ker človeka zvezde sila
Dospè nakrat v osodonosni uri?
Iskat nevest ja nisem šel gotovo,
Nečimerne te misli niso glave
Motile mi v meglenim domu smerti;
In tam sim jo, neiskano sim našel.
Nepomenljiv , brez cene vse je meni
Bil ženski spol, kvasivno berbljajoči;
Ker tebi, ki ko rajski kip častim te,
Enake v njem zapazil nisim nikdar.
Očetova pogrebšina je bila,
V tesnobi ljudstva pričijoča midva
Skrivaj, po tuje preoblečena,
Tak bilo je povelje tvoje modro,
De najniga sovražtva divja sila,
Se vžgavši, ne oskruni obhajila.
Zagernjena je v černo cerkva vsa,
Dvakrat deset mladenčev z baklami
Je stalo krog oltarja plamenečim,
Pred njim visoki katafalk je z belo
Prekrižanim mertvaškim pertam bil.
Na pertu so posvetne sile znaki,

Vladarsko žeslo, krona bleskajoča,
Ostrog priprava vitežkih, ležali,
In meča svit z demantnim obesilam.
  Klečalo vse pobožnosti je tihe,
Po cerkvi se visociga iz kora
Razlega orgel veličestni glas,
In petje z njim stoústmeno doní. —
To še doní; — zdaj katafalk se strese,
Ter s podam in podlago, kjer je ležal,
Polagoma pogrezne se v globino;
Mertvaški pert, široko krog razprostren,
Zakriva nem pokopa tamno žrelo.
Na zemlji tak posvetni kras ostane,
Popotniku ne sledši v skrivni kraj. —
Slobodna pak na kviško duša splava
Na serafinskih petja perutnicah,
Iskaje raj nebeške milosti.
  To, mati, tak na tanjko popisujem,
Budivši s tem spomín preteklih dni,
De razpoznaš, alj so ob uri taki
Posvetne želje v serce priti mogle.
In dobo to slovesno in resnobno
Izvolil je, ki vlada vsim stvarém,
Presuniti s pušico me ljubezni,
Kak prišlo je, to sam zastonj se prašam.

Izabela.

Daj čuti vse! Doverši pripovedbo!

Don Cezar.

Od kod je bila, kako k meni došla,
Mi znano ni, po temu me ne pitaj —
Ko se ozrem, jo sebe tik zagledam,
In silnoma, s krepostjo čudno strese
Mi žile vse ta bliža v sercu mojim.
Ne rahli smeh prijazniga očesa,
Milota ne, ki lica ji vedrí,
Ne kras, ne blesk božanskiga telesa, —
Nje skrivni duh me zgrabi vsih straní,
Enako kot okrožje čaroplesa
Popotniku korak odervení.
Nesredstveno, brez miga, brez besede,
Se sklenete za večno duše naj,
Ko z diham môm se njena sapa zmede,
Je tujka vsa mi znana bila zdaj,
In dvomba mi je jasno razvedrena,
Al ta, al pa na zemlji ti nobena.

Don Manvel.
(mu živo v besedo seže.)

To pšica je ljubezni iskrene,
Ki vihroma do jedra duše pride,
Ko se nakrat s priličnim slično snide,
Volitva tu in bramba prazne ste,
Kar sklene Bog, tem človek ne odide.
— Govoru tim, razumu takim slava!
Moj lastni stan povest mi ta zvedrí,
Kar mene le nejasno nadušava,
Popiše brat s plamečim barvami.

Izabela.

Posebne pota, vidim, samosvoje
Peljati htje narav otroke moje.
Raz gore tok privihra silovit,
Si skoplje rov, izvoli lastni tir,
Ne menši se za varno merjen žleb,
Ki ga modrost previdno mu napravi.
Z uspeham kdo naklombi vprek se stavi? —
Tedaj se vdam krepkejši roki vsa,
Ki suče klonč te hiše skrivnoma.
Ju vodi v prid ta slavno krepka roka,
Kér kot rodú sta misli tud visoka.

Izabela. Don Manvel. Don Cezar. Diego
se pri vratih pokaže.

Izabela.

Poslanec moj se verne, glejta, glejta!
Le bližej sem, pravedni sluga moj!
Kje hčerka je? Vse vesta! Tu skrivnosti
Ni treba več — Govori! Kje je nek?
Ne skrivaj je! Mi smo pripravljeni,
Deležni biti radosti nar višje.

(hoče z njim proti vratam.)

Kaj je? Ti se mudiš? Ti vmolkneš clo?
To ni pogled, ki dobro naznanuje.
Govori, daj! Me prime strah. Govori!
Kje Beatrica je?

Don Manvel.
(osupnjen za-se)

Kak! Beatrica?

Diego (jo vstavi.)

Stoj!

Izabela.

Daj, povej! Poginula bom groze.

Diego.

Je z mano ni. Je sabo ne pripeljem.

Izabela.

Zakaj pa ne? Za Boga, razodeni!

Don Cezar.

Kje sestra je? Govori, sin nesreče!

Diego.

Uropana! Korzari so jo vnesli,
O, de bi bil pred uro to poginul!

Don Manvel.

Pogum, o majka!

Don Cezar.

Utolaži se!
Se vmiri in do konca ga poslušaj!

Diego.

Po tvôm ukazu naglo v samostan
Na mnogokrat prehojen pot podam se,
Veselje me perutnic lahkih nese.

Don Cezar.

Naprej, naprej! Kaj bilo je?

Don Manvel.

Govori!

Diego.

Stopivši v znane veže samostana,
V katerih bil sim tolikrat poprej,
In nagloma prašaje po divici,
Razmotrim straha znamenje po licih,
Prestrašen sam dogodbo zvem otožno.

(Bleda in treptajoča Izabela, opirana po Don Manvelu, medlí na bližni stol.)

Don Cezar.

Si rekel, de zamorci so jo vzeli?
Kdo priča to? Kdo vidil je zamorce?

Diego.

Zamorska ladja roparska je bila
V zalivu nekim blizo samostana.

Don Cezar.

Viharja se mnogtero jadro reši
V zalive tam. — Kje ladja zdaj bi bila?

Diego.

Razpetih jader vidili so jo
Bežati dnes ob zori v morja deljo.

Don Cezar.

Se govorí od druziga še ropa?
Zamorcu ni enojni plen dovolj.

Diego.

Goveja čeda, ki je tam se pasla,
Odgnana je po sili bila včeraj.

Don Cezar.

Kak roparji iz nedra samostana
Zavarvano umaknuti bi mogli?

Diego.

Ozidje verta samostanskiga
Po lestvici se lahko prekorači.

Don Cezar.

Kak pride pak se v skrivne izbice?
Pravilo je pobožnim — ojstri strah.

Diego.

Ki še z obljubo niso vezane,
Sprehajati se smejo tudi zunaj.

Don Cezar.

In se je te slobode dostikrat
Poslužila? Le to mi še povej!

Diego.

Večkrat po vertu sama je hodila,
Verniti se le dnes je pozabila.

Don Cezar.

Ak prosta je bilá dovolj za plen,
Je znala tud pobegnuti slobodno.

Izabela (vstavši.)

Tu sila je! Primorana odnesba!
Pobegnuti brezvestno z upeljivcam
Iz proste volje moja hči ni mogla!
— Emanvel! Cezar! Sestro mislila
Sim vama dati; zdaj prositi moram
Junaških rok iz vajnih svojo hčer.
Na noge sina! dvignita se krepko!
Nemarno ne terpita, de bi sestra
Prederzniga kraduna plen ostala. —
Orožje v dlan in barke skup, preglejta
Bregovje vse, za roparjem po morju,
In sestro tak si z mečem pridobita!

Don Cezar.

Te vari Bog! Jez urno spem k osveti!

(odide. Don Manvel zavedši se iz globokiga zamišljenja k poslu obernjen.)

Don Manvel.

Kdaj, praviš, de je zginula divica?

Diego.

Od jutra dnes pogrešena je bila.

Don Manvel (materi.)

In zove hči se Beatrica tvoja?

Izabela.

Da! Beatrica. Hiti in ne prašaj.

Don Manvel.

Le eno še, o mati, mi povej —

Izabela.

Le k djanju koj po bratovim izgledu!

Don Manvel.

Pa v kterim kraju, živo prosim te —

Izabela (ga sili proč.)

Glej solze te, britkosti zdih prevdari!

Don Manvel.

Kje skrito si, kje shranjeno imela?

Izabela.

Pod zemljo clo bolj skrita bi ne bila.

Diego.

Ah! preletí bojezen me in strah.

Don Manvel.

Zakaj? O čem? Povej kar veš in misliš.

Diego.

De ropa jez bi uzrok sam ne bil.

Izabela.

Razkrij nesrečnik! — kaj se je godilo?

Diego.

Zamolčal sim, o kneginja, ti to
V overnenje skerbi od serca tvôga. —
O dobi ko smo kneza pokopali,
In tma ljudí, novic in vida željnih,
K slovesnimu obhajanju je prišla,
Je tvoja hči, — ker glas enak presili
Ozidja bran in samostana red, —
Nenehama in živo me prosila,
De dovolím ji goda tega videz.
Ja sprositi se dam, nesrečnik jaz,
Jo v žalne barve skrivši preoblečem,
In pripustim de praznika je priča.
In tu, mordé, v presilni gnječi ljudstva,
Ki od straní je vsih privrelo skup,
So jo očí zapazile gusarja,
Ker krila ni, de skrilo bi lepoto.

Don Manvel (za-se olajšan.)

Beseda srečna! serce mi olajša,
Ni ona ne! To znamnje ne zadene.

Izabela.

Neumno starče! tak si me izdalo?

Diego.

Storiti prav sim mislil, gospodinja!
Natvore glas, oblast kerví prirodne,
V željenju tem sim razodeti menil;
Imel sim je za znak nebeške volje,
Ki skrivniga nagiba pomenljivo
K očetovim pogrebu hčer priganja,
In tako iz pobožniga namena
V slepoti sim človeški hudo storil.

Don Manvel (za-se.)

Kaj delam tu treptaje dvomb in straha?
Gotovost čem in svit imeti urno.

(hoče oditi.)

Don Cezar (vernivši se.)

Počakaj, brat; jaz urno s tabo idem.

Don Manvel.

Ne z mano, ne! Nobeden mi ne sledi!

(urno odide.)

Don Cezar.

(osupnjen za njim gleda.)

Kaj bratu je? Razjasni to mi, mati!

Izabela.

To vedi Bog. Kar ne razumim ga.

Don Cezar.

Povernem se, o draga majka moja,
Iz poželjenja silniga osvete
Poprašati pozabil sim za znamnje,
Po kterim bi spoznal zgubljeno sestro.
Kak najti jo, ak dobro prej ne zvem,
Iz kteriga ukradena je kraja?
Povej mi klošter, kjer je skrita bila.

Izabela.

Ceciliji je blaženi posvetjen,
In za bregovjem, ki se proti Etni
Polagoma dviguje, clo je skrit
Ko tajni stan pobožno mertvih duš.

Don Cezar.

Pogum, o mati! Sinu tvôm zaúpaj!
Jo najdel bom, in če po vsih deželah,
Po morju vsim iskati bi je moral.
Le ena skerb me tare, draga mati!
Prepustil sim nevesto tujim varstvu,
Pa jo želím le tebi v brambo dati,
In mislim tak jo sem ti koj poslati;
Britkosti vse, in čute vse grenila
V objemu boš ti njenim pozabila.

(odide.)

Izabela.

Nehala kdaj preklimba nek bo stara,
Ki strašnih sil po rodu tim divjá?
Kovarski duh zavisti, zlob in kvara,
Si z upam kot obupam môm igrá.
Že varniga zavetja blizo bila,
Zaúpala gotovo miru tim,
Viharje vse razjasnjene sodila,
In brega tik dobrave vidla sim
Večerne zarje krasno razsvitljene,
Tu vdari tresk, iz jasniga poslan,
In silnoma me v bor valovja žene!

(Odide v notrajne izbe poslopja. Diego ji sledi. Igrališe se v vert premeni.)

Oba kora. Potem Beatrica.

(Pervi kor nastopi pražnično oblečen, z venci olišpan, in gori popisane darove nese; drugi kor mu brani vhod.)

Pervi kor. (Kajetan.)

Poberi se, in koj, iz tote straže.

Drugi kor. (Bohemund.)

Izpeljal bom, ak bolji mož mi vkaže.

Pervi kor. (Kajetan.)

Ne razuméš, de tu nadležen si?

Drugi kor. (Bohemund.)

Ostanem, ker — tak britko te skelí.

Pervi kor. (Kajetan.)

Ta kraj je moj; kdo sme mi ga prevzeti?

Drugi kor. (Bohemund.)

Nu, ja sim tist; tu imam ja veleti.

Pervi kor. (Kajetan.)

Moj gospodar, Don Manvel, pošle me.

Drugi kor. (Bohemund.)

De tu stojím, povelje mojga je.

Pervi kor. (Kajetan.)

Spodobi se, de staršim jenja mlajši.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Posestvo da pravico tu in tam.

Pervi kor. (*Kajetan,*)
Poberi se, al te pognati znam.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Pa boš poprej za vrat in glavo krajši.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Na vsih platéh me tvoja sitnost moti.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Kjer se mi zdi, tam planem ti nasproti.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Kaj imaš tu vohaje prežo stati?

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Kaj imaš ti prašaje vkazovati?

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Ja nisim tu, s teboj de govorim.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Zares preveč z besedo te častim.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Spoštuj, mladenč, postarne leta moje!

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Moj meč ko tvoj enako pesem poje.

Beatrica (prihití.)
Kaj vidim, ah! vojaške divje roje!

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Za žuganje se malo menim tako.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Ostalo tud je djanje moje jako.

Beatrica.
Gorjé, gorjé! Če dojde v to napako.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Don Manvel tvôga daljno prekosí.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Moj pervi venc povsod si pridobí

Beatrica.
Zdaj prišel bo. Namenjen čas hití.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Mi brani mir, scer sablja bi zapela.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Strah te vtopí, overka mir ne dela.

Beatrica.
Bi tisuč milj od tukej proč ga htela.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Ne tvojih merd, bojím zakona se.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
In prav storíš, ta skit plašuna je.

Pervi kor. (*Kajetan.*)
Zační! ti sledim.

Drugi kor. (*Bohemund.*)
Meč je moj gotov!

Beatrica (vsa prestrašena.)
Se zgrabita! Se bliskajo že meči!
O derži ga nebeška moč nazaj!
Napotja in šalive vse napake
Ovirajte prenaglene korake,
De dobo to nevgodno zamudí!
Ne čujte me mogočni angelci,
Ki za njegov dohod sim vas prosila,
Od tega proč deržite ga hrumila!
(beží v dvorano, kora se zgrabita, Manvel pride.)

Don Manvel. Kora.

Don Manvel.
Kaj vidim! Meče proč!

Pervi kor. (*Kajetan, Berengar, Manfred.*)
Naprej, naprej!

Drugi kor. (*Bohemund, Roger, Hipolit.*)
Daj! udri, udri! le nasprot!

Don Manvel.
(meč potegnivši med nje stopi.)
Nehajte!

Pervi kor. (Kajetan.)
Vladar je, stoj!

Drugi kor. (Bohemund.)
Vladarjev brat, mirujte!

Don Manvel.
Na tratnico kar mertviga razprostrem,
Ki samo le s trepavnico očes
Protivniku požugati se tvega.
Norite vi? Kateri vrag vas draži,
De v stari žar sovražtva pihate,
Ki je za zmir med knezama doveršen,
In poravnan na kraje vse do konca?
— Kdo je začel? povejte, — hočem znati!

Pervi kor. (Kajetan, Berengar.)
Smo stali tu —

Drugi kor. (Roger, Bohemund.)
Smo prišli —

Don Manvel (pervimu koru.)
Ti govori!

Pervi kor. (Kajetan.)
Po tvojimu ukazu, moj gospod,
Smo prišli sem z darovi ženitvanskim.
Okinčeni, kot vidiš, prazniško
In ne za boj pripravljeni, smo šli
Pokojno svojo pot, brez misli krive,
Zaúpaje priseženi pogodbi,
Stojijo ti nasprot nam tu sovražno,
Ter nam uhod po sili branijo.

Don Manvel.
Nespametni, pred slepo vašo zlobo
Tedaj ni več zavetja varniga?
Clo v skrivni dom nedolžnosti se vrine
Razmirovaje vaš prepir nesrečni?
(drugimu koru.)
Odstopi ti! Tu so skrivnosti svete,
Ki tvojiga pogleda ne terpijo.
(mudivšimu se.)

Proč! Tvoj gospod ukaže ti po meni,
Obá sedaj sva istih želj in misli,
In moj ukaz je tud njegov. Odidi!

(pervimu koru.)

Ti stoj, in brani vhod!

Drugi kor. (*Bohemund.*)

Kaj je storiti?
Umirjena sta kneza, to je res,
V prepire pak in kreg visocih glav
Se mešati brez klica trudoljubno
Da malo hval, nevarnosti dovolj.
Mogočnik sit neslaniga prepira
Služabniku na rame verže urno
Krivice plajš kervavi tak, de svetu
Očisten clo brez madeža se kaže.
Nej kneza se pogodita med sabo,
Razum velí, se vkloniti ukazam.

(Drugi kor odide. Pervi se proti zadnimu stanu nazaj pomakne. Beatrica prihití iz dvorane Manvelu nasprot in ga objame.)

Beatrica. Don Manvel.

Beatrica.

Si ti. Imam te spet. — Nevsmiljen moj!
Kak dolgo si zdihavati me pustil
Britkosti in strahotam dano v pest! —
Pa tiho zdaj, ničesar več o temu! —
Imam te, da! — V objemu tvôm prijaznim
Oteta vsih nevarnosti se čutim.
Odšli so! — Daj, beživa! Prostor je.
Le urno proč! Ne gubiva trenutja.

(ga zdaj bolj na tanko pogleda.)

Kaj imaš? Tak slovesno prejmeš me,
Objemu se umikaš mojimu,
Ko de bi htel me rajši clo zavreči?
Kar več te ne poznam. — Si ti Don Manvel,
Ljubitelj moj, zaročnik moj?

Don Manvel.

Blaženka!

Beatrica.

Ne, ne govori! zdaj ni časa temu!
Beživa urno, miglej ta je drag.

Don Manvel.

Postoj! Odgovor daj!

Beatrica.

Le proč, le proč!
Prej ko možjé se vernejo.

Don Manvel.

Pomudi se! Tih moževni se bati.

Beatrica.

Da, da! Jih ne poznaš. Beživa, daj!

Don Manvel.

Kaj bati se? Ta desna vsim te vbrani.

Beatrica.

Tu so, verjemi, so ljudjé mogočni.

Don Manvel.

Od mene ni mogočniši nobeden.

Beatrica.

Ti čisto sam — tej množici nasprot.

Don Manvel.

Ja čisto sam! Možjé ki so ti groza —

Beatrica.

Jih ne poznaš, ne veš kdo vodi jih.

Don Manvel.

Ja vodim jih, in ja jim ukazujem.

Beatrica.

Gorjé! Ti si — prešine strah mi serce.

Don Manvel.

Blaženka, čuj! Spoznaj naposled me!
Ja nisim kar se zdim, ne tist neznani,
Ubožni ne, nepomenljivi vitez,
Zaljubljen ki ljubezen tvojo snubi.
Kaj djansko sim, in koliko zamorem,
Govoril ti o temu nisim še.

Beatrica.

Ti nisi Manvel, ne? Kdo si tedaj?

Don Manvel.

Don Manvel sim, — da, da! pa sim nar višji

Imena tega v celi ti deržavi,
Vladar sim ja, vladar in knez Mesinski.

Beatrica.

Don Manvel — in Don Cezar ti je brat?

Don Manvel.

Don Cezar brat je moj.

Beatrica.

Je brat — je brat!

Don Manvel.

Te straši to? Al brata ti poznaš?
Še kteriga morde iz hiše moje?

Beatrica.

Don Manvel si, ki z bratam svojim smertno
Sovraži se, nenehama bojuje?

Don Manvel.

Umirjena prijatla sva od danas,
Po sercih tud, ne samo le po rodu.

Beatrica.

Od dans! — od dans!

Don Manvel.

Kaj to pomeni nek?
Kaj tako te razdraži? Veš kaj več —
Razun imena — več od žlahte moje?
Si vso skrivnost mi svojo razodela?
Ničesar utajila, zamolčala?

Beatrica.

Kaj imela bi povedati? kaj misliš?

Don Manvel.

Od matere mi nisi govorila!
Kaj mati je? Bi ti spoznala mater,
Ak bi ti jo pokazal, ali opisal?

Beatrica.

Tak jo poznaš? — Poznaš, in molčal si!

Don Manvel.

Če jo poznam, — gorjé obema nama!

Beatrica.

O, blaga je kot jutrova svitloba,

Pred mene zdaj mi dihne jo spomin
Oživljena božanska nje podoba
Mi dviga se iz duše globočin.
Temnečih las obilne kodre vidim
Po tilniku ji viti se blešečim;
Razmotrim pod okrogam čistim čela
Očes velicih černobistri blesk,
Prijazne clo govora glase čujem —

Don Manvel.

O, groza me! Popišeš jo — gorjé mi!

Beatrica.

In ja sim se umaknuti zamogla,
Mordè v začetku ravno tiste ure,
Ki naj za zmir zediniti je hotla!
Glej, mater clo za tebe dala sim.

Don Manvel.

Nu, mati bo ti kneginja mesinska,
Do nje te peljem, pričakuje te.

Beatrica.

Kaj praviš? Tvoja mati — njega mati!
De k njej bi šla? nikdar, nikdar, nikdar!

Don Manvel.

Ti trepetaš? Kaj groza ta pomeni?
Ti ni celó neznana mati moja?

Beatrica.

O, žalostna, nesrečna razodetba!
De bi ta dan zasvetil mi ne bil!

Don Manvel.

Kaj bati se sedaj ko me poznaš?
V neznanimu ko razodeneš kneza?

Beatrica.

De bi neznanca v tebi spet imela,
S teboj bi raj pušava bila mi.

Don Cezar (za igrališem.)

Nazaj! Kaj hoče tukaj to derhalo?

Beatrica.

Moj Bog, moj Bog! ta glas, kje skrijem se?

Don Manvel.

Kaj ga poznaš, ta glas? O ne! Ga nisi
Še slišala; ne moreš ga poznati.

Beatrica.

Beživa, daj! Ne mudi se, beživa!

Don Manvel.

Moj brat je; iše me! Zakaj bi bežal?
Je čudno scer, de zvedel je in kak —

Beatrica.

Te zarotím o vsemu kar je drago,
Togote se njegove nagle vogni,
Ne daj se mu na mestu tim dobiti.

Don Manvel.

Preljuba ti, te groza čisto zmoti!
Ne čuješ me, de serčna brata sva!

Beatrica.

Bog reši nas iz te nesrečne dobe!

Don Manvel.

Kaj sumim! kaj mi v glavo sili dvomno?
Mogoče de — gorjé mi! — de ta glas
Ti ni neznan? Blaženka! Ti si bila —
Besedo strah in groza mi zapreta!
Si bila — pri očetovim pogrebu?

Beatrica.

Oj me!

Don Manvel.

Si bila tam?

Beatrica.

Ne jezi se!

Don Manvel.

Nesrečnica, si bila?

Beatrica.

Bila sim.

Don Manvel.

O, strašno!

Beatrica.

Želje so presilne bile!
Zanesi mi! Sim rekla kaj de menim,
O prošnji pak umolknul ti si ojstro,

In straha sim molčala tudi jez.
Bog vé, katere krive zvezde moč
Me gnala je z nepremagljivo silo,
Dopolniti goreče želje serca.
Star sluga je pomagal mi speljati,
Tak bila sim nevbogliva — sim šla.
(se k njemu pritisne. Don Cezar s koram pride.)

Obá brata. Obá kora. Beatrica.

Drugi kor. (Bohemund.)
Ne verješ nam — veruj očesu lastnim!

Don Cezar.
(naglo nastopi — zagleda brata nazaj blagutne.)
Sleparstvo vražno! Kak? V objemu njem!
(Don Manvelu.)
Strupeni gad! Je to ljubezen tvoja?
Zató legal si spravo mi kovarno?
Nebeški glas je bil moj serd in čert!
Telebi v peklo, studna duša kačja!
(ga prebode.)

Don Manvel.
Zgubljen sim, oj! gorjé! Blaženka! Brate!
(se stisne in umerje, ona padé omotena tik.)

Pervi kor. (Kajetan.)
Vmor! mor! holá! holá! Orožje v dlan!
S kervjo mašuj se čin kervavi tak!

Drugi kor. (Bohemund.)
O, blagor nam! končan prepir je dolgi.
Mesina zdaj edino glavo ima.

Pervi kor. (Kajetan, Berengar, Manfred.)
Osveta! Čert! Moritelj padi! zgini!
Merliču tem plačivna žertva umri!

Drugi kor. (Bohemund, Roger, Hipolit.)
Ne boj se, knez, mi branimo te zvesto.

Don Cezar.
(ponosno med-nje stopivši.)
Nazaj! Sovražnika usmertil sim,
Ki hlinil mi je bratovsko ljubezen

In golufal pravedno serce moje.
Na videz je to djanje grozovitno,
Prisojeno po božji pak pravici.

Pervi kor. (Kajetan.)

Gorjé Mesina! ti gorjé, gorjé!
Pregreha strašna se je prigodila
V ozidju tvôm. — Gorjé vsim materam,
Otrokam tvojim, sivim in mladenčem,
Clo detetu, ki rojeno še ní!

Don Cezar.

Prepozna tuga! Tukaj pomagajte!

(Beatrico kazaje.)

Oživite jo urno ter nesite
Iz kraja jo strahote in umorstva.
— Muditi tu se dalje ja ne smem,
Proč tira me za sestro skerb zgubljeno,
Nesite to do moje matere,
De pošle jo Don Cezar ji recite.

(Odide. Beatrico omedljeno in na klop posajeno odnesejo. Pervi kor ostane pri merliču, tako tudi fantje z darovi v naročju, vsi ti v polokrogu stoječi.)

Kor. (Kajetan.)

Skažite, mojmu razumu je skrito!
Kak se tak naglo zaperla je past?
Zdavnej že v duhu sim vidil očito
Bližati zgodbo se to grozovito,
Studa prevzetno, kervavo pošast.
Vonder me groza, trepet me napade,
Zdaj pred mano v resnici ko je,
Ko se doveršeno gledati dade,
Česar prečutno le bal sim se.
V žilah oterpne, zastane mi kri
Strašno gotove nazočnosti.

Eden iz kora. (Manfred.)

Dajte besedo skeleči britkosti! —
Krasni mladeneč
Ti mertev ležiš,
Kruto presunjen si v cvetju mladosti,
Strahu izročen nečutne noči,
Poleg uhoda nevestine sobe!
Pa nad usmertenim jok zadoní
Iz nepremérlive dušne tesnobe.

Drugi. (Kajetan.)

Prispemo, prispemo
Slovesno na mesto,
Sprejeti nevesto;
Fantiči darila
Nesejo bogate, nevestne vezila,
Gostba pripravljena, svatbina čaka,
Tode zaročniku več je ni mar;
Ne prebudí ga veselica jaka,
Spanje umerlih nečutno je kar.

Ves kor.

Terdo, globoko je spanje merliča,
Več ne predrami neveste ga kras,
Lovske trobilke ne radostni glas,
Prahu izdan je nečutliva piča!

Tretji.

Kaj, ah! je upanje, kaj so namembe,
Ktere čelovek minljivi zredí? —
Danas objela sta brata se javno,
Misli soglasne, besede enake,
Sonce to isto, ki skriva se ravno,
Bilo je priča edinosti take;
Zdaj pa po bratovi roki predren
Spavaš trohljivosti clo izročen
Rane okrutnosti v nedriju znake!
Upanje čemu je, kaj so namembe,
Ktere čelovek, izrastek napake,
Zemlji golufni postavi na tlake?

Četerti. (Berengar.)

Hočem sè sabo te k materi vzeti,
Butara zame, britkosti izvir!
Dajmo to krasno cipreso podreti
Z reznim orodjem hitečih sekir;
Spešimo v pare mertvaške jo splesti,
Živiga dalej nema donesti;
Kér bo nasledke zločinstva nosila,
Nima veseliga cvetja sloveti,
Nikdar popotnika v senco sprejeti;
Kér je v zemljišu se vmora rodila,
Nej bo za zmiroma smerti služila.

Pervi. (Kajetan.)

Njem pa, gorjé mu, moritelju,
Tje ki nespametnih misli hití!

Doli, doli v skrivne votline,
Solzi in kaplje in teče ta kri.
Tam pa jo pazijo, v domu globine,
Svita neskerbne, v molčanju zavzete,
Temide hčere, nikdár pozabivne,
Prosto pomote, pravedno sodivne,
Strežejo srage v posode nočivne,
Mešajo, medejo strašne osvete.

Drugi. (*Berengar.*)

Lahnoma zgine djanja tečaj,
Lahko na zemlji osončeni jasno,
Kakor v obrazu zakalenje lasno —
Pa ni zgubljeno, ničesar minilo,
Skrivno kar uzme v stvoriteljno krilo
Neprenehoma delavno vréme —
Doba verteča se, rodni je gaj,
Živo neskončno narave okraj,
Vsaka prigodba in žetva in seme.

Tretji. (*Kajetan.*)

Joj mu! gorjé mu! Ki serda osenjen
Slepo vsejal si je smert in pogin!
Eno obličje pokaže namenjen,
Drugo pokaže doveršen ti čin.
Derzno, pogumno te gleda, te tira,
V sercu ko čut maševanja kipí,
Komaj doveršen, se plašno ozira,
Blediga lica pobesi očí.
Huskale v serd, pred Orestam plesaje,
Same Erinje peklenske so zmaje,
Šuntale sina, de majko morí:
S krasno podobo pravice gotove
Mamijo serce in misli njegove,
Dokler do pike doveršeno ni —
Komaj pa nedro on rani nemilo,
Ki ga spočevši je ljubno nosilo,
Glej! — se obernejo
Strašne togote
Njemu nasprot —
Z grozo divice on strašno zazrè,
Ki ga objemši kruto deržijo,
V serce strupene jezike sadijo,
Strašno od morja do morja dervijo,
Nikdar i nikde ga več ne spustijo,
Clo i v svetišu delfinskimu ne.

(položijo Manvelovo truplo na mertvaške pare in ves kor odide z mertvim.)

Dvorana.

Noč je; igrališe je razsvetljeno po svetilnici od stropa viseči.

Dona Izabela in Diego nastopita.

Izabela.

Se nič ne vé od sinov mojih še,
Imata kaj al ne sledú od sestre?

Diego.

Ničesar, kneginja! pa vonder upaj
Po trudu in resnobi sinov svojih.

Izabela.

Gorjupo mi pri sercu je. Kak lahko
Bi bila to nesrečo overnila!

Diego.

Z očitanjem ne muči serca svôga,
V čim bilà bi pozabila modrosti?

Izabela.

Bi bila prej pokázala jo svetu,
Kot siloma me gnal je serca glas.

Diego.

Si vêdla se razumno, prav je bilo;
Izid, se vé, je vsiga v Božji roki.

Izabela.

Ni radosti brez tuge; sreča moja
Brez te napake bi presrepa bila.

Diego.

Overta je, zaterta ne ta sreča;
Raduj se ti pomirja sinov svojih.

Izabela.

Sim vidla jih objeti se prijazno,
Kar se poprej zgodilo nikdar ni.

Diego.

In serčno to, ne samo le na videz,
Pravednost nju zaverže hlimbe jarm.

Izabela.

De čistiga sta nagnenja, opazim,
In rahlih serc; z veseljem razodenem,

De cenita, kar drago jima je.
Slobodi brez ograje odpovesta,
Kipeča nju mladost se ne ogiba
Vodilne ujzde pametnih postav,
In strast celo je njuna čista bila.
Ti rada zdaj, Diego, razodenem,
De me je grozno doba ta skerbela;
Pričakovala sim z britkostjo res
Razvitje njunih serc — Ljubezen živa
Zdivjá v naturah nagloserdnih lahko.
Ak bi v netilo nakopičeno
Togote stare še ta strela vdarla,
Zavist ljubezni vrele trešla bila —
Ko bi nju serci, nikdar scer enake, —
Že misel ta me strese — ravno v tim
Se čutu bile srečale nesrečno — —
Nu, blagor mi! Oblak ta gromonosni,
Ki visel je grozivno čern o meni,
Po angelu peljan je tiho mimo,
In prosto zdaj iz pers otetih diham.

Diego.

Raduj se del, raduj se jih! Speljala
Si z mirnim umam in besedo rahlo,
Kar oče strog zamogel nikdar ni
Z vladarsko silo vso. Da, slava tebi!
Pa sreča tud veliko je storila.

Izabela.

Ja mnogo sim, tud sreča je storila!
Malenkost ni to bilo, vse te leta
Nositi skrivno v sercu tako tajnost,
In mamiti nar umnišiga moža,
Zatirati kerví nagibe v nedru,
Ki kakor ognja žar zakriti silno
Iz molka so tišali v svit občinski.

Diego.

Zastava mi je sreča tvoja dolga,
De vse se bo veselo razvozlalo.

Izabela.

Hvaliti pak ne morem sreče prej,
Dokler ne vidim konca tih prigodkov.
Svarivno me opomni hčere beg,
De v rodu še ne spava duh sovražni.
Al hvali al ne hvali djanje moje,
Zvestobi tvoji skrivati je nečem.
O tem ko se po sledu hčere moje

Sinova trudita, ja nisim hotla
Nemarno tu izida čakati.
Tedaj sim delala. — Kjer um človeški
Naprej ne zna, velikrat Bog pomaga.

Diego.

Povej mi jasno, kar mi znati gré!

Izabela.

Samotno na višavah Etne biva
Pušavnik blag, sivor od nekdaj gorski
Imenovan, ki bližej nebu jasnim
Ko drugiga človeštva rod nečimern
Je v tanjši sapi, v ložjimu ohlipu
Posvetniga očesa zvezdo bistril,
In mirno zdaj iz verha let nebrojnih
Ozira dolj se v zmešano igranje
Nerazumljivo vitiga življenja.
Osoda mu te hiše ni neznana;
Velikrat je za nas nebesa prašal,
Z molitvijo nesreč overnil mnogo.
Upotila do njega brez pomude
Sim posla bistriga netrudnih nog,
De zve o hčeri, kar bi v prid mi bilo,
In upam de bo zdajci se povernil.

Diego.

Ak se ne motim, glej! o kneginja,
Se približava že poslanec nama,
Pohvale res je vreden jadernik!

Poslanec. Prejšnji.

Izabela.

Povej naravno mi resnico golo,
Ne skrivaj mi ne dobriga ne zlega!
Odgovor kak je dal ti gorski sivec?

Poslanec.

Ukazal je, de urno nej se vernem,
Ker najdena zgubljena je divica.

Izabela.

O sladke usta, blaga mi beseda!
Ti vednoma želeno oznanuješ.
In sinov kter je tako srečen bil,
De našel je zgubljene sestre sled?

Poslanec.

Tvoj starši sin je našel varno skrito.

Izabela.

Tedaj Don Manvel, njemu hvala gre!
On bil mi je od nekda blagra znak.
— Si svečo tud izročil posvečeno
Pušavniku, ki v dar sim jo poslala,
De jo prižgè svetniku svojimu?
Vsak drugi dar, ki scer ljudí raduje,
Zaverže ta pobožni sluga božji.

Poslanec.

Molče prejel posvetjeno je svečo,
In pred oltar stopivši, kjer lampada
Gorela je svetniku, jo upali
In hipoma zažgè leseno bajto,
Kjer blizo sto je let Bogá častíl.

Izabela.

Kaj praviš? Kako grozo mi naznaniš?

Poslanec.

Trikrat — gorjé! — klicaje glasno, glasno,
Hití iz hriba, meni pa le migne,
Nej mu ne sledim, ter de ne ozrem se,
In tak domu, od groze gnan, sim tekel!

Izabela.

V kipeč vertín me nove dvombe sune,
V zmešnjavo vertoglavno zibajočo,
Z novico tvojo djanje to protivno.
De najdena po staršim sinu je,
Don Manvelu, mi moja hči zgubljena,
Ne veselí me lepa ta beseda
Zedinjena z nesrečnim djanjem takim.

Poslanec.

Ozrí se, kneginja! in sama vidi
Doveršene pušavnika besede;
Ne motim se! Zgubljeno tvojo hčer,
Katere iseš, ravno prinesejo
Tam sinov tvojih vitezi junaški.

(Druga polovica kora prinese na nosivnim sedilu omotjeno Beatrico, ter jo igrališa spredej na tla postavi.)

Izabela. Diego. Poslanec. Beatrica. Kor.

Kor. (*Bohemund.*)

Spolnivši tak gospodovo povelje,
Prinesem ti divico, kneginja!
Storiti to ukazal mi je knez
In rekel mi je govoriti tako:
De ti jo pošle mlajši sin Don Cezar!

Izabela.

(približavši se z razprostertima rokama se vstraši.)

Moj Bog! vsa bleda! mertva skor brez čuta!

Kor. (*Bohemund.*)

Živí! Zbudila bo se! Daj ji čas,
De straha se in groze oslobodi,
Omotjeno ki serce ji deržita.

Izabela.

Ti duša moja! Vir britkosti moje!
Tak vidive se spet. Na tako vižo
Se verneš ti v očetovo pohištvo.
Na mojem daj življenje svoje vžgati!
Na materne bom stisnula te persi,
De gibati oterpnjene se žile
Začnejo spet, otete smertnih vez.

(Koru.)

Kaj strašniga se je zgodilo, reci!
Kje bila je? Kak prišlo drago dete
Je v žalostni ta stan objoka vredni?

Kor. (*Bohemund.*)

Ne zvej po meni! Nem je jezik moj.
Tvoj sin, Don Cezar, bo ti razodel
Razločno vse, ker on je, ki jo pošle.

Izabela.

Moj sin, Don Manvel, tak si reči hotel!

Kor. (*Bohemund.*)

Tvoj sin, Don Cezar, je poslal ti jo.

Izabela.

Ni imenoval Don Manvela ti prorok?

Poslanec.

Tak je, gospá! On tako je govoril.

Izabela.

Al ta, al un, razveselíl me je,
Zahvala gré mu, blagodarjen bodi!
Ah, de zavid osode je ogrenil
Mi radost krasno dobe zaželene!
Zatirati veselje v sercu moram,
V očetovim pohištvu hčer imam,
Pa ona me ne vidi, me ne sliši,
In materi ne verne slast za slast.
Odprite se očí mi ljubeznive,
Ogrejte se ročice! Gibaj nedro
Premerlo se, veselju bij nasprot!
Diego! Ta je moja hči — ta, ta je
Oteta moja, skrita moja hči,
Za svojo smem zdaj glasno jo spoznati.

Kor. (Bohemund.)

Strašilo novo, zdi se mi, de žuga,
Osupnjen mislim, kak se zmota taka
Doveršila, al razvozljala bode.

Izabela.

(Koru, ki mu se vidi, da je zamotan in osupnjen.)

Negánljive ste serca in ledene!
Oklep železen vaših pers mi pošle,
Kot sterma stena sive morske skale,
Oserčja môga slast nazaj odbito.
V okrogu tem oziram se zastonj
Po rahlimu očesu, ki občuti.
Kje sina sta, de bi v pogledu njunim
Sočutje brala; zdi se mi med vami,
Ko de bi med pušavnimi divjaki,
Med morskimi pošastmi sama bila.

Diego.

Očí odpira, giblje se, živí!

Izabela.

Zadene nej pogled nje pervi mater!

Diego.

Treptaje je očí zaperla zopet.

Izabela.

Odstopi! — Videz tvoj budí ji grozo.

Kor (se umakne) — *Bohemund.*

Prav rad se vognem njeniga pogleda.

Diego.
Zavzeta te z očesam stermo meri.

Beatrica.
Kje sim? Obličje to spoznati menim.

Izabela.
Počasi le zavé se in se zdrami.

Diego.
Kaj dela? Na kolena se spustí.

Beatrica.
Obraz nebeški drage majke moje!

Izabela.
Preserčni cvet, objemi me, objemi!

Beatrica.
Glej v prahu me, krivično dete svoje.

Izabela.
Imam te spet! Pozabljeno je vse!

Diego.
Ozrí se name! Al poznaš i mene?

Beatrica.
Diegota, pravedno sivo glavo!

Izabela.
Mladosti tvoje varha zvestiga.

Beatrica.
V naročju sim tedaj ljubimcov svojih?

Izabela.
In razun smerti več nas nič ne loči.

Beatrica.
Ne misliš me pregnati več na tuje?

Izabela.
Sve združene, vtolažena osoda.

Beatrica. (jo objame.)
Je res tedaj, de sim na sercu tvômu,
In sanj je bilo kar sim doživela?
Prestrašni britki sanj! — oh, mati moja!
Sim mertviga pred sebe vidla pasti!

Pa simo kak sim prišla? Se ne spomnim!
O sreča, de pri tebi sim oteta!
Grozili so, de me prenesli bodo
K mesinski kneginji. O, rajši v grob!

Izabela.

Zavej se, daj! Ta kneginja mesinska —

Beatrica.

Ne več od nje, ne več! Pri tem nesrečnim
Imenu me obide smertna groza.

Izabela.

Poslušaj me!

Beatrica.

Dva huda sina ima,
Ki do smerti po kačje se čertita;
Don Manvel in Don Cezar nju imena.

Izabela.

Spoznaj me, mater svojo! Ja sim tista!

Beatrica.

Kaj praviš? Kako si besedo rekla?

Izabela.

Jaz, mati tvoja, sim ta kneginja.

Beatrica.

Ti Manvelu, ti Cezaru si mati?

Izabela.

In tvoja mati! Brata si izrekla.

Beatrica.

Gorjé mi! Joj! O grozovitna luč!

Izabela.

Kaj pa ti je? Kaj gane te tak čudno?

Beatrica

(ljuto oziraje se ugleda kor.)

Sej tuki so, Da, da! Vse zdaj spoznam.
Ni sanj me motil. — Ti so bili priča. —
Resnica vse, resnica grozovitna!
Nesrečni vi, kje skrili ste mi ga?

(se naglo koru bliža, proč obernivšimu se; v delji žalostna popotnica zadoní.)

Kor.

Gorjé! gorjé!

Izabela.

Kaj skrili? Kaj je res?
Molčite v strahu — Jo razumite!
V besedah vidim, pol izrečenih,
Pogledu v vašim kaj nesrečniga,
Ki meni zamolčí se — Kaj je to?
Čem vediti! — In kaj obračate
Očesa polne straha proti vratam?
In godba ta, da žalostna, kaj ta je?

Kor. (Bohemund.)

Bliža se, bliža; se jasni grozivno,
Kneginja, združi pogum in krepost!
Modro prenesi kar pride morivno,
Z dušo junaško to smertno britkost.

Izabela.

Kaj bliža se? Kaj jasni se grozivno?
Mertvaške pesmi strahovitni glas
Doní po domu — Kje sta sina moja?

(pervi kor prinese Don Manvelovo truplo na parah, ki jih na prazni strani igrališa na tla postavi. Pare so s černim suknam pokrite.)

Izabela. Beatrica. Diego. Obá kora.

Pervi kor. (Kajetan.)

Mesta po ulicah
Hodi nesreča
V družbi napak, —
Skrivšima pazi
Hiše človeške;
Danas na leve,
Jutro na desne
Vrata poterka,
Še prizanesla nobenimu ni.
Nezaželeniga
Se poročila,
Prej al poznejši,
Pragu na vsakimu,
Kjer so živeči, gotovo znebí.

(Berengar.)

Ko jesenske slane

Drevju list odpade,
Grobu perhle grane
Sivec veli dade,
V temu natura gré
Mirno le
Cesto navadniga teka,
Večniga zakona pot,
V tem ni ničesar, ki straši človeka!
Tode i višjih strahot
Imaš nadjati se, divjiših zlosti!
Siloma loči jih koj
Tudi nar slajši vezila uboj.
Naglo na žalostni vert
Treši ti smert
Nježno življenje cveteče mladosti!

(*Kajetan.*)

Ker iz oblaka nad nami bučaje
Silno in votlo gromenje doní,
Serca se vidijo, groz trepetaje,
V strašni oblasti neznane močí.
Pa iz višave i vedro smeječe
Znajo zadeti razmlevne te strele;
Torej ob času osode vesele
Boj se napada kovarne nesreče!
Tveziti serca na blago nikar,
Ko le za kratko življenje ti sladi;
Ki je v posestvu, zgube se vadi,
Bodi veselimu žalosti mar.

Izabela.

Kaj vidla bom? kaj skriva zagrinjalo?
(se nekoliko param bliža, ter dvomljivo postojí.)
Grozivno tje, plašivno me nazaj
Z ledeno roko studne sile tira.
(med njo in pare stopivši Beatrici.)
Nej bo kar hoče, daj! razkriti moram
(dvigne pert in zagleda merliča.)
Nebeški Bog, moj sin! moj sin ubit!
(groze oterpnjena umolkne. Z glasnim krikom britkosti pade Beatrica tik par na tla.)

Kor. (*Kajetan, Berengar, Manfred.*)

Nesrečna mati! Da da! Je pobit!
Izrekla si sama strupeno besedo,
Po ustnici prišla ni moji na svit.

Izabela.

Moj sin! Moj Manvel! Milost vekovita!
Kak najdem te? Kak dojdeš mi nazaj?
Izkupiti si moral sestro z lastnim
Življenjem iz oblasti roparske?
Kje brat je bil, de on te ni ohranil?
  Prokleta roka, ki te je zadela,
Prokleta mati, ki ga je rodila,
Prokleta vsa njegova rodovina!

Kor.

Ne dalej! Joj! Gorjé! Gorjé! Gorjé!

Izabela.

Tak spolnite bogovi mi obljubo?
Pravednost to je vaša? Smeha vreden,
Ki se na vas zanaša blagodušno!
Kaj up je bil, in česar sim se bala,
Če to izíd je! Vi, ki straha polni
Stojite krog in pasete očesa
V obupu môm, spoznajte golufije,
Preroki s kim nas mamijo i sanje!
Kdo jim verjel, to vedši, bo naprej?
— Ko čutila se mater sim s to hčerjo,
Je sanjalo očetu se nekdaj,
De vidi iz zakonske postlje svoje
Dva lavrova drevesa krasno rasti,
Med njima pak blešil je lilje cvet.
Spremeni ta se v plême, veje goste
Dreves prižgè, in naglo celo hišo
V neskončni tok požara preoberne.
Prikazni te prestrašen za pomembo
On nekiga popraša tičogleda
In čarodeja djanja skrivniga.
Čarovnik ta mu tako sanj razjasni:
Če hči bo plod, ki imam ga roditi,
Mu bo obá sinova umorila,
In celo mu končala rodovino.

Kor. (*Kajetan. Bohemund.*)

Kaj praviš? Kneginja! Gorjé! Gorjé!

Izabela.

Zatorej jo vmoriti oče vkaže,
Jez pak otela sim jo te namembe.
  Uboga moja revica! pregnana
V zibelki že iz materniga lona,
Odrašena de bratov ne bi vbila!

Je padel brat po roparski desnici,
Nedolžno dete ni ga umorilo!

Kor.

Gorjé! Gorjé! Ojoj! Nesrečna mati.

Izabela.

Izreke te mi krive mar ni bilo,
Na boljim je slonela upu duša —
Kjer bolji usta, bolj verjetne slova,
So mi od te dekline razodele:
De serci bo mi ona mojih sinov
Zedinila v žareči plam ljubezni.
— Tak so naskriž prerokovanja bile,
Na glavo hčere položivši blagor
S preklimbo vred. — Preklimbe kriva ni,
Nesrečnica! in časa ni imela,
De blagor bi prinesla bratam bila.
Legala ta in una je beseda,
Vse hlap je kar preroštvo govorí,
Golufi so, al sami slepa čeda.
Spoznati se prihodni čas ne dade.
Zajemaj doli v rekah tamne vlade,
Zajemaj gori v toku jasnosti.

Pervi kor.

Kaj praviš? Ne dalej! Gorjé ti! Postoj!
Prederzno ne sukaj jezičniga biča!
Preroki spoznajo, zadenejo, znaj!
Resničnim izíd bo prejasna le priča.

Izabela.

Ovirala ne bom ga, ne! jezika,
Po čutu serčnim hočem govoriti.
Posvetjene čemú obíšem veže,
In sklenjene molím roké nakviško?
Bedaki mi! Kaj vera nam koristi?
Bogove najti tak je nemogoče,
Visoko nad oblaki prebivavne,
S pušico kot zadeti luno, z ojstro.
Človeku je zazidana prihodnost,
Jekleni zrak molitva ne predere.
Nej tič letí na desno al na levo,
Nej zvezda se verstí al tak, al tak,
Pomembe ni, izlaga goli sanj,
In puh in dim, lažnivi so vsi znaki.

Drugi kor. (Bohemund.)

Ne dalej, nesrečnica! Kaj govoríš?

Ti soncu sijavnimu žarke tajíš!
Bogovi živijo, veljavo imajo,
Na znanje se ravno v tem hipu ti dajo.

Vsi vitezi.

Bogovi živijo, veljavo imajo,
V tem hipu se ravno na znanje ti dajo!

Beatrica.

O, mati moja! Kaj si me otela!
Zakaj me v plen preklimbi nisi vergla,
Kateri sim pred rojstvam lastna bila?
O, slepa mati! Cénila si se
Modrejšo, kot so bitja vse vidjoče,
Ki stikajo s prihodnim bližno dobo,
Vsih časov plod in seme razločivši.
V pogubo sebi, meni, celi žlahti
Si smertnim tak bogovam zaderžala,
Kar šlo jim je po pravdi in namembi,
Zdaj uzmejo si dvojno ga, in trojno.
Zahvale ti ne vem za tužni dar,
Oteta sim britkosti le in muki.

Pervi kor.

(gleda živo ganjen z grozo proti vratam.)

(*Kajetan.*)

Rane razpočite!
Žgite, žgite!
Tamniga toka
Von priderite potoki kerví!

(*Berengar.*)

Čujte rožljanje
Bronastih nog!
Gadov peklenskih
Sičanje slišim,
Furij ostudnih korake spoznam.

(*Kajetan.*)

Stena rázruši se!
Zdrobi se prag
Pod grozovinsko stopinjo te noge!
Černi hlapovi, puhnite, puhnite
Čadno iz brezdna! dneva prijazniga
Skrite svitlost!
Zbežite hiše te varhi bogovi,
Boginjam dajte osvete pristop!

Don Cezar. Izabela. Beatrica. Kor.

(o nastopu Don Cezara se kor naglo na levo in desno razdelí. On sam na sredi ostane.)

Beatrica.

Gorjé mi! On je.

Izabela. (Cezaru nasprot.)

O moj dragi sin!
Tak vidiva se spet — Ozrí se! Glej
Preklete roke blaznovito delo!

(Ga pelje k merliču.)

(Don Cezar se groze strese; lice zakrije z rokama.)

Pervi kor. (Kajetan. Berengar.)

Rane razpočite!
Crite, crite!
Černiga liva
Von priderite potoki kerví!

Izabela.

Ti straha trepetaš! Da, to je vse,
Kar ti od brata tvojiga ostane,
Vse nade moje tu ležé razdjane!
Opadnul cvet je vajne sprave mladi,
Namenjeni mi niso ploda sladi.

Don Cezar.

Vtolaži se! Pravedno mir sva hotla,
Namenila je kri osoda božja.

Izabela.

Ti drag je bil, o vem! z veseljem vidla
Sim krasno vez pobratenja med vama.
Si mislil ga nositi v jedru serca,
Pobotati pretekli čas obilno.
Ljubezni sad je vmor ti ves razdjal,
Sedaj ga le osvetiti zamoreš.

Don Cezar.

Proč, mati, proč! To mesto ni za tebe,
Ubeži tem nesrečnim videzu!

(jo hoče proč peljati.)

Izabela.

(ga živo objame.)

Ti še živiš mi! Sin edini zdaj.

Beatrica.

O, mati! kaj počenjaš?

Don Cezar.

Zjokaj se
Na sercu tim pravednim. Ni zgubljen
Ti starši sin, kér mlajšiga ljubezen
Nevmerlo tud njegovo vso obseže.

Kor. (Kaj. Bereng. Manf.)

Rane razpočite!
Mutasti vpijte,
Černiga litja
Von priderite potoki kerví!

Izabela (primši roke obéh.)

O draga moja!

Don Cezar.

Kako veselí me,
De vidim jo v naročji tvôm, o mati!
Da! nej ti bo namesto hčere. Sestro —

Izabela

(mu seže v besedo.)

Le tebi za oteto se zahvalim,
Obljubi zvest si v djanju mi poslal jo.

Don Cezar (osupnjen.)

Poslal? — Poslal! Kogá sim ti poslal?

Izabela.

Nu, sestro svojo, ki jo tukaj vidiš.

Don Cezar.

Ta — moja sestra?

Izabela.

Ktera pa, če ta ne?

Don Cezar.

Sestra meni!

Izabela.

Sam si mi poslal jo.

Don Cezar.

In njemu sestra!

Kor.

Joj! Gorjé! Ojme!

Beatrica.

O, mati draga!

Izabela.

Kaj je? Govorite!

Don Cezar

Ter — dan preklet, ki dal mi je življenje!

Izabela.

Kaj to? – Moj Bog!

Don Cezar.

Teló prekleto, ki
Me je spočelo! In prekleta tvoja
Skrivljivost, ki vse groze te je kriva!
Nej udri tresk, ki serce ti razkolje,
Ga več nazaj previdno ne deržim. —
Ja sim, vedi, jaz — ubil sim brata svôga, —
Zalezel sim ga v njenimu objemu;
Nevesta moja ljubljena je ona,
V objemu pak sim njenim brata našel —
Zdaj zgodbo veš, in znano ti je vse!
— Če meni res, če res je njemu sestra,
Sim kriv tedaj pregrehe grozovinske,
Za ktero ni ne snažbe, ne odpustka!

Kor. (Bohemund.)

Izustjeno vse je, si slišala celo;
Nar hujši razkrito, on nič ne tají.
Kar djali preroki so, vse je zadelo,
Ubežal osodi nobeden še ni;
Ki tvega se derznoma, sprot modrovati,
On mora jo sam pomagaje dognati.

Izabela.

Kaj za naprej mi mar je, al bogovi
Se skažejo lažnivce al resnične?
Nar strašniši so meni naklonili,
Jim manjka moč, me hujši še zadeti.
Ki bati se ničesar dalej nima,
Se tudi njih togote ne boji.
Umorjen je moj drajši sin nemilo,
Od živiga pa sama ločim se.

On sin mi ni — rodila gada sim,
Na persih teh dojíla baziliska,
Ki boljiga je v smert mi sina pičil.
— Bežive, hčí! Tu nama ni ostati —
Osvetnicam to hišo izročim —
Krivica me je vanjo pripeljala,
Krivica zdaj iz nje me prepodí —
Nevoljno prišla, z grozo v njej živela,
V obupu jo pustim — Vse to zadene
Nedolžno me — Prerokam pa gre slava,
In mojih dvomb oteti so bogovi.

(Odide. Diego je sledi.)

Beatrica. Don Cezar. Kor.

Don Cezar (ustavi Beatrico.)

Postoj mi, sestra! Tak ne hodi proč!
Preklinja nej me mati, nej toživno
V nebesa vpije tota kri nad mano,
Vesolni svet obsodi me! Le ti
Ne kolni mene! Bi prestrašno bilo.

(Beatrica, proč obernjena, kaže merliča.)

Ja nisim li zaročnika umoril,
Le brata sim ubil obema dvema —
Ta mertvi zdaj ni višje tvoj ko moj,
Ni bližje ti od mene ki živim,
In ja sim bolj usmiljenja potreben,
On čist je šel, ja — žalibog! sim kriv.

(Beatrici se solze vlijejo.)

Žaluj po bratu, s tabo plakal bom,
In več ko to — ga maševati hočem!
Le ne žaluj po ljubim! Prednosti,
Ki s tem jo mertvim davaš, ne prenesem.
Posledno to tolažbo daj mi najti
V neskončnim brezdnu naše žalosti,
De mertvi ta ti drajši ni od mene.
Osoda najna, strašno razodeta,
Zravná pravice kot nesreče naše.
Ljubivna trojca, v isti klonč povita,
Poginemo vsi skup, in ravne mére
Pravico solz delimo žalostno.
Ak vidil bi, de tvoja britka tuga
Namenjena ljubimcu je, ne bratu,
Bi žalu se zavid in serd pridružil,
Bi begnula posledna mi tolažba;

In, kot želím, ne mogel bi veselo
Posvetiti v spomin mu zadne žertve;
Izdihnul rad bi rahlo svojo dušo,
Izreci de v pepelniku tèm istim
Zedinila moj prah z njegovim bodeš,

(objemši jo živo z milim glasam)

Kot nič poprej sim žarno tebe ljubil,
Neznana ker si tujka še mi bila,
Ljubivši te čez mere vse človeške
Preklimba trè zató me bratomorstva;
Ljubezen k tebi — krivda vsa je moja.
Zdaj sestra si, — usmiljenje od tebe
Ko sveti dar! ko dolžno plačo terjam.

(pazljivo in britkiga pričakovanja gleda Beatrico, potem se naglo proč oberne.)

Ne! Ne! Teh solz ne morem gledati —
Pogum mi pričo trupla tega zgine,
In dvombe ost mi tesne persi terga.
— Žaluj skrivaj, pomote mi ne jasni!
Ne glej me več! Ja tudi ne pogledam,
Ne tebe več, ne tvoje matere.
Nikdar me ni ljubila. Serce svoje
V britkosti dnes mi skazala je zadnič.
On bil ji je milejši sin, je rekla,
Tak bilo je vse djanje njeno hlimba!
— Ne siti se! Lažniva si kot ona!
Svoj stud razkrij! Čertito lice moje
Ne vidi več! Na vekomaj mi zgini!

(Cezar odide. Ona dvomljivo stojí v prepiru protivnih občutkov, potem se terdniga sklepa oberne in urno proč hití.)

Kor. (Kajetan.)

Blagor mu! Srečen se ceniti mora,
Ki se v tihoti deželnih planjav.
Proč od posvetniga hrupa in bora,
Ziblje detinsko v naročju dobrav!
Groza me stisne v kneževski dvorani,
Kjer iz višave blišeče častí
Zvernejo naglo se sreč velikani,
Kakor pečina v prepad zagromí.
  Pametno, dobro postelje si tudi,
Ki se življenja iz burke viharne,
Rano opomnjen, oteti ne mudi
Tje v samostana ogradice varne;
Ki odpové se hlepenju bodečim,

Verže iz njedra nečimerno slast,
Slave pohotu, vedno kipečim,
Zlomi v pokojnimu sercu oblast.
Njega ne zgrabi v pobožnim početju
Strasti nevredjene divji vihar,
Nikdar ne moti ga v tihim zavetju
Roda človeškiga glodaven mar.
  Le do nekake višine se ziba
Ljuta pregreha, ošabnosti hči,
Kakor višave se kuga ogiba,
Ki le po paru se mestnim valí.
Gore so proste! Sapa napake
V čiste ne dvigne se jasnosti zrake!
Zemlja prekrasna je, lepa povsod,
Kjer ne ognusi Adamov je rod.

(Celi kor povzame.)

Proste so gore, Sapa napake
V čiste ne dvigne se jasnosti zrake;
Krasna gotovo je zemlja povsod,
Ak ne ognusi Adamov je rod.

Don Cezar. Kor.

Don Cezar (bolj umirjen.)

Poslužim se pravice vladne zadnikrat,
De truplo drago to pogrebu izročim,
To je posledna čast, ki mertvim skaže se.
Tedaj opazite, to ojster sklep je moj,
Ker tu ukažem vam, nej pično se zgodí.
V spominu živim bo še to obhajanje,
Kar mnogo časa ni preteklo, kar je bil
Slovesno spremljen vaš k pogrebu stari knez.
Umolknula mertvaška pesem komaj je
V ozidju tem, merlič merliču sledi v grob,
Prižgal de bi na bakli baklo skor,
In idši pridši žalovavcov nemi trop
Na stopnicah bi hišnih srečal se.
Pogreb tedaj slovesni mu omislite
V svetišu tega grada, kjer očetov prah
Počiva, o zapertih vratih, tiho vse,
Kot bilo je takrat, nej se godí sedaj.

Kor. (*Bohemund.*)

Doveršeno vse to, gospod, bo urnih rok,
Ker nerazdjan stojí mertvaški oder še
V spomin prežalostniga obhajila tam,
Dotaknula merliških par se roka ni.

Don Cezar.

Je slabi znak, je pust pomen, de žrelo tmin
V pohištvu živih je do zdaj odperto tam.
Zakaj se ni razdjala spet ta stavba koj,
Dosežen ker je čisto bil namembe cilj!

Kor. (*Bohemund.*)

Težava časov ino žalostni prepir,
Ki vražno koj potem Mesino razdvojí,
Overnula od mertvih naše misli sta,
Tak zmir zaperto to svetiše bilo je.

Don Cezar.

Brez mude k delu zdaj in tak pospešite,
De bo končano vse do bližne polnoči;
Očistjeno pregreh nej gleda hišo to
Prihodno sonce ter nej sije srečnišim.

(drugi kor odide z Don Manvelovim truplam.)

Pervi kor. (*Kajetan.*)

Alj čem poklicati pobožno mništvo lês,
De po cerkovni šegi starodavnih vad
Opravi černo mašo, ter pokojniga
Poblagoslovi k miru s krepkim pesmami?

Don Cezar.

Pobožna pesem njih na grobu najnimu
Nej vedno zanaprej o blesku sveč doní;
Za dnes ni treba tih prečistih opravil,
Prežene sveto reč kervavo kruti vmor.

Kor. (*Kajetan.*)

Po sili mar ne skleni kaj kervaviga,
Obupno sam divjaje proti sebi, knez!
Na svetu nihče ni, de bi te kaznoval,
Pokora zvesta pak umiri božji serd.

Don Cezar.

De kaznoval bi me sodivno, res ga ni,
Doveršiti tedaj pravico moram sam.
Pokora ojstra, vem, prijetna nebu je,
Pa le s kervjo se mor kervavi pokorí.

Kor. (*Kajetan.*)

Valove sil in tug, ki v hišo to deró,
Ti gré ustaviti, ne vleči žal na žal.

Don Cezar.

Preklimbo roda dnes vmerjoč razvezal bom,
Le samovoljna smert razvije vroka klonč.

Kor. (Kajetan.)

Dolžan ostati si vladar deželi tej,
Ker si obropal nas vladarja drugiga.

Don Cezar.

Bogovam smertnim prej svoj dolg poplačal bom,
Za žive nej skerbí previdno drugi bog.

Kor. (Kajetan.)

Kar sonce razsvetlí, povsot je upanje,
Od smerti ne dobíš ničesar, misli to!

Don Cezar.

Dolžnost služabnika molčé premisli sam,
In pusti duhu me, ki strašno mi velí,
Ti serca mojiga ne vidiš grozni stan.
Če v meni plašno ne poštuješ kneza več,
Se boj pregrešnika, ki je v divjost uklet!
Obupniga se boj, nesrečnika spoštuj,
Ki je bogovam clo ko panba posvečen.
— Ki skusi to, kar mene peče v sercu,
Računa več vmerjočimu ne da.

Dona Izabela. Don Cezar. Kor.

(nastopi počasno in gleda dvomljivo Don Cezara. Čez nekaj časa se mu bliža in reče zavedno:)

De nikdar več te gledala ne bom,
Sim se rotila v strašni tugi svoji;
Pa glej, moj sin, raztaja sklep se v zraku
Kateriga storí nesrečna mati,
Divjaje proti glasu serca svôga. —
Primora me pravlica grozna priti
Iz bivališa svojiga do tebe, —
Je res al ne? Al imam trepetati,
De dnes obá zgubiti sina moram?

Kor. (Kajetan.)

Gotoviga vidiš, pogumno hlepí,
Podati se v tmine neskončniga spanja,
Slobodno, in clo samovoljniga djanja.
Poskusi krepost prirojene kerví,
Maternih prošenj veljavne kresila,
Moja beseda prešibka je bila.

Izabela.

Preklimbe vse nazaj uzamem, glej,
Ki v slepim serdu sim obupanja

Izrekla jih čez milo glavo tvojo.
Preklinjati otroka lastniga
Ne more ki v ljubezni žitje da mu.
Ne vsliši Bog pregrešnih teh besed,
Od svitliga obnebja odletijo
Nazaj na zemljo, solz prelitih težke.
— Živi moj sin! Morivca rajši vidim,
Ko de bi po obéh jokala sinih.

Don Cezar.

Ti mati ne pomisliš kaj de terjaš,
Za mene več med živimi ni mesta —
Na videz ak bi ti se res čertiti
Navadila morivca roda svôga,
Ne mogel jaz očitanje bi tiho
Prenašati britkosti večne tvoje.

Izabela.

Žalila te ne bom ne s tiho tugo,
Ne ranila z besedo serca tvôga.
Raztajal bo moj bol se v rahlo milbo,
Nesrečo skupno bova žalovaje
Preplakala in krivdo zakrivala.

Don Cezar.

(za roko primši jo z rahlim glasam.)

Da, mati, da! Zgodilo tak se bode,
Raztajal bo tvoj bol se v rahlo milbo —
Ker ista bo gomila z ubijavcam
Ubitiga pokrivala hladivno,
In isti lok objel bo prah obejeh,
Bo zgubila preklimba moč, o mati!
Ti sinov več razločila ne bodeš,
Očesa tvôga krasniga solzice
Veljale bodo enimu ko drugim.
Mogočna, da! tolažnica je smert,
Togote plamen, serd in čert ugasne,
Prepír nehá, in lepo usmiljenje,
Plakavno lice sestre ljubeznjive,
Se nagne čez pepelnico prijazno.
Zatorej, mati, dalej mi ne brani,
De idši tje preklimbo utolažim.

Izabela.

Svetiš obilno je v keršanskim svetu,
Kjer najde mir molivši tužni romar.
Odloženo mnogtero težko breme
Je bilo že v pohištvu lavretanskim,

In sveti križ ki svet je ves odrešel,
Nebeško moč izdiha błagodarno,
Zdajavna tud molitva je pobožnih;
Zaloge to obilne so zaslužkov.
Na mestu pa, kjer mor je doprinesen,
Se zidati čisteča cerkev da.

Don Cezar.

Potegniti se da iz serca pšica,
Ne zacelí se rana nikdar več.
Ki more nej živí britkosti ure,
Neskončni dolg osnemaje počasno
S pokoro ojstro — meni to ni moč;
Živeti moč mi ni z razdjanim sercam,
Jaz družiti veselo se z veselim,
In proste duše kviško zreti moram.
Ostrupil je življenje mi zavid,
Ko naj obá enako si ljubila,
Kak prednost bi prenašati zamogel,
Ki tvoja mu čez mene da britkost?
Čistivna, glej, oblast je smerti dana,
Premeni v njenim domu neminljivim
Slabost posvetna v blesk se čednosti,
In pege vse mankljiviga človeštva
V likavnimu spominu zginejo.
Ko zvezde tam visoko nad oblaki
Sijaje zdaj nad mano on bo stal,
Zavid ki naj je ločil tu v življenju,
Ko brata še enaka bila sva,
Bi grudil zdaj mi serce brez prevdarka,
Ker je prevzel mi krono večnosti,
In unkraj želj in tekme angelj čist
Spomina blesk nad mano jasno plava.

Izabela.

Sim vaj zató v Mesino poklicala,
De vaj zgubim, de vaj obá pokopljem!
K pomirenju prosila sim vaj serčno,
V napako pak osoda pogubljiva
Oberne mi vse moje upanje.

Don Cezar.

Izidu, majka, ništa ne očitaj,
Spolnuje se obljuba sleherna.
Čez prag sva ta želeča mir stopila,
In mirno bova počivala skup,
Umirjena v mertvaški hiši večno.

Izabela.

Živì, moj sin! Ne pušaj matere
V deželi tujca same brez prijatla,
Sirovimu posmehu izročene,
Kér sinov več ne brani je krepost.

Don Cezar.

Ko ves te svet neserčno zasramuje,
Pribeži ti k pokojnim grobu najnim,
Klicaje v bran božanstvo sinov svojih,
Te čujeva, ker duha sva takrat.
Mornarju kot kazalo na nebesih
Tam dvojci so, tak bova se v tolažbo
Ti bližala, in krepila ti dušo.

Izabela.

Živi, moj sin! Za mater svojo živi!
Zgubiti vse! — Ah, tega ne prenesem.
(ga strastno objame; on se ji rahlo izvije ter ji proč obernjen roko podá.)

Don Cezar.

Ostani z Bogam!

Izabela.

Da, da! Prepričam zdaj se v žalost svojo,
De mati nič o tebi ne zamore!
Al druge ni besede, de bi v serce
Krepkejši ti od moje zadonela?
(stopi k vhodu igrališa.)
Približaj se mi, draga hči! Ker mertvi
Tak silno ga pod zemljo tira brat,
Ne sestra živa, ljubljena, poskusi
S podobami veseliga življenja
Deržati ga v svitlosti sonca dalej.

Beatrica pri vhodu. Izabela. Cezar. Kor.

Don Cezar.

(živo ganjen, zagledavši jo, lice zakrije.)

O, mati! Mati! Kaj si vmislila?

Izabela (naprej peljaje jo.)

Zaman ga je, zastonj prosila mati;
Ga sprosi ti, življenje de izvoli!

Don Cezar.

Zavita mati, tako skušaš me?
Me hočeš tu še v hujši bor zaplesti,
Prisladiti mi dneva blesk še enkrat
Na potu zlim k domovju večnih tmin?
— Živjenja tu stojí vabivni angelj,
Prekrasno cvetje radosti in slave,
Nebrojno sadja rajskiga izvirka,
Pred mene siplje z nježnima rokama;
Odpira se mi nedru v žarku sonca,
Se zdramita mi slast in up življenja
Nenadoma v oterpnenim oserčju.

Izabela.

Al tebe bo, al nikoga uslišal,
Zaroti ga de varh ostane nama.

Beatrica.

Merliču dragim žertva se spodobi,
In žertva bodi mu; dovoli meni,
De ja ta žertva bom! Pred rojstvam že
Namenjena je meni bila smert;
Preklimba roda vidno mene iše,
Nad nebam rop so dnevi ki živim jih.
Prepira serd sim bratama budila,
Tedaj sim kriva ja, — — in meni gré
Vtolažiti osvetnice njegove.

Kor. (Kajetan.)

Nesrečna žena, joka vredna mati!
Vsi silijo otroci tvoji v smert,
Samotno tu te hočejo pustiti
V življenju tem ljubezni praznimu.

Beatrica.

Ti otmi, brate, drago glavo svojo!
Za mater živi, sina je potrebna,
Hčer dnes je komaj našla, lahko bo
Pogrešala kar nikdar ni imela.

Don Cezar.

(globoko v serce ranjen.)

Živiva al umriva midva, mati,
De ona le se ljubimu pridruži.

Beatrica.

Al bratovim zavidaš prahu mertvim?

Don Cezar.

V britkosti on bo tvoji srečno živel,
Ja vekomaj med mertvim mertev bom.

Beatrica.

O, brate moj!

Don Cezar.

(s celim žaram ljubezni.)

Al meni tiste solze?

Beatrica.

Za mater najno živi!

Don Cezar.

(nazaj stopivši spustí roko njeno.)

Za-njo, za-njo?

Beatrica.

(se mu nagne na persi.)

Za mater živi — in tolaži sestro.

Kor. (*Bohemund.*)

Premagala je! Se več ne protivi
Proseče sestre besedi ganljivi.
Zaúpaj, o mati, je dober spomín,
Izvoli življenje, ostane ti sin!

(v hipu tim zadoní mertvaška pesem, zadne vrata se odprejo, v cerkvi se vidi katafalk ali mertvaški oder, na temu truga černo pokrita, krog in krog plameči svečniki.)

Don Cezar.

(proti mertvaškimu odru obernjen.)

Ne! — brate ne! Ne zaderžim ti žertve!
Iz odra glas krepkejši tvoj me tira,
Ko solz oblast v očesu maternim,
Močnejši kot ljubezni prosba sladka. —
Glej! moje je, kar bi življenje zemsko
V nebeški raj premeniti zamoglo;
Pa jaz, moritelj! jaz de srečen bil bi,
In tvoja bi nekrivda sveta v grobu
Nemaščevana spala? — Tega varuj
Pravični vodja naših dni, de taka
Delitva bi na svetu svômu bila. —
— Tud meni so te britke solze tekle,
Občut umirjen je, tak sledim ti.

(se presune z bodalam in zderčí umiraje po sestri na tla. Ta se verže materi na persi.)

Kor. (*Kajetan.*)

(po dolgim molčanju.)

. . . .
Oterpnjen clo razločiti ne vem,
Izid enak — al dičiti ga smem?
Le samo to spoznam in vidim jasno,
Življenje ni nar višji dobro, ne;
Nar hujši pak nesreč — krivica je.

Divica Orleanska.

Tragedija petih djanj s predigro.

(Spisal Miroslav Schiller.)

Človeštva blag izgled zasramovati,
Je vergla te v smetí posmeha slá.
Lepôti zmir smehún pravico krati,
Ne verje ne v svetnika, ne v Bogá;
Razrušiti zaklade sercu kani,
Preganja dim — in sveto véro rani.

Alj, kakor ti, priprostiga iz krila,
Selanka tud pobožna, kakor ti,
Mogočno da ti rôko pevska Vila,
Na svitli tron te v zvezde posadí,
Ovije te z blišečim žarki tečno,
In, serca plod, živela boš na večno!

Černiti scer je vajen svet, kar sije,
Podreti v prah visôko mu je mar;
Pa se ne boj! Še serc veliko bije,
Ki vnete so za svit in čisto stvar.
Zijavni terg življenje v kvantah gubi,
Blagejši duh podobe višji ljubi.

Osobe:

Karol sedmi, kralj francozki.
Kraljica Izabó, njegova mati.
Neža Sorelka, njegova prijatlica.
Filip dobri, vojvoda burgunski.
Graf Dünoa, bastard orleanski.
Lahir, } francosko-kraljevi oficirji.
Düšatel, }
Verhepiškop remski.
Šatiljon, burgunski vitez.
Raúl, lorenski vitez.
Talbot, britanski vojskovod.
Lionel, } britanski vodniki.
Fastolf, }
Montgomerí, valižki vitez.
Svetovavci orleanski.
Klícár britanski.
Tibo d' Ark, bogat kmet francoski.
Marjeta, }
Luíza, } njegove hčere.
Jovana, }
Etjén, }
Klod Marí, } ovčarji, njih snubci.
Remon, }
Bertran, drugi kmet francoski.
Prikazen černiga viteza.
Voglar.
Voglarica.
Voglarčič.

Vojšaki in ljudstvo. Kraljevi kronoslužabniki, epiškopi, mnihi, maršali korarji, dvorani in druge negovoreče osobe.

Predigra.

(Deželski kraj. Spredej na desni kapela s podobo matere božje, na levi hrast visok.)

Pervi nastop.

Tibo d' Ark. Tri hčere njegove. Trije mladi ovčarji, njih snubci.

Tibo d' Ark.

Sosedje dragi! dans Francozi smo,
Slobodni kmetje še, in stare zemlje
Očetam nekdaj lastne gospodarji;
Bog vé, kdo jutro nam zapoveduje.
Zakaj povsod bandera premagljive
Prostíra Angličán; njegovi konji
Razphavajo francozko polje cvetno.
Pariz ga je dobitnika spoznal
In s krono staro Dagobertovo
Ovenčal roda tujiga mladiko.
Po lastnih mora bloditi deržavah
Bežljiv, obropan, naših kraljev sin;
Nasprot stojí v sovražnih trumah njemu
Nar bližnji stric in pervi pêr; njegova
Brezdušna mati clo jih napeljuje.
Vasí goré in mesta krog. Viharno
Požiga, podertíje dim se bliža
Dolínam tim pokojno še živečim.
— Tedaj sosedje, dans ko še zamorem,
Sim hčere preskerbeti v Bogu sklenil;
Potreba šibki ženski varha je
V nadlogah bojnih, in ljubezen zvesta
Pomaga vsako breme dvignuti.

(Pervimu ovčarju :)

Etjén! vi snubite Marjeto mojo;
Sosedno njive skup ležé, enacih
So serca želj — To vterdi dober zakon!

(drugimu :)

Vi tiho ste, o Klod Marí? Sramljivo
Luíza moja v tla očí pobesi?

Kaj bom razderal kar je zvezal Bog,
Kér nimate se z blagam ponositi?
Kdo ima blaga zdaj? Pohištvo, skedenj,
Sta vraga bližnjiga alj ognja rop —
Le zveste persi moža verliga
So bran krepák viharju tacih časov.

Luíza.

Moj oče!

Klod Marí.

Draga moja!

Luíza (Jovano objemši.)

Ljuba sestra!

Tibo d' Ark.

Njiv trideset oranja vsaki dam,
S pristavo hišo, čedo dvor — in kakor
Je mene, tak vas blagodari Bog!

Marjeta (Jovano objemši.)

Očeta razveséli, daj! Nej sklene,
Današnji dan zakone srečne tri!

Tibo d' Ark.

Vse zdaj omislite! Želim de jutro
Poroko z nami cela vas praznuje.

(Ramo v rami odideta obá para.)

Drugi nastop.

Tibo d' Ark. Jovana. Remon.

Tibo d' Ark.

Jovana, tvoje sestri, glej! ste vdane,
Ste srečne, moje starosti veselje;
Nar mlajši ti — si skerb in žalost za me.

Remon.

Kaj moti vas? Zakaj jo kregate?

Tibo d' Ark.

Glej, verli ta mladenč, nar pridniši,
Dolíne naše krog in krog nar jakši,
Ti je namenil serce svoje zvesto,
In snubi te, že teče tretja jesen,
S ponižnim željami, s preserčnim trudam;
Ledéna, ojstra ti se ga ogibaš,
In tako tudi druge vse ovčarje,

Mladenče vse ostrašiš in odženeš.
Ti si v obilnosti cvetečih let,
Zdaj pomlad tvoja je, zdaj upa čas,
Razširjeno života tvôga cvetje;
Alj de bi cvetlica ljubezni mile
Iz njega vdarla ino v persih tvojih
Rodila zlati sad, zastonj le čakam.
Oj, po nikakim to mi ne dopade,
Natore zmoto to pomeni težko!
Mi ne dopade serce, ko ledéno
In ojstro se zaprè ob letih čuta.

Remon.

Ne dalej, oče d' Ark! Po njenim bodi!
Ljubezen moje pametne Jovane
Je žlahtna, rahla cvetlica nebeška,
Le sčasama zorí enaki sad.
Zdaj rada še prebiva na višavah,
Iz slobodne dobrave preseliti
Pod nizko, mračno streho se bojí,
Kjer stiskata človeka skerb in tuga.
Iz dola gledam s tihim jo zavzetjem
Velikokrat, ko na visocih tratah
Telesa žlahtniga v kardelu čede
Stojí visokoravna, in poglede bistre
Pobeša na sirotne kraje zemske;
Tu viditi prikazen višji menim,
In druzih časov stvar jo v sercu cenim.

Tibo d' Ark.

To ravno je moj strah, to žalost moja!
Veselih družb se sesternih ogiba,
Samotnih hribov iše, zapusti
Pred petelinskim petjem postljo svojo,
Ob uri groze, ko zaúpno človek
Človeku se pridruži, splazi se
V okrožje temno polnočí samotne,
Kot siva sova, v zapušene kraje,
Se samši vstopi na razpotje križno,
In nagovarja sapo pustih berdov.
Zakaj si le to voli vedno mesto,
In goni čedo svojo ravno sèm?
Zamišljeno jo vidim cele ure
Sedeti pod druidskim dobam tam,
Kateriga se srečni vsak ogiba.
To je nevaren kraj; hudoben duh
Stanuje ob drevesu tim od nekdaj,
Od krivoverstva starodavnih časov.

Možaki stari te soseske grôzne
Pripovedavajo o njemu zgodbe.
Neznanih glasov čuden hrup in šum
Se sliši sploh iz temnih vej njegovih;
Jez sam enkrat večerne pozne ure
Po potu mim gredé sim tukaj vidil
Sedeti dolgo grozovitno ženo.
Iz gub debelih beliga obleka
Mi je nasprot moléla suho roko,
Ko de bi klicala. Jez urno mimo
Hitel sim Bogu dušo izročivši.

Remon

(na sveto podobo v kapeli kazaje:)

Podobe svete blagodarna bliža,
Nebeški mir okolj prebivajoč
Sèm vodi vašo hčer, ne moč peklenska.

Tibo d' Ark.

Ne, ne! Kar kaže se mi v strašnih sanjah,
V obrazih britkih, brez pomembe ni.
Sedeti v Remi sim jo trikrat vidil
Na zlatnimu prestolu naših kraljev,
Sedmerozvezden diadem blišeč
Na njeni glavi, v rokah njenih žêslo,
Iz kiga tri so bele lilje klile,
In jez oče, sestri nje obedve,
Starosti vsi in knezi, višji škofi,
Ter kralj clo sam, smo se ji vklanjali.
Od kod svitlost mi pride taka v hišo?
Pomemba to je pada strašniga!
Svarivne sanje take pripodobno
Razkrijejo mi prazne želje njene.
Sram njene nižnosti jo je, kér Bog
Ji život je obdal z lepoto mnogo,
Prižgal ji v jasni glavi bister um,
Čez tovaršice vidno jo povikšal,
Zató redí napúh pregrešno v sercu.
Napúh pa bil je angelam poguba,
In za-nj peklenski duh človeka zgrabi.

Remon.

Kdo od pobožne vaše hčere je
Ponižniši? Ne služi ona vedno
Z veseljem rada staršim sestrama?
Nar imenitniše obdarovana
Pa tiho in pohlevno na-se vzame

Nar hujši opravila vboge dekle,
In čudno pod rokama njenim množi
Se vam očitno čéd in njiv bogastvo;
Na vsimu, kar storí, prebiva vidno
Nerazumljiva, preobilna sreča.

Tibo d' Ark.

Nerazumljiva sreča, res je! Grôza
O ti obilnosti mi ude stresa.
Ne več o tim. Molčím. Molčati hočem.
Kaj bom černíl predrago dete lastno?
Jez druziga ne morem ko svariti
In za-njo móliti. Svariti pa
Jo moram: — Dreva tega se ogibaj!
Ne bodi sama, korenín ne kopaj
O polnoči, pijač ne mešaj, in
Ne risaj čerk na skrižnim potu v prah!
Hudobne duhe zbuditi je lahko,
Pod zagrinjalam tanjkim čakajo,
In planejo na klic iz tmine urno.
Ne bodi sama, — Gospodarja clo
Nebés se je v pušavi satan lotil.

Tretji nastop.

Bertran s čelado (jekleno vojaško kapo). **Tibo d' Ark. Remon. Jovana.**

Remon.

Molčíte! Bertran gré — iz mesta pride.
Poglejte kaj prinese!

Bertran.

Vaj je grôza,
Se čudita orodju mojih rok
Neznanimu?

Tibo d' Ark.

In res se čudiva.
Od kod je to? Zakaj prinesete
To hudo znamnje v naše mirno kraje?

(Jovana v prejšnih nastopih tiho in brez deležnosti na strani stoje se približa.)

Bertran.

Sam komaj vem povedati, kak ta
Merčes mi v roke pride. Železníno

Kupaval sim na somnu Vokulerskim;
Velika gnječa bila je; beguni
Iz Orleana ravno prišli bili
Z novícami o vojski malopridnim;
Ostrašeno je ljudstvo skup derhtelo,
In ko si prostor ríjem po tesnobi
Rujava me ciganka naglo vstavi
S čelado to, in ojstro me pogleda
Rekoč: Tovarš! čelade išete,
Vem de je išite: le urno, nate!
Pustím jo dober kup. Tù! primite!
— Ponudite vojšakam jo, ji rečem,
Jez kmet sim prost, mi treba ni čelade. —
Alj ona ne odjenja in pristavi:
De bi čelade treba mu ne bilo,
Ne more nihče rêči. Krov jeklén
Je glavi več kot hiša zidana. —
Po vsih me tak preganja ulicah,
Jez se je branim, ona jo ponuja.
Potem kér lepa, svitla, vredna glave
Kneževske se mi zdi, jo primem zadnjič,
In ko jo tak dvomé po rokah sučem,
Pomembo zgodbe čudne premišljujem,
Mi zgine baba. Kakor trenil bi,
Naprej odrine jo valovje ljudstva,
Čelada pak ostane v rokah mojih.

Jovana

(željno in hitro čelado prime.)

Sèm dajte jo!

Bertran.

Orodje tako! Čimu?
To ni diviški glavi venc in kinč.

Jovana (mu jo vzame.)

Za mene dana, moja je čelada.

Tibo d' Ark.

Kaj nek ji v glavo pride?

Remon.

Dovolite!
Spodobi se ji res ta kinč vojaški,
Kér možko serce bije v persih njenih.
Se spomnite, kak risovolka je
Premagala, zverino strašno, grôzo
Pastirjev vsih, in naših čed žeruha.

Divica oroslanska čisto sama
Se je borila z njim, mu jagne vzela,
Ko davil že ga je v kervavim žrelu.
Čelada ta zna kriti slavne glave,
Od njene vredniši ne more kriti.

Tibo d' Ark (Bertranu:)

Povejte nam nesreče nove vojsk;
Kaj govorili so beguni?

Bertran.

Bog
Deržave vsmili se, pomaga kralju!
Tepêni v dveh velicih bitvah smo.
Francozke zemlje sred stojí sovražnik,
Zgubljena je dežela do Loare.
Zdaj združil celo moč je, vse armade,
In orleansko mesto z njim obsul je.

Tibo d' Ark.

Bog varuj kralja!

Bertran.

Skupej znêsli so
Iz krajev vsih strelaštva neizmerno;
In kakor letne ure temni rôji
Bučel ulnjaka panj osipajo,
In kakor iz višave černa megla
Kobilic padši zemljo krog in krog
Pokrije z neprevidnim mergoljenjem,
Tak je strašán oblak narodov bojnih
Izlil se na poljane orleanske,
In od jezikov tujih čudne zmesi
Hrumi nerazumljivo, krog ležiše.
Zakaj, vojšake svoje siloviti
Burgún, deržavovladni, tudi sèm
Pripeljal je, Anonce, Lutičane,
Iz Luksenburga, Namurčane hrabre,
In srečniga Brabanta prebivavce,
Bogate Genetane — v žametu
In svili bahajoče — ter Pomorce,
Kih mesta snažno rasejo iz morja,
Holendarje umetne čedomolzce.
In Utrečane, Brize clo zahodne
Ki v sever gledajo. — Vsi ti, sledeči
Burgúnu ojstrovladajočimu
So združeni v razbitje Orleana.

Tibo d' Ark.

O žalostna nesreča svada ta,
Ki meč francozki drega v drob francozki!

Bertran.

Kraljica stara tudi, Izabó,
Prevzetna parska kneginja v jeklinim
Jezdari oblačilu po ležišu,
Z besedami strupenim' jezo zbada
In serd narodov proti sinu svojim,
Ki ga nosila je pod lastnim sercam.

Tibo d' Ark.

Prekleta bodi! Kakor Jesabelo
Prevzetno nekdaj Bog pogubi jo!

Bertran.

Prestrašni Salsburi, serditi ris,
Divjaški stenolom, osedbo víža,
Z njim brat leóna hrabri Lionel,
In Talbot grozni, ki z morivnim mečem
Kardela v bitvah kupama kosí.
Poguma loterskiga zarotili
So se, oskruniti divice naše,
Kar nosi meč pa z mečem pokončati.
Sozidali so straže štir visoke
Čez mesto, v zrak moleče; Salsburí
Na njih s pogledam morželečim pazi,
In šteje urne potnike po cestah;
Sto liber težkih krogel neštevilno
So vergli v mesto že; razrušene
Ležijo cerkve, noterdamski turn
Kraljevi slavno svojo glavo vklanja.
Podkôpe s praham strelnim so nasuli,
Trepeče mesto na oboku brezdna
Peklenskiga stojí, de zdaj in zdaj
Se gromopočno vnelo bo si svesto.
(Jovana željno poslušaje si dene čelado na glavo.)

Tibo d' Ark.

Kje pa vojaki hrabri bili so,
Sentrélj, Lahír, in Francje skit krepák,
Bastár junakoserčni, de sovražnik
Tak dalječ je prisilil brez ovérka?
Kje kralj je sam, mu mar ni zgube take,
Deržavnih muk, njegovih mest posípa?

Bertran.

V Šinonu zdaj stanuje z dvoram svojim;
Vojšakov manjka, stati v bran ni moč.
Kaj vodjev serce, hrabrih dlan pomaga,
Ko bleda grôza trume vse mertudi?
Strah neki, kakor od Bogá poslán,
Je clo nar serčniših pogum omamil.
Zastonj se klic kneževski oznanuje.
Kot ovce plašno skup se stiskajo,
Kjer zahrumi tulenje volčje votlo.
Tak pozabivši stare svoje slave
Beží Francoz v ozidje varnih gradov.
En vitez samo, slišim govoriti,
Je združil nekaj maliga vojšakov,
Šestnajst bander, in kralju z njim se bliža.

Jovana (naglo:)

Kak se imenuje vitez?

Bertran.

Rodrikur.
Pa težko vhitel bo sovražniku,
Ki z dvema vojskama ga nasleduje.

Jovana.

Kje je sedaj? Povejte mi, če veste.

Bertran.

Od Vokulera komaj dan hodá.

Tibo d' Ark.

Kaj tebi mar, deklína? Po rečéh
Ti greš, ki ne spodobijo se tebi!

Bertran.

Zatorej kér sovražnik premočán je,
In kralj braniti več nas ne zamore,
Jedinoglasno v Vokuleru so
Sklenili vdati se Burgunu. Jarma
Tak tujiga ne nosimo — ostanši
V zarodu svojih kraljev — morde tudi
Pod staro krono pridemo nazaj,
Če spet se vmirita Burgun in Francja.

Jovana (navdušena.)

S pogodbo proč, z udatbo proč nesramno!
Rešitel bliža, spravlja se na boj.
Pod Orleanam vragu sreča zgine,

Dognana mera, zrel za žetvo je.
Divica prišla z ojstrim serpam bode,
Ošabnosti bo setvo pokosila,
Bo stergala njegovo čast iz neba,
Ki je visoko zvezdam jo pridružil.
Ne bojte se! Ne begati! Kér, preden
Rež rumenela, luna polna bode,
Ni konja več britanskiga, de pil bi
Iz bistrih vod Loare ponosite.

Bertran.

Ah, čudeži se ne godijo več!

Jovana.

Se še godijo. — Bela golobica
Letéla bode, z orloserdam zgrabla
Te jastrobe Francozko tergajoče,
Razdjala v nič prevzetniga Burguna,
Deržave izdajavca, Talbota,
Storočniga nebes naskakovavca,
Zasramovavca vere Salsburíja,
In te otokarje nesramne vse
Ko čedo jagnet bo pred sabo gnala.
Gospod jo vižal bode, bojev Bog.
On svojo stvar trepečo je izvolil,
Bo razodel se po divici šibki,
Kér on je Bog, on sam je vse premožen!

Tibo d' Ark.

Duh kaki nek obsedel je deklíno!

Remon.

Čelada vnema ji pogum junaški.
Poglejte! Bliskajo se ji očí,
Kot dvojni plam se lici svetite!

Jovana.

De slavna ta deržava padla bi?
Nar krasniši, kar večno sonce jih
Obsije, raj dežel, katero Bog
Kot jedro lastniga očesa ljubi,
De ta nosila bi verige tujca?
— Tù spodletela je paganam sila,
Tù pervi križ je stal, svetiše pervo,
Tù prah počiva svet'ga Ludovika,
Od les otet je bil Jeruzalem!

Bertran (osupnjen.)

Jo slišite? Od kod ji pride tako

Visoko razodetje? — Oče d' Ark!
Bog čudovitno res vam dal je hčer!

Jovana.

De mi bi ne imeli kraljev svojih,
Ne prirojenih gospodarjev lastnih?
De kralj bi nevmerjoč na svetu zginil,
Ki sveti plug in pašnik ohranuje,
Pustote preobrača v njive plodne,
Ki sužniga oprosti, mesta stavi
Prijazno krog prestola svojiga,
Ki slabimu pomaga, hudim žuga,
Ki sam nar veči ne pozná zavida,
Ki človek je in angelj milosti
Na zemlji ti sovražni. Kraljev sedež,
Zlatovja bleskajoč, je zapušenim
Zavetje varno, moč in milost se
Na njemu družite, zločín se trese,
Pravičen bliža se zaupno ino
V njegovi senci z levam se igrá.
Sin tuje zemlje, kralj vunanji, ki mu
Prededov svete ne počivajo
Kostí v deželi, alj jo ljubil bo?
Ki živil mlad z mladenči našim ni,
In nam ne zna po naše govoriti,
Alj more oče svojim sinam biti?

Tibo d' Ark.

Bog vari kralja in francozko zemljo!
Mi mirni kmetje smo, ne znamo z mečem
Pečati se, ne konja bojniga
Krotiti. Čakajmo vbogaje tiho
Nam koga dala zmaga bo za kralja.
Sej sreča bojna je osoda božja,
Naš gospodar, ki krono dene si
Na glavo v Remi Dagobertovo.

Zdaj k delu! Vsak premisli kar ga tiče!
Nej se prepirajo visoke glave
Za zemlje last, za krone in deržave;
Razrušenje občinsko nas ne straši,
Stojé nam krepko pôd in gojzdi naši.
Nej ognja žar popali nam stališe,
Sovražni konj nej žito poteptá,
Prihodna pomlad novo cvetje dá,
In dvignejo se urno nove hiše.

(Vsi odidejo razun Jovane.)

Ćeterti nastop.

Jovana (sama.)

Obvari Bog vas, hribje ljubeznivi!
Dolín cveteč, prijazno tihi raj!
Vi pašniki, vi logi, Bog vas živi!
Slovó Jovana vzame vekomaj.
Jovana gré, — ozír še jeden zadnji,
Zelene trate vam! Bog živi vas!
In tebe drevje, vas, studenci hladni,
In tebe jek, dolíne sladki glas,
Ki zvesto se z napevam pesmi snide;
Jovana gré, in nikdar več ne pride!

Zapústim vas na vedno večne čase,
O mesta moje tihe radostí!
Razkrópite po berdih jagneta se,
Pastirja zdaj in varha več vam ni!
Že desna moja drugo čedo pase,
Kjer na kervavim polju boj gromí;
Od zgorej dano mi je to povelje,
Ne tirajo me prazne svetne želje.

Ki Mojzu na Horebovi višavi,
V gorečim germu prikazavši se,
Stopíti jak pred Faraona pravi;
Ki Davida nekdaj pastirja še,
Zmagljivo nad sovražnika postavi;
Ki milost zmir pastirju skazal je,
Mi reče tak iz drevniga veršiča:
„Ti moje boš na zemlji slave priča!“

„Boš ude si z oklepi okovala,
Pokrila z jeklam rahlo nédro si,
Ljubezni možki nikdar serca vdala
Pregrešnih želj posvetne sladnosti,
Nevesta nikdar pred oltarjem stala,
Na persih se ti dete ne redí,
Obdati pak ti hočem svitlo glavo
Nad ženskami v visoko bojno slavo.“

„Kér, kadar bo junake grôza zvila,
Se nagnil dan poslední Francije,
Mogočno boš moj oriplam nosila,
Kot urna žnica zrelo stern podrè,
Ošabniga zmagavca v prah pobila,

Mu stergala iz rok dobičke vse;
Z navdušenjem francozki rod navdala,
In kronala v oteti Remi kralja.“

Nebesa so mi znamnje obljubile,
V spomin gotov čelada dojde mi;
Neznana moč iz nje mi teče v žile,
Pogum kerubski v sercu mi budí;
Nevidne me v prepir ženejo sile,
Viharno proč me bitve slà derví;
Vojaški klic zadeva sluhe moje,
Se spenja konj, in bojna tromba poje!

(Urno odide.)

Pervo djanje.

Dvor kralja Karola v Šinonu.

Pervi nastop.

Dünoa. Düšatel.

Dünoa.

Ne, dalej tega ne prenesem! Kralju
Se odpovem, ki sebe samiga
Neslavno zapusti. Goreče solze
Bi točil, skli me v persih serce hrabro,
De roparji kraljevo Francijo
Delé med sabo z mečem; žlahtne mesta,
Od nekdaj živo vrašene vladarstvu,
Rujave ključe tujcu dajo v pest;
Mi pa pod pazho roke tù neskerbno
Otetbe drage blagi čas morimo.
— Zvem, de v nevarnosti je Orlean,
Iz Normandíje daljne prihitím,
V orožju clo do brade, mislim kralja
Pred vojsko najti, ino kje ga najdem?
Med pevci ino drugimi sleparji,
Prekanjene uganovaje vonke,
Gostí dajé Sorelki imenitne,
Ko de bi se živelo v miru terdim.
— Verhvojvoda je šel, ne more dalej
Gnusobe zreti. — Jez enako grem,
In prepustim osodi ga protivni.

Düšatel.

Kralj bliža se!

Drugi nastop.

Kralj Karol. Prejšni.

Karol.

Verhvojvoda mi pošle meč nazaj,
Se službe odpove. — V imenu Božjim!
Znebili tako smo se godernjavca,
Ki nas je vedno hotel strahovati.

Dünoa.

Ob takim času kaj veljá junak,
Jez bi v nemar ne djal ga lahkodušno.

Karol.

To rečeš, kér mi odgovarjaš rad.
Dokler pri nas je bil, ga nisi ljubil.

Dünoa.

Prevzetno siten termoglavec bil je,
Ni znal končati nikdar —zdaj pa zna.
O pravim času vogne se zmešnjave,
Ko upanja koristi ni ne slave.

Karol.

Ti si, prijatel, dobre volje dans;
Kaliti ti je nečem. — Düšatel!
Od kralja stariga Reneta* so
Poslanci prišli, slave vredni pevci.
Pogôsti jih kraljevo; vsakiga
Z verigo zlato obdaruj prijazno —
(Bastardu)
Zakaj se smeješ?

---

* **René dobri**, knez Provanski iz Anžuske rodovine. Oče in brat sta mu napolitanska kralja bila. On sam je po bratovi smerti do te krone pravico imel, tode je doseči ni zamogel. Trudil se je staroprovansko pesništvo in sodiša ljubezni — Cour d' amour — vnovič osnovati; k temu namenu je izvolil kneza ljubezni — Prince d' amour — za nar višjiga sodnika čez opravila ljubezni in snubstva. V takim romantiškim duhu je tudi sam s kneginjo, svojo ženo, šel čede past.

Dünoa.

Kér iz praznih ust
Verige zlate šiplješ.

Düšatel.

Sir! Zlatá
Drobtince ni v zakladih tvojih več.

Karol.

Preskerbi ga. Prestola žlahtni pevci
Zapustiti ne smejo nečešeni.
Neplodno krono nam oživi petje,
In z vencam jo preplête radosti,
Na suho žêzlo dihne krasno cvetje,
Vladar je pevc, on serca kralj sloví,
Visoko nad prostoram njega svet je,
Iz lahkih želj osnuje trone si,
Tedaj je s kraljem pevc enake slave,
Obema stan človeštva so višave.

Düšatel.

Moj kralj in moj gospod! Govoril nisim,
Dokler pomoč je bila in sovét,
Zdaj ustnice mi huda sila odpre.
Ničesar nimaš darovati več,
Prežíviti se jutro s čim ti nimaš!
Bogastva je pritók obilni zginul,
Globok odstop grozí zakladam tvojim.
Neplačani vojšaki godernjajo,
In žugajo z odídam. — Komaj bom,
Po siromaško le, ne po kneževsko,
Previdil še kraljevo tvojo hišo.

Karol.

V zastavo daj pravice colne, vzemi
Naposodo denarja pri lombardih.

Düšatel.

Pravice colne in dohodki krone
V zastavi so za cele leta tri.

Dünoa.

O tim pa gré zastava in deržava.

Karol.

Dovelj imamo še dežel bogatih.

Dünoa.

Dokler je Bogu in Britancu všeč!

Nej pade Orlean, potem boš ovce
Z Renetam, kraljem svojim, pasel.

Karol.

O kralju tim ti vedno jezik brusiš,
In vonder je ta brezdeželni knez
Me ravno dans obdaroval kraljevo.

Dünoa.

Le s krono ne napolitansko svojo,
Za Boga ne! Ta, slišim govoriti,
Je zmir na prodaj, kar ovčice pase.

Karol.

To šale so, vesele igre, god,
Ki ga obhaja sercu svojimu,
De si v sirovim bitju tim barbarskim
Napravi svet nedolžen, čist in jasen.
Namemba djanja takiga veljá. —
Ponoviti nam hoče čas nekdanji,
Ko vladala ljubezen je, ljubezen
Junaške serca dvigala visoko,
In žlahtne žene v sodnicah so bile,
Ravnaje rahlo, vse kar serce tiče.
V tim času se mudí prijazni sivček,
In kakor še živí v pravlicah starih,
Tak preseliti ga — nebeško mesto
V oblacih zlatih — nam na zemljo hoče.
Ljubezni dvor je osnoval, kjer bodo
Se shajali junaški vitezi,
Slovele snažne žene v diki večni,
In čista se vernila bo ljubezen;
Ljubezni kneza pak izvoli mene.

Dünoa.

Nu, tako clo prevergel nisim se,
De bi oblast ljubezni zaničaval.
Po njej se imenujem, sin sim ji,
V deržavi njeni moje je bogastvo.
Knez orleanski oče so mi bili,
Premagali so vsako žensko serce,
Pa tudi sterli grad sovražni vsak.
Če hočeš biti vreden knez ljubezni,
Naj verliši junak ti biti imaš.
Ljubezen, tako v starih knjigah berem,
Se je z junaškim djanjem družila,
Junaki, ne ovčarji, so sedeli
Pri mizokrogu, pesme govorijo.

Ki braniti ne zna lepôte hrabro,
Darú ni vreden njeniga. — Tù je
Boriše! Bíj za krono svojo se!
Z junaškim mečem brani svojo last,
Nedolžnih žen pravico in slobodo,
In ko iz rek sovražne boš kerví
Otel si verlo prirojeno krono,
Takrat bo prav, in tebi čast kneževska,
Oviti sènci z vencam si ljubezni.

Karol

(dvoranu perstopivšimu:)

Kaj je?

Dvoran.

Poslanci orleanski prosijo.

Karol.

Pripêlji jih!

(Dvoran odide.)

Pomoč prosili bodo;
Sam brez močí, kje najti jo za druge!

Tretji nastop.

Prejšni. Trije svetovavci orleanski.

Karol.

Bog živi vas, o zvesti Orleanci!
Kak dobrimu godí se mestu mojim?
Se brani še s pogumam ponavadnim
Sovražniku, ki ljuto ga obseda?

Svetovavec.

Nadloga je velika. Sir! Od ure
Do ure strah naraša in poguba.
Zunanje je ozidje vse razbito,
V napadu vsakim pridobí sovražnik
Prostora, brez obrambe so gradiša,
Vojaštvo, zmir borivši se, izpada,
Le malokdo poverne se nazaj,
In glada strah se tudi oznanuje.
Tedaj je poglavar, grôf Rošpijerski,
V prestrašni sili tej, sovražniku
Po stari šegi v spravo se zavezal,
Udati z mestam se dvanajsti dan,

Če prej ne dojde na boriše moč
Dovoljna, de bi Orlean otela.

(Dünoa se strese od hude jeze.)

Karol.

Odlog je kratek.

Svetovavec.

Zdaj pod stražo smo
Sovražno tukaj; prosimo te milo,
De svojiga usmiliš mesta se,
V odlogu takim pošleš mu pomoč,
Ko ne — se bo udalo dan dvanajsti.

Dünoa.

V nesramno tako spravo mogel je
Dovóliti Sentrelj!

Svetovavec.

Ne on, gospod!
Dokler je hrabri živel, od pogodbe
In mira ni se govoriti smelo.

Dünoa.

Tak mertev je?

Svetovavec.

Na našimu ozidju
Dolžnosti službe padel je junak.

Karol.

Sentrelj je mertev! Vojske moje
Je polovica padla v možu tim!

(Vitez pride, govorí nekaj tiho z Bastardam, ta se vstraši.)

Dünoa.

Še tega manjka!

Karol.

Kaj je zopet, kaj?

Dünoa.

Grôf Dugla pošle. Kaledonske trume
Se puntajo in žugajo z odídam,
Če ne dobijo, in še dans, plačila.

Karol.

Nu, Düšatel!

Düšatel (rame stisne.)
Sovét je drag!

Karol.

Obljubi,
Zastavi kar imaš, deržave pol —

Düšatel.

Zastojn! ne gré! Obljub deržali nismo.

Karol.

Nar bolji trume cele vojske so,
Ne smejo zdaj, ne zdaj me zapustiti!

Svetovavec.

(Na kolenu.)

Pomagaj, kralj! Nadlog se naših spomni!

Karol.

(Obupno.)

Kaj morem zemlji trume izceptati?
Alj žitnica je moje rôke dlan?
Delíte me! Iztergajte mi serce
In kujte dnar iz njega! Kri za vas
Imám, vojšakov nimam, srebra nimam!

Ćeterti nastop.

Neža Sorelka z malo skrinjico v rôci. Prejšnji.

Karol.

(Z razpetima rokama Sorelki nasprot:)

O Neža moja! Drago mi življenje!
Obúpa me oteti prišla si!
Še tebe imam, tebi se približam,
Ti moja si — nič ni zgubljeniga.

Sorelka.

Moj dragi kralj!

(se plašno in vedaželjno ozira.)

Dünoa, je res? Alj res
Je Düšatel?

Düšatel.

Je res!

Sorelka.

Je taka sila?
Denarja manjka? Trume čêjo iti?

Düšatel.

Je tako — Bog pomagaj!

Sorelka.

(mu skrinjco vsili.)

Tù biserje,
Zlatnina — Moje srebro raztopite,
Zastavite, prodajte moje grade —
Na provencalsko moje premoženje
Denarja najdi, trume zadovoli!
Le urno, urno! Časa ne gubiti!

(ga proč sili.)

Karol.

Nu, Dünoa! Düšatel! Sim še ubožen,
Kér krona vsih visocih žen je moja?
Po žlahtnim rodu je enaka meni,
Čistejši ni kraljeva kri Valoaška,
Prestolu nar svitlejšimu na svetu
Bi bila čast — alj ona ga zaverže,
Prijatlica mi samo biti hoče.
Mi kdaj dovoli višji cene dar
Od kake zgodne cvetlice pozimi,
Alj sadja kakiga podobe redke?
Od mene nič ne vzame, vse mi da!
Zaúpa vse bogastvo, vse imetje,
Velikodušno tamni sreči moji.

Dünoa.

De! Abota je kakor ti, zares!
Kar ima, vse v gorečo hišo verže,
Zajema v danaídni sod brez dna.
Otela te ne bo, le sama sebe
Bo s tabo pogubila —

Sorelka.

Ne verjemi!
Desetkrat on življenje za-te tvega,
In se jezí, de jez ponudim blaga,
Alj nisim ti veselo darovala,
Kar bolji je od biserja in zlata,
In blago zdaj bi hranila za sebe?
Daj! Proč verziva nepotrebni lišp
Življenja tega! Nej ti žlahten bom

Odrêčenja izgled in poterpljenja!
Premeni dvorstvo svoje v bojne trume,
Zlató v železo, vse karkolj je tvoje,
Za krono verzi brez premislika.
Nadloge in nevarnosti delíva,
Na bojne konje vsediva se derzno
Prepustiva žarečim žarkam sončnim
Telesi rahle, za blazino kamen
Izvoliva, oblake za odejo.
Vojšak sirovi bo nadloge lastne
Veselo terpel, ko bo vidil kralja
V pomanjkanju kot zadne siromake.

Karol

(smebljaje se.)

Zdaj spolni se prerokovanja stara
Beseda, ktero mi v Klermontu nekdaj
Izrekla nuna je nadušena.
Premagati sovražnike bo dala —
Tak rekla je — mi imenitna ženska,
Otevši mi prededov mojih krono.
Iskal sim je v sovražnimu ležišu,
Serd materni vtolažiti sim mislil.
Tù je junakinja, ta v Remo me popelje,
Nje serce bo premagati mi dalo.

Sorelka.

To storil bo prijatlov tvojih meč.

Karol.

V sovražnikov razpor zaúpam tudi —
Kér za gotovo zvedil sim, de med
Ošabnim tim britanskim lordi, in
Med stricam mojim, vojvodam burgunskim,
Ne teče gladko kakor prej. — Zatorej
Sim s poročili mu poslal Lahira,
Če bo mogoče, pêra jezniga
Dolžnosti in zvestobi pridobiti. —
Lahír bi vtegnil kmalo se verniti.

Düšatel

(pri oknu.)

Zdaj ravno dirja vitez na dvoriše.

Karol.

Bog sprimi te poslanc! Alj zmaga bo,
Alj bo bežanje, zvedli bomo zdajci.

Peti nastop.

Lahir. Prejšnji.

Karol

(mu gré nasproti.)

Mi upanje, alj mi obúp doneseš,
Lahir! Povej na kratko, kaj me čaka?

Lahir.

Zanašaj se na meč, na drugo ne!

Karol.

Se ne vtolaži vojvoda serdit?
Govôri! Kak prejel je poročenje?

Lahir.

Prej ko posluša te, in predi vsim
Postavi ta neógibljiv pogoj,
De izročiš mu Düšatela, ki
Morivca ga očetoviga kliče.

Karol.

In če nesramen ta pogoj zaveržem?

Lahir.

Razderta pred začetkam je zaveza.

Karol.

Alj si potém na Monteroški most
Povabil ga, kjer oče mu je padel,
De bíjeva na smert se in življenje?

Lahir.

Pred nóge vergel sim mu rokovico
Rekoč: de hočeš se ponižati,
Po vitežko za krono z njim se biti.
Na to pristavi, de mu treba ni
Boriti se za nekaj kar že ima.
Če pa te tako silno bitve mika,
Ga boš na polju orleanskim našel,
Na kteriga je jutrodan namenjen;
S tim pleča mi oberne hrohotaje.

Karol.

Se v parlamentu mojimu pravice
Beseda ni za mene dvignula?

Lahir.

Je vmolknula v prepiru puntarskim;
Obsojen si po sklepu parlamenta
Zgubiti krono ti in pleme tvoje.

Dünoa.

Nesramni puh oprostenih meščanov!

Karol.

Pri materi si moji kaj poskusil?

Lahir.

Pri materi —

Karol.

De, kaj so mati rekli?

Lahir

(nekoliko pomisli.)

Bil ravno god je kraljovenčanja,
Ko v Sendení sim prišel. Parizani
So bili kot za praznik lišpani,
Na vsaki cesti, kjer britanski kralj
Je peljal se, so častni loki stali,
Potresen pot je s cvetlicami bil,
Vriskaje je, ko de bi bile trume
Francozke sveta pol premagale,
Okolj kočije skakala derhal.

Sorelka.

So vriskali — se veselijo, de
So serce sterli kralja miliga.

Lahir.

Fantiča mladiga, Harí-Lankastra,
Sim vidil na kraljevimu prestolu
Sedeti Ludovika svetiga;
Ošabna ujca, Betford ino Gloster,
O njemu, in pred tronam na kolenih
Je prisegaval Filip vojvoda,
Tvoj stric, za sebe in dežele svoje.

Karol.

O, nepošteni pêr! Nevredni stric!

Lahir.

Fantiča prime strah in se spotakne,
Ko po visocih stopnjah gré na tron.

„Pomemba slaba!“ Množica šeptá
In strašen smeh se dvigne krog in krog.
Kraljica stara, tvoja mati, zdaj
Pristopi — Jeza vzame mi besedo! —

Karol.

Tedaj!

Lahir.

Ga dvigne z lastnima rokama,
In posadi ga na prestol francozki.

Karol.

O mati, mati!

Lahir.

Divji clo Burgunci,
Moritve vajen trop, so ostermeli
O djanju tim sramote ino studa.
To vidši ona k ljudstvu se oberne
In glasno reče: Meni gré,
Francozje, de trohljivim steblu vcepim
Mladiko čisto; tak popačenca
In noriga očeta vas obvarjem.

(Kralj pokrije obraz, Sorelka urno k njemu stopi in ga objame, vsi pričijoči dajo stud in grozo na znanje.)

Dünoa.

Volkinja! Serda vpaljena Megêra!

Karol

(po kratkim oddihu svetovavcam:)

Vi čuli ste, kaj tuki se godí.
Brez mude se vernite v Orlean,
In oznanite mestu mojim vernim:
Odvežem ga priseg, slobodno je,
Na tanjko naj korist prevdari svojo,
Burgunu v milost nej se izročí,
Usmiljen bo, on Dobriga se kliče.

Dünoa.

Sir! Orlean zapustiti bi hotel!

Svetovavec

(poklekne.)

Gospod kraljevi! Ne zaverzi nas!
Ne suni mesta svojiga v nemilo
Oblast in slast britanskiga bahanja.

Prežlahtni je v francoski kroni kamen.
Nobeno kraljam svôm, prededam tvojim
Čistejši ni zvestobe ohranilo.

Dünoa.

Kaj smo tepêni? Se spodobi beg,
Prej ko se bijemo za mesto svoje?
Z besedo eno ti nemarno veržeš
Nar bolji grad iz serca Francije,
Prej ko kerví je kaplica prelita?

Karol.

Kerví dovolj prelite je zastonj!
Nasprot je meni težka roka Božja,
Premagane so v bitvah moje trume,
Zaverže me moj parlament, z veseljem
Protivnika pozdravi glavno mesto,
Nar bližniši me žlahtniki izdajo,
Me zapusté. — Na persih svojih mati
Redijo lastna moja plod sovražni.
— Unkraj Loare iti hočemo,
Se vmaknemo nebeški roki silni,
Katera vidno je z britanskim mečem.

Sorelka.

Bog varuj tega, da bi samobsebi
Obúpaje zapustili deržavo!
To ni beseda hrabre tvoje duše,
Nevredno djanje materno je sterlo
Junaško serce kralja mojiga.
Po možko dvignul, našel spet se bodeš,
Premagal hrabro boš osodo, ktera
Serdito zdaj te stiska.

Karol.

(v žalostne spomine zamišljen.)

Kaj ni res?
Osoda strašno tàmna je v plemenu
Kraljevimu Valoaške hiše; Bog
Jo je zavergel, materne pregrehe
So divje Furje pripeljale noter.
Norost očeta dvajset let je terla,
Tri starši brate nagla smert pred mano
Je pokosila; — sklep nebeški je,
De hiša Karla šestiga pogine.

Sorelka.

Omlajena po tebi dvigne se!

Le sam zaúpaj si. — Previdnost Božja
Te ni, nar mlajšiga iz bratov tvojih,
Ohranila zastonj, in dala ti
Neúpan tron prededov tvojih slavnih.
Nebesa v krotkim sercu tvojim so
Pripravile zdravilo ranam, ktere
Deržavi serd protivnih je zasekal.
Ti puntanja boš plamena pogasil,
To v sercu čutim, mir boš prigotovil,
Francozke slave novi stvarnik boš.

Karol.

Ne jez! Viharno divja doba hoče
Imeti vodja gromovladniga.
Osrečil res pokojni ljud bi bil,
Puntarskiga ne morem ukrotiti,
Jez ne zamorem z mečem serc odpreti,
Ki v serdu se zapró ljubezni moji.

Sorelka.

Oslepljen ljud je, zmota mami ga,
Pa vertoglavje to minulo bode.
Ni dalječ dan, ko se zbudila bo
Do kralja prirojeniga ljubezen,
Globoko vrašena francozkim sercu;
Zavist in stari čert se vnela bosta,
Ki ločita obá naroda vedno,
Britanca vjela lastne sreče past,
Tedaj prenaglo se ne vmakni boju,
Junaško bíj za vsako ped se zemlje,
Kot lastne persi brani Orlean.
Daj rajši vse brodove potopiti,
Berví podreti, moste razkopati,
Ki peljejo te čez predel deržave,
Čez tàmni tok Loare pomenljive.

Karol.

Kar sim zamogel, storil sim. Ponudil
Sim se v dvabor po vitežko za krono,
Zaveržen je! Dovoljen bil mi ni!
Zastonj preliva se francozka kri,
Gradiša moje padajo v posíp.
Alj hočem kakor tista divja žena
Razdeliti otroka dati z mečem?
Ne! Odpovém se ga, de živel bode.

Dünoa.

Kaj? Sir! Je to kraljevo govorenje?

Se verže tako krona proč? Nar slabši
Naroda tvôga da in krí in blago
Za čert, za mnenje, za ljubezen svojo,
Rasprè se vse, ko znamenje kervavo
Se puntanja zabliska pred očmí.
Rataj drevó pustí, kolovrat žena,
Z orožjem se previdi star in mlad,
Meščan zapali mesto svoje, kmet
Z rokama lastnima cveteče setve,
De ti nakloni škodo alj korist,
In voljo serca svojiga dopolni.
Ne prizanese sam, in prizanašbe
Ne upa, ko ga kliče čast, ko bije
Se za bogove, alj malike svoje.
Na stran tedaj usmiljenje to babje,
Ki persim se kraljevim ne spodobi!
Daj teči vojsko kakor je začela,
Ti nisi je nespametno zažgal.
Za kralja ljud se mora v smert podati,
To je osoda, zakon tak na svetu,
Francoz ne vé, in neče druziga.
Nevreden narod je, ki z radostjo
Ne dá za čast in slavo vse kar ima.

Karol

(svetovavcam :)

Ne čakati mi sklepa druziga —
Jez ne zamorem; Bog tedaj vas brani!

Dünoa.

Na vekomaj oberni bojna sreča
Ti herbet, kakor ti deržavi svoji,
Kot sam si se, tak zapustim te jez.
Ne skupna moč britanska in burgunska,
Neserčnost pahne lastna te iz trona.
Rojeni vitezi so Francje kralji,
Ti pa plašún si rojen brez poguma.

(Svetovavcam:)

V nemar pustí vas kralj. Jez pa podam
Se v Orlean, v očetovo domovje,
V njegovimu posipu pasti hočem.

(Hoče iti, Sorelka ga vstavi.)

Sorelka

(kralju:)

Ne pusti v serdu ga od sebe! Ojstre
Besede ima, serce zvesto je

Ko goli zlat; on živo ljubi te,
Za tebe kri prelil je tolikrat.
Daj, Dünoa! Recite de je naglost
Pravične jeze gnala vas predalječ.
Ti pa za zanesi zvestimu prijatlu
Besede britke! Urno sklenem spet
Nej serci vajne, preden nagla jeza
V pogubo vsih se vpali nevgasljivo.

(Dünoa gleda kralja odgovora čakaje.)

Karol

(Düšatelu:)

Mi gremo čez Loaro. Daj orodje
Na ladje znesti, vse in ročno!

Dünoa

(naglo Sorelki:)

Z Bogam!

(Se urno oberne in gré, za njim svetovavci.)

Sorelka

(obúpno roke vije.)

Če on odíde, clo smo zapušeni!
Za njim, Lahir! utolažite ga.

(Lahir odide.)

Šesti nastop.

Kralj. Sorelka. Düšatel.

Karol.

Tak je tedaj edíno dobro krona?
Je tako grenko se od nje ločiti?
O, jez poznam, kar težji se prenese.
Se vklanjati zapovedljivim dušam,
Ob milosti žíveti terdovratnih
Vazalov in prevzetnih samoglavcov.
To je britkost za žlahtno serce, to —
Britkejši od omage pod namembo.

(Düšatelu čakajočimu:)

Kar sim ukazal, stori!

Düšatel

(pade na kolena.)

O moj kralj!

Karol.

Je sklenjeno. Zdaj ne govori dalej.

Dűšatel.

Umíri se z burgunskim vojvodam,
Otetbe scer za tebe več ne upam.

Karol.

Ti mir svetuješ, ino tvoja kri,
Življenje tvoje je njegova cena.

Dűšatel.

Glej glavo mojo! Tvegal sim jo v bitvah
Velikokrat za tebe; zdaj za tebe
Z veseljem jo na panj kervavi denem.
Dovolji vojvodu! Prepusti me
Njegovim serdu celimu; nej moja
Tekoča kri pogasi vražtvo staro.

Karol

(ga nekaj časa molčé in globoko ganjen gleda.)

Tedaj je res! Tak slabo je o meni,
De mi prijatli v serce gledajoči
Sramote pot k otetbi kažejo?
De! Zdaj previdim, kako sim ponižan,
Zaúpa ni v poštenje moje več.

Dűšatel.

Poglej —

Karol.

Ne dalej več! Ne žali me!
Če zgubiti bi kron imel deset,
S kervjó prijatla nečem jih oteti.
Kar rekel sim, oskerbi! Znesti daj
Orodje na brodove.

Dűšatel.

Kmalo bo
Storjeno.

(Dűšatel odíde. Sorelka silno joka.)

Sedmi nastop.

Karol. Sorelka.

Karol

(Sorelko za roko primši.)

Draga moja, ne žaluj!
Tud unkraj reke je francozka zemlja.
V deželo gremo srečniši; tam je
Obnebje milši, brez oblaka vedno,
Blagejši sapa veje, lepši vade
Nas prejmejo, tam je domovje petja,
Tam slajši sta življenje in ljubezen.

Sorelka.

O, de dočakam žalosti ta dan!
Selíti mora se v pregnanstvo kralj,
Iz hiše sin očetove bežati,
Od zibelke ločiti svoje se.
O, sladki dom, ki te zapustimo,
Nikdar ne bomo vidli te veselo.

Osmi nastop.

Prejšni. Lahir.

Sorelka.

Vi sami ste? Pripeljali ga niste?

(Tanjši pogledavši ga.)

Lahir! kaj je? V očesu kaj vam berem?
Nesreča nova se godí!

Lahir.

Je konc
Nesreče zdaj, in sonce sije zopet!

Sorelka.

Kaj je? Vas prosim!

Lahir

(kralju:

Kliči Orleance
Nazaj, o Sir!

Karol.

Čemú? Kaj noviga?

Lahir.

Pokliči jih! Vernila se je sreča.
Je bitva bila in premagal si!

Sorelka.

Premagal! O nebeški glas besede!

Karol.

Lahir! Pravlica zmišljena te moti.
Premagal! Kak? Premage več ne upam.

Lahir.

Še večji čuda kmalo slišal boš.
— Glej! Verhepiškop bliža se, Bastarda
Pripelje ti nazaj —

Sorelka.

O, lepo cvetje
Premage sladke! Mira in pogodbe
Rodíš ti naglo žlahtni sad nebeški.

Deveti nastop.

Remski verhepiškop (višji škof). **Dünoa. Düšatel. Raúl**, orožen vitez v oklepu. **Prejšni.**

Verhepiškop

(pelje Bastarda k kralju in jima roke sklene.)
Objemita se kneza! Kreg na stran,
Zdaj ko sodile so za nas nebesa.

(Dünoa objame kralja.)

Karol.

Izvíjte me iz dvombe in zavzetja!
Kaj reči če to čudno djanje vaše?
Od kod prememba taka?

Verhepiškop.

(postavi Raúla pred kralja.)
Govorite!

Raúl.

Šestnajst bander lorenskih spravši skup
Smo z vojsko tvojo združiti se hotli,
In vitez Bodrikur iz Vokulera
Nam je voditel bil. Ko spustimo
Iz Vermantonskih berdov se v dolino,

Kjer Jona teče, ugledamo pred sabo
Sovražnika na polju neštevilno,
In ravno túd orožje zad zabliska.
Od dveh armad se vidimo obdani,
Nam upa ni ne zmage ne bežanja.
To serce vzame vsakimu, že hoče
Obupno vse orožje vreči proč,
Zdaj, ko med sabo svèt imajo vodji
In nič ne sklenejo, se pred očí
Postavi nam nerazumljivo čudo.
Nakrat iz tàmne globočine gojzda
Divica stopi, lepa ino strašna,
Kot bojna boginja s čelado krita.
Lás tàmni kodri kinčajo ji rame
O svitlim tilniku. De je obdana
Z nebeškim bleskam, zdelo se nam je,
Ko s krepkim glasam te besede reče:
„Francozje hrabri! Vražniku nasprot!
De bi ga bilo več ko peska v morju,
Divica sveta viža vas in Bog!“
Izrekši to zastavniku iz roke
Bandero zmakne, in pred rajdo celo
Dostojno tje mogočnica korači.
Brez volje mi, molčé, zavzetja plen,
Se dvignemo za njo in za bandero,
In udrimo v sovražnika naravnost.
Osupnjen ta stojí in se ne gane,
O čudežu, ki se godí, stermevši
Brezdušno v nas očí debelo vpira —
Potém kot od nebeške grôze stisnjen
Oberne in se v beg podá obupno,
Orožje in orodje zapustivši
Se trume po planjavi razkropijo.
Zdaj vodjev klic, ukaza zdaj je prazna,
Od straha slepo, brez ozíra vse
V slapovje reke plane, mož in konj,
In se pustí brez brambe pomoriti:
Poboj je bil, ne boj — ne bitva, klanje!
Dva tisuča Britancov je končanih,
Brez tistih, ki jih reka je požerla,
In nam možá le eniga ne manjka.

Karol.

To čudno je, za Boga! grozno čudno!

Sorelka.

In to divica doprinesla je?
Kdo je? Od kod je prišla?

Raúl.

Ona hoče,
Od kod in kaj, le kralju razodeti.
Prerokinjo, navdano z Božjim duham
Poslanko se imenuje; Orlean
Obljubi rešit' prej ko luna mrakne.
Ljud verje vse in bojev hrepení.
Zdaj trumam sledi, kmalo utegne priti.

(Rožljanje orožja — zvonenje.)

Derhali krič, in klenkanje zvonov!
Je ona. Ljud prerokinjo pozdravlja.

Karol

(Düšatelu:)

Vpeljite jo!

(Verhepiškopu:)

Kaj mislite o temu?
Po deklici dobím pomoč, in zdaj;
Ko samo Bog oteti me zamore!
To po natornim teku ne godí se,
In čudeže — alj smem verjeti jih?

Množtvo glasov

(za igravnico:)

Divici blagor! Blagor rešnici!

Karol.

Se bliža!

(Düonatu:)

Sedite na moje mesto!
Divico čudno dajmo skusiti.
Če je nadušena poslanka Božja,
Bo najti znala kralja svojiga.

(Dünoa se vsede, kralj stojí na njegovi desni, zraven kralja Sorelka — na levi verhepiškop in drugi, tako de v sredi prostor ostane.)

Deseti nastop.

Prejšni. Jovana. Za njo **svetovavci orleanski** in mnogo **vitezov**, ki zadni stan igravnice napolnijo. **Jovana** dostojno naprej koračí in pogleda okoli stoječe zaporedama.

Dünoa

(po globokim slovesnim potihnjenju:)

O, čudno dekle, te tedaj!

Jovana

(ga bistro in imenitno pogleda ter mu v besedo seže:)

Skušavati, Bastard! ti Boga hočeš!
Zapusti sedež, ki ne vda se tebi!
Poslana sim do tega višjiga.

(Se bliža kralju z razločnim korakam, pripogne pred njim kolęno, potem urno vstane ino nazaj stopi. Vsi pričijoči se zavzamejo. Dünoa zapustí sedež, in prostor je pred kraljem.)

Karol.

Dans prvikrat obraz ti vidiš moj;
Od kod poznanje mojih lic ti pride?

Jovana.

Jez vidila sim te, ko razun Boga
Te vidil nihče ni.

(Se kralju bliža in tiho pristavi:)

Pomisli kralj!
Ko vse je spalo pretečeno noč,
Si ti zapustil svojo posteljo,
In molil si do Boga z britkim sercam.
Odídejo nej priče, zapopadek
Molitve ti povem.

Karol.

Kar sim nebesam
Zaúpal, skrivati ljudém ni treba.
Povej mi prošenj mojih zapopadek.
In več ne dvomim, de te Bog navdaje.

Jovana.

Molitve tvoje tri so bile prošnje,
Le dobro pazi če jih vém, Dofên!
Za pervo prosil Boga si: če krone
Derží se tvoje nepravično blago,
Če druga, še nespokorjena, težka
Krivica kakošna prededov tvojih
To solzobilno vojsko vžgala je,
De v dar te prejme za podložno ljudstvo,
In le na tvojo glavo jeze svoje
Torilo polnoma izprazni.

Karol

(z grôzo nazaj stopi.)

Mogočna stvar! Kdo si? Od kod si prišla?

(Vsi razodevajo zavzetje.)

Jovana.

Molitve tvoje d r u g i del je bil:
Če Božja volja je in sklep nebeški,
Izviti žêzlo rodu tvojimu,
Ti vzeti vse, kar so v deželah tih
Očetje tvoji, naši kralji, zmogli,
De ti prihrani tri darí si prosil,
Prijatla serce, zadovoljne persi,
In tvoje Néže ljubljene ljubezen.

(Kralj si solzno lice pokrije, šum zavzetja med pričijočimi — nekoliko potihnjenja.)

Še t r e t j o prošnjo slišati želíš?

Karol.

Dovelj! Ti verjem! Tega ne zamore
Človeški um! Sam večni Bog te pošle!

Verhepiškop.

Kdo si, o sveta čudotvorna diva?
Rodila ktera te je srečna zemlja?
Kaj starši so, de tako Bog jih ljubi?

Jovana.

Častitljivi! Imé mi je Jovana,
Nevredna hči sim prostiga pastirja,
Kraljeviga iz terga Dom-Remia,
Ležečiga v okrožju Tulske cerkve.
In jagneta očetove sim pasla
Od mladih let. — Veliko govoriti
Sim slišala od otočanov tujih,
Ki prišli so po morju, vsužit nas,
In gospodarja dati nam po sili,
Ki tujorojen tujce nas ne ljubi,
Ter de Pariz, veliko mesto, so
Podjarmili, premagali deržavo.
Tedaj prosila mater Božjo sim,
De bi od nas verig sramoto vzemši
Domačiga nam kralja ohranila.
Pred selam pa, kjer sim rojena, je
Podoba stara Božje matere,
Od romarjev obiskana pogosto,
In poleg nje se širi sveti hrast,
Po čudežih od nekdaj imeniten.
In rada v senci hrasta, čed čuvaje,
Sedela sim, kér serce me je gnalo,
In če se kako jagnje je zgubilo,
So mi ga vselej sanje pokazale,

Ko sim zaspala v senci tega dreva.
— Enkrat ko celo dolgo noč sedela
V pobožnimu premišljevanju sim
Pod hrastam, ino varvala se spanja,
Pred mene stopi porodnica sveta,
Meč in bandero v rokah; po pastirsko
Scer kakor jez oblečena, in pravi:
„Sim jez, Jovana! Vstani! Pusti čedo!
Gospod te kliče k drugim opravilu.
Bandero prejmi in opaši meč,
Deržave moje vražnika pogubi,
Vladarjev svojih sina v Remo pêlji,
Ovenčaj ga s kraljevo krono tam."
Jez pa sim rekla: Kako podstopiti
Bi smela tega se, deklina slaba,
Neznana z boji pogubljivimi!
Na to pristavi: „Vse divica čista
Na zemlji doprinese, kar je slavno,
Obrani če posvetne se ljubezni;
Glej mene! Čisto dekle, kakor ti,
Rodila sim nebeškiga Gospoda,
In sveta sama sim!" — Zdaj mojih se
Očí dotakne, in ko gor pogledam,
Razmotrim polne angelcov nebesa,
Ki bele lilje v rokah so imeli,
In sladek glas po zraku je donel.
— Tak tri noči se zaporedama
Prikaže mi rekoč: „Jovana vstani!
Gospod te kliče k drugim opravilu."
In ko prikaže se mi v tretje, bila
Je nejevoljna in me tak okrega:
„Pokornost ženski je namemba jaka,
Terpetje težko njene cene znam,
Očistiti jo mora ojstra tlaka,
De sužna tù visoka bode tam."
Izrekši to pastirske oblačila
Razgerne in kraljica večnosti
V svitlosti sončni pred menoj stojí,
In zlat oblak, dvigaje se počasno,
Odnese jo v deželo mira krasno.

(Vsi so ganjeni. Sorelka silno jokaje se skrije lica na kraljevih persih.)

Verhepiškop

(po dolgem omolknjenju:)

O poterjenju Božjim dvomba vsaka
Človeške umnosti molčati mora.
Nje djanje priča, de resnico pravi,
Ker samo Bog le take čuda dela.

Dünoa.

Ne čudežem, očesu njenim verjem,
Nedolžnosti obraza njeniga.

Karol.

Te milosti alj sim je vreden, grešnik?
Nedvomno vsigavedna pamet, ti
Ponižnost serca mojiga poznaš!

Jovana.

Visocih je ponižnost Bogu draga,
Ti vdal si se, zató ti on pomaga.

Karol.

Tedaj Britancu stal bi srečno v bran?

Jovana.

Oteta tebi Francja bo, sim rekla.

Karol.

Ne bo posiljen, praviš, Orlean?

Jovana.

Loára prej navkreber bode tekla.

Karol.

Premagal bom do Reme vražnike?

Jovana.

Skoz tmo protivnih te popeljem tje.

(Vítezi zarožljajo z orožjem in dajo znamnja serčnosti.)

Dünoa.

Za vojvoda nam daj divico blago,
In brez ozíra sledimo povsod,
Nej viža nas okó preroško njeno,
Junaški meč pa branil bo jo moj!

Lahir.

Ne straši nas vesolni svet v orožju,
Če ona pred armado v bitvo gré.
Nam vojvoda mogočna diva bodi,
In zmage Bog očitno z nami hodi.

(Naprej stopeči vitezi z orožjem zašumijo.)

Karol.

Da, sveto dekle! vôdi vojsko mojo,
Podložni vsi ti bodo knezi njeni.
Ta meč oblasti perve, ki v togoti

Verhvojvoda ga je nazaj poslal,
Je našel boljši roko od njegove.
Prejemi ga, prerokinja ti sveta,
In bodi nam —

Jovana

Dofên prežlahtni, ne!
Gospodu svojim po orodju zemske
Oblasti zmaga dana ni. Jez vem
Za drugi meč, ki zmagati mi dade.
Oznamnjala ga bodem, kakor duh
Me je naúčil; daj mi ga prinesti!

Karol.

In kje je?

Jovana.

Pošli v stari grad Fjerboaj.
Na mirodvoru svete Katarine
Je poln oblok železniga orodja,
Nekdanjih vojsk obilne soderge.
Med njo je meč, ki meni služil bode.
Po limbarjih je treh spoznati zlatih,
Ki vtisnjeni njegovi dardi so.
S tim mečem, pôšli po-nj, premagal bodeš.

Karol.

Pošlite tje, storite kar ukaže.

Jovana.

In belo daj bandero mi nositi,
Škerlatno krog in krog zarobljeno.
Na njej obražena nebes kraljíca
Nej vidi se s prelepim Jezusam
Nad zemlje kroglo višnjevo plavaje,
Ker tako mi ukaže sveta mati.

Karol.

Se zgodi tak!

Jovana

(verhepiškopu:)

Gospod visokovredni!
Duhovno roko položite na-me,
In, svojo hčer, me blagoslovite!

(Poklekne.)

Verhopiškop.

Ti blagoslov delít sem prišla si,
Prejemat ne. — S krepostjo hôdi Božjo!
Mi pa nevredni smo in grešniki.

(Jovana vstane.)

Dvoran.

Klicár britanski hoče pristopiti.

Jovana.

Pripêlji ga — kér njega pošle Bog!

(Kralj kimne dvoranu, ta odide.)

Enajsti nastop.

Klicár. Prejšni.

Karol.

Klicár govôri! Kaj je naročilo?

Klicár.

Za Karola Valoa, Pontjeskiga
Starosta, kdo odgovor daje tukaj?

Dünoa.

Klicár nevredni! Zavalúh nesramni!
Ti se podstopiš, kralja zatajiti
Francozkiga v njegovi lastni zemlji?
Poslanstva znak te varje, scer bi te —

Klicár.

Francozka ima eniga le kralja,
In ta živí v britanskimu ležišu.

Karol.

Mir, stric! — Kaj je naročeno, klicár?

Klicár.

Moj žlahtni vojvoda, kerví prelite,
In druge, ki še teči ima, usmiljen,
Ovéra še vojšakov svojih meč;
On ti ponudi dobrovoljno spravo,
Prej ko v naskoku stare Orlean.

Karol.

Daj čuti!

Jovana
(pristopi.)

Sir! Za tebe govoriti
Dovoli mi s klicarjem tim.

Karol.

Govôri,
In sodi ti, alj boj alj mir če biti.

Jovana

(klicarju :)

Kdo pošle te — kdo govorí po tebi?

Klicár.

Grôf Salsburí, britanski vojvoda.

Jovana.

Klicár, ti lažeš? Lord ne govorí.
Le živi govorijo, mertvi ne.

Klicár.

V obilnosti kreposti ino zdravja
Moj vojvoda živí v pogubo vam.

Jovana.

Je živel, ko si šel. Ubila davi
Iz Orleana ga je strelna krogla,
Ko je iz Laturnela gledal dol.
— Ti smeješ se, ker daljno ti razkrijem?
Očesu svojim, meni ne, verjêmi!
Ti srečal boš pogrebšino njegovo,
Ko te nazaj ponêse nôga tvoja.
Govori zdaj, povej nam naročila!

Klicár.

Če razodeti skrite veš rečí,
Poznaš jih dobro preden govorím.

Jovana.

Jih nečem čuti. Ti pa zdaj besede
Si moje dobro vtisni, in oznani
Jih knezam svojim, ki so te poslali.
— Britanski kralj, in vojvoda ošabna,
Betfort in Gloster, vodnika deržave,
Račún nebes in zemlje kralju dajte
Zavolj kerví prelite po krivici!
Nazaj mi dajte ključe mest in gradov
Posiljenih nasprot namembi Božji!
Divica pride od Boga poslana,
In vam ponuja mir, alj čert in smert.
Izvolite! Oznanim vam de veste:
Namenjena vam ni Francozka zemlja
Od sina Božjiga. — Moj gospodar

In moj Dofên, kér Bog mu jo je dal,
Kraljevi vhod obhajal bo v Parizu,
Obdan z deržavnim velikani svojim.
— Zdaj hôdi urno, spravi se na tlak,
Ker, preden ti dospeš okrožje stana,
Je tam divica — in premage znak
Postavi na ozidje Orleana.

(Jovana gré, vse se k odídu dvigne, zagrinjalo pade.)

Drugo djanje.

S pečovjem obdana planjava.

Pervi nastop.

Talbot in **Lionel**, britanska vojskovodja. **Filip**, burgunski vojvoda. Vitez **Fastolf** in **Šatiljon** z vojšaki in banderi.

Talbot.

V skalovju tim ustanovímo se,
In zagradímo taboriše terdno;
Mordè bežeče trume združimo,
Ki so se v pervim strahu razkropile.
Višín čuvarjev, straž ne zábite!
Preganjbe scer nas varje tàmna noč,
In če perutnic nima clo protivnik,
Se ne bojím napada. Vendar treba
Nam je previdnosti. S prederznim jo
Imamo vražnikam, in smo tepêni.

(Fastolf odíde z vojšaki.)

Lionel.

Tepêni! Vodja, s to besedo proč!
Ne smem se spomniti, de v herbet je
Francoz Britanca vidil dan ta dan.
— Oh, Orlean! Ti naše slave grob!
Britanska čast leží na polju tvojim,
Nesramna, smeha vredna vojskoguba!
Kdo bo verjel nekdaj prihodnih časov!
Poatjeske, Azenkurske in Krekiske
Zmagavce v beg je ženska zapodíla!

Burgún.

To me tolaži. Od ljudí mi nismo,
Od satana premagani smo bili.

Talbot.

Od satana budalosti — Burgún!
Bo ta pošast mar kneze clo strašila?
Te kvante plajš plahôte vaše slab so —
Zbežali pervi so vojšaki vaši.

Burgún.

Stal nihče ni. Povsoten bil je beg.

Talbot.

Ne tak! Začel se je na vašim krilu.
Vi vpili ste v ležiše telebaje:
Odpert je pekel, satan je s Francozam!
Tak zmešali ste trume, vse zmotili.

Lionel.

Omahnula je vaša stran se perva,
Gotovo!

Burgún.

Kér je tam napad bil pervi.

Talbot.

Šibkost armade je poznalo dekle;
Je vedlo, kje plahôta najde se.

Burgún.

Tedaj Burgún je vse napake kriv?

Lionel.

Če bili bi Britanci sami bili,
Ne bil bi, bog me! Orlean zgubljen!

Burgún.

Vi bi ga nikdar vidili ne bili!
Kdo vam je v to deržavo tiril pot,
Kdo vam podal prijatelsko je roko,
Ko ste na ta sovražni breg stopili?
Kdo kronal je Enrika vašiga,
Pridobil kdo mu je francozke serca?
Ko bi ne bila krepka roka moja
Vodila vas, nikdar bi gledali
Ne bili dima dimnikov francozkih.

Lionel.

Ko bi z bahanjem se storilo, celo
Bi samši vi premagali Francozko.

Burgún.

Vas pêče, de je Orlean zgubljen,
In jeze žolč napenjate v prijatla.
Kaj uzrok je, de nam je spodletela?
Požrešnost vaša! Meni se udati
Je bilo mesto že namenjeno,
Zavidnost vaša spačila je vse.

Talbot.

Obsedovali nismo ga za vas.

Burgún.

In kako šlo bi vam brez mojih trum?

Lionel.

Ne hujši, znajte! kot pri Azenkurtu,
Kjer têpli smo in vas in celo Francjo.

Burgún.

Vam vendar mar je bilo naše družbe,
In drago kupil jo je varh deržavni.

Talbot.

De, drago, drago smo jo plačali,
S častjo britansko dans pod Orleanam.

Burgún.

Ne dalej, Lord! Scer bi se ksati znali.
Alj sim zató nezvest gospodu svojim,
Oskrunši se z imenam izdajavca,
De bi po tujcu te besede terpel?
Kaj delam tukej in Francoze bijem?
Če nehvaležniku služiti imam,
Bom rajši kralju prirojenimu.

Talbot.

Z Dofênam ste v pogovoru, mi vemo
Pa se bo sredstvo našlo, tim ni dvombe,
Oteti se — izdajstva.

Burgún.

Smert in čert!
Se tako vêde z mano? Šatiljon!
K odídu združi urno naše trume,
Domú se vernemo.

(Šatiljon odide.)

Lionel.

Veselo pot!
Britanska slava naj čistejši sveti,

Ko v lastni meč Británzaúpaje
Brez pomagavca samši se vojskuje.
Nej vsak se sam obnaša v boju svojim,
Resnično je in bo: Pošteno nikdar
Ne združi se francozka kri z britansko.

Drugi nastop.

Kraljica Izabó z dvoráničem. Prejšni.

Izabó.

Kaj čuti moram, vodji! Jenjajte!
Katér planet, možgane mešajoč,
Vam um kalí in moti zdravo pamet?
Zdaj, ko edinost vas ohrani samo,
Razdružiti se čête in med sabo
V prepiru si nakloniti pogubo?
— Daj, žlahtni vojvoda, nazaj vzemíte
Prenagljene ukaze. Slavni Talbot,
Potólažite jezniga prijatla!
Daj, Lionel! Pomognite mi serca
Ponosne v spravi zadovoliti.

Lionel.

Ne jez, Miladi! Meni je vse jedno.
Jez mislim tak: Kar skup ne more biti,
Po pámeti ravná, če loči se.

Izabó.

Kaj? Tak peklenska sleparija, v bitvi
Nam pogubljiva bivši toliko,
Nas tudi tukaj um kalivši mami?
Povejte, kdo začel je kreg? Lord žlahtni!

(Talbotu:)

Ste vi koristi pozabivši lastne
Ranili tak prijatla vredniga?
Brez dlana tega vi kaj morete?
On kralju vašim je sozidal tron;
Opira ga — podere ga, če hoče,
Imé njegovo moč je vaša. Cela
Britanja, ko bi ljudstvo vse
Na brege naše vergla, ne zamore
Podjarmiti Francozke, če je složna,
Francoza le Francoz premaga, znajte!

Talbot.

Prijatla vemo zvestiga častiti,
Nezvestimu braniti je dolžnost.

Burgún.

Ki vanati hvaležnosti se hoče,
Lažnivca merd prederznih mu ne manjka.

Izabó

(Burgunu:)

Kak, vojvoda! Bi mogli vi odreči
Se tako srama in častí kneževske,
De v roko segli bi, katera vam
Ubíla je očeta? Nor bi bili
Dovolj, de bi z Dofênam serčne sprave
Zanesli se, potem ko ste ga sami
Na stermi breg pripahnuli pogube?
Opirati ga pada tik bi hotli
Nespametno razdjavši delo svoje?
Tù so prijatli vaši. — V terdni zvezi
Z britanskim rodam klije vaša sreča.

Burgún.

Z Dofênam mir je moja zadna misel,
Prevzetnosti in zaničávanja
Bahačev pak britanskih ne prenesem.

Izabó.

Prenagljeno besedo pozabite.
Velika žalost vojskovoda tare,
Nesreča pa krivične dela nas.
Objemita se, daj! Zacelimo
To rano urno, preden smertna bode.

Talbot.

Kaj se vam zdi, Burgún? Premagati
Se rado da od uma žlahtno serce.
Kraljica so besedo modro rekli;
Ta rokostisk ozdravi rano nej,
Ki jo prenaglo vsekal je moj jezik.

Burgún.

Po pameti Madama govorijo,
Moj serd pravičen vogne se potrebi.

Izabó.

Prav! Bratovsko se serčno poljubivši
Ponovljeno zdaj zvez uterdita,
In zgine v sapi nej beseda britka.

(Burgún in Talbot se objameta.)

Lionel

(gledaje ju, za-se:)

Pokoju blagor, ki ga Furja snuje!

Izabó.

Premagani smo v bitvi, vojskovodje!
Protivna nam je sreča bila v njej.
Ne zgubite zavoljo tega serca;
Dofên obupa Božje brambe, vraž
Peklenskih iše si pomoč; pa nej
Zastonj se zverne v pogubljenje večno,
In satan clo ne otmi ga pogína.
Zmagavno dekle njemu trume viža,
Jez vižala bom vaše, jez vam bodem
Namest divice in prerokinje.

Lionel.

V Pariz, Madam, verníte se. Mi čemo
Z orožjem zmagati, ne z ženskami.

Talbot.

De, de! Verníte se! Kar ste v ležišu,
Gré vse narobe, sreče ni v orožju.

Burgún.

Verníte se! Ni k dobrim vaša priča.
Vojšak, Madam, spotika se ob vas.

Izabó

(jih osupnjeno zaporedama gleda.)

Burgún, vi tudi? Vi potegnete
S tim nehvaležnim lordi proti meni?

Burgún.

Odíte, daj! Vojšaku serce vpade,
Ko misli, de za vaše se vojskuje.

Izabó.

Jez komaj mir med vami sim storila,
In že se vsi obernete nad mene?

Talbot.

Odíte z Bogam! De le vi ste proč,
Nas grôza tudi satana ne bode.

Izabó.

Alj nisim zvesta tovaršica vam?
Kaj ni namemba vaša — moja tudi?

Talbot.

Pa vaša — naša ne! Mi imamo
Z Dofênam dober boj, pošten prepír.

Burgún.

Očeta smert kervavo jez mašujem,
Dolžnost otročja meč posveti moj.

Talbot.

In brez ovinkov! Vaše zaderžanje
Z Dofênam ni — ne dobro, ne pošteno.

Izabó.

V deseto bodi rodovino klet!
Pregrešil se nad materno je glavo.

Burgún.

Vam plačal je za moža in očeta.

Izabó.

Prederzne se soditi moje šege.

Lionel.

Gotovo, to od sina ni spoštljivo!

Izabó.

Preganja me, in pošle me na tuje.

Talbot.

Le splohne želje s tim dopolnil je.

Izabó.

Ubíj me strela, če mu kdaj odpustim!
Prej ko v očetovi deržavi vlada. —

Talbot.

Se odpoveste svojiga poštenja.

Izabó.

Mehkužne duše! Ví ne veste kaj
Zamore v serdu serce materno.
Jez ljubim ga, ki dobro mi storí,
Čertim ga, ki me rani; — če je sin,
Tim več je vreden čerta mojiga.
Življenje vzamem, komur sim ga dala,
Nesramno če prevzetnosti prederzne
V naročje greši, ki ga je spočelo.
Vi z mojim sinam se vojskujete,
In nimate ne uzroka ne pravde.
Kaj je Dofên pregrešil zoper vas?
Katerih vam dolžnosti ni dopolnil?
Vas častoglad, sirov zavid vas tira,
Jez mati sim, tedaj ga smem čertiti.

Talbot.

De, v mašovanju čuti mater svojo.

Izabó.

Hinavci votli! Kak vas zaničujem,
Ki golufate svet in sami sebe.
Vi Angličani roke roparske
Stegujete po Francji, kjer pravice
Na toliko prostora nimate,
Kar bi kopito konjske noge krilo.
Ta vojvoda, ki dobriga se slini,
Izdá domovje lastno, dedov svojih
Deržavo tujcu, vražniku deržavnim;
In vonder vam je tretja reč — pravica!
— Jez hlimbo zaničujem! Kakor sim,
Tak hočem, de me vidi svet.

Burgún.

To slavo
Ste s krepko dušo naklonili si!

Izabó.

Jez imam želje, gorko kri, ko druge,
Kraljica de živím, ne de se zdim,
Sim prišla v to deržavo. Kaj sim hotla
Veselja se odreči, kér je kletba
Osodo mojo radoželjno mladost
Pridružila zaročniku neumnim?
Slobodo cenim višji od življenja,
In kdor mi to prikrati. — Tode kaj
Prepirati se z vami svojih pravd?
Debela kri vam teče leno v žilah,
Vi samo serd, veselja ne poznate!
Ta vojvoda, ki svoje žive dni
Med zlim in dobrim omahuje se,
Ne zna ljubiti, ne čertiti serčno.
— V Meluno grem. Za kratek čas in družbo
Mi tega dajte —

(pokaže Lionela.)

Všeč mi je! Storite
Potem kar se vam zdi! Ne menim se
Ne za Burgunce več, ne za Britance.

(Migne dvoraniču in gré.)

Lionel.

Ne dvomite! Naj krasniši jetnike
Francozkih trum vam pošlemo v Meluno.

Izabó
(se poverne.)
Vi dobri ste po glavah z mečem bíti,
Francoz le zna prijazno govoríti.
(Odíde.)

Tretji nastop.

Talbot. Burgún. Lionel.

Talbot.
Oh, kaka žena!

Lionel.
Vaše mnenje, vodja!
Alj dalej bežimo, alj se nazaj
Obernemo in z derznim maham naglo
Današne zgube zbrišemo sramoto?

Burgún.
Prešibki smo in trume razkajene,
Prenova še v armadi grôza je.

Talbot.
Premagala nas je le slepa grôza
Mamljivi vtisk trenutja eniga,
Strašilo to oplašeniga zdetja
Se v bližjimu pregledu staja v nič,
Tedaj sovét je moj, de peljemo
Nazaj čez reko jutro zgodej trume
Sovražniku nasprot.

Burgún.
Pomislite!

Lionel.
O tim ni dvombe, z vašim dovoljenjem!
Dobiti urno se zgubljeno mora,
Sramota scer nam je na vekomaj.

Talbot.
Je sklenjeno — in bíjemo se jutro,
Strahote de razdenemo pošast,
Katera trume slepi in obabi.
S tim satanam deviškim dajmo se
V osebnimu poskusiti prepiru.
Če se nasprot postavi meču hrabrim,
Tak je posledno škodo nam storila;
Če ne — in de se vogne je gotova —
Tedaj armadi coper je razjasnjen.

Lionel.

Veljá! In meni, vodja, lahki bor
Brez rane in kerví prepustite.
Ujeti živo upam si pošast,
In nesti jo na lastnih svojih rokah,
Bastarda pričo, njeniga hotivca,
V britanski tabor k radosti armade.

Burgún.

Preveč obljubite!

Talbot.

Če jo dohitim,
Prerahlo jo objemati ne mislim.
Zdaj pojdimo, de v kratkimu počitku
Okrepčamo utrudeno natoro,
Potem na noge, ko se dan zazori!

(Odídejo.)

Ćeterti nastop.

Jovana z banderam in čelado na glavi, oklep na persih, scer po žensko oblečena. **Dünoa. Lahir, vitezi** in **vojšaki** se na potu med skalovjem prikažejo in urno zaporedoma na igrališe dohajajo.

Jovana

(ob tim, ko po potu med skalovjem neprenehama vojšaki na igrališe prihajajo, vitezam okoli stoječim:)

V ležišu smo, nasíp je prekoračen!
Pokojnih tmin molčanje zdaj na stran,
Ki vhodu vašim je potrebno bilo.
Sovražniku z vojaškim kričem strašno —
Bog in divica — se na znanje dajte!

Vsi

(zagromijo strašno z orožjem rožljaje.)

Bog in divica!

(Bobni in trobente.)

Straže

(za igravnico:)

Vragi! Vragi! Vragi!

Jovana.

Zdaj bakle v pest! Zapalite šotore!
Nej grozo jim pomnoži ognja serd,
In jih obdá poguba krog in krog!

(Vojšaki odídejo — Jovana hoče slediti.)

Dünoa

(jo vstavi.)

Jovana! Ti dopolnila si svoje!
Si v sredo nas ležiša pripeljala,
In dala nam sovražnika v oblast.
Zdaj pa ogibaj bitve se, in nam
Doveršenje kervave sodbe pusti.

Lahir.

Armadi samo pot pokaži zmage,
Pred njo bandero s čisto roko nôsi,
Morivniga ne vzemi meča v dlan;
Ne skušaj vojsk lažniviga malika,
Ker brez obzira slepo vlada on.

Jovana.

Motiti me, in duhu, ki me viža,
Velevati kdo smé? Pušica mora
Leteti, kamor zaderví jo strelec;
Jez biti moram, kjer nevarnost je.
Poginula ne bom, ne tù, ne dans,
Prej krono bom na glavo kralju dela.
Ne vzame mi življenja duša živa,
Dokler končan nebeški klic ne biva.

(Odíde.)

Lahir.

Daj! Urno za junakinjo, Dünoa!
De najne persi skit ji boste varni.

(Odídeta.)

Peti nastop.

Britanski vojšaki v begu — potem **Talbot.**

Pervi vojšak.

Oj! oj! Divica sred ležiša, oj!

Drugi.

Kaj še? Nikdar! Kak prišla bi v ležiše?

Tretji.

Po zraku! Satan jo je nesel not!

Četerti in peti.

Gorjé! Gorjé! Bežite! Vse je mertvo!

(Odídejo.)

Talbot

(pride.)

Ne čujejo. — Mi stati nečejo!
Raztergane pokornosti so vezi!
Ko de bi satan svoje legione
Prekletih duhov bil iz pekla spustil,
Omamljenje neumno s plašnim hrabre
Naprej podí; ni moč sovražniku,
Ki kakor divji tok ležiše polni,
Postaviti nasprot nar manjši trume.
— Sim samo jez jedini trezen, ino
V bolezni vse vročinski blêde krog?
Bežati pred mehkači tim francozkim,
Ki v bitvah smo jih dvajseterih têpli!
Kdo je tedaj nepremaglivka ta,
Ta boginja strahú, ki srečo vojske
Na enkrat preoberne, plašen trop
Boječih sern premeni v oroslane?
Sleparka, ki junakinjo se slini,
Preskušene junake bo strašila?
Vso slavo mojo ženska vzame mi?

Vojšak

(pribeží.)

Divica, oj! Pobegni vojvoda!

Talbot

(ga prebode.)

Pobegni v pekel ti! Presunem ga,
Ki govorí od straha mi in bega!

(Odíde.)

Šesti nastop.

Pregled se odprè. Britansko taboriše v plamenu krog in krog. Bobnanje, beg, preganjba. Čez nekaj časa pride

Montgomeri.

Kam bežal bi? Vse krog sovražniki in smert!
Z grozivnim mečem tukaj vojvoda serdit,
Branivši nam pobeg, derví v pogubo nas;
Divica grozna tam divjá na vse straní,
Kot ognja silni žar. — De varno skril bi se
Ni germa krog in krog, berloga, rova ni.
O, de preplaval nikdar morja ne bi bil,
Saverne še domá v pohištvu varnim bil,

Kjer so ostali mati mila v žalosti,
In sladko mi nevesto za-me stiska skerb.

(Jovana se v delji prikaže.)

Gorjé! Kaj vidim tam? Prestrašna bliža se!
Med plameni požara mi bleší nasprot,
Kot iz peklenskih tmin o polnočí pošast. —
Utêči kam! Z gorečim gledi me derží,
Nebrojno zanjk očés, motivši nikdar se,
Na mene verže sem, de noga zamotá
Če dalej bolj in bolj mi v coperski se klonč,
In kakor zvezana mi v begu odpové.
Tje moram gledati, v moriven ta obraz,
Če ravno se nasprot natora cela vpré.

(Jovana se nekoliko bliža, ter postojí.)

Se bliža! Nečem čakati, de strašna prej
Na mene plane, grem kolena ji objet,
Usmiljenja prosit; sej vonder ženska je,
Mordé jo gane reka mojih britkih solz!

(Ko se ji bližati hoče, ona naglo pred njega stopi.)

Sedmi nastop.

Jovana. Montgomerí.

Jovana.

Britanka ti je mati! Umri! Si zgubljen!

Montgomerí

(pred njo na kolena pade.)

Nikar moríti ga, ki se ne brani več!
Od sebe vergel sim branivni skit in meč,
Pred tabo tu klečím in prosim golorok,
Življenja svit mi pusti, uzmi za-nj odkup!
V obilnosti živijo oče mi domá
V prelepi zemlji vlaški, kjer med lokami
Zelenim tje Saverna vije tok srebern,
Spozná jih gospodarja petdeset vasí.
Za sina dajo mnogo čistiga zlatá,
Ko zvejo de v francozkim taboru je živ.

Jovana.

Omamljen trap! Zgubljen! Divici v strašni dlan
Si pogubljivo prišel, iz kateriga
Ni upati odkupa, ne otetbe več.
Če bí v oblast osoda krokodilovo,
Alj pisanimu risu v nohte trešla te,
Sprositi znal bi milost alj zanašanje;

Divico srečati je pa gotova smert.
Kraljestvu ojstrimu, nepozabljivimu
Zavezana po spravi nezlomljivi je,
Vse z mečem pokončati, kar je živiga
Postavi pomenljivo vojske bog nasprot.

Montgomerí.

Govor je strašen tvoj, prijazen je pogled,
Od blizo viditi ti nisi grozna mar,
In licu milimu se odpre serca čut.
O, po krotkosti rahli spola tvojiga,
Usmili mladosti se moje, prosim te!

Jovana.

Na spol ne upaj moj! Ne kliči ženske me!
Kot netelesni duhi, ki ne snubijo
Po zemsko, tak človeških spolov nisim jez,
Pod jeklam tim nečutnim serca v persih ni.

Montgomerí.

Po zakonu ljubezni svetodelnimu,
Katerimu je vsak podložen, te rotim,
Nevesto ljubeznivo pustil sim domá,
Tak lepo kakor ti si v cvetju mladosti,
In britke solze plaka, de bi vernil se.
Oj, če ljubiti upaš, in če upaš kdaj
Ljubezni srečna biti, tak ne loči serc,
Ki sveta véz ljubezni ju sklenila je.

Jovana.

Malike tuje kličeš in posvetne zgolj,
Ki meni sveti niso, ne častitlivi.
Nič od vezí ljubezni klicane ne vem,
In nikdar znati nečem njenih praznih služb.
Življenje brani svoje, tebe kliče smert!

Montgomerí.

Usmili mojih staršev tužnih se tedaj,
Ki sim domá zapustil jih. Gotovo ti
Zapustila si starše v skerbi britki tud.

Jovana.

Ti opominjaš me, nesrečnik, koliko
So matere francozke zgubile otrok
Po vas, očete skerbne koliko družín,
Možove koliko nevest obljubljénih!
Nej matere britanske tudi skusijo
Obupanje in britke solze, kakor so
Francozke tužne žene lile jih do zdaj.

Montgomerí.

Nežalovan umreti v tujim grenko je!

Jovana.

Kdo klical vas je v tuje, plodni prid in trud
Poljan zatreti naših, od ognjiša nas
Domačiga poditi, bojnih bakel žar
Metavati v svetiše miroljubnih mest?
Vi mislili ste v praznim zdetju svojih serc,
Slobodne Franke v sram podreti sužnosti,
In to veliko zemljo, kakor čolniček,
Ošabnimu pripeti brodu svojimu.
Bedaki! Na prestolu visi Božjimu
Francozki gerb kraljevi; prej iztergate
Nebeškim vozu zvezdo, ko deržavi tej,
Nerazdertljivi vedno, eno samo vas. —
Osvete dan je prišel; nikdar več nazaj
Ne boste živi morja mérli svetiga,
Ki ga v mejník namenil Bog je nam in vam,
In kteriga prederzno ste preplavali.

Montgomerí

(spusti njeno roko.)

Umreti imam, oj! objema smert me žé.

Jovana.

Prijatel, umri! Bati smerti se, zakaj?
Nepremenljive vsim osode bati se?
Glej! Jez le šibka ženska, pastirica sim,
Pastirske palice nedolžne vajena
Je roka ta, ne meča pogubljiviga.
In vonder, tirana iz trat domačih, iz
Očetoviga lôna, sesternih od pers,
Tu moram, moram — sili me nebeški klic,
Ne lastni mik — davivši biti grôze duh.
Ne v radost meni, v strah in britko žalost vam,
Sejati smert, na zadnje smerti pasti v plen!
Zakaj vernjenja dan mi ne zasije več;
Mnogterim še iz vas po meni pride smert,
Mnogtera vdova bo po meni; zadnič pak,
Namembo spolniti, umerla sama bom.
— Zdaj spolni svojo ti. Potegni krepko meč,
Veljá za sladki dar življenja biti se.

Montgomeri

(vstane.)

Če umerjoča si, in jeklo rani te,
Namenjeno zna biti tudi roki tej,

Poslavši v pekel te, končati naš obúp.
Osodo svojo v roke Božje položím:
Ti pa, prekleta, duhe kliči na pomoč
Peklenske svoje, ín življenje varuj si!

(Montgomeri dvigne skit in meč, in se je lotí — za igravnico se oglasi bojna godba; po kratkim boru pade Montgomerí.)

Osmi nastop.

Jovana sama.

Jovana.

Počivaj! Noga tvoja nesla te je v smert!

(Od njega stopivši stojí zamišljena.)

Visoka diva! V meni ti mogočna si!
V nejako mi desnico dihneš silno moč,
Obdaš mi krepko dušo z nesprosljivostjo.
Protivnika teló cveteče raniti,
Mi serce omaguje, roka trepetá,
Ko de bi vlomila v cerkovni sveti hram;
Že svitle nožnice me groza je in strah.
Alj kadar treba je, mi naglo pride moč
Motivši nikdar se v trepeči roki meč
Se sam od sebe viža, kakor živi duh.

Deveti nastop.

Jovana. Vitez z vizíram zapertim.

Vitez.

Preklenka! Ura tvoja vdarla je!
Iskal sim te po celimu borišu,
Sleparstvo pogubljivo! Zgini v brezdno,
Iz kteriga si prišlo na vitlobo.

Jovana.

Kdo si, ki te nesreča tvoja zdaj
Mi dá v oblast? Dostojnost ti je knežka,
Podoben pa Britancu nisi, kér
Burgunska te preveza razločuje,
Kateri vklanja meč se moj spoštljivo.

Vitez.

Zaveržena! Ti vredna nisi pasti
Po rôki kneza žlahtniga. Prekleto
Odsekati bi mogla glavo tebi
Sekira rabeljna, ne meč junaški
Burguna, vojvoda kraljeviga.

Jovana.

In ti si sám ta žlahtni vojvoda?

Vitez

(odprè vizir.)

Ta sim! Nevredna, tresi se, obúpaj!
Ne reši več te vraža satanska,
Premagala si dosihmal mehkúne,
Zdaj je junak pred tabo.

Deseti nastop.

Dünoa. Lahir. Prejšni.

Dünoa.

Stoj, Burgún!
Z možmi bojuj se, ne z divicami.

Lahir.

Prerokinje jez branim sveto glavo;
Predreti prej ti moje persi moraš. —

Burgún.

Se ne bojím, ne te vasvavne Circe,
Ne vas po njej premenjenih neslavno.
Sramuj se, Dünoa! Stidi se, Lahir!
Junaštvo staro k satanskim sleparstvu
Ponižata, zaveržene oprode
Se delata vlačuge čertove.
Naprej! Premalo vas je vsih! Ki zlodju
Pridruži se, obupa Božje brambe.

(Se pripravljajo v bor — Jovana med-nje stopi.)

Jovana.

Nehajte!

Burgún.

Se bojiš za svojiga
Hotivca? Pričo tebe nej —

(Sili z mečem Bastardu nasprot.)

Jovana.

Nehajte!
Ločite ju, Lahir! Francozka kri
Prelita nima biti. Mêče proč!
Nad zvezdami je drugo sklenjeno —
Saksebi, pravim! Čujte in častite
Iz mene duha govorečiga!

Dünoa.

Zakaj ustaviš dvignjeno mi roko,
Mudiš kervavo sodbo mečev ojstrih?
Gotov je mah, železo bliska se,
Ki Francijo mašuje in umiri.

Jovana

(v sredo stopivši na široko protivnike loči — Bastardu:)

Ti stopi v stran!

(Lahiru:)

In ti ne gani se!
S tim vojvodam govóriti imám.

(Vse utihne.)

Kam kaniš, o Burgún! kje je sovražnik,
Ki morželjevno tvoj pogled ga iše?
Ta žlahtni knez je Francje sin ko ti,
Ta hrabri — tvoj zemljak, v orožju brat,
Jez tudi hči sim tvoje domovine.
Mi vsi, ki nas pogúbiti želíš,
Smo tvoji. — Roke za objeti te,
Razširjene, kolena v tvojo čast
Pripognjene imamo. — Jeklo naše
Ojstrosti nima proti tebi. Lica
Podobne kralju našimu so nam
Častitljive v čeladi clo sovražni.

Burgún.

Ti vabiš, o Sirena! žertve svoje
Z besedo sladko priliznivih ust.
Kovarka, mene ne oslepiš. Zanjk
Jezičnih so zabranjene mi ušesa,
In ojstre pšice tvojiga pogleda
Oklep odbije krepki mojih pers.
K orožju, Dünoa!
Z mečmi se bíjmo, ne z besedami.

Dünoa.

Z besedo zdaj, z mečmi potem. Alj se
Bojíš besed? Plahôta tudi to je,
In znamnje djanja nepravičniga.

Jovana.

Zapovedljiva sila k nogam tvojim
Ne tira nas; proseči nismo tukaj.
Ozrí se krog! Poglej! Premenjeno
Britansko taboriše je v pepel,
Merliči vaši krijejo poljane,

Francozko péti bojno trombo slišiš,
Bog je presodil, zmaga naša je.
In glej! gotovi smo, deliti s tabo
Ulomljen ravno javorični berst.
— Daj! Stopi k nam, begún preblagi! K nam,
Kjer je pravica ino zmage čast.
Podám ti, glej! poslanka Božja jez,
Sestrinsko roko. V čisto našo družbo
Potegniti te hočem, de te rešim.
S Francozko Bog je. Angeli njegovi,
Nevidno tebi, se za nas borijo;
Vsi z liljami okinčani so krasno.
Ko te bandera jasna naša reč je,
Divica čista je podoba njena.

Burgún.

Zanjkljivo je lažnivca govorjenje,
Ko deteta nedolžniga je njeno.
Če vražni duh besedo njeno viža,
Zmagljivo vé posnemati nedolžnost.
K orožju! Čuti nečem dalej. Slabši
Ušesa so od roke moje, vidim.

Jovana.

Ti copernico psuješ me, peklenskih
Me dél dolžiš. — Tolažiti togoto,
Storiti mir, so to peklenske dela?
Je sprava brezdna večniga iztok?
Kaj sveto je, človeško prav, nedolžno,
Če za domovje boj ne bil bi tak?
Kdaj je natora sama sabo tako
V prepíru, de bi zábile nebesa
Pravično reč, in satan bi jo branil?
Če pa je to, kar jez ti rečem, dobro,
Od kod mi pride, ak od Boga ne?
Kdo bi se bil na ovčji paši meni
Pridružil nek, priprosto pastirico
Podučiti v kraljevim opravilu?
V kneževski družbi nikdar nisim bila,
Neznana je umetnost mi besede.
Zdaj pa, ko treba je, de tebe ganem,
Mi pride um, stvarí visocih znanje,
Osoda kraljev in deržav leží,
Kot sonce jasna, meni pred očmí,
In grom nebeški tim jeziku dan je.

Burgún

(dvigne očí živo ganjen in jo zavzet gleda.)

Kaj z mano je? Kaj se godí? Alj Bog

Oberne mi globoko v persih serce?
Ne moti, ne — ganljivi tak obraz!
Če v meni to premembo čudno snuje,
To čudo je resnice večne kras;
Bog pošle te, to serce mi pričuje!

Jovana.

De, ganjen je! Zastojn prosila nisim;
Oblak togote gromonosni taja
Iz čêla v solzah se njegoviga,
In iz očesa, mir sijaje, sveti
Prijazniga mu čuta sonce zlato.
— Z orožjem proč! Objemite se serčno!
Premagan je — v očesu solze — naš je!

(Meč in bandero ji odpadeta, z razpetima rokama se mu urno bliža in ga strastno objame; Lahir in Dünoa veržeta meča proč in se mu bližata, de bi ga objela. Zagrinjalo pade.)

Tretje djanje.

Dvor kralja Karola v Šalonu na Marni.

Pervi nastop.

Dünoa. Lahir.

Dünoa.

Prijatla serčna, v boju brata bivši
Sva dvigala za cil enak desnice,
Edinih misli v žalosti in smerti.
Nikar de bi ljubezen vez razderla,
Ki vsih prememb osodnih je terpela.

Lahir.

Knez, čujte me!

Dünoa.

Vi ljubite divico,
In dobro vem, kaj mislite storiti;
Stoječih nog namenjeni ste h kralju,
Sprosit si jo v darilo. — Zaderžati
Plačila zasluženiga ne more
Junaštvu vašim. Tode spomnite se!
Prej ko v naročju drugiga jo gledam —

Lahir.

Posluh, kraljevič — daj!

Dünoa.

Očesa slast
Zginljiva naglo, me do nje ne tira.
Dokler te čudne vidil nisim, ktero
Deržavi v rešenje in meni v zakon
Poslal je Bog, nobena ženska ni
Mi ganula nepremagljive misli.
Njo vidši pak sim zdajci se zavezal
S prisego sveto, de mi žena bode.
Zakaj junaku le junakinja
Družica biti more. Serce vrelo
Na sercu če počivati enakim,
Ki jo razumi in prenesti znade.

Lahir.

Kje malo svoje zasluženje smem
Primerjati junaški slavi vaši?
Kjer snubiti grôf Dünoa nameni,
Tam vogniti se mora vsak protivnik.
Le rekel bi, de ovčarica prosta
Ne more vam dostojna žena biti.
Kraljeva kri, ki v žilah vaših teče,
Zaverže tak nevredno mešanje.

Dünoa.

Natore svete plod nebeški ona
Je kakor jez, in meni ravnorodna.
Kaj rôke knežke bi nevredna bila,
Ki je nevesta čistih angelov?
Ki z nevmerjočo si svitlostjo glavò
Okinči, jasniši od kron posvetnih?
Ki vsiga sveta skupno veličanstvo
Pod sabo vidi tàmno, zaničljivo?
Prestoli knežki v kopo djani vsi,
Do zlatih zvezd nebeških dvignjeni,
Ne tikajo sloveče visokosti,
Kjer ona vlada v angelski svitlosti.

Lahir.

Nej sodi kralj.

Dünoa.

Nej ona sama sodi!
Oprostila Francozko je, in sama
Slobodno mora serce darovati.

Lahir.

Tu pride kralj!

Drugi nastop.

Karol. Sorelka. Düšatel. Šatiljon. Prejšni.

Karol.

(Šatiljonu:)

Tak pride! Kralja svojiga spoznati
Me hoče, rekli ste, in mi priseže?

Šatiljon.

Gospod, tu, v mestu svojimu kraljevim,
Ti noge če objeti vojvoda,
Moj gospodar. — Naročil meni je,
Njegoviga de kralja te pozdravim.
On sledi mi, in kmalo sam bo tukaj

Sorelka.

On sam! O, lepo sonce dneva tega,
Ki nam donese radost, mir in spravo!

Šatiljon.

Sè sabo pelje dve sto vitezov,
Namenjen je poklekniti pred tebe,
Pa se zanaša, de ne boš dovolil,
De ga, ko strica, boš objel prijazno.

Karol.

Pritisniti ga k sercu hrepením.

Šatiljon.

O vidu pervim stariga prepira
Govor ne tikaj, prosi vojvoda.

Karol.

Na vekomaj pozabljeno mi bodi,
Kar teklo je med nami. V jasne dni
Prihodnih časov zreti hočemo.

Šatiljon.

Ki za Burgúna so borili se
Imajo vsi deležni biti sprave.

Karol.

Kraljestvo svoje dvojno tak pomnožim.

Šatiljon.

Kraljica tudi Izabó v pogoj,
Če hoče, bodi zapopadena.

Karol.

Le ona z mano, jez se ne prepiram;
Med nama mir je, ko se ona umiri.

Šatiljon.

Dvanajstica prežlahtnih vitezov
Obljube tvoje biti ima porok.

Karol.

Obljube so mi svete.

Šatiljon.

Verhepiškop
Delijo naj med vama sveto hostjo
V zastavo ino pečat zveste sprave.

Karol.

Gotovo tak zveličanje mi bodi,
Kot je beseda sercu mojim ravna.
Želí zastav še druzih vojvoda?

Šatiljon

(z oziram na Düšatela.)

Tu vidim pričo, ki bi znala pervo
Ostrupiti pozdravje —

(Düšatel se molčé upoti.)

Karol.

Düšatel,
Odídi! Vojvoda ogibaj se,
Dokler se vida tvojga ne privadi!

(Sledivši mu z očesam naglo za njim stopi ter ga objame.)

Prijatel zvest! Za mir in srečo mojo
Si bil namenjen več ko to storiti.

(Düšatel odíde.)

Šatiljon.

Ta rokopis pogodbe druge kaže.

Karol

(verhepiškopu:)

Vravnajte ga. Mi vse dovolimo;
Ni cene za prijatla prevelike.

Dünoa! Sto žlahtnih vitezov zberite
In vojvoda vpeljite nam prijazno.
Okrasijo nej trume z berstmi se,
De brate svoje sprejmejo dostojno,
Okinči nej se pražno celi grad,
Zvonovi nej na znanje dajo slavno,
De Francja se z Burgunsko druži ravno.

(Trobente zapojejo — dvoran pristopi.)

Čuj! Kaj pomeni to trobentanje?

Dvoran.

Obhaja vhod burgunski vojvoda.

(Odíde.)

Dünoa

(gré z Lahiram in Šatiljonam.)

Na noge! Urno! Vojvodu nasprot!

Karol

(Sorelki.)

Ti jokaš, Neža? Skor kreposti manjka
K prenesenju prigodbe te clo meni.
Ah, koliko jih je poderla smert,
Prej ko sva mogla viditi se mirno.
Na zadnje vonder mine vsak vihar,
Po nar tàmnejši nôči se daní,
In ko je čas, poslednı sad zorí.

Verhepiškop

(ob oknu.)

Tesnobe komaj vojvoda se brani,
Vriskaje ga raz konja dviga ljudstvo,
Ostroge mu kušujejo in plajš.

Karol.

Moj dober ljud! Tak naglo vnet ljubezni,
Kot serda svojiga. — Kak hitro je
Pozabljeno, de mu ta vojvoda
Ubijal sine je, moril očete.
En miglej sam pobota vse življenje.
— Sorelka, zbrihtaj se! Veselje tvoje
Bi znalo ost njegovi duši biti;
Nič ne osrami ga, in nič ne žali.

Tretji nastop.

Burgunski vojvoda. Dünoa. Lahir. Šatiljon. Dva druga **viteza burgunska.** Vojvoda postojí na pragu; kralj se mu nasprot gibne, vojvoda se urno bliža, in ko se hoče na koleno spustiti, ga kralj prestreže in objame.

Karol.

Ste nas prehitili. — Vpeljati smo
Vas hotli. — Urne konje imate.

Burgún.

K dolžnosti moji so me nesli.
(Objame Sorelko in jo v čelo poljubi.)
Teta!
Dovolite. To je pravica naša
V Arazu. — Lepih žen nobena šege
Se te ne sme braniti.

Karol.

Dom ljubezni
Je vaše dvorstvo, slišim, ino terg,
Na kterim snide vse se kar je krasno.

Burgún.

Mi smo teržeči narod, o moj kralj!
Kar žlahtniga rodí podnebje vsako,
Razloženo je v rabo in izgled
Na Brižkim tergu našim. Žen lepota
Pa blago je nar imenitniši.

Sorelka.

Zvestoba scer še višji ceno ima,
Tode na tergu najti se ne dá.

Karol.

Imé imate slabo, stric! de čednost
Nar lepši žensko zaničujete.

Burgún.

Ta greh si sam nar hujši je pokora.
Vas, blagor vam, učilo zgodaj serce,
Kar mene pozdno je življenje divje.
(Zagleda verhepiškopa in mu v roko seže.)
Častítljivi! Darujte blagoslov mi!
Spodobnimu na mestu vi ste zmirej,
Za najti vas nam je hoditi v dobrim.

Verhepiškop.

Zdaj kliči mojster kadar hoče. — Serce
Veselja polno rado loči se,
Ker gledale ta dan očí so moje!

Burgún

(Sorelki.)

Sim slišal de v orožje proti meni
Ste svoje žlahtno kamenje menali.
Kaj tak za boj ste vneti? Tako terdna
Vam bila je v pogubo mojo volja?
Nu, zdaj končan je naju bor; vse zopet
Se najde, kar zgubljeniga je bilo.
Tak našlo tud je kamenje se vaše,
Namenjeno je bilo v boj nad mene,
Prejemite ga v znak mirú od mene.

(Vzame enimu svoje družbe kinčnico iz rok in odperto Sorelki podá; ona osupnjeno kralja pogleda.)

Karol.

Prejemi dar, zastava dvojno draga
Je meni sprave in ljubezni lepe.

Burgún

(vtakne Sorelki briljantno rožo v lase.)

Zakaj ni to kraljeva krona Francje?
Z veseljem in enakim nagnjenjem
Bi jo pripel na vašo lepo glavo.

(Primši jo za roko pomenljivo:)

In — če bi vam prijatla treba bilo —
Na mé se zanesite!

(Sorelka, ki se ji solze ulijejo, na stran stopi, kralj zatira britko užaljenje; vsi pričijoči gledajo globoko ganjeni na obá kneza.)

Burgún

(vse zaporedama pogleda, potem kralja objame.)

O, moj kralj!

(V tim hipu se trije burgunski vitezi približajo Dünoatu, Lahiru in verhepiškopu ter jih objamejo. Objem molčečih knezov terpi nekaj časa.)

Sovražiti, izdati sim vas mogel!

Karol.

Ne dalej! Tiho, tiho!

Burgún.

Angličana
Sim kronati, sim mu priseči šel,
Vas, kralja svôga, spraviti v pogubo!

Karol.

Pozábite! Vse vam je odpušeno.
Ta miglej sam pobota vse. Osoda
Je taka bila, tak nesrečna zvezda!

Burgún

(mu v roko seže.)

Popravil bom, verjémite, popravil!
Britkosti vse poplačati vam hočem,
Kraljestvo celo boste spet prejeli,
Vasí le ene nima manjkati.

Karol.

Prijatlá sva. Ničesar zdaj me strah ni.

Burgún.

Verujte mi, z veselim sercam nisim
Se z vami vojskoval. O, de bi znali —
Zakaj poslali niste té do mene?

(Kazaje na Sorelko.)

Ubranil bi ne bil se njenim solzam.
— Zdaj naju ne razdruži moč peklenska,
Ko je na sercu serce gorko bílo!
Spodobno sebi mesto našel sim,
Na persih teh konča zmotnjava moja.

Verhepiškop

(med nju stopi.)

Sta združena, o kneza! Francja dvigne
Se samolet omlajen iz pepela,
Pred nami smeja krasna se prihodnost.
Dežel globoke rane zacelile,
Razrušene vasí, razbite mesta
Se dvignule iz sipa lepši bodo,
In polje bo pognalo novi cvet —
Merliči le, sovražbe vajne žertva,
Ne vstanejo, in vajnimu prepiru
Prelíte solze so in so prelite.
Prihodni zarod krasno cvetel bode,
Preminjen pak nadlogi rop je bil,
Unukov sreča ne zbudí očetov.
To so poganjki bratodražbe vajne,
To bodi vama uk! Strahôte meča
Se bojta, prej ko ga potegneta.
Spustiti boj mogočniku je lahko,
Alj divji bog ne sledi našim klicu
Pokorno, kakor se poverne sokol

Iz viškiga na ramo strelcovo;
Otetbe roka pa ne seže dvakrat
O pravim času kakor dans iz neba.

Burgún.

Na vaši strani angel je, o Sir!
Prerokinja zakaj ni pričo, kje je?

Karol.

Kje je Jovana? Kako de ni priča
Te krasne dobe, ki je njeniga
Junaštva dar.

Verhepiškop.

Divico sveto pokoj
Ne mika dvora praznovavniga,
In ko je ne pokliče v ljudsko družbo
Povelje Božje, vogne se sramljivo
Očés posvetnih praznimu pogledu!
Če ni marljiva za koríst francozko,
Gotovo z Bogam pogovarja se,
Ker blagor sledi vsim stopinjam njenim.

Ćeterti nastop.

Jovana. Prejšni.

(Jovana ima persi z oklepam krite, na glavi namesto čelade krasen venec.)

Karol.

Ti venčana prerokinja se bližaš,
De blagosloviš vez, naredbo svojo.

Burgún.

Kak bila strašna je divica v bitvi,
In kako jo premeni mir prijazno!
— Jovana! Alj sim zvest obljubi svoji?
Si zadovoljna, sim pohvale vreden?

Jovana.

Sam sebi si nar veči dobro skazal.
Svitlobe zdaj se svetiš blagodarne,
Prej si kervavo mračniga obstretja
Na nebu našim visel strašna luna.

(Ogledovaje se.)

Veliko žlahtnih vitezov tu vidim.
Veselje sveti vsim se iz očés;
Le eniga sim našla v žalosti,
Ki skriva se o splohnimu veselju.

Burgún.

Kdo svest si je krivice tak velike,
De dans obupa naše milosti?

Jovana.

Alj priti smé? O, reci de, de smé!
Doverši svoje zasluženje. Sprava
Je prazna, če ne sčisti serca vsiga.
Sovražtva kaplica v kozarcu slasti
Življenja pitje preoberne v strup.
— Krivica tak velika se ne najdi,
De bi Burgun je ne odpustil dans!

Burgún.

Ha! Te razumim!

Jovana.

Ter mu odpustiš?
Kaj ne, o vodja? Düšatel, pristopi!

(Jovana odprè vrata in pripelje Düšatela v izbo, ta v delji pri pragu postojí.)

Glej, vojvoda s vsimi umirjen je,
Tedaj je s tabo tudi.

(Düšatel se bliža nekoliko stopín in skuša vojvodove misli v njegovih očéh brati.)

Burgún.

Kaj, Jovana,
Iz mene ti storiš? Alj veš, kaj terjaš?

Jovana.

Mil gospodar odprè vsim gostam duri,
Nikogar ne izloči; kakor zemljo
Obseže zrak prijazno, ima milost
S prijatlam tudi vražnika objeti.
Enakomérno sonce žarke svoje
Na vse straní neskončnosti poganja;
Enakomérno lijejo oblaki
Hladivno rôso vsim rastlinam žejnim.
Kar kolj je dobro, kar od zgorej pride,
Je vse občinsko, brez izjemka vse,
V izjemnih gibah pak je tmine grôza!

Burgún.

O! z mano dela kakor se ji ljubi,
V nje rôci vosk mehák je serce moje.
— Objemte me! Vam odpustím, o vitez!
Očetov duh, ne serdi se, de roko

Prijazno stisnem, ki te je pobila!
Bogovi smertni, ne kaznujte me,
De strašen rot osvete vam prelomim!
Pri vas tam doli v mraku vekovitim
Ne čuti serce, tam je večno vse,
Nepremakljivo vse. — Drugač je tukaj
Med nami v zlatnim svitu sončnimu.
Gotovi plen mogočniga trenutja
Je človek, sin premembe, stvar čutljiva.

Karol

(Jovani.)

Kaj sim ti vse, visoka diva, dolžen!
Kak lepo si dopolnila obljubo!
Premenula kak urno srečo mojo!
Me spravila s prijatli, trešla v prah si
Sovražnike, otela mesta moje
Iz tuje sužnosti. — Storila sama
Si vse le to. — Govôri, s čim te plačam?

Jovana.

Človečen bodi v sreči zmir, kot si
V nesreči bil. — Na slêmenu visosti
Ne zabi, kaj veljá prijatel v sili,
V ponižanju si svojim to preskusil.
Ne zaderžuj pravic in milosti
Nar zadnimu iz ljudstva svojiga,
Od čede Bog t' je rešnico poklical.
Vso Francjo boš pod svojim žêzlam združil,
Očak in ded vladarjev boš velicih;
O prednih tvojih jasniši sijali
Prihodni bodo na prestolu temu.
Tvoj rod bo cvetel, dokler si ljubezen
Ohrani v sercu svojiga naroda,
Prevzetnost le zamore ga podreti.
In glej! Iz nizkih bajt, ki zdaj ti dale
So rešnika, unukam krivde gnusnim
Skrivnostno žuga smert in pogubljenje.

Burgún.

Navdano z duham, presvitljeno dekle!
Očí če tvoje gledajo prihodnost,
Govôri tud od moje rodovine!
Bo krasno rasla kakor je začela?

Jovana.

Burgun! Visoko, do visosti trona
Postavil svoj si sedež, višje kani

Ponosno serce, do oblakov dviga
Prederzni stav. — Alj rastu temu roka
Od zgor bo naglo — stoj! ukazala.
Ne boj se vonder pada svoje hiše!
Bleščeča bo slovela po divici,
Vladarje žezlonosne in pastirje
Narodov bo redila v krilu svojim,
Na dveh sedeli bodo slavnih tronih,
Postave svetu znanimu dajali,
In drugimu, ki ga še rôka Božja
V neobveslanih tujih vodah krije.

Karol.

O, rêci, ako duh ti razodene,
Bo vez prijatelska, katero zdaj
Sva ponovila, tud unuke pozdne
Jedinila?

Jovana

(po kratkim umolknjenju:)

Vi kralji in vladarji!
Prepira bojte se! Ne búdite
V berlogu svade, dokler spi; zbujena
Se pozdno ukroti. Rodí si vnuke,
Železniga zaroda divji roj,
In na požaru vnema se požar.
— Več prašati nikar! Radujte se
Sedajnosti in dovolite meni,
De čas prihodni tihoma pokrijem!

Sorelka.

Presvetlo dete, v sercu mojim bereš,
In veš alj streže po visosti prazni,
Kaj dobriga še meni prerokuj!

Jovana.

Le višji zgodbe sveta duh mi kaže,
Osoda tvoja v sercu tvojim je.

Dünoa.

In kaj osoda tvoja lastna bode,
Visoko dekle, ljubljeno od Boga!
Gotovo tebi krasna sreča klije,
Ker si pobožna tak, in tako sveta.

Jovana.

Nar lepši sreča je v naročju Božjim.

Karol.

Skerb zanaprej bo meni tvoja sreča!
Češeno čem imé storiti tvoje;
Ti imaš biti blažena rodovam
Prihodnim narpoznejšim. — Zdajci, glej!
Dopolnim to. — Poklekni!

(Potegne meč in se z njim Jovane dotakne.)

Ino vstani
Požlahtnjena! Sam jez, tvoj kralj, te dvignem
Iz praha tvoje nizke rodovine,
Prede de tvoje v grobu s tem požlahtnim.
Imela v gerbu limbar, in nar boljim
Francozke zemlje ravnorodna bodeš;
Kraljeva kri Valoaška samo bodi
Od tvoje žlahtniši, nar višjimu
Visocih mojih bodi tvoja roka
Častiven dar, in poročiti te
Z junakam žlahtnim bodi moja skerb.

Dünoa

(pristopi.)

Ko nizka bila je, sim jo izvolil,
In nova čast, ki krasi jo, ne množi
Ne njene cene, ne ljubezni moje.
Tu pričo kralja svojiga, in tega
Episkopa pobožniga podam ji,
Zaročnici kneževski, roko svojo,
Če se ji vredna zdi, prejeti jo.

Karol.

Vse premagavno dekle, čude delaš
Na čude. Zdaj previdim, de ti nič
Ni nemogoče. To ponosno serce
Si vsililа, ko je zasmehovalo
Do zdaj ljubezni moč.

Lahir

(pristopi.)

Jovanin kras
Nar lepši je ponižno serce njeno;
Ljubezni vredna je nar višjiga,
Pa tak ošabno ona želj ne dviga,
Ne iše vertoglavo prazne slave,
Dovolj ji zvesta je ljubezen serca
Pošteniga, dovolj priméрna sreča,
Ki jo ji jez ponudim z roko svojo.

Karol.

Lahir, ti tudi? Verla snubca dva,
Enaka v hrabrosti in bojni slavi!
— Sovražne utolažila, deržavo
Sklenila si, in mi razpreš prijatle?
Le eden te zamore poročiti,
Obá te krasne sreče vredna cenim.
Govori sama! Tvoje serce sodi!

Sorelka

(pristopi.)

Osupniti divico žlahtno vidim,
Obličje njeno sramežljivost barvi.
Čas dajte ji, de serce praša svoje.
De razodene se prijatlici
In ji pové skrivnosti svojih pers.
Zdaj prišla dôba je, de tudi jez
Po sestrino se smem divici ojstri
Približati, in ji odpreti zvesto
Molčeče nédro. Dajte nama prej
Premisliti kar žensko je po žensko,
In čakajte, kaj skleneve.

Karol

(hoče oditi.)

Tak bodi!

Jovana.

Ne tako, Sir! Kar mi je lice vnelo,
Sramote plahe zmotnja bila ni.
Ti žlahtni ženi nimam nič razkriti,
De bi možov se sramovati imela.
Velika čast so meni snubci taki,
Pa svoje čede nisim zapustila.
De bi dosegla prazno svetno diko,
Obdala nisim se z orožnim jeklam,
De bi si venc nevestni v kite spletla.
Poklicana sim k višjim opravilu,
Katero le divica čista spolni.
Vojšakinja sim Boga večniga,
In možu žena ne zamorem biti.

Verhepiškop.

Rojena je v družico ženska možu;
Spolnivši kar priroda ukazuje
Nar lepši služi Bogu in nebesam.
Ko bodo dela Boga tvojiga,
Ki te je v boj poklical, dokončane,

Položila od sebe boš orožje,
Krotkejšimu se povernila spolu,
Ki, zdaj tajèn po tebi, ni namenjen
H kervavim delam divjiga orožja.

Jovana.

Češen gospod! zdaj še ne morem znati,
Kaj mi storiti duh bo zapovedal;
Ko pride čas, oglasil se mi bode,
In jez ga čem ubogati na tanko,
Zdaj pak mi reče delo dokončati.
Ovenčan moj gospod še ni in kronan,
Močilo senc mu ni še olje sveto,
On kralja še ne imenuje se.

Karol.

Mi smo na potu! Bližamo se Remi.

Jovana.

Nikar postajati! Zapreti ga,
Si krog in krog sovražnik prizadeva,
Alj njemu vklub te slavno tje popeljem.

Dünoa.

Ko pa bo vse speljano, dokončano,
Ko v Remo mi zmagljivo prišli bomo,
Mi boš tedaj, divica, dovolila —

Jovana.

Če volja Božja bo, de se zmagljivo
Iz tega boja smertniga povernem,
Tedaj bo spolnjeno; in pastirica
V kraljevi hiši nima več opravka.

Karol

(jo prime za roko.)

Zdaj viža te nebeški glas, ljubezen
Še v nedriju pobožnimu molčí;
Molčala zmir, verjemi mi, ne bode.
Orožje vtihne, zmaga mir donese,
Veselje verne vsakimu se v persi,
Občutki rahli se zbudijo v sercih —
Zbudili tud se v tvojih persih bodo,
In solze sladkih želj, neznane tebi
Do zdaj, točila boš — ljubivši bo se
K posvetnimu prijatlu obernilo
Pobožno, Boga polno serce tvoje —
Zdaj nas otevši sreča vsim si bila,
In enimu na zadnje sreča bodeš.

Jovana.

Dofên! Alj si se naveličal Božje
Prikazni že, de nje posodo streti,
Divico čisto, ki ti Bog jo pošlje,
V nesnažni prah potegnuti želiš?
O, slepe serca! Malovérniki!
Obsíva vas nebeško veličanstvo,
Razkriva svoje čudeže pred vami,
In vi — le žensko v meni vidite.
Se ženska smé obdati z bojnim jeklam,
Se mešati v junaške bitve smé?
Gorjé mi, ko bi Božji meč osvete
Nosila v rôci, v sercu pak nevrednim
Podobo moža smertniga! Za mene
Bi bolji bilo, ne rojena biti!
Ne več o tem, opomnim vas, če duha
Serdito v meni nečete zbuditi!
Pogled možá želečiga že samo
Je meni gnus, oskrunjenje in groza.

Karol.

Nehajte! Je zastonj, ne gane se.

Jovana.

Ukaži, de nas tromba v boj pokliče!
Premírje to orožja strah mi dela,
Iz leniga pokoja me podí,
De dokončam, kar zvesto sim začela,
Zapovedljivo v dlan osodnosti.

Peti nastop.

Prejšnji. Vitez prihiti.

Karol.

Kaj je?

Vitez.

Čez Marno prišel je sovražnik.
In trumé svoje v boj ravná.

Jovana

(nadušena.)

Boj in bitva!
Razdjani zdaj oklepi duše so.
K orožju! Jez pa trume v red postavim.

(Urno odíde.)

Karol.

Za njo, Lahir! Na pragu Remskim clo
Me silijo, de bíjem se za krono.

Dünoa.

Ne tira jih pogúm. To zadni skus je
Omoteno norečiga obúpa.

Karol.

Vas, o Burgún! ne šuntam. Zdaj je čas,
De britkih dni popravite veliko.

Burgún.

Gotova je; vi zadovoljni boste.

Karol.

Na potu slave sam pred vami pojdem,
V obličju mesta, kjer me krona čaka,
Si krono čem junaško priboríti. —
Tvoj vitez gré — ohrani Bog te, Néža!

Sorelka

(ga objame.)

Ne jokam se, se ne bojim za tebe,
Zaúpno seže kviško vera moja.
Bog skazal ni mi take milosti,
De bi na zadnje žalovati imela,
Zmagavcá — glasno serce priča mi —
Te v Remi bom premagani objela.

(Trobentanje se oglasi in o premeni igrališa narase do divjiga hrupa. Orkester seže vmes. Za igrališem odgovarja bobnanje in glas drugih instrumentov.)

Šesti nastop.

Prosta z drevjem obdana planjava, čez ktero zadej ob godbi urno vajaške trume marširajo. **Talbot** na **Fastolfa** opert in od vojšakov spremljan. Potem **Lionel.**

Talbot.

Pod drevjem tim na tla me posadíte
In urno v boj verníte se nazaj,
K umiranju mi treba ni postrežbe.

Fastolf.

Nesrečni dan! O, joka vredna ura!

(Lionel pride.)

K razgledu kakim pridete, o vodja!
Tu vojvoda leží do smerti ranjen.

Lionel.

Bog vari tega! Žlahtni lord, na noge!
Sedaj ni čas, opešano medleti.
Branite smerti se z mogočno voljo,
De živi nej, ukažite natori!

Talbot.

Zastonj! Osode dan je prišel, ki
V francozki zemlji naš prestol podere.
V obúpnim boru tvegal sim zastojn
Posledno svoje, de bi ga overnil,
Od strele smertno ranjen tu ležim,
De več ne vstanem. — Rema je zgubljena,
Zdaj hítite, Pariz oteti saj!

Lionel.

Udal se je Pariz Dofênu! Ravno
Novico to je jadernik prinesel.

Talbot

(zaveze razterga.)

Izlíjte se tedaj kerví potoki,
Ker sonca tega naveličan sim.

Lionel.

Ne smem ostati. — Prenesite, Fastolf,
Na drugi kraj, bolj varen, vojvoda;
Braniti tega mesta ni mogoče.
Naprej divica rije premagljivo,
Povsod bežijo naše trume že. —

Talbot.

Brezúm, ti zmagaš in jez poginem!
Zastojn boré clo bogi se z bedastvam.
Visoka pamet, jasnosvitla hči
Nebeške glave, modra osnovavka
Vesolnosti, ti vodnica ozvezdja,
Kaj si tedaj, če konju steklimu
Neumnosti privezana za rep,
Klicaje brez moči, se v brezdno moraš
Prekucniti s pijanci vred videča?
Tedaj preklet, ki vredno in visoko
Izvolji v cilj življenja, z modrim duham
Premišljen sledi sklep! Budalovodju
Je lasten svet —

Lionel.

Milord! Le mało časa
Imate še živeti. — Spomnite
Se stvarnika!

Talbot.

Ko bi junake nas
Premagali junaki bili, mogli
Bi se tolažiti z osódo splohno,
Ki zmir menjaje svoje krogle suče —
Pa takimu sleparstvu obležati!
Ni bilo vredno boljiga izída
Življenje naše, britko, truda polno?

Lionel

(mu roko podá.)

Nu, z Bogam Milord! Solz pravico dolžno
Pošteno bom po boju vam poplačal,
Če preživím. Zdaj pak me kliče dalej
Osode glas, katera še sodivno
Kervave vadle na borišu meša.
Na zvidenje v življenju boljimu,
Slovó je kratko za ljubezen dolgo!

(odíde.)

Talbot.

Končano je, in zemlji dam nazaj,
In soncu večnimu drobtince micne,
Ki združile so v slast in strast se v meni —
In silni Talbot, ki je svet napolnil
Z novicami junaške svoje slave,
Bo lahkiga prahu pešica mala. —
Tak mine človek, in obrest edina,
Ki v boju si življenja pridobimo;
Ničesar je in praznosti spoznanje,
Zaničevanje živo vsiga tega,
Kar se nam je visoko, dično zdelo.

Sedmi nastop.

Karol. Burgún. Dünoa. Düšatel. Vojšaki.

Burgún.

Nanos presiljen je.

Dünoa.

In dan je naš.

Karol

(Talbota zagledavši.)

Poglejte tam, kdo od svitlobe sonca
Slovó neradovoljno težko jemlje?
Oklep ne priča slabiga možá.
Pomognite, če k pridu še pomoč je.

(Vojšaki iz družbe kraljeve pristopijo.)

Fastolf.

Nazaj! Poštujte v smerti ga, ki niste
Se živim nikdar bližati želeli.

Burgún.

Kaj vidim!. Talbot je; — do smerti ranjen!

(Se mu bliža. Talbot ga derveno pogleda in umerje.)

Fastolf.

Nazaj, Burgún! Pogleda zadniga
Mu izdajavca bliža ne ostrupaj.

Dünoa.

Nepremagljivi! Grozovitni Talbot!
Dovolj ti je prostora tako malo?
In cela Francja poželenju tvoje
Orjaške duše bila je premajhna.
— Zdaj vas, o Sir! pozdravim še le kralja,
Na glavi vam se majala je krona.
Dokler je v tim telesu duša bila.

Karol.

Premagal ga je Bog, ne mi! Na zemlji
Leží francozki, kot junak na skitu,
Ki ga nikomur živ ne prepustí.
Nesite proč ga!

(Vojšaki merliča proč nesejo.)

Mir njegovim prahu!
V spomín mu bodi slavno znamenje.
Sred Francje, kjer končal je hrabro djanje,
Počivati njegovo truplo ima!
Do les prisilil ni še meč sovražni,
Kraj, kjer počiva, grobopis je njemu.

Fastolf

(ponudi kralju meč.)

Jetnik sim tvoj, gospod!

Karol

(mu meč nazaj dá.)

Ne tako! Tudi
Sirovi boj častí dolžnost pobožno;
Slobodno vodja spremite do grôba.
Zdaj, Düšatel, na noge — Nežo mojo
Skerbí za mé. — Otmite jo strahú —
Povejte ji, de zmagal sim, živím,
In radostno mi pripeljíte v Remo.

(Düšatel odíde.)

Osmi nastop.

Prejšni. Lahir.

Dünoa.

Kje je divica, vitez?

Kahir.

Jez to prašam.
Borečo v družbi vaši sim jo pustil.

Dünoa.

De vaša desna varje jo sim menil,
Ko kralju sim priskočil na pomoč.

Burgún.

Bandero njeno belo sim nedavno
V sovražnih gostih trumah veti vidil.

Dünoa.

Gorjé! Kje bo? Nesreče sim si svest!
Hitímo berž oteti jo. Bojim se,
De jo predaleč tiral je pogúm,
Clo sama sred sovražnih trum se brani,
In brez pomoči množtvu zdaj omaga.

Karol.

Otmite jo!

Lahir.

Vam sledim koj!

Burgún.

Mi vsi!

(Odídejo.)

Deveti nastop.

Boriša druga pusta stran! Iz delje se svéti od sonca obsijano Remsko ozidje. **Vitez** v orožju černim, z viziram zapertim. **Jovana** za njim prihiti; na sprednim stanu jo vitez počaka.

Jovana.

Kovarnik! Zdaj spoznam potuho tvojo!
S hlinivim begam peljal si golufno
Iz bitve me, de serd in smert gotovo
Overneš glavam tih britanskih sinov,
Alj zdaj te vhiti samiga poguba.

Černi vitez.

Zakaj preganjaš me, in pêtam mojim
Serdito se pripneš? Namenjeno
Umreti meni ni po rôci tvoji.

Jovana.

Sovražim te globoko v duši svoji,
Kot noč enako tvojimu oklepu.
Iztrebiti te iz svitlosti dneva
Nepremagljivo tira me pohot.
Kdo si? Odprí vizír! Ak vidila
Bi v bitvi pasti Talbota ne bila,
Bi rekla, de si ti vojaški Talbot.

Černi vitez.

Tak ti molčí prerokovanja duh?

Jovana.

On govorí v globokim nédru glasno
In priča, de nesreča je pred mano.

Černi vitez.

Jovana d' Ark! Do praga Remskiga
Prisilila si na perutah zmage,
Dobiti slave bodi ti zadosti!
Izpusti srečo, ki ti tlako dela,
Prej ko se sama jezno oslobodi,
Ker nikomúr do zadniga ne služi.

Jovana.

Postajati na potu mi veleváš,
Opušati kar tiče me — zakaj?
Speljala bom in spolnila obljubo.

Černi vitez.

Nič tebi ne ubrani se, mogočna!
Ti v bitvi vsaki zmagaš. — Alj, ne hôdi
Na vojsko več! Svarenje moje čuj!

Jovana.

Iz rok ne denem tega meča, dokler
Britanije prevzetne ne potarem.

Černi vitez.

Glej! Tam ozidje Remsko dviga se,
Namembe tvoje cil in konc. Nadstropje
Visoko se ti sveti katedralno;
Slovečiga obhoda pojdeš noter,
De kronaš kralja in obljubo spolniš.
— Ne hôdi not! Svarenje moje čuj!

Jovana.

Kdo si, lažniva, dvojezična stvar;
Ki vplašiti in zmotiti me kaniš?
Ti polastiš se prerokovanje
Oznanovati krivo?

(Vitez hoče odíti, Jovana mu pot zastopi.)

Stoj! Ne dalej!
Govôri, alj te v migleju prebôdem!

(Ga hoče mahniti.)

Černi vitez.

(se je z roko dotakne, Jovana oterpne.)

Kar smertno je, pobijaj!

(Tmà, blisk, strela. Černi vitez se pogrezne.)

Jovana

(v začetku osupnjena, potem se naglo zavé.)

Telesno bilo ni. — Golufen kip
Močí peklenske, duh sovražen bil je,
Poslan iz brezdna večniga ogniša,
De v nédru mi oplaši žlahtno serce. —
Kaj bati se z orožjem Boga svojga?
Kar tiče me, zmagljivo bom končala.
Če satan sam nad mene ljuto vstane,
Pogum ne vpade, serca mi ne gane.

(Hoče oditi.)

Deseti nastop.

Jovana. Lionel.

Lionel.

Preklenka! V bran postavi se! — Obá
Ne pojdeva iz tega mesta živa.
Pobila si nar bolji mojih trum,
Izdihnul je na persih mojih dušo
Veliko žlahtni Talbot. — Hrabriga
Mašujem zdaj; če ne — poginem z njim.
In de boš vedla, kdo ti slavo množi,
Nej umrè ali zmaga — Lionel
Sim jez, britanske vojske zadni knez,
Do zdaj še nepremagan je moj dlan.

(Plane na-jo; ona mu po kratkim boru meč iz rôke zbije.)

Nezvesta sreča!

(Se prepira z njo.)

Jovana

(ga zgrabi od zadej za čeladni grebén in mu čelado siloma z glave potegne, o tim mu z desno meč nastavi.)

Terpi kar si iskal,
Divica sveta bije te po meni!

(To izrekši ga v obraz pogleda, zagled jo živo gane, osupnjena postoji, potem pusti rôko počasno pasti.)

Lionel.

Kaj se mudiš in smertni mah oviraš?
Uzela čast si, uzmi tud življenje,
Oblast imaš, usmiljenja jez nečem.

(Jovana mu z rôko migne, de bi šel.)

De bežal bi? Življenje v dar jemal
Od tebe? Nikdar ne! Umreti rajši!

Jovana.

Jez nečem znati, de življenje tvoje
Je v rokah bilo mojih. — Hodi!

Lionel.

Čertím te, tebe in tvoj dar! Jez nečem
Zanašanja. — Sovražnika pogubi,
Ki studi te in te ubiti hoče.

Jovana.

Me ubij, in beži!

Lionel.

Kaj je to?

Jovana

(pokrije obraz.)

Gorjé mi!

Lionel.

(se ji približa.)

Moríš, povejo, vse Britance v boju
Premagane. — Zakaj zanašati
Le meni?

Jovana.

(dvigne z urnim maham meč nad njega, in pogledavši ga v lice zopet róko zniža.)

Sveta diva!

Lionel.

Ne imenuj
Svetnice! Ona nič ne vé od tebe;
Deležnica nebes ti nisi.

Jovana

(v strašni britkosti.)

Kaj sim
Storila! Prelomila sim obljubo!

Lionel

(jo milo pogleda.)

Nesrečno dekle! obžalujem te!
Ti ganeš me, velikoserčna bila
Si meni samo; čutim de moj čert
Nehá, in rad bi v prid ti bil prijazno,
Kdo si? Od kod si prišla?

(Se ji bliža.)

Jovana

Proč! Pobegni!

Lionel.

Mladost, lepoto tvojo obžalujem.
Pogled mi sega v serce tvoj. — Želím te
Oteti. — Daj! Govorí, je mogoče?

Odreci se prestrašne zveze take —
Od sebe dêni to orožje kleto!

Jovana.

Nositi je nevredna sim!

Lionel.

Od sebe
Je verzi, urno! Pojdi z mano!

Jovana
(z grozo.)

S tabo!

Lionel.

Še je otetbe čas. Daj! pojdi z mano!
Ne mudi se, jez rešim te gotovo.
Obhaja me za tebe strašna žalost,
In žive želje de bi te otel —
(Se pooblasti njene rôke.)

Jovana.

Đünoa se bliža! Išejo me. Beži!
Ah, če te najdejo —

Lionel.

Jez branim te!

Jovana.

Umerjem, če presune te njih meč!

Lionel.

Alj sim ti drag?

Jovana.

Nebeška mati sveta!

Lionel.

Bom slišal še od tebe, alj te vidil?

Jovana.

Nikdar! Nikdar!

Lionel.

V zastavo meč, de te
Še vidil bom!
(Ji meč iz rôke potegne.)

Jovana.

Besún! Se tega tvegaš?

Lionel.

Na zvidenje! Zdaj se presili vognem.
(Urno odíde.)

Enajsti nastop.

Dünoa. Lahir. Jovana.

Lahir.

Tú je! Živí!

Dünoa.

Jovana, nič ne boj se
Prijatli hrabri so ti družba varna.

Lahir.

Tam Lionel beží.

Dünoa.

Uteči daj mu!
Jovana, zmagala pravica je,
Odperla Rema vrata; ljudstvo celo
Nasprot hití ukaje kralju svojim. —

Lahir.

Kaj je divici? Obleduje, pade!
(Vertoglavna Jovana pasti hoče.)

Dünoa.

Je ranjena. — Razdelite oklep —
Na rami je, pa rana ni globoka.

Lahir.

Kri teče zlo!

Jovana.

Uteči pustite
S kervjó življenje moje tudi!
(Ometena pade v Lahirove rame.)
Igrališe se zagerne.

Četerto djanje.

Slovezno okinčen mostovž. Stebri so z venčnimi kitami ovíte. Za igrališem pojejo hube in pišali.

Pervi nastop.

Jovana.

Orožje spi, prepira grom praznuje,
Veselja hrup na cestah se glasí,
Kervavim bitvam petje nasleduje,
Oltar in cerkva v blesku dik sloví,
Zeleno berstje v loke se dviguje,
Na stebru venc nad vencam se vertí;
Široka Rema ne obseže roda,
Ki skup hití v okrasje ljudogoda.

In radost eno duša čuti vsaka,
In ena misel serca dviga vse,
Kar ravno je ločila vražtva spaka,
Hití deležno bit' občinske slê,
Ki zove se franaškiga rojaka,
Ponosniši imena svest si je,
Onovljena svitlost je trona tega,
In Francja kralju lastnimu prisega.

Alj dopolnivke vsiga tega, mene
Ne gane več občinske sreče raj,
Visoke želje v sercu so umorjene,
Od goda duh oberne se nazaj;
V britanski stan pohot mi misli žene
Pogleda cil je tujca vražni kraj,
Ukradem se iz družb veselih plašno,
De grešnih pers krivico skrijem strašno.

Kdo? Jez? Podobo možko grem
Nositi v čistim nédru mojim?
Posvetni strasti vdati smem
To serce, verno Bogu svojim!
Jez, te deržave rešnica,
Borivka Boga živiga,
Za vragam tih dežel hrepenem,
To soncu čistim razodenem,
In me ne vništi sram?

(Gódba za igrališem se premeni v mehko žalostno vižo.)

Oj! Gorjé mi! Kaki glasi!
Kako mamijo mi sluh!
To besede so njegove,
To njegov je rahli duh.

De bi v gromu boja biti,
V blesku bistrih sulic môgla!
V serdu ljuto vnetih trum
Našla spet bi svoj pogum!

Alj té viže, — ah, ti glasi,
Kak mi serce stiskajo!
Moje duše vse kreposti
V mehke želje podrobijo
V britke solze raztopijo.

(Po kratkim pretihnjenju živejši.)

Ubíti ga! Je bilo moč, ko sim
Pogledala mu v lice? Prej bi bila
Morivno jeklo v lastno nédro vbôdla!
In kriva sim, kér milostna sim bila?
Je milost greh? De, milost! Alj si čula
Glas milosti in ljudoljubja tudi
Pri druzih žertvah meča svojiga?
Zakaj je umolknil, ko mladenč je nježni,
Vališki vitez, prosil za življenje?
Hinavsko serce! Bogu v lice lažeš,
To milost ni! Resnica ni kar kažeš!

Ah! de v očí mu gledati sim šla!
Bajílo zreti lica žlahtniga!
S pogledam tim krivica se je vnela.
Orodje slepo terja Bog močán,
Očés mežečih si končat imela!
Ko vidla si, je zginul Božji bran,
In strašna past peklenska te je vjela!

(Pišali na novo zapojejo. Jovano tiha žalost obíde.)

Mirna šiba! o, zakaj sim
Premenila z mečem te?
O, zakaj je v berstju tvojim,
Sveti hrast, klicalo me?
Bi se, diva! prikazala
Mi ne bila nikdar clo!
Uzmi krono, nisim znala
Vredna biti, uzmi jo!

Gledala sim raj odperti
In zveličanih obraz,
Vonder upa v raju nimam,
Le na zemlji upam jaz!
Ah, de šla si naložiti
Meni strašno breme to!
Je zamoglo kamen biti
Serce rahlo stvarjeno?

Kadar hočeš razodeti,
Kaj zamore večni Bog,
Angele izvoli svoje,
Čiste duhe pošli krog.
Nevmerjoče, nečutljive,
Ki ne znajo, kaj je zlo;
Ne pokliči šibke dive,
Pastirica ni za to!

Kaj mi már je vojsk osode,
Kaj mi már kraljevih svad?
Jagneta sim mirno pasla
Na višavi tihih trat.
Ti v življenje me zagnala,
V knežki dom ošabni si,
Tak pregrehi v plen me dala, —
Moja volja bila ni!

Drugi nastop.

Sorelka. Jovana.

Sorelka

(pride živo ganjena; zagledavši divico, se ji približa in jo objame; potém se naglo premisli in pred njo poklekne.)

Ne! Tako ne! Pred tabo v prahu —

Jovana

(jo hoče vzdignuti.)

Vstani!
Kaj delaš? Ti pozabiš mene in sebe!

Sorelka.

Dovoli tak! Veselja moč me tira
Pred tebe na kolena. — Pričo Boga
Olajšati prepolno serce moram;
Nevidniga častim vladarja v tebi.

Ti angel si, ki mojiga gospoda
Je v Remo peljal, in ga kinči s krono.
Kar doživeti sanjala si nisim,
Je spolnjeno, pripravljeno godišče;
Okinčen kralj je s pražnim oblačilam,
Zedinjeni so krone velikani,
Ki nesli bodo znaminja oblasti,
Tok ljudstva v glavno cerkev se valí,
Glasí se petje, klenkajo zvonovi,
Te velikosti sreče ne prenesem!

(Jovana jo rahlo dvigne. Sorelka nekoliko časa potihne, ter pogleda divici pazljivši v lice.

Pa ti si vedno terda, vedno ojstra;
Ti srečo daš, deliti je ne veš,
V ledenim sercu naše slê ne čutiš.
Ti veličanstvo vidla si nebeško,
Ter ti posvetno čistih pers ne gane.

(Jovana prime Sorelko nagloma za roko in jo urno zopet spustí.)

O, de bi mogla čutiti po žensko!
Odlôži to orožje, vojske ni več,
In bodi zopet spola rahliga!
Bojí se te ljubeče serce moje,
Dokler si ojstri Paladi enaka.

Jovana.

Kaj terjaš ti od mene?

Sorelka.

Razoroži se!
Proč ta oklep! Ljubezen si ne upa
Približati se nédru z jeklam kritim.
Le ženska bodi, našla boš ljubezen!

Jovana.

De zdaj bi djala proč orožje, zdàj!
Ogólila bom nédro smerti v boju,
Zdaj né. — O, de bi je sedmero jeklo krilo,
Branívši me slabost in godov vaših!

Sorelka.

Grof Dünoa ljubi te. Njegovo serce,
Junaštvu le in slavi dohodljivo,
Je čistiga udano žara tebi. —
Ljubljena biti od junaka slast je,
Ljubiti ga, je še veliko veči.

(Jovana se studoma proč oberne.)

Ti ga čertiš? O, ne! Le ljubiti
Ne moreš ga. — Zakaj bi ga čertila?

Čertí se le, ki ljubiga nam uzme,
Nikogar ti ne ljubiš; serce tvoje
Je mirno. — Ah, de čutiti bi moglo.

Jovana.

Objokaj me! Žaluj osode moje!

Sorelka.

Kaj neki manjkalo bi sreči tvoji?
Francozko si otela po obljubi,
Peljala v mesto kronanja si kralja
Zmagljivo, čast visoko si dosegla;
Osrečen narod hvali te in diči,
Vse usta so marljive v tvojo slavo,
Ti boginja si tega prazdnika;
Sam kralj ne sveti s krono svojo zlato
Od tebe krasniši.

Jovana.

O, de bi mogla
Se skriti v krilu tamne globočine!

Sorelka.

Kaj t' je? Od kod to ganjenje prečudno?
Če tí ta dan očí pobesiš plašno,
Kdo dvignuti ponosno smel bi glavo?
Sram biti mene mora zraven tebe,
Ki maloserčna ne dosežem tvoje
Junaške sile in visosti slavne.
Ti čem slabosti vse razkriti svoje?
Glej! Ne očestva slava, ne svitlost
Onovljena prestola tega, ne
Zmagljiviga naroda čast in radost,
Vse to ne gane serca mojiga.
Le enimu do živiga je udano,
Prostora nima ko za sam ta čut:
De njega vse to ljudstvo blagoslovi,
De njemu vriska, njemu vence vije,
In de je moj ta ljubljeni, moj dragi.

Jovana.

O, ti si srečna! Blaženo se ceni!
Kar ljubi vsak, to milo ti imaš;
Na usta vse, kar tvoje serce meni,
Pred celim svetam razodeti znaš,
Deržave god je god ljubezni tvoje,
Narodi vsi, neskončni, ki družijo
V ozidju tim poslance dične svoje,

Posvetijo tvoj čut in ga delijo;
Volitev tvojo splohni vrisk častí,
Tak si z občinsko radostjo edina,
Vse te ljubezni tvoje opomina,
Ti vsih veselje, sonce ljubiš ti.

Sorelka

(jo objame.)

Ti vnameš me! Ti me razumiš čisto!
Motíla sim se, ti poznaš ljubezen;
Kar čutim jez, to krepko ti izrečeš.
Bojezni se to serce oslobodi,
In hrepení zaupno ti nasprot.

Jovana

(se ji naglo izvije.)

Zapusti me! Od mene beži! Ne
Ognusi z mojo kužno bližo se!
V nar globokejši noč mi skriti daj
Nesrečo, grôzo in sramoto svojo.

Sorelka.

Ti strah mi delaš. — Jez te ne razumim!
Pa sej te nikdar nisim razumela —
Vse tvoje djanje čudeža je polno.
Kdo zna, kaj plaši tvoje sveto serce,
Občutke rahle tvoje čiste duše!

Jovana.

Ti sveta, ti si čista! Ko bi mogla
V to serce zreti, trepetaje pahneš
Sovražnico od sebe, izdajavko!

Tretji nastop.

Dünoa. Düšatel. Lahir z Jovaninim banderam.

Dünoa.

Jovana, mi te išemo. Vse je
Pripravljeno. Kralj pošle nas velivši,
De ti pred njim bandero sveto nosiš.
Verstiti se v kneževski slavni rajdi
In tikama o kralju iti imaš.
On ne tají, in svetu celim hoče
Na znanje dati, de le tebi vso
Prisodi čast in slavo dneva tega.

Lahir.

Tu je bandero! Vzemi ga, divica!
Vse ljudstvo čaka, knezi zbrani so.

Jovana.

Jez iti spredej? Jez bandero nesti?

Dünoa.

In komu scer veljá? Čigava roka
Za to svetinjo čista je dovolj?
Sukala si ga v boju, zdaj ga nôsi
Na potu mira v znaminje veselja.

(Lahir ji bandero ponuja. Jovana, grôze trepetaje, se ga brani.)

Jovana.

Proč! Proč!

Lahir.

In kaj ti je? Bandera neki
Se svôga strašiš! Glej ga!

(Razvije bandero.)

Tisto je,
Ki si ga v bitvi sukala zmagljivo.
Nad višnjevo plavaje kroglo je
Obražena na njem nebes kraljica;
Ker tak učila te je sveta mati.

Jovana

(plašno v njo gledaje.)

Gorjé, je ona! Ravno tak je stala
Pred mano. Glejte, kak iz tamnih čert
Serditiga obraza gleda strašno!

Sorelka.

Ob um je vsa! Zavej se, daj! Spoznaj se!
Kar vidiš ni resnica! To je njena
Podoba slabo poobražena,
In ona sama je v nebeški družbi.

Jovana.

Si pokoriti prišla grešnico?
Pogubi strašna! Uzmi blisk in treši!
Krivično glavo mojo udri, udri!
Zavezo svojo prelomila sim,
Oskrunila imé sim tvoje sveto!

Dünoa.

Gorjé nam! Kaj je? Kako govorjenje!

Lahir
(osupnjen Düšatelu.)

Razumite to ganjenje prečudno?

Düšatel.

Kar vidim, vidim. Davno sim že bal se.

Dünoa.

Kaj mislite?

Düšatel.

Kar mislim, zdaj ne smem
Izreči. Bog bi hotel, de bi kmalo
Končano bilo, kralj de bil bi kronan!

Lahir.

Kak? Se je strah, ki iz bandera tvôga
Izhaja, tud obernil proti tebi?
Pred njo Britancam trepetati daj;
Sovražnikam francozke zemlje strašna,
Gradjanam zvestim pak je milostna.

Jovana.

De, pravo rečeš! Mila je prijatlam,
Le neprijatle treši strašno z grozo!

(Popotnica h kronanju se oglasi.)

Dünoa.

Bandero vzemi! Urno! Vhod začnè se,
Trenutka ni zgubiti. Uzmi hitro!

(Jovana brané se prejme poslednič bandero in gré; vsi drugi ji sledijo.)

Ceterti nastop.

Igrališe se premeni v prostran kraj pred glavno cerkvo. Zadni stan je poln gledajočiga ljudstva, iz kteriga **Bertran**, **Klod Mari** in **Etjen** stopijo. Popotnica se v delji oglasi — v začetku oglušeno.

Bertran.

Čuj, gódbo! Tukaj so! Se bližajo!
Kaj bolji bo? Na višji kraj stopiti,
Alj se med ljudstvam gnétiti naprej,
De bi obhod pregledali po celim?

Etjen.

Preriti se ni moč. Vse ulice
So polne ljudstva, konjkov in vozov.

Pritisnimo se tik ozidja tega,
Na tanko vse od tukaj vidimo.
Kar mimo gré.

Klod Marí.

Bi rekel de se je
Sòšlo Francozke pol na mestu temu:
Tak silno je valovje, de je tudi
V lorenski daljni zemlji naše kmete
Omajalo in nas je sèm dervílo.

Bertran.

Kdo čepel bi nemarno v kotu svojim,
Ko se godí v deržavi reč velika.
Kerví in truda je zadost veljalo,
De prišla je na pravo glavo krona.
Naš pristni kralj, ki zdaj ga kronamo,
Pa nima slabši spremljen biti od
Parižkiga, ki so ga v Sendenizu
Krivično venčali. Ni dobre misli,
Ki se ogiba goda tega, ino
Ne vpije glasnih ust: Bog živi kralja!

Peti nastop.

Marjeta in **Luíza** pristopite.

Luíza.

Oj, Meta! Setro bove vidile!
Ah, kak mi serce bije.

Marjeta.

V blesku bove
Jo vidle in visosti, rekle bove:
To je Jovana, to najna sestra!

Luíza.

Jez, dokler je ne vidim, ne verjamem,
De ta mogočna, ki se orleanska
Divica imenuje, res Jovana —
Zgubljena najna sestra bila bi.

(Popotnica se bolj in bolj bliža.)

Marjeta.

Še dvomiš? Boš jo vidila z očmí.

Bertran.

Zdaj pazite! Se bližajo!

Šesti nastop.

Pervi pridejo **pisarji** in **hubisti.** Potem nastopijo belo oblečeni **otroci** z vejicami v rokah. Dva **klicarja** sledita. Za njima rajda **dardarjev. Uradniki** v dolgim pražnim oblačilu sledijo. Potem dva **maršala** z vladarsko palico, vojvoda **Burgunski** z mečem, **Dünoa** z žezlam, drugi **knezovi** s krono, z deržavnim jabelkam, sodno palico in cerkovnimi darili. Za tem **vitezi** v redovnim oblačilu, **korarji** s kadilnico, ter dva **škofa** s sveto ampulo, **verhepiškop** s križem. Temu sledí **Jovana** z banderam, pripognjene glave in negotoviga koračenja. **Sestri** njene, zagledavši jo, daste znamenja zavzetja in radosti. Za njo pride **kralj** pod krasnim od štirih baronov nesenim prestolnim nebam. **Dvorani** sledijo, **vojšaki** sklenejo. Ko je vse v cerkvi, jenja popotnica.

Sedmi nastop.

Luiza. Marjeta. Klod Marí. Etjen. Bertran.

Marjeta.

Si vidil sestro!

Klod Marí.

To, v oklepu zlatim,
Ki stavnico pred kraljem nesla je?

Marjeta.

Ta je Jovana, naša sestra bila.

Luíza.

Nas ni spoznala. Se nadjala ni,
De tako blizo sestrine so persi.
Gledaje v tla je grozno bleda bila
In tresla se je pod banderam. — Nisim
Se veseliti, vidši jo, zamogla.

Marjeta.

V svitlosti sim preljubo sestro najno
In slavi vidila. — Ah, kdo bi bil
Sanjaje mislil, kdo verjel, ko je
Po naših gorah čedo pasla, de
Tak imenitno bomo gledali.

Luíza.

Očetove so sanje spolnjene,
De vklanjali pred njo se v Remi bomo;
To cerkev oče vidili so v sanjah,
In zdaj je vse resnica. Tode oče
So žalostne prikazni tud imeli;
Skerbí me, ah! de tak visoko vidim!

Bertran.

Kaj tukaj se mudimo? Spravimo
Se v cerkev k djanju svetim!

Marjeta.

Idimo!
Zna biti, tam de sestro srečamo.

Luíza.

Sej smo jo vidili. Zadosti je!
Vernimo se domú.

Marjeta.

Kaj? Prej ko jo
Pozdravimo in govorimo z njo?

Luíza.

Ni naša več; med knezi ino kralji
Je njeni sedež. — Kdo smo mi, de silimo
Nečimerno bahaje v njeno čast se?
Še naša bivši nam je tuja bila.

Marjeta.

Smo ji sramota? Alj nas zaničuje?

Bertran.

Nas ne sramuje se clo kralj francozki,
In je prijazno vsakiga pozdravil.
Nej bo še tako imenitna, slavna,
Kralj je le veči!
(Trombe in kotli se v cerkvi oglasijo.)

Klod Marí.

V cerkev idimo!
(Obernivši se proti zadnimu stanu zginejo v množici.)

Osmi nastop.

Tibo d' Ark černo oblečen pride, **Remon** ga sledi in ga hoče zaderžati.

Remon.

Ogibajte se, oče d' Ark, tesnobe!
Tu radostne ljudí le srečate,
In vaša tuga jim kalí ta praznik.
Beživa, daj! iz mesta tega urno.

Tibo d' Ark.

Si vidil jo nesrečno stvar? Si jo
Pogledal dobro?

Remon.

Prosim vas, bežíva!

Tibo d' Ark.

Si vidil, kak so se ji noge tresle,
Kak nje obraz je bled in plašen bil!
Nesrečna stvar! zdaj čuti svoje stanje,
In zdaj je čas, de jo pogube rešim —
Ne smem ga gubiti!

(Hoče iti.)

Remon.

Kaj kanite?

Tibo d' Ark.

Prenagliti jo čem, iz prazne njene
Jo sreče pahnem; siloma jo k Bogu
Nazaj popeljem, k' se ga je odrekla.

Remon.

Premislite pazljivo kaj storite!
Ne pogubite lastnega detéta!

Tibo d' Ark.

Pogini truplo, de živí le duša.

(Jovana plane brez bandera iz cerkve, ljudstvo za njo pritisne, jo častí in kušuje njeno oblačilo, tako de jo nekaj časa ustavi.)

Glej! ona je! Iz cerkve plane bleda,
Iz vêže svete groza jo podí.
To je pravica Božja ki se zdaj,
Nad njeno glavo razodeva.

Remon.

Z Bogam!
Ne terjajte de bi vas dalej spremil!
Poln upa pridši, tuge poln odidem.
Hčer vašo zopet vidil sim, in zopet —
Globoko čutim — zopet jo zgubím!

(Obá odideta, vsak na svojo stran.)

Deveti nastop.

Jovana. Ljudstvo. Potem njene **sestri.**

Jovana.

Ni moč ostati! Duhi me podijo,
Ko grom doní nad mano orgel glas,
Na mé podira se oblok cerkovni,
Bežati v prosti moram zrak podnebja!
V svetišu sim bandero zapustila,
In nikdar več ne tika ga ta roka!
De sestri drage, zdelo se mi je,
Marjeta Luíza mimo mene
Ko sanj ste polznile. — Ah, to je bila
Preživih želj omama samo! Dalječ,
Neskončno dalječ ste, kot mojiga
Detinstva sreča in nedolžnost moja.

Marjeta

(pristopi.)

Je, je! Jovana je!

Luíza

(Jovani nasprot prihití.)

O, sestra moja!

Jovana.

Ni sanj tedaj. — Vé ste. — Jez vaj objemljem,
Luíza tebe! Tebe Meta moja!
Na tujim tu, v pušavi ljuda polni
Zaupne persi sestrine objamem!

Marjeta.

Naj še pozná, je še prijazna sestra!

Jovana.

Tak dalječ vaj ljubezen sem pripelje,
Tak dalječ! Niste se jezíle na-me,
De sim odšla nemilo brez slovesa?

Luíza.

Osoda te je gnala Božja skrivna.

Marjeta.

Glas tvojih del, ki svet je ves omajal
In tvoje imé na vsih jezicih nosi,
Je v tihim našim selu naj prebudil

In k obhajilu kronanja pripeljal.
Sve tvojo čast veliko prišle gledat
In nisve same!

Jovana

(naglo.)

Oče z vama so!
Kje, kje so oče? Kaj se skrivajo?

Marjeta.

Očeta z nama ni!

Jovana.

Ne? Nečejo
Otroka svôga viditi? Mi niste
Od njih prinesle blagoslova saj?

Luíza.

Ne vejo, de sve tu.

Jovana.

Ne vejo! In
Zakaj ne? Vé se mešate? Molčite?
V tla gledate! Povejte, kje so oče?

Marjeta.

Kar si odšla —

Luíza

(ji migne.)

Marjeta!

Marjeta.

Britkoserčni
So oče.

Jovana.

Britkoserčni!

Luíza.

Nič ne boj se!
Sej serce njih prečutljivo poznaš!
Zavedli bodo se, potolažili,
Ko jim poveve, de si tako srečna.

Marjeta.

Si vonder srečna? Pa sej biti moraš,
Ker tak visoka, tak češena si.

Jovana.

Sim srečna, de vaj zopet vidim, vajne
Besede slišim, mili glas, ki me
Domačih trat in berdov opominja.
Ko jagneta sim pasla po višavah,
Sim sréčna bila, kakor duša v raju —
Ne more tak — ne more zopet biti?

(Jovana skrije lica na Luízinih persih. **Klod Marí, Etjen, Bertran** nastopijo in plašno v delji postojé.)

Marjeta.

Le bliže Bertran, Klod Marí. Etjen!
Jovana ni prevzetna. Tak je krotka,
In govorí prijazniši ko prej,
Ko z nami je doma na selu bila.

(Ovčarji pristopijo in ji roke podajo. Jovana jih osupnjeno gleda in se silno čudi.)

Jovana.

Kje bila sim? Povejte! Se mi je
To sanjalo, in zdaj sim se zbudila?
Iz Dom-Remija nisim šla, kaj ne?
Pod hrastam sim začaranim zaspala,
In se zbudivši vas o sebi vidim,
Prijazno vas podobe dobro znane?
Od krajev tih, od bojev, od junaštva
Se mi je samo sanjalo. — Le sence
So bile to nad mano plavajoče,
Ker živo se pod tim drevesam sanja.
Kak vi bi v Remo prišli, kako jez?
Zapustila domovja nikdar nisim!
Poterdite, razveselite me!

Luíza.

Mi v Remi smo. Ni se ti sanjalo
O tih rečéh, ti vse si doprinesla.
Le spomni se, ozrí se okolj sebe,
Orožje svoje svitlozlato tipaj!

(Jovana dotaknivši se oklepa na persih svojih, se zavé in se silno vstraši.)

Bertran.

Čelado to na glavi sim jez vam dal.

Klod Marí.

De mislite si sanjati, ni čuda,
Zakaj, kar ste dosegli in storili,
Se čudniši clo v sanjah ne priméri.

Jovana

(naglo.)

Bežímo! Z vami grem, domú se vernem,
V očetovo naročje, v našo vas.

Luíza.

Daj! Pojdi z nami, pojdi!

Jovana.

Ti ljudje
Častijo dalječ me čez mojo vrednost!
Vi ste me vidli slabo in otročjo,
Me ljubite, me nimate za Boga!

Marjeta.

In ves ta blesk zapustiti bi hotla?

Jovana.

Od sebe veržem ta priskutni lišp.
Ki moje ino vaše serca loči,
In pastirica zopet biti hočem.
Vam služila za zadno deklo bodem,
S pokoro ojstro pokorivši krivdo,
De dvigala sim se čez vas ošabno.

(Trobente zapojejo.)

Deseti nastop.

Kralj stopi iz cerkve v kronanskim oblačilu. **Sorelka. Verhepiškop. Burgún. Dünoa. Lahir. Düšatel. Vitezi Dvorani. Ljudstvo.**

Ljudstvo.

(zakriči večkrat o kraljevim koračenju proti sprednim stanu:

Bog živi kralja, Karla sedmiga!

(Trobente zapojó. Na kraljevo znamenje dvigneta obá klicarja palici in ukažeta omolknjenje.)

Kralj.

Moj dobri ljud! Ljubezni vaši hvala!
Po Bogu mi na glavo krona djana
Je pridobljena, osvojena z mečem,
S kervjo gradjansko žlahtno je oblita;
Iz nje pa mirno bode oljka klila.
Zahvala vsim, ki so za mene bili,
Ki proti meni, odpušanje vsim;

Bog milost mi je skazal, in beseda
Kraljeva moja perva bodi — milost!

Ljudstvo.

Bog živi kralja Karla dobriga!

Kralj.

Po Bogu le, nar višjimu vladarju,
Dobívajo francozki kralji krone.
Mi pa prejeli smo jo vidama
Iz Božjih rok v obličju vsih narodov.

(Obernivši se k divici.)

Tu je poslanka Božja, ktera vam,
Razbivši breme tujiga zatretja,
Je dala kralja prirojeniga!
Imenu svet'ga Dioniza, varhá
Deržave te, enako bodi njeno,
In slavi njeni se oltar napravi!

Ljudstvo.

Divici blagor, blagor rešnici!

(Trobente.)

Kralj.

Če si rojena kakor mi po starših,
Tak reci, kaj na svetu te osreči?
Če pa tam gor je domovina tvoja,
In žarke ti natore Božje kriješ
V podobi tej diviškiga telesa,
Tedaj nam uzmi iz očes odejo,
Pokaži se v svitlosti svoji, kakor
Te vidijo nebesa, de molivši
Častimo v prahu te.

(Splobno molčanje — vse divico gleda.)

Jovana

(nagloma zavpije:)

O, Bog! Moj oče!

Enajsti nastop.

Prejšni. Tibo d' Ark.

Različni glasi.

Njen oče!

Tibo d' Ark.

De! Nje jokavredni oče,
Ki ga osoda Božja sem pritira,
Nesrečno de zatoži lastno dete.

Burgún.

Ha! Kaj je to!

Düšatel.

Zdaj strašno bo danilo!

Tibo d' Ark

(kralju.)

Z močjo nebeško, meniš, de si rešen?
Omamljen knez! Oslepljen ljud francozki!
Vi rešeni — s peklensko ste zvijačo.

(Vse se ostrašeno nazaj vmakne).

Dünoa.

Norí ta človek?

Tibo d' Ark.

Ti noríš, ne jez;
In ta epiškop modri, in vi vsi,
Ki mislite, de gospodár nebeški
Se razodeva po priprosti dekli.
Daj! Skusimo, alj bo očetu v lice
Poterdila laží sleparstvo derznih,
S katermi ljud in kralja golufá.
V imenu Trojnojedniga tam gori,
Če čista si in sveta, odgovori!

(Splohno molčanje; vse oči so v Jovano obernjene; ona se ne gane.)

Sorelka.

Moj Bog, molčí!

Tibo d' Ark.

Se vé! Molčati mora
O strašnimu imenu, ki se mu
Clo pekla brezdno klanja trepetaje!
Svetnica ona, od Bogá poslana? —
V prekletim kraju je skovano bilo,
Pod coperskim drevesam, kjer je somen
Od nekdaj zlim duhovam, tam prodala
Je nevmerjoči del sovražniku
Človeškim za posvetno kratko slavo.
Rokav ji zavihajte; glejte pike,
S katermi jo zaznamoval jo satan!

Burgún.

Je grozno! — Alj, očetu mora se
Verjeti, ki čez lastno hčer pričuje!

Dünoa.

Ne! Nikdar ne! Verjeti norcu ni,
Ki sebe gnusi v lastnimu otroku.

Sorelka

(Jovani:)

Govori! Proč molčanje to nesrečno!
Mi ti zaúpamo, verjamemo ti!
Iz tvojih ust beseda, samo ena,
Nam bo dovelj — Govori! Strašno tožbo
Razdêni v nič — Le samo reci, de
Nedolžna si, in mi ti verjemo.

(Jovana se ne gane. Sorelka v grozi odstopi.)

Lahir.

Strah jo je zvil. Zaperla sta besedo
Ji groza in osúp. Ob tako strašnim
Okrivljenju se trese clo nedolžnost.

(Se ji približa.)

Zavej se, o Jovana! Premagljive
Imá besede in pogled nedolžnost,
In siloma obrêk razdene v nič!
Ponosne jeze dvigni se, poglej
Na kviško, dvombe té nevredne treši,
Ki gnusijo ti sveto tvojo čistost.

(Jovana se ne gane. Lahir stopi groze omamljen na stran. Med ljudstvam se gibanje množí.)

Dünoa.

Kaj ljud obúpa? Kaj straší gospode?
Nedolžna je — Jez porok za-njo sim,
S poštenjem sim kneževskim porok za-njo!
Tu vitežka je rokovíca moja,
Kdo tvega se, krivice jo dolžiti?

(Siloviti tresk, ljudstvo vse groze trepetá.)

Tibo d' Ark.

Zaroti se gromečimu pri Bogu,
De si nedolžna. Taji, de sovražnik
Je v sercu tvôm — Postavi me na laž!

(Drugi hujši tresk. Ljudstvo na vse kraje beží.)

Burgún.

Ohrani Bog nas! Kake strašne znamnja!

Düšatel

(kralju:)

Bežímo proč, moj kralj, iz kraja tega!

Verhepiškop

(Jovani:)

V imenu Božjim prašam te: Molčiš
Krivice alj nedolžnosti si svesta?
Če groma glas pričuje za-te, primi
Ta sveti križ in daj nam znamenje!

(Jovana se ne gane. Novo silno treskanje. Kralj, Sorelka, Verhepiškop, Burgún, Lahir, Düšatel odidejo.)

Dvanajsti nastop.

Dünoa. Jovana.

Dünoa.

Ti moja si — O pervimu pogledu
Sim ti zaúpal, in še mislim tako.
Več tebi, ko vsim znamenjam, ko gromu
Nad mano govorečimu verujem.
Molčé zaveržeš ti v ponosnim serdu,
Nedolžnosti si svete svoje svesta,
Razjasnjenje nesramne tožbe take.
— Zaverzi jo, le meni se zaúpaj;
Nedolžnosti ne dvomim tvoje nikdar.
Ne reci nič; le roko mi podaj
V zalogo, v znamenje, de na-me se,
In na pravico svojo se zaneseš.

(Dünoa ji roko podá. Jovana se strese in se urno proč oberne; on od groze stisnjen oterpne.)

Trinajsti nastop.

Jovana. Dünoa. Düšatel. Potem **Remon.**

Düšatel

(povernivši se.)

Jovana d' Ark! Kralj čejo dovoliti,
De mesto to zapustite slobodno.
Odperte vrata so. Ne bojte se

Ožaljenja — kraljevi mir vas varje.
Vi, Dünoa, z mano greste — Ni na čast vam,
Se tukaj delj muditi. — Kak izíd!

(Düšatel odíde. Dünoa se zdrami iz globokiga stermenja, pogleda še enkrat Jovano in odíde. Jovana nekaj časa clo sama ostane; potem dojde Remon, postojí v delji in jo tihe žalosti gleda. Poslednje se ji približa in jo za rôko prime.)

Remon.

Ne múdite se dalej. Vse je tiho.
Podajte roko mi. Jez vas popeljem.

(Jovana, zagledavši ga, da pervo znamenje občutka, vprè ojstro v njega očí, ter na kviško pogleda; potem ga nagloma za roko zgrabi in odíde z njim. Igrališe se zagerne.

Peto djanje.

Divji gojzd, v delji voglarske bajte. Zlo tamno je, med silnim gromenjem in bliskanjem se sliši streljanje.

Pervi nastop.

Voglar. Voglarica.

Voglar.

To grozna je nevihta, strašno vreme;
Ognjenih rek izliti se na nas
Grozí obnebje, in o belim dnevu
Je tma, de skor bi vidile se zvezde.
Vihar norí ko pekel razujzdan,
Se trese zemlja, krepko svojo glavo
Priklanja s pokam strašnim jêsen star;
In grozovitni ta potres na nebu,
Ki divje clo zverine tako plaši,
De krotke se v berloge skrivajo,
Ne more mira med ljudmí storiti —
Čuj! Iz tulenja vetrov in viharja
Se sliši ljuto treskanje strelaštva;
Protivne vojske so si tako blizo,
De gojzd le loči jih, in zdaj in zdaj
Razbasati se zna kervavo strašno.

Voglarica.

Pomozi Bog! I, sej je bil sovražnik
Že veš pobít in raztepen do kraja,
In kak je to, de nas na novo straši?

Voglar.

Zató kér kralja ne bojé se več,
Kar so spoznali copernico v punci,
In satan več pomagati nam neče,
Gré vse narobe.

Voglarica.

Čuj! Kdo bliža se?

Drugi nastop.

Remon. Jovana. Prejšni.

Remon.

Tù bajte so. Zavetje najdeva
O strašnimu viharju. Vi naprej
Ne morete. Tri cele dolge dni
Že begate ljudém skrivaje se,
In jed so vam sirove korenine.

(Vihar potihne, vedrí in razjasni se.)

Stopíte not. Pri serčnih voglarjih sva.

Voglar.

Počitka, zdi se mi, vam je potreba!
Vse vaše je, kar ima slaba hiša.

Voglarica.

Zakaj je pa v orožju nježna diva?
De, de, gotovo! Zdaj je čuden čas,
In z jeklam se clo ženska kriti mora.
Kraljica tudi Izabó, sim čula,
V orožju hodi po sovražnim stanu,
In deklica, ovčarja hčí priprosta,
Vojskuje se za kralja našiga.

Voglar.

Kaj klepetaš? Iz bajte kupo vina
Prinesi, de divica se okrepča.

(Voglarica gre v bajto.)

Remon
(Jovani:)
Poglejte zdaj, de ni nemilo vse;
V pušavi tud živijo rahle duše.
Radujte se! Nehala je nevihta,
In mirnih žarkov sonce tam zahaja.

Voglar.
Bi djal, ker ste v orožju, de k armadi
Kraljevi greste — Varite se dobro!
Britanci niso dalječ, in pogosto
Kardela njih napadajo ta gojzd.

Remon.
Gorjé! In kak pregazila ga bova?

Voglar.
Postojta, de moj fant iz mesta pride;
On vaj popelje po neznanih stezah,
De se ne bo nič bati. Mi poznamo
Krivíne.

Remon
(Jovani:)
Daj! Denite proč orožje,
Le razodeva, in ne varje vas.
(Jovana glavo strese.)

Voglar.
Zlo tužna je divica — Tiho! Kdo je?

Tretji nastop.

Voglarica s kupico v roci iz bajte. **Voglarčič.**

Voglarica.
Je fant, ki se domú iz mesta verne.

(Jovani:)
Divica píjte! Bog pomozi vam!

Voglar
(sinu svojimu:)
Si prišel, Janez? Kaj prineseš?

Voglarčič.
(ojstro pogleda ravno pijočo divico; spoznavši jo se ji urno približa in ji kupico od ust potegne.)
Mati!

O mati! Komu piti daste? Ta
Je orleanska čara!

Voglar in voglarica.

Bog pomagaj!

(Vsi se prekrižajo in zbežijo.)

Ćeterti nastop.

Remon. Jovana.

Jovana

(zaúpno in rahlo.)

Moj del je kletva, vse beží pred mano,
Zapusti me še ti, za sebe skerbi.

Remon.

Zapustiti! Alj jez? Sedaj! In kdo
Vam družba bode?

Jovana.

O, brez družbe nisim.
Si slišal grom nad nama govoriti?
Osoda moja pelje me. Ne skerbi,
Dosegla bom namembo brez iskanja.

Remon.

Kam pojdete? Britanci tu stojé,
Ki z maševanjem vam grozijo strašno —
Francozje tam, ki vas preganjajo.

Jovana.

Kar mora biti, me zadelo bode.

Remon.

Kdo živeža vam bo iskal? Kdo hudih
Zverín vas branil, in ljudí še hujših?
V nadlogi in bolezni kdo vam stregel?

Jovana.

Vse korenine, zelša vse poznam;
Naúčila sim se od jagnet zdravo
In strupno razločiti — Jez razumim
Premembe zvezd in beg oblakov sivih,
Šumeti slišim skritih žil studence.
Človeku malo treba, polna pak
Je živeža natvora.

Remon

(jo prime za rôko.)

Bi ne hotli
Se spokoriti — spraviti se z Bogam —
Verniti se v naročje svete cerkve?

Jovana.

Me tudi ti pregrehe krivo sodiš?

Remon.

In kako ne? Molčé ste poterdili —

Jovana.

Ti, ki podal si z mano se v nadlogo,
Edina stvar, ki zvesta mi ostane,
Me spremi, ko me celi svet preganja,
Ti sodiš me zaverženko, katera
Se Bogu odpové —

(Remon molčí.)

O, to je grenko!

Remon.

(zavzet.)

Kaj niste čara — copernica — res ne?

Jovana.

Jez copernica?

Remon.

In te čudeže
Ste doprinesli s pomočjó nebeško
In Boga večniga?

Jovana.

S katero scer?

Remon.

In vi molčali ste ob tožbi grozni?
Zdaj govorite, in pred kraljem, kjer
Je treba bilo, tam molčali ste!

Jovana.

Molčé podvergla sim osodi se,
Ki jo je Bog, moj mojster, mi namenil.

Remon.

Očetu niste nič odgovorili!

Jovana.

Ker od očeta, je od Boga bilo,
In skusba bo po očevo, ne dvomi!

Remon.

Nebesa clo so pričale nad vami.

Jovana.

So pričale, zató sim jez molčala.

Remon.

Kaj? Lahko vam je bilo z eno samo
Besedo se očistiti, in vi
Ste pustili v nesrečni zmoti svet?

Jovana.

To zmota ni, to je namemba bila.

Remon.

Nedolžni ste terpeli to sramoto,
In žal besede vam iz ust ni prišlo!
— Globoko ganjen čudim se nad vami,
In trepetá mi serce v živim nédru!
Ah, kako rad besedi vaši verjem,
Le težko sim verjel, de krivi ste.
Pa kdo bi mislil, de človeško serce
Preneslo bi molčé nesrečo tako.

Jovana.

Poslanka biti alj bi vredna bila,
Ko ne bi šla po vodbi mojstra slepo?
Scer nisim tak nesrečna, kakor meniš.
De stradam, ni nesreča v stanu mojim;
Pregnana sim, begljiva — pa v samoti
Začela sim spoznavati se sama.
Ko z bleskam slave sim obdana bila,
Je v persih mojih bil prepira strup;
Ko sim se vsim zavida vredna zdela,
Sim bila joka vredna. — Zdaj sim zdrava.
Vihar prestrašni, ki grozil je zemljo
Razrušiti, je moj prijatel bil;
Očistil je in svet in serce moje.
Zdaj mir je v meni. — Pridi zdaj kar bodi,
Nobene si slabosti svesta nisim.

Remon.

Hitiva, daj! Hitiva glasno vašo
Nedolžnost vsemu svetu oznaniti!

Jovana.

Razvedril bo, ki zmoto je pripustil;
Le kadar zrel je, pade sad osode!
Dan prišel bo, ki me očistil bo.
Ki zdaj so me sodili in zavergli,
Pomoto svojo bodo razpoznali,
In solze têkle bodo roku mojim.

Remon.

Kaj jez molčé bi čakal, de prigodbe —

Jovana

(ga prime rahlo za rôko.)

Ti vidiš le stvarí zunajno skorjo,
Ker zemska vez ovéra tvoj pogled;
Jez gledala v nesmertno jedro sim
Ter vem, de las brez Boga ne izpade.
Poglej! k zahodu nagnjeno je sonce —
Kot nam gotovo jutro spet izíde,
Gotovo tak resnice dôba pride!

Peti nastop.

V zadnim stanu igrališa se prikaže kraljica **Izabó z vojšaki.**

Izabó.

(za igrališem.)

Ta pot peljá v britanski stan!

Remon.

Gorje!

Sovražniki!

(Vojšaki nastopijo. Zagledavši divico ostermijo ino nazaj blagutnejo.)

Izabó.

Kaj se ustavlja truma?

Vojšaki.

Pomagaj Bog!

Izabó.

Se vam pošast oznani?
Ste vi vojšaki? De! Plašuni ste!
(Prerije trumo — divico zagledavši nazaj blagutne.)
Kaj vidim — Ha!
(Urno zavedši se ji krepko nasproti stopi.)

Podaj se mi! Jetnica
Si moja!

Jovana.

Sim.

(Remon zbeží očitniga obupa.)

Izabó

(vojšakam:)

Denite jo v železje!

(Vojšaki se plašno divici bližajo, ona jim rôko podá, naj jo zvežejo.)

Ta je tedaj mogočnica, strašivka,
Ki vas je kakor jagneta podila,
In zdaj oteti sama se ne more?
Kjer vero najde, čuda doprinese,
Ko pa možaka sreča, se ubabi?

(Divici:)

Čemú si vojsko svojo zapustila?
Kje je grof Dünoa, vitez tvoj in varh?

Jovana.

Pregnana sim.

Izabó

(osupnjeno nazaj stopi.)

Kaj? Kako? Ti pregnana!
Dofên te je pregnal?

Jovana.

Ne prašaj! V rokah
Sim tvojih, kar nameniš mi, izreci!

Izabó.

Pregnal, ker si iz brezdna ga otela,
Mu v Remi krono si na glavo djala,
Francozke zemlje kralja ga storila?
Pregnal! O tim spoznam ga, sina svôga.
— Peljite v stan jo. Kažite armadi
Pošast, o kteri trepetala je.
De! Copernica! Njeni coper je
Neumnost vaša, serca vaše plašne.
Budalo je, ki kralju se žertvuje,
In zdaj plačilo zadobi kraljevo.
Recíte Lionelu: Francje srečo
Mu pošljem zvezano, in kmalo sama
Vam sledim.

Jovana.

Lionelu? Rajši koj
Ubij me, kakor njemu me poslati.

Izabó

(vojšakam:)

Storíte kar sim rekla! Urno! Stopaj!

Sesti nastop.

Jovana. Vojšaki.

Jovana.

Britanci! Ne terpíte, de bi živa
Iz vaših rok prišla! Mašujte se!
Vun z meči, vun! presunite mi serce,
Pred noge vodju trešite me mertvo!
Nar bolji vaših sim pobila vam,
Imela nisim z vami milosti,
Potoke sim kerví prelila vaše,
Veseliga vernenja lepe dni
Junaškim sinam vašim podkopala;
Mašujte strašno se! Ubijte me!
Zdaj ste mi kos; bi znalo biti, de
Me več ne boste vidili tak šibke.

Vodnik.

Storíte, kar veléli so kraljica!

Jovana.

Še bolj, ko sim, nesrečna biti imam? —
O, sveta diva! ti si težkih rok,
Usmiljenja ne najde moje ksanje;
Zaverže me in angel moj in Bog,
Zapert je raj, končano čudodjanje.

(Odide z vojšaki.)

Sedmi nastop.

Francozki tabor.

Verhepiškop. Dünoa. Düšatel.

Verhepiškop.

Posílite, o knez! nevoljo svojo,
Vernite z nami h kralju se nazaj!

Zdaj ne zapustite rečí občinske,
Ko del junaških, dlana vašiga
Nam tako treba je v tesnobi novi.

Dünoa.

V tesnobi, in zakaj? Zakaj sovražnik
Na novo se dviguje? Vse je bilo
Storjeno, boj končan, in zmaga naša.
Vi rešnico pregnali ste; otmíte
Sedaj se sami! Jez pa v taboru,
Kjer nje ni več, ne morem dalej biti.

Düšatel.

Premislite se, knez, ter ne pošlíte
Naj s to besedo proč!

Dünoa.

Molčíte vi!
Čertím vas in poslušati vas nečem.
Vi pervi ste o njej sodili slabo.

Verhepiškop.

Kdo se o njej ni motil, kdo ne bil
Bi obotavljal se nesrečne ure,
Ko kazale so proti njej vse znamnja?
Omamljeni, prehitjeni smo bili,
Pre zlo je v serce trešel mah. — Kdo mogel
Je strašne dôbe kaj pomisliti?
Zdaj, res de, se zavednost nam poverne;
Prevdarši kak med nami je živela,
Ne najdemo ne greha v njej, ne krivde;
Zdaj strah nas je, de smo pregrešili
Nad njo se hudo. Ksa se kralj, obupa
Burgún, Lahir ne najde več tolažbe,
In serce vsako žalosti topí se.

Dünoa.

Lažnivka ona? Če podobe vidne
Bi hotla se vtelesiti resnica,
Bi mogla njeno lice na-se vzeti;
Če serca čistost, vernost, če nedolžnost
Prebivajo na zemlji — usta njene,
Oči so njene jim domovje sveto.

Verhepiškop.

V ti zmoti Bog pomagaj s čudeži
In nam razjasni tmino té skrivnosti,
Ker umerjoč pogled je ne preseže. —

Razvije vonder nej se kakor bodi,
Mi eniga alj druziga smo krivi:
Branili smo z orožjem se peklenskim,
Alj blaznovaje svetnico pregnali,
Nebeški serd oboje prebudí,
In kliče britke kazni v to deržavo.

Osmi nastop.

Prejšni. Žlahtnik pride. Potem **Remon.**

Žlahtnik.

Po tebi praša mlad ovčar, o knez!
On terja, naglo s tabo govoriti.
De pride, pravi, od divíce. —

Dünoa.

Urno!
Pripêlji ga! Od nje poslan je.

(Žlahtnik odprè Remonu vrata. Dünoa temu naglo nasproti stopi.)

Kje je,
Kje je divica?

Remon.

Blagor vam, o knez!
In blagor meni, de pobožniga
Epiškopa, zatertih brambo sveto,
Očeta zapušenih, tukej najdem!

Dünoa.

Kje je divica, kje?

Verhepiškop.

Moj sin, govori!

Remon.

Ne copernica, o gospod! Pričujem
Pri živim Bogu in pri vsih svetnikih.
Ljud moti se. Pregnali ste nedolžnost,
Poslanko Božjo ste zavergli.

Dünoa.

Kje je?
Govori urno!

Remon.

Družba bil sim ji
Na begu po ardenskim pustim gojzdu;

Tam serce mi je razodela svôje.
Umreti hočem strašnih muk, in duša
Deležna nej zveličanja ne bode,
Če čista ni, gospod, krivice vsake!

Dünoa.

Čistejši ni na nebu svitlo sonce
Kje je, povej!

Remon.

Ah, če obernil vam
Je serce Bog — rešite jo in urno!
Britanci so jo vjeli.

Dünoa.

Vjeli! Kaj?

Verhopiškop.

Nesrečnica!

Remon.

V Ardenih, kjer zavetja
Iskala sva, jo je ugrabila
Kraljica in Britancam izročila,
Otmíte jo sedaj prestrašne smerti,
Ki vas je vse otéla iz pogube!

Dünoa.

K orožju, daj! Rožljajte! Bobne bíjte!
Vse trume v boj, na noge cela Francja!
Zapravljena je čast, je zaigrana,
Razbita krona vkradena v črepinje!
Zdaj kri veljá, življenje založiti,
Prej ko je noč otéta mora biti.

(Odídejo.)

Deveti nastop.

Strašni turn, zgorej line.

Jovana. Lionel.

Fastolf
(prihiti.)

Krotiti dalej se ne dajo trume,
Divice smert serdito terjajo.
Zastojn se branite. Ubíjte jo,

In glavo njeno verzite iz line.
Le njena kri armado zadovoli.

Izabó
(pride.)

V grad silijo, pristavljajo že lojtre.
Pomirite derhal! Alj čakate,
Ozidje de na glavo nam podrejo,
In slepe zlobe vse nas pogubijo?
Žertvujte jo! Oteli je ne boste.

Lionel.

Nej sílijo! Grozíjo nej togotno!
Krepák je zid, in prej ko sili vdam se,
Nej me zasuje razvalina rajši.
— Jovana, čuj! Govori! Bodi moja
In sveta te obvarjem celiga.

Izabó.

Ste vi možák?

Lionel.

Zavergli so te tvoji;
Dolžnosti do nevredne domovine
Ti nimaš več. Plašuni, ki so te
Snubili, glej! so te zapustili,
Se niso v bor za tvojo čast podali.
Jez pa narodu svojim kakor tvojim
Te v lice poterdim. — Glej, čas je bil,
Ko si zbudila mnenje v sercu mojim,
De ti je drago to življenje moje;
Takrat sim ti sovražnik stal nasprot,
In zdaj prijatla nimaš razun mene!

Jovana.

Sovražnik ti si mojiga naroda,
Med nama biti skupniga ne more.
Jez te ne ljubim; če pa tvoje serce
Za mene je, narodama to najnim
Nej bo v korist. — Armade pêlji svoje
Iz mile zemlje moje domovine,
Presiljenih mi mest izroči ključe,
Poverni rop, jetnikam daj slobodo,
Poroke nam pogodbe svete pôšli,
In jez dovolim ter ti zagotovim
Sedajčni mir v iménu kralja svôga.

Izabó.

V okovih clo velevati nam hočeš?

Jovana.

Zaráno stori, kér storiti moraš.
Britanskiga ne bo nosila jarma
Francozka zemlja nikdar. Prej armadam
Bo vašim strašno brezdno, grob širok.
Nar hrabriši junaki so vam padli,
Verníte se; ker čast vam je zgubljena
Na vsako plat, in sanj oblast je vaša.

Izabó.

Zamorete norivke kljub terpeti?

Deseti nastop.

Prejšni. Stotnik urno priteče.

Stotnik.

Berž, vojskovodja! pêlji trume v boj!
Franák privrê z banderi ferfolečim,
Orožja bliska dola plan širok se.

Jovana
(nadušena.)

Franák je tu! Napihnjeni Britanci!
Na bojni pod! — Sedaj veljá se biti!

Fastolf.

Nespametna, veselje svoje kroti!
Ti ne živiš do konca tega dneva.

Jovana.

Moj ljud bo zmagal, jez umerla bodem;
Potreba več ni hrabrim desne moje.

Lionel.

Mehkačev tih ne strašim se. V dvanajstih
Smo jih nabili bitvah, dokler ta
Junakinja se ni borila za-nje.
Ves narod, razun ene, zaničujem,
In to pregnali so. — Daj, Fastolf!
Enake više čemo jim zapeti,
Kot na krekiskim in poatjeskim polju.
Kraljica, vi pa do izída bitve,
Divici straža v gradu ostanite,
In petdeset vojšakov z vami v brambo.

Fastolf.

Kaj? Pojdemo sovražniku nasprot
Za herbtam to divjakinjo pustivši?

Jovana.

Te strah je ženske zvezane?

Lionel.

Obljubi,
Jovana, de oprostiti se nočeš!

Jovana.

De bi le mogla, želje so mi žive.

Izabó.

V okove trojne jo denite! Svoje
Življenje vam zastavim, de ne uíde!

(Vojšaki zvežejo Jovani telo in roke s težkimi verigami.)

Lionel
(Jovani.)

Tak sama hočeš! Siliš nas! Odrêci
Se Francje! Še je čas! Britansko nôsi
Bandero in slobodna si; ti divji,
Ki zdaj grozíjo ti, ti služni bodo!

Fastolf
(priganjaje.)

Daj, vojskovodja, pojdi!

Jovana.

Hrani trud!
Francoz ti žuga, brani se, če moreš!

(Trobente zadonijo, Lionel urno odíde.)

Fastolf.

Vi veste, kaj storiti je, kraljica!
Če vidite, de nam nasprot je sreča,
De nam omaga moč —

Izabó.
(potegne hanžar.)

Ne bati se!
Ne bo sramote naše preživela.

Fastolf
(Jovani.)

Kaj čaka te, ti veš. Orožju zdaj
Naroda svôga le premago prôsi!
(Odíde.)

Enajsti nastop.

Izabó. Jovana. Vojšaki.

Jovana.

Ubranil nihče tega mi ne bode!
Čuj, to je trum franaških bojna gódba!
Pogúm budí mi zmagonosno v persih!
Poguba vam! Franaku slava zmage!
Na noge hrabri! Blizo je divica.
V okove djana stavnice pred vami
Ne more scer nositi kakor nekdaj,
Alj na perutah bojopetja tega
Iz ječe svoje prosta duša plava.

Izabó

(vojšaku.)

Na stražo gor, ki v polje kaže, pojdi,
In nam oznani, kako bitva teče.
(Vojšak odíde.)

Jovana.

Pogúm, moj ljud, pogúm! Ta bor je zadni!
Še ena zmaga, vražnik je razdjan!

Izabó.

Kaj vidiš?

Vojšak.

Ravno zdaj se zgrabijo.
Trinog serdit na mavritanskim konju
V kožuhu risjim dirja spredej s konjki.

Jovana.

Grof Dünoa je! Naprej vojak junaški!
S teboj je zmaga!

Vojšak.

Most Burgún napada.

Izabó.

O, de nezvesto serce izdajavca
Prederlo bi deset strupenih sulic!

Vojšak.

Ustavlja se mu krepko Fastolf hrabri.
Raz konj hité, po samši se borijo
Burgunovi in naši korenjaki.

Izabó.

Dofêna vidiš? ne razločiš mar
Kraljeve znamenja?

Vojšak.

Vse v dimu je
In prahu. Zdaj ničesar ne razločim.

Jovana.

Moj gled mu gré. Bi jez na straži bila,
Nar manjši bi ne zgrešila stvarí.
Leteče race divje jez preštejem,
In nad oblaki sokola spoznam.

Vojšak.

Ob rovu je kaj strašna divja gnječa,
Naj hrabriši se tam borijo, zdi se.

Izabó.

In naša stavnica?

Vojšak.

Visoko veje.

Jovana.

Ah, de bi v polje skozi špranje zrela,
S pogledam vojsko vižati bi hotla.

Vojšak.

Kaj vidim! Oj! Naš vodja je obdan!

Izabó.

(Jovani hanžar nastavi.)

Umrí nesrečnica!

Vojšak

(naglo.)

Oprosten je
Od zadej Fastolf prime vražnika —
Junaško lomi v naj gostejši trume.

Izabó

(hanžar umakne.)

To reče angelj tvoj!

Vojšak.

Bežanje! zmaga!

Izabó.

In kdo beží?

Vojšak.

Burgunci in Francozje;
Z bežečmi je pokrita vsa planjava.

Jovana.

Moj Bog, moj Bog, Ne boš me tak zapustil!

Vojšak.

Tam eniga peljajo — ranjen zlo je.
Bo knezov kdo; hití mu vse v pomoč.

Izabó.

Je naših alj francozkih?

Vojšak.

Jemljejo
Raz glave mu čelado. — Dünoa je!

Jovana

(silno svoje okove zgrabi.)

Jez pak sim ženska, in sim zvezana!

Vojšak.

Glej, glej! Kdo ima višnjev plajš obrobljen
Sò zlatam?

Jovana

(živo.)

Moj gospod, moj kralj je to!

Vojšak.

Plaší se konj — spotika se — se zverne,
Pod njim se jezdec vije silno, silno —
(Jovana spremi te besede z gibanjem strastnim.)
Dereči skup se naši bližajo —
O njemu so — vse krog so ga obdali —

Jovana.

Oh! Alj v nebesih več ni angelov?

Izabó

(posmehovaje se.)

Sedaj je čas? Otetnica, odreši!

Jovana

(pade na kolena in moli s krepkim glasam.)

Moj Bog, moj Bog! V ti sili strašni čuj me!
V nebesa tvoje svete k tebi pošlem,

Gorečih želj molivši, dušo svojo.
Ti slabe niti pajčje mrene znaš
Okrepčati, de so verví brodovja;
Nasprotno v tanjke pajčnice premeniš
Železni kov in bronaste verige —
Ti rečeš in železje to odpade,
Razcepi se ozidje tega grada —
Ti Samsonu, ko slep je bil in zvezan,
Od vražnika prevzetniga psovan,
Pomagal si. — Zaúpno v tvoje silo
Objame krepko stebre svoje ječe,
In nagne se in zverne v sip zidovje. —

Vojšak.

Juhej! Juhej!

Izabó.

Kaj je?

Vojšak.

Dofên je vjet!

Jovana.

Tedaj se Bog usmili.

(Zgrabi krepko z obéma rokama okove in jih razterga, plane k naj bližnimu vojšaku, mu potegne meč iz rôke in urno odíde. Pričijoči ostermijo in opanjeni za njo gledajo.)

Dvanajsti nastop.

Prejšni brez **Jovane.**

Izabó

(po dolgim molčanju.)

Kaj? Kako? Se mi sanja? Kam je prišla?
Kak je razdjala te okove težke?
Verjela bi ne bila celim svetu,
Če sama ne bi bila priča tega.

Vojšak

(na straži.)

Kaj? Alj perute ima? Jo je burja
Prenesla dolj?

Izabó.

Je dolj?

Vojšak.

Po sredi bitve

Koračí tje — Hitrejši od pogleda
Je njeni tek — Zdaj tukej je in tam —
Na enkrat vidim jo v različnih mestih
— Kardela loči — Vse beží pred njo;
Francozje se ustavljajo na novo!
Gorjé! Kaj vidim? Naše trume proč
Orožje mečejo — Bandero pade —

Izabó.

Nam zmago če iztergati gotovo?

Vojšak.

Naravnost proti kralju se poganja —
Pri njemu je — Iz gnječe ga je zlekla —
Fastolf je pal — Naš vojvoda je vjet!

Izabó.

Zadost! Več nečem čuti! Pojdi dolj!

Vojšak.

Vas bodo vjeli, béžite, kraljica!
Francozje se ozidju bližajo.
(Pride dolj.)

Izabó

(potegne meč.)

Braníte se, plašuni, zdaj!

Trinajsti nastop.

Lahir z **vojšaki.** O njegovim pristopu položé Britanci orožje na tla.

Lahir.

(se spoštljivo kraljici približa.)

Kraljica!
Podali so se vsi, opór zastojn je —
Podverzite se voljno sodbi Božji!
— Poslužite se mene. Zapovejte,
Kam čete biti spremljeni?

Izabó.

Vse eno
Je za-me, le Dofêna de ne srečam.
(Izabó izročí meč in sledí Lahiru z vojšaki.)

Igrališe se spremeni v bojno polje.

Stirnajsti nastop.

Zadni stan igrališa je poln vojšakov z razvitimi banderi. Pred vojšaki stojita **kralj** in **vojvoda** burgunski. Knezama v naročju sloní **Jovana** do smerti ranjena, brez znamenj življenja. Kneza se nekoliko korakov naprej pomakneta. **Sorelka** priteče in se kralju na persi pritisne.

Sorelka.

Oteti ste. — Vi živite. — Vas imam!

Kralj.

Otet — Za ceno tako sim otet!
(Pokaže na Jovano.)

Sorelka.

Moj Bog! Jovana! Umre!

Burgún.

Je sklenila!
Tak loči angel se, poglejte! Mirno
Ko dete v spanju tu leží brez bola,
Nebeški pokoj sije ji iz lic.
Pers díhanje ji ne dviguje več,
Pa v gorki roci še življenje čutim.

Kralj.

Po njej je — Zbudila ne bo se zopet,
Več gledala posvetniga ne bo.
V nebesih že je njeni duh oprosten,
Ne vidi naše žalosti, ne ksanja.

Sorelka.

Živí! Očí odpira!

Burgún

(zavzet:)

Alj iz groba
Nazaj se verne? Tudi smert premaga?
Na nóge stopa! Glej, stojí!

Jovana

(celó sama stoječ okolj sebe gleda.)
Kje sim?

Burgún.

Pri svojih si, pri ljudu svôm, Jovana!

Kralj.

V naročju kralja in prijatlov svojih.

Jovana

(ga dolgo dreveno gleda.)

Jez nisim čara! nisim copernica,
Gotovo nisim!

Kralj.

Angelj ti si svet;
Le nam očí je tma debela krila.

Jovana

(se prijazno smeječ ozira.)

In sim resnično v sredi ljuda svôga?
Ne več pregnana, ne zaničevana?
Me ne rotite, gledate me milo?
— De, vse spoznam, zdaj sleherno razločim!
To je moj kralj, to stavnice francozke!
Bandera svôga pa ne vidim — Kje je?
Brez tega jez ne smem, ne morem iti,
Zaúpano mi je od mojstra bilo,
Na tron njegov ga moram položiti,
In reči smem, nosila sim ga zvesto!

Kralj

(proč obernjen.)

Bandero dajte ji!

(Jovana prime podano bandero, ga kviško dvigne in ravna stojí. Obnebje se sveti rožnate zarje.)

Jovana.

Alj vidite na zraku mavrico?
Odperle so nebesa vrata svete,
Divica dojde v družbi angelski,
V naročju sina večniga derží,
In roke meni rah nasprot razpete.
Kaj je z menoj? Dviguje me oblak,
Jeklen oklep mi je peruta téčna;
Tje gor — tje gor — že zgine zemlje tlak —
Britkost je kratka, radost pak je večna!

(Jovana spustí bandero in mertva na-nj pade. Nekaj časa vsi brez gibanja živo ganjeni stojé. — Potem dá kralj rahlo znamenje, stavničarji bandera na Jovano položijo, de je vsa od njih pokrita.)

Igrališe se zagerne.

KAZALO.

Naznanilo.

Matične knjige imajo na prodaj:

v **Ljubljani:** Janez Giontini; Jurij Lercher; Zeschko & Till; Otok. Klerr.
v **Celovcu:** J. Leon; E. Liegel;
v **Mariboru:** Fr. Schubert;
v **Trstu:** F. H. Schimpf;
v **Gorici:** Karol Sohar;
v **Celji:** Karol Sohar.

Družbinim knjigam pak je ta-le cena:

1.	Zgodovina slovenskega národa velja	— gld.	60	kr.
2.	Vojvodstvo Kranjsko „	— „	40	„
3.	Vojvodstvo Koroško „	— „	34	„
4.	Národni koledar in letopis za 1867. l. velja . . .	— „	40	„
5.	Národni koledar in letopis za 1868. l. velja . . .	— „	50	„
6.	Štirje letni časi veljajo	1 „	—	„
7.	Rudninoslovje velja	— „	40	„
8.	Národni koledar, sporočilo in letopis za 1869. l. velja	— „	50	„
9.	Olikani Slovenec velja	— „	40	„
10.	Slovenski Štajer I. snopič velja	— „	50	„
11.	Letopis za 1869. l.	— „	80	„
12.	Schoedler. Knjiga prirode. I. snopič. **Fizika** .	— „	80	„
13.	Nauk o telovadbi I. del s 50 podobami, veljá . . .	— „	40	„
14.	Nauk o telovadbi II. del s 164 podob. in VI. obrazci	— „	80	„
15.	Atlant. 1. snopič. Poluti, Evropa in Avstrija . . .	1 „	5	„
16.	V. Vodnik. Pesni	— „	60	„
17.	Jovan Vesel-Koseski. Razne dela z njegovo podobo	1 „	50	„
18.	Atlant. 2. snopič. Azija, severna Amerika, južna Amerika	1 „	5	„
19.	Slovenski Štajer. III. snopič	— „	40	„
20.	Schoedler. Knjiga prirode. 2. snopič. **Astronomija** in **Kemija**	1 „	—	„
21.	Letopis za 1870. l. z Dr. Lovro Tomanovo podobo	1 „	20	„

Opomba. Častiti družbeniki naj g. poverjenikom povrnejo stroške, ki jih ti imajo s prejemanjem in razpošiljanjem družbinih knjig.

